

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ព្រឹតបិដកស្ថាននេះ
ត្រូវបានថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះទ័ព្រឹតបិដកជប៉ុន ។

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ព្រឹតបិដកនេះ ចាប់ពីភាគ១ ដល់ ភាគ៥០
គឺជារបស់ ឧបាសិកា កាំង ហ្គីច័ណ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រធីតា,
ធ្វើជូនលោកគ្រូអគ្គបណ្ឌិត ប៊ុត-សាន់ឯង ។ និងទុកក្នុង
គេហទំព័រ៥០០០ឆ្នាំ សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

ទឹកសម្រួលតាមកុំព្យូទ័រ តម្រូវឧបករណ៍អានអេឡិចត្រូនិច
ដោយខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ ស្រុង-បានណា ។

www.5000-years.org

ព្រះ

ព្រះគម្ពីរដ៏ក្លាហាន

និង

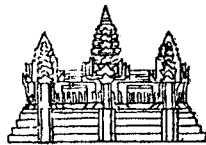
សេចក្តីប្រាប់ការសង្គ្រោះ

សុត្តន្តបិដក

បង្កើតនិកាយ ឧបនិបទ្ធានាសក

និវេទនាគ

២៨

រោងពុម្ពលើកទី ២

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ព.ស. ២៥០៦

គ.ស. ១៩៦៣

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស

ឧបរិបណ្ណាសកំ

នរិមោ ភាគោ

វិភង្គវគ្គោ

បឋមំ ភទ្ទេកវត្ថុសុតំ

[១] ឃុំ ឃុំ សុតំ ។ ឃុំ សមយំ ភគវា សាវត្ថុ-
យំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ណិកស្ស អារាមេ ។
តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវោតិ ។
ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភគវតោ បច្ចុស្សោសុំ ។ ភគវា
ឃុំ ឃុំ ភទ្ទេកវត្ថុស្ស វោ ភិក្ខុវេ ឧទ្ទេសញ្ច
វិភង្គញ្ច ទេសិស្សាមិ នំ សុណាថ សាធុកំ^(១) មន-
សិកវោថ ភាសិស្សាមិ ។ ឃុំ ភទ្ទេតិ ខោ តេ
ភិក្ខុ ភគវតោ បច្ចុស្សោសុំ ។

១ ឧ. សាធុកំ ន ទំស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ

ឧបរិបណ្ណាសកៈ

នវមភាគ

វិភង្គវិគ្គ

ភទ្ទេកវត្ថុសូត្រ ទី ១

[១] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់នៅ ក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅពួកភិក្ខុកងទីនោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវឧទ្ទេស គឺមាតិកាជាគ្រឿងសំដែងឡើង នឹងវិក្កតិបទជាគ្រឿងចែកដោយពិស្តារ របស់បុគ្គលអ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ ស្តាប់នូវសូត្រនោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសំដែងប្រាប់ ។ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិច្ឆេទសកំ

(២) ភកកា ឯតទរោច

អត៌តំ ណាណាភមេយ្យ
 នប្បដិកេដ្ឋំ អនាភតំ
 យទត៌តម្បហំនន្តំ
 អប្បត្តញ្ច អនាភតំ
 បច្ចប្បនញ្ច យោ ធម្មំ
 តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ
 អសំហំ អសដ្ឋប្បំ
 តំ វិទ្ធា មនុព្រហយេ
 អជ្ឈេ កិច្ចមាតប្បំ
 កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ
 ន ហិ នោ សង្ករន្តេន
 មហាសេនេន មច្ចនា
 ឯវិហារិមាតាបី
 អហោវត្តមតន្តិ
 តំ វេ កន្តេករត្តោតិ
 សន្តោ អាចិក្កតេ ម្បន្តិ(១) ។

១ ម. ពិរិសទ្ធា ឥតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបិបណ្ណសកៈ

(២) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា បុគ្គល
 មិនគប្បីអាណ្តោយភាល័យបញ្ចកន្ធ ដែលកន្លងទៅហើយ
 មិនគប្បីប្រាថ្នាបញ្ចកន្ធ ដែលមិនទាន់មកដល់ទេ ព្រោះ
 បញ្ចកន្ធណា ជាអតីត បញ្ចកន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ
 បញ្ចកន្ធណា ជាអនាគត បញ្ចកន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់
 មួយទៀត បុគ្គលណា ឃើញច្បាស់ នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន
 ក្នុងទីនោះៗ បុគ្គលនោះ លះដឹងច្បាស់ នូវព្រះនិព្វាន
 ដែលមិនរសេមរសាម^(១) និងមិនបានកម្រើក (ដោយពួក
 កិលេស) គប្បីចម្រើនឲ្យរឿយៗ នូវផលសមាបត្តិ ដែល
 ជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯការព្យាយាមជាគ្រឿង
 ដុតកិលេស បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះឯង អ្នកណា នឹងដឹង
 ថា សេចក្តីស្លាប់ នឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន ព្រោះថាការ
 តទល់របស់យើងចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាដ៏ច្រើននោះ
 មិនមានសោះឡើយ អ្នកប្រាជ្ញដែលស្ងប់ទុកហើយ តែង
 ហៅបុគ្គលដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ ជាអ្នកមានព្យា-
 យាមដុតកិលេស ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស អស់យប់និង
 ថ្ងៃនោះឯង ថាជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

១- ប្រែថា មិនដឹកដាក់យាន ។

វិញ្ញាណស្ស រក្ខេវវត្ថុសុត្តេ អនាគតប្បដិក្ខត

(៣) កថញ្ច ភិក្ខុវេ អតីតំ អន្តរាគមេតិ ។

ឃុំរូចោ អយោសី អតីតមន្តានន្តិ តត្ថ នន្តិ ស-

មន្តានេតិ ឃុំវេទនោ អយោសី អតីតមន្តានន្តិ តត្ថ

នន្តិ សមន្តានេតិ ឃុំសញ្ញោ អយោសី អតីតមន្តានន្តិ

តត្ថ នន្តិ សមន្តានេតិ ឃុំសង្ខារោ អយោសី អតី-

តមន្តានន្តិ តត្ថ នន្តិ សមន្តានេតិ ឃុំវិញ្ញាណោ

អយោសី អតីតមន្តានន្តិ តត្ថ នន្តិ សមន្តានេតិ ។

ឃុំ ចោ ភិក្ខុវេ អតីតំ អន្តរាគមេតិ ។

(៤) កថញ្ច ភិក្ខុវេ អតីតំ អន្តរាគមេតិ ។ ឃុំរូចោ

អយោសី អតីតមន្តានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន សមន្តានេតិ

ព្រះត្រៃបិដក ពុទ្ធសាស្ត្រ វេទក្កិយស្ស័យក្នុងខុទ្ទកសម្ភាសនា

(៣) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលអាឡោះអាស័យបញ្ចក្ខន្ធ
 ដែលកន្លងទៅហើយ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលវែមន៍ប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តី
 ត្រេកអរក្នុងរូបនោះថា អាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលដែលកន្លង
 ទៅហើយ ប្រព្រឹត្តទៅតាមកណ្តក្នុងវេទនានោះថា អាត្មាអញមាន
 វេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរក្នុង
 សញ្ញានោះថា អាត្មាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្ត
 ទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយនោះថា អាត្មាអញមាន
 សង្ខារយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរក្នុង
 វិញ្ញាណនោះថា អាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលអាឡោះអាស័យបញ្ចក្ខន្ធ ដែលកន្លងទៅ
 ហើយ យ៉ាងនេះឯង ។

(៤) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលមិនអាឡោះអាស័យបញ្ចក្ខន្ធ
 ជាអតីត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេក-
 អរ ក្នុងរូបនោះថា អាត្មាអញ មានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណ្ណសកំ

ឃុំវេទនោ អយោសី អតីតមទ្ធានន្តិ តត្ថ ទន្ធិ ទ
 សមទ្ធានេតិ ឃុំវិសញ្ញោ អយោសី អតីតមទ្ធានន្តិ
 តត្ថ ទន្ធិ ទ សមទ្ធានេតិ ឃុំវិសង្ការោ អយោសី
 អតីតមទ្ធានន្តិ តត្ថ ទន្ធិ ទ សមទ្ធានេតិ ឃុំ
 វិញ្ញាណោ អយោសី អតីតមទ្ធានន្តិ តត្ថ ទន្ធិ ទ
 សមទ្ធានេតិ ។ ឃុំ ខោ ភិក្ខុវេ អនាគតំ បដិកម្មតិ មេ-
 តិ ។

[៥] កថញ្ច ភិក្ខុវេ អនាគតំ បដិកម្មតិ ។

ឃុំវិទោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ថ ទន្ធិ ។ ស-
 មទ្ធានេតិ ឃុំវេទនោ សិយំ ។ មេ ។ ឃុំវិសញ្ញោ សិ-
 យំ ។ មេ ។ ឃុំវិសង្ការោ សិយំ ។ មេ ។ ឃុំវិញ្ញាណោ
 សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ថ ទន្ធិ សមទ្ធានេតិ ។
 ឃុំ ខោ ភិក្ខុវេ អនាគតំ បដិកម្មតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងវេទនានោះថា អាត្មាអញមាន
 វេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរ
 ក្នុងសញ្ញានោះថា អាត្មាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិន
 ប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយនោះថា អាត្មាអញ
 មានសង្ខារយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេក
 អរ ក្នុងវិញ្ញាណនោះថា អាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជា
 អតីត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលអាចឡេះអាស័យបញ្ចក្ខន្ធ ដែល
 កន្លងទៅហើយ យ៉ាងនេះឯង ។

(៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលប្រាថ្នាថា បញ្ចក្ខន្ធក្នុងកាលជា
 អនាគត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងរូប
 នោះថា សូមឲ្យអាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត មាន
 វេទនាយ៉ាងនេះ ។ ចេ ។ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ ចេ ។ មានសង្ខារយ៉ាង
 នេះ ។ ចេ ។ វេទនាប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរក្នុងវិញ្ញាណនោះថា
 សូមឲ្យអាត្មាអញមានវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បុគ្គលប្រាថ្នាថា បញ្ចក្ខន្ធក្នុងកាលជាអនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

វិញ្ញាណស្ស វាទេវតសុត្តេ អនាគតំ ឧប្បជីកដ្ឋតំ

(៦) កថញ្ចា ភិក្ខុវេ អនាគតំ ឧប្បជីកដ្ឋតំ ។

ឯវិវាទោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន ស-
 មទ្ធានេតិ ឯវិវេទនោ សិយំ ។ បេ ។ ឯវិសញ្ញោ សិយំ
 ។ បេ ។ ឯវិសដ្ឋារោ សិយំ ។ បេ ។ ឯវិវិញ្ញាលោ
 សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន សមទ្ធានេតិ ។
 ឯវិ ខោ ភិក្ខុវេ អនាគតំ ឧប្បជីកដ្ឋតំ ។

(៧) កថញ្ចា ភិក្ខុវេ បច្ចុប្បន្នេស្ស ធម្មេស្ស សំ-

ហារតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ អស្សុតវា បុត្តជំនោ អរិយានិ
 អទស្សវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្ម អវិជ្ជ-
 តោ សច្ច្រិសានិ អទស្សវី សច្ច្រិសធម្មស្ស អកោ-
 វិទោ សច្ច្រិសធម្ម អវិជ្ជតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 រូបំនំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា រូបំ រូបសី វា អត្តានំ

វិវត្តវត្ត ពរុករត្តសូត្រ សេចក្តីមិនបង្ស័យក្នុងខន្ធជាអនាគត

(៦) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលមិនប្រាថ្នានូវបញ្ចកនក្នុងកាល
 ជាអនាគតនោះ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តី
 ត្រេកអរ ក្នុងរូបនោះថា សូមឲ្យអាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាល
 ជាអនាគត មានវេទនាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។
 មានសង្ខារយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុង
 វិញ្ញាណនោះថា សូមឲ្យអាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាល
 ជាអនាគត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលមិនប្រាថ្នានូវបញ្ចកនក្នុង
 កាលជាអនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

(៧) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលរសេមរសាម (ដោយតណ្ហានិងទិដ្ឋិ)
 ក្នុងពុកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បច្ចុប្បន្នក្នុងលោក
 នេះ ជាអ្នកមិនបានស្តាប់ មិនបានជួបប្រទះនឹងពួកព្រះអរិយៈ ជាអ្នកមិន
 ឈ្លាស ក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានហាត់ក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិន
 បានជួបប្រទះ នូវសប្បុរសទាំងឡាយ មិនឈ្លាសក្នុងធម៌របស់សប្បុរស
 មិនបានហាត់ក្នុងធម៌របស់សប្បុរស រមែងពិចារណាឃើញនូវរូបថាខ្លួន
 ពិចារណាឃើញនូវខ្លួនថាមានរូប នូវរូបថាមានក្នុងខ្លួន ឬនូវខ្លួនថាមាន

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិច្ចក្កាសកំ

វេទនំ ។ បេ ។ សញ្ញំ ។ បេ ។ សង្ខារេ ។ បេ ។
វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ
អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ ។ ឃី
ភិក្ខុវេ ខោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ សំហារតិ ។

(៨) កថញ្ច ភិក្ខុវេ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ
ន សំហារតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សាវកោ
អរិយានំ ទស្សាវី អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្ម
សុវិនិគោ^(១) សប្បវិសានំ ទស្សាវី សប្បវិសធម្មស្ស
កោវិទោ សប្បវិសធម្ម សុវិនិគោ ន រូបំ អត្តតោ
សមនុបស្សតិ ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា រូបំ
ន រូបស្មី វា អត្តានំ ន វេទនំ ។ បេ ។ ន សញ្ញំ
។ បេ ។ ន សង្ខារេ ។ បេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ
សមនុបស្សតិ ន វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ
វា វិញ្ញាណំ ន វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ ។ ឃី ខោ
ភិក្ខុវេ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន សំហារតិ ។

១ ១. វិនិកោ សុសទ្ធោ ឆត្ថំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កា

កងរូប ពិចារណាឃើញ នូវវេទនា ។ បេ ។ នូវសញ្ញា ។ បេ ។ នូវ
សង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ នូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួន នូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ
នូវវិញ្ញាណថាមានកងខ្លួន ឬនូវខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ បុគ្គលរសេមរសាមកងពួកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

(៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលមិនរសេមរសាម កងធម៌ជា

បច្ចុប្បន្ន ភីដបម្ដេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កកងសាសនា
នេះ ជាអ្នកបានស្តាប់ ជាអ្នកបានច្នៃប្រឌឹតនឹងពួកព្រះអរិយៈ ជាអ្នក
ឈ្លាសវៃកងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ បានហាត់ល្អ កងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ
បានច្នៃប្រឌឹតនឹងពួកសប្បុរស ឈ្លាសវៃកងធម៌របស់សប្បុរស បានហាត់
កងធម៌របស់សប្បុរស មិនពិចារណាឃើញរូបថាជាខ្លួន មិនពិចារណា
ឃើញខ្លួនថាមានរូប មិនពិចារណាឃើញរូបថាមានកងខ្លួន មិនពិចារ-
ណាឃើញខ្លួនថាមានកងរូប មិនពិចារណាឃើញវេទនា ។ បេ ។ មិន
ពិចារណាឃើញសញ្ញា ។ បេ ។ មិនពិចារណាឃើញសង្ខារទាំងឡាយ
។ បេ ។ មិនពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន មិនពិចារណាឃើញខ្លួន
ថាមានវិញ្ញាណ មិនពិចារណាឃើញវិញ្ញាណថាមានកងខ្លួន មិនពិចារ-
ណាឃើញខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល
មិនរសេមរសាម កងពួកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

វិវត្តវគ្គស្ស កខ្មោចតសុត្តេ កខ្មោចព្រណា

(៧) អត៌តំ នាណ្យកមេយ្យ
 នប្បដិកេន្ទ្រំ អនាគតំ
 យនតតម្បហំនន្តំ
 អប្បត្តញ្ច អនាគតំ
 បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម្មំ
 តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ
 អសំហារំ អសង្កប្បំ
 តំ វិជ្ជា មនុប្រ្យហាយេ
 អន្លេវ កិច្ចមានប្បំ
 កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ
 ន ហំ នោ សង្ករន្តេន
 មហាសេនេន មច្ចុនា
 ឯវិវិហារំមាតាបី
 អហោរត្តមតន្តិ
 តំ វេ កន្ថេករត្តោតិ
 សន្តោ អាចិក្ខុតេ មន្តិ ។

វិញ្ញាណ រាជេរក្ខសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានកម្រិតមួយចម្រើន

(៧) បុគ្គលមិនគប្បីអាចឡោះអាស័យនូវបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត មិនគប្បី
 ប្រាថ្នា នូវបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគតឡើយ ព្រោះបញ្ចក្ខន្ធណាជា
 អតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធណាជា
 អនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គល
 ណា ពិចារណាយើញច្បាស់នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងទីនោះ ។
 បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសេម
 រសាមនិងមិនកម្រើកហើយ គប្បីចំរើនផលសមាបត្តិ ដែល
 ជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះឲ្យរឿយ ។ ឯការព្យាយាមជា
 គ្រឿងដុតកិលេស បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះឯង អ្នកណា អាច
 ដឹង ថាសេចក្តីស្តាប់នឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន ព្រោះថាការត-
 ទល់របស់យើងចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាដ៏ច្រើននោះ មិន
 មានសោះឡើយ អ្នកប្រាជ្ញដែលស្ងប់ទុកហើយ តែងហៅ
 បុគ្គលដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ មានព្យាយាមដុតកិលេស
 កិលេស ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស អស់ថ្ងៃនិងយប់នោះឯង ថា
 ជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចំរើន ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ទប់រិបណ្ណាសកៈ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គថាគតនឹងសំដែងនូវទេសគឺមាតិកានិវិភង្គ
 គឺភាជនីយ របស់បុគ្គលអ្នកមានព្រឹត្តិមួយដ៏ចម្រើន ដល់អ្នកទាំងឡាយ ។
 ពាក្យណា ដែលគថាគតពោលហើយ ដោយប្រការដូច្នោះ ពាក្យនោះ
 គថាគតពោលសំដៅហេតុនេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់
 ភាសិតនេះចប់ហើយ ពួកភិក្ខុទាំងនោះក៏មានបិត្តត្រេកអរ រីករាយនឹង
 ភាសិត របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ រក្សេរក្សសូត្រ ទី ១ ។

ទុតិយំ អាណន្តវិទ្យោក្ខតលតំ

[១០] ឃុំម្មេ សុតំ ។ ឃុំកំ សមយំ កកវា
សាវត្ថុយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបណ្ឌិតស្ស អា-
រាមេ ។ តេន ខេ បន សមយេន អាយស្មា អា-
នន្ទោ ឧបជ្ជានសាលាយំ ភិក្ខុ ធម្មិយា កថាយ
សន្នុស្សតិ សមាទបេតិ សមុត្តេជេតិ សម្បហំសេតិ
កន្ថេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច កាសតិ ។

[១១] អថខេ កកវា សាយណ្ណសមយំ បដិ-
សល្លាតា វុដ្ឋិតោ យេនុបជ្ជានសាលា តេនុបសង្កម
ឧបសង្កមតា បញ្ញត្តិ អាសនេ និស័ទិ ។ និសង្ក
ខេ កកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ កោ នុ ខេ
ភិក្ខុវេ ឧបជ្ជានសាលាយំ ភិក្ខុ ធម្មិយា កថាយ
សន្នុស្សសិ សមាទបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្ប-
ហំសេសិ កន្ថេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច
អភាសិតិ ។ អាយស្មា កន្ថេ អាណន្ទោ

អាណន្តរឿករត្ថល្បត្រ ទី ២

(១០) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀប
 ក្រុងសាវត្ថី ។ ក៏សម័យនោះឯង ព្រះអានន្តមានអាយុ បានពន្យល់
 វណ្ណនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យភាចហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថា
 ក្នុងឧបដ្ឋានសាលា ហើយសំដែងនូវឧទ្ទេស គឺមាតិកា និធិវិក្កន្ត
 គឺភាជនីយ របស់បុគ្គលដែលមានពត្រីមួយដំបូរើន ។

(១១) គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចេញចាកផល-
 សមាបតិក្នុងសាយណ្ណសម័យ ចូលទៅឯឧបដ្ឋានសាលា លុះចូលទៅ
 ដល់ហើយ ក៏គង់លើអាសនៈដែលគេគ្រាលថ្វាយ ។ លុះព្រះមាន
 ព្រះភាគ គង់ស្រេចហើយ ទើបគ្រាសំហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ អ្នកណាហ្ន៎ ពន្យល់ វណ្ណនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យ
 ភាចហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថាក្នុងឧបដ្ឋានសាលា ហើយ
 សំដែងនូវឧទ្ទេសនិធិវិក្កន្ត របស់បុគ្គលដែលមានពត្រីមួយដំបូរើន ។
 ពួកភិក្ខុគ្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដំបូរើន ព្រះអានន្តមានអាយុ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

ឧបដ្ឋានសាលាយំ ភិក្ខុ^(១) ធម្មិយា កតាយ សន្ត-
 ស្សេសិ សមាទបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំសេសិ
 កន្តេករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្គញ្ច អភាសីតិ ។
 អថខោ ភកវា អាយស្មន្តំ អានន្តំ អាមន្តេសិ
 យថាកបំ បន ភំ អានន្ត ភិក្ខុ ធម្មិយា កតាយ
 សន្តស្សេសិ សមាទបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំ-
 សេសិ កន្តេករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្គញ្ច អភាសីតិ ។

[១២] ឃី ខោ អហំ កន្តេ ភិក្ខុ ធម្មិយា ក-
 តាយ សន្តស្សេមិ^(២) សមាទបេមិ សមុត្តេជេមិ សម្ប-
 ហំសេមិ កន្តេករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្គញ្ច អភាសី

អតីតំ នាណុកមេយ្យ
 នប្បជីកេន្ទំ អនាគតំ
 យទតីតម្បហំនន្តំ
 អប្បត្តញ្ច អនាគតំ

១ ម. ភិក្ខុនំ ។ ២ ម. សន្តស្សេសិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តនិកាយ

លោកពន្យល់ ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ
 ដោយធម្មិកថា កងឧបដានសាលា ហើយសំដែងនូវឧទេសនិងវិកង្គ
 របស់បុគ្គលអ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ត្រាស់នឹងព្រះអានន្តមានអាយុថា ម្ចាស់អានន្ត ចុះអ្នកពន្យល់
 ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយដោយធម្មិកថា
 ហើយសំដែងនូវឧទេសនិងវិកង្គ របស់បុគ្គលអ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន
 ដូចម្តេចខ្លះ ។

(១២) ព្រះអានន្តក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គពន្យល់ ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ
 ដោយធម្មិកថា ហើយសំដែងនូវឧទេសនិងវិកង្គ របស់បុគ្គលអ្នកមាន
 រាត្រីមួយដ៏ចម្រើន យ៉ាងនេះថា

បុគ្គលមិនត្រូវអាឡោះកាលយន្តរបញ្ចក្ខន្ធដែលកន្លងទៅហើយ
 ទេ មិនគប្បីប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធដែលជាអនាគតឡើយ ព្រោះ
 បញ្ចក្ខន្ធណាជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ
 បញ្ចក្ខន្ធណាជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់

វិញ្ញាណស្ស អាណន្តរទ្ធករត្ថសុត្តេ អភិពាទ្ធាធម៌

បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម្មំ
 តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ
 អសិហំ អសង្កប្បំ
 តំ វិទ្ធា មនុស្សហយេ
 អដ្ឋេវ កិច្ចមាតប្បំ
 កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ
 ន ហិ នោ សង្ករន្តេន
 មហាសេនេន មច្ចុនា
 ឯវិវិហារិមាតាបី
 អហោរត្តមតន្តិតំ
 តំ វេ កន្តេករត្តោតំ
 សន្តោ អាចិក្ខុតេ ម្មន្តិតំ^(១) ។

(១៣) កថញ្ញាវសោ អតីតំ អន្តាគមេតិ ។
 ឯវិវេនោ អហោសី អតីតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្តិ ស-
 មន្តានេតិ ឯវិវេនោ អហោសី អតីតមទ្ធានន្តិ
 តត្ថ នន្តិ សមន្តានេតិ ឯវិសញ្ញោ អហោសី

១ ម. ភិវេស្សោ នន្តិ ។

វិវត្តវត្ត អាណន្តទ្រព្យសម្រប សេចក្តីអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត

បុគ្គលណា ពិចារណាយើញ្ញាច្បាស់នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្នក្នុងទីនោះ។

បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសេម

រសាម មិនបានកម្រើកនោះហើយ គប្បីចម្រើននូវផលស-

មាបត្តិ ដែលជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះឲ្យឡើយ ។ ឯ

ការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកិលេស បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងវិថីនេះ

ឯង អ្នកណាអាចដឹងថា សេចក្តីស្លាប់នឹងមានក្នុងវិថីស្តុកបាន

ព្រោះថា ការតទល់របស់យើងចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាដ៏

ច្រើននោះ មិនមានសោះឡើយ អ្នកប្រាជ្ញស្របទុកតែឯងហៅ

បុគ្គលដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ មានព្យាយាមដុតកំដៅ

កិលេស មិនខ្ជិលប្រអូស អស់វិថីនឹងយប់នោះឯង ថាជា

អ្នកមានពត្រឹមយុវជនចម្រើន ។

(១៣) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត

ត្រឹមដូចម្តេច ។ បុគ្គលប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហាក្នុងរូបនោះថា អាត្មា

អញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហាក្នុង

វេទនានោះថា អាត្មាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រ-

ព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហាក្នុងសញ្ញានោះថា អាត្មាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថំ នន្តំ សមម្ពាទេតិ ឃិវិសដ្ឋារោ

អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថំ នន្តំ សមម្ពាទេតិ

ឃិវិញ្ញាណោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថំ នន្តំ

សមម្ពាទេតិ ។ ឃិវិចោ អារុសោ អតីតំ មន្ទាកមេតិ ។

(១២) កថញ្ញារុសោ អតីតំ មន្ទាកមេតិ ។

ឃិវិចោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថំ នន្តំ ន ស-

មម្ពាទេតិ ឃិវិវេទោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថំ

នន្តំ ន សមម្ពាទេតិ ឃិវិសញ្ញោ អហោសី អតីត-

មន្ទានន្តំ តត្ថំ នន្តំ ន សមម្ពាទេតិ ឃិវិសដ្ឋារោ

អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថំ នន្តំ ន សមម្ពាទេតិ

ឃិវិញ្ញាណោ អហោសី អតីតមន្ទានន្តំ តត្ថំ នន្តំ ន

សមម្ពាទេតិ ។ ឃិវិចោ អារុសោ អតីតំ មន្ទាកមេតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទ្ទេសស្ថានសក្ការៈ

ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហាក្នុងសង្ខារទាំងឡាយនោះ

ថា អាត្មាអញមានសង្ខារយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅតាម

នូវតណ្ហាក្នុងវិញ្ញាណនោះថា អាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុង

កាលជាអតីត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលអាឡោះអាស័យបញ្ចក្ខន្ធ

ជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

(១២) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលមិនអាឡោះអាស័យបញ្ចក្ខន្ធ ដែល

ជាអតីត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហាក្នុងរូបនោះ

ថា អាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាម

នូវតណ្ហាក្នុងវេទនានោះថា អាត្មាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជា

អតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវតណ្ហាក្នុងសញ្ញានោះថា អាត្មាអញ

មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហា

ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយនោះថា អាត្មាអញមានសង្ខារយ៉ាងនេះ ក្នុងកាល

ជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហាក្នុងវិញ្ញាណនោះថា អាត្មាអញ

មានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គល

មិនអាឡោះអាស័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

វិញ្ញាណស្ស អាចន្តរទ្វេករុស្សត្តេ អនាគតំ ឧប្បជីកដ្ឋតិ

(១៥) កថញ្ញាវុសោ អនាគតំ បដិកដ្ឋតិ ។
 ឃុំរុចោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្តិ សមន្ទា-
 នេតិ ឃុំវេទនោ សិយំ ។ បេ ។ ឃុំសញ្ញោ សិយំ
 ។ បេ ។ ឃុំសង្ខារោ សិយំ ។ បេ ។ ឃុំវិញ្ញាណោ
 សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្តិ សមន្ទានេតិ ។ ឃុំ
 រោ អាវុសោ អនាគតំ បដិកដ្ឋតិ ។

(១៦) កថញ្ញាវុសោ អនាគតំ ឧប្បជីកដ្ឋតិ ។
 ឃុំរុចោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន ស-
 មន្ទានេតិ ឃុំវេទនោ សិយំ ។ បេ ។ ឃុំសញ្ញោ សិយំ
 ។ បេ ។ ឃុំសង្ខារោ សិយំ ។ បេ ។ ឃុំវិញ្ញាណោ
 សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន សមន្ទា-
 នេតិ ។ ឃុំ រោ អាវុសោ អនាគតំ ឧប្បជីកដ្ឋតិ ។

វិក្កវត្ត អាណន្តទ្រព្យសុត្រ សេចក្តីមិនប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធដាអនាគត

(១៥) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធដាអនាគត តើ
 ដូចម្តេច ។ បុគ្គលប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហា ក្នុងរូបនោះថា សូមឲ្យ
 ភាគាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត មានវេទនាយ៉ាងនេះ
 ។ រេ ។ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ រេ ។ មានសង្ខារយ៉ាងនេះ ។ រេ ។
 ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហា ក្នុងវិញ្ញាណនោះថា សូមឲ្យភាគាអញ មាន
 វិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គល
 ប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធដែលជាអនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

(១៦) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលមិនប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធ ជាអនាគត
 តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហា ក្នុងរូបនោះថា សូម
 ឲ្យភាគាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត មានវេទនាយ៉ាង
 នេះ ។ រេ ។ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ រេ ។ មានសង្ខារយ៉ាងនេះ ។ រេ ។
 មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវតណ្ហា ក្នុងវិញ្ញាណនោះ សូមឲ្យភាគាអញមាន
 វិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គល
 មិនប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធដាអនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពាសកំ

(១៧) កតញ្ចកុសោ បច្ចុប្បន្នេស្ត ធម្មេស្ត
 សំហារតិ ។ នំធាកុសោ អស្សុតវា បុត្តជ្ឈនោ អរិយានិ អ-
 នស្សារី អរិយធម្មស្ស អកោវិនោ អរិយធម្មេ អរិធិតោ
 សប្បវិសានិ អនស្សារី សប្បសុវិធម្មស្ស អកោវិនោ
 សប្បវិសធម្មេ អរិធិតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 រូបវន្តំ វា អត្តានិ អត្តនិ វា រូបំ រូមស្មី វា អត្តានិ
 វេទនំ ។ បេ ។ សញ្ញំ ។ បេ ។ សង្ខារេ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា
 អត្តានិ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានិ ។
 ឯវំ ខោ អកុសោ បច្ចុប្បន្នេស្ត ធម្មេស្ត សំហារតិ ។

(១៨) កតញ្ចកុសោ បច្ចុប្បន្នេស្ត ធម្មេស្ត ន
 សំហារតិ ។ នំធាកុសោ សុតវា អរិយស្សារិកោ អរិ-
 យានិ ទស្សារី អរិយធម្មស្ស កោវិនោ អរិយ-
 ធម្មេ សុវិនោ សប្បវិសានិ ទស្សារី សប្បវិស-
 ធម្មស្ស កោវិនោ សប្បវិសធម្មេ សុវិនោ ន
 រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន រូបវន្តំ វា អត្តានិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

(១៧) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលរសេមរសាមក្នុងពុកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន
 តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនបានស្តាប់
 មិនបានជួបប្រទះនឹងពួកអរិយៈ ជាអ្នកមិនយល់ធម៌ របស់ព្រះអរិយៈ
 មិនបានហាត់ក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានជួបប្រទះ នឹងពួកសប្បុរស
 មិនយល់ធម៌របស់សប្បុរស មិនបានហាត់ក្នុងធម៌របស់សប្បុរស វេមន៍
 ពិចារណា ឃើញនូវរូបថាជាខ្លួន នូវខ្លួនថាមានរូប នូវរូបថាមានក្នុងខ្លួន
 នូវខ្លួនថាមានក្នុងរូប នូវវេទនា ។ បេ ។ នូវសញ្ញា ។ បេ ។ នូវ
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ វេមន៍ពិចារណា ឃើញនូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួន
 នូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ នូវវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន នូវខ្លួនថាមានក្នុង
 វិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលរសេមរសាមក្នុងពុកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន
 យ៉ាងនេះឯង ។

(១៨) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលមិនរសេមរសាម ក្នុងពុកធម៌ជា
 បច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់អាវុសោ អរិយសាវ័កក្នុងលោក
 នេះ ជាអ្នកបានស្តាប់ បានជួបប្រទះនឹងពួកព្រះអរិយៈ យល់ធម៌របស់
 ព្រះអរិយៈ បានហាត់លក្ខណ៍ធម៌របស់ព្រះអរិយៈ ជាអ្នកបានឃើញពួក
 សប្បុរស យល់ធម៌របស់សប្បុរស បានហាត់លក្ខណ៍ធម៌របស់សប្បុរស
 មិនពិចារណា ឃើញនូវរូបថាខ្លួន មិនពិចារណា ឃើញនូវខ្លួនថាមានរូប

វិក្កុត្តស្ស អាទន្តកខេករត្តសុត្តេ កខេករត្តកាលោ

ន អត្តនំ វា រូបំ ន រូបស្មី វា អត្តនំ ន
 វេទនំ ។ បេ ។ ន សញ្ញំ ។ បេ ។ ន សង្ខារ
 ។ បេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 ន វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តនំ ន អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ
 ន វិញ្ញាណស្មី វា អត្តនំ ។ ឃី ខោ អាវុសោ
 បច្ចុប្បន្នសុ ធម្មសុ ន សំហារតិ ។

(១៧) អតីតំ បាណ្ឌវមេយ្យ
 នប្បដិកត្តេ អនាគតំ
 យ នតីតម្បហំនន្តំ
 អប្បត្តញ្ច អនាគតំ
 បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម៌
 តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ
 អសំហារំ អសង្កប្បំ
 តំ វិទ្ធា មនុព្រហយេ
 អន្លេវ កិច្ចមាតប្បំ

វិវត្តន៍ អាណន្តទ្វេករត្ថសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានព្រឹម្មយចម្រើន

មិនពិចារណាឃើញនូវរូបថាមានកងខ្លួន មិនពិចារណានូវខ្លួនថាមានកង
 រូប មិនពិចារណាឃើញនូវវេទនា ។ រេ ។ មិនពិចារណាឃើញនូវសញ្ញា
 ។ រេ ។ មិនពិចារណាឃើញនូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ រេ ។ មិនពិចារណា
 ឃើញនូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួន មិនពិចារណាឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ
 មិនពិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណថាមានកងខ្លួន មិនពិចារណាឃើញនូវ
 ខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ បុគ្គលមិនរសេមរសាម
 កងពកធម៌ជាបច្ចប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

(១៧) បុគ្គល មិនគប្បីអាទ្យោៈអាណ័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត មិន
 គប្បីប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគតទេ ព្រោះថាបញ្ចក្ខន្ធណា
 ជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធ
 ណាជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយ
 ទៀត បុគ្គលណា ឃើញច្បាស់នូវធម៌ជាបច្ចប្បន្ន កងទី
 នោះ ។ បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វានដែលមិន
 រសេមរសាម មិនកម្រើកហើយ គប្បីចម្រើនឱ្យរឿយ ។ នូវ
 ផលសមាមគ្គិ ដែលជាអារម្មណ៍នៃព្រះនិព្វាននោះ ឯការ
 ព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកិលេស បុគ្គលគួរតែធ្វើកងវិថូនេះឯង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

កោ ជញ្ជា មរណំ សុវេ
ឃ

ន ហិ នោ សុត្តន្តោ

មហាសេនេន មច្ឆនា

ឃរិហារមាតាបី

អហោរត្តមតន្តិ

តំ វេ កន្តេករត្តោតិ

សន្តោ អាចិក្ខុតេ ម្មនិ ។

ឃរិ ខោ អហំ កន្តេ ភិក្ខុ ធម្មិយា កថាយ
សន្តស្សេសី សមាទិបេសី សមុត្តជេសី សម្មហំ-
សេសី កន្តេករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច អភាសិទ្ធិ ។

[២០] សាធុ សាធុ អាទន្ទ សាធុ ខោ តិ
អាទន្ទ ភិក្ខុ ធម្មិយា កថាយ សន្តស្សេសី សមា-
ទិបេសី សមុត្តជេសី សម្មហំសេសី កន្តេករត្តស្ស
ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច អភាសិ

អតិ ទាញាតមេយ្យ ។ ប ។

តំ វេ កន្តេករត្តោតិ

សន្តោ អាចិក្ខុតេ ម្មនិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

អ្នកណានឹងដឹងថា សេចក្តីស្ងប់នឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន
 ព្រោះថា ការតទល់របស់យើងចំពោះមច្ចុដែលមានសេនា
 ច្រើននោះ មិនមានសោះឡើយ មុនីជាអ្នកស្ងប់ទឹក តែង
 ហៅបុគ្គល ដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ មានព្យាយាម
 ដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកមិនខ្ជិលប្រអូស អស់ថ្ងៃនឹងយប់
 នោះឯង ថាជាអ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គបានពន្យល់ពួកភិក្ខុឲ្យកាន់យក
 ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថា ហើយសំដែងនូវឧទេស
 នឹងវិភង្គ របស់បុគ្គលដែលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន យ៉ាងនេះឯង ។

(២០) ម្នាលអានន្ទ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ ម្នាលអានន្ទ
 អ្នកបានពន្យល់ ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ
 ដោយធម្មិកថា ហើយសំដែងនូវឧទេសនឹងវិភង្គ របស់បុគ្គលដែលមាន
 រាត្រីមួយដ៏ចម្រើនថា

បុគ្គល មិនគប្បីអាច្យោគាល័យបញ្ចក្ខន្ធ ដែលជាអតីត
 ។ បេ ។ មុនីជាអ្នកស្ងប់ទឹក រមែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថា
 ជាអ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ដូច្នោះនោះត្រឹមត្រូវហើយ ។

វិវត្តត្រៃស្ស អាណន្តទ្រោកត្រៃស្សត្ថេ អតីតាត្វាធម៌

[២០] កថញ្ញានន្ទ អតីតំ អន្ទាគមេតិ ។ បេ ។

ឃំ ខោ អាណន្ទ អតីតំ អន្ទាគមេតិ ។ កថញ្ញានន្ទ

អតីតំ អន្ទាគមេតិ ។ បេ ។ ឃំ ខោ អាណន្ទ អតីតំ

អន្ទាគមេតិ ។ កថញ្ញានន្ទ អនាគតំ បដិកដ្ឋតិ

។ បេ ។ ឃំ ខោ អាណន្ទ អនាគតំ បដិកដ្ឋតិ ។

កថញ្ញានន្ទ អនាគតំ នប្បដិកដ្ឋតិ ។ បេ ។ ឃំ

ខោ អាណន្ទ អនាគតំ នប្បដិកដ្ឋតិ ។ កថញ្ញា-

នន្ទ បច្ចុប្បន្នេស្ស ធម្មេស្ស សំហារតិ ។ បេ ។ ឃំ

ខោ អាណន្ទ បច្ចុប្បន្នេស្ស ធម្មេស្ស សំហារតិ ។ ក-

ថញ្ញានន្ទ បច្ចុប្បន្នេស្ស ធម្មេស្ស ន សំហារតិ ។ បេ ។

ឃំ ខោ អាណន្ទ បច្ចុប្បន្នេស្ស ធម្មេស្ស ន សំហារតិ ។

ពិភ្នំវត្ត អានុភទ្ទេរក្ខសត្រ បេធក្តីអាឡោះអាជ្ញ័យបញ្ចក្ខន្ធាអត្ថក

(២១) ម្ចាស់អានន្ធ បុគ្គល អាឡោះអាជ្ញ័យបញ្ចក្ខន្ធាអត្ថក

តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ម្ចាស់អានន្ធ បុគ្គល អាឡោះអាជ្ញ័យបញ្ចក្ខន្ធា

អត្ថកយ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់អានន្ធ បុគ្គលមិនអាឡោះអាជ្ញ័យបញ្ចក្ខន្ធ

ជាអត្ថក តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ម្ចាស់អានន្ធ បុគ្គលមិនអាឡោះអា-

ជ្ញ័យបញ្ចក្ខន្ធាអត្ថកយ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់អានន្ធ បុគ្គលប្រាថ្នា

បញ្ចក្ខន្ធាអនាគត តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ម្ចាស់អានន្ធ បុគ្គលប្រាថ្នា

នូវបញ្ចក្ខន្ធាអនាគតយ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់អានន្ធ បុគ្គលមិនប្រាថ្នា

នូវបញ្ចក្ខន្ធាអនាគត តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ម្ចាស់អានន្ធ បុគ្គលមិន

ប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធាអនាគតយ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់អានន្ធ បុគ្គលរសេម

រសេមក្នុងពុកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ម្ចាស់អានន្ធ បុគ្គល

រសេមរសេមក្នុងពុកធម៌ជាបច្ចុប្បន្នយ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់អានន្ធ បុគ្គល

មិនរសេមរសេមក្នុងពុកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ម្ចាស់

អានន្ធ បុគ្គលមិនរសេមរសេមក្នុងពុកធម៌ជាបច្ចុប្បន្នយ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាស្កកសកំ

(២២) អតីតំ នាញាតមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្ថេករត្ថោតិ

សន្ថោ អាចិត្តតេ មុន្និតំ ។

ឥនមវោច ភកវំ អត្ថមនោ អាយស្មំ អាណន្តោ
ភកវតោ ភាសិតំ អភិណ្និតំ ។

អាណន្តកទ្កេករត្ថសុត្តំ ទុតិយំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសកៈ

(២២) បុគ្គល មិនគប្បីអាទ្យោគាល័យបញ្ចក្ខន្ធ ជាអតីត
ៗ បេ ៗ មុនីជាអ្នកស្ងប់ទុក្ខ តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថា
ជាអ្នកមានពត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។

លុះព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់កាសិតនេះចប់ហើយ ព្រះអានន្ត
មានអាយុ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ នឹងកាសិតរបស់ព្រះមាន
ព្រះភាគ ។

ចប់ អានន្តរក្សេត្តសូត្រ ទី ២ ។

តតិយំ មហាកប្បាសភិទ្ធករតសុត្តំ

(២៣) ឯវង្ខេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកក

រាជគោ វិហារតិ តោនាភាមេ ។ អថខោ អាយស្មា

សមិទ្ធិ រត្តិយា បច្ចុសសមយំ បច្ចុដ្ឋាយ យេន

តោនោ តេនុបសង្កមិ កត្តានិ បរិសិញ្ញត្តិ ។ ត-

ោនេ កត្តានិ បរិសិញ្ញត្តា បច្ចុត្តរិត្តា ឯកច្ឆរោ

អដ្ឋាសិ កត្តានិ បុញ្ញបយមាណោ^(១) ។ អថខោ អញ្ញ-

តរា ទេវតា អភិក្កណាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណ កេ-

វលកប្បំ តោនំ ឌីភាសេត្វា យេនាយស្មា សមិទ្ធិ

តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្តា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ។

(២៤) ឯកមន្តំ វិតា ខោ សា ទេវតា អាយ-

ស្មន្តំ សមិទ្ធិ ឯតទរោច ជារសិ ត្វំ ភិក្ខុ កន្ទេ-

ករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ញា វិកង្កញ្ញាតិ ។ ន ខោ អហំ

អារសោ ជារមិ កន្ទេករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ញា វិកង្កញ្ញា

១ ម សុព្វបយមាទោ ។

មហាក្សត្រស្រី ទី ៣

(២៧) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្រេចព្រះវិញ្ញាបនបត្រ ក្នុងគរុបាណុយ ជិតក្រុង
រាជគ្រឹះ ។ គ្រាពោះឯង ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ ក្រោកឡើងក្នុង
បច្ចុសសម័យនៃរាត្រី ហើយចូលទៅរកស្នឹងឈ្មោះគរុបាណុយ ដើម្បីនឹង
ស្រលាបខ្លួន ។ លុះចុះទៅស្រលាបខ្លួនក្នុងស្នឹងឈ្មោះគរុបាណុយស្រេច
ហើយ លោកក៏ឡើងមកវិញ មានតែចម្រើន ឈរហាលខ្លួនឲ្យស្ងួត ។
គ្រាពោះឯង កាលរាត្រីបឋមយាមកទ្រង់ទៅហើយ មានទៅតាមយុទ្ធសាស្ត្រ
មានរស្មីដ៏រុងរឿង ញាំងស្នឹងឈ្មោះគរុបាណុយទាំងមូលឲ្យភ្លឺស្វាង ហើយ
ចូលទៅរកព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ទើបឈរក្នុង
ទិសមគ្គរ ។

(២៨) លុះទៅគ្រាពោះ ឈរក្នុងទិសមគ្គរហើយ បាននិយាយ
នឹងព្រះសមិទ្ធិមានអាយុយ៉ាងនេះថា បពិត្រភិក្ខុ លោកចាំឲ្យទុរទុស
និងវិក្ក របស់បុគ្គលដែលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនបូរទេ ។ ម្ចាស់អាវុសា
អាត្មាមិនចាំឲ្យទុរទុសនិងវិក្ក របស់បុគ្គលដែលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនទេ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពណ្ណសកំ

ភិក្ខុ បដាវុសោ ជារេសិ កន្ទេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គ-
 ញាតិ ។ អហម្មិ ខោ ភិក្ខុ ន ជារេមិ កន្ទេករត្ថស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច ជារេសិ វេន ភិក្ខុ កន្ទេ-
 ករត្ថយោ កាថាតិ ។ ន ខោ អហំ អារុសោ ជារេមិ
 កន្ទេករត្ថយោ កាថា ភិក្ខុ បដាវុសោ ជារេសិ កន្ទេ-
 ករត្ថយោ កាថាតិ ។ អហម្មិ ខោ ភិក្ខុ ន ជារេមិ
 កន្ទេករត្ថយោ កាថា ឧក្កយ្ហាហិ ភិក្ខុ កន្ទេ-
 ករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច បរិយាប្បណាហិ ភិក្ខុ
 ភិក្ខុ កន្ទេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច ជារេហិ ភិក្ខុ
 ភិក្ខុ កន្ទេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច អត្ថសញ្ញាតោ
 ភិក្ខុ កន្ទេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសោ វេ វិភង្គោ វេ អាទិព្រហ្ម-
 ចរិយកោតិ ។ ឥទមវោច សា ទេវតា ឥទំ វត្ថា
 តត្តវន្តរាយ ។

(២៤) អថខោ អាយស្មា សមិទ្ធិ តស្ស្ហ
 រត្តិយា អច្ចយេន យេន ភកវា តេនុបសង្កមិ ឧប-
 សង្កមិត្តា ភកវន្តំ អភិវាទេត្តា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្ក

ម្នាលអាវុសោ ចុះអ្នកចាំនូវឧទ្ទេសនិងវិភង្គរបស់បុគ្គលដែលមានរាត្រីមួយ
 ដ៏ចម្រើនឬទេ ។ បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំព្រះករុណា ក៏មិនចាំនូវឧទ្ទេសនិងវិភង្គ
 របស់បុគ្គលដែលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនដែរ បពិត្រភិក្ខុ ចុះលោកចាំគាថា
 មានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ ម្នាលអាវុសោ គាតាមិនចាំគាថាមានរាត្រី
 មួយដ៏ចម្រើនទេ ម្នាលអាវុសោ ចុះអ្នកចាំគាថាមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន
 ឬទេ ។ បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំព្រះករុណា ក៏មិនចាំគាថាមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន
 ដែរ បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោករៀន នូវឧទ្ទេសនិងវិភង្គរបស់បុគ្គលមាន
 រាត្រីមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកទទួលនូវឧទ្ទេសនិងវិភង្គរបស់
 បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកចាំទឹក នូវឧទ្ទេស
 និងវិភង្គរបស់បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ព្រោះឧទ្ទេស
 និងវិភង្គរបស់បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ជាធម៌ប្រកបដោយប្រយោជន៍
 ហើយជាខានដើមវិនមគ្គព្រហ្មចារ្យ ។ ទៅគាតានោះ បានពោលពាក្យ
 នេះ លុះពោលពាក្យនេះហើយ ក៏បាត់ក្នុងទីនោះទៅ ។

(២៥) គ្រានោះឯង ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ លុះកន្លងរាត្រីនោះ
 ហើយ ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏
 ក្រាបថ្វាយបង្គំចំពោះព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយ ក្នុងទីសមគួរ ។

វិក្កវត្តស្ស កប្បាណទ្វេករត្ថបុត្តេ កក្កុបបង្គមនំ

ឯកមន្តំ និសិដ្ឋោ ខោ អាយស្មា សមិទ្ធិ កក្កវន្តំ
 ឯតទកោច សណាហំ កន្តេ វត្តិយា បច្ចុសសមយំ
 បច្ចុដ្ឋាយ យេន តទោនោ តេនុបសង្កមី កត្តានិ
 បរិសិញ្ចិតំ ។ តទោនោ កត្តានិ បរិសិញ្ចិត្តា បច្ចុត្តិត្តា
 ឯកច័រោ អដ្ឋាសី កត្តានិ បុព្វាមយមាណោ ។ អ-
 ថខោ កន្តេ អញ្ញតរា ទេវតា អភិក្កន្តាយ វត្តិយា
 អភិក្កន្តវណា កេវលកប្បំ តទោនំ ឱកាសេត្វា យេ-
 នាហំ តេនុបសង្កមី ឧបសង្កមិត្តា ឯកមន្តំ អដ្ឋា-
 សី ឯកមន្តំ បិតា ខោ សា ទេវតា មំ ឯតទកោច
 ធារេសិ ត្វំ ភិក្កុ កន្តេករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្ក-
 ញ្ចាតិ ។ ឯវំ វុត្តេ អហំ កន្តេ តំ ទេវតំ ឯតទកោច
 ន ខោ អហំ អារុសោ ធារេមិ កន្តេករត្តស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច ត្វំ បធារុសោ ធារេសិ
 កន្តេករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ចាតិ ។ អហម្បិ ខោ
 ភិក្កុ ន ធារេមិ កន្តេករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច

វិក្កុត្ត កប្បានកេ ទ្វេករត្ថសូត្រ ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុចលទៅរកព្រះមានព្រះភាគ

លុះព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំ
 ទូលព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
 បានក្រោកឡើងក្នុងបច្ចុប្បន្នសម័យនៃរាត្រីក្នុងទីនេះ បានចូលទៅឯស្នឹង
 តបោទា ដើម្បីនឹងស្រលាបខ្លួន ។ លុះបានស្រលាបខ្លួនក្នុងស្នឹងតបោទា
 ស្រេចហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គក៏ឡើងមកវិញ មានតែចំរើមួយ ឈរហាល
 ខ្លួនឲ្យស្ងួត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងត្រាវត្រីបឋមយាមកន្លង
 ហើយ មានទេវតាមួយអង្គ មានរស្មីដ៏រឿង ញ៉ាំងស្នឹងតបោទាឲ្យ
 ភ្លឺស្វាង ហើយចូលទៅរកខ្ញុំព្រះអង្គ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ឈរ
 ក្នុងទីសមគួរ លុះទេវតានោះ ឈរក្នុងទីសមគួរហើយ បាននិយាយ
 នឹងខ្ញុំព្រះអង្គដូច្នេះថា បពិត្រភិក្ខុ លោកចាំនូវឧទ្ទេសនិងវិក្កុត្ត របស់
 បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាល
 ទេវតាពោលយ៉ាងនេះហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គបានពោលនឹងទេវតានោះដូច្នេះ
 ថា ម្ចាស់អាវុសោ អាត្មាមិនចាំនូវឧទ្ទេសនិងវិក្កុត្ត របស់បុគ្គលមានរា-
 ត្រីមួយដ៏ចម្រើនទេ ម្ចាស់អាវុសោ ចុះអ្នកចាំនូវឧទ្ទេសនិងវិក្កុត្ត របស់
 បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ ទេវតានោះតបថា បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំ
 ករណាក៏មិនចាំនូវឧទ្ទេសនិងវិក្កុត្ត របស់បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនដែរ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខេរិបណ្ណសកំ

ធារេសិ បន តិំ ភិក្ខុ កន្ថេករតិយោ កាថាតិ ។
 ន ខោ អហំ អារុសោ ធារេមិ កន្ថេករតិយោ កាថា
 តិំ បធារុសោ ធារេសិ កន្ថេករតិយោ កាថាតិ ។
 អហម្បិ ខោ ភិក្ខុ ន ធារេមិ កន្ថេករតិយោ កាថា
 ឧក្កណាហិ តិំ ភិក្ខុ កន្ថេករតិស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច
 បរិយាប្បណាហិ តិំ ភិក្ខុ កន្ថេករតិស្ស ឧទ្ទេសញ្ច
 វិកង្កញ្ច ធារេហិ តិំ ភិក្ខុ កន្ថេករតិស្ស ឧទ្ទេសញ្ច
 វិកង្កញ្ច អត្ថសញ្ញិតោ ភិក្ខុ កន្ថេករតិស្ស ឧទ្ទេសោ
 ច វិកង្កេ ច អាទិព្រហ្មចរិយកោតិ ។ ននម-
 រោច កន្ថេ សា ទេវតា ននិ វត្ថា តត្រូវន្តរធាយិ ។
 សាធុ មេ កន្ថេ កកវា កន្ថេករតិស្ស ឧទ្ទេសញ្ច
 វិកង្កញ្ច ទេសេត្តតិ ។ តេនហិ ភិក្ខុ សុណាហិ
 សាធុតំ មនសិករោហិ កាសិស្សាមិ ។ ឯវម្ពន្តតិ
 ខោ អាយស្មា សមិទ្ធិ កកវិតោ បច្ចុស្សាសិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបវិបស្សនសក្កៈ

បពិត្រភិក្ខុ ចុះលោកចាំនូវគាថាមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ ខ្ញុំព្រះ
 អង្គតបថា ម្ចាស់អាវុសោ អាត្មាមិនចាំនូវគាថាមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនទេ
 ម្ចាស់អាវុសោ ចុះអ្នកចាំនូវគាថាមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ ទេវតា
 តបថា បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំករណាភិមិនចាំ នូវគាថាមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើនដែរ
 បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោករៀនយកនូវឧទ្ទេសនិងវិកត្តិរបស់បុគ្គលមានរាត្រីមួយ
 ដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកទន្ទេញនូវឧទ្ទេសនិងវិកត្តិរបស់បុគ្គលមាន
 រាត្រីមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកចាំទុក នូវឧទ្ទេសនិងវិកត្តិរបស់
 បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ព្រោះថាឧទ្ទេសនិងវិកត្តិរបស់
 បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ជាធម៌ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជាខាង
 ដើមនៃព្រហ្មចារ្យ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទេវតានោះ បានពោល
 ពាក្យនេះ លុះពោលពាក្យនេះហើយ ក៏បាត់កងទីនោះទៅ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះអង្គទ្រង់សំដែង
 នូវឧទ្ទេសនិងវិកត្តិរបស់បុគ្គលមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។
 ព្រះអង្គក៏ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បើដូច្នោះ អ្នកចូរស្តាប់ ចូរធ្វើទុក
 កងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសំដែងប្រាប់ ។ ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ
 បានទទួលព្រះពុទ្ធដីការនៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

វិញ្ញាណប្ប ពពួកអន្តោកាត្តសុត្តេ អន្តោកាត្តកាលី

(២៦)

កកវា ឯតទលោច

អត្ថំតំ ណាណាភមេយ្យ

នប្បជីកេន្ទ្រំ អនាភតំ

យទត្ថតម្បហំនន្តិ

អប្បត្តញ្ច អនាភតំ

បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម៌

តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ

អសំហំ អសុដ្ឋប្បំ

តំ វិទ្ធា មនុស្សហយេ

អន្លេវ កិច្ចមានប្បំ

កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ

ន ហិ លោ សង្ការន្តេន

មហាសេនេន មច្ចុណ

ឯវិវិហារីមាតាបី

អហោរត្តមតន្តិ

តំ វេ កន្តេករត្តោតិ

សន្តោ អាចិក្ខតេ មន្តិ ។

វិក្កុត្ត កព្វានករុណសុត្ត ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានគ្រីមួយចម្រើន

(២៦) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានត្រាស់តាមនេះថា បុគ្គល
មិនគប្បីអាឡោះអាលីយបញ្ចក្ខន្ធ ជាអតីត មិនគប្បីប្រាថ្នា
បញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត ព្រោះបញ្ចក្ខន្ធណា ជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ
កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធណាជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ
ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គលណា ឃើញច្បាស់
នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្នក៏ទីនោះ។ បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវ
ព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសេមរសាម មិនកម្រើកហើយ គប្បី
ចម្រើនឲ្យរឿយ ។ នូវផលសមាបត្តិ ដែលជាអារម្មណ៍
របស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស
បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះឯង អ្នកណានឹងដឹងថា សេចក្តី
ស្លាប់នឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន ព្រោះថាការតទល់របស់យើង
ចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាច្រើននោះ មិនមានសោះឡើយ
មុនីជាអ្នកស្លាប់ទុក តែងហៅបុគ្គល ដែលមានវិហារធម៌យ៉ាង
នេះ មានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស មិនខ្ជិលប្រអូសអស់ថ្ងៃ
នឹងយប់នោះឯង ថាជាអ្នកមានវិជ្ជាមួយដ៏ចម្រើន ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណាសកំ

ឥន្ទមរោច កកវា ឥន្ទំ វត្តាន សុគតោ ឧដ្ឋាយា-
សនា វិហារំ ចារិសិ ។

[២៧] អថខោ តេសំ ភិក្ខុនំ អចិរច្ឆក្កន្តស្ស
កកវតោ ឯតទយោសិ ឥន្ទំ ខោ លោ អារុសោ កកវា
សង្ខតេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វត្តារេន អត្តំ អភិកជិត្វា
ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ ចរិដ្ឋោ

អត្តំ ណាណាមេយ្យ
នច្ឆដិកត្តេ អនាគតំ
យទត្តតម្បហំនន្តិ
អច្ឆតត្តា អនាគតំ
ចច្ឆច្ឆត្តា យោ ធម្មំ
តត្ត តត្ត វិបស្សតិ
អសិហារិ អសង្កប្បំ
តំ វិទ្ធា មនុស្សោយេ
អន្តេ កត្តមាតប្បំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបិបណ្ណសកៈ

ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់កាសិតនេះ លុះព្រះសុគតត្រាស់កាសិតនេះចប់ហើយ ទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ហើយចូលទៅកាន់វិហារ ។

(២៧) ត្រាពោះឯង កាលព្រះមានព្រះភាគ ចៀសចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងទុរទ្ទសនេះឯង ដោយសេចក្តីបំប្រញមិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារ ដល់យើងទាំងឡាយនៅឡើយ ទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ (ទុរទ្ទសនោះគឺ)

បុគ្គល មិនគប្បីអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត មិនគប្បីប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត ព្រោះថា បញ្ចក្ខន្ធណា ជាអតីតបញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធណា ជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គលណា ពិចារណាយើងច្បាស់ នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងទីនោះ។ បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសមរសាម មិនកម្រើកហើយ ត្រូវចម្រើនឱ្យរឿយៗ នូវផលសមាបត្តិ ដែលជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស បុគ្គលគួរធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះឯង

វិញ្ញាណស្ស ពញាណទេវតាស្សត្ថេ វិញ្ញាណំ បរិវេណំ

កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ
 ន ហំ នោ សង្ករន្តេន
 មហាសេនេន មច្ចុតា
 ឯវិវិហារមាតាបី
 អហោរត្តមត្ថន្តំ
 តំ វេ ភិទ្កេករត្តោតំ
 សន្តោ អាចិត្តតេ មុន្តំ

កោ នុ ខោ ឥបស្ស ភកវតា សង្ខត្តេន ឧទ្ទេ-
 សស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្តារេន អត្ថំ
 វិភជេយ្យតិ ។ អថខោ តេសំ ភិក្ខុនំ ឯតទយោសិ
 អយំ ខោ អាយស្មា មហាកថ្នានោ សត្តុ ចេវ សំ-
 វណ្ណតោ សម្មាវតោ វ វិញ្ញំនំ សព្វហ្មចារីនំ បហោតិ
 វាយស្មា មហាកថ្នានោ ឥបស្ស ភកវតា សង្ខត្តេ-
 ន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស
 វិត្តារេន អត្ថំ វិភជិត្តំ យន្តេន មយំ យេនាយស្មា ម-
 ហាកថ្នានោ តេនុបសង្កមេយ្យម ឧបសង្កមិត្តា អា-
 យស្មន្តំ មហាកថ្នានំ ឯតមត្ថំ បដិច្ចុច្ឆេយ្យមាតិ ។

វិញ្ញាណ ក្នុងរាងកាយសត្វ សេចក្តីត្រិះរិះនៃពួកវា

អ្នកណានឹងដឹងថា សេចក្តីស្លាប់ នឹងមានក្នុងវិថីស្រុក
 បាន ព្រោះថាការតទល់របស់យើងចំពោះមច្ចុ ដែល
 មានសេនាច្រើននោះ មិនមានសោះឡើយ មុនីជាអ្នក
 ស្លាប់ទុក តែងហៅបុគ្គលដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ
 មានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស
 អស់វិថីនឹងយប់នោះឯង ថាជាអ្នកមានក្រម្រើម្តងចម្រើន
 កាលបើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងនូវឧទ្ទេសនេះដោយ
 សេចក្តីបំប្រញា មិនចែកសេចក្តីដោយពិស្តារហើយ អ្នកណាគប្បីចែក
 សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ គ្រានោះឯង ក៏កុំទាំងនោះ មានសេចក្តី
 ត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ព្រះមហាក្សត្រមានអាយុនេះ ព្រះសាស្ត្រទ្រង់
 សរសើរផង ពួកសព្វហ្មតារីជាអ្នកចេះដឹងបានលើកតំកើងផង ព្រះ
 មហាក្សត្រមានអាយុ អាចចែករំលែក នូវសេចក្តីនៃឧទ្ទេស ដែល
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងដោយសន្តិប មិនបានចែករំលែកសេចក្តី
 ដោយពិស្តារនេះឲ្យពិស្តារបានផង បើដូច្នោះ គួរពួកយើងនាំគ្នាចូលទៅ
 រកព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ យើងត្រូវសួរ
 សេចក្តីនេះនឹងព្រះក្សត្រមានអាយុ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

[២៨] អថខោ តេ ភិក្ខុ យេនាយស្មា មហាកត្តាលោ តេនុបស្កដ៏មីស្ម ឧបស្កដ៏មីត្តា អាយស្មតា មហាកត្តានេន សន្និ សម្មោទីស្ម សម្មោទនីយំ កថំ សារាណីយំ វិត្តសារេត្តា ឯកមន្តិនីសីទីស្ម ។ ឯកមន្តិ និសីទ្ធា ខោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មន្តិ មហាកត្តានិ ឯតទេវេច្ឆំ ឥទំ ខោ លោ អាវុសោ កត្តាន កកវំ សន្និត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្តា វិត្តារេន អន្តំ អវិកជិត្តា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋា អតីតំ ជាត្តាកមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្ទេករត្តោតិ
 សន្តោ អាចិក្ខុតេ មុនីតិ

តេសម្មោ អាវុសោ កត្តាន អម្បាកំ អចិ-
 រវ្យក្កន្តស្ស កកវតោ ឯតទេវោសិ ឥទំ ខោ លោ
 អាវុសោ កកវំ សន្និត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្តា
 វិត្តារេន អន្តំ អវិកជិត្តា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

(២៨) គ្រានោះឯង ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏នាំគ្នាចូលទៅក្រព្រះ
មហាក្ខត្តានៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏កក់ទាក់សំណេះ
សំណាលជាមួយនឹងព្រះមហាក្ខត្តានៈមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យកក់ទាក់
សំណេះសំណាល និងពាក្យគួរឲ្យរលឹកហើយ ក៏អង្គុយកងទ័សមគ្គរ ។
លុះភិក្ខុទាំងនោះ អង្គុយកងទ័សមគ្គរហើយ ក៏ប្តាននិយាយនឹងព្រះ
មហាក្ខត្តានៈមានអាយុ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោក្ខត្តានៈ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងនូវឧទ្ទេសនេះឯង ដោយសេចក្តីសន្ធឹប មិនចែក
រំលែកសេចក្តីដោយពិស្តារ ដល់យើងទាំងឡាយនៅឡើយ ហើយទ្រង់
ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារទៅ (ឧទ្ទេសនោះគឺ)

បុគ្គល មិនគប្បីអាច្នោះកាលយបពាក្យនជាអតីត ។ បេ ។
មនីជាអ្នកស្ងប់ទឹក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នកមាន
ភក្រីមួយដ៏ចម្រើន

ម្ចាស់អាវុសោក្ខត្តានៈ កាលព្រះមានបុណ្យ ស្តេចចេញទៅមិនយូរ
ប៉ុន្មាន ពួកយើងខ្ញុំទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីគ្រិនរិះយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុ-
សោ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងនូវឧទ្ទេសនេះឯង ដោយសេចក្តី
សន្ធឹប មិនបានចែកសេចក្តីដោយពិស្តារ ដល់យើងទាំងឡាយនៅឡើយ
ហើយទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារទៅ (ឧទ្ទេសនោះគឺ)

រិក្ខត្ថស្ស ព្យាសនាទេវត្ថសុត្តេ មហាព្យាសនបស្កមនំ

អត្ថំ ចាត្រាភមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្តេករត្តោតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុនីតិ

កោ នុ ខោ ឥមស្ស កកវតា សង្ខិត្តេន

ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិត្តា-

រេន អត្ថំ អវិកជេយ្យតិ តេសន្តោ អារុសោ កត្តាន

អម្បាកំ ឯតទហោសិ អយំ ខោ អាយស្មា មហា-

កត្តានោ សត្តុ ចេវ សំណ្ហិតោ សម្បារិតោ ច

វិញ្ញំ សម្រាហ្មចារីនំ បហោតិ ចាយស្មា មហាកត្តា-

នោ ឥមស្ស កកវតា សង្ខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស

វិត្តារេន អត្ថំ វិកជិតុំ យន្ទន មយំ យេនាយស្មា

មហាកត្តានោ តេនុបសង្កមេយ្យម ឧបសង្កមិត្តា

អាយស្មន្តំ មហាកត្តានំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមាតិ

វិកជតាយស្មា មហាកត្តានោតិ ។

វិក្កុវត្ត កច្ចានរទ្ធករត្តសូត្រ ចូកវិច្ឆិកាទៅរកព្រះមហាកច្ចានៈ

បុគ្គល មិនគប្បីអាឡោះអាលីយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត ។ បេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ទឹក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នកមាន

រាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។

ឧទ្ទេសនេះ បើព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់សំដែងដោយសេចក្តីសង្ខេប
 មិនបានចែកសេចក្តីដោយពិស្តារ អ្នកណាហ្ន៎ គប្បីចែកសេចក្តីដោយ
 ពិស្តារបាន ម្នាលអាវុសាកច្ចានៈ ពួកយើងខ្ញុំទាំងនោះ មានសេចក្តី
 ត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ព្រះមហាកច្ចានៈមានអាយុនេះឯង ព្រះសាស្តាតែង
 សរសើរផង ពួកសព្វហ្មតារីជាអ្នកចេះដឹងបានលើកតម្កើងផង ព្រះ
 មហាកច្ចានៈមានអាយុ អាចចែករំលែកសេចក្តីនៃឧទ្ទេស ដែលព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់សំដែងដោយសង្ខេបនេះ ឲ្យពិស្តារបានផង បើដូច្នោះ
 គួរតែយើងនាំគ្នាចូលទៅរកព្រះមហាកច្ចានៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់
 ហើយ ត្រូវសួរសេចក្តីនេះ នឹងព្រះមហាកច្ចានៈមានអាយុ សូមឲ្យ
 ព្រះមហាកច្ចានៈមានអាយុ ចែកសេចក្តីឲ្យបាន ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបទ្ទេសស្កន្តសកំ

(២៧) សេយ្យជាបិ អារុសោ បរិសោ សារត្តិកោ
 សារកវេសី សារបរិយេសនញ្ញរមាណោ មហាតោ វុត្តស្ស
 តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ ម្ពលំ អតិក្កម្ម ខន្ធ
 សាខាបលាសេ សារិ បរិយេសិតតំ មញ្ញេយ្យ ឃិ
 សម្មទមិទំ អាយស្មន្តានំ សត្តវ សម្មឧក្កតេ ត
 កកវន្តំ អតិសត្វា^(១) អម្រេ ឯតមត្តំ បដិប្បច្ឆេតតំ មញ្ញេ^(២)
 សោ ហារុសោ កកវំ ជាទំ ជាលាតិ បស្សំ បស្សតិ
 ចក្កក្ខតោ ញ្ញាលាក្ខតោ ធម្មក្ខតោ ព្រហ្មក្ខតោ វត្តា
 បវត្តា អត្តស្សំ និរុទ្ធតោ អមតស្សំ ទាតា ធម្មស្សាមិ
 តថាកតោ សោ ចេវ បនេតស្ស កាលោ អហោសិ^(៣)
 យំ កកវន្តំយេវ ឯតមត្តំ បដិប្បច្ឆេយ្យេថ យថា វេ
 កកវំ ព្យាករេយ្យ តថា និ ជារេយ្យេថាតិ ។ អន្ទារុសោ
 កត្វាន កកវំ ជាទំ ជាលាតិ បស្សំ បស្សតិ ចក្កក្ខតោ
 ញ្ញាលាក្ខតោ ធម្មក្ខតោ ព្រហ្មក្ខតោ វត្តា បវត្តា

១ ម. អតិក្កម្ម ។ ២ ឧ. មញ្ញេវិ ។ ៣ ឧ. ហោសិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

(២៧) ព្រះមហាកថានៈពោលថា ម្នាលអាវុសោ បុរសអ្នកត្រូវ
 ការដោយខ្លឹមឈើ ស្វែងរកខ្លឹមឈើ គ្រាច់ស្វែងរកខ្លឹមឈើ កាល
 ឈើមានខ្លឹមដុះ (នៅមុខ) ក៏រមួងគល់ រមួងដើម ហើយសំគាល់
 រកខ្លឹមឯមែកនិងសន្ធឹកវិញ មានឧបមាយ៉ាងណាមិញ សេចក្តីនេះ ក៏
 មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះដែរ ព្រះសាស្ត្រនៅក្នុងទីចំពោះមុខ របស់
 លោកមានអាយុទាំងឡាយ ពួកលោករមួងព្រះមានព្រះភាគនោះហើយ
 សំគាល់សេចក្តីដែលត្រូវស្អូរនោះចំពោះខ្ញុំវិញ ម្នាលអាវុសោ ព្រោះ
 ថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ជ្រាបនូវធម៌ ដែលគួរជ្រាបបាន
 ឃើញនូវធម៌ ដែលគួរឃើញបាន ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុ មានញាណ
 ទ្រង់មានធម៌ មានគុណដ៏ប្រសើរ ទ្រង់កាន់ធម៌ ប្រព្រឹត្តធម៌ ពន្យល់
 សេចក្តី ទ្រង់ប្រទាននូវអមតៈ (និព្វាន) ជាម្ចាស់ធម៌ ជាព្រះតថាគត
 ឯកាលដ៏សមគួរដល់ប្រស្នា⁺ន្ត្រៈ គឺកាលវេលាដែលអ្នកទាំងឡាយ គួរតែ
 ស្អូរសេចក្តី⁺នេះ នឹងព្រះមានព្រះភាគ បើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ដោះស្រាយ
 ដល់អ្នកទាំងឡាយ យ៉ាងណា ចូរអ្នកទាំងឡាយ ចាំទុកសេចក្តីនោះ
 យ៉ាងនោះចុះ ។ ម្នាលអាវុសោកថានៈ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គជ្រាប
 នូវធម៌ ដែលគួរជ្រាប ឃើញនូវធម៌ ដែលគួរឃើញ មានបញ្ញាចក្ខុ
 មានញាណ មានធម៌ មានគុណដ៏ប្រសើរ ទ្រង់កាន់ធម៌ ប្រព្រឹត្តធម៌

វិក្កុវត្តស្ស កក្កាសក្កោក្កុវត្តស្ស មហាកក្កាសបសំសនំ

អត្តស្ស និទ្ទេតា អមតស្ស នាតា ធម្មស្ស មី
តថាកតោ សោ ចេវ បទេតស្ស កាលោ អ-
ហោសិ យំ កកវន្តិយេវ ឯតមត្តំ បដិប្បុច្ឆយ្យាម
យថា នោ កកវ ព្យាករេយ្យ តថា នំ ធា-
រេយ្យាម អបិចាយស្នា មហាកក្កាសោ សត្តំ ចេវ
សំវណ្ណិតោ សម្មារិតោ ច វិញ្ញំ សព្វហ្មចារិទំ ប-
ហោតិ ចាយស្នា មហាកក្កាសោ អមស្ស កកវតា
សន្តិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្តំ អវិ-
កត្តស្ស វិត្តារេន អត្តំ វិកជិត្តំ វិកជិតាយស្នា មហា-
កក្កាសោ អកុកវិត្តាតិ ។ តេនហារុសោ សុណាថ
សាធុកំ មនសិករោថ កាសិស្សាមីតិ ។ ឯវមារុសោ-
តិ ខោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ មហាកក្កាសស្ស
បច្ឆស្សាស្មំ ។

វិញ្ញាណ ក្បួនស្រាវជ្រាវស្រាវ លេចក្តីសរសើរព្រះមហាក្សត្រៈ

ពន្យល់សេចក្តី ប្រទានអមតៈ (និព្វាន) ជាម្ចាស់ធម៌ ជាព្រះតថាគត ឯ
 កាលដ៏សមគួរដល់ប្រស្នា⁺ គឺកាលវេលាដែលយើងទាំងឡាយគួរតែសួរ
 សេចក្តី⁺ នឹងព្រះមានព្រះភាគ បើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ដោះស្រាយដល់
 យើងទាំងឡាយ យ៉ាងណា យើងទាំងឡាយ គប្បីចាំទុកសេចក្តីនោះ
 យ៉ាងនោះ ក៏ពិតមែនហើយតែថា ព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុ ព្រះសាស្តា
 តែងសរសើរផង ពួកសព្វហោរាបុគ្គលជាអ្នកចេះដឹងតែងលើកតម្កីផង
 មួយទៀត ព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុ លោកអាចចែកសេចក្តីនៃទុស្ត
 ដែលព្រះមានព្រះភាគ សំដែងហើយដោយសេចក្តីសង្ខេប មិនទាន់
 ចែករំលែកសេចក្តីដោយពិស្តារនេះ ឲ្យពិស្តារបានផង សូមព្រះមហា-
 ក្សត្រៈមានអាយុ កុំធ្វើឲ្យយឺតយូរឡើយ សូមចែកឲ្យទាន ។ ព្រះមហា-
 ក្សត្រៈតបថា ម្ចាស់អាវុសា បើដូច្នោះ លោកទាំងឡាយចូរស្តាប់
 ចូរធ្វើទុកកងចិត្តប្រពៃចុះ ខ្ញុំនឹងសំដែងប្រាប់ ។ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ
 ក៏ទទួលពាក្យរបស់ព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុថា ករុណា អាវុសា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបទ្ទេសសុត្តន្ត

(៣០) អាយស្មា មហាកត្តាលោ ឯតទេវេន យំ
 ខោ វេ អារុសោ ភកវតា សង្ខត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្តា
 វិត្តារេន អត្ថំ អវិភង្គិត្តា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋា
 អត្ថំ នាម្នាគមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្ទេករត្តោតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុនីតិ

ឥមស្ស ខោ អហំ អារុសោ ភកវតា សង្ខត្តេន
 ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិភង្គស្ស ឯរិ
 វិត្តារេន អត្ថំ អាជាតាមិ ។

(៣១) កថព្យារុសោ អត្ថំ អន្តាគមេតិ ។ ឥតិ
 មេ ចក្កំ អហោសិ អត្ថតមទ្ធានំ ឥតិ រូបាតិ តត្ត
 ធន្តរាគប្បដិពទ្ធិ ហោតិ វិញ្ញាណំ ធន្តរាគប្បដិពទ្ធិត្តា
 វិញ្ញាណស្ស តទភិទ្ធិតិ តទភិទ្ធិត្តោ អត្ថំ អន្តា-
 គមេតិ ។ ឥតិ មេ សោតិ អហោសិ អត្ថតមទ្ធានំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទ្ទេសស្ថានៈ

[៣០] ព្រះមហាក្សត្រៈមានមាយា បានពោលពាក្យនេះថា ម្ចាស់
អាវុសោ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងនូវឧទ្ទេសណា ដល់អ្នកទាំង-
ឡាយ ដោយសេចក្តីសង្ខេប មិនទាន់បែកសេចក្តីដោយពិស្តារនៅឡើយ
ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ (ឧទ្ទេសនោះគឺ)

បុគ្គល មិនគប្បីអាឡោះអាលីយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត ។ បេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ទឹក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នកមាន

រាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។

ម្ចាស់អាវុសោ កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងនូវឧទ្ទេសនេះ
ដោយសង្ខេប មិនបានបែកសេចក្តីឲ្យពិស្តារ ខ្ញុំយល់សេចក្តីពិស្តារ
ដូចតទៅនេះ ។

[៣១] ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលអាឡោះអាលីយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត
តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណ រមែងជាប់ចំពាក់នឹងធួន្តរកក្នុងចក្ខុនិងរូបនោះ
ថា អាត្មាអញ មានចក្ខុ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នោះ មានរូបដូច្នោះ បុគ្គល
តែងត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូបនោះ ព្រោះវិញ្ញាណជាប់ចំពាក់ដោយធួន្តរក
កាលបុគ្គលត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូបនោះ ឈ្មោះថា អាឡោះអាលីយ
ចក្ខុនិងរូបជាអតីត ។ អាត្មាអញ មានសោតៈ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នោះ

វិវត្តវត្តស្ស កញ្ចាណទ្រោកត្តសុត្តេ អតីតាមត្ថាគមនំ

ឥតិ សុទ្ធាតិ ... ឥតិ មេ យាទិ អយោសិ អតីត-
 មទ្ធាទិ ឥតិ កត្តាតិ ... ឥតិ មេ ជិញ្ញា អយោសិ
 អតីតមទ្ធាទិ ឥតិ វសាតិ ... ឥតិ មេ កាយោ អយោ-
 សិ អតីតមទ្ធាទិ ឥតិ ដោដ្ឋញ្ញាតិ ... ឥតិ មេ មនោ
 អយោសិ អតីតមទ្ធាទិ ឥតិ ធម្មាតិ តត្ថ ធន្តរា-
 កប្បដិពទ្ធិ យោតិ វិញ្ញាណំ ធន្តរាកប្បដិពទ្ធិត្តា
 វិញ្ញាណាស្ស តទិកិទទ្ធិតិ តទិកិទទ្ធិត្តោ អតីតំ អន្តា-
 កមេតិ ។ ឃី ខោ អារុសោ អតីតំ អន្តាកមេតិ ។

(៣២) កថញ្ញារុសោ អតីតំ អន្តាកមេតិ ។ ឥតិ

មេ ធន្តរា អយោសិ អតីតមទ្ធាទិ ឥតិ វុទ្ធាតិ តត្ថ ធន្តរា
 ធន្តរាកប្បដិពទ្ធិ យោតិ វិញ្ញាណំ ធន្តរាកប្បដិ-
 ពទ្ធិត្តា វិញ្ញាណាស្ស ធន្តរាកប្បដិពទ្ធិតិ ធន្តរាកប្បដិពទ្ធិត្តោ
 អតីតំ អន្តាកមេតិ ។ ឥតិ មេ សោតិ អយោសិ

វិង្គវត្ត ក្បួនរាជ្យក្បួនសូត្រ សេចក្តីអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត

មានសំឡេងដូច្នោះ ... អាត្មាអញ មានឃានៈ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នោះ

មានភ្នែកដូច្នោះ ... អាត្មាអញ មានជីវិត ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នោះ មានរស

ដូច្នោះ... អាត្មាអញ មានកាយ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នោះ មានផោដ្ឋា

ដូច្នោះ... អាត្មាអញ មានចិត្ត ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នោះ មានធម្មារម្មណ៍

ដូច្នោះ វិញ្ញាណ រមែងជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគ ក្នុងចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ

ដូច្នោះ បុគ្គលរមែងត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ ព្រោះវិញ្ញាណ

ជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគ កាលបុគ្គលត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ

ឈ្មោះថានៅអាឡោះអាល័យចិត្ត និងធម្មារម្មណ៍ជាអតីត ។ ម្ចាស់

អាវុសោ បុគ្គលនៅអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

(៣២) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គល មិនអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជា

អតីត តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណរមែងមិនជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគក្នុងចិត្តនិងរូប

នោះថា អាត្មាអញ មានចក្ខុ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នោះ មានរូបដូច្នោះ បុគ្គល

រមែងមិនត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូបនោះ ព្រោះវិញ្ញាណមិនបានជាប់ចំពាក់

នឹងឆន្ទរាគ កាលបុគ្គលមិនត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូបនោះ ឈ្មោះថាមិន

បានអាឡោះអាល័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត ។ អាត្មាអញ មានសោតៈ ក្នុង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបិសណ្ណសកំ

អតីតមម្ភានំ ឥតិ សុទ្ធាតិ ... ឥតិ មេ យានំ អហោសិ

អតីតមម្ភានំ ឥតិ កម្មាតិ ... ឥតិ មេ ជីវ្ហា អហោសិ

អតីតមម្ភានំ ឥតិ វសាតិ ... ឥតិ មេ កាយោ អហោសិ

អតីតមម្ភានំ ឥតិ ដោជ្ជញ្ញាតិ ... ឥតិ មេ មនោ អហោ-

សិ អតីតមម្ភានំ ឥតិ ធម្មាតិ តត្ថ ន ធន្ធាកប្បជីពទ្ធិ

ហោតិ វិញ្ញាណំ ន ធន្ធាកប្បជីពទ្ធិត្តា វិញ្ញាណស្ស

ន តទភិទន្តតិ ន តទភិទន្តន្តោ អតីតំ ជាត្វាកមេ-

តិ ។ ឃី ខោ អារុសោ អតីតំ ជាត្វាកមេតិ ។

[៣៣] កថញ្ញារុសោ អនាគតំ បដិកម្ពតិ ។

ឥតិ មេ ចក្ក សិយា អនាគតមម្ភានំ ឥតិ

រូទាតិ អប្បជីលទ្ធិស្ស បដិលាកាយ ចិត្តំ បណិទ-

ហតិ លេតសោ បណិទាជ្ឈត្តយា តទភិទន្តតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបិណ្ណសុត្តន្ត

កាលជាអតីតជ្ជប្បច្ឆៈ មានសំឡេងជ្ជប្បច្ឆៈ ... អាត្មាអញ មានឃានៈក្នុង
 កាលជាអតីតជ្ជប្បច្ឆៈ មានភ្លឺជ្ជប្បច្ឆៈ ... អាត្មាអញ មានជីវា ក្នុងកាលជា
 អតីតជ្ជប្បច្ឆៈ មានរសជ្ជប្បច្ឆៈ ... អាត្មាអញ មានកាយ ក្នុងកាលជាអតីត
 ជ្ជប្បច្ឆៈ មានដៅដព្វៈជ្ជប្បច្ឆៈ ... វិញ្ញាណ រមែងមិនជាប់ចំពាក់ដោយឆន្ទៈ
 រាគ ក្នុងចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍នោះថា អាត្មាអញ មានចិត្ត ក្នុងកាលជាអតីត
 ជ្ជប្បច្ឆៈ មានធម្មារម្មណ៍ជ្ជប្បច្ឆៈ បុគ្គលមិនត្រេកអរចំពោះចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍
 នោះ ព្រោះវិញ្ញាណមិនជាប់ចំពាក់ដោយឆន្ទៈរាគ កាលបុគ្គលមិនត្រេកអរ
 ចំពោះចិត្ត នឹងធម្មារម្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាមិនអាឡោះអាស័យចិត្តនឹងធម្មា-
 រម្មណ៍ជាអតីត ។ មាលអាវេសា បុគ្គល មិនអាឡោះអាស័យបញ្ចក្ខន្ធ
 ជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៣) មាលអាវេសា បុគ្គលប្រាថ្នាថ្នូរវិបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត តើ

ដូចម្តេច ។ បុគ្គល តម្កល់ចិត្តដើម្បីការបាននូវរបស់ដែលមិនទាន់បានថា
 ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានចក្ខុជ្ជប្បច្ឆៈ មានរូបជ្ជប្បច្ឆៈ
 ព្រោះការតម្កល់ចិត្តជាបច្ច័យ នាំឲ្យបុគ្គលត្រេកអរចំពោះចក្ខុនឹងរូបនោះ

វិវត្តវគ្គស្ស កថាខណ្ឌកម្ពុជា អនាគតប្បជីកម្ពុជា

តនិក្ខន្ធន្តោ អនាគតំ បដិកម្ពុតិ ។ ឆតិ មេ

សោតំ សិយា អនាគតមន្ទានំ ឆតិ សុដ្ឋាតិ ... ឆតិ

មេ យានំ សិយា អនាគតមន្ទានំ ឆតិ កម្ពុតិ ... ឆតិ

មេ ដិញ្ចំ សិយា អនាគតមន្ទានំ ឆតិ រសាតិ ... ឆតិ

មេ កាយោ សិយា អនាគតមន្ទានំ ឆតិ ដោដ្ឋញ្ចា-

តិ ... ឆតិ មេ មនោ សិយា អនាគតមន្ទានំ ឆតិ

ធម្មាតិ អប្បដិលទ្ធស្ស បដិលាកាយ ចិត្តំ បណិទ-

ហតិ ចេតសោ បណិទានប្បច្ចយា តនិក្ខន្ធន្តំ តន-

ក្ខន្ធន្តោ អនាគតំ បដិកម្ពុតិ ។ ឯវំ ខោ អារុសោ

អនាគតំ បដិកម្ពុតិ ។

វិក្កងវត្ត កប្បនរទ្រព្យស្រុក សេចក្តីប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត

កាលបុគ្គលត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងរូបនោះ ឈ្មោះថាប្រាថ្នានូវចិត្តនិងរូប
 ជាអនាគត ។ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានសោតៈ ដូច្នោះ
 មានសំឡេងដូច្នោះ... ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានឃា-
 នៈដូច្នោះ មានក្លិនដូច្នោះ... ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មាន
 ជីវដូច្នោះ មានរសដូច្នោះ... ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ
 មានកាយដូច្នោះ មានជេដពៈដូច្នោះ... បុគ្គលតំកល់ចិត្ត ដើម្បីការបាន
 នូវចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ដែលមិនទាន់បានថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូម
 ឲ្យអាត្មាអញ មានចិត្តដូច្នោះ មានធម្មារម្មណ៍ដូច្នោះ ព្រោះការតម្កល់ចិត្ត
 ជាបច្ច័យ នាំឲ្យបុគ្គលនោះត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ កាល
 បុគ្គលត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាប្រាថ្នានូវចិត្តនិង
 ធម្មារម្មណ៍ជាអនាគត ។ មាលការសោ បុគ្គលប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធជា
 អនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

(៣៤) កថញ្ញាវុសោ អនាគតំ នប្បដិកត្តតិ ។

ឥតិ មេ ចក្កុ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ រូបាតិ

អប្បដិលទ្ធស្ស បដិលាកាយ ចិន្តំ ន បណិទហតិ

ចេតសោ អបណិទានប្បច្ចយា ន តទកំនទ្ធតិ ន

តទកំនទ្ធគោ អនាគតំ នប្បដិកត្តតិ ។ ឥតិ

មេ សោតិ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ សទ្ធា-

តិ ... ឥតិ មេ យានំ សិយា អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ

កទ្ធាតិ ... ឥតិ មេ ដិក្ខុ សិយា អនាគតមទ្ធានំ

ឥតិ វសាតិ ... ឥតិ មេ កាយោ សិយា អនាគត-

មទ្ធានំ ឥតិ ដោជ្ជញ្ញាតិ... ឥតិ មេ មនោ សិយា

អនាគតមទ្ធានំ ឥតិ ធម្មាតិ អប្បដិលទ្ធស្ស បដិ-

លាកាយ ចិន្តំ ន បណិទហតិ ចេតសោ អប-

ណិទានប្បច្ចយា ន តទកំនទ្ធតិ ន តទកំនទ្ធគោ

អនាគតំ នប្បដិកត្តតិ ។ ឯវំ ខោ អាវុសោ

អនាគតំ នប្បដិកត្តតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

(៣៤) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលមិនប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត គឺ
ដូចម្តេច ។ បុគ្គល មិនបានតម្កល់ចិត្ត ដើម្បីការបាននូវរបស់ដែលខ្លួន
មិនទាន់បានថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានចក្ខុដួង
មានរូបដួង ព្រោះការមិនបានតម្កល់ចិត្តជាបច្ច័យ នាំឲ្យបុគ្គលលែង
ត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូបនោះ កាលបុគ្គលលែងត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូប
នោះ ឈ្មោះថាមិនប្រាថ្នានូវចក្ខុនិងរូបជាអនាគត ។ ក្នុងកាលជាអនាគត
សូមឲ្យអាត្មាអញ មានសោតៈដួង មានសំឡេងដួង... ក្នុងកាល
ជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានឃានដួង មានភ្លិនដួង... ក្នុង
កាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានជីវាដួង មានរសដួង...
ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានកាយដួង មានវេជ្ជា
ដួង... បុគ្គលមិនបានតម្កល់ចិត្តទុកដើម្បីការបាននូវចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍
ដែលមិនទាន់បានថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញ មានចិត្ត
ដួង មានធម្មារម្មណ៍ដួង ព្រោះការមិនបានតម្កល់ចិត្តទុកជាបច្ច័យ
នាំឲ្យបុគ្គលលែងត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ កាលបុគ្គលលែង
ត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាមិនប្រាថ្នានូវចិត្តនិងធម្មា-
រម្មណ៍ជាអនាគត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គល មិនប្រាថ្នានូវបញ្ចក្ខន្ធជា
អនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

វិក័ត្តស្ស កប្បាណទេវក្កសុត្តេ បច្ចុប្បន្នសំហិរកា

(៣៥) កថញ្ញាវុសោ បច្ចុប្បន្នសុ ធម្មេសុ សំ-

ហិរតិ ។ យញ្ញាវុសោ ចក្ក យេ ច រូទា ឧកយ-

មេតំ បច្ចុប្បន្នំ តស្មីយេវ បច្ចុប្បន្នេ ធន្តរាគប្បដិតទ្ធិ

ហោតិ វិញ្ញាណំ ធន្តរាគប្បដិតទ្ធិត្តា វិញ្ញាណាស្ស

តទកិទ្ធីតិ តទកិទ្ធីទ្ធីនោ បច្ចុប្បន្នសុ ធម្មេសុ

សំហិរតិ ។ យញ្ញាវុសោ សោតំ យេ ច សុទ្ធា ...

យញ្ញាវុសោ យានំ យេ ច កន្ធា ... យា ចាវុសោ

ដិក្ខំ យេ ច រសា ... យោ ចាវុសោ កាយោ យេ ច

ដោដ្ឋញ្ចា ... យោ ចាវុសោ មនោ យេ ច ធម្មា ឧក-

យមេតំ បច្ចុប្បន្នំ តស្មីយេវ បច្ចុប្បន្នេ ធន្តរាគប្បដិ-

តទ្ធិ ហោតិ វិញ្ញាណំ ធន្តរាគប្បដិតទ្ធិត្តា វិញ្ញាណាស្ស

តទកិទ្ធីតិ តទកិទ្ធីទ្ធីនោ បច្ចុប្បន្នសុ ធម្មេសុ សំ-

ហិរតិ ។ ឃិរំ ខោ អាវុសោ បច្ចុប្បន្នសុ ធម្មេសុ

សំហិរតិ ។

វិវត្តវត្ត កព្វានរក្ខេកត្តសូត្រ សេចក្តីរសេមរសាមក្នុងចូកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន

(៣៥) ម្នាលអាវុសោ បុគ្គលរសេមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជា

បច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ចក្ខុនឹងរូបទាំង ២ នេះ ជា

បច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណវេទនាជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគ ក្នុងចក្ខុនឹងរូបជា បច្ចុប្បន្ន

នោះឯង បុគ្គលត្រេកអរចំពោះចក្ខុនឹងរូបនោះ ព្រោះវិញ្ញាណជាប់ចំពាក់

នឹងឆន្ទរាគ កាលបុគ្គលត្រេកអរចំពោះចក្ខុនឹងរូបនោះ ឈ្លោះថារសេម

រសាមក្នុងពួកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលអាវុសោ ត្រចៀកនឹងសំឡេង ...

ម្នាលអាវុសោ ច្រមុះនឹងក្លិន ... ម្នាលអាវុសោ អណ្តាតនឹងរស ...

ម្នាលអាវុសោ កាយនឹងដោដ្តោះ... ម្នាលអាវុសោ ចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍

ទាំង ២ នេះ ជាបច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណវេទនាជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគក្នុងចិត្តនឹង

ធម្មារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ននោះឯង បុគ្គលវេទនាត្រេកអរចំពោះចិត្តនឹងធម្មា-

រម្មណ៍នោះ ព្រោះវិញ្ញាណជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគ កាលបុគ្គលត្រេកអរ

ចំពោះចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ននោះ ឈ្លោះថារសេមរសាមក្នុងពួក

ធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលអាវុសោ បុគ្គលរសេមរសាមក្នុងពួកធម៌ជា

បច្ចុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេហស្កានកំ

(៣៦) កថញ្ញាវុសោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន
 សំហំរតិ ។ យញ្ញាវុសោ តត្ថិ យេ ច រុទ្ធា ឧក-
 យមេតំ បច្ចុប្បន្នំ តស្មីយេវ បច្ចុប្បន្នេ ន ធម្មក-
 កប្បដិតទ្ធិំ ហោតិ វិញ្ញាណំ ន ធម្មកកប្បដិតទ្ធីត្តា
 វិញ្ញាណស្ស ន តទកិទន្ធីតិ ន តទកិទន្ធីតោ បច្ចុប្បន្នេ-
 សុ ធម្មេសុ ន សំហំរតិ ។ យញ្ញាវុសោ សោតិ
 យេ ច សទ្ធា ... យញ្ញាវុសោ យានំ យេ ច កត្តា ...
 យោ ចាវុសោ ជីវ្ហំ យេ ច វសន ... យោ ចាវុសោ
 កាយោ យេ ច ដោដ្ឋព្វា ... យោ ចាវុសោ មនោ យេ
 ច ធម្មា ឧកយមេតំ បច្ចុប្បន្នំ តស្មីយេវ បច្ចុប្បន្នេ
 ន ធម្មកកប្បដិតទ្ធិំ ហោតិ វិញ្ញាណំ ន ធម្មក-
 កប្បដិតទ្ធីត្តា វិញ្ញាណស្ស ន តទកិទន្ធីតិ ន តទកិ-
 ទន្ធីតោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន សំហំរតិ ។ ឯវិ
 ទោ អាវុសោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន សំហំរតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបិសណ្ណសកៈ

(៣៦) ម្នាលអាវុសោ បុគ្គលមិនរសេមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជា

បច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ចក្ខុនិងរូបទាំង ២ នេះ ជា

បច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណមិនជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគ ក្នុងចក្ខុនិងរូបជាបច្ចុប្បន្ន

នោះឯង បុគ្គលមិនត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូបនោះ ព្រោះវិញ្ញាណ

មិនជាប់ចំពាក់នឹងឆន្ទរាគ កាលបុគ្គលមិនត្រេកអរចំពោះចក្ខុនិងរូបនោះ

ឈ្មោះថាមិនរសេមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលអាវុសោ

ត្រចៀកនិងសំឡេង... ម្នាលអាវុសោ ច្រមុះនិងក្លិន... ម្នាលអាវុសោ

អណ្តាតនិងរស... ម្នាលអាវុសោ កាយនិងផោដ្ឋព្វៈ... ម្នាលអាវុសោ

ចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ទាំង ២ នេះ ជាបច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណរមែងមិនជាប់ចំពាក់

នឹងឆន្ទរាគ ក្នុងចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ននោះឯង បុគ្គលមិនត្រេកអរ

ចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ននោះ ព្រោះវិញ្ញាណមិនជាប់ចំពាក់

នឹងឆន្ទរាគ កាលបុគ្គលមិនត្រេកអរ ចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ

ឈ្មោះថាមិនរសេមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលអាវុសោ

បុគ្គលមិនរសេមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

វិវត្តវត្តស្ស កប្បាទកម្មករវត្តសុត្តេ កាលីពារិទ្ធនំ

(៣៧) យំ ខោ វេ អារុសោ កកវា សង្ខត្តេន
ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្តា វិត្តារេន អត្ថំ អវិកលិត្តា ឧដ្ឋា-
យាសនា វិហារំ បវិដ្ឋា

អត្ថំ ជាត្រាគមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កទ្ទេករត្តោតិ

សន្តោ អាចិក្ខុតេ មុនិតិ

ឥមស្ស ខោ អហំ អារុសោ កកវតា សង្ខត្តេន
ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស ឃិវ
វិត្តារេន អត្ថំ អាជាតាមិ អាគង្គមាតា ច បន តុម្រេ
អាយស្មន្តោ កកវន្តិយេវ ឧបសង្កមិត្តា ឯតមត្ថំ ប-
ដិបុត្រេយ្យាថ យថា វេ កកវា ព្យាករេតិ តថា
នំ ជារេយ្យថាតិ ។

(៣៨) អថខោ តេ កិក្ខុ អាយស្មតោ មហា-
កប្បានស្ស កាសិទំ អភិទិដ្ឋិត្តា អនុមោទិត្តា ឧដ្ឋា-
យាសនា យេន កកវា តេនុបសង្កមីសុ ឧបសង្ក-
មិត្តា កកវន្តំ អភិវាទេត្តា ឯតមន្តំ និសីទីសុ ។

វិក្ករវត្ត កប្បានរាជ្យពរត្ថសូត្រ សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត

(៣៧) ម្ចាស់អាវុសោ គ្រងដែលព្រះមានព្រះភាគ គ្រាស់
សំដែងនូវឧទ្ទេសដោយសេចក្តីសន្ធឹប មិនបានចែករំលែកសេចក្តីដោយ
ពិស្តារ ដល់អ្នកទាំងឡាយ ហើយទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅ
កាន់វិហារ (ឧទ្ទេសនោះគឺ)

បុគ្គល មិនគប្បីអាឡោះកាលីយបព្វកន្ធជាអតីត ។ ថេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ទុក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នក

មានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន

ម្ចាស់អាវុសោ ឧទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងដោយ
សន្ធឹប មិនបានចែកសេចក្តីដោយពិស្តារនេះឯង ខ្ញុំយល់សេចក្តីដោយ
ពិស្តារយ៉ាងនេះ តែប្រសិនបើលោកមានអាយុប្រាថ្នា ត្រូវចូលទៅ
គាល់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយសួររបញ្ជាក់សេចក្តីនេះ ហើយត្រូវចាំទុក
សេចក្តីនោះ តាមទំនងដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ដោះស្រាយ យ៉ាង
នោះចុះ ។

(៣៨) គ្រានោះឯង ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ត្រេកអរអនុមោទនា
នឹងភាសិតរបស់ព្រះមហាកថាយនៈមានអាយុ ហើយក្រោកអំពីអាសនៈ
ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយ
បង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខេមរវប្បណ្ណសកំ

ឯកមន្តំ និសង្ការំ ខោ តេ ភិក្ខុ ភកវន្តំ ឯតទពោ..

បំ យំ ខោ លោ កន្តេ ភកវា សង្ខតេន ឧទ្ទេសំ

ឧទ្ទេសិត្តា វិត្តារេន អត្ថំ អវិកជិត្តា ឧដ្ឋាយាសនា

វិហារំ បវិជ្ជោ

អតីតំ នាណ្ណកមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្តេករត្តោតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុនីតិ

តេសន្តោ កន្តេ អម្មាតំ អបិរប្បក្កនស្ស ភកវ-

តោ ឯតទហោសិ ននិ ខោ លោ អាវុសោ ភកវា

សង្ខតេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទេសិត្តា វិត្តារេន អត្ថំ អវិ-

កជិត្តា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិជ្ជោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

លុះពាក្យកំណត់នោះ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ បានក្រាបទូលព្រះមាន
 ព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 ត្រាស់សំដែងនូវឧទ្ទេសណា ដោយសេចក្តីសង្ខេប មិនទាន់បានចែក
 រំលែកសេចក្តីដោយពិស្តារនៅឡើយ ហើយទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈចូល
 ទៅកាន់វិហារទៅ (ឧទ្ទេសនោះគឺ)

បុគ្គល មិនគប្បីអាច្នោះអាស្រ័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត ។ បេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ទឹក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នកមាន

ពត្រឹមយដ៏ចម្រើន

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចចេញទៅ
 មិនយូរប៉ុន្មាន យើងខ្ញុំទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា ម្ចាស់
 អាវុសា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សំដែងនូវឧទ្ទេសនេះឯង ដោយ
 សេចក្តីសង្ខេប មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារនៅឡើយ ហើយ
 ទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ (ឧទ្ទេសនោះគឺ)

វិក្ករត្ថស្ស កថាសរទ្ធោករត្ថសុត្តេ កទ្ធោករត្ថគាថា

អត្ថំ នាណ្ហាគមេយ្យ

នប្បដិកេដ្ឋេ អនាគតំ

យនត្ថតម្បហំនន្តំ

អប្បត្តញ្ច អនាគតំ

បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម្មំ

តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ

អសំហំ អសុដ្ឋប្បំ

តំ វិទ្ធា មនុស្សោយេ

អន្លេវ កិច្ចមានប្បំ

កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ

ន ហំ នោ សង្ករន្តេន

មហាសេនេន មច្ចុនា

ឃីវិហារិមាតាបី

អហោរត្តមតន្តំ

តំ វេ កន្ថេករត្តាតំ

សន្តោ អាចិត្តេតេ មុន្តំ

វិក្កុវត្ត កប្បានកទ្ទេកត្តសូត្រ គាថាសំដែងអំពីកម្រិយដ៏ចម្រើន

បុគ្គលមិនគប្បីអាទ្យោភោជន៍បញ្ចកុនជាអតីតទេ មិនគប្បី
 ប្រាថ្នាបញ្ចកុនជាអនាគតទេ ព្រោះថា បញ្ចកុនណា ជា
 អតីត បញ្ចកុននោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចកុនណា
 ជាអនាគត បញ្ចកុននោះ មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត
 បុគ្គលណាឃើញប្បសន្ធិវិធីជាបច្ចុប្បន្នក៏ទីនោះ។ បុគ្គល
 នោះ លុះដឹងប្បសន្ធិវិធីនិព្វាន ដែលមិនរសេមរសាម
 មិនកម្រើកហើយ ត្រូវចម្រើនឲ្យរឿយ ។ នូវផលសមាបត្តិ
 ដែលជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯការព្យាយាមដុត
 កំដៅកិលេស បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងវិថីនេះឯង នរណានឹង
 ដឹងថា សេចក្តីស្វាប័ននឹងមានក្នុងវិថីស្មែកបាន ព្រោះថាការ
 គង្គល់របស់យើងចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាច្រើននោះ មិន
 មានឡើយ ម្ហីជាអ្នកស្ងប់ទឹក តែងហៅបុគ្គលដែលមាន
 វិហារធម៌យ៉ាងនេះ មានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នក
 មិនខ្ជិលច្រអូសអស់វិថីនិយប់នោះឯង ថាជាអ្នកមានរាត្រី
 មួយដ៏ចម្រើន ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

កោ ទុ ខោ វេមស្ស ភកវតា សង្ខតេន
 ទុទ្ទេសស្ស ទុទ្ទិដស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស
 វិត្តារេន អត្ថំ វិភជេយ្យាទិ តេសុន្នោ ភន្តេ អម្ហាភិ
 ឯតទយោសិ មយំ ខោ អាយស្មា មហាកត្តារោ
 សត្តំ បេវ សិវណ្ណិកោ សម្មាវិកោ ច វិញ្ញំនំ សព្វប្បា-
 ចារីនំ បហោទិ វាយស្មា មហាកត្តារោ វេមស្ស
 ភកវតា សង្ខតេន ទុទ្ទេសស្ស ទុទ្ទិដស្ស វិត្តារេន អត្ថំ
 អវិភត្តស្ស វិត្តារេន អត្ថំ វិភជិតំ យន្ធន មយំ យេនា-
 យស្មា មហាកត្តារោ តេនុបសង្កមេយ្យម ទុបសង្ក-
 មិត្តា អាយស្មន្តំ មហាកត្តារំ ឯតមត្ថំ បដិប្បុច្ឆេយ្យា-
 មាទិ អថខោ មយំ ភន្តេ យេនាយស្មា មហា-
 កត្តារោ តេនុបសង្កមិត្តា ទុបសង្កមិត្តា អាយស្មន្តំ
 មហាកត្តារំ ឯតមត្ថំ បដិប្បុច្ឆិម្ហា តេសុន្នោ ភន្តេ អា-
 យស្មតា មហាកត្តារេន វេមហិ អាការេហិ វេមហិ
 បទេហិ វេមហិ ឡាវ្ហានេហិ អន្តោ វិភត្តោទិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសយស្កនិកាយ

នរណា ហ្ន៎ គប្បីចែករំលែកសេចក្តីនៃទុក្ខស ដែលព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងដោយសង្ខេប ទ្រង់មិនទាន់ចែកសេចក្តី
 ដោយពិស្តារនេះ ឲ្យពិស្តារបាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
 ទាំងឡាយនោះ ក៏មានសេចក្តីគ្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ព្រះមហាក្សត្រមាន
 អាយុនេះឯង ព្រះសាស្ត្រាចារ្យនៃសាស្ត្រសាស្ត្រសាស្ត្រ ពួកសព្វហ្មតារប្រក្រត
 ជាអ្នកចេះដឹងតែងលើកតម្កើងផង ព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ អាចចែក
 សេចក្តីនៃទុក្ខស ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែង ដោយ
 សង្ខេប មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារនេះ ឲ្យពិស្តារបានផង បើ
 ដូច្នោះ គួរពួកយើងចូលទៅរកព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ លុះចូលទៅ
 ដល់ហើយ ពួកយើងគប្បីសួររកសេចក្តីនេះ នឹងព្រះមហាក្សត្រ
 មានអាយុចុះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើហេតុយ៉ាងនេះ ពួក
 ខ្ញុំព្រះអង្គ ក៏នាំគ្នាចូលទៅរកព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ លុះទៅដល់
 ហើយ បានសួររកសេចក្តីនេះនឹងព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ ក៏បានចែកសេចក្តី ដោយ
 អាការៈទាំងឡាយនេះ ដោយបទទាំងឡាយនេះ ដោយព្យញ្ជនៈ
 ទាំងឡាយនេះ ដល់ពួកខ្ញុំព្រះអង្គទាំងនោះ ។

វិក្ករក្កស្ស ពព្វនរទ្ធោរក្កសុត្តេ ភាសិតភិស្តុនំ

[៣៧] បណ្ឌិតោ ភិក្ខុវេ មហាកណ្ណោ ម-
 ហាបញ្ញា ភិក្ខុវេ មហាកណ្ណោ មញ្ញេ ភិក្ខុវេ
 ឯតមន្តំ បដិច្ចុច្ឆេយ្យាថ អហម្មំ នំ ឯវមេវំ ព្យាក-
 រេយ្យំ យថាភិ មហាកណ្ណោ នេន ព្យាកនំ ឯសោ ថេវ
 តស្ស អត្តោ ឯវត្ថុ ទំ ជាវេថាភិ ។ នេនមរោច ភកវា
 អត្តមនា តេ ភិក្ខុ ភកវតោ ភាសិតំ អភិទន្ធីនំ ។

ពព្វនរទ្ធោរក្កសុត្តំ ភតិយំ និដ្ឋិតំ ។

វិក្កងវត្ត កង្វានរាជ្ជករត្ថសូត្រ សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត

(៣៧) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មហាក្ខត្តានៈ ជាបណ្ឌិត ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ មហាក្ខត្តានៈ មានប្រាជ្ញាច្រើន ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
ប្រសិនបើអ្នកទាំងឡាយ សួររេញក្តីសេចក្តីនេះនឹងតថាគត តថាគតក៏
នឹងដោះស្រាយសេចក្តីនោះ តាមទំនង ដែលមហាក្ខត្តានៈដោះស្រាយ
យ៉ាងនោះដែរ សេចក្តីនៃភាសិតនោះ ដូច្នោះវិមនហើយ ចូរអ្នកទាំង-
ឡាយ ចាំទុកយ៉ាងនេះចុះ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ភាសិតនោះ
ចប់ហើយ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ នឹងភាសិត
របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ កង្វានរាជ្ជករត្ថសូត្រ ទី ៣ ។

បត្តិ លោមសកង្គិយស្តី^(១)

(៤០) ឯវេទ្ធ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ ភកក
 សាវត្ថយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ណំ កស្សំ អាវមេ ។
 តេន ខោ ថន សមយេន អាយស្មា លោមសកង្គិ-
 យោ សក្កេស្មំ វិហារតិ កបិលវត្ថុស្មំ និក្រោជារមេ ។
 អថខោ ចន្ទនោ ទេវេត្រា អភិក្កតាយ រតិយា
 អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ និក្រោជារមំ ឌីកាសេត្វា
 យេនាយស្មា លោមសកង្គិយោ តេនុបសង្កមិ ឧប-
 សង្កមិត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ។

(៤១) ឯកមន្តំ បិតោ ខោ ចន្ទនោ ទេវេត្រា
 អាយស្មន្តំ លោមសកង្គិយំ ឯតទរោច ជារេសិ តិ
 ភិក្ខុ កន្ទេករត្ថស្សំ ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ចាតិ ។ ន
 ខោ អហំ អាវុសោ ជារេមិ កន្ទេករត្ថស្សំ ឧទ្ទេសញ្ច
 វិកង្កញ្ចា តិ បនាវុសោ ជារេសិ កន្ទេករត្ថស្សំ
 ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ចាតិ ។ អហម្បំ ខោ ភិក្ខុ ន ជារេមិ
 កន្ទេករត្ថស្សំ ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ចា ជារេសិ តិ^(២) ភិក្ខុ

១ ឧ. លោមសកង្គិយក្កេរត្ថស្តី ។ ម. លោមសកង្គិយត្រេវស្ស កក្កេរត្ថស្តី ។
 ២ ឧ. បទ តិ ។

លោមសក្តិយសូត្រ ទី ៤

(៤០) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ស្តេចគង់នៅក្នុងវត្តជេតពន ជាអារាមរបស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី
ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ សម័យនោះឯង ព្រះលោមសក្តិយៈមានអាយុ
នៅក្នុងនិគ្រាណាម ទៀបក្រុងកបិលព័ស្តុ ក្នុងដែនសក្កៈ ។

គ្រានោះឯង ទៅបុត្តឈ្មោះចន្ទនៈ នាកាលរាត្រីបឋមយាមកន្លង
ហើយ មានរស្មីដ៏រឿង ញាំងនិគ្រាណាមទាំងមូលឲ្យរឿង បាន
ចូលទៅរកព្រះលោមសក្តិយៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ បាន
បិតនៅក្នុងទីសមគួរ ។

(៤១) លុះចន្ទនៈទៅបុត្ត បិតនៅក្នុងទីសមគួរហើយ បានពោល
ពាក្យនេះ នឹងព្រះលោមសក្តិយៈមានអាយុថា បពិត្រភិក្ខុ លោក
ចាំនូវទុរទ្ទេសនិងវិក្កន៍នៃករទ្ទេករត្តៈដែរឬទេ ។ ព្រះលោមសក្តិយៈតបថា
ម្ចាស់អាវុសោ យើងមិនបានចាំនូវទុរទ្ទេសនិងវិក្កន៍នៃករទ្ទេករត្តៈទេ ម្ចាស់
អាវុសោ ចុះអ្នកចាំនូវទុរទ្ទេសនិងវិក្កន៍នៃករទ្ទេករត្តៈឬ ។ បពិត្រភិក្ខុ
ខ្ញុំក៏មិនចាំនូវទុរទ្ទេសនិងវិក្កន៍នៃករទ្ទេករត្តៈដែរ បពិត្រភិក្ខុ ចុះលោកចាំ

វិក្ករវត្តស្ស លោមសកង្គិយកទ្វេករត្តសុត្តេ កទ្វេករត្តិជាថិ

កទ្វេករត្តិយោ កាថាតិ ។ ន ខោ អហំ អាវុសោ
 ណារេមិ កទ្វេករត្តិយោ កាថា ត្វំ បណុវុសោ ណា-
 រេសិ កទ្វេករត្តិយោ កាថាតិ ។ ណារេមិ ខោ អហំ
 កិក្កុ កទ្វេករត្តិយោ កាថាតិ ។ យថាកមំ បន
 ត្វំ អាវុសោ ណារេសិ កទ្វេករត្តិយោ កាថាតិ ។

(៤២) ឯកមិទំ កិក្កុ សមយំ កកវំ ទេវេសុ
 តាវត្តិសេសុ វិហារតិ ចារិច្ចត្តកម្មលេ បណ្ណកម្មល-
 សិលាយំ ។ តត្រ ខោ កកវំ ទេវំទំ តាវត្តិសាទំ

កទ្វេករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច អភាសិ

អតីតំ ណាណុកមេយ្យ

នប្បដិកង្កេ អនាគតំ

យទតីតម្បហំនន្តិ

អប្បត្តញ្ច អនាគតំ

បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម៌

តត្ត តត្ត វិបស្សតិ

វិក្កវត្ត លោមសក្កិយកទ្កេកវត្តសូត្រ ជាថាសំនែងព័ក្រម្រឹម្រឹម

នូវកទ្កេកវត្តតាថាទាំងឡាយឬ ។ ម្នាលអាវុសោ យើងមិនចាំ នូវ
កទ្កេកវត្តតាថាទាំងឡាយទេ ម្នាលអាវុសោ ចុះអ្នកចាំនូវកទ្កេកវត្តតាថា
ទាំងឡាយឬ ។ បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំចាំកទ្កេកវត្តតាថាទាំងឡាយ ។ ម្នាល
អាវុសោ ចុះអ្នកចាំកទ្កេកវត្តតាថាទាំងឡាយ ដោយប្រការដូចម្តេច ។

(៤២) បពិត្រភិក្ខុ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចគង់
នៅលើបណ្តាកម្មលសិលា ទៀបដើមបារិចតកព្រឹក្ស ក្នុងឋានភាវត្តិវ្យ
ទេវលោក ។ គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ បានទ្រង់ភាសិតនូវទេវទ្តស
និងវិក្កវត្តនៃកទ្កេកវត្តៈ ដល់ពួកទេវតានាឋានភាវត្តិវ្យថា

បុគ្គល មិនគប្បីអាច្នោះអាស័យបញ្ចកន្ធជាអតីត មិនគប្បី
ប្រាថ្នាបញ្ចកន្ធជាអនាគត ព្រោះថា បញ្ចកន្ធណា ជាអតីត
បញ្ចកន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចកន្ធណា ជាអនា-
គត បញ្ចកន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គល
ណា ឃើញច្បាស់នូវធម៌កើតឡើងចំពោះមុខក្នុងទីនោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណសកំ

អសំហំរិ អសង្កប្បំ

តំ វិម្មា មនុប្រាហាយេ

អជ្ឈេ កិច្ចមានប្បំ

កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ

ន ហំ នោ សង្ករន្តេន

មហាសេនេន មត្តនា

ឃីវិហារិមាតាបំ

អយោរត្ថមត្ថនិទំ

តំ វេ កន្តេករត្ថោតំ

សន្តោ អាចិក្ខតេ មុនិទំ ។

[២៣] ឃីវិ ខោ អហំ កិក្ខុ ធាវេមិ កន្តេករត្ថោ-

យោ តាថា ឧត្តយាហំ វិ កិក្ខុ កន្តេករត្ថស្ស

ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច បរិយោបុណ្ណាហំ វិ កិក្ខុ

កន្តេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច ធាវេហំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសម
 រសាម មិនកម្រើកហើយ ត្រូវចម្រើនឲ្យរឿយៗ នូវផល-
 សមាបត្តិ ដែលជាអារម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯសេចក្តី
 ព្យាយាម បុគ្គលករដ៏ក្នុងថ្ងៃនេះ នរណានឹងដឹងថា សេចក្តី
 ស្វាប័ន័ន៍មានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន ព្រោះថា ការតទល់របស់
 យើងចំពោះមច្ចុដែលមានសេនាច្រើន មិនមានឡើយ មុន៏ជា
 អ្នកស្ងប់ទឹក តែងហៅបុគ្គល អ្នកមានព្យាយាម មិនខ្ជិល
 ប្រកួសទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយសេចក្តីមិនប្រមាទយ៉ាង
 នេះ ថាជាអ្នកមានកត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។

(៤៣) បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំចាំនូវកទ្ទេករតិគាថាទាំងឡាយ ដោយ

- ប្រការយ៉ាងនេះឯង បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោករៀននូវទុទ្ទេសនិងវិកង្កនៃ
- កទ្ទេករតិគាថាចុះ បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកទន្ទេញនូវទុទ្ទេសនិងវិកង្កនៃ
- កទ្ទេករតិគាថាចុះ បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកចាំទ្ទេកនូវទុទ្ទេសនិងវិកង្កនៃកទ្ទេ-

វិកង្ការត្ថស្ស លោមសកង្កិយកទ្រោកត្ថស្សត្ថេ រាគវន្តបសង្កមមំ

ត្ថំ ភិក្ខុ កន្ថេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច អត្តសញ្ញា-
តោ ភិក្ខុ កន្ថេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសោ ច វិកង្កោ ក
អាទិព្រហ្មចរិយកោតិ ។ ឥនមរោច ចន្ទោ ទេវបុត្តោ
ឥទិ វត្តា តត្តវន្តរាយិ ។

(៤៤) អថខោ អាយស្មា លោមសកង្កិយោ តស្សា
រត្តិយោ អច្ចយេន សេនាសនំ សំសារមេត្តា បត្តចរិ
អាទាយ យេន សាវត្ថំ តេន ចារិកំ បក្កាមិ ។
អនុបុត្រេន ចារិកញ្ចរមាណោ យេន សាវត្ថំ ជេតវនំ
អនាថបិណ្ឌិកស្សារាមោ យេន កកវំ តេនុបសង្កមិ
ឧបសង្កមិត្តា កកវនំ អភិវទេត្តា ឯកមនំ និសីទិ ។
ឯកមនំ និសីទោ ខោ អាយស្មា លោមសកង្កិ-
យោ កកវនំ ឯតទរោច ឯកមិទាហំ កន្ថេ សមយំ
សក្កេស្ស វិហារមិ កបិលវត្ថុស្មី និក្រោធារាមេ
អថខោ កន្ថេ អញ្ញតរោ ទេវបុត្តោ អភិក្កត្តាយ
រត្តិយោ អភិក្កត្តវណ្ណោ កេវលកប្បំ និក្រោធារាមិ
ឱកាសេត្តា យេនាហំ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្តា

វិក្កុរត្ត លោមសក្កិយករទ្ធករត្តសូត្រ ព្រះលោមសក្កិយៈចូលគាល់ព្រះមានព្រះភាគ
 ករត្តិភាថាចុះ បពិត្រភិក្ខុ ព្រោះថា ទេសនិវិក្កន៍នៃករត្តិភាថា
 ដែលប្រកបដោយប្រយោជន៍ ចាត់ទុកថា ជាអាទិត្យហូចរិយៈ (ព្រហ្ម-
 ចរិយៈខាងដើម) ។ ចន្ទនទេវបុត្របានពោលពាក្យនេះ លុះពោលពាក្យ
 នេះចប់ហើយ ក៏បាត់កងទីនោះទៅ ។

(៤៤) គ្រានោះឯង ព្រះលោមសក្កិយៈមានអាយុ កាល
 កន្លងរាត្រីនោះហើយ រៀបចំសេនាសនៈ កាន់បាត្រនិងបរិវារ ហើយ
 ចៀសទៅកាន់ចារិក ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ កាលលោកគ្រាប់ទៅកាន់
 ចារិកដោយលំដាប់ ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ក្នុងវត្តជេតពន
 របស់អនាថបិណ្ឌិក ទៀបក្រុងសាវត្ថី លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាប
 ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះលោម-
 សក្កិយៈមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូល
 ព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សម័យមួយ
 ខ្ញុំព្រះអង្គនៅក្នុងនិគ្រោធារាម ទៀបក្រុងកបិលព័ស្កុ ក្នុងដែនសក្កុ
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គ្រានោះឯង នាកាលរាត្រីបឋមយាមកន្លង
 ហើយ មានទេវបុត្រមួយអង្គ មានរស្មីរង្សីរឿង ញ៉ាំងនិគ្រោធារាមទាំង
 មូលឲ្យភ្លឺច្បាស់ ហើយចូលទៅរកខ្ញុំព្រះអង្គ លុះចូលទៅដល់ហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ឯកមន្តំ វិវេតា ខោ កន្លៃ សោ ទេ-
 វបុត្តោ មិ ឯតទដោច ធារេសិ ត្ថំ កិក្ខុ កន្លៃករត្តស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ចាតិ ឯវិវុត្តេ អហំ កន្លៃ តំ ទេវបុត្ត
 ឯតទដោចំ ទ ខោ អហំ អាវុសោ ធារេសិ កន្លៃក-
 រត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច ត្ថំ បដាវុសោ ធារេសិ
 កន្លៃករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ចាតិ អហម្បិ ខោ
 កិក្ខុ ទ ធារេសិ កន្លៃករត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច
 ធារេសិ បទ ត្ថំ កិក្ខុ កន្លៃករត្តិយោ តាថាតិ ទ ខោ
 អហំ អាវុសោ ធារេសិ កន្លៃករត្តិយោ តាថា ត្ថំ ប-
 ដាវុសោ ធារេសិ កន្លៃករត្តិយោ តាថាតិ ធារេសិ ខោ
 អហំ កិក្ខុ កន្លៃករត្តិយោ តាថាតិ យថាកមំ បទ
 ត្ថំ អាវុសោ ធារេសិ កន្លៃករត្តិយោ តាថាតិ ឯក-
 មន្តំ កិក្ខុ សមយំ កកវំ ទេវេសុ តាវត្តិសេសុ វិ-
 ហាវតិ ចារិប្បត្តកម្មលេ បណ្ឌិកម្មលេ សិលាយំ តត្រ
 ខោ កកវំ ទេវំ ទំ តាវត្តិសាទំ កន្លៃករត្តស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច អកាសិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

ទើបបិតនៅក្នុងទីសមគួរ បពិត្រព្រះអង្គ លុះទៅបុត្រនោះ បិតនៅ
ក្នុងទីសមគួរហើយ ទើបបានពោលពាក្យនេះនឹងខ្ញុំព្រះអង្គ យ៉ាងនេះថា
បពិត្រភិក្ខុ លោកចាំនូវឧទេសនិងវិភង្គនៃកទ្ទេករតៈឬទេ កាលទៅបុត្រ
នោះ សួរយ៉ាងនេះហើយ បពិត្រព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គបានពោលនឹង
ទៅបុត្រនោះយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោ យើងមិនចាំនូវឧទេសនិងវិភង្គ
នៃកទ្ទេករតៈទេ ម្ចាស់អាវុសោ ប៉ះអ្នកចាំនូវឧទេសនិងវិភង្គនៃកទ្ទេករតៈឬ
បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំមិនចាំនូវឧទេសនិងវិភង្គនៃកទ្ទេករតៈទេ បពិត្រភិក្ខុ ប៉ះ
លោកចាំ នូវកទ្ទេករតៈតាមទាំងឡាយឬ ម្ចាស់អាវុសោ យើងមិន
ចាំនូវកទ្ទេករតៈតាមទាំងឡាយទេ ម្ចាស់អាវុសោ ប៉ះអ្នកចាំនូវកទ្ទេករតៈ
តាមទាំងឡាយឬ បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំចាំនូវកទ្ទេករតៈតាមទាំងឡាយ ម្ចាស់
អាវុសោ ប៉ះអ្នកចាំនូវកទ្ទេករតៈតាមទាំងឡាយ ដោយប្រការដូចម្តេច
បពិត្រភិក្ខុ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចគង់នៅលើបណ្ណ-
កម្មលសិលា ទៀបដើមបារិប្បត្តកព្រឹក្ស ក្នុងឋានតាវត្តិន្យទៅលោក
គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ បានភាសិតនូវឧទេសនិងវិភង្គនៃកទ្ទេករតៈ
ដល់ពួកទៅតាមឋានតាវត្តិន្យថា

វិក័ត្តស្ស លោមសក្កិយកទ្រោកត្តសុត្តេ ភគវោ បដិប្បដ្ឋំ

អត្ថំ នាម្យាគមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្ថេករត្ថោតិ

សន្តោ អាចិក្ខតេ ម្មំតិ

ឃំ ខោ អហំ ភិក្ខុ ជារមំ កន្ថេករត្ថិយោ
 កថា ឧក្កណហិ ត្ថំ ភិក្ខុ កន្ថេករត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច
 វិកង្កញ្ច បរិយាប្បណហិ ត្ថំ ភិក្ខុ កន្ថេករត្ថស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច ជារហំ ត្ថំ ភិក្ខុ កន្ថេករត្ថស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច អត្ថសញ្ញតោ ភិក្ខុ កន្ថេករត្ថស្ស
 ឧទ្ទេសោ ច វិកង្កោ ច អាទិព្រហ្មបរិយកោតិ ។
 ឥនមរោច កន្ថេ សោ ទេវបុត្តោ ឥទ្ធិ វត្តា តត្ថេ-
 វត្តនាយិ សាជ្ជ មេ កន្ថេ កកវំ កន្ថេករត្ថស្ស
 ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច ទេសេត្ថតិ ។

[៤៥] ជាទាសិ បទ ត្ថំ ភិក្ខុ តំ ទេវបុត្តន្តំ ។

ន ខោ អហំ កន្ថេ ជាទាមំ តំ ទេវបុត្តន្តំ ។ ចន្ទនោ
 ទាមេសោ ភិក្ខុ ទេវបុត្តោ ចន្ទនោ ភិក្ខុ ទេវបុត្តោ
 អដ្ឋិកត្តា មនសិកត្តា សព្វំ ចេតសោ សមដ្ឋាហ-
 វត្តា ឱហិតសោតោ ធម្មំ សុណានិ តេនហិ ភិក្ខុ

វិភង្គវិភង្គ លោមសក្កិយរក្ខេពវត្តសូត្រ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សួរតប

បុគ្គល មិនគប្បីអាឡោះអាលីយបញ្ចកន្ធ ជាអតីត ។ បេ ។

មុនដែលជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នក

មានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។

បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំចាំនូវករណីកតិកាថាទាំងឡាយ ដោយប្រការយ៉ាង

នេះ បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោករៀន នូវទុទ្ទេសនិងវិភង្គ នៃករណីកតិកាថា

បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកទទេញនូវទុទ្ទេសនិងវិភង្គនៃករណីកតិកាថា បពិត្រ

ភិក្ខុ ចូរលោកចាំទុកនូវទុទ្ទេសនិងវិភង្គ នៃករណីកតិកាថា បពិត្រភិក្ខុ

ព្រោះថា ទុទ្ទេសនិងវិភង្គ នៃករណីកតិកាថា ប្រកបដោយប្រយោជន៍

ចាត់ថាជាអាទិព្រហ្មចរិយៈ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទៅបុត្រនោះ

បានពោលពាក្យនេះ លុះពោលពាក្យនេះចប់ហើយ ក៏បាត់ក្នុងទីនោះ

ទៅ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងនូវទុទ្ទេស

និងវិភង្គ នៃករណីកតិកាថា ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យបាន ។

(៤៥) ព្រះអង្គទ្រង់សួរថា ម្ចាស់ភិក្ខុ ចូរលោកស្គាល់ទៅបុត្រ

នោះឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានស្គាល់ទៅបុត្រ

នោះទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ទៅបុត្រនោះឈ្មោះចន្ទនៈ ម្ចាស់ភិក្ខុ ចន្ទនៈទៅ

បុត្រ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ យកបិត្តទុកដាក់ ប្រមូលមកនូវធម៌ទាំងអស់

ដោយចិត្ត ហើយផ្ទៀងសោតប្រសាទប្រុងស្តាប់ធម៌ ម្ចាស់ភិក្ខុ បើដូច្នោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

សុណាហំ សាធុកំ មនសីករោហំ កាសិស្សាមិតំ ។

ឯវមន្តេតំ ខោ សោ ភិក្ខុ^(១) កកវតោ បច្ចុស្សាសិ ។

[៤៦] កកវ ឯតទរោច

អត្ថំ នាណាមេយ្យ

នប្បដិកេន្ធំ អនាគតំ

យទត្តម្បហំនំ

អប្បត្តញ្ចំ អនាគតំ

បច្ចុប្បន្នញ្ចំ យោ ធម្មំ

តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ

អសីហំ អសង្កប្បំ

១ ឧ. ម. ខោ អាយស្ស លោមសកង្កិយោតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពណ្ណសកៈ

ចរអកយកិច្ចតិក្កដាក្កស្ថាប្បចុះ ចរធម៌បុកកងិច្ចតិក្កប្រពៃចុះ តថាគត

នឹងសំដែង ។ ភិក្ខុនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីការបស់ព្រះមានព្រះភាគថា

ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(៤៦) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ យ៉ាងនេះថា

បុគ្គល មិនគប្បីពារខ្លួនរាល់យបពាក្យជាអតីត មិនគប្បី

ប្រាថ្នាបពាក្យជាអនាគត ព្រោះថា បពាក្យណា ដែល

ជាអតីត បពាក្យនោះ កម្លាំងហួសទៅហើយ បពាក្យ

ណា ដែលជាអនាគត បពាក្យនោះ ក៏នៅមិនទាន់មក

ដល់ មួយទៀត បុគ្គលណា ឃើញច្បាស់នូវធម៌កើត

ឡើងចំពោះមុខ កងទីនោះ ។ បុគ្គលនោះ លះដឹងច្បាស់

នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសមរសាម មិនកម្រើកហើយ

វិក្កុវគ្គស្ស លោមសកង្កិយកទ្កេកវគ្គសុត្តេ អតីតានុគមនំ

តំ វិទ្ធោ បនុប្រាហយេ

អន្លេវ កិច្ចមាតប្បំ

កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ

ន ហំ នោ សន្តវន្តេន

មហាសេនេន មច្ចុនា

ឃីវិហារមាតាបី

អហោរតមតន្តិ

តំ វេ កទ្កេកវត្តោតិ

សន្តោ អាថិក្ខតេ មន្តិ ។

(៤៧) កថញ្ច កិច្ច អតីតំ អន្តាគមេតិ ។

ឃីវិទ្ធោ អហោសី អតីតមន្តានន្តិ តត ទន្តិ ស-

មន្តានេតិ ឃីវេននោ អហោសី ។ បេ ។ ឃីវិសញ្ញោ

អហោសី ។ បេ ។ ឃីវិសន្តវន្តោ អហោសី ។ បេ ។

ឃីវិញ្ញាលោ អហោសី អតីតមន្តានន្តិ តត ទន្តិ

សមន្តានេតិ ។ ឃីវិ ទោ កិច្ច អតីតំ អន្តាគមេតិ ។

វិក្កវគ្គ លោមសកង្គិយកទ្វេករត្ថសូត្រ ការអាឡោះអាលីយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត

ចម្រើនឲ្យរឿយ ។ នូវផលសមាបត្តិ ដែលជាអារម្មណ៍ របស់

ព្រះនិព្វាននោះ ឯសេចក្តីព្យាយាមគួរធ្វើក្នុងវិថីនេះ នរណា

នឹងដឹងថា សេចក្តីស្ងប់នឹងមានក្នុងវិថីស្មុកបាន ព្រោះថា

ការតទល់របស់យើង ចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាច្រើន មិន

មានឡើយ មុនដែលជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ តែងហៅបុគ្គលអ្នក

មានព្យាយាម មិនខ្ជិលប្រសូសទាំងវិថីទាំងយប់ នៅដោយ

សេចក្តីមិនប្រមាទយ៉ាងនេះ ថាជាអ្នកមានពត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។

(៤៧) ម្នាលភិក្ខុ ចុះបុគ្គល អាឡោះអាលីយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត

តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលអាឡោះអាលីយនូវតម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា អាត្មា

អញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត អាត្មាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ

។ បេ ។ អាត្មាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ អាត្មាអញមានសង្ខារ

យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ បុគ្គលអាឡោះអាលីយនូវតម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា

អាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ។ ម្នាលភិក្ខុ

បុគ្គលអាឡោះអាលីយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

(៤៨) កថត្តា ភិក្ខុ អនីតំ នាណ្យាគមេតិ ។ ឃីរិ-
 រូចោ អហោសី អនីតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន ស-
 មមន្ទានេតិ ឃីរិវេទនោ អហោសី ។ បេ ។ ឃីរិសញ្ញា
 អហោសី ។ បេ ។ ឃីរិសង្ខារោ អហោសី ។ បេ ។
 ឃីរិញ្ញាលោ អហោសី អនីតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន
 សមមន្ទានេតិ ។ ឃីរិ ចោ ភិក្ខុ អនីតំ នាណ្យាគមេតិ ។

(៤៩) កថត្តា ភិក្ខុ អនាគតំ បដិកត្តតិ ។
 ឃីរិរូចោ សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្តិ សមមន្ទា-
 នេតិ ឃីរិវេទនោ សិយំ ។ បេ ។ ឃីរិសញ្ញា សិយំ
 ។ បេ ។ ឃីរិសង្ខារោ សិយំ ។ បេ ។ ឃីរិញ្ញាលោ
 សិយំ អនាគតមទ្ធានន្តិ តត្ថ នន្តិ សមមន្ទានេតិ ។
 ឃីរិ ចោ ភិក្ខុ អនាគតំ បដិកត្តតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

(៤៨) ម្នាលភិក្ខុ ចុះបុគ្គលមិនអាឡោះអាលីយ៍បញ្ចកន្ធជាអតីត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនអាឡោះអាលីយ៍នូវតម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា អាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត អាត្មាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ អាត្មាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ អាត្មាអញមានសង្ខារយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ បុគ្គល មិនអាឡោះអាលីយ៍ នូវតម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា អាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ។ ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលមិនអាឡោះអាលីយ៍បញ្ចកន្ធជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

(៤៩) ម្នាលភិក្ខុ ចុះបុគ្គលប្រាថ្នាបញ្ចកន្ធជាអនាគត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលអាឡោះអាលីយ៍នូវតម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា សូមឲ្យអាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ សូមឲ្យអាត្មាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ សូមឲ្យអាត្មាអញមានសង្ខារយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ បុគ្គលអាឡោះអាលីយ៍នូវតម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា សូមឲ្យអាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។ ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលប្រាថ្នាបញ្ចកន្ធជាអនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

វិក្កុវត្តស្ស លោមសក្កិយកទ្វេកត្តសុត្តេ បច្ចុប្បន្នធម្មសំហារណំ

(៥០) កថញ្ច ភិក្ខុ អនាគតំ នប្បដិក្ខត្តតិ ។

ឃុំរោ ឃុំរោ សិយំ អនាគតមន្តានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន ស-

មន្តាននតិ ឃុំរោ ឃុំរោ សិយំ ។ បេ ។ ឃុំរោ ឃុំរោ

សិយំ ។ បេ ។ ឃុំរោ ឃុំរោ សិយំ ។ បេ ។ ឃុំរោ ឃុំរោ

ឃុំរោ សិយំ អនាគតមន្តានន្តិ តត្ថ នន្តិ ន សមន្តា-

នតិ ។ ឃុំ ឃុំ ភិក្ខុ អនាគតំ នប្បដិក្ខត្តតិ ។

(៥១) កថញ្ច ភិក្ខុ បច្ចុប្បន្នេស្ស ធម្មេស្ស

សំហារតិ ។ ឃុំ ភិក្ខុ អស្សុតវា បុដ្ឋជ្ជោ អរិ-

យានិ អនិស្សវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយ-

ធម្មេ អរិយតោ សច្ចវិសានិ អនិស្សវី សច្ចវិស-

ធម្មេស្ស អកោវិទោ សច្ចវិសធម្មេ អរិយតោ រូបំ

អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបនំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា

រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ វេទនំ ។ បេ ។ សញ្ញំ ។ បេ ។

វិក្កវគ្គ លោមសក្កិយកទ្វេករត្ថសូត្រ ការសេមរសាមក្នុងធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន

(៥០) មាលកិក្ខុ បុគ្គលមិនប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនអាឡោះអាស័យនូវតម្រេកកងទីនោះ ។ ថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញមានរូបយ៉ាងនេះ សូមឲ្យអាត្មាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ សូមឲ្យអាត្មាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ សូមឲ្យអាត្មាអញមានសង្ខារយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ បុគ្គលមិនអាឡោះអាស័យនូវតម្រេកកងទីនោះ ។ ថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យអាត្មាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ។ មាលកិក្ខុ បុគ្គលមិនប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគតយ៉ាងនេះឯង ។

(៥១) មាលកិក្ខុ បុគ្គលរសេមរសាម ក្នុងពាក្យធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ មាលកិក្ខុ បឋជនកងលោកនេះ ជាអ្នកមិនបានស្តាប់មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានទទួលវិណនាំកងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានឃើញពួកសប្បុរស មិនឈ្លាសក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនបានទទួលវិណនាំកងធម៌របស់សប្បុរស រមែងពិចារណាឃើញរូបថាជាខ្លួន ឃើញខ្លួនថាមានរូប ឃើញរូបថាមានកងខ្លួន ឬ ឃើញខ្លួនថាមានកងរូប នូវវេទនា ។ បេ ។ នូវសញ្ញា ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

សង្ខារេ ។ បេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មី
វា អត្តានំ ។ ឃី ខោ ភិក្ខុ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ
សំហារតិ ។

(៥២) កថេណ ភិក្ខុ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន
សំហារតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុ សុតវា អរិយស្សារកោ អរិយា-
នំ ទស្សារី អរិយធម្មស្ស កោវិនោ អរិយធម្មេ សុវិនី-
តោ សប្បវិសានំ ទស្សារី សប្បវិសធម្មស្ស កោវិនោ
សប្បវិសធម្មេ សុវិនីតោ ន រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា រូបំ ន រូបស្មី
វា អត្តានំ ន វេទនំ ។ បេ ។ ន សញ្ញំ ។ បេ ។ ន
សង្ខារេ ។ បេ ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
ន វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ ន អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ
ន វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ ។ ឃី ខោ ភិក្ខុ
បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន សំហារតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ ពិចារណាយេញ្ញនូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួន
យេញ្ញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ យេញ្ញវិញ្ញាណថាមានកងខ្លួន ឬយេញ្ញខ្លួន
ថាមានកងវិញ្ញាណ ។ មាលភិក្ខុ បុគ្គល រសេមរសាមកងពកធម៌ជា
បច្ចប្បន យ៉ាងនេះឯង ។

(៥២) មាលភិក្ខុ ពុទ្ធបុគ្គលមិនរសេមរសាម កងពកធម៌ជា
បច្ចប្បន តើដូចម្តេច ។ មាលភិក្ខុ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ ជា
អ្នកបានស្តាប់ បានឃើញពួកព្រះអរិយៈ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ព្រះ
អរិយៈ ជាអ្នកទទួលបាននាំដោយប្រពៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ ជាអ្នក
ឃើញពួកសប្បុរស ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់សប្បុរស ជាអ្នកទទួល
បាននាំដោយប្រពៃក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនពិចារណាយេញ្ញនូវរូបថា
ជាខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថាមានរូប មិនឃើញរូបថាមានកងខ្លួន ឬមិន
ឃើញខ្លួនថាមានកងរូប មិនឃើញវេទនា ។ បេ ។ មិនឃើញសញ្ញា
។ បេ ។ មិនឃើញសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ មិនពិចារណាយេញ្ញ
វិញ្ញាណថាជាខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ មិនឃើញវិញ្ញាណថា
មានកងខ្លួន ឬមិនឃើញខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណ ។ មាលភិក្ខុ ទើប
បុគ្គលមិនរសេមរសាមកងពកធម៌ជាបច្ចប្បន យ៉ាងនេះឯង ។

វិក្កុវត្តស្ស លោមសកង្គិយរទ្ធោរត្តសុត្តេ ភាសិតាភិទ្ធីទំ

(៥៣) អតីតំ នាម្នាគមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្ថេកវត្តោតិ

សន្តោ អាចិក្ខុតេ មុន្និទិ ។

ឥទមរោច កតវា អត្តមនោ អាយស្មា លោម-
សកង្គិយោ កតវតោ ភាសិតំ អភិទ្ធីទិ ។

លោមសកង្គិយរទ្ធោរត្តសុត្តំ ចក្កំ ទិដ្ឋិវំ ។

វិញ្ញាណ លោមសក្កិយភទ្ទេករត្ថសូត្រ សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត

(៥៣) បុគ្គល មិនគប្បីអាង្វោះអាស័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត

។ បេ ។ មុនីជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ តែងហៅបុគ្គលនោះឯង

ថាជាអ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។

លុះព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ព្រះ

លោមសក្កិយៈមានអាយុ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ នឹងភាសិតរបស់

ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ លោមសក្កិយភទ្ទេករត្ថសូត្រ ទី ៤ ។

បញ្ចម៌ ចូឡកម្មវិភាគសត្វ

(៥៤) ឃុំម្មេ សុតំ ។ ឃុំតំ សមយំ កកវា
 សាវត្ថយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
 រាមេ ។ អថខោ សុកោ មាលារោ តោទេយ្យបុត្តោ
 យេន កកវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា កកវតា
 សុទ្ធិំ សម្មោទិ សម្មោទនិយំ កថំ សារណិយំ
 វិតិសារេត្វា ឃុំកមន្តំ និសីទិ ។

(៥៥) ឃុំកមន្តំ និសីទោ ខោ សុកោ
 មាលារោ តោទេយ្យបុត្តោ កកវន្តំ ឃុំតទរោច កោ
 នុ ខោ កោ តោតម ហេតុ កោ បច្ចុ-
 យោ យេន មនុស្សានិយេវ សុតំ មនុស្សក្ខតានិ
 ទិស្សតិ ហំនប្បណីតតា ទិស្សន្តំ កោ^(១) តោតម
 មនុស្សា អប្បាយុកា ទិស្សន្តំ ទីយាយុកា
 ទិស្សន្តំ ពហ្វាតា ទិស្សន្តំ អប្បាតា ទិស្សន្តំ
 ទុព្វណា ទិស្សន្តំ វណាវន្តោ ទិស្សន្តំ អប្បេសក្ខា
 ទិស្សន្តំ មហេសក្ខា ទិស្សន្តំ អប្បកោតា ទិស្សន្តំ

១ ឧ. ម. ហំកោ ។

បូជន៍កម្មវិភាគសូត្រ ទី ៥

[៥៤] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុង
សាវត្ថី ។ គ្រានោះឯង សុភមណព ជាបុត្ររបស់គោធម្យព្រាហ្មណ៍
បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោល
ពាក្យសំណេះសំណាល នឹងព្រះមានព្រះភាគ លុបព្រះពាក្យសំណេះ
សំណាលនឹងពាក្យគួររលឹកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។

[៥៥] លុះសុភមណព គោធម្យបុត្រ អង្គុយក្នុងទីសមគួរ
ហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះ
គោតមដ៏ចម្រើន អ្វីហ្ន៎ជាហេតុ អ្វីហ្ន៎ជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យពួកមនុស្ស
កាលកើតមកជាមនុស្ស មានសេចក្តីថោកទាបនឹងខ្លួនខ្លួន ប្រាកដឡើង
បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ព្រោះថា មនុស្សទាំងឡាយ មានអាយុខ្លី
មានអាយុវែង មានអាពាធច្រើន មានអាពាធចតិច មានសម្បុរអាក្រក់
មានសម្បុរល្អ មានសក្តិចតិច មានសក្តិធំ មានកោតសម្បត្តិចតិច

វិក្កុវត្តស្ស ចូឡកម្មវិក្កុវត្តសុត្តេ សុរាមណាវស្ស អាយចនំ

មហាកោតា ទិស្សន្តិ នីតាកុលីនា^(១) ទិស្សន្តិ ឧទ្ទា-
កុលីនា^(២) ទិស្សន្តិ អប្បបញ្ញា^(៣) ទិស្សន្តិ បញ្ញាវន្តោ
កោ នុ ខោ ភោ តោតម ហេតុ កោ បច្ចយោ
យេន មនុស្សានិយេវ សតំ មនុស្សក្ខតានិ ទិស្ស-
តិ ហំនប្បណីតតាតិ ។

[៥៦] កម្មស្សកា មាលាវ សត្តា កម្មនាយា-
នា កម្មយោនិ កម្មពន្ធិ កម្មប្បជីសរណា កម្ម
សត្តេ វិកជតិ យទិទិ ហំនប្បណីតតាយាតិ ។ ន
ខោ អហំ ឥមស្ស ភោតោ តោតមស្ស សង្ខត្តេន
កាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិត្តារេន
អត្ថំ អាជាធាមិ សាធុ មេ ភវំ តោតហោ តថា ធម្ម
នេសេតុ យថាហំ ឥមស្ស ភោតោ តោតមស្ស
សង្ខត្តេន កាសិតស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស
វិត្តារេន អត្ថំ អាជានេយ្យន្តិ ។ តេនហំ មាលាវ

១ ម. នីបកុលីនោ ។ ២ ម. ឧទ្ទាកុលីនោ ។ ៣ ឧ. ម. ឧប្បញ្ញា ។

វិក្ករក្ក បូជ្ជកម្មវិក្ករក្កសូត្រ ការនិមន្តន៍របស់សុភមណាព

មានភោគសម្បត្តិច្រើន មានត្រកូលទាប មានត្រកូលខ្ពស់ មាន
 ប្រាជ្ញាតិច មានប្រាជ្ញាច្រើន បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន អ្វីហ្ន៎ជាហេតុ
 អ្វីហ្ន៎ជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យពួកមនុស្ស កាលកើតមកជាមនុស្ស មាន
 សេចក្តីថោកទាបនិងខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រាកដឡើង ។

(៩៦) ម្នាលមណាព សត្វទាំងឡាយ មានកម្មជារបស់ខ្លួន
 មានកម្មជាទាយាទ មានកម្មជាកំណើត មានកម្មជាដៅពង្ស មាន
 កម្មជាគ្រឿងរលឹក កម្មតែងបែកសត្វទាំងឡាយ ដើម្បីឲ្យថោកទាបនិង
 ខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនយល់សេចក្តីពិស្តារ របស់ភាសិតសង្ខេបនេះ
 ដែលព្រះគោតមដ៏ចម្រើន មិនទាន់បែកសេចក្តីដោយពិស្តារបានឡើយ
 សូមព្រះគោតមជាម្ចាស់ទ្រង់សំដែងធម៌ តាមទំនងដែលខ្ញុំព្រះអង្គ នឹង
 យល់សេចក្តីពិស្តាររបស់ភាសិតសង្ខេបនេះ ដែលព្រះគោតមដ៏ចម្រើន
 មិនទាន់បែកសេចក្តីដោយពិស្តារឲ្យបាន ។ ម្នាលមណាព បើដូច្នោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានំ

សុណាហំ សាធុតំ មនសិករោហំ ភាសិស្សាមីតិ ។
ឃីរំ កោតិ ខោ សុគោ មាលារោ តោទេយ្យបុត្តោ
កកវតោ បច្ចុស្សាសិ ។

(៥៧) កកវា ឃីតទរោច វេទ មាលាវ ឯកទ្វេ
វត្ថុំ វា ធុរិសោ វា ចាលាតិចាតិ ហោតិ, លុទ្ធោ
លោហិតចាលី ហតប្បហតេ ធិរិដ្ឋោ អទយាបទ្ធោ
ចាលាក្ខតេសុ ។ សោ តេន កម្មេន ឃីរំ ស-
មត្តេន ឃីរំ សមាទិទ្ធេន កាយស្ស ភេទា បរម្មរ-
ណា អមាយំ ទុក្ខតិ វិវិចាតិ ជិរយំ ឧបបជ្ជតិ
នោ ចេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អមាយំ
ទុក្ខតិ វិវិចាតិ ជិរយំ ឧបបជ្ជតិ សចេ មទុស្សិត្ត
អាភច្ឆតិ យត្ត យត្ត បច្ឆា ជាយតិ អប្បយុកោ
ហោតិ ។ អប្បយុកសំវត្តនិកា ឯសា មាលាវ
ចជិបទា យទិទិ ចាលាតិចាតិ ហោតិ លុទ្ធោ
លោហិតចាលី ហតប្បហតេ ធិរិដ្ឋោ អទយាបទ្ធោ
ចាលាក្ខតេសុ ។

សុត្តន្តបិដក បដិដ្ឋមនិកាយ ឧបិបណ្ណសកៈ

ចូរអ្នកយកចិត្តទុកដាក់ស្តាប់ឲ្យប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសំដែង ។ សុត្ត-
មាណព តោធម្មេបុត្រ ទទួលព្រះពុទ្ធដ៏ការបស់ព្រះមានព្រះភាគថា
ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(៥៧) ព្រះមានព្រះភាគ បានគ្រាសំយាងនេះថា ម្ចាស់
មាណព ស្រីប្តីបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ ប្រព្រឹត្ត
អាក្រក់ មានដៃប្រឡាក់ឈាម តាំងនៅក្នុងការបៀតបៀន និងការ
សម្លាប់ មិនដល់ខ្យល់សេចក្តីអាណិតក្នុងពួកសត្វ ។ ព្រោះអំពើនោះ
ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានសមាទានយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ
លុះរំលោងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើត
តិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ប្រសិនបើរំលោងកាយ បន្ទាប់
អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ
អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស ក្នុងទីណា ។
រមែងជាអ្នកមានអាយុខ្លី ។ ម្ចាស់មាណព បុគ្គលសម្លាប់សត្វ ជា
អ្នកប្រព្រឹត្តអាក្រក់ មានដៃប្រឡាក់ដោយឈាម តាំងនៅក្នុងការបៀត
បៀន និងការសម្លាប់ មិនដល់ខ្យល់សេចក្តីអាណិតក្នុងពួកសត្វ នេះ
ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីឲ្យមានអាយុខ្លី ។

វិក្កុវគ្គស្ស ចូឡាម្មវិក្កុសុត្តេ បាណាតិបាតវិភិ

[៥៥] នេន បន មាណាវ ឯកច្ឆោ នត្ថំ វា
 មុនិសោ វា ចាណាតិមាតំ បហាយ ចាណាតិមាតា
 បដិវរតោ ហោតិ និហិតទណ្ណោ និហិតសត្តោ លដ្ឋិ
 ទយាបន្នោ សព្វមាណាភូតហិតានុកម្មី វិហារតិ ។
 សោ តេន កម្មេន វិវំ សមត្តេន វិវំ សមាទិទ្ធនេន
 កាយស្ស ភេទា បរម្មណា សុគតំ សុត្តំ លោកិ
 ឧបបជ្ជតិ នោ ទេ កាយស្ស ភេទា បរម្មណា
 សុគតំ សុត្តំ លោកិ ឧបបជ្ជតិ សទេ មនុស្សត្ថំ
 អាគច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ដាយតិ ទីយាយុកោ
 ហោតិ ។ ទីយាយុកិសំវត្តនិកា ឯសា មាណាវ បដិ-
 បទា យទិទំ ចាណាតិមាតំ បហាយ ចាណាតិមាតា
 បដិវរតោ ហោតិ និហិតទណ្ណោ និហិតសត្តោ លដ្ឋិ
 ទយាបន្នោ សព្វមាណាភូតហិតានុកម្មី វិហារតិ ។

វិក្កវត្ត ចូឡកម្មវិក្កសូត្រ ការវៀរចាកបាណាតិបាត

(៥៨) ម្ចាស់មាណព មួយទៀត ស្រ្តីបុរសពួកខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ លះបង់បាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត មាន
 ដំបងដាក់ចុះហើយ មានសស្រ្តាដាក់ចុះហើយ ជាអ្នកមានសេចក្តីអៀន
 ខ្មាស មានសេចក្តីអាណិតអាសូរ អនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ ក្នុងពួក
 សត្វទាំងអស់ ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បាន
 កាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះរំលាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់
 ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិស្ថិតិទៅលោក ប្រសិនបើបុគ្គលនោះរំលាង
 កាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងសុគតិស្ថិតិទៅលោកទេ
 បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។ រមែងមានអាយុ
 វែង ។ ម្ចាស់មាណព បុគ្គលដែលលះបង់បាណាតិបាត វៀរចាក
 បាណាតិបាត មានដំបងដាក់ចុះហើយ មានសស្រ្តាដាក់ចុះហើយ មាន
 សេចក្តីអៀនខ្មាស មានសេចក្តីអាណិតអាសូរ ជាអ្នកមានសេចក្តី
 អនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ក្នុងពួកសត្វទាំងអស់ នេះ ឈ្មោះថាបដិបទា
 ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីឲ្យមានអាយុវែង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

[៥៧] ឥធិ មាលាវ ឯកទ្វេ ឥត្ថំ វា បុរិសោ វា
 សត្តានំ វិហេ វេកជាតិកោ ហោតិ ចាលីនា វា
 លេខុនា វា ទណ្ណេន វា សត្តេន វា ។ សោ តេន
 កម្មេន ឃី សមត្តេន ឃី សមាទិទ្កេន កាយស្ស
 ភេនា បរម្មណា អទាយំ ទុក្ខតិ វិនិចាតិ និរយំ ទ-
 បបដ្ឋតិ នោ ច កាយស្ស ភេនា បរម្មណា អទាយំ
 ទុក្ខតិ វិនិចាតិ និរយំ ទបបដ្ឋតិ សចេ មនុស្សតិ
 អាភច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ ពហ្វាពោ
 ហោតិ ។ ពហ្វាពាធសីវត្តនិកោ ឯសា មាលាវ ច-
 ដិបទា យទិទំ សត្តានំ វិហេ វេកជាតិកោ ហោតិ
 ចាលីនា វា លេខុនា វា ទណ្ណេន វា សត្តេន វា ។

[៦០] ឥធិ បទ មាលាវ ឯកទ្វេ ឥត្ថំ វា
 បុរិសោ វា សត្តានំ អវិហេ វេកជាតិកោ ហោតិ
 ចាលីនា វា លេខុនា វា ទណ្ណេន វា សត្តេន វា ។
 សោ តេន កម្មេន ឃី សមត្តេន ឃី សមាទិទ្កេន

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

(៥៩) ម្នាលមាណព ស្រីបុប្ផរសព្ភកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ
 ជាអ្នកបៀតបៀនសត្វទាំងឡាយ ដោយបាតវែងខ្លះ ដោយដុំដីខ្លះ ដោយ
 ដំបងខ្លះ ដោយសស្រ្តាខ្លះ ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញ
 យ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយ
 ចន្ទប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេត-
 វិស័យ អសុរកាយ នរក ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយចន្ទប់
 អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ
 អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទី
 ណា ។ វេទន៍ជាអ្នកមានអាពាធច្រើន ។ ម្នាលមាណព បុគ្គលដែលជា
 អ្នកបៀតបៀនសត្វទាំងឡាយ ដោយបាតវែងខ្លះ ដោយដុំដីខ្លះ ដោយ
 ដំបងខ្លះ ដោយសស្រ្តាខ្លះ នេះ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 មានអាពាធច្រើន ។

(៦០) ម្នាលមាណព មួយទៀត ស្រីបុប្ផរសព្ភកខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ ជាអ្នកមិនបៀតបៀនសត្វទាំងឡាយ ដោយបាតវែងខ្លះ
 ដោយដុំដីខ្លះ ដោយដំបងខ្លះ ដោយសស្រ្តាខ្លះ ។ ព្រោះអំពើនោះ
 ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ

វិក្កិវត្តស្ស ប្បឡាប្បវិក្កិវត្តសុត្តេ កោធនកាលំ

កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតី សុត្តំ លោកិ
 ឧបបជ្ជតិ លោ ចេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 សុគតី សុត្តំ លោកិ ឧបបជ្ជតិ សចេ មនុស្សត្តិ
 អាភច្ឆតិ យត្ត យត្ត បច្ឆា ជាយតិ អប្បាពាណោ
 ហោតិ ។ អប្បាពាណសំវត្តនិកា ឯសា មាលាវ បដិ-
 បទា យទិទំ សត្តានំ អវិហោវកជាតិកោ ហោតិ
 ចាលិណ វំ លេខុណ វំ ទណ្ណោន វំ សត្តោន វំ ។

[៦០] ឥធម មាលាវ ឯកទ្វោ ឥត្តិ វំ បុរិ-

សោ វំ កោតនោ ហោតិ ឧបាយាសពហុលោ
 អប្បម្បិ វុត្តោ សមាណោ អភិសជ្ជតិ កុប្បតិ ព្យា-
 បជ្ជតិ បតិវត្តិយតិ កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច
 មាតុករោតិ ។ សោ តេន កម្មន ឯវិ
 សមត្តោន ឯវិ សមាទិន្នោន កាយស្ស ភេទា
 បរម្មរណា អហាយំ ទុក្ខតិ វិនិចាតំ និរយំ ឧប-
 បជ្ជតិ លោ ចេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 អហាយំ ទុក្ខតិ វិនិចាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ សចេ
 មនុស្សត្តិ អាភច្ឆតិ យត្ត យត្ត បច្ឆា ជាយតិ

វិវត្តវត្ត ធួរ្យកម្មវិវត្តសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកក្រោធ

លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមន៍ទៅកើតក្នុងសុគតិ
 សួគ៌ទេវលោក ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនបានទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទេវលោកទេ បើបាន
 ត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ៗ វេមន៍ជាអ្នកមានអាពាធ
 តិច ៗ ម្ចាស់មាណព បុគ្គលដែលជាអ្នកមិនបៀតបៀនសត្វទាំងឡាយ
 ដោយបាតវៃខ្លះ ដោយដុំដីខ្លះ ដោយដំបងខ្លះ ដោយសស្រ្តាខ្លះ នេះ
 ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានអាពាធតិច ៗ

(៦១) ម្ចាស់មាណព ស្រ្តីប្តីបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នក
 មានសេចក្តីក្រោធ ច្រើនដោយសេចក្តីបង្ហើតបង្ហើល់ចិត្ត គ្រាន់តែគេស្តី
 ថាបន្តិចបន្តួច ក៏បង្ហើថ្នាក់ ខឹង ព្យាបាទ តបត សំដែងសេចក្តីក្រោធ
 សេចក្តីប្រទូស្តនឹងសេចក្តីមិនត្រេកអរឲ្យប្រាកដឡើយ ។ ព្រោះអំពើនោះ
 ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះ
 ទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមន៍ទៅកើតក្នុងកំណើត
 តិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ
 អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទី

សុត្តនិបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

ឧទ្ទាល្លោ ហោតិ ។ ឧទ្ទាល្លោ សំវត្តនិកា ឯសា
មាលាវ បដិបទា យទិទំ កោធនោ ហោតិ ឧទា-
យាសតហុលោ អប្បម្បំ វុត្តោ សមាទោ អភិសជ្ជតិ
កុប្បតិ ព្យាបជ្ជតិ បតិវត្តិយតិ កោបញ្ច ទោសញ្ច
អប្បច្ចយញ្ច ទាតុករោតិ ។

(៦២) ខេន បន មាលាវ ឯកទ្វេ វត្តំ វា
ប្បសោ វា អកោធនោ ហោតិ អនុទាយាសតហុ-
លោ តហុម្បំ វុត្តោ សមាទោ អភិសជ្ជតិ ន
កុប្បតិ ន ព្យាបជ្ជតិ ន បតិវត្តិយតិ ន កោបញ្ច
ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច ទាតុករោតិ ។ សោ
តេន កម្មេន វិវំ សមត្តេន វិវំ សមាទិដ្ឋេន
កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតិ សុត្តំ លោកិ
ឧបបជ្ជតិ នោ ចេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរ-
ណា សុគតិ សុត្តំ លោកិ ឧបបជ្ជតិ សចេ
មនុស្សតិ អាភច្ឆតិ យត្ត យត្ត បច្ឆា ជាយតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្កៈ

ណា។ វេមនំជាអ្នកមានសម្បុរអាគ្រក់ ។ ម្ចាស់មាណព បុគ្គលដែល
 មានសេចក្តីក្រោធ ច្រើនដោយសេចក្តីបង្ហើតបង្ហើលចិត្ត គ្រាន់តែគេស្តី
 ថាបនិចបនិច ក៏ប៉ងប៉ង ក្រោធ ព្យាបាទ តបត សំដែងសេចក្តី
 ក្រោធ សេចក្តីប្រទូស និងសេចក្តីមិនត្រេកអរឲ្យប្រាកដឡើយ នេះ
 ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានសម្បុរអាគ្រក់ ។

(៦២) ម្ចាស់មាណព មួយទៀត ស្រីបុប្ផសេព្វកខ្លះ ក៏ដ
 លោកនេះ ជាអ្នកមិនក្រោធ មិនច្រើនដោយសេចក្តីបង្ហើតបង្ហើលចិត្ត
 ទុកជាគេស្តីថាច្រើន ក៏មិនប៉ងប៉ង មិនក្រោធ មិនព្យាបាទ មិនតបត
 មិនសំដែងសេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រទូស និងសេចក្តីមិនត្រេកអរឲ្យប្រាកដ
 ឡើយ ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់
 យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
 វេមនំទៅកើតកងសុគតិស្នតិទៅលោក ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ ទំលាយ
 រាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនបានទៅកើតកងសុគតិស្នតិ
 ទៅលោកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។

វិក្កុវគ្គស្ស ចូឡកម្មវិក្កុវគ្គសុត្តេ ឥស្សរមនកកាវោ

មាសាទិកោ ហោតិ ។ មាសាទិកសំវត្តនិកោ ឯសា
 មាលាវ បដិបទា យទិទំ អកោធិនោ ហោតិ
 អនុបាយាសពហុលោ ពហុម្មំ វុត្តោ សមាទោ
 ធាកិសជ្ជតិ ន កុប្បតិ ន ព្យាបជ្ជតិ ន បតិភ្ន័យតិ
 ន កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចុយញ្ច មាតុករោតិ ។

(៦៣) ឥធិ មាលាវ ឯកោ ឥភ្នំ វា បុរិសោ
 វា ឥស្សរមនកោ ហោតិ បរលាភសក្ការកុក្ការមា-
 ននវន្តនប្បជនាសុ ឥស្សតិ ឧបទុស្សតិ ឥស្សំ ពន្ធាតិ ។
 សោ តេន កំម្មេន ឯវំ សមត្តេន ឯវំ សមាទិន្នេន
 កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អមាយំ ទុក្ខតិ វិនិមាតិ
 និរយំ ឧបបជ្ជតិ នោ ចេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរ-
 ណា អមាយំ ទុក្ខតិ វិនិមាតិ និរយំ ឧបបជ្ជតិ សចេ
 មទុស្សតិ អាភច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ

វិវត្តវគ្គ ចូឡាម្មវិវត្តសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកប្រណែន

វេមង្គជាអ្នកប្រកបដោយសម្បុរជ្រះថ្លា ។ ម្នាលមាណាព បុគ្គលដែល
 មិនមានសេចក្តីក្រោធ មិនច្រើនដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ទុក
 ជាគេស្តីថាច្រើន ក៏មិនថ្នាំដំថ្នាក់ មិនក្រោធ មិនព្យាបាទ មិនតបត
 មិនសំដែងសេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រទូស្ត និងសេចក្តីមិនត្រេកអរឲ្យ
 ប្រាជកឡើង នេះ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីជាអ្នកមានសម្បុរ
 ជ្រះថ្លា ។

(៦៣) ម្នាលមាណាព ស្រ្តីបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ
 ជាអ្នកប្រណែន តែងប្រណែន ប្រទូស្ត ចងទុកមួវសេចក្តីប្រណែន
 ក្នុងលាភៈ សក្ការៈ សេចក្តីគោរព ការរាប់អាន ការថ្វាយបង្គំ និង
 ការបូជា របស់បុគ្គលដទៃ ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញ
 យ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមង្គទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេត-
 វិស័យ អសុរកាយ នរក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរ-
 កាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្កសកំ

អប្បេសត្តោ ហោតិ ។ អប្បេសត្តុសំវត្តនិកា ឯសា
មាលាវ បដិបទា យទិទំ ឥស្សាមនកោ ហោតិ
បរលាភសក្ការកុក្ការមាទនវន្ទនប្បជនាសុ ឥស្សតិ
ឧបទុស្សតិ ឥស្សំ ពន្ធតិ ។

[៦២] ឥន បន មាលាវ ឯកថោ ឥត្ថំ វា បុរិសោ
វា អនិស្សាមនកោ ហោតិ បរលាភសក្ការកុក្កា-
រមាទនវន្ទនប្បជនាសុ ន ឥស្សតិ ន ឧបទុស្សតិ
ន ឥស្សំ ពន្ធតិ ។ សោ តេន កម្មេន ឃីរំ ស-
មត្តេន ឃីរំ សមាទិន្នេន កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
សុភតិ សុតំ លោកិំ ឧបបជ្ជតិ នោ ចេ កាយស្ស
ភេទា បរម្មរណា សុភតិ សុតំ លោកិំ ឧបបជ្ជតិ
សចេ មនុស្សតំ អាភច្ឆតិ យត្ត យត្ត បច្ឆា ជា-
យតិ មហេសត្តោ ហោតិ ។ មហេសត្តុសំវត្តនិកា
ឯសា មាលាវ បដិបទា យទិទំ អនិស្សាមនកោ
ហោតិ បរលាភសក្ការកុក្ការមាទនវន្ទនប្បជនាសុ ន
ឥស្សតិ ន ឧបទុស្សតិ ន ឥស្សំ ពន្ធតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

រឺមង្គជាអ្នកមានស័ក្តិភូមិ ។ ម្នាលមាណព បុគ្គលជាអ្នកប្រណែន
តែងប្រណែន ប្រទូស្ត ចងទុកនូវសេចក្តីប្រណែន ក្នុងលាភៈសក្ការៈ
សេចក្តីគោរព ការរាប់អាន ការថ្វាយបង្គំ និងការបូជា របស់បុគ្គល
ដទៃ នេះ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានស័ក្តិភូមិ ។

(៦២) ម្នាលមាណព មួយទៀត ស្រីបុប្ផសព្វកខ្លះ ក្នុងលោក
នេះ ជាអ្នកមិនប្រណែន រឺមង្គមិនប្រណែន មិនប្រទូស្ត មិន
ចងទុកនូវសេចក្តីប្រណែន ក្នុងលាភៈ សក្ការៈ សេចក្តីគោរព ការ
រាប់អាន ការថ្វាយបង្គំ និងការបូជា របស់បុគ្គលដទៃ ។ ព្រោះអំពើ
នោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គល
នោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រឺមង្គទៅកើត
ក្នុងសុគតិសួគ៌ទៅលោក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់
អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនបានទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទៅលោកទេ បើ
បានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។ រឺមង្គជាអ្នក
មានស័ក្តិធំ ។ ម្នាលមាណព បុគ្គលដែលមិនប្រណែន តែងមិន
ប្រណែន មិនប្រទូស្ត មិនចងទុកនូវសេចក្តីប្រណែន ក្នុងលាភៈ សក្ការៈ
សេចក្តីគោរព ការរាប់អាន ការថ្វាយបង្គំ និងការបូជា របស់
បុគ្គលដទៃ នេះ ឈ្មោះថាបដិបទា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានស័ក្តិធំ ។

វិក្កុវគ្គស្ស ចូឡាម្មវិក្កុសុត្តេ អន្តរិអទានំ

(៦៥) នធិ មាលាវ ឯកត្តោ វត្ថុតំ វា បុរិសោ
 វា ន ទាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស
 វា អន្ធិ ហានំ វត្ថុតំ យានំ មាលាភន្ទុវិលេចនំ
 សេយ្យវសេដិ បដិបេយ្យំ ។ សោ តេន កម្មេន
 ឯវំ សមត្តេន ឯវំ សមាទិទ្កេន កាយស្ស ភេទា
 បរម្មណា អហាយំ ទុក្ខតំ វិនិហាតំ និរយំ ឧបបដ្ឋតិ
 តោ ចេ កាយស្ស ភេទា បរម្មណា អហាយំ
 ទុក្ខតំ វិនិហាតំ និរយំ ឧបបដ្ឋតិ សចេ មនុស្សតំ
 អាភច្ចតិ យត្ត យត្ត ចច្ឆា ជាយតិ អប្បកោកោ
 ហោតិ ។ អប្បកោកសំវត្ថុនិកា ឯសា មាលាវ
 បដិបទា យទិទិ ន ទាតា ហោតិ សមណស្ស
 វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្ធិ ហានំ វត្ថុតំ យានំ
 មាលាភន្ទុវិលេចនំ សេយ្យវសេដិ បដិបេយ្យំ ។

វិវត្តវត្ត បូជ្ជកម្មវិវត្តសូត្រ ការមិនឲ្យវត្តមានឈាយជាដើម

[៦៥] ម្ចាស់មាណព ស្រីបូបរសពកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នក
 មិនបានឲ្យបាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿង
 លាបផ្សេងៗ ទីដេក ទីអាស្រ័យ ប្រទីប ដល់សមណៈបូព្រាហ្មណ៍ ។
 ព្រោះអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ
 បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅ
 កើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ប្រសិនបើ
 បុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន
 ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស
 កើតក្នុងទីណាៗ រមែងជាអ្នកមានភោគសម្បត្តិគឺប ។ ម្ចាស់មាណព
 បុគ្គលដែលមិនបានឲ្យបាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿង
 ក្រអូប គ្រឿងលាបផ្សេងៗ ទីដេក ទីអាស្រ័យ ប្រទីប ដល់សមណៈ
 បូព្រាហ្មណ៍ នេះឯង ឈ្មោះថាបដិបទា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានភោគ
 សម្បត្តិគឺប ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិយាយសកំ

[៦៦] ឥធិ បន មាលាវ ឯកទ្វេ ឥត្ថំ វា
 ចុរិសោ វា នាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្ម-
 ណស្ស វា អន្នំ ទានំ វត្ថំ យានំ មាលាភន្តវិ-
 លេបនំ សេយ្យាវសថំ បដិបេយ្យំ ។ សោ តេន
 កម្មេន ឯវំ សមត្តេន ឯវំ សមាទិទ្កេន កាយស្ស
 ភេទា បរម្មរណា សុភតិ សុត្ថំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ បោ
 ចេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុភតិ សុត្ថំ
 លោកំ ឧបបជ្ជតិ សិវេ មនុស្សត្ថំ អាភច្ឆតិ យត្ត
 យត្ត បច្ឆា ជាយតិ មហាកោតោ ហោតិ ។ ម-
 ហាកោភសិវត្ថនិកា ឯសា មាលាវ បដិបទា យទិ-
 នំ នាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស
 វា អន្នំ ទានំ វត្ថំ យានំ មាលាភន្តវិលេបនំ
 សេយ្យាវសថំ បដិបេយ្យំ ។

[៦៧] ឥធិ មាលាវ ឯកទ្វេ ឥត្ថំ វា ចុរិសោ វា
 ថទ្វេ ហោតិ អតិមានំ អភិវទេតតំ ន អភិវទេតិ
 បច្ឆុដ្ឋាតតំ ន បច្ឆុដ្ឋតិ អាសនាវហស្ស អាសនំ ន ទេតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណាសកៈ

(៦៦) ម្នាលមាណព មួយទៀត ស្រីបូបុរសពួកខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ ជាអ្នកឱ្យបាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿង
 ក្រអូប គ្រឿងលាបផ្សេងៗ ទីដេក ទីអាស្រ័យ ប្រទីប ដល់
 សមណៈបុត្រាហ្មណ៍ ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ
 បានសមាទានយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមន់ទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទេវលោក បើបុគ្គលនោះ
 ទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌
 ទេវលោកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។
 វេមន់ជាអ្នកមានភោគសម្បត្តិច្រើន ។ ម្នាលមាណព បុគ្គលដែលឱ្យ
 បាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាបផ្សេងៗ
 ទីដេក ទីអាស្រ័យ ប្រទីប ដល់សមណៈបុត្រាហ្មណ៍ នេះ ឈ្មោះថា
 បដិបទា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានភោគសម្បត្តិច្រើន ។

(៦៧) ម្នាលមាណព ស្រីបូបុរសពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នករឹង
 តឹង មើលងាយ មិនសំពះបុគ្គលដែលគួរសំពះ មិនក្រោកទទួលបុគ្គល
 ដែលគួរក្រោកទទួល មិនឱ្យអាសនៈដល់បុគ្គលដែលគួរដល់អាសនៈ

វិវត្តវគ្គស្ស បូជ្ជកម្មវិវត្តសត្តេ បិទ្ធការោ

មត្តារហស្ស មន្តំ ន ទេតិ សក្កាតត្ថំ ន សក្ក-
 រោតិ កុក្កាតត្ថំ ន កុក្ករោតិ មារេតត្ថំ ន
 មារេតិ ប្លុជេតត្ថំ ន ប្លុជេតិ ។ សោ តេន កម្មេន
 ឃិរិ សមត្តេន ឃិរិ សមាទិទ្ធលេន កាយស្ស ភេនា
 បរម្មណា អហាយំ ទុក្ខតិ វិនិហាតិ វិរយំ ឧបបជ្ជតិ
 នោ ចេ កាយស្ស ភេនា បរម្មណា អហាយំ ទុក្ខតិ
 វិនិហាតិ វិរយំ ឧបបជ្ជតិ សវេ មនុស្សុតិ អាត្មតិ
 យត្ត យត្ត បច្ឆា ជាយតិ ជីវិតានុលំនោ ហោតិ ។
 ជីវិតានុលំនសំវត្តជិកា ឯសា មារាវ បដិបទា យទិ-
 ទិ វេទ្ធោ ហោតិ អតិមាជី អភិវាទេតត្ថំ ន អភិវាទេតិ
 បច្ឆុដ្ឋាតត្ថំ ន បច្ឆុដ្ឋតិ អាសនារហស្ស អាសនំ ន
 ទេតិ មត្តារហស្ស មន្តំ ន ទេតិ សក្កាតត្ថំ ន
 សក្ករោតិ កុក្កាតត្ថំ ន កុក្ករោតិ មារេតត្ថំ ន
 មារេតិ ប្លុជេតត្ថំ ន ប្លុជេតិ ។

វិក្កុវត្ត ចូឡកម្មវិក្កុសូត្រ ភាពបុគ្គលជាអ្នកវិនិច្ឆ័យ

មិនឲ្យផ្លូវដែលបុគ្គលដែលគួរដល់ផ្លូវ មិនធ្វើសក្ការៈដែលបុគ្គលដែលគួរ
 ដល់សក្ការៈ មិនធ្វើសេចក្តីគោរពដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើសេចក្តីគោរព
 មិនរាប់អានដល់បុគ្គលដែរគួររាប់អាន មិនបូជាដល់បុគ្គលដែលគួរបូជា ។

ព្រោះអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ
 បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមន៍ទៅ
 កើតកងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក បើបុគ្គលនោះ
 ទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតកងកំណើត
 តិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាព
 ជាមនុស្ស កើតកងទីណា ។ វេមន៍ជាអ្នកមានត្រកូលថោកទាប ។ ម្នាល
 មាណព បុគ្គលដែលវិនិច្ឆ័យ មើលងាយ មិនសំពះបុគ្គលដែលគួរសំពះ
 មិនក្រោកទទួលបុគ្គលដែលគួរក្រោកទទួល មិនឲ្យអាសនៈ ដល់បុគ្គល
 ដែលគួរដល់អាសនៈ មិនឲ្យផ្លូវដែលបុគ្គលដែលគួរដល់ផ្លូវ មិនធ្វើសក្ការៈ
 ដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើសក្ការៈ មិនធ្វើសេចក្តីគោរពដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើ
 សេចក្តីគោរព មិនរាប់អានបុគ្គលដែលគួររាប់អាន មិនបូជាបុគ្គលដែល
 គួរបូជា នេះ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានត្រកូលថោកទាប ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណសកំ

(៦៨) ឥធិ បទ មាលាវ ឯកទ្វេ ឥត្តំ វា បុរិសោ
 វា អត្តទ្វេ ហោតិ អនតិមាទិ អភិវាទេតត្ថំ អភិវា-
 ទេតិ បច្ឆុដ្ឋានត្ថំ បច្ឆុដ្ឋេតិ អាសនាវហស្ស អាសនិ
 ទេតិ មត្តាវហស្ស មត្តំ ទេតិ សក្កានត្ថំ សក្ការោតិ
 កុកានត្ថំ កុការោតិ មាទេតត្ថំ មាទេតិ បូជេតត្ថំ
 បូជេតិ ។ សោ តេន កម្មេន ឃី សមត្តេន ឃី
 សមាទិទ្ធនេន កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុភតិ
 សត្តំ លោកិ ឧបបជ្ជតិ មោ ចេ កាយស្ស ភេទា
 បរម្មរណា សុភតិ សត្តំ លោកិ ឧបបជ្ជតិ សចេ
 មនុស្សតិ អាភច្ឆតិ យត្ត យត្ត បច្ឆា ជាយតិ
 ឧត្តាកុលីនោ ហោតិ ។ ឧត្តាកុលីនសំវត្តនិកា ឯសា
 មាលាវ បដិបទា យទិទិ អត្តទ្វេ ហោតិ អនតិមាទិ
 អភិវាទេតត្ថំ អភិវាទេតិ បច្ឆុដ្ឋានត្ថំ បច្ឆុដ្ឋេតិ អាស-
 នាវហស្ស អាសនិ ទេតិ មត្តាវហស្ស មត្តំ ទេតិ
 សក្កានត្ថំ សក្ការោតិ កុកានត្ថំ កុការោតិ មា-
 ទេតត្ថំ មាទេតិ បូជេតត្ថំ បូជេតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសណ្តសកៈ

(៦៨) ម្ចាស់មាណព មួយទៀត ស្រីបូបុរស ពួកខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ ជាអ្នកមិនរឹងតឹង មិនមើលងាយ សំពះបុគ្គលដែលគួរ
 សំពះ ក្រោកទទួលបុគ្គលដែលគួរក្រោកទទួល ឲ្យអាសនៈដល់បុគ្គល
 ដែលគួរដល់អាសនៈ ឲ្យផ្លូវដល់បុគ្គលដែលគួរដល់ផ្លូវ ធ្វើសក្ការៈដល់
 បុគ្គលដែលគួរធ្វើសក្ការៈ ធ្វើសេចក្តីគោរពដល់បុគ្គលដែលគួរគោរព រាប់
 អានបុគ្គលដែលគួររាប់អាន ឬជាដល់បុគ្គលដែលគួរបូជា ។ ព្រោះអំពើ
 នោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គល
 នោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រឺមិនទៅកើតក្នុង
 សុគតិសួតិទៅលោក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តី
 ស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងសុគតិសួតិទៅលោកទេ បើបានត្រឡប់មក
 កាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។ រឺមិនជាអ្នកមានត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ ។
 ម្ចាស់មាណព បុគ្គលដែលមិនរឹងតឹង មិនមើលងាយគេ សំពះបុគ្គល
 ដែលគួរសំពះ ក្រោកទទួលបុគ្គលដែលគួរក្រោកទទួល ឲ្យអាសនៈដល់
 បុគ្គលដែលគួរដល់អាសនៈ ឲ្យផ្លូវដល់បុគ្គលដែលគួរដល់ផ្លូវ ធ្វើសក្ការៈ
 ដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើសក្ការៈ ធ្វើសេចក្តីគោរពដល់បុគ្គល ដែលគួរធ្វើ
 សេចក្តីគោរព រាប់អានបុគ្គលដែលគួររាប់អាន ឬជាបុគ្គលដែលគួរបូជា
 នេះ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ ។

វិក្កវគ្គស្ស ចូឡកម្មវិក្កសុត្តេ អបិប្បដិកាវេ

(៦៧) ឥន មាលាវ ឯកទ្វេ ឥត្តំ វា បរិសោ
 វា សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា ឧបសង្កម្ភិត្តា ន
 បរិប្បដិកា ហោតិ កី កន្លេ កុសលំ កី អកុស-
 លំ កី សាវជ្ជំ កី អនវជ្ជំ កី សេវិតត្ថំ កី ន
 សេវិតត្ថំ កី មេ ករិយមាណំ^(១) ទីយវត្ថំ អហិតាយ
 ធុក្ខាយ ហោតិ កី វា បន មេ ករិយមាណំ ទីយវត្ថំ
 ហិតាយ សុខាយ ហោតិ វា ។ សោ តេន កម្មេន
 ឯវំ សមត្តេន ឯវំ សមាទិន្ទេន កាយស្ស ភេនា
 បរម្មណា អមាយំ ធុក្ខតិ វិនិចាតិ និរយំ ឧបបដ្ឋតិ
 នោ ចេ កាយស្ស ភេនា បរម្មណា អមាយំ ធុក្ខតិ
 វិនិចាតិ និរយំ ឧបបដ្ឋតិ សចេ មនុស្សត្ថំ អាគច្ឆតិ
 យត្ថ យត្ថ បច្ឆា វាយតិ ធុប្បញ្ញោ ហោតិ ។

១. ទ. ករិយមាណំ ។

វិក័ត្តវគ្គ ចូឡកម្មវិក័ត្តសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកមិនសាកសួរ

[៦៧] ម្ចាស់មាណព ស្រីប្តីបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ចូល

ទៅកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ហើយមិនបានសួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់

ដ៏ចម្រើន អ្វីជាកុសល អ្វីជាអកុសល អ្វីមានទោស អ្វីឥតទោស អ្វី

គួរសេព អ្វីមិនគួរសេព អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីទោស

ដើម្បីទុក្ខ អស់កាលដ៏យូរ មួយទៀត អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្ត

ទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់ អស់កាលដ៏យូរ ។

ព្រោះអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ

បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្ងប់ទៅ រមែងទៅ

កើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក បើបុគ្គល

នោះ ទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្ងប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុង

កំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់

មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។ រមែងជាអ្នកគ្មានប្រាជ្ញា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណាសកំ

ទុប្បញ្ញាសវត្ថុនិកា ឯសា មាលាវ បដិបទា យទិទិ
 សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា ឧបសង្កម័ត្វា ន បរិបុច្ឆិតា
 ហោតិ កី ភន្តេ កុសលំ កី អកុសលំ កី
 សាវជ្ឈំ កី អនវជ្ឈំ កី សេវតតំ កី ន សេវតតំ
 កី មេ ករិយមាទំ ទីយរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ
 ហោតិ កី វា បន មេ ករិយមាទំ ទីយរត្តំ
 ហិតាយ សុខាយ ហោតិតិ ។

(៧០) ភដ បន មាលាវ ឯកច្ចោ ឥត្ថំ វា
 បុរសោ វា សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា ឧបសង្ក-
 ម័ត្វា បរិបុច្ឆិតា ហោតិ កី ភន្តេ កុសលំ កី
 អកុសលំ កី សាវជ្ឈំ កី អនវជ្ឈំ កី សេវតតំ
 កី ន សេវតតំ កី មេ ករិយមាទំ ទីយរត្តំ អ-
 ហិតាយ ទុក្ខាយ ហោតិ កី វា បន មេ ករិយ-
 មាទំ ទីយរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ហោតិតិ ។ សោ
 តេន កម្មេន ឃីរំ សមត្តេន ឃីរំ សមាទិន្នេន
 កាយស្ស ភេទា បម្មរណា សុគតិ សុត្ត
 លោកិ ឧបបដ្ឋតិ ទោ ចេ កាយស្ស ភេទា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

មាលមណាត បុគ្គលដែលចូលទៅរកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ហើយមិន
 បានសួរថា បតិគ្រលោកដ៏ចម្រើន អ្វីជាកុសល អ្វីជាអកុសល អ្វីមាន
 ទោស អ្វីឥតទោស អ្វីគួរសេព អ្វីមិនគួរសេព អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅ ដើម្បីទោស ដើម្បីទុក្ខ អស់កាលដ៏យូរ មួយទៀត អ្វីកាល
 បើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាល
 ដ៏យូរ នេះ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមិនមានប្រាជ្ញា ។

(៧០) មាលមណាត មួយទៀត ស្រីឬបុរស ពួកខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ ចូលទៅជិតសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ហើយសួរថា បតិគ្រ
 លោកដ៏ចម្រើន អ្វីជាកុសល អ្វីជាអកុសល អ្វីមានទោស អ្វីឥត
 ទោស អ្វីគួរសេព អ្វីមិនគួរសេព អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 ទោស ដើម្បីទុក្ខ អស់កាលដ៏យូរ មួយទៀត អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាលដ៏យូរ ។

ព្រោះអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានសមាទានយ៉ាងនេះ

បុគ្គលនោះ លះទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែង
 ទៅកើតក្នុងសគតិសគិទៅលោក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយរាងកាយ

វិក្កវគ្គសូត្រ ប្តីឡាម្មវិក្កវគ្គសូត្រ អប្បាយុកសំវត្តនិកាទំប្បដិបទា

បរម្មរណា សុភវី សត្តំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ សេ
 មនុស្សត្តំ អាកច្ឆតិ យត្ត យត្ត បន្ទា ជាយតិ
 មហាបញ្ញា ហោតិ ។ មហាបញ្ញាសំវត្តនិកា ឯសា
 មាលា បដិបទា យទិទំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ
 វា ឧបសង្កមិត្តា បរិប្បត្តិតា ហោតិ ភី កន្លេ កុសលំ
 ភី អកុសលំ ភី សាវជ្ជំ ភី អនុវជ្ជំ ភី សេវិ-
 តត្ថំ ភី ន សេវិតត្ថំ ភី មេ ករិយមាទំ ទីយវត្តំ
 អហិតាយ ទុក្ខាយ ហោតិ ភី វា បន មេ
 ករិយមាទំ ទីយវត្តំ ហិតាយ សុខាយ ហោតិតិ ។

[៧១] ភី ខោ មាលា អប្បាយុកសំវត្តនិកា
 បដិបទា អប្បាយុកត្តំ ឧបនេតិ ទីយាយុកសំវត្តនិកា
 បដិបទា ទីយាយុកត្តំ ឧបនេតិ ពហ្មពាធសំវត្តនិ-
 កា បដិបទា ពហ្មពាធត្តំ ឧបនេតិ អប្បពាធសំ-
 វត្តនិកា បដិបទា អប្បពាធត្តំ ឧបនេតិ ទុព្ភណ្ណ-
 សំវត្តនិកា បដិបទា ទុព្ភណ្ណត្តំ ឧបនេតិ បាសា-
 និកសំវត្តនិកា បដិបទា បាសានិកត្តំ ឧបនេតិ

វិក័ត្តវិក្ក ចូឡកម្មវិក្កសូត្រ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅឲ្យមានអាយុខ្លីជាដើម

បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្តាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងសុតិស្ថិតិទេវលោកទេ បើ
ត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។ រមែងជាអ្នកមានប្រាជ្ញា
ច្រើន ។ ម្នាលមាណព បុគ្គលដែលចូលទៅរកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍
ហើយបានសួរថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន អ្វីជាកុសល អ្វីជាអកុសល អ្វី
មានទោស អ្វីតំទោស អ្វីគួរសេព អ្វីមិនគួរសេព អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ
ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីទោស ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខ អស់កាលដ៏យូរ មួយទៀត
អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់
កាលដ៏យូរ នេះ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានប្រាជ្ញាច្រើន ។

[៧១] ម្នាលមាណព ព្រោះហេតុថា សេចក្តីប្រតិបត្តិដែល
ប្រព្រឹត្តទៅឲ្យមានអាយុខ្លី រមែងនាំឲ្យមានអាយុខ្លី សេចក្តីប្រតិបត្តិដែល
ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានអាយុវែង រមែងនាំឲ្យមានអាយុវែង សេចក្តី
ប្រតិបត្តិប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានអាពាធច្រើន រមែងនាំឲ្យមានអាពាធ
ច្រើន សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអាពាធតិច រមែងនាំឲ្យ
មានអាពាធតិច សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានសម្បូរ
អាក្រក់ រមែងនាំឲ្យមានសម្បូរអាក្រក់ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្ត
ទៅ ដើម្បីជាអ្នកមានសម្បូរជ្រះថ្លា រមែងនាំឲ្យជាអ្នកមានសម្បូរជ្រះថ្លា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

អប្បេសក្ខុសំវត្ថុនិកាយ បដិបទា អប្បេសក្ខុត្ថំ ឧប-

ទេតិ មហេសក្ខុសំវត្ថុនិកាយ បដិបទា មហេសក្ខុត្ថំ

ឧបទេតិ អប្បកោកសំវត្ថុនិកាយ បដិបទា អប្បកោកត្ថំ

ឧបទេតិ មហាកោកសំវត្ថុនិកាយ បដិបទា មហាកោកត្ថំ

ឧបទេតិ និទាក្កល្លនសំវត្ថុនិកាយ បដិបទា និទាក្ក-

ល្លនត្ថំ ឧបទេតិ ឧទ្ធាក្កល្លនសំវត្ថុនិកាយ បដិបទា

ឧទ្ធាក្កល្លនត្ថំ ឧបទេតិ ឧប្បញ្ញសំវត្ថុនិកាយ បដិបទា

ឧប្បញ្ញត្ថំ ឧបទេតិ មហាបញ្ញសំវត្ថុនិកាយ បដិបទា

មហាបញ្ញត្ថំ ឧបទេតិ ។ កម្មស្សកា មាលាវ សត្តា

កម្មនាយាទា កម្មយោនី កម្មពន្ធុ កម្មប្បដិសរណា

កម្មំ សត្តោ វិភជិតំ យទិទំ ហ្មនប្បណ្តិតតាយោតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានស័ក្តិភូមិ រមែងនាំឲ្យមាន
ស័ក្តិភូមិ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានស័ក្តិធំ រមែងនាំ
ឲ្យមានស័ក្តិធំ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានភោគសម្បត្តិ
តិច រមែងនាំឲ្យមានភោគសម្បត្តិតិច សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីឲ្យមានភោគសម្បត្តិច្រើន រមែងនាំឲ្យមានភោគសម្បត្តិច្រើន សេច-
ក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានត្រកូលថោកទាប រមែងនាំឲ្យ
មានត្រកូលថោកទាប សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមាន
ត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ រមែងនាំឲ្យមានត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែល
ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនមានប្រាជ្ញា រមែងនាំឲ្យមិនមានប្រាជ្ញា សេចក្តី
ប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានប្រាជ្ញាច្រើន រមែងនាំឲ្យមាន
ប្រាជ្ញាច្រើន ។ ម្នាលមាណព សត្វទាំងឡាយមានកម្មជាប់របស់ខ្លួន
មានកម្មជាទាយាទ មានកម្មជាកំណើត មានកម្មជាដៅពន្យំ មានកម្ម
ជាគ្រឿងរលឹក កម្មតែងចែកពួកសត្វដើម្បីឲ្យថោកទាប និងខ្ពង់ខ្ពស់

វិវត្តវគ្គស្ស ចូឡកម្មវិវត្តសុត្តេ តិសរណគមនំ

(៧២) ឃីវំ វុត្តេ សុកោ មាណវោ តោទេយ្យ-
 ចុត្តោ កកវន្តំ ឯតទវេច អភិក្កន្តំ កោ តោតម
 អភិក្កន្តំ កោ តោតម សេយ្យថាបិ កោ តោតម
 និក្កដ្ឋិតំ វា ឧក្កដ្ឋេយ្យ បដិច្ចន្តំ វា វិវេយ្យ
 មុឡស្ស វា មក្កំ អាចិត្តេយ្យ អន្ធការេ វា តេ-
 លប្បដ្ឋោតំ ជាវេយ្យ ចក្កមន្តោ រូបាជំ ទត្តន្តិតំ
 ឃីវមេវ កោតា តោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ
 បកាសតោ ឯសាបំ កវន្តំ តោតមំ សរណំ កត្តាមំ
 ធម្មញ្ញំ កិក្កុសឃ្យញ្ញំ ឧបាសតំ មំ កវំ តោត-
 មោ ជាវេតុ អដ្ឋតក្កេ មាណុបេតិ សរណដ្ឋតតន្តំ ។

ចូឡកម្មវិវត្តសុត្តំ បញ្ចមំ និដ្ឋិតំ ។

វិវត្តវិញ្ញាណ ចូរឡកម្មវិវត្តសូត្រ ការនិយាយត្រូវសរណៈ

(៧២) កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ សុភមាណព តោទេយ្យបុត្រ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នោះថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏បម្រើន តំរោះណាស់ បពិត្រព្រះគោតម ដ៏បម្រើន តំរោះណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏បម្រើន ធម៌ដែលព្រះអង្គ សំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយយ៉ាងនេះ (ភ្លឺច្បាស់ណាស់) ដូច ជាគេផ្សារបស់ដែលផ្តាច់ ឬបើកបង្ហាញរបស់ដែលកំបាំង ឬក៏ប្រាប់ផ្លូវ ដល់មនុស្សវៃភ្លឺ ពុំនោះសោត ដូចជាគេច្រាលប្រទីបំភ្លឺក្នុងទីងងឹត ដោយគិតថា ឲ្យពួកមនុស្សដែលមានភ្នែកភ្លឺ មើលឃើញរូបទាំងឡាយ បាន ខ្ញុំព្រះអង្គសូមដល់នូវព្រះគោតមដ៏បម្រើនផង ព្រះធម៌ផង ព្រះ សង្ឃផង ជាទីពឹង ទីរលឹក សូមព្រះគោតមដ៏បម្រើន ចាំទុកនូវខ្ញុំ ព្រះអង្គថាជាទុបាសក អ្នកដល់នូវសរណៈ ស្មើដោយជីវិត ចាប់ដើម តាំងពីថ្ងៃនេះតទៅ ។

ចប់ ចូរឡកម្មវិវត្តសូត្រ ទី ៨ ។

ឆ្លង មហាកម្មវិភាគស្តី

(៧៣) ឃុំស្រុក ស្រុក ។ ឃុំស្រុក សមយំ កកក
រាជគមោ វិហារតិ វេទ្យុវេន កលន្តកនិកមេ ។ តេន
ខោ បន សមយេន អាយស្មា សមិទ្ធិ អញ្ញាត្យដិ-
កាយំ វិហារតិ ។ អថខោ ចោតលីបុត្រោ បរិព្វាជកោ
ជន្មវិហារំ អនុបស្កមាណោ អនុវិចារមាណោ យេនា-
យស្មា សមិទ្ធិ តេនុបស្កមិ ឧបស្កមិត្តា អា-
យស្មតា សមិទ្ធិនា សុទ្ធិ សម្មោទិ សម្មោទនីយំ
កមិ សារាណីយំ វិភិសារត្រា ឃុំកមន្តំ និសិទិ ។

(៧៤) ឃុំកមន្តំ និសិទ្ធា ខោ ចោតលីបុត្រោ
បរិព្វាជកោ អាយស្មន្តំ សមិទ្ធិ ឃុំតទរោច សមុខា
មេតិ អារុសោ សមិទ្ធិ សមណស្ស កោតមស្ស
ស្រុក សមុខា បដិគហិតំ មោយំ កាយកម្មំ មោយំ
វិចកម្មំ មនោកម្មមេវ សុទ្ធិ អត្តំ វ សា សហាបត្ត
យំ សហាបត្តិ សហាបដ្ឋោ ន កត្តា វេទិយត្តតិ ។

មហាកម្មវិភាគសូត្រ ទី ៦

(៧៣) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តវេជ្ជវ័ន ជាកលទ្ធកនិវេបស្ថាន ជិតក្រុង
រាជគ្រឹះ ។ សម័យនោះឯង ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ គង់នៅក្នុងក្នុង
ដែលតាំងនៅក្នុងព្រៃ ។ គ្រានោះឯង បរិព្វាជក ឈ្មោះបោតលិបុត្រ
ដើរចង្រ្កមគ្រាប់ទៅមកដើម្បីសម្រួលស្នូល ហើយចូលទៅក្រៅព្រះសមិទ្ធិ
មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យរាក់ទាក់នឹងព្រះសមិទ្ធិ
មានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យរាក់ទាក់នឹងពាក្យរូបលើកហើយ ក៏អង្គុយ
ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

(៧៤) លុះបោតលិបុត្របរិព្វាជក អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ទើប
ពោលពាក្យនេះនឹងព្រះសមិទ្ធិមានអាយុថា ម្ចាស់អាវុសោសមិទ្ធិ ពាក្យ
នេះខ្ញុំបានស្តាប់មកក្នុងទីបំពោះព្រះភក្រ្ត បានទទួលមកក្នុងទីបំពោះព្រះ
ភក្រ្ត នៃព្រះសមណគោតមថា កាយកម្មជាកម្មឥតអំពើ វេទិកម្មជាកម្ម
ឥតអំពើ មនោកម្មទើបជាកម្មពិត មួយទៀត បុគ្គលចូលកាន់សមា-
បត្តិណា ហើយមិនទទួលការម្នាក់អ្វីមួយ សមាបត្តិនោះក៏មានដែរ ។

វិភង្គវគ្គស្ស មហាកម្មវិភង្គសុត្តេ កថាសណ្ឋបេ

មា ឃី អាវុសោ ខោតលិបុត្ត អវេ^(១) មា កកវន្តិ
 អញ្ញចិត្ត^(២) ន ហិ សាធុ កកវតោ អញ្ញក្ខានិ ន
 ហិ កកវា ឃីវេធយ្យ មោយំ កាយកម្មំ មោយំ វច្ច-
 កម្មំ មនោកម្មមេវ សច្ចន្តិ អត្តំ ច ខោ សា អាវុសោ
 សមាបត្តិ យំ សមាបត្តិ សមាបន្នោ ន ភិញ្ចំ វេទិយ-
 តីតិ ។ កវវចិរិ បព្វជិតោសិ អាវុសោ សមិទ្ធិតិ ។ ន
 ចិរិ អាវុសោ ភីលិ វស្សានីតិ ។ ឯត្តនានិ មយំ មេវ
 ភិក្ខុ កី វគ្គាម យត្រ ហិ នាម ឃី នវេ ភិក្ខុ
 សត្តារិ បវត្តិតំ មញ្ញិស្សិតិ សញ្ញេនិកិ អាវុសោ
 សមិទ្ធិ កម្មំ កត្វា កាយេន វាចាយ មនសា កិ
 សោ វេទិយតីតិ ។ សញ្ញេនិកិ អាវុសោ ខោតលិ-
 បុត្ត កម្មំ កត្វា កាយេន វាចាយ មនសា ធុត្តិ
 សោ វេទិយតីតិ ។ អថខោ ខោតលិបុត្តោ បវិញ្ញាជិតោ

១ កត្តចំ អញ្ញកំ ចោត្តកេ មា ឃី អាវុសោ ចោតលិបុត្ត អវេ មា ឃី អាវុសោ ចោតលិបុត្ត អ-
 វេចាតិ មា ហេវិ អាវុសោ...អវេ មា ហេវិ អាវុសោ...អវិចាតិ វិស្សន្តិ ។ ២ ឧ.ម.អញ្ញចិក្ខុ ។

វិវត្តវគ្គ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ ពាក្យចរចា

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធិពោលតបថា ម្ចាស់អាវុសោ បោតលីបុត្ត អ្នកកុំពោលយ៉ាង
 នេះឡើយ អ្នកកុំពោលបង្កប់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះថា ការពោល
 បង្កប់ព្រះមានព្រះភាគ មិនល្អទេ ដូច្នោះថា ព្រះមានព្រះភាគ មិន
 បានគ្រាស់ថា កាយកម្មជាកម្មវត្ថុអំពើ វចីកម្មជាកម្មវត្ថុអំពើ មនោកម្ម
 ទើបជាកម្មពិត យ៉ាងនេះទេ ម្ចាស់អាវុសោ តែចំណែកខាង បុគ្គល
 ចូលកាន់សមាបត្តិណា មិនទទួលការមណ្ឌីអ្វីមួយ សមាបត្តិនោះ ក៏
 មានមែន ។ ម្ចាស់អាវុសោ សម្មាសម្ពុទ្ធិ លោកបួសបានយូរឬនានាវស្សា
 ហើយ ។ ម្ចាស់អាវុសោ មិនយូរឬនានាទេ ទើបតែរឹងបាន ៣
 វស្សា ។ ឥឡូវនេះ យើងទាំងឡាយ ចាំនិយាយថ្វីចំពោះពួកភិក្ខុ
 ថេរវាទ្យនេះ ព្រោះសម្បត្តិភិក្ខុ ក៏គង់សំគាល់នូវសាស្តាដែលខ្លួន
 គួរការពារយ៉ាងនេះបានដែរ ម្ចាស់អាវុសោ សម្មាសម្ពុទ្ធិ បុគ្គលធ្វើកម្មប្រកប
 ដោយចេតនា ដោយកាយវាចាចិត្តហើយ តើរឹងវេទនាដូចម្តេច ។ ម្ចាស់
 អាវុសោ បោតលីបុត្ត បុគ្គលធ្វើកម្មប្រកបដោយចេតនា ដោយកាយ
 វាចាចិត្តហើយ វេទនារឹងទុកវេទនា ។ គ្រានោះ បោតលីបុត្តបរិព្វាជក

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កសកំ

អាយស្មតោ សមិទ្ធិស្ស កាសិទំ នេវ អភិនទ្ធិ
នប្បដិក្ខោសិ អនភិនទ្ធិត្វា អប្បដិក្ខោសិត្វា ឧដ្ឋា-
យាសនា បក្កាមំ ។

(៧៥) អថខោ អាយស្មា សមិទ្ធិ អថរប្បក្កន្តេ
ចោតល្ហត្តេ បរិញ្ញាជិកេ យេនាស្មា អានន្តោ
តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតោ អានន្តេន
សទ្ធិំ សម្មោទិ សម្មោទនីយំ កមំ សារាណីយំ
វិភិសារត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសីទ្ធោ
ខោ អាយស្មា សមិទ្ធិ យាវតកោ អហោសិ ចោ-
តល្ហត្តេន បរិញ្ញាជិកេន សទ្ធិំ កថាសល្លាចោ តំ
សត្វំ អាយស្មតោ អានន្តេត្រាស្ស^(១) អារោចេសិ ។
ឯវំ វុត្តោ អាយស្មា អានន្តោ អាយស្មន្តំ សមិទ្ធិ
ឯតទរោច អត្ថំ ខោ ឥទំ អារុសោ សមិទ្ធិ កថាចាក-
តំ កកវន្តំ ទិស្សនាយ អាយាមារុសោ សមិទ្ធិ យេន
កកវំ តេនុបសង្កមេយ្យម ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្តំ
កកវតោ អារោចេយ្យម យថា នោ កកវំ ព្យាករស្សតិ

១ ឧ. ម. អាទុស្ស ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្កៈ

មិនត្រេកអរ មិនខាំងឃាត់កាសិតរបស់ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ លុះមិន
ត្រេកអរ មិនខាំងឃាត់ហើយ ក៏ក្រោកអំពីអាសនៈចៀសចេញទៅ ។

(៧៥) គ្រានោះឯង ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ កាលបោគលិបុត្ត
ចរិញ្ចាជកចៀសចេញទៅ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏ចូលទៅក្រេព្រះអានន្ទមាន
អាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យរាក់ទាក់នឹងព្រះអានន្ទ
មានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររាក់ទាក់ និងពាក្យគួររលឹកហើយ
ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីដ៏
សមគួរហើយ ទើបផ្លៀងពាក្យចរចាទាំងអស់ ដែលខ្លួននិយាយនឹង
បោគលិបុត្តចរិញ្ចាជកទាំងប៉ុន្មាន ដល់ព្រះអានន្ទមានអាយុ ។ កាល
ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ ពោលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះអានន្ទមានអាយុ ក៏
ពោលនឹងព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោសមិទ្ធិ ពាក្យ
នេះ ជាពាក្យមានមូលហេតុហើយ ម្ចាស់អាវុសោសមិទ្ធិ គួរយើង
នាំគ្នាមក ដើម្បីគាល់ព្រះមានព្រះភាគ គួរនាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមាន
ព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ គួរក្រាបបង្គំទូលសេចក្តីនេះ ចំពោះ
ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះមានព្រះភាគ នឹងព្យាបាទ ដល់យើងយ៉ាងណា

វិក្កុវត្តស្ស មហាពម្មវិក្កុវត្តសុត្តេ កថាសណ្ឋាយាមនំ

តថា នំ ជាវេយ្យាហានិ ។ ឃុំឃាវុសោតិ ខោ អាយស្មា
សមិទ្ធិ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បច្ចុស្ស្សសិ ។
អថខោ អាយស្មា ច សមិទ្ធិ អាយស្មា ច
អានន្ទោ យេន ភក្កវា តេនុបស្មដ្ឋមីស្ស ឧបស្មដ្ឋមិត្តា
ភក្កវន្តំ អភិវាទេត្តា ឃកមន្តំ និសីទីស្ស ។ ឃកមន្តំ
និសិទ្ធោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យាវតកោ
អហោសិ អាយស្មតោ សមិទ្ធិស្ស មោគលីបុត្តន
បរិញ្ញាជកេន សទ្ធិ កថាសណ្ឋាមោ នំ សត្វ
ភក្កវតោ អារោចេសិ ។

[៧៦] ឃុំ វុត្តេ ភក្កវា អាយស្មន្តំ អានន្តំ ឃ-
តទោច ទស្សនម្បិ ខោ អហំ អានន្ទ មោគលី-
បុត្តស្ស បរិញ្ញាជកស្ស ធាតិជាធាមិ ត្តតោ បទេវុប្ប
កថាសណ្ឋាបំ ឥមិធាវ អានន្ទ សមិទ្ធិជា មោយប្ប-
រិសេន មោគលីបុត្តស្ស បរិញ្ញាជកស្ស វិក្កវព្យា-
ករណីយោ បញ្ញា ឃកសេន ព្យាកតោតិ ។

វិវត្តវត្ត មហាកម្មវិវត្តសូត្រ ការក្រាបទូលសុំពាក្យចរចា

យើងគប្បីបង់ចាំសេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះ ។ ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ
 ទទួលពាក្យព្រះអានន្ទមានអាយុថា ករុណា អាវុសោ ។ គ្រានោះ
 ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុ នឹងព្រះអានន្ទមានអាយុ ក៏នាំគ្នាចូលទៅគាល់
 ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ
 ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះអានន្ទមានអាយុ អង្គុយក្នុងទី
 ដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលពាក្យចរចាទាំងប៉ុន្មាន របស់ព្រះសមិទ្ធិ
 មានអាយុ ជាមួយនឹងបោតលិប្បត្ថបរិព្វាជកទាំងអស់ ចំពោះព្រះមាន
 ព្រះភាគ ។

(៧៦) លុះព្រះអានន្ទក្រាបបង្គំទូលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះមាន

ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នឹងព្រះអានន្ទមានអាយុ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
 អានន្ទ តថាគតមិនទាំងធ្លាប់ឃើញ នូវបោតលិប្បត្ថបរិព្វាជកសោះ
 តើនឹងមានការចរចាជាមួយបែបនេះ មកពីណា ម្ចាស់អានន្ទ ប្រស្នា
 ដែលគួរចែក គួរដោះស្រាយ ដល់បោតលិប្បត្ថបរិព្វាជក លោក
 សមិទ្ធិ ជាមោឃបុរសនេះឯង ដោះស្រាយហើយតែមួយចំណែក ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

ឃឹវំ វុត្តោ អាយស្មោ ឧទាយំ កកវន្តំ ឃតទភេច សាចេ
បន^(១) កន្តោ អាយស្មតា សមិទ្ធិនា វេទិ សុទ្ធាយ
អាសិតំ យំ កត្តា វេទិយនិ តំ ទុក្ខសន្តំ ។

(៧៧) ឃឹវំ វុត្តោ^(២) កកវ អាយស្មន្តំ អានន្តំ
អាមន្តេសិ បស្ស ខោ ត្ថំ អានន្ត វេទស្ស ឧទា-
យស្ស មោយបុរិសស្ស ឧម្មតំ អញ្ញាសី ខោ អហំ
អានន្ត វេទានេវាយំ ឧទាយំ មោយបុរិសោ ឧម្មជ្ជ-
មាណោ អយោនិសោ ឧម្មជ្ជិស្សតិ អាទិយេវ^(៣) អា-
នន្ត ទោតលិបុត្តន បរិញ្ញាជកេន តិស្សោ វេទនា
បុត្តតា សទាយំ អានន្ត សមិទ្ធិ មោយបុរិសោ ទោ-
តលិបុត្តស្ស បរិញ្ញាជកស្ស ឃឹវំ បុដ្ឋោ ឃឹវំ ព្យា-
កវេយ្យ សញ្ញេតនិកំ អារុសោ ទោតលិបុត្ត កម្មំ
កត្តា កាយេន វាចាយ មនសា សុខវេទនិយំ
សុខំ សោ វេទិយនិ សញ្ញេតនិកំ អារុសោ ទោតលិបុត្ត
កម្មំ កត្តា កាយេន វាចាយ មនសា ទុក្ខវេទនិយំ
ទុក្ខំ សោ វេទិយនិ សញ្ញេតនិកំ អារុសោ ទោតលិបុត្ត

១ កំ បនាភិបិ ទិស្សតិ ។ ២ អបិខេតិបិ ។ ៣ ទ. អាទិសោ វិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ ព្រះទុទាយ៍មានអាយុ
ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
ក្រែងសមិទ្ធិមានអាយុ ពោលដូច្នោះ ព្រោះអាងហេតុនេះថា វេទនា
ណានីមួយ វេទនានោះ សុខតែជាទុកដូច្នោះទេដឹង ។

(៧៧) កាលព្រះទុទាយ៍ ក្រាបទូលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅព្រះអានន្ទមានអាយុមកថា ម្ចាស់អានន្ទ ចូរ
អ្នកមើល នូវសេចក្តីល្ងង់របស់ទុទាយ៍ ជាមោឃបុរសនេះ ម្ចាស់អានន្ទ
តថាគតបានដឹងច្បាស់ហើយថា ឥឡូវនេះ ទុទាយ៍នេះជាមោឃបុរស
កាលនើបឡើង តែងនើបឡើងដោយទុបាយមិនមែនជាប្រាជ្ញា ម្ចាស់
អានន្ទ បោតលិប្កតបរិព្វាជកបានសួរវេទនា ៣ ខាងដើម ម្ចាស់
អានន្ទ ប្រសិនបើសមិទ្ធិជាមោឃបុរសនេះ ត្រូវបោតលិប្កតបរិព្វាជក
សួរយ៉ាងនេះ គប្បីដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវសោបោតលិប្កត
ប្កតល ធ្វើអំពើប្រកបដោយចេតនា ដោយកាយវាចាចិត្ត ជាហេតុ
នៃសុខវេទនា ប្កតលនោះក៏រឹងសុខវេទនា ម្ចាស់អាវសោបោតលិប្កត
ប្កតល ធ្វើកម្មប្រកបដោយចេតនា ដោយកាយវាចាចិត្ត ជាហេតុនៃ
ទុកវេទនា ប្កតលនោះ តែងរឹងទុកវេទនា ម្ចាស់អាវសោបោតលិប្កត

វិក្កិវិក្កស្ស មហាកម្មវិក្កស្សត្ថេ មហាកម្មវិក្កវិកជំ

កម្មំ កត្តា កាយេន វិចារយ មនសា អ-
 ទុក្ខមស្សខវេទនិយំ អទុក្ខមស្សខំ សោ វេទិយត្ថិតិ
 ឃី ព្យាករមាទោ ខោ អាណន្ទ សមិទ្ធិ មោយប្បវសោ
 មោតលិប្បត្តស្ស បរិញ្ញាជកស្ស សម្មា^(១) ព្យាករេយ្យ
 អបិចានន្ទ តេ^(២) អញ្ញតិត្ថយបរិញ្ញាជកា ពាលា អព្យត្តា
 កេ ច តថាភតស្ស មហាកម្មវិក្កន្តំ ជានិស្សន្តិ
 សចេ តុម្ព អាណន្ទ សុណោយ្យាថ តថាភតស្ស
 មហាកម្មវិក្កន្តំ វិកជន្តស្សនិ ។ ឯតស្ស កកវា
 កាលោ ឯតស្ស សុភត កាលោយំ កកវា
 មហាកម្មវិក្កន្តំ វិកជេយ្យ កកវតោ សុត្តា កិក្ខ
 ជារេស្សន្តិ ។ តេនហានន្ទ សុណាហិ សាធុកំ
 មនសិករោហិ កាសិស្សាមីតិ ។ ឯវម្ពន្តេតិ ខោ
 អាយស្មា អាណន្ទោ កកវតោ បច្ឆុស្សាសិ ។

[៧៨] កកវា ឯតទរោច ចត្តារោមេ អាណន្ទ
 បុត្តលា សន្តោ សិវិជ្ជមាណ លោកស្មី ។ កតមេ
 ចត្តារោ ។ វិជានន្ទ ឯកក្កោ បុត្តលោ តេ

១ ម. សម្មា ព្យាករមាទោ ។ ២ ឧ. កេ ច ។ ម. កេ ច ។

វិវត្តវគ្គ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ ការចែកទុរិមហាកម្មវិវត្ត

បុគ្គល ធ្វើអំពើប្រកបដោយចេតនា ដោយកាយវាចាចិត្ត ជាហេតុនៃ
អទុកមសុខវេទនា បុគ្គលនោះ តែងរងអទុកមសុខវេទនា ម្នាលអា-
នន្ទ សមិទ្ធិជាមោឃបុរស កាលព្យាករយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា គួរព្យា-
ករដោយប្រពៃ ដល់បោគលីបុត្តបរិព្វាជក ម្នាលអាណន្ទ មួយទៀត
ពួកតិរិយបរិព្វាជកដទៃទាំងនោះ ជាមនុស្សល្ងង់ មិនឃ្លាសប្រតិពាល
ម្តេចឡើយនឹងដឹងមហាកម្មវិវត្ត របស់តថាគតបាន ម្នាលអាណន្ទ បើ
ដូច្នោះ កាលបើតថាគត ចែកមហាកម្មវិវត្ត អ្នកទាំងឡាយគប្បីស្តាប់
ចុះ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ កាលនេះជាកាលគួរ ព្រះមានព្រះភាគ
គួរចែកទុរិមហាកម្មវិវត្ត បពិត្រព្រះសុគត កាលនេះជាកាលគួរ ព្រះ
មានព្រះភាគគួរចែកមហាកម្មវិវត្ត ពួកភិក្ខុបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីការរបស់
ព្រះមានព្រះភាគ នឹងបានបងចាំទុក ។ ម្នាលអាណន្ទ បើដូច្នោះ
ចូរអ្នកយកចិត្តទុកដាក់ ស្តាប់ដោយប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសំដែង ។
ព្រះអាណន្ទមានអាយុ ក៏ទទួលព្រះពុទ្ធដីការព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះ
ករុណា ព្រះអង្គ ។

(៧៨) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះថា ម្នាល

អាណន្ទ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ មាន ៤ ពួក ។ បុគ្គល ៤ ពួក
តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលអាណន្ទ បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណាសកំ

ចាណាតិចាតិ ហោតិ អទិន្នានាយិ ហោតិ កាមេស្ស
 មិច្ឆាចារិ ហោតិ មុសាវាទិ ហោតិ បិសុណាវាចោ ហោតិ
 ធុរុសវាចោ ហោតិ សម្មប្បលាបិ ហោតិ អភិជ្ឈាលុ
 ហោតិ ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ហោតិ សោ
 កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អចាយំ ទុក្ខតំ វិនិចាតំ
 និរយំ ឧបបដ្ឋតិ ។ ឥធិ បដានន្ទ ឯកទ្វោ បុគ្គលោ
 ឥធិ ចាណាតិចាតិ ហោតិ អទិន្នានាយិ ហោតិ កា-
 មេស្ស មិច្ឆាចារិ ហោតិ មុសាវាទិ ហោតិ បិសុណាវាចោ
 ហោតិ ធុរុសវាចោ ហោតិ សម្មប្បលាបិ ហោតិ
 អភិជ្ឈាលុ ហោតិ ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ
 ហោតិ សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតិ
 សុត្តំ លោកិ ឧបបដ្ឋតិ ។ ឥធិនន្ទ ឯកទ្វោ
 បុគ្គលោ ឥធិ ចាណាតិចាតា បដិវរតោ ហោតិ
 អទិន្នានានា បដិវរតោ ហោតិ កាមេស្ស មិច្ឆា-
 ចារា បដិវរតោ ហោតិ មុសាវាទា បដិវរតោ
 ហោតិ បិសុណាយ វាចាយ បដិវរតោ ហោតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឱ្យ ប្រព្រឹត្តខុសក្នុង
 កាមទាំងឡាយ ពោលពាក្យកុហក ពោលពាក្យញុះញង់ ពោលពាក្យ
 អាក្រក់ ពោលពាក្យឥតប្រយោជន៍ សំឡឹងរំពៃចំពោះទ្រព្យរបស់គេ
 មានចិត្តព្យាបាទ មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះ
 ទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើត
 តិរចាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ ម្នាលអានន្ទ មួយទៀត
 បុគ្គលពាកម្ម ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យ
 ដែលគេមិនបានឱ្យ ប្រព្រឹត្តខុស ក្នុងកាមទាំងឡាយ ពោលពាក្យ
 កុហក ពោលពាក្យញុះញង់ ពោលពាក្យអាក្រក់ ពោលពាក្យឥត
 ប្រយោជន៍ ជាអ្នកសំឡឹងរំពៃចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្តព្យាបាទ
 មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិសុគតិទៅលោក^(១) ។
 ម្នាលអានន្ទ បុគ្គលពាកម្ម ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នករៀនស្រឡះចាក
 បាណាតិបាត រៀនស្រឡះចាកអទិន្នាទាន រៀនស្រឡះចាកកាមេ-
 សុមិច្ឆាចារ រៀនស្រឡះចាកមុសាវាទ រៀនស្រឡះចាកបិសុណវាចា

១ ព្រោះកុសលជ្រែកអកុសល ក្នុងវេលានិព្វស្តាប់ ។

វិក្កុវគ្គស្ស មហាកម្មវិក្កុសុត្តេ ចត្តារោ បគ្គណ

ធុរសាយ វាចាយ បដិវរតោ ហោតិ សម្មប្បណាថា
 បដិវរតោ ហោតិ អនកិជ្ឈាលុ ហោតិ អព្យាបន្នចិត្តោ
 ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ សោ កាយស្ស ភេទា
 បរម្មណា សុតតិ សុត្តំ លោតិ ឧបបជ្ជតិ ។
 ឥន បដានន្ទ ឯកត្ថោ បុគ្គលោ ឥន ចាលា-
 តិចាតា បដិវរតោ ហោតិ អទិច្ឆាទានា បដិវ-
 រតោ ហោតិ កាយេសុ មិច្ឆាចារា បដិវរតោ ហោតិ
 មុសាវាទា បដិវរតោ ហោតិ មិសុណាយ វាចាយ
 បដិវរតោ ហោតិ ធុរសាយ វាចាយ បដិវរតោ ហោតិ
 សម្មប្បណាថា បដិវរតោ ហោតិ អនកិជ្ឈាលុ ហោតិ
 អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ សោ
 កាយស្ស ភេទា បរម្មណា អចាយំ ទុក្ខតិ វិនិចាតិ
 និរយំ ឧបបជ្ជតិ ។

[៧៧] ឥនានន្ទ ឯកត្ថោ សមណោ វា ព្រាហ្ម-
 ណោ វា អាតប្បមន្ទាយ បដានមន្ទាយ អនុយោ-
 កមន្ទាយ អប្បមាទមន្ទាយ សម្មាមនសិការមន្ទាយ

វិភង្គវគ្គ មហាកម្មវិភង្គសូត្រ បុគ្គល ៤ ពួក

វៀរស្រឡះចាកផរុសវាចា វៀរស្រឡះចាកសម្ពប្បលាបៈ ជាអ្នកមាន
 ចិត្តមិនបានសំឡឹងរំពៃ ចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្តមិនព្យាបាទ
 ជាអ្នកមានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាង
 កាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើត ក្នុងសុគតិស្និតិទៅ-
 លោក ។ ម្នាលអានន្ទ មួយទៀត បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ
 វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន វៀរស្រឡះ
 ចាកការមសុមិច្ឆាចារ វៀរស្រឡះ ចាកមុសាវាទ វៀរស្រឡះចាក
 ចិសុណវាចា វៀរស្រឡះចាកផរុសវាចា វៀរស្រឡះចាកសម្ពប្បលាបៈ
 ជាអ្នកមានចិត្តមិនបានរំពៃ ចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្តមិនព្យាបាទ
 ជាអ្នកមានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាង
 កាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើត ក្នុងកំណើតវិញបាន
 ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក^(១) ។

(៧៧) ម្នាលអានន្ទ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ក្នុងលោក
 នេះ អាស្រ័យសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស អាស្រ័យ
 សេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងតំកល់ចិត្តទុក អាស្រ័យសេចក្តីប្រឹងប្រែង អា-
 ស្រ័យសេចក្តីមិនប្រមាទ អាស្រ័យសេចក្តីយកចិត្តទុកដាក់ដោយប្រពៃ

១ ព្រោះអកុសលជ្រែកកុសល ក្នុងវេលានិពស្លាប់ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

តថាវ្ហំ ពេតោសមាជី វុសតិ ។ យថាសមាហិតោ

ចិត្តោ ជិវ្ហោន ចក្កុណា វិស្សន្តោន អតិក្កន្តមាណុសកេ-

ន អម្បំ បុគ្គលំ បស្សតិ វេទ ចាលានតិចាតិ

អទិន្នាធាយំ កាមេស្សមិច្ឆាចារិ មុសាវាទិ បិស្សុណាវាច

វុសតាវាច បស្សប្បលាបិ អភិជ្ឈិល្បំ ព្យាបន្តចិត្ត

មិច្ឆាជិដ្ឋំ កាយស្ស ភេនា បរម្មរណា បស្សតិ

អចាយំ ទុក្ខតិ វិនិចាតិ ជិវយំ ឧបបន្តិ ។ សោ

ឯវមាហ អតិ កិរ ភោ ចាបកានិ កម្មានិ អតិ

ទុក្ខវិតស្ស វិចាកោ អមាហំ^(១) បុគ្គលំ អទិសំ

វេទ ចាលានតិចាតិ អទិន្នាធាយំ កាមេស្សមិច្ឆាចារិ

។ បេ ។ មិច្ឆាជិដ្ឋំ កាយស្ស ភេនា បរម្មរណា

បស្សមិ អចាយំ ទុក្ខតិ វិនិចាតិ ជិវយំ ឧបបន្តិ

១ ឧ. ម. អយំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

រមែងបាននូវចេតោសមាធិ មានសភាពដូច្នោះ ។ កាលបើគិតលំបិត
នឹងហើយ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍នោះ រមែងឃើញ ដោយទិព្វបក្ខដ៏
បរិសុទ្ធ កន្លងបង្គំចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា នូវបុគ្គលឯណោះដែលសម្លាប់
សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ
ពោលពាក្យកុហក ពោលពាក្យញុះញង់ ពោលពាក្យអាក្រក់ ពោល
ពាក្យឥតប្រយោជន៍ មានចិត្តសំឡឹងរំពៃចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្ត
ព្យាបាទ មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ រមែងឃើញបុគ្គលនោះ
ដែលទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងកំណើត
តិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍នោះ
ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ម៎ា អំពើអាក្រក់ក៏មាន ផលរបស់ទ្រព្យក៏មាន
អាត្មាអញបានឃើញបុគ្គលឯណោះ ដែលសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យ
ដែលគេមិនបានឲ្យ ប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ មានគំនិត
យល់ខុស ក្នុងលោកនេះ បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយ
បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ
អសុរកាយ នរក ។

វិកង្កវិគ្គស្ស មហាភម្មវិកង្កសុត្តេ អភិវិស្សវេហារោ

សោ ឃីមាហ យោ កិរ កោ ចាណា តិចាតិ អទិញ្ញា-

នាយំ ។ មេ ។ មិញ្ញាទិដ្ឋិ សញ្ញោ សោ កាយស្ស

ភេទា បរាមុណោ អមាយំ ទុក្ខតិ វិទិចាតិ ជិវយំ

ឧបបដ្ឋតិ ។ យេ ឃី ជានន្តិ តេ សម្មា ជានន្តិ

យេ អញ្ញាថា ជានន្តិ មិញ្ញា តេសំ ញ្ញាណន្តិ ។ វតិ

សោ យទេវ តស្ស ភាមិ ញាតិ ភាមិ ទិដ្ឋិ

ភាមិ វិទិតិ តទេវ តត្ថ ថាមសា បរាមាសា

អភិវិស្ស វេហារតិ វទមេវ សត្ថំ មោយមញ្ញនិ ។

វិវត្តវិញ្ញាណ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ ការពោលដោយទិដ្ឋិក្ខុបកាន់

សមណៈបូព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ បានឮថា

បុគ្គលណា ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនឱ្យ ។ បេ ។

មានគំនិតយល់ខុស បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់

អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមន៍ទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ

អសុរកាយ នរក ។ បុគ្គលណាដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះ

ថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណា ដឹងផ្សេង (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ

ឈ្មោះថាដឹងខុស ។ សមណប្រាហ្មណ៍នោះ វេមន៍ក្នុងកាន់ ព្រោះ

ស្តាប់អង្គុលទូរហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួន

ឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយពោលថា សេចក្តីយល់នេះឯង ជា

របស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពោសកំ

(៨០) ឥធិ បដានន្ទ ឯកទ្វេ ភស្មណោ វា
 ព្រាហ្មណោ វា អាតច្យមន្ទាយ បដានមន្ទាយ អនុ-
 យោកមន្ទាយ អច្យមន្ទាយ សម្មាមនសិការមន្ទា-
 យ តថាវ្យំ ចេតោសមាធិ ដុសតិ ។ យថាសមា-
 ហិតេ ចិត្តេ ទិព្វេន ចក្កុនា វិសុទ្ធលោ អតិក្កន្ធមា-
 នុសកេន អម្មំ បុគ្គលំ បស្សតិ ឥធិ ចាណាតិចាតិ
 អទិន្នានាយី ។ បេ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ កាយស្ស ភេទា
 បរម្មរណា បស្សតិ សុគតិ សុកំ លោកិំ ឧបថន្នំ ។
 សោ ឯវមាហ នត្ថំ តិរ ភោ ចាបកានិ កម្មានិ
 នត្ថំ ទុច្ឆរិតស្ស វិចាកោ អមាហំ បុគ្គលំ អទិសំ
 ឥធិ ចាណាតិចាតិ អទិន្នានាយី ។ បេ ។ មិច្ឆា-
 ទិដ្ឋិ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា បស្សបិ
 សុគតិ សុកំ លោកិំ ឧបថន្នំ ។ សោ ឯវមាហ
 យោ តិរ ភោ ចាណាតិចាតិ អទិន្នានាយី
 ។ បេ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ សព្វោ សោ កាយស្ស ភេទា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទិស្សស្ថានៈ

(៨០) ម្ចាស់មានន្ទ មួយទៀត សមណៈបុត្រាហ្មណ៍ ពួក
 មួយ ក្នុងលោកនេះ អាស្រ័យនូវសេចក្តីព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកំដៅ
 កិលេស អាស្រ័យនូវសេចក្តីព្យាយាមតំកល់ចិត្តទុក អាស្រ័យនូវសេចក្តី
 ប្រឹងប្រែង អាស្រ័យនូវសេចក្តីមិនប្រមាទ អាស្រ័យនូវការយកចិត្តទុក
 ដាក់ដោយប្រពៃ រឺមិនបាននូវចេតោសមាធិ មានសភាពដូច្នោះ ។
 កាលបើបានតំកល់ចិត្តនឹងហើយ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍នោះ រឺមិនឃើញ
 ដោយទិព្វចក្កដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងបង្អង់នូវចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា នូវបុគ្គលឯ-
 ណោះ ដែលសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។
 មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ រឺមិនឃើញបុគ្គលនោះ ដែល
 ទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌
 ទៅលោក ។ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍នោះ ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ម
 កម្មដ៏លាមកមិនមាន ផលរបស់ទុច្ចរិតក៏មិនមាន ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គលឯ-
 ណោះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។
 មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំ-
 លាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទៅ-
 លោក ។ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍នោះ ពោលយ៉ាងនេះទៀតថា អើហ្ម
 បុគ្គលណា ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យ ដែលគេមិនបានឲ្យ
 ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ខុស បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះទំលាយរាងកាយ

វិក្កុវគ្គស្ស មហាកម្មវិក្កុស្សត្តេ អភិវិស្សហេហេ

បរម្មណា សុភតិ សុត្តំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ ។ យេ
 ឃី ជានន្តំ តេ សម្មា ជានន្តំ យេ អញ្ញថា ជានន្តំ
 មិច្ឆា តេសិ ញ្ញាណន្តំ ។ ភតិ សោ យទេវ តស្ស
 សាមិ ញ្ញានំ សាមិ ទិដ្ឋិ សាមិ វិទិតំ តទេវ តត្ថ
 ថាមសា បរាមសា អភិវិស្ស ហេហាភិ ភទេវេ
 សុត្តំ មោយមញ្ញន្តំ ។

(៨០) ឥតានន្ត ឃតត្តោ សមណោ វា ព្រាហ្ម-
 ណោ វា អាតប្បមន្ទាយ បតានមន្ទាយ អនុយោក-
 មន្ទាយ អប្បមាទមន្ទាយ សម្មាមនសិការបន្ទាយ
 តថារូបំ ចេតោសមាធិ ជុសតិ ។ យថាសមាហិតេ
 ចិត្តេ ទិព្វេន ចត្តុជា វិសុទ្ធលោ អតិក្កន្តមាណុសកេន
 អម្បំ បុគ្គលំ បស្សតិ ឥច មាណាភិថាតា បដិវិវតំ អ-
 ទិដ្ឋានាថា បដិវិវតំ កាមេសុមិច្ឆាទារា បដិវិវតំ មុសា-
 វាទា បដិវិវតំ វិសុណាយ វាទាយ បដិវិវតំ ជុសាយ
 វាទាយ បដិវិវតំ សម្មប្បលាថា បដិវិវតំ អនភិជ្ឈាល្អំ

វិកង្កវគ្គ មហាកម្មវិកង្កសូត្រ ការពោលដោយទិដ្ឋិក្ខុចកាន់

បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមន់ទៅកើត ក្នុងសុគតិស្និតិទៅលោក ។
 បុគ្គលណា ដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណា
 ដឹងផ្សេង (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស ។
 សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ក្នុងកាន់ ព្រោះស្តាប់អង្គលនូវហេតុ ដែល
 យល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ
 ហើយពោលថា សេចក្តីយល់នេះឯង ជាវរបស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ
 ជាមោឃៈ ។

(៨១) ម្ចាស់អានន្ទ សមណៈបុព្វាហ្មណ៍ពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ
 អាស្រ័យនូវសេចក្តីព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស អាស្រ័យនូវ
 សេចក្តីព្យាយាមតំកល់ចិត្តទុក អាស្រ័យនូវសេចក្តីប្រឹងប្រែង អាស្រ័យ
 នូវសេចក្តីមិនប្រមាទ អាស្រ័យនូវការយកចិត្តទុកដាក់ដោយប្រពៃ វែមន់
 បាននូវចេតោសមាធិ មានសភាពដូច្នោះ ។ កាលបើតំកល់ចិត្តមាំ
 ហើយ សមណៈបុព្វាហ្មណ៍នោះ វែមន់ឃើញ ដោយទិព្វចក្ខុដ៏បរិ-
 សុទ្ធ កន្លងបង់នូវចក្ខុជាវរបស់មនុស្សធម្មតា នូវបុគ្គលឯណោះដែលវៀរ
 ស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិដ្ឋានាទាន វៀរស្រឡះចាក
 កាមេសុមិច្ឆាចារ វៀរស្រឡះចាកមុសាវាទ វៀរស្រឡះចាកបិសុណ-
 វាចា វៀរស្រឡះចាកផរុសវាចា វៀរស្រឡះចាកសម្ពប្បលាបៈ ជាអ្នក
 មានចិត្តមិនបានសំឡឹងរំពៃ ចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្តមិនព្យាបាទ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្កោសកំ

អព្យាបន្តចិត្តំ សម្មាទិដ្ឋិ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 បស្សតិ សុគតិ សក្កំ លោកិំ ឧបបន្តន្តិ ។ សោ
 ឯវមាហ អត្ថំ កិរ ភោ កល្យាណានិ កម្មានិ
 អត្ថំ សុចរិតស្ស វិចារោ អមាហំ បុគ្គលំ អទ្ធិសំ
 វេទ បាលារតិមាតា បដិវរតិ អទិញ្ញាទាទា បដិវរតិ
 ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 បស្សមិ សុគតិ សក្កំ លោកិំ ឧបបន្តន្តិ ។
 សោ ឯវមាហ យេ កិរ ភោ បាលារតិមាតា ប-
 ដិវរតោ អទិញ្ញាទាទា បដិវរតោ ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ
 សព្វេ សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតិ
 សក្កំ លោកិំ ឧបបន្តន្តិ ។ យេ ឯវំ ជានន្តិ តេ
 សម្មា ជានន្តិ យេ អញ្ញថា ជានន្តិ មិច្ឆា តេសំ
 ញ្ញាលាន្តិ ។ វេតិ សោ យទេវ តស្ស សាមំ ញ្ញាតិ
 សាមំ ទិដ្ឋិ សាមំ វិទិតិ តទេវ តត្ថ ថាមសា បរាមា-
 សា អភិទិវស្ស វេហារតិ វេទមេវ សច្ចំ មោយមញ្ញាន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ រមែងឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិស្នតិទេវលោក ។ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ អំពីជាកុសលក៏មាន ផលរបស់សុបរិតក៏មាន ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គលឯណោះ ដែលជាអ្នករៀនសូត្រចាកបាណាតិបាត រៀនសូត្រចាកអទិន្នាទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិស្នតិទេវលោក ។ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍នោះ ក៏ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ បុគ្គលណា រៀនសូត្រចាកបាណាតិបាត រៀនសូត្រចាកអទិន្នាទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុគតិស្នតិទេវលោក ។ បុគ្គលណា ដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណាដឹងផ្សេង (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស ។ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍នោះ រមែងក្អកកាន់ ព្រោះស្តាប់អង្គុល នូវហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយពោលថា សេចក្តីយល់នេះឯង ជារបស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ ។

វិក្កុវគ្គស្ស មហាកម្មវិក្កុវសុត្តេ អភិសិស្សវេហារោ

[៨២] ឥន បណានន្ត ឯកទ្រោ សមណោ វា
 ព្រាហ្មណោ វា អាតប្បមន្តាយ បណានមន្តាយ អនុយោ-
 កមន្តាយ អប្បមាទមន្តាយ សម្មាមនសិការមន្តាយ
 តថារុបំ ចេតោសមាធិ ដុសតិ ។ យថាសមាហិតេ
 ចិត្តេ ទិព្វេន ចក្កុនា វិសុទ្ធពន អតិក្កន្តមាទុសកេ-
 ន អម្មំ ប្បក្កលំ បស្សតិ ចាណាតិចាតា បដិវរិតំ
 អទិញ្ញានាថា បដិវរិតំ ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋី កាយស្ស
 ភេទា បរម្មរណា បស្សតិ អហាយំ ទុក្ខតិ វិនិ-
 ចាតិ ជិវយំ ទុបបន្នំ ។ សោ ឯវមាហ នត្ត
 តិវ កោ កល្យាណានិ កម្មានិ នត្ត សុចរិ-
 តស្ស វិហាកោ អមាហំ ប្បក្កលំ អន្តសំ ឥន
 ចាណាតិចាតា បដិវរិតំ អទិញ្ញានាថា បដិវរិតំ
 ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋី កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 បស្សមិ អហាយំ ទុក្ខតិ វិនិចាតិ ជិវយំ ទុបបន្នំ ។
 សោ ឯវមាហ យោ តិវ កោ ចាណាតិចាតា បដិវរិតោ

វិវត្តវគ្គ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ ការពោលដោយទិដ្ឋិក្ខុចកាន់

(៨២) ម្នាលអានន្ទ មួយទៀត សមណៈបុត្រាហ្មណ៍ពួកមួយ
 កងលោកនេះ អាស្រ័យនូវសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស
 អាស្រ័យនូវសេចក្តីព្យាយាមតំកល់ចិត្តទុក អាស្រ័យនូវសេចក្តីប្រឹងប្រែង
 អាស្រ័យនូវសេចក្តីមិនប្រមាទ អាស្រ័យនូវការយកចិត្តទុកដាក់ដោយ
 ប្រពៃ វេមន៍បាននូវចេតោសមាធិ មានសភាពដូច្នោះ ។ កាលបើបាន
 តំកល់ចិត្តនឹងហើយ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍នោះ វេមន៍ឃើញដោយទិព្វ-
 ចក្ខុដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងបង្គំបក្សបស់មនុស្សធម្មតា នូវបុគ្គលឯណោះ ដែល
 វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ។ បេ ។ មាន
 គំនិតយល់ត្រូវ វេមន៍ឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់
 អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតកងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរ-
 កាយ នរក ។ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍នោះ ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ អំពី
 ជាកុសលក៏មិនមាន ផលរបស់សុចរិត ក៏មិនមាន ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គល
 ឯណោះ ដែលវៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នា-
 ទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ កងលោកនេះ បានឃើញបុគ្គល
 នោះ ដែលទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតកង
 កំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍
 នោះពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ បុគ្គលណា វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត

សត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្គណ្ណសកំ

អនិច្ចាទានា បដិវរតោ ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ សញ្ញោ
 សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មណា អហាយំ ទុកតិ
 វិនិច្ឆាតំ វិរយំ ឧបបជ្ជតិ ។ យេ ឃី ជានន្តិ
 តេ សម្មា ជានន្តិ យេ អញ្ញថា ជានន្តិ មិច្ឆា
 តេសំ ញ្ញាណន្តិ ។ ឥតិ សោ យទេវ តស្ស
 សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ សាមំ វិនិច្ឆំ តទេវ តត្ថ
 ថាមសា បរាមាសា អភិជីវិស្ស កេហារតិ ឥទិមេវ
 សច្ចំ មោយមញ្ញន្តិ ។

(៨៣) តត្រានន្ត យូរយំ សមណោ វា ព្រាហ្ម-
 ណោ វា ឃីមាហា អត្ថំ តិវ គោ ចាបកានិ កម្មានិ
 អត្ថំ ទុច្ឆវិតស្ស វិចាគោតិ ឥទមស្ស អនុជានាមំ ។
 យម្បំ សោ ឃីមាហា អមាហំ បុគ្គលំ អនុសំ
 ឥធ ចាណាតិចាតិ អនិច្ចាទាយំ ។ បេ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តសក្ការៈ

រៀសស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ បុគ្គលទាំង
 អស់នោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅ
 កើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ បុគ្គល
 ណា ដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណាដឹងផ្សេង
 (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស ។ សមណ-
 ព្រាហ្មណ៍នោះ រមែងស្តាប់អង្គុល ប្រកាន់នូវហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង
 ឃើញខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយពោលថា
 សេចក្តីយល់នេះឯង ជាប់សព្វគតិ សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ ។

(៨៣) ម្នាល អានន្ទ បណ្តាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
 សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ អំពើដ៏លាមក
 ក៏មាន ផលរបស់ទុច្ចរិតក៏មាន ដូច្នោះ តថាគតយល់ស្រប តាមពាក្យ
 របស់ពួកសមណព្រាហ្មណ៍នោះដែរ ។ ទាំងគ្រងសមណព្រាហ្មណ៍
 នោះពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គលឯណោះ ដែលជាអ្នក
 សម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។ មានគំនិត
 យល់ខុស ក្នុងលោកនេះ ។

វិក្កុវត្តស្ស មហាកម្មវិក្កុវត្តសុត្តេ មហាកម្មវិក្កុវត្តញ្ញាណំ

កាយស្ស ភេនា បរម្មរណា បស្សាមិ អបាយំ
 ទុក្ខតិ វិនិច្ឆាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ ឥនម្បស្ស
 អនុជាតាមិ ។ យញ្ច ខោ សោ ឃីមាហ យោ
 កិរ ភោ ចាលាតិចាតិ អនិច្ឆាទាយំ ។ បេ ។ មិច្ឆា-
 ទិដ្ឋិ សញ្ញោ សោ កាយស្ស ភេនា បរម្មរណា
 អបាយំ ទុក្ខតិ វិនិច្ឆាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ ឥនម្បស្ស
 នានុជាតាមិ ។ យម្បិ សោ ឃីមាហ យេ ឃី ជានន្តិ
 តេ សម្មា ជានន្តិ យេ អញ្ញាថា ជានន្តិ មិច្ឆា តេសំ
 ញ្ញាណន្តិ ឥនម្បស្ស នានុជាតាមិ ។ យម្បិ សោ
 យទេវ តស្ស សាមិ ញ្ញាតំ សាមិ ទិដ្ឋិ សាមិ វិនិច្ឆ
 តទេវ តត្ថ ថាមសា បរាចាសា អភិធិវស្ស វេហរតិ
 ឥនមេវ សន្តិ មោយមញ្ញន្តិ ឥនម្បស្ស នានុជាតាមិ តិ
 កិស្ស ហេតុ អញ្ញាថា ហិ អានន្ត តថាគតស្ស
 មហាកម្មវិក្កុវត្ត ញ្ញាណំ ហោតិ ។

វិវត្តវិញ្ញាណ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ សេចក្តីយល់ក្នុងមហាកម្មវិវត្ត

បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
 ទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក តថាគត
 ក៏យល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះដែរ ។ តែត្រង់
 សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ បុគ្គលណា
 ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេបិនបានឲ្យ ។ បេ ។ មាន
 គំនិតយល់ខុស បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរ-
 កាយ នរក តថាគតបិនយល់ស្របតាមពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍
 នោះទេ ។ ទាំងត្រង់សមណៈព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាង
 នេះថា បុគ្គលណាដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គល
 ណាដឹងផ្សេង (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស
 តថាគតក៏មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះដែរ ។
 ទាំងត្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ស្ទាបអង្គុលប្រកាន់ នូវហេតុដែល
 យល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ
 ហើយពោលថា សេចក្តីយល់នេះឯង ជាប់រស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ
 ជាមោឃៈ តថាគតក៏មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍
 នោះទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលអានន្ទ ព្រោះសត្វតែងមាន
 សេចក្តីយល់ ក្នុងមហាកម្មវិវត្ត ផ្សេងគ្នា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

[៨៤] តត្រានន្ទ យោយំ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា វ្យាមាហា នត្ថំ កិរ កោ ហាបកានិ កម្មានិ នត្ថំ ទុទ្ធវិតស្ស វិហាកោតិ ឥនមស្ស នានុជានាមិ ។ យញ្ច ខោ សោ វ្យាមាហា អមាហំ បុត្តលំ អន្តសំ ឥធ ហាលាតិហាតិ អទិន្នានាយំ ។ បេ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ កាយស្ស ភេទា បរម្មណា បស្សាមិ សុកតិ សកំ លោកិ ឧបបជ្ជន្តិ ឥនមស្ស អនុជានាមិ ។ យញ្ច ខោ សោ វ្យាមាហា យោ កិរ កោ ហាលាតិហាតិ អទិន្នានាយំ ។ បេ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ សញ្ចោ សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មណា សុកតិ សកំ លោកិ ឧបបជ្ជន្តិ ឥនមស្ស នានុជានាមិ ។ យញ្ច សោ វ្យាមាហា យេ វិវាជានន្តិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

[៨៤] ម្ចាស់មានន្ទ បណ្ណាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណៈប្តូរ
 ព្រាហ្មណ៍ណា ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ម្នី កម្មដ៏លាមកមិនមានទេ ទាំង
 ផលរបស់ទ្រូចរិតក៏មិនមានដែរ តថាគតមិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់
 សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ តែគ្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលយ៉ាង
 នេះថា យើងបានឃើញបុគ្គលឯណោះ ដែលជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យក
 ទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ខុសក្នុងលោកនេះ បាន
 ឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅ
 កើតក្នុងសុគតិស្នូតិទៅលោក តថាគតយល់ស្របតាមពាក្យរបស់សមណ-
 ព្រាហ្មណ៍នោះ^(១) ។ ឯគ្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះ
 ថា អើហ្ម្នី បុគ្គលណាជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបាន
 ឲ្យ ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ខុស បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះទំលាយរាង
 កាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិស្នូតិទៅលោក
 តថាគតមិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ ទាំង
 គ្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា បុគ្គលណាដឹងយ៉ាង

១ បានជាទ្រង់យល់ស្រប ព្រោះទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ទោះបីធ្វើអកុសលមកពីដើមកំពើត តែដល់
 វេលាដិតស្លាប់ គួនមានកុសលណាមួយមកឲ្យដល់ កុសលនោះក៏អាចជ្រែកអកុសលបាន
 ទើបទៅកើតក្នុងសុគតិភព ។

វិកង្កវិក្កស្ស មហាកម្មវិកង្កសុត្តេ មហាកម្មវិកង្កញ្ញាណំ

តេ សម្មា ជានន្តិ យេ អញ្ញាជា ជានន្តិ បិដ្ឋា តេសិ
 ញ្ញាណន្តិ ឥន្ទម្បិស្ស ជានុជានាមិ ។ យម្បិ សោ
 យទេវ តស្ស សាមិ ញ្ញាតិ សាមិ ទិដ្ឋិ សាមិ វិទិត
 តទេវ តត្ថ ជាមសា បរាមសា អភិជិវិស្ស រោហ-
 រតិ ឥន្ទមេវ សត្តំ មោយបញ្ញា ឥន្ទម្បិស្ស ជានុ-
 ជានាមិ តំ តិស្ស ហេតុ អញ្ញាជា បិ អានន្ត
 តថាគតស្ស មហាកម្មវិកង្កេ ញ្ញាណំ ហោតិ ។

[៨៥] តត្រានន្ត យាយំ សមណោ វា ព្រាហ្ម-
 ណោ វា វិវាហា អត្តំ តិវ ភោ កល្យា-
 ណានិ កល្យានិ អត្តំ សុចរិតស្ស វិហាកោតិ
 ឥន្ទមស្ស អនុជានាមិ ។ យម្បិ^១ សោ វិ-
 វាហា អមាហំ ចុត្តលំ ឥន ចាណា តិហាតា
 បដិវិតំ អទិញ្ញានា បដិវិតំ ។ មេ។ សម្មាទិដ្ឋិ

១ ឧ. យញ្ញោ ។

វិវត្តវិគ្គ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ សេចក្តីយល់ក្នុងមហាកម្មវិវត្ត

នេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលា ដឹងផ្សេង (អំពីនេះ) ការដឹង
 របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស តថាគតមិនយល់ស្របតាមពាក្យ
 របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ តែគ្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះស្លាប
 អង្រែល ប្រកាន់ខ្ជាប់ហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់
 ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយពោលថា សេចក្តីយល់នេះឯង
 ជារបស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ តថាគតមិនយល់ស្របតាម
 ពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្នាល
 អានន្ទ ព្រោះសត្វ តែងមានសេចក្តីយល់ក្នុងមហាកម្មវិវត្ត ផ្សេងគ្នា ។

(៨៥) ម្នាលអានន្ទ បណ្តាពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណៈ
 ឬព្រាហ្មណ៍ណា ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ អំពីជាកុសលក៏មាន
 ផលរបស់សុចរិតក៏មាន តថាគតយល់ស្របតាមពាក្យរបស់សមណៈ
 ព្រាហ្មណ៍នោះ ។ ទាំងគ្រង់សមណព្រាហ្មនោះ ពោលពាក្យយ៉ាង
 នេះថា ខ្ញុំឃើញបុគ្គលឯណោះ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកបាណាតិបុត្ត
 វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្កោសកំ

កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា បស្សាមិ សុត្តន្តិ
សុត្តំ លោកំ ឧបបទ្កន្តិ ឥទម្បស្ស អនុជាជាមិ ។
យញ្ច ខោ សោ ឃីមាហ យោ កិរ ភេ
ទាលាភិមាតា បដិវិរតោ អនិច្ចាទាតា បដិវិរតោ
។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ សព្វោ សោ កាយស្ស ភេទា
បរម្មរណា សុត្តន្តិ សុត្តំ លោកំ ឧបបទ្កន្តិ
ឥទមស្ស អនុជាជាមិ ។ យម្បំ សោ ឃីមាហ
យេ ឃី ជានន្តិ តេ សម្មា ជានន្តិ យេ
អញ្ញជា ជានន្តិ មិច្ឆា តេសំ ញាណន្តិ ឥទម្បស្ស
នានុជាជាមិ ។ យម្បំ សោ យទេវ តស្ស
សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ សាមំ វិទិតំ តទេវ
តត្ថ ជាមសា បរាមសា អភិជិវិស្ស វោហាភិ
ឥទមេវ សទ្ធិំ មោយមញ្ញន្តិ ឥទម្បស្ស នានុជាជាមិ
តំ កស្ស ហេតុ អញ្ញជា ហិ អានន្ត តថាគតស្ស
មហា កម្មវិកល្លេ ញាណំ ហោតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្តសកៈ

បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
 ទៅកើតក្នុងសុគតិស្នតិទេវលោក តថាគតក៏យល់ស្របតាមពាក្យ របស់
 សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ។ ទាំងត្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យ
 យ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ បុគ្គលណា វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរ
 ស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ បុគ្គលទាំងអស់នោះ
 លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិ
 ស្នតិទេវលោក តថាគតក៏យល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍
 នោះដែរ ។ ឯត្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា
 បុគ្គលណាដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណាដឹង
 ផ្សេង (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស តថាគត
 មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ ទាំងត្រង់
 បុគ្គលនោះ ស្តាប់អង្គុលប្រកាន់ នូវហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួន
 ឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយពោលថា សេចក្តី
 យល់នេះឯង ជារបស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមាយៈ តថាគត
 មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ដំណើរនោះ
 ព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលគានន្ទ ព្រោះសត្វតែងមានសេចក្តីយល់ ក្នុងមហា-
 កម្មវិភង្គី ផ្សេងគ្នា ។

វិក្កវគ្គស្ស មហាកម្មវិក្កសុត្តេ មហាកម្មវិក្កញ្ញាណំ

[៨៦] តត្រានន្ទ យោយំ សបណោ វា ព្រាហ្មណោ
 វា ឃុំមាហ នត្តិ តិរ ភោ កល្យាណានិ កម្មានិ
 នត្តិ សុចរិតស្ស វិហាកោតិ ឥន្ទមស្ស នានុជាតាមិ ។
 យញ្ច ខោ សោ ឃុំមាហ អមាហំ ពុក្កនំ អន្ទសំ
 ឥន ចាណាតិចាតា បដិវរតំ អនិញ្ញានា បដិវរតំ
 ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ កាយស្ស ភេនា បរម្មណា
 បស្សមំ អមាយំ ទុក្ខតិ វិនិចាតំ និរយំ ឧបបន្នន្តិ
 ឥន្ទមស្ស អនុជាតាមិ ។ យញ្ច ខោ សោ ឃុំមាហ
 យោ តិរ ភោ ចាណាតិចាតា បដិវរតោ អនិញ្ញានា
 បដិវរតោ ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ សញ្ចោ សោ កាយស្ស
 ភេនា បរម្មណា អមាយំ ទុក្ខតិ វិនិចាតំ និរយំ ឧប-
 បន្នន្តិតិ ឥន្ទមស្ស នានុជាតាមិ ។ យញ្ច សោ ឃុំ-
 មាហ យោ ឃុំ ជានន្តិ តេ សម្មា ជានន្តិ យោ

វិវត្តវិវត្ត មហាកម្មវិវត្តសុត្រ សេចក្តីយល់ក្នុងមហាកម្មវិវត្ត

(៨៦) ម្នាល អានន្ទ បណ្តាពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ អំពើជាកុសល មិនមាន ផលរបស់សុចរិតក៏មិនមាន តថាគតមិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ តែគ្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះពោល ពាក្យយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំឃើញបុគ្គលឯណោះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកវៀរ ស្រឡះចាកបាណតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ។ បេ ។ មាន គំនិតយល់ត្រូវ រមែងឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក តថាគតយល់ស្របតាមពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ^(១) ។ ឯ គ្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ បុគ្គលណា ជា អ្នកវៀរស្រឡះចាកបាណតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ។ បេ ។ មាន គំនិតយល់ត្រូវ បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក តថាគតមិនយល់ស្របតាមពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ ទាំងគ្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា បុគ្គលណា ដឹង

១ បានជាទ្រង់យល់តាម ព្រោះទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ទោះបីធ្វើកុសលមកព័ង្សក៏ពិត តែ ដល់វេលាដិតស្លាប់ ចូនមានអកុសលណាមួយមកឲ្យផល អកុសលនោះអាចជ្រែកកុសល បាន ទើបបានទៅកើតក្នុងទុក្ខភិរាព ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេហន្តាសកំ

អញ្ញាថា ជានន្តិ មិច្ឆា តេសំ ញាណន្តិ ឥទម្បិស្ស

នានុជាតាមិ ។ យម្បិសោ យទេវ តស្ស សាមិ ញាតិ

សាមិ ទិដ្ឋំ សាមិ វិទិតំ តទេវ តត្ថ ជាមសា

បរាមាសា អភិទិវិស្ស ពេហាវតិ ឥទមេវ សច្ចំ

មោយមញ្ញន្តិ ឥទម្បិស្ស នានុជាតាមិ តំ កិស្ស

ហេតុ អញ្ញាថា ហិ អានន្ត តថាគតស្ស មហា-

កម្មវិភង្គេ ញាណំ ហោតិ ។

(៨៧) តត្រានន្ត យ្វាយំ បុគ្គលោ ឥធ ចាលាតិ-

ចាតិ អទិណ្ណាយំ ។ មេ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋំ កាយស្ស កេតា

បរម្មរណា អហាយំ ទុក្ខតិ វិទិតាតំ ទិវយំ ឧបបដ្ឋតិ

បុព្វេ វិស្ស តំ កតំ ហោតិ មាបកម្មំ ទុក្ខវេទនីយំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តសក្ការៈ

យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណាដឹងផ្សេង (អំពីនេះ)
 ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស តថាគតក៏មិនយល់ស្របតាម
 ពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ ទាំងត្រង់សមណព្រាហ្មណ៍នោះ
 ស្តាប់អង្គុយ ប្រកាន់ខ្ជាប់ហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ដឹង
 ច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ តាមកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយពោលថា សេចក្តីយល់នេះ
 ឯង ជារបស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ តថាគតមិនយល់ស្រប
 តាមពាក្យរបស់បុគ្គលនោះទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្ចាស់
 មានន្ទ ព្រោះសត្វតែងមានសេចក្តីយល់ ក្នុងមហាកម្មវិភង្គ ផ្សេងគ្នា ។

(៨៧) ម្ចាស់មានន្ទ ចណ្ណពកបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណាក្នុង

លោកនេះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។
 មានគំនិតយល់ខុស លុះទំលាយពន្ធកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
 រមែងទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក បាប-
 កម្មនោះ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជាហេតុនៃទុក្ខវេទនា

វិក្កវិក្កស្ស មហាកម្មវិក្កស្សត្តេ វិចារប្បដំសំវេទកោ

បច្ឆា វាស្ស តំ កតំ ហោតិ ហាបកម្មំ ទុក្ខវេ-
 ទន្តិយំ មរណកាលេ វាស្ស ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ
 សមត្តា សមាទិដ្ឋា តេន សោ កាយស្ស ភេនា
 បរម្មណា អនាមិ ទុក្ខតិ វិទិហានំ និវយំ ឧបបជ្ជតិ ។
 យញ្ច ខោ សោ ឥន ហណានិចាតិ ហោតិ អ-
 ទិដ្ឋានាយំ ហោតិ ។ បេ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ហោតិ ។ តស្ស
 ទិដ្ឋេវ ធម្មេ វិហានំ បដិសំវេទេតិ ឧបបដ្ឋេ^(១) វា
 អចរេ វា បរិយាយេ ។

(៧៧) តត្រានទន្ធិ យ្វាយំ បុគ្គលោ ឥន ហណានិ-
 ចាតិ អទិដ្ឋានាយំ ។ បេ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ កាយស្ស ភេនា
 បរម្មណា សុកតិ សុត្តំ លោកិ ឧបបជ្ជតិ បុត្រេ វាស្ស
 តំ កតំ ហោតិ កល្យាណកម្មំ សុខវេទន្តិយំ បច្ឆា
 វាស្ស តំ កតំ ហោតិ កល្យាណកម្មំ សុខវេទន្តិយំ

១ ទ. ឧប្បដ្ឋិ ។

វិវត្តវគ្គ បហោកម្មវិវត្តសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកទទួលនូវវិបាក

បាបកម្មនោះ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើក្នុងខាងក្រោយ ក៏ជាហេតុនៃទុក្ខ-
 វេទនាដែរ មិច្ឆាទិដ្ឋិដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ បានសមាទាន
 ហើយក្នុងពេលជិតស្លាប់ ដោយអំពើនោះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយ
 រាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រឺមែនទៅកើតក្នុងកំណើតត្រូវបាន
 ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ បុគ្គលនោះ សម្លាប់សត្វ កាន់យក
 ទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ
 ដោយហេតុណា ។ បុគ្គលនោះ រឺមែនទទួលវិបាករបស់ហេតុនោះ ក្នុង
 បច្ចុប្បន្ននេះ ឬក្នុងជាតិជាលំដាប់ ឬក្នុងអត្តភាពជាខាងក្រោយ។ មក ។

(៨៨) ម្ចាស់អាណន្ទ បណ្ណាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណា

ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ
 ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ខុស លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តី
 ស្លាប់ទៅ រឺមែនទៅកើតក្នុងសុគតិស្នូតិទៅលោក អំពើជាកុសលនោះ
 ដែលបុគ្គលនោះធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជាហេតុនៃសុខវេទនា អំពើជាកុសល
 នោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើខាងក្រោយ ក៏ជាហេតុនៃសុខវេទនាដែរ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបទ្ទេសស្កំ

មរណកាលេ វាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សមត្តា
 សមាទិដ្ឋា តេន សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 សុភតិ សក្កំ លោកិំ ឧបបជ្ជតិ ។ យព្វ^(១) ទោ
 សោ ឆដ មាណាភិមាតិ ហោតិ អទិដ្ឋាទាយំ ហោតិ
 ។ បេ ។ មិដ្ឋាទិដ្ឋិ ហោតិ ។ តស្ស ទិដ្ឋេវ ធម្មេ វិចា-
 កំ បដិសំវេទេតិ ឧបបជ្ជេ វា អបវេ វា បរិយាយេ ។

(៨៧) តត្រានន្ទ យាយំ បុគ្គលោ ឆដ មាណាភិ-

មាតា បដិវរតោ អទិដ្ឋាទាតា បដិវរតោ ។ បេ ។
 សម្មាទិដ្ឋិ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុភតិ សក្កំ
 លោកិំ ឧបបជ្ជតិ បុព្វេ វាស្ស តំ កកំ ហោតិ
 កល្យាណកម្មំ សុខវេទនីយំ បច្ឆា វាស្ស តំ កកំ
 ហោតិ កល្យាណកម្មំ សុខវេទនីយំ មរណកាលេ
 វាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សមត្តា សមាទិដ្ឋា តេន សោ

១ ១. សព្វេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

សម្មាទិដ្ឋិដែលបុគ្គលធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ហើយ បានសមាទានហើយក្នុងកាល
 ដិតស្លាប់ ព្រោះអំពើនោះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិស្និតិទៅលោក ។ ព្រោះ
 ហេតុតែ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិន
 បានឲ្យ ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ ។ បាន
 ជាបុគ្គលនោះ ទទួលវិបាករបស់កម្មនោះ ក្នុងបឋមជ្ឈម ឬក្នុងជាតិជា
 លំដាប់ ឬក៏ក្នុងអត្តភាពជាខាងក្រោយ ។ មក ។

(៨៧) ម្ចាស់មានន្ទ បណ្ណាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណា

ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាក
 អទិទ្ធាទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិស្និតិទៅលោក អំពើជា
 កុសលនោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជាហេតុនៃសុខវេទនា
 អំពើជាកុសលនោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើក្នុងខាងក្រោយ ក៏ជាហេតុ
 នៃសុខវេទនាដែរ សម្មាទិដ្ឋិ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ហើយ
 បានសមាទានហើយ ក្នុងកាលដិតស្លាប់ ព្រោះអំពើនោះ បុគ្គលនោះ

វិក្កុវគ្គស្ស មហាកម្មវិក្កុសុត្តេ វិបាកប្បដិសំវេទកាវេ

កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតី សត្តំ លោកំ
 ឧបបជ្ជតិ ។ យេវា ខោ សោ ឥធិ ចាលាវតិថាតា
 បដិវរតោ ហោតិ អនិច្ឆានាណា បដិវរតោ ហោតិ
 ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ។ តស្ស ទិដ្ឋេវ
 ធម្មេ វិចារិកំ បដិសំវេទេតិ ឧបបជ្ជេ វា អបរេ វា
 បរិយាយេ ។

(៧០) តត្រានន្ទ យ្វាយំ បុគ្គលោ ឥធិ ចាលា-
 វតិថាតា បដិវរតោ អនិច្ឆានាណា បដិវរតោ ។ បេ ។
 សម្មាទិដ្ឋិ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អចាយំ
 ទុកតិ វិនិចារិកំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ បុព្វេ វាស្ស តំ
 កតំ ហោតិ ចាបកម្មំ ទុក្ខវេទនីយំ បច្ឆា វាស្ស
 តំ កតំ ហោតិ ចាបកម្មំ ទុក្ខវេទនីយំ មរណា-
 កាលេ វាស្ស ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ សមត្តា សមា-
 ទិច្ឆា តេន សោ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 អចាយំ ទុកតិ វិនិចារិកំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ ។
 យេវា ខោ សោ ឥធិ ចាលាវតិថាតា បដិវរតោ
 ហោតិ អនិច្ឆានាណា បដិវរតោ ហោតិ ។ បេ ។

វិវត្តវគ្គ មហាកម្មវិវត្តសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកទទួលនូវវិញ្ញា

លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមងទៅកើតក្នុងសុគតិ
សួគ៌ទៅលោក ។ ព្រោះហេតុតែបុគ្គលនោះ វៀរស្រឡះចាកបាណា-
តិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់គ្រូ ក្នុង
លោកនេះ ។ បានជាបុគ្គលនោះ ទទួលនូវវិបាករបស់កម្មនោះ ក្នុង
បឋមជ្ឈម ឬក្នុងជាតិជាលំដាប់ ឬក៏ក្នុងអត្តភាពខាងក្រោយៗ មក ។

(៧០) មាល អានន្ទ បណ្ឌិត បុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណា ក្នុង
លោកនេះ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នា-
ទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់គ្រូ លុះទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពី
សេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមងទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរ-
កាយ នរក បាបកម្មនោះ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជា
ហេតុនៃទុកវេទនា បាបកម្មនោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើខាងក្រោយ ក៏ជា
ហេតុនៃទុកវេទនាដែរ មិច្ឆាទិដ្ឋិដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ហើយ
បានសមាទានហើយ ក្នុងកាលដិតស្លាប់ ព្រោះអំពើនោះ បុគ្គលនោះ
លុះទំលាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមងទៅកើតក្នុងកំ-
ណើតតិរច្ឆាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ ព្រោះហេតុតែបុគ្គល
នោះ វៀរស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណាសកំ

សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ។ តស្ស ទិដ្ឋេវ ធម្មេ វិហាកំ
បដិសំវេទេតិ ឧបបដ្ឋេ វា អបរេ វា បរិយាយេ ។

(៧០) ភតិ ខោ អាណន្ទ អត្ថំ កកម្មំ អកតំ
អកត្វាកាសំ អត្ថំ កកម្មំ អកតំ អកត្វាកាសំ អត្ថំ
កកម្មំ កត្វោវេវ កត្វាកាសត្វា អត្ថំ កកម្មំ កតំ អ-
កត្វាកាសន្តំ ។ ភទេបវោច ភកវា អត្ថមនោ អាយស្មា
អាណន្ទោ ភកវតោ ភាសិតិ អភិន្និតិ ។

មហាម្មវិភង្គសុតំ ធម្មំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ ។ បានជាបុគ្គលនោះ ទទួលនូវ
វិបាករបស់កម្មនោះ ក្នុងបឋមជ្ឈម ឬក្នុងជាតិជាលំដាប់ ឬក្នុងអតីតភាព
ជាខាងក្រោយៗ មក ។

(៧១) មាលមានន្ទ ព្រោះហេតុនេះ កម្មមិនគួរ ឃាត់កម្មមិន
គួរក៏មាន កម្មមិនគួរ ឃាត់កម្មគួរក៏មាន កម្មគួរ ឃាត់កម្មគួរក៏មាន
កម្មគួរ ឃាត់កម្មមិនគួរក៏មាន ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់
ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ព្រះមានន្ទមានអាយុ ក៏មានចិត្តត្រេកអររីក
រាយ នឹងភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ មហាកថាវិរាងសូត្រ ទី ៦ ។

សត្វមំ សឡាយតនវិកង្គសុត្តិ

(៧២) ឃុំម្ម សុតិ ។ ឃុំកំ សមយំ កកវា
សាវត្ថុយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ណិកស្ស អា-
រាមេ ។ តត្រ ខោ កកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុ-
វេតិ ។ កនន្តេតិ តេ ភិក្ខុ កកវតោ បច្ចុស្ស្យា-
សុំ ។ កកវា ឃុំតនវេច សឡាយតនវិកង្គំ វេ
ភិក្ខុវេ ទេសិស្សាមំ តំ សុណាថ សាធុតិ មនសិ-
កកវេថ កាសិស្សាមំតិ ។ ឃុំម្មន្តេតិ ខោ តេ ភិក្ខុ
កកវតោ បច្ចុស្ស្យាសុំ ។

(៧៣) កកវា ឃុំតនវេច ធិ អដ្ឋតិកានិ
អាយតនានិ វេទិតញ្ញានិ ធិ ពាហិវានិ អាយត-
នានិ វេទិតញ្ញានិ ធិ វិញ្ញាណកាយា វេទិតញ្ញា ធិ
ដស្សកាយា វេទិតញ្ញា អដ្ឋាវស ធិនោបវិចារា វេទិ-
តញ្ញា ធិត្តិស សត្តបទា វេទិតញ្ញា តត្រិទំ និស្ស្យា-
យ តទិ បដហថ តយោ សតិប្បដ្ឋានា យ-
ទិវយោ សេវតិ យទិវយោ សេវមាថោ សត្តា

សឡាយតនវិភង្គសូត្រ ទី ៧

(៧២) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុង
 សាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងទីនោះ
 ឯងថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធជីកា
 នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងសឡាយ-
 តនវិភង្គ (ចំណែកអាយតនៈទាំង ៦) ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំង-
 ឡាយប្រុងស្តាប់ នូវសឡាយតនវិភង្គនោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃ
 ចុះ តថាគតនឹងសំដែង ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធជីកា
 នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(៧៣) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា បុគ្គលគប្បីដឹង
 អាយតនៈខាងក្នុង ៦ គប្បីដឹងអាយតនៈខាងក្រៅ ៦ គប្បីដឹងកងនៃ
 វិញ្ញាណ ៦ គប្បីដឹងកងនៃផស្សៈ ៦ គប្បីដឹងមនោបរិចារៈ (សេចក្តី
 ពិចារណានៃចិត្ត) ១៨ គប្បីដឹងសត្វបទ (ចំណែកនៃសត្វដែលអាស្រ័យ
 នូវវដ្តៈនិងវិវដ្តៈ) ៣៦ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយចូរអាស្រ័យនូវ
 ធម៌នេះ ហើយលះបង់ធម៌នេះចេញ ឯសតិប្បដ្ឋានមាន ៣ ប្រការ ជា
 ធម៌ដែលសាស្តាដ៏ប្រសើរតែងសេព កាលសាស្តាដ៏ប្រសើរសេពហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណសកំ

កណាមនុស្សាសិតុមរហិតំ សោ វុត្តតិ យោក្កាចរិយានំ
អនុត្តរោ បុរិសធម្មសារថិតិ អយមុទ្ទេសោ សធុណ្ណ-
យតនវិកថ្ថស្ស ។

(៧៤) ឆ អជ្ឈតិកានិ អាយតនានិ វេទិតញ្ចានិ
ឥតំ ខោ បរេនំ វុត្តំ ។ កិញ្ចេនំ បដិច្ច វុត្តំ ។
ចក្កាយតនំ^(១) សោកាយតនំ យានាយតនំ ជីវាយ-
តនំ កាយាយតនំ មនាយតនំ ។ ឆ អជ្ឈតិកានិ
អាយតនានិ វេទិតញ្ចានិ ឥតំ យន្តំ វុត្តំ ភទមេតិ
បដិច្ច វុត្តំ ។

(៧៥) ឆ ពាហិរានិ អាយតនានិ វេទិតញ្ចា-
និ ឥតំ ខោ បរេនំ វុត្តំ ។ កិញ្ចេនំ ប-
ដិច្ច វុត្តំ ។ រូមាយតនំ សធុយតនំ កណ្ឌាយ-
តនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ចាយតនំ ធម្មាយតនំ ។

១ ឧ. ចក្កាយតនំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

ទើបគួរប្រៀនប្រដៅនូវគណៈបុរាណ សាស្ត្រានោះ តថាគតពោលថា ជា
សារថ្មីអ្នកខ្លួននូវបុរស ជាអាចារ្យដ៏ប្រសើរ ជាងអាចារ្យអ្នកបង្ហាត់
នូវវាហនៈមានដំរីជាដើម នេះជាឧទ្ទេស របស់សឡាយតនវិក្ក ។

(៧៤) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ដូច្នោះនេះ
តថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យនេះ តថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យ
អ្វី ។ អាយតនៈ (អណ្តឹងជាទីកើតនៃអារម្មណ៍) គឺភ្នែក ១ អាយតនៈ
គឺត្រចៀក ១ អាយតនៈគឺច្រមុះ ១ អាយតនៈគឺអណ្តាត ១ អាយតនៈ គឺ
កាយ ១ អាយតនៈគឺចិត្ត ១ ។ ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយ
ថា បុគ្គលគប្បីដឹងអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ដូច្នោះ ពាក្យនេះ តថាគត
ពោលព្រោះអាស្រ័យ នូវហេតុនេះឯង ។

(៧៥) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងអាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ដូច្នោះនេះ
តថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យនេះ តថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យ
អ្វី ។ អាយតនៈ គឺរូប ១ អាយតនៈ គឺសំឡេង ១ អាយតនៈ គឺក្លិន ១
អាយតនៈ គឺរស ១ អាយតនៈ គឺផោដ្ឋព្វ ១ អាយតនៈ គឺធម៌ ១ ។

វិភង្គវិគ្គស្ស សឡាយតនវិភង្គសុត្តេ មនោបរិបាស

ធន ពាហិរាជិ អាយតនាជិ វេទិតញ្ចានិ ឥតិ យន្តិ
វុត្តិ ឥនមេតិ បដិច្ច វុត្តិ ។

[៧៦] ធន វិញ្ញាណកាយា វេទិតញ្ចានិ ឥតិ ខោ
បនេតិ វុត្តិ ។ តិញ្ចោតិ បដិច្ច វុត្តិ ។ បក្ខវិញ្ញាណំ
សោតវិញ្ញាណំ យានវិញ្ញាណំ ជីវិតវិញ្ញាណំ កាយ-
វិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ ។ ធន វិញ្ញាណកាយា វេទិ-
តញ្ចានិ ឥតិ យន្តិ វុត្តិ ឥនមេតិ បដិច្ច វុត្តិ ។

[៧៧] ធន ធម្មកាយា វេទិតញ្ចានិ ឥតិ ខោ
បនេតិ វុត្តិ ។ តិញ្ចោតិ បដិច្ច វុត្តិ ។ បក្ខសម្មស្សោ
សោតសម្មស្សោ យានសម្មស្សោ ជីវិតសម្មស្សោ កា-
យសម្មស្សោ មនោសម្មស្សោ ។ ធន ធម្មកាយា
វេទិតញ្ចានិ ឥតិ យន្តិ វុត្តិ ឥនមេតិ បដិច្ច វុត្តិ ។

វិវត្តវិញ្ញាណ សឡាយតនវិវត្តសូត្រ មនោបិចារៈ

ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយថា បុគ្គលគប្បីដឹងអាយតនៈខាង
ក្រៅ ៦ ដូច្នោះ ពាក្យនុ៎ះ តថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យ នូវហេតុនេះ
ឯង ។

(៧៦) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងកងវិញ្ញាណ ៦ ដូច្នោះនេះ
តថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យនុ៎ះ តថាគតពោល ព្រោះ
អាស្រ័យអ្វី ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ (សេចក្តីដឹងតាមទ្វារភ្នែក) ១ សោត-
វិញ្ញាណ ១ យានវិញ្ញាណ ១ ជីវ្ហវិញ្ញាណ ១ កាយវិញ្ញាណ ១
មនោវិញ្ញាណ ១ ។ ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយថា បុគ្គល
គប្បីដឹងកងវិញ្ញាណ ៦ ដូច្នោះ ពាក្យនុ៎ះ តថាគតពោល ព្រោះ
អាស្រ័យនូវហេតុនេះឯង ។

(៧៧) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងកងវិញ្ញាណ ៦ ដូច្នោះនេះ តថាគត
បានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យនុ៎ះ តថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យអ្វី ។
ចក្ខុសម្ពុស្ស (អារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ដោយភ្នែក) ១ សោតសម្ពុស្ស ១
យានសម្ពុស្ស ១ ជីវ្ហសម្ពុស្ស ១ កាយសម្ពុស្ស ១ មនោសម្ពុស្ស ១
ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយថា បុគ្គលគប្បីដឹងកងវិញ្ញាណ ៦
ដូច្នោះ ពាក្យនុ៎ះ តថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យ នូវហេតុនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

(៧៨) អដ្ឋាវស មនោបវិចារា វេទិតញ្ញាតិ ឥតិ
 ខោ បនេតំ វុត្តំ ។ កតំញោតំ បដិច្ច វុត្តំ ។ ចក្ខុនា
 រូបំ ទិស្វា សោមនស្សដ្ឋានីយំ រូបំ ឧបវិចារតិ ទោ-
 មនស្សដ្ឋានីយំ រូបំ ឧបវិចារតិ ឧបេក្ខដ្ឋានីយំ រូបំ
 ឧបវិចារតិ ។ សោតេន សទ្ធិំ សុត្វា ... យានេន កន្តិ
 យាយិត្វា ... ជិញ្ញាយ វសិំ សាយិត្វា ... កាយេន ដោជ្ជតំ
 ធុសិត្វា ... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ សោមនស្សដ្ឋានីយំ
 ធម្មំ ឧបវិចារតិ ទោមនស្សដ្ឋានីយំ ធម្មំ ឧបវិចារតិ
 ឧបេក្ខដ្ឋានីយំ ធម្មំ ឧបវិចារតិ ។ ឥតិ ធិ សោ-
 មនស្សបវិចារា ធិ ទោមនស្សបវិចារា ធិ ឧបេក្ខបវិ-
 ចារា ។ អដ្ឋាវស មនោបវិចារា វេទិតញ្ញាតិ ឥតិ
 យនិំ វុត្តំ ឥនមេតំ បដិច្ច វុត្តំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបវប្បស្ថានសក្កៈ

(៧៨) ពាក្យថា បុគ្គល គប្បីដឹងមនោបរិចារៈទាំង ១៨ ដូច្នោះ
 នេះ គឺថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យន្តិះ⁺ គឺថាគតពោលព្រោះ
 អាស្រ័យអ្វី ។ បុគ្គលឃើញរូបដោយភ្នែកហើយ ក៏ពិចារណានូវរូបជាទី
 តាំងនៃសោមនស្ស ពិចារណានូវរូបជាទីតាំងនៃទោមនស្ស ពិចារណា
 នូវរូបជាទីតាំងនៃឧបេក្ខា ។ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ... ដុំភ្លិនដោយ
 ប្រមុះ... ទទួលរសដោយអណ្តាត... ប៉ះពាល់ដោយដ្ឋានដោយកាយ...
 ដឹងនូវធម៌ដោយចិត្តហើយ ក៏ពិចារណានូវធម៌ជាទីតាំងនៃសោមនស្ស
 ពិចារណានូវធម៌ជាទីតាំងនៃទោមនស្ស ពិចារណានូវធម៌ជាទីតាំងនៃ
 ឧបេក្ខា ។ សោមនស្សបរិចារៈ (សេចក្តីពិចារណាដោយសោមនស្ស)
 មាន ៦ ទោមនស្សបរិចារៈ មាន ៦ ឧបេក្ខបរិចារៈ មាន ៦ (រួមគ្នាត្រូវ
 ជា ១៨) ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ពាក្យណា ដែលគឺថាគតបាន
 ពោលហើយថា បុគ្គលគប្បីដឹងមនោបរិចារៈ ទាំង ១៨ ដូច្នោះ ពាក្យ

⁺ ន្តិះ គឺថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យ នូវហេតុនេះឯង ។

វិវាទវិញ្ញាបនបត្រ សម្រាប់ការវិវាទសុត្តន្ត គេហសិវសោមនស្សនិ

(៧៧) ធនីស សត្តបទា វេទិតញ្ញាតិ ឥតិ ខោ

បទេតិ វុតិ ។ តិញ្ញាតិ បដិច្ច វុតិ ។ ធន គេហ-
សិតានិ សោមនស្សានិ ធន ទេត្តម្មសិតានិ សោម-
នស្សានិ ធន គេហសិតានិ ទោមនស្សានិ ធន ទេត្តម្ម-
សិតានិ ទោមនស្សានិ ធន គេហសិតា ឧបេក្ខា ធន
ទេត្តម្មសិតា ឧបេក្ខា ។

(១០០) តត្ថ កតមានិ ធន គេហសិតានិ សោម-
នស្សានិ ។ ចក្កវិញ្ញាយ្យានិ រូបានិ ឥដ្ឋានិ កន្តានិ
មនាមានិ មនោរមានិ លោកាមិសប្បដិសំយុត្តានិ
បដិលាភិ វា បដិលាភតោ សមនុបស្សតោ បុព្វេ វា
បដិលទ្ធិប្បព្វំ អតីតំ និរុទ្ធិ វិបរិលាតិ សមនុស្សតោ
ឧប្បជ្ជតិ សោមនស្សំ យំ ឃរុបំ សោមនស្សំ ឥទិ

វិវាទវិញ្ញាណ សុខុមរាធិវិញ្ញាណស្វយ័ត គេហសិទ្ធិសោមនស្ស

(៧៧) ពាក្យថា បណ្ឌិតគប្បីដឹងសត្វបទ (បំណែកនៃសត្វ) ព្យាប័
 ដូច្នោះនេះ គឺជាគតិបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យនេះ គឺជាគតិពោល
 ព្រោះអាស្រ័យអ្វី ។ គេហសិទ្ធិសោមនស្ស (សោមនស្សអាស្រ័យ
 កាមគុណ) មាន៦ នេកម្មសិទ្ធិសោមនស្ស (សោមនស្សអាស្រ័យ
 នេកម្មៈ គឺវិបស្សនា) មាន៦ គេហសិទ្ធិពោមនស្ស មាន៦ នេកម្ម-
 សិទ្ធិពោមនស្ស មាន៦ គេហសិទ្ធិបេក្ខា មាន៦ នេកម្មសិទ្ធិបេក្ខា
 មាន៦ (ត្រូវជា ៣៦) ។

(១០០) បណ្ឌិតធម៌ទាំងនោះ គេហសិទ្ធិសោមនស្ស មាន ៦
 យ៉ាង គឺដូចម្ដេច ។ បុគ្គលកាលបាន កាលឃើញប្បាស នូវការ
 បានរូបដែលគប្បីដឹងដោយភ្នែក ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីតាប់ចិត្ត
 ជាតម្រេកនៃចិត្ត ប្រកបដោយលោកាមិសៈ គឺតណ្ហាក្ដី កាលរលឹក
 ឃើញ (នូវរូប) ដែលខ្លួនធ្លាប់បានហើយក្នុងកាលមុន ដែលកន្លងហើយ
 ដែលរលត់ហើយ ដែលប្រែប្រួលហើយក្ដី ហើយក៏កើតសេចក្ដី
 សោមនស្សឡើង សោមនស្សណា មានសភាពដូច្នោះ សោមនស្សនេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណាសកំ

វុទ្ធិតិ ភេហសីតិ សោមនស្សំ ។ សោតវិញ្ញេ-
 យ្យានំ សទ្ធានំ... យានវិញ្ញេយ្យានំ កន្លានំ... ជីវិត្ត-
 វិញ្ញេយ្យានំ វសានំ... កាយវិញ្ញេយ្យានំ ដោជ្ជត្តា-
 នំ... មនោវិញ្ញេយ្យានំ ធម្មានំ ឥដ្ឋានំ កត្តានំ
 មនាទានំ មនោរមាទានំ លោកាយិសប្បដិសំយុត្តានំ
 បដិលាភំ វា បដិលាភតោ សមនុបស្សតោ បុត្រេ វា
 បដិលទ្ធិបុត្រំ អតីតំ ធិវុទ្ធិ វិបរិណាតំ សមនុស្សតោ
 ឧប្បជ្ជតិ សោមនស្សំ យំ ឯវុបំ សោមនស្សំ
 ឥទំ វុទ្ធិតិ ភេហសីតិ សោមនស្សំ ។ ឥមាទិ ធន
 ភេហសីតានិ សោមនស្សានិ ។

(១០០) តត្ថ កតមាទិ ធន នេត្តម្មសីតានិ
 សោមនស្សានិ ។ វូចានំ តេវ អនិច្ចតិ វិទិត្តា វិបរិ-
 ណាមវិរាគនិរោធំ បុត្រេ លេវ វូចា ឯតវហិ ច
 សព្វេ ភេ វូចា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មាតិ ឯវុ-
 មេតិ យថាក្ខតិ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ឧប្បជ្ជតិ
 សោមនស្សំ យំ ឯវុបំ សោមនស្សំ ឥទំ វុទ្ធិតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសណ្ណសកៈ

តថាគតហៅថា គេហសីតសោមនស្ស ។ បុគ្គលកាលបាន កាល
 ឃើញច្បាស់ នូវការបានសំឡេង ដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក ...
 ក្លិនដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ ... រសដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ...
 ដោដ្ឋព្វៈដែលគប្បីដឹងដោយកាយ ... ធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជា
 ទំប្រាថ្នា ជាទំត្រេកអរ ជាទីតាប់ចិត្ត ជាតម្រេកនៃចិត្ត ប្រកបដោយ
 លោកាមិសៈក្តី កាលរលឹកឃើញនូវធម៌ដែលខ្លួនធ្លាប់បានហើយ ក្នុង
 កាលមុន ដែលកន្លងហើយ ដែលរលត់ហើយ ដែលប្រែប្រួលហើយក្តី
 ហើយក៏កើតសេចក្តីសោមនស្សឡើង សោមនស្សណា មានសភាព
 ដូច្នោះ សោមនស្សនេះ តថាគតហៅថា គេហសីតសោមនស្ស ។
 នេះគេហសីតសោមនស្ស ៦ យ៉ាង ។

[១០១] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ នេក្ខម្មសីតសោមនស្ស មាន
 ៦ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ថា រូបមានការ
 មិនទៀង មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការរលត់ ហើយ
 ឃើញច្បាស់តាមពិតដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនេះថា រូបក្នុងកាល
 មុនក៏ ក្នុងកាលឥឡូវនេះក៏ រូបទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង ជា
 ទឹក មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ហើយក៏កើតសោមនស្សឡើង
 សោមនស្សណា មានសភាពដូច្នោះ សោមនស្សនេះ តថាគតហៅថា

វិក្កុវត្តស្ស សឡាយគនវិក្កុវត្តសុត្តេ គេហសិកោមនស្សានិ

ទេកុម្មសិកំ សោមនស្សំ ។ សន្ទានំ ត្រេវ ... កន្ទានំ
 ត្រេវ ... រសានំ ត្រេវ ... ដោជ្ជញ្ញានំ ត្រេវ ... ធម្មានំ
 ត្រេវ អនិច្ចតំ វិទិត្តា វិចារណាមវិរាគនិរោជំ បុត្រេ
 លេវ ធម្មា ឧត្តរហិ ឆ សទ្ធេ តេ ធម្មា អនិច្ចា
 ទុក្ខា វិចារណាមធម្មានិ ឃវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញា-
 យ បស្សតោ ឧប្បជ្ឈតិ សោមនស្សំ យំ ឃវុចំ
 សោមនស្សំ ឥទំ វុច្ចតិ ទេកុម្មសិកំ សោមនស្សំ ។
 ឥមាទិ ឆ ទេកុម្មសិតានិ សោមនស្សានិ ។

(១០២) តត្ថ កតមាទិ ឆ គេហសិតានិ ទោ-

មនស្សានិ ។ ចត្តវិញ្ញាយ្យានំ រូមាទិ ឥដ្ឋានំ កត្តានំ
 មនាមាទិ មលោរមាទិ លោកាមិសប្បដិសិយុត្តានំ
 អប្បដិលាកំ វា អប្បដិលាកតោ សមនុបស្ស-
 តោ បុត្រេ វា អប្បដិលទ្ធពុតំ អតីតំ ជិវុទ្ធិ

វិវត្តវគ្គ សុឡាយតនវិវត្តសូត្រ គេរោសិតទោមនស្ស

នេកម្មសិទ្ធិសោមនស្ស ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ថា សំឡេង ...
 ដឹងច្បាស់ថា ភ្លឺន ... ដឹងច្បាស់ថា រស ... ដឹងច្បាស់ថា ដោដ្ឋព្វៈ ...
 ដឹងច្បាស់ថា ធម៌ មានការមិនទៀង មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស
 មានការរលត់ ហើយឃើញច្បាស់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាង
 នេះដូច្នោះថា ធម៌ទាំងឡាយក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី ធម៌
 ទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង ជាទុក មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា
 ហើយក៏កើតសោមនស្សឡើង សោមនស្សណា មានសភាពដូច្នោះ
 សោមនស្សនេះ គឺថាគិតហៅថា នេកម្មសិទ្ធិសោមនស្ស ។ នេះ
 នេកម្មសិទ្ធិសោមនស្ស ៦ យ៉ាង ។

(១០២) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ គេហសិទ្ធិទោមនស្ស មាន ៦ យ៉ាង
 តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាលមិនបាន កាលឃើញច្បាស់ នូវការមិនបាន
 រូបដែលគប្បីដឹងដោយភ្នែក ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីតាប់ចិត្ត
 ជាតម្រេកនៃចិត្ត ប្រកបដោយលោកាមិសៈក្តី កាលរលឹកឃើញនូវរូប
 ដែលខ្លួនមិនធ្លាប់បានក្នុងកាលមុនក្តី ដែលកន្លងហើយ ដែលរលត់ហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

វិចារណានិ សមនុស្សរតោ ឧប្បជ្ឈតិ នោមនស្សំ យំ
 ឯវ្យុបំ នោមនស្សំ ឥទំ វុត្តតិ គេហសិតំ នោមនស្សំ ។
 សោតវិញ្ញេយ្យានំ សទ្ធានំ... យានវិញ្ញេយ្យានំ កន្ធានំ ...
 ជីវិតវិញ្ញេយ្យានំ រសានំ... កាយវិញ្ញេយ្យានំ ដោដ្ឋ-
 ព្វានំ... មនោវិញ្ញេយ្យានំ ធម្មានំ ឥដ្ឋានំ កន្ធានំ
 មនាទានំ មនោវហានំ លោកាមសប្បដិសំយុត្តានំ
 អប្បដិលាភំ វា អប្បដិលាភតោ សមនុស្សតោ បុព្វេ
 វា អប្បដិលទ្ធិបុព្វំ អតីតំ ជីវន្តំ វិចារណានិ សមនុ-
 ស្សរតោ ឧប្បជ្ឈតិ នោមនស្សំ យំ ឯវ្យុបំ នោមនស្សំ
 ឥទំ វុត្តតិ គេហសិតំ នោមនស្សំ ។ ឥហានំ ធម្ម
 គេហសិតានំ នោមនស្សានំ ។

(១០៣) តត្ថ កតហានំ ធម្ម នេត្តម្មសិតានំ

នោមនស្សានំ ។ វុចានំ ត្រេវ អនិច្ចតំ វិទិត្តា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិយណ្ណសកៈ

ដែលប្រែប្រួលហើយក្តី ហើយក៏កើតទោមនស្សឡើង ទោមនស្ស
 ណា មានសភាពដូច្នោះ ទោមនស្សនេះ តថាគតហៅថា គេហសិត-
 ទោមនស្ស ។ បុគ្គលកាលមិនបាន កាលឃើញច្បាស់នូវការមិនបាន
 សំឡេង ដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក ... ក្លិន ដែលគប្បីដឹងដោយ
 ច្រមុះ ... រស ដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ... ផ្សេងៗ ដែលគប្បី
 ដឹងដោយកាយ ... ធម៌ ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាទីប្រាថ្នា ជាទី
 ត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត ជាតម្រេកនៃចិត្ត ប្រកបដោយលោកាមិសៈក្តី
 កាលរលឹកឃើញដូច្នោះ ដែលខ្លួនមិនធ្លាប់បានក្នុងកាលមុន ដែលកន្លង
 ហើយ ដែលរលត់ហើយ ដែលប្រែប្រួលហើយក្តី ហើយក៏កើតទោម-
 នស្សឡើង ទោមនស្សណាមានសភាពដូច្នោះ ទោមនស្សនេះ តថាគត
 ហៅថា គេហសិតទោមនស្ស ។ នេះ គេហសិតទោមនស្ស ៦ យ៉ាង ។

(១០៣) បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ នេកម្មសិតទោមនស្ស មាន

៦ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលដឹងច្បាស់ថា រូបមានការមិនទៀង

វិក្កុវិក្កុស្ស សឡាយេកវិក្កុស្សុត្តេ នេក្ខម្មសំគោមនស្សានំ

វិបរិណាមវិភគនិរោធំ បុព្វេ ថេវ រូបា ឯតវហិ ច
សព្វេ តេ រូបា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមនម្មានិ ឯវមេតំ
យថាក្កតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អនុត្តរេស្ស វិមោត្តេ-
ស្ស បិហំ ឧបដ្ឋាបេតិ កតាស្សី^(១) ជាមហំ តទា-
យននំ ឧបសម្ពជ្ឈ វិហារិស្សាមិ យទរិយា ឯតវហិ
អាយននំ ឧបសម្ពជ្ឈ វិហារន្តិតិ តតិ អនុត្តរេស្ស
វិមោត្តេស្ស បិហំ ឧបដ្ឋាបយតោ ឧប្បជ្ឈតិ បិហាប្បច្ច-
យា នោមនស្សំ យំ ឯវុបំ នោមនស្សំ តំ
វុច្ចតិ នេក្ខម្មសំគំ នោមនស្សំ ។ សទ្ធានំ ត្រូវ...
កណ្ណំ ត្រូវ... រសានំ ត្រូវ... ដោជ្ជញ្ញានំ ត្រូវ...
នម្មានំ ត្រូវ អនិច្ចតំ វិក្កុតា វិបរិណាមវិភគនិរោធំ
បុព្វេ ថេវ នម្មា ឯតវហិ ច សព្វេ តេ នម្មា អនិច្ចា

១ ម. កុមស្ស ។

វិក្កុវគ្គ សឡាយតនវិក្កុសូត្រ នេក្ខម្មសិក្ខោមនស្ស

មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការរលត់ ឃើញច្បាស់តាម
 ពិតដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃព យ៉ាងនេះដូច្នោះថា រូបក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុង
 កាលឥឡូវនេះក្តី រូបទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង ជាទុក មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ហើយក៏ញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ឲ្យតាំងឡើង
 ក្នុងអនតរវិមោក្ខ គឺព្រះអរហត្តថា កាលណាហ្ន៎ អាត្មាអញនឹងបាន
 ដល់នូវអាយតនៈគឺព្រះអរហត្ត ជាអាយតនៈដែលព្រះអរិយៈទាំងឡាយ
 តែងបានដល់ក្នុងកាលឥឡូវនេះ កាលញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ឲ្យតាំង
 ឡើងក្នុងអនតរវិមោក្ខដូច្នោះ ហើយក៏កើតទោមនស្សឡើង ព្រោះតែ
 សេចក្តីស្រឡាញ់ជាបច្ច័យ ទោមនស្សណា មានសភាពដូច្នោះ ទោម-
 នស្សនេះ តថាគតហៅថា នេក្ខម្មសិក្ខោមនស្ស ។ បុគ្គលកាល
 ដឹងច្បាស់ថា សំឡេង ... ដឹងច្បាស់ថា ក្លិន ... ដឹងច្បាស់ថា
 រស ... ដឹងច្បាស់ថា ផោដ្ឋព្វៈ ... ដឹងច្បាស់ថា ធម៌ មានការ
 មិនទៀង មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការរលត់ ឃើញ
 ច្បាស់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃព យ៉ាងនេះដូច្នោះថា ធម៌ ក្នុង
 កាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី ធម៌ទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

ទុក្ខា វិចារណា មនស្សា ឯវមេតំ យេថាភូតំ សម្ម-
 ប្បញ្ញាយេ ទិស្វា អនុត្តរេសុ វិមោក្ខេសុ ចិហំ ទុបដ្ឋា-
 មេតំ កតាស្ស ជាមហំ កតាយននំ ទុបសម្មជ្ឈ
 វិហារស្សាមិ យេនិយោ ឯវមហំ អាយននំ ទុបសម្មជ្ឈ
 វិហារន្តិតំ ឥតិ អនុត្តរេសុ វិមោក្ខេសុ ចិហំ ទុបដ្ឋាម-
 យេតោ ទុប្បជ្ឈិតំ ចិហាប្បច្ចយោ ទោមនស្សំ យំ ឯវមំ
 ទោមនស្សំ ឥទំ វុត្តិតំ ទេត្តម្មសីតំ ទោមនស្សំ ។
 ឥទានិ ធន ទេត្តម្មសីតានិ ទោមនស្សានិ ។

[១០៤] តត្ថ កតតោ ធន ចេហសីតា ទុមេត្តា ។

ចក្កានា រូបំ ទិស្វា ទុប្បជ្ឈិតំ^(១) ទុមេត្តា ពាលស្ស
 ច្ចុឡ្ហស្ស^(២) ច្ចុឡ្ហនស្ស អនោទិដិទស្ស អវិទាក-
 ដិទស្ស អនាទិទស្សវិទោ អស្សតវេតោ ច្ចុឡ្ហ-
 នស្ស យោ ឯវមហំ ទុមេត្តា រូបំ សា នាតិវត្ត-
 តិ តស្មា សា ទុមេត្តា ចេហសីតាតិ វុត្តិតិ ។
 សោតេន សទ្ធិំ សុត្តា... យោទេន តទ្ធិំ យាយិត្តា..
 ជិត្តយេ វសំ សាយិត្តា... កាយេន វោដ្ឋតំ ធុសីត្តា..

១ ឧ. ឧប្បជ្ឈិតំ ន ទិស្សតិ ។ ២ ប. ធនត្តេវ មនុស្សតំ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តសក្ការៈ

ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ហើយក៏ញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់
 ឲ្យតាំងឡើងក្នុងអនត្តវេរោក្ខថា កាលណាហ្ន៎ អាត្មាអញនឹងបានដល់
 នូវអាយតនៈ ជាអាយតនៈដែលព្រះអរិយៈទាំងឡាយ តែងបានដល់
 ក្នុងកាលឥឡូវនេះ កាលញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ឲ្យតាំងឡើង ក្នុងអនត្តវេ-
 រោក្ខដូច្នោះហើយ ក៏កើតទោមនស្សឡើង ព្រោះតែសេចក្តីស្រឡាញ់
 ជាបច្ច័យ ទោមនស្សណា មានសភាពដូច្នោះ ទោមនស្សនេះ គថា-
 គតហៅថា នេកម្មសិកទោមនស្ស ។ នេះ នេកម្មសិកទោមនស្ស ៦
 យ៉ាង ។

(១០៤) បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ គេហសិកទេវេក្ខា ៦ យ៉ាង តើ
 ដូចម្តេច ។ បឋជន ជាបុគ្គលល្ងង់ វង្វែង ឬបឋជន ដែលមិនទាន់
 ផ្តាញ់កិលេសបាន មិនទាន់ផ្តាញ់វិបាកបាន ជាអ្នកឃើញថាមិនមាន
 ទោស ជាអ្នកមិនចេះដឹងពុទ្ធវចនៈ ឃើញរូបដោយភ្នែក ហើយក៏កើត
 ទេវេក្ខាឡើង ទេវេក្ខា^(១) ណា មានសភាពដូច្នោះ ទេវេក្ខានោះ មិន
 ប្រជ្រឹតកន្លងនូវរូបឡើយ ព្រោះហេតុនោះ ទេវេក្ខានោះ គថាគតហៅ
 ថា គេហសិកទេវេក្ខា ។ ពុំសំឡេងដោយត្រចៀក... ធ្លាក់ដោយច្រ-
 មៈ... ទទួលរសដោយអណ្តាត... ពាល់ត្រូវដោយដៃដោយកាយ...

១ សំដៅយកអញ្ញាណូបេក្ខា ការព្រងើយកន្តើយ ប្រាសចាកសេចក្តីដឹងពិត, ។ អដ្ឋិកថា ។

វិវត្តវគ្គស្ស សឡាយភនវិវត្តសុត្តេ នេក្ខម្មសិក្ខុបេត្តា

មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ឈតិ ឧបេក្ខា ពាលស្ស
 ម្បឡស្ស បុត្តជ្ឈនស្ស អនោធិជិនស្ស អវិហាកជិនស្ស
 អនាជិនវនស្សវិនោ អស្សតវតោ បុត្តជ្ឈនស្ស យា
 ឯវរូបា ឧបេក្ខា ធម្មំ សា ធាតវត្ថតិ តស្មា សា
 ឧបេក្ខា គេហសីតាតិ វុច្ចតិ ។ ឥមា ធន គេហសីតា
 ឧបេក្ខា ។

(១០៥) តត្ថ កតមា ធន នេក្ខម្មសីតា ឧបេក្ខា ។

រូបាធិ ត្រូវ អនិច្ចតិ វិទិត្យា វិបរណាមវិភកនិរោធិ
 បុត្តេ ចេវ រូបា ឯតវហិ ច សព្វេ តេ រូបា
 អនិច្ចា ឧក្ខា វិបរណាមធម្មាតិ ឯវមេតិ យថាក្ខតិ
 សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ឧប្បជ្ឈតិ ឧបេក្ខា យា
 ឯវរូបា ឧបេក្ខា រូបំ សា ធាតវត្ថតិ^(១) តស្មា

១. អតិវត្តតិ ។

វិវត្តវិគ្គ សឡាយតនវិវត្តសូត្រ នេក្ខម្មសិក្ខបេក្ខ

បូជជន ល្ងង់ វង្សជន ឬបូជជន ដែលមិនទាន់ដាក់ញ៉ាំកិលេសបាន មិន
 ទាន់ដាក់ញ៉ាំបុកបាន ជាអ្នកឃើញថាមិនមានទោស ជាអ្នកមិនចេះដឹង
 ពុទ្ធវចនៈ ដឹងនូវធម៌ដោយចិត្ត ហើយក៏កើតឧបេក្ខាឡើង ឧបេក្ខាណា
 មានសភាពដូច្នោះ ឧបេក្ខានោះ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវធម៌ឡើយ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ឧបេក្ខានោះ គឺថាគតហៅថា គេហសិក្ខឧបេក្ខា ។ នេះ
 គេហសិក្ខឧបេក្ខា ៦ យ៉ាង ។

(១០៥) បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ នេក្ខម្មសិក្ខឧបេក្ខា ៦ យ៉ាង តើ
 ដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ថា រូប មានការមិនទៀង មានការ
 ប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការរលត់ ឃើញច្បាស់តាមពិត ដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃយ៉ាងនេះដូច្នោះថា រូប ក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវ
 នេះក្តី រូបទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែ
 ប្រួលជាធម្មតា ហើយក៏កើតឧបេក្ខាឡើង ឧបេក្ខាណា មានសភាព
 ដូច្នោះ ឧបេក្ខានោះ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវរូបឡើយ ព្រោះហេតុនោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

សា ឧបេក្ខា នេក្ខេមសីតានិ វុច្ចនិ ។ សទ្ធានំ
ត្រូវ... តត្ថានំ ត្រូវ... រសានំ ត្រូវ... ដោដ្ឋញ្ញានំ ត្រូវ...
ធម្មានំ ត្រូវ អនិក្ខនំ វិនិក្ខា វិបរណាមវិភាននំ រោនំ មុត្រ
ចេវ ធម្មា ឯតវហិ ច សត្រេ តេ ធម្មា អនិក្ខា ធិក្ខា
វិបរណាមធម្មានិ ឯវមេតិ យេវាក្ខនំ សម្មប្បញ្ញាយ
បស្សតោ ឧប្បជ្ឈនិ ឧបេក្ខា យា ឯវុហា ឧបេក្ខា
ធម្មំ សា នាតវត្តនិ តស្មា សា ឧបេក្ខា នេក្ខេមសី-
តានិ វុច្ចនិ ។ ឥមា ធន នេក្ខេមសីតា ឧបេក្ខា ។
ធនិស សត្តបដា វេទិតញ្ញានិ ឥតិ យនិ វុតិ ឥន-
មេតិ បដិច្ច វុតិ ។

[១០៦] តត្រិនំ និស្សាយ ឥនំ បដហថាតិ

ឥតិ ខោ បនេនិ វុតិ ។ តិវោតិ បដិច្ច វុតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបិណ្ណសកៈ

ទេវេត្តានោះ តថាគតហៅថា នេក្ខម្មសិទ្ធិទេវេត្តា ។ បុគ្គលកាលដឹង
 ច្បាស់ថា សំឡេង... ថាក្លិន... ថារស... ថាផោដ្ឋព្វៈ... ដឹងច្បាស់
 ថាធម៌ មានការមិនទៀង មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការ
 រលត់ ឃើញច្បាស់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃ យ៉ាងនេះដូច្នោះថា
 ធម៌ក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី ធម៌ទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិន
 ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ហើយកំភើតទេវេត្តាឡើង
 ទេវេត្តាណាមានសភាពដូច្នោះ ទេវេត្តានោះ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវធម៌ឡើយ
 ព្រោះហេតុនោះ ទេវេត្តានោះ តថាគតហៅថា នេក្ខម្មសិទ្ធិទេវេត្តា ។
 នេះ នេក្ខម្មសិទ្ធិទេវេត្តាមាន ៦ យ៉ាង ។ ពាក្យណា ដែលតថាគត
 ពោលហើយថា បណ្ឌិតគប្បីដឹងសត្វបទ ព្រោះ ពាក្យនុ៎ះ តថាគត
 ពោល ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនេះឯង ។

[១០៦] ពាក្យថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរអា-
 ស្រ័យនឹងធម៌នេះ ហើយលះបង់នូវធម៌នេះចេញ^(១) ដូច្នោះនេះ តថាគត
 បានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យនុ៎ះ តថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យអ្វី ។

១ សេចក្តី វិ សុត្តបទទាំង ៣៦ ត្រូវអាស្រ័យនូវបទទាំង ៤៧ ហើយ លះបង់នូវបទទាំង
 ១៨ ចោលចេញ ។ អដ្ឋកថា ។

វិក្កិត្តស្ស សឡាយតនវិក្កិត្តសុត្តេ ពោសិកសោមនស្សទិប្បជិហនំ

តត្រត ភិក្ខុវេ យានិ ធន ទេត្តម្មសីតានិ សោមនស្សានិ
 តានិ និស្សាយ តានិ អាភម្ម យានិ ធន គេហសីតានិ
 សោមនស្សានិ តានិ បជហថ តានិ សមតិក្កមថ
 ឃ្រមេតេសំ បហានំ ហោតិ ឃ្រមេតេសំ សមតិក្កមោ
 ហោតិ ។ តត្រត ភិក្ខុវេ យានិ ធន ទេត្តម្មសីតានិ
 ទោមនស្សានិ តានិ និស្សាយ តានិ អាភម្ម យានិ
 ធន គេហសីតានិ ទោមនស្សានិ តានិ បជហថ តានិ
 សមតិក្កមថ ឃ្រមេតេសំ បហានំ ហោតិ ឃ្រមេតេសំ
 សមតិក្កមោ ហោតិ ។ តត្រត ភិក្ខុវេ យានិ ធន ទេត្តម្ម-
 សីតា ឧបេក្ខា តា និស្សាយ តា អាភម្ម យានិ ធន
 គេហសីតា ឧបេក្ខា តា បជហថ តា សមតិក្កមថ
 ឃ្រមេតេសំ បហានំ ហោតិ ឃ្រមេតេសំ សមតិក្កមោ
 ហោតិ ។ តត្រត ភិក្ខុវេ យានិ ធន ទេត្តម្មសីតានិ
 សោមនស្សានិ តានិ និស្សាយ តានិ អាភម្ម យានិ
 ធន ទេត្តម្មសីតានិ ទោមនស្សានិ តានិ បជហថ
 តានិ សមតិក្កមថ ឃ្រមេតេសំ បហានំ ហោតិ

វិវត្តវត្ថុ សឡាយតនវិវត្តសូត្រ ការលះគេហសិក្ខាសោមនស្សនាដើម

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរអានស្រ័យ
 ពីងវដ្តកន្លះនៃកម្មសិក្ខាសោមនស្សទាំង ៦ ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យផុតនូវ
 គេហសិក្ខាសោមនស្សទាំង ៦ ចេញ ការលះបង់នូវសោមនស្សទាំងនោះ
 យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឲ្យផុតនូវសោមនស្សទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរអានស្រ័យ
 ពីងវដ្តកន្លះនៃកម្មសិក្ខាទោមនស្សទាំង ៦ ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យផុតនូវ
 គេហសិក្ខាសោមនស្សទាំង ៦ ចេញ ការលះបង់នូវទោមនស្សទាំងនោះ
 យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឲ្យផុតនូវទោមនស្សទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរអានស្រ័យ
 ពីងវដ្តកន្លះនៃកម្មសិក្ខាឧបេក្ខាទាំង ៦ ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យផុតនូវគេហ-
 សិក្ខាឧបេក្ខាទាំង ៦ ចេញ ការលះបង់ឧបេក្ខាទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង
 ការកន្លងឲ្យផុតនូវឧបេក្ខាទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរអានស្រ័យពីងវដ្តកន្លះ
 នៃកម្មសិក្ខាសោមនស្សទាំង ៦ ហើយលះបង់កន្លងឲ្យផុតនូវកម្មសិក្ខា-
 ទោមនស្សទាំង ៦ ចេញ ការលះបង់នូវទោមនស្សទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

ឯវមេតេសំ សមតិក្កមោ ហោតិ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ
 យា ន ទេក្ខម្ភសីតា ឧបេក្ខា តា និស្សាយ តា
 អាតម្ភ យានិ ន ទេក្ខម្ភសីតានិ សោមនស្សានិ តានិ
 បជបាថ តានិ សមតិក្កបថ ឯវមេតេសំ បហានំ
 ហោតិ ឯវមេតេសំ សមតិក្កមោ ហោតិ ។

[១០៧] អត្ថំ ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា នានត្តា នា-
 នត្តសីតា អត្ថំ ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសីតា ។
 កតមា ច ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា នានត្តា នានត្តសីតា ។
 អត្ថំ ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា រូបេសុ អត្ថំ សន្នេសុ អត្ថំ កន្លេ-
 សុ អត្ថំ រសេសុ អត្ថំ ដោដ្ឋេសុ ។ អយំ
 ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា នានត្តា នានត្តសីតា ។ កតមា
 ច ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសីតា ។ អត្ថំ
 ភិក្ខុវេ ឧបេក្ខា អាណាសានញ្ញាយតននិស្សីតា អត្ថំ
 វិញ្ញាណញ្ញាយតននិស្សីតា អត្ថំ អាតិញ្ញាយតន-
 និស្សីតា អត្ថំ ទេវសញ្ញានិស្សីតា អត្ថំ ទេវសញ្ញាយតននិស្សីតា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

ការកន្លងឲ្យផុតនូវសោមនស្សទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរអាស្រ័យពឹងផ្អែកនឹងនេកម្មសិក្ខាទុបេក្ខាទាំង ៦ ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យផុត នូវនេកម្មសិក្ខាសោមនស្សទាំង ៦ បេញ ការលះបង់នូវសោមនស្សទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឲ្យផុតនូវសោមនស្សទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

(១០៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុបេក្ខាផ្សេងគ្នា អាស្រ័យនូវអារម្មណ៍ផ្សេងគ្នា ក៏មាន ទុបេក្ខាជាមួយគ្នា អាស្រ័យនូវអារម្មណ៍ជាមួយគ្នា ក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុបេក្ខាផ្សេងគ្នា អាស្រ័យនូវអារម្មណ៍ផ្សេងគ្នា តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុបេក្ខាកង្វររកមាន កង្វរសំឡេងក៏មាន កង្វរក្លិនក៏មាន កង្វរសក៏មាន កង្វរផោដ្ឋពៈក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ ទុបេក្ខាផ្សេងគ្នា អាស្រ័យ នូវអារម្មណ៍ផ្សេងគ្នា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុបេក្ខាជាមួយគ្នា អាស្រ័យ នូវអារម្មណ៍ជាមួយគ្នា តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុបេក្ខា អាស្រ័យនូវអាកាសានញ្ចាយតនដ្ឋាន ក៏មាន អាស្រ័យនូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនដ្ឋាន ក៏មាន អាស្រ័យនូវអាកញ្ចាយតនដ្ឋានក៏មាន អាស្រ័យនូវវេសញ្ញានាយតនដ្ឋាន ក៏មាន ។

វិកង្កវគ្គស្ស សឡាយតវិកង្កសុត្តេ គយោ សតិប្បដ្ឋានា

ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសីតា ។ តត្រេ ភិក្ខុវេ
 យាយំ ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសីតា តំ និស្សាយ
 តំ អាគម្ម យាយំ ឧបេក្ខា ឆានត្តា ឆានត្តសីតា
 តំ បជហេថ តំ សមតិក្កមេថ ឯវមេតិស្សា បហានំ
 ហោតិ ឯវមេតិស្សា សមតិក្កមោ ហោតិ ។ អតម្ម-
 យនំ^(១) ភិក្ខុវេ និស្សាយ អតម្មយនំ អាគម្ម យាយំ
 ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសីតា តំ បជហេថ តំ ស-
 មតិក្កមេថ ឯវមេតិស្សា បហានំ ហោតិ ឯវមេតិស្សា
 សមតិក្កមោ ហោតិ ។ តត្រេនំ និស្សាយ ឥនំ បជ-
 ហេថាតិ ឥតិ យនំ វុត្តំ ឥនមេតិ បជិច្ច វុត្តំ ។

[១០៨] គយោ សតិប្បដ្ឋានា យនវយោ សេវតិ
 យនវយោ សេវមាតោ សត្តា កណាមនុសាសិតុមវហា-
 តិតិ ឥតិ ខោ បនេតិ វុត្តំ ។ កិញ្ចេតិ បជិច្ច វុត្តំ ។

១ អនុបវគ្គស្ស សប្បវសសុត្តេ បទ អតម្មយនាតិ ទិស្សតិ ។

វិវត្តវគ្គ សឡាយតនវិវត្តសូត្រ សតិប្បដ្ឋានបី

មាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះជាឧបេក្ខាជាមួយគ្នា អាស្រ័យនូវអារម្មណ៍ជា
មួយគ្នា ។ មាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាឧបេក្ខាទាំងពីរនោះ អ្នកទាំង-
ឡាយ ចូរអាស្រ័យ ពីង្គីផ្កកនឹងឧបេក្ខាជាមួយគ្នា មានអារម្មណ៍ជា
មួយគ្នា ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យផុតនូវឧបេក្ខាផ្សេងគ្នា មានអារម្មណ៍
ផ្សេងគ្នាចេញ ការលះបង់នូវឧបេក្ខានេះ យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឲ្យផុត
នូវឧបេក្ខានេះ យ៉ាងនេះឯង ។ មាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរ
អាស្រ័យនឹងតណ្ហា ពីង្គីផ្កកនឹងតណ្ហា ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យផុតនូវ
ឧបេក្ខាជាមួយគ្នា មានអារម្មណ៍ជាមួយគ្នាចេញ ការលះបង់ឧបេក្ខានេះ
យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឲ្យផុតនូវឧបេក្ខានេះ យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យ
ណាដែលតថាគតពោលហើយថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងឡាយ
ចូរអាស្រ័យនឹងធម៌នេះ ហើយលះបង់នូវធម៌នេះចេញ ដូច្នោះនេះ ពាក្យ
នេះ តថាគតពោល ព្រោះអាស្រ័យហេតុនេះឯង ។

[១០៨] ពាក្យថា សតិប្បដ្ឋាន មាន ៣ ប្រការ ដែលសាស្តា
ដ៏ប្រសើរវត្តនសេត កាលសាស្តាដ៏ប្រសើរវត្តនសេតហើយ ទើបគួរនឹង
ប្រៀនប្រដៅគណៈបុរាណ ដូច្នោះនេះ តថាគតបុរាណពោលហើយ ។ ចុះ
ពាក្យនេះ តថាគតពោលព្រោះអាស្រ័យអ្វី ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរវណ្ណសកំ

[១០៧] ឥតិ^(១) ភិក្ខុវេ សត្តា សាវកានិ ធម្មំ
 ទេសេតិ អនុកម្មកោ ហិតេសី អនុកម្មំ ឧបា-
 ទាយ ឥទំ វេ ហិតាយ ឥទំ វេ សុខាយាតិ ។
 តស្ស សាវកា ន សុស្សយន្តិ^(២) ន សោតិ ឌិទ-
 ហន្តិ ន អញ្ញាចិត្តិ ឧបជ្ឈបេន្តិ វេក្កម្ម ច សត្តុ
 សាសនា វត្តន្តិ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ តថាកតោ ន ចេវ
 អត្តមនោ ហោតិ ន ច អត្តមនតិ បដិសំវេទេតិ អ-
 នវស្សតោ ច វិហារតិ សតោ សម្មជានោ ឥទំ វុច្ចតិ
 ភិក្ខុវេ បឋមំ សតិប្បដ្ឋានំ យទិវយោ សេវតិ យទ-
 វិយោ សេវមាណោ សត្តា កណាមនុសាសិតុមវហតិ ។

[១១០] បុន ចបរិ ភិក្ខុវេ សត្តា សាវកានិ
 ធម្មំ ទេសេតិ អនុកម្មកោ ហិតេសី អនុ-
 កម្មំ ឧបាទាយ ឥទំ វេ ហិតាយ ឥទំ វេ
 សុខាយាតិ ។ តស្ស ឯកច្ចេ សាវកា ន សុស្សយន្តិ

១ ឧ. ម. ពិធា ។ ២ ឧ. សុស្សយន្តិ ។ ម. សុស្សសន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

(១០៩) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សាស្តាជាអ្នកអនុគ្រោះ ជាអ្នក
 ស្វែងរកប្រយោជន៍ តែងសំដែងធម៌ដល់ពួកសាវ័ក ព្រោះអាស្រ័យនូវ
 សេចក្តីអនុគ្រោះដូច្នោះថា ធម្មជាតិទេវៈ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍
 ដល់អ្នកទាំងឡាយ ធម្មជាតិទេវៈ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់
 អ្នកទាំងឡាយ ។ តែពួកសាវ័ក របស់សាស្តាទោះ មិនចង់ស្តាប់
 មិនផ្តន់ត្រចៀក មិនតាំងចិត្តដើម្បីឲ្យដឹងសេចក្តី ក៏ប្រព្រឹត្តកន្លងពាក្យ
 ប្រៀនប្រដៅ របស់សាស្តាទៅវិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏
 ដំណើរនោះ ព្រះតថាគត មិនមានចិត្តរីករាយ មិនទទួលនូវសេចក្តីរីក
 រាយ មានចិត្តមិនប្រឡាក់ដោយរាគៈ មានតែសតិសម្បជញ្ញៈ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅគ្រប់វេទិយាបថ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សតិប្បដាន ទី ១
 ដែលសាស្តា ដ៏ប្រសើរតែងសេព កាលសាស្តា ដ៏ប្រសើរសេពហើយ
 ទើបគួរនឹងប្រៀនប្រដៅគណៈបាន ។

(១១០) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត សាស្តាជាអ្នកអនុគ្រោះ
 ស្វែងរកប្រយោជន៍ តែងសំដែងធម៌ដល់ពួកសាវ័ក ព្រោះអាស្រ័យ
 នូវសេចក្តីអនុគ្រោះថា ធម្មជាតិទេវៈ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍
 ដល់អ្នកទាំងឡាយ ធម្មជាតិទេវៈ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់
 អ្នកទាំងឡាយ ។ សាវ័កពួកខ្លះ របស់សាស្តាទោះ មិនចង់ស្តាប់

វិក្កវគ្គស្ស សឡាយកវិក្កស្សត្តេ ទុតិយសតិប្បដ្ឋានំ

ន សោតំ ឡិទហន្តំ ន អញ្ញាចិត្តំ ឧបដ្ឋបេន្តំ
 វេកកម្មំ ច សត្តំ សាសនា វត្តន្តំ ។ ឯកេត្ត
 សាវកោ សុស្ស័យន្តំ សោតំ ឡិទហន្តំ អញ្ញាចិត្តំ
 ឧបដ្ឋបេន្តំ ន ច វេកកម្មំ សត្តំ សាសនា វត្តន្តំ ។
 តត្រកិក្ខុវេ តបាតតោ ន ចេវ អត្តមនោ ហោតិ
 ន ច អត្តមនតំ បដិសំវេទេតំ ន ច អនត្តមនោ
 ហោតិ ន ច អនត្តមនតំ បដិសំវេទេតំ អត្តមនតញ្ច
 អនត្តមនតញ្ច តទុកយំ អភិវិវដ្ឋត្វា^(១) ឧបេត្តកោ
 វិហារតិ សតោ សម្មជាតោ ឥទំ វុច្ឆតិ^(២) កិក្ខុវេ
 ទុតិយំ សតិប្បដ្ឋានំ យទវិយោ សេវតិ យទវិយោ
 សេវមាតោ សត្តា កណាមនុសាសិតុមវហតិ ។

[១១១] បុន ចបរិ កិក្ខុវេ សត្តា សាវកានំ ធម្មំ
 ទេសេតិ អនុកម្មកោ ហិតេសិ អនុកម្មំ ឧបាទាយ
 ឥទំ វេ ហិតាយ ឥទំ វេ សុខាយាតិ ។ តស្ស សាវកោ
 សុស្ស័យន្តំ សោតំ ឡិទហន្តំ អញ្ញាចិត្តំ ឧបដ្ឋបេន្តំ
 ន ច វេកកម្មំ សត្តំ សាសនា វត្តន្តំ ។ តត្រកិក្ខុវេ

១ ឧ. ធម្មត្តេ សោតិ អត្តំ ។ ២ ឧ. វុច្ឆតិ ឧ ទិស្សតិ ។

វិវត្តវត្ត សឡាយគនវិវត្តសូត្រ សតិប្បដ្ឋានទី៧

មិនផ្លូវត្រចៀក មិនតាំងចិត្តដើម្បីឲ្យដឹងសេចក្តី ក៏ប្រព្រឹត្តកន្លងពាក្យ
 ប្រៀនប្រដៅរបស់សាស្តា ។ សារីកព្នកខ្លះ ចង់ស្តាប់ ផ្លូវត្រចៀក
 តាំងចិត្តដើម្បីឲ្យដឹងសេចក្តី មិនហ៊ានប្រព្រឹត្តកន្លង ឬពាក្យប្រៀនប្រដៅ
 របស់សាស្តាឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងដំណើរនោះ ព្រះ
 គថាគត ក៏មិនមានចិត្តរីករាយ មិនទទួលនូវសេចក្តីរីករាយ មិនមាន
 តូចចិត្ត មិនទទួលនូវសេចក្តីតូចចិត្ត រៀបរយនូវសេចក្តីរីករាយនិងសេច-
 ក្តីតូចចិត្តទាំងពីរនោះ ជាអ្នកព្រងើយ ប្រកបដោយសតិសម្បជញ្ញា
 ព្រឹត្តទៅគ្រប់វិធាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន
 ទី២ ដែលសាស្តាដ៏ប្រសើរតែងសេព កាលសាស្តាដ៏ប្រសើរសេពហើយ
 ទើបគួរនឹងប្រៀនប្រដៅនូវគណៈបាទ ។

(១១១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត សាស្តាជាអ្នក
 អនុគ្រោះ ស្វែងរកប្រយោជន៍ រមែងសំដែងធម៌ដល់ពួកសារីក ព្រោះ
 អាស្រ័យ នូវសេចក្តីអនុគ្រោះថា ធម្មជាតិទេ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រ-
 យោជន៍ដល់អ្នកទាំងឡាយ ធម្មជាតិទេ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសុខ
 ដល់អ្នកទាំងឡាយ ។ តែពួកសារីក របស់សាស្តានោះ ចង់ស្តាប់
 ផ្លូវត្រចៀក តាំងចិត្តដើម្បីឲ្យដឹងសេចក្តី ទាំងមិនបានប្រព្រឹត្តកន្លងពាក្យ
 ប្រៀនប្រដៅរបស់សាស្តា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងដំណើរនោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបិបណ្ណាសកំ

តថាគតោ អត្តមនោ ចេវ ហោតិ អត្តមនតញ្ច
 បដិសំវេទេតិ អនុវស្សតោ ច វិហារតិ សតោ
 សម្មជាតោ ឥទិ វុត្តតិ ភិក្ខុវេ តតិយំ សតិប្បដ្ឋានំ
 យទិវយោ សេវតិ យទិវយោ សេវមាតោ សត្តា
 កណាមនុស្សា សិរុមហតិ ។ តយោ សតិប្បដ្ឋានា
 យទិវយោ សេវតិ យទិវយោ សេវមាតោ សត្តា
 កណាមនុស្សា សិរុមហតិ ឥត ឥត យន្តំ វុត្តំ ឥទេមតំ
 បដិវុត្តំ វុត្តំ ។

[១១២] សោ វុត្តតិ យោតាចិវយោនំ អនុត្តរោ
 ប្បុសទ្ធិប្បសារថិតិ ឥតិ ខោ បទេតំ វុត្តំ ។
 តិញ្ចេតិ បដិវុត្តំ វុត្តំ ។ ហត្ថិទមកេន ភិក្ខុវេ
 ហត្ថិទម្មោ សារតោ ឯតិយេវ ទិសំ ជារ-
 តិ ប្បុត្តិមំ វា បដិមំ វា ឧត្តរំ វា ទត្តិណំ
 វា ។ អស្សទមកេន ភិក្ខុវេ អស្ស ទម្មោ សារតោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសណ្ណសាស្ត្រៈ

ព្រះតថាគតវរវែងមានចិត្តិកាយ ទទួលនូវសេចក្តីរីករាយ តែថាមាន
 ចិត្តមិនប្រឡាក់ដោយរាគៈ ជាអ្នកមានសតិសម្បជញ្ញាៈ ប្រព្រឹត្តទៅ
 គ្រប់វិធានបឋ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ទី ៣
 ដែលសាស្ត្រាដ៏ប្រសើរតែងសេព កាលសាស្ត្រាដ៏ប្រសើរសេពហើយ
 ទើបគួរនឹងប្រៀនប្រដៅនូវគណៈបាន ។ ពាក្យថា សតិប្បដ្ឋានមាន ៣
 ប្រការ ដែលសាស្ត្រាដ៏ប្រសើរតែងសេព កាលសាស្ត្រាដ៏ប្រសើរសេព
 ហើយ ទើបគួរប្រៀនប្រដៅនូវគណៈបាន ដូច្នោះ តថាគតពោលហើយ
 ពាក្យនេះ ដែលតថាគតពោល ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនេះឯង ។

(១១២) ពាក្យថា បុគ្គលនោះ តថាគតហៅថា ជាសារថី

ទូន្មាននូវបុរស ជាអាចារ្យប្រសើរ ជាងអាចារ្យអ្នកទូន្មាននូវវេហិនៈ
 មានជីវជាដើមដូច្នោះនេះ តថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យនេះ
 តថាគតពោល ព្រោះអាស្រ័យអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជីវិត្តទូន្មាន
 ដែលទម្ងកជីវ បានទូន្មានហើយ វែងស្ទុះទៅកាន់ទិសខាងកើតក្តី
 ខាងលិចក្តី ខាងជើងក្តី ខាងត្បូងក្តី តែម្តងបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ សេះគួរទូន្មាន ដែលទម្ងកសេះ បានទូន្មានហើយ

វិកង្កវគ្គស្ស សឡាយតនវិកង្កសុត្តេ បុរិសទម្មសារបិកាវេ

ឯកំយេវ ទិសំ ជានតិ បុរត្ថមំ វា បច្ឆមំ វា
 ឧត្តរំ វា ទត្តិណំ វា ។ កោទមគេន ភិក្ខុវេ
 កោទម្មោ សារតោ ឯកំយេវ ទិសំ ជានតិ បុរត្ថមំ
 វា បច្ឆមំ វា ឧត្តរំ វា ទត្តិណំ វា ។ តថាគគេន
 ភិក្ខុវេ អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធន បុរិសទម្មោ សារតោ
 អដ្ឋ ទិសា វិជានតិ រូបំ រូបាទិ បស្សតិ អយំ បវេ-
 មា ទិសា ។ អដ្ឋតិ អរូបសញ្ញា ពហំទ្វា រូបាទិ
 បស្សតិ អយំ ទុតិយា ទិសា ។ សុភវន្តវ អនិម្មត្តោ
 យោតិ អយំ តតិយា ទិសា ។ សព្វសោ រូបសញ្ញានិ
 សមត្ថកកមា បដិយសញ្ញានិ អដ្ឋន្តមា នានត្ថសញ្ញានិ
 អមនសិការា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ញា-
 យតនិ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ អយំ បុគ្គតា ទិសា ។

វិវត្តវត្ថុ សឡាយតនវិវត្តសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលជាសារថីអ្នកទូន្មាននូវបុរស

វេមន៍ស្ទុះទៅកាន់ទិសខាងកើតក្តី ខាងលិចក្តី ខាងជើងក្តី ខាងត្បូងក្តី

តែម្តងបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គោគរូទនាន ដែលទម័ក

គោបានទូន្មានហើយ វេមន៍ស្ទុះទៅកាន់ទិសខាងកើតក្តី ខាងលិចក្តី

ខាងជើងក្តី ខាងត្បូងក្តី តែម្តងបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯបុរស

គរូទនាន ដែលព្រះភថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ បានទូន្មានហើយ

វេមន៍ស្ទុះទៅកាន់ទិសទាំង ៨ បាន គឺបុគ្គលបាននូវរូបជ្ឈាន តែងមើល

ឃើញនូវរូបទាំងឡាយ នេះជាទិស ទី ១ ។ បុគ្គលមិនបានសំគាល់នូវ

រូបខាងក្នុង តែងឃើញនូវរូបខាងក្រៅទាំងឡាយ នេះជាទិស ទី ២ ។

បុគ្គល បង្កើនចិត្តទៅកាន់អារម្មណ៍ថា (នេះ) លង្កចេះ នេះជាទិស

ទី ៣ ។ បុគ្គល ព្រោះកន្លងនូវរូបសញ្ញាដោយប្រការទាំងពួង ព្រោះ

អស់បដិយសញ្ញា ព្រោះវិលងធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនានតុសញ្ញា ក៏បានដល់

នូវអាកាសានញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អាកាសមិនមានទី

បំផុតដូច្នោះ ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ នេះជាទិស ទី ៤ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណ្ណសកំ

សត្វសោ អាត្មាសាទណ្ណាយននំ សមតិក្កម្ម អនន្តិ

វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណណ្ណាយននំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អ-

យំ បញ្ចមំ ទិសា ។ សត្វសោ វិញ្ញាណណ្ណាយននំ ស-

មតិក្កម្ម នត្ថំ តិញ្ញតិ អាតិញ្ញាណ្ណាយននំ ឧបសម្បជ្ជ

វិហារតិ អយំ ធម្មា ទិសា ។ សត្វសោ អាតិញ្ញាណ្ណាយ-

ននំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញាណ្ណាយននំ ឧបសម្បជ្ជ

វិហារតិ អយំ សត្តមំ ទិសា ។ សត្វសោ នេវសញ្ញា-

ណ្ណាយននំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយននិរោធំ

ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អយំ អជ្ឈមំ ទិសា ។ តថាគតេន

ភិក្ខុវេ អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធន ប្រសិទ្ធខោ សារិតោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្ត

បុគ្គលព្រោះកន្លងនូវភកាសានញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ក៏

បានដល់នូវវិញ្ញាណញាយតនជ្ឈាន ដោយធ្វើទុកកងបិតថា វិញ្ញាណមិន

មានទីបំផុតដូច្នោះ ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ នេះជាទិស ទី ៥ ។

បុគ្គលព្រោះកន្លងនូវវិញ្ញាណញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ក៏

បានដល់នូវភកិញ្ញាញាយតនជ្ឈាន ដោយធ្វើទុកកងបិតថា អ្វីតិបត្តបមិន

មាន ដូច្នោះ ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ នេះជាទិស ទី ៦ ។

បុគ្គលព្រោះកន្លងនូវភកិញ្ញាញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ក៏បាន

ដល់នូវនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤

នេះជាទិស ទី ៧ ។ បុគ្គលព្រោះកន្លងនូវនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន

ដោយប្រការទាំងពួង ក៏បានដល់នូវសញ្ញាវេទយិគនិពោធិ ប្រព្រឹត្ត

នៅគ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៥ នេះជាទិស ទី ៨ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

បុរសគួរទូន្មាន ដែលព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទូន្មានហើយ

វិក្កវគ្គស្ស សឡាយតនវិក្កវគ្គស្សត្ថេ កាសិភារិន្ទនំ

សមា អដ្ឋ ទិសា វិជារតិ ។ សោ វគ្គតិ យោតា-

ចរិយានិ អន្តគរោ បុរិសទម្មសារថិតិ សតិ យន្ត

វតិ សទមេតិ បដិច្ច វត្តនិ ។ សទមរោច កគវា

អត្តមណ តេ ភត្តិ កគវតោ កាសិនិ អភិន្ទនិ ។

សឡាយតនវិក្កវគ្គស្សត្ថំ សត្តមំ និដ្ឋិតំ ។

វិវត្តវគ្គ សឡាយតនវិវត្តសូត្រ សេចក្តីត្រេកអរចំពោះកាសិក

រមែងស្តុទៅកាន់ទិសទាំង៨នេះឯង ។ ពាក្យណា ថា បុគ្គលនោះ
 តថាគតហៅថា ជាសារថ្មីអ្នកទូន្មាននូវបុរស ជាអាចារ្យប្រសើរ ជាង
 អាចារ្យអ្នកទូន្មាននូវវាមានដំរីជាដើម ដូច្នោះ តថាគតបានពោល
 ហើយ ពាក្យនេះ តថាគតពោល ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនេះឯង ។
 លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ
 ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះកាសិករបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ សឡាយតនវិវត្តសូត្រ ទី ៧ ។

អង្គប័ណ្ណ ឧទ្ទេសវិក័ត្តសុត្តំ

(១០៣) ឃុំម្ភេ សុត្តិ ។ ឃុំតំ សមយំ កកវា

សាវត្ថយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ណិកស្ស អា-

រាមេ ។ តត្រ ខោ កកវា កិក្ខុ អាមន្តេសិ កិក្ខុ-

រោតិ ។ កទន្តេតិ តេ កិក្ខុ កកវតោ បច្ចុស្សោស្សំ ។

កកវា ឃុំតទរោថ ឧទ្ទេសវិក័ត្តំ រោ កិក្ខុវេ ទេ-

សិស្សាមិ តំ សុណាថ សាធុតំ មនសិករោថ

កាសិស្សាមិតិ ។ ឃុំមន្តេតិ ខោ តេ កិក្ខុ កកវ-

តោ បច្ចុស្សោស្សំ ។

ឧទ្ទេសវិភង្គល្បត្ត ទី ៨

(១១៣) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន

ព្រះភាគទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុង

សាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ មកក្នុងទី

នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា

នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ

ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវឧទ្ទេស-

វិភង្គ (បំណែកឧទ្ទេសគឺមាតិកា) ប្រាប់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ

ចូរប្រុងស្តាប់នូវឧទ្ទេសនិងវិភង្គនោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងបិត្តឲ្យល្អចុះ តថាគត

នឹងសំដែង ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានៃព្រះមានព្រះ

ភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

វិភង្គវិក្កស្ស ឧទ្ទេសវិភង្គសុត្តេ កិក្ខុនំ បរិវិក្កុនំ

(១១២) ភក្កវា ឯនទេវេច តថា តថា កិក្ខុវេ

កិក្ខុ ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា យថាស្ស ឧបបរិក្ខុតោ

ពហំទ្វា ចស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខិតំ អវិសដំ អជ្ឈិតំ

អសស្គិតំ អនុបាទាយ ន បរិតស្សេយ្យ ពហំទ្វា

កិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិក្ខិតោ អវិសដេ សតិ អជ្ឈិតំ

អសស្គិតោ អនុបាទាយ អបរិតស្សតោ អាយតិ

ជាតិជរាមវណ្ណាទុក្ខសមុទយសម្បវោ ន ហោតិ ។

នទេវេច ភក្កវា នទំ វត្ថាន សុតតោ ឧដ្ឋាយា-

សនា វិហារំ ចារិសិ ។

វិភង្គវិញ្ញាណ ឧទេសវិភង្គសូត្រ សេចក្តីត្រិះរិះរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយ

(១១៤) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដ៏កាដូច្នោះថា កាល

បើភិក្ខុនោះ ពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរត់រាយ

មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះ

មិនប្រកាន់មាំ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណ

មិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់

ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តីកើតឡើងព្រម មានព្រមនៃជាតិ

ជរា មរណៈ ដ៏សេសសល់ រឺមិនមិនមានទៅទៀត ដោយប្រការ

យ៉ាងណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុគប្បីពិចារណាដោយប្រការយ៉ាង

នោះ ។ ចុះ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះ លុះព្រះសុគតទ្រង់មាន

ព្រះពុទ្ធដ៏កាដូច្នោះហើយ ក៏ទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈចូលទៅកាន់វិហារ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណាសកំ

(១០៥) អថខោ តេសំ ភិក្ខុនិ អបិរប្បក្កន្ធស្ស
 ភកវតោ ឯតទយោសិ ឥទំ ខោ នោ អារុសោ ភកវា
 សង្កត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសត្ថា វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្ថា
 ឧដ្ឋាយាសនា វិហារិ បវិដ្ឋោ តថា តថា ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា យថាស្ស ឧបបរិក្ខតោ
 ពហិទ្ធា ចស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខតំ អវិសដំ អជ្ឈតិ
 អសណ្ឌំ អនុចាទាយ ន បរិតស្សេយ្យ ពហិទ្ធា
 ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិក្ខតេ អវិសដេ សតិ អជ្ឈតិ
 អសណ្ឌំ អនុចាទាយ អបរិតស្សតោ អាយតិ
 ជាតិជរាមរណាធុក្ខសម្មទយសម្បវោ ន ហោតិ កោ
 នុ ខោ ឥមស្ស ភកវតោ សង្កត្តេន ឧទ្ទេសស្ស
 ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្ថស្ស វិត្តារេន អត្ថំ
 វិកដេយ្យតិ ។ អថខោ តេសំ ភិក្ខុនិ ឯតទយោសិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

(១១៥) គ្រាកាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចចេញ
ទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា ម្ចាស់
អាវុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង នូវទុទ្ទេសនេះ
ដល់យើងទាំងឡាយ ដោយសង្ខេប មិនបានចែកអត្ត ដោយពិស្តារ
ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់គ្រាស់ថា
កាលបើភិក្ខុនោះពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរត់រាយ
មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះ
មិនប្រកាន់មាំ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណ
មិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់
ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តីកើតឡើងព្រម មានព្រមនៃ
ជាតិ ជរា មរណៈ និងទុក្ខ រមែងមិនមានតទៅទៀត ដោយប្រការ
យ៉ាងណា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុគប្បវិចារណាដោយប្រការយ៉ាង
នោះ ។ ចុះ តើទុទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងដោយសង្ខេប
មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារនេះ នរណា ហ្ន៎ នឹងអាចចែកអត្តដោយ
ពិស្តារបាន ។ គ្រានោះ ភិក្ខុទាំងនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា

វិវត្តវិញ្ញស្ស ឧទ្ទេសវិវត្តសុត្តេ មហាកថាស្ថបសង្កមនំ

អយំ ខោ អាយស្មា មហាកថាណោ សត្តំ ចេវ
 សំវណ្ណតោ សម្មាវតោ ច វិញ្ញំ ព្រហ្មចារីនំ
 ចយោតិ ពាយស្មា មហាកថាណោ ឥមស្ស ភកវតា
 សង្ខត្តន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ
 អវិភត្តស្ស វិត្តារេន អត្ថំ វិភជិតំ យន្តន មយំ
 យេនាយស្មា មហាកថាណោ តេនុបសង្កមេយ្យ ម
 ឧបសង្កមិត្តា អាយស្មន្តំ មហាកថាណំ ឯតមត្តំ
 បដិប្បន្នេយ្យ មាតិ ។

[១១៦] អថខោ តេ ភិក្ខុ យេនាយស្មា
 មហាកថាណោ តេនុបសង្កមស្ស ឧបសង្កមិត្តា
 អាយស្មតា មហាកថាណេន សង្ខំ សម្មោទីស្ស
 សម្មោទនីយំ កថំ សារាណីយំ វិតសារេត្តា
 ឯតមត្តំ និសីទីស្ស ។ ឯតមត្តំ និសីទ្ធោ ខោ តេ
 ភិក្ខុ អាយស្មន្តំ មហាកថាណំ ឯតទេវេប្បំ ឥទិ
 ខោ ណោ អារុសោ កថាណ ភកវា សង្ខត្តន
 ឧទ្ទិសិត្តា វិត្តារេន អត្ថំ អវិភជិត្តា ឧដ្ឋាយាសោ

វិវត្តវគ្គ ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ ការចូលទៅរកព្រះមហាក្សត្រ:

ព្រះមហាក្សត្រមានអាយុនេះ ព្រះសាស្តាទ្រង់សរសើរផង សព្វហ្ម-
 ចារីទាំងឡាយជាអ្នកប្រាជ្ញ លើកតម្កើងផង ឧទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះ
 ភាគទ្រង់សរសើរ ដោយសង្ខេប មិនបានចែកអត្ត ដោយពិស្តារនេះ
 មានតែព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ ទើបអាចចែកអត្តដោយពិស្តារបាន
 បើដូច្នោះ គួរតែយើងទាំងឡាយ នាំគ្នាចូលទៅរកព្រះមហាក្សត្រមាន
 អាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ យើងទាំងឡាយគប្បីសួរនូវសេចក្តីនេះ
 នឹងព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ ។

(១១៦) លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏នាំគ្នាចូលទៅរកព្រះ

មហាក្សត្រមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យរក
 ទាក់សំណេះសំណាល នឹងព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ លុះបញ្ចប់
 ពាក្យដែលគួររីករាយ នឹងពាក្យដែលគួររលឹកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទី
 សមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ពោល
 នឹងព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ ដូច្នោះថា បពិត្រព្រះក្សត្រមានអាយុ
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សរសើរ ឧទ្ទេសនេះ ដល់យើងទាំងឡាយដោយ
 សង្ខេប មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារ ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

វិញ្ញាណំ បរិដ្ឋោ តថា តថា ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឧបបរិក្ខេយ្យ

យថា យថាស្ស ឧបបរិក្ខតោ ពហំទ្វា ចស្ស

វិញ្ញាណំ អវិក្ខតំ អវិសដំ អជ្ឈតំ អសណ្ឌំ អនុហា-

នាយ ន បរិកស្សយ្យ ពហំទ្វា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ

អវិក្ខតោ អវិសដេ សតិ អជ្ឈតំ អសណ្ឌោ អនុ-

ហានាយ អបរិកស្សតោ អាយតី ជាតិជវាមរណា ទុក្ខ-

សម្មុទយសម្មវេ ន យោតិទិ តេសុទ្ធោ អារុសោ

កក្កាន អម្ហាតំ អចិរយ្យក្កន្តស្ស កកវតោ ឃតទ-

យោសិ ឥមំ ទោ នោ អារុសោ កកវា សម្មិត្តោ-

ន ទុទ្ទេសំ ទុទ្ទេសិក្ខា វិត្តារេន អត្ថំ អវិភជិត្តា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសព្វៈ

ចូលទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់ត្រាស់ថា កាលបើភិក្ខុនោះ ពិចារណា

ហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ

ទាំងមិនបិទនៅខាងក្នុង ហើយមិនបានតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់

ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ទាំងមិនបិទនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិន

បានប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តីកើតឡើងព្រម មានព្រមទែនជាតិ ដក

មរណៈ និងទុក្ខ រមែងមិនមានតទៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណាៗ ម្នាល

ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុគប្បីពិចារណាដោយប្រការយ៉ាងនោះៗ ចុះ បពិត្រ

ព្រះភូមិមានអាយុ កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចចេញ

ទៅ មិនយូរប៉ុន្មាន យើងទាំងឡាយនោះ ក៏មានសេចក្តីគ្រិះរិះដូច្នោះ

ថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងទុស្តនេះ

ដល់យើងទាំងឡាយ ដោយសន្តិប មិនបានបែកអត្តដោយពិស្តារ

វិវត្តវត្តស្យ ឧទ្ទេសវិវត្តសុត្តេ មហាកថាស្តបសង្កមនំ

ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ តថា តថា ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ

ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា យថាស្ស ឧបបរិក្ខតោ ពហិទ្ធា

ចស្ស វិញ្ញាណំ អរិក្ខិតំ អរិសដំ អជ្ឈិតំ អសណ្ឌិតំ

អនុបាទាយ ន បរិវស្សេយ្យ ពហិទ្ធា ភិក្ខុវេ វិញ្ញា-

ណោ អរិក្ខិតោ អរិសដេ សតិ អជ្ឈិតំ អសណ្ឌិតោ

អនុបាទាយ អបរិវស្សតោ អាយតី ជាតិជរាមរណ-

ទុក្ខសមុទយសម្ពោ ន ហោតីតំ កោ ន ខោ ខ-

មស្ស កកវតា សង្ខត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ធិដ្ឋស្ស វិត្តា-

វេន អត្ថំ អរិកត្តស្ស វិត្តាវេន អត្ថំ វិកជេយ្យតិ តេ-

សដ្ឋោ អារុសោ កត្តាន អម្បាកំ ឯតទហោសិ អយំ

ខោ អាយស្មា មហាកត្តានោ សត្ត វេវ សំវណ្ណិ-

តោ សម្មាវតោ ច វិញ្ញំ សព្រហ្មចារីនំ បហោតិ

វិវត្តវត្ត ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ ការចូលទៅរកព្រះមហាកថានុៈ

ឡើយ ក៏ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់
 ត្រាស់ថា កាលបើភិក្ខុនោះពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ
 មិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ទាំងមិនបិតនៅខាងក្នុង
 ហើយមិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាល
 បើភិក្ខុនោះមានវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ទាំង
 មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តី
 កើតឡើងព្រម មានព្រមនៃជាតិ ជរា មរណៈ និងទុក្ខ វេទនា
 មិនមានតទៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណា ៗ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុគប្បីពិចារណា ដោយប្រការ យ៉ាងនោះៗ ចុះ តើឧទ្ទេសវិវត្ត
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ដោយសង្ខេប មិនបានចែកអត្ថដោយ
 ពិស្តារនេះ នរណាហ្ន៎ នឹងអាចចែកអត្ថដោយពិស្តារបាន បពិត្រ
 ព្រះករុណាមានអាយុ យើងទាំងឡាយនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះ
 ដូច្នោះថា ព្រះមហាកថានុៈមានអាយុនេះឯង ព្រះសាស្ត្រាទ្រង់
 សរសើរផង សព្វហ្មតារីទាំងឡាយជាអ្នកប្រាជ្ញ លើកតម្កើងផង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

ចាយស្មា មហាកណ្ណោ ឥមស្ស កកវតា សង្ក័ត្តន
 ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស
 វិត្តារេន អត្ថំ វិកជិត្តំ យន្ទន មយំ យេនាយស្មា
 មហាកណ្ណោ តេនុបសង្កមេយ្យម ឧបសង្កមិត្តា
 អាយស្មន្តំ មហាកណ្ណានំ ឯតមត្ថំ បដិប្បច្ឆេយ្យមាតិ
 វិកជិតាយស្មា មហាកណ្ណោនតិ ។

[១១៧] សេយ្យជាបិ អារុសោ ចុរិសោ សារត្ថិកោ

សារគវេសី សារបរិយេសនញ្ញារមា មហានោ រុត្តស្ស
 តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ មូលំ អតិក្កម្ម ខន្ធ
 សាខាបលាសេ សារំ បរិយេសិតតំ មញ្ញាយ្យ ឃិរិ
 សម្មន្តមិទំ អាយស្មន្តានំ សុត្តរិ សម្មខ្ចិក្ខតេ តិ
 កកវន្តំ អតិសិត្តា អម្មេ ឯតមត្ថំ បដិប្បច្ឆិតតំ មញ្ញេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

ទទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ដោយសន្ទុប មិនបានចែក
 អត្តដោយពិស្តារនេះ មានតែព្រះមហាក្ខត្តានៈមានអាយុ ទើបអាចចែក
 អត្តដោយពិស្តារបាន បើដូច្នោះ គួរតែយើងទាំងឡាយនាំគ្នាចូលទៅ
 រកព្រះមហាក្ខត្តានៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ យើងទាំងឡាយ
 គប្បីសួរនូវសេចក្តីនេះ នឹងព្រះមហាក្ខត្តានៈមានអាយុ ដូច្នោះ សូម
 ព្រះមហាក្ខត្តានៈមានអាយុ ចែក (អត្តនោះដោយពិស្តារឲ្យបាន) ។

(១១៧) ព្រះមហាក្ខត្តានៈ មានអាយុ ពោលថា ម្ចាស់
 អាវុស ទាំងឡាយ បុរសអ្នកត្រូវការដោយឈើខ្លីម ជាអ្នកស្វែង
 រកឈើខ្លីម បានដើរទៅស្វែងរកឈើខ្លីម កាលបើដើមឈើធំដុះនៅ
 (ចំពោះមុខ) ក៏ដើររំលងចូល រំលងដើម សំគាល់នូវមែកនិងសន្លឹកថា
 ជាខ្លីមដែលខ្លួនត្រូវស្វែងរកវិញ មានទុបមាដូចម្តេចមិញ សេចក្តីនេះ
 ក៏មានទុបមេយ្យដូច កាលដែលព្រះសាស្តា បិតនៅចំពោះមុខ នៃ
 លោកមានអាយុទាំងឡាយ លោកទាំងឡាយ ក៏រំលងព្រះមានព្រះ
 ភាគនោះ ហើយសំគាល់នូវយើងថាជាបុគ្គលគួរសួរនូវសេចក្តីនេះវិញ

រាង្គវិញ្ញាណ ឧទ្ទេសវិញ្ញាណ លាភិកោបមា

សោ អន្ទាវសោ^(១) ភកកា ជាទំ ជាធាតុ បស្សំ

បស្សតិ បក្ខុក្ខតោ ញ្ញាលាក្ខតោ ធម្មក្ខតោ

ព្រហ្មក្ខតោ វត្ថា បវត្ថា អត្តស្ស ទិដ្ឋតា អម-

តស្ស ធាតា ធម្មស្សមី ភថាកតោ សោ បេវ

បនេតស្ស កាលោ អយោសិ យំ ភកវន្តិយេវ

ឯតមន្តំ បដិប្បន្នយ្យេថ យថា លោ^(២) ភកកា

ព្យាករេយ្យ ភថា ទំ ធារេយ្យថាតិ ។ អន្ទាវសោ

កត្តាន ភកកា ជាទំ ជាធាតុ បស្សំ បស្សតិ

បក្ខុក្ខតោ ញ្ញាលាក្ខតោ ធម្មក្ខតោ ព្រហ្មក្ខតោ

វត្ថា បវត្ថា អត្តស្ស ទិដ្ឋតា អមតស្ស ធាតា

១ ម. អានុវសោ ។ ២ ឧ. ម. លោ ។

វិក្កវគ្គ ឧទ្ទេសវិក្កសូត្រ ឧបមាដោយបុគ្គលអ្នកត្រូវការដោយខ្ញុំមឈើ

ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគនោះ ព្រះអង្គ
 ជ្រាបនូវហេតុដែលគួរជ្រាប ឃើញនូវហេតុដែលគួរឃើញបាន ជា
 អ្នកមានបញ្ញាចក្កកើតហើយ មានញាណកើតហើយ មានធម៌កើត
 ហើយ មានសេចក្តីប្រសើរកើតហើយ ជាអ្នកពោលធម៌ ជាអ្នកញ្ញាំង
 ធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ជាអ្នកពន្យល់សេចក្តី ជាអ្នកឲ្យនូវអមតៈ (និព្វាន)
 ព្រះគម្ភាគតជាម្ចាស់នៃធម៌ កាលនោះជាកាលគួរ អ្នកទាំងឡាយសួរ
 សេចក្តីនេះ នឹងព្រះមានព្រះភាគបាន ព្រះមានព្រះភាគព្យាករដល់
 អ្នកទាំងឡាយ យ៉ាងណា អ្នកទាំងឡាយ គប្បីចាំទុកនូវសេចក្តីនោះ
 យ៉ាងនោះ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយពោលថា ម្នាលព្រះករុណាព្រះមានអាយុ
 ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គជ្រាបនូវហេតុដែលគួរជ្រាប ឃើញនូវហេតុ
 ដែលគួរឃើញ ព្រះអង្គមានចក្កកើតហើយ មានញាណកើតហើយ មាន
 ធម៌កើតហើយ មានសេចក្តីប្រសើរកើតហើយ ជាអ្នកពោលធម៌ ជាអ្នក
 ញ្ញាំងធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ជាអ្នកពន្យល់សេចក្តី ជាអ្នកឲ្យនូវអមតៈ (និព្វាន)

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណ្ណសកំ

ធម្មស្សាមី តថាគតោ សោ ចេវ បនេតស្ស កាលោ
 អហោសិ យំ កកវន្តិយេវ ឯតមន្តំ បដិបុច្ឆយ្យាម
 យថា ឆោ កកវ ព្យាករេយ្យ តថា នំ ឆារេយ្យាម
 អបិហាយស្មា មហាកត្តាឆោ សត្ត ចេវ សិវណ្ណតោ
 សម្មាវិតោ ច វិញ្ញំ សព្វហ្មចារិំ បហោតិ ចា-
 យស្មា មហាកត្តាឆោ ឥមស្ស កកវតា សន្តិគ្គេន
 ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្តំ អវិភត្តស្ស
 វិត្តារេន អត្តំ វិភជិតំ វិភជិតាយស្មា មហាកត្តាឆោ
 អក្កកវិត្តាតិ ។ តេនហារុសោ សុណាថ សាធុកំ
 មនសិករោថ កាសិស្សាមីតិ ។ ឯវហារុសោតិ ខោ
 តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ មហាកត្តានស្ស បច្ឆស្សា-
 សំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

ព្រះគថាគតជាម្ចាស់នៃធម៌ កាលនោះជាកាលគួរយើងទាំងឡាយ សួរ
សេចក្តីនេះ នឹងព្រះមានព្រះភាគហើយ បើព្រះមានព្រះភាគព្យាករ
ដល់យើងទាំងឡាយ យ៉ាងណា យើងទាំងឡាយ គប្បីចាំទុកនូវ
សេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះ ដោយពិតមែនហើយ តែថាព្រះមហាក្ខត្តានៈ
មានអាយុ ព្រះសាស្តាសរសើរផង សព្វហូរចរទាំងឡាយជាអ្នកប្រាជ្ញ
លើកតម្កើងផង ទុទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងដោយសន្តិប
មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារនេះ មានតែព្រះមហាក្ខត្តានៈ ទើបអាចចែក
នូវអត្តដោយពិស្តារបាន សូមព្រះមហាក្ខត្តានៈមានអាយុ កុំធ្វើនូវសេចក្តី
ចង្អៀតចង្អល់ឡើយ សូមចែក (អត្តនេះដោយពិស្តារ) ។ ព្រះក្ខត្តានៈ
ពោលថា ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ បើដូច្នោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់
ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យល្អចុះ ខ្ញុំនឹងសំដែងឲ្យស្តាប់ ។ ក៏ក្មេងទាំងនោះ ទទួល
ស្តាប់ពាក្យព្រះមហាក្ខត្តានៈមានអាយុថា ករុណា អាវុសោ ។

វិក្កុវគ្គស្ស ឧទ្ទេសវិក្កុស្សត្តេ វិញ្ញាទ្ទេសព្ពរាជិនំ

(១០៨) អាយស្មា មហាកត្តានោ ឯតទពេ ច
យំ ខោ នោ អារុសោ កកវា សង្ខត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិ-
សិត្តា វិត្តារេន អត្ថំ អវិកជិត្តា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ
បរិដ្ឋោ តថា តថា ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា
យថាស្ស ឧបបរិក្ខតោ ពហិទ្ធា ចស្ស វិញ្ញាណំ
អវិក្ខតំ អវិសដំ អជ្ឈតំ អសណ្ឌិតំ អនុចាទាយ
ន បរិតស្សេយ្យ ពហិទ្ធា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិក្ខតេ
អវិសដេ សតិ អជ្ឈតំ អសណ្ឌិតេ អនុចាទាយ
អបរិតស្សតោ អាយតី ជាតិជរាមរណាទុក្ខសមុទយ-
សម្ពវេ ន ហោតតិ ឥមស្ស ខោ អហំ អារុសោ
កកវតា សង្ខត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ
អវិកត្តស្ស ឃីរំ វិត្តារេន អត្ថំ អាជាតាម ។

វិវត្តវិញ ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ ការចែកអត្ថនៃឧទ្ទេសដោយពិស្តារ

[១១៨] ព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ ពោលដូច្នោះថា ម្ចាស់
 អាវុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងឧទ្ទេសណា ដល់
 យើងទាំងឡាយដោយសន្តិប មិនបានចែកអត្ថដោយពិស្តារ ស្រាប់
 តែទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់ត្រាស់ថា កាល
 បើភិក្ខុនោះ ពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរត់រាយ
 មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ទាំងមិនបិតនៅខាងក្នុង ហើយមិនតក់ស្លុត
 ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មាន
 វិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ទាំងមិនបិតនៅខាងក្នុង
 មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ ការកើតឡើងព្រម មានព្រម
 នៃជាតិ ជរា មរណៈ និងទុក្ខ រមែងមិនមានតទៅទៀត ដោយប្រការ
 យ៉ាងណា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុគប្បពិចារណា ដោយប្រការ
 យ៉ាងនោះ ។ ចុះ ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ឧទ្ទេសនេះឯង ដែលព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ដោយសន្តិប មិនបានចែកអត្ថដោយពិស្តារ
 ខ្ញុំក៏ដឹងច្បាស់នូវអត្ថ ដោយពិស្តារ ដូចនឹងពោលតទៅនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

(១០៧) កថញ្ញាវុសោ ពហិទ្ធា វិញ្ញាណំ វិត្តុតិ

វិសដន្តិ វុត្តុតិ ។ ឥត្តាវុសោ កិច្ចុនោ ចក្កុនោ

រូបំ ទិស្វា រូបនិមិត្តានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ

រូបនិមិត្តស្ស ឧកតិ រូបនិមិត្តស្ស ឧវិចិត្តំ រូបនិ-

មិត្តស្ស ឧសញ្ញោ ជនសំយុត្តំ ពហិទ្ធា វិញ្ញាណំ វិត្តុតិ

វិសដន្តិ វុត្តុតិ ។ សោតេន សទ្ធិ សុត្វា ... យា-

នេន កន្ធិ យាយិត្វា ... ជីវ្ហយ រសំ សាយិត្វា ...

កាយេន ដោដ្ឋំ ដុសិត្វា ... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ

ធម្មនិមិត្តានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ធម្មនិមិត្តស្ស ឧ-

កតិ ធម្មនិមិត្តស្ស ឧវិចិត្តំ ធម្មនិមិត្តស្ស ឧសញ្ញោ-

ជនសំយុត្តំ ពហិទ្ធា វិញ្ញាណំ វិត្តុតិ វិសដន្តិ វុត្តុ-

តិ ។ ឃី ចោ កាវុសោ ពហិទ្ធា វិញ្ញាណំ វិត្តុតិ

វិសដន្តិ វុត្តុតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្ក

(១១៧) ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ដូចម្តេចហៅថាវិញ្ញាណរតត្ត
 រាយ ខ្នាត់ខ្នាយទៅខាងក្រៅ ។ ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុកង
 សាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ ក៏មានវិញ្ញាណរលឹកទៅតាម
 រូបនិមិត្ត ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរកងរូបនិមិត្ត ជាប់ចំពាក់ដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរកងរូបនិមិត្ត ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរកងរូបនិមិត្ត
 (នេះ) ហៅថាវិញ្ញាណរតត្តរាយ ខ្នាត់ខ្នាយទៅខាងក្រៅ ។ ភិក្ខុពូ
 សំឡេងដោយត្រចៀក ... ជុំក្លិនដោយច្រមុះ ... ទទួលរសដោយ
 អណ្តាត ... ប៉ះពាល់ដោយដូងដោយកាយ ... ដឹងនូវធម៌ដោយចិត្តហើយ
 ក៏មានវិញ្ញាណរលឹកទៅតាមធម៌និមិត្ត ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរកង
 ធម៌និមិត្ត ជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្តីត្រេកអរកងធម៌និមិត្ត ប្រកបព្រម
 ដោយសេចក្តីត្រេកអរកងធម៌និមិត្ត (នេះ) ហៅថាវិញ្ញាណរតត្តរាយ
 ខ្នាត់ខ្នាយទៅខាងក្រៅ ។ ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ដែលហៅថា
 វិញ្ញាណរតត្តរាយ ខ្នាត់ខ្នាយទៅខាងក្រៅ យ៉ាងនេះឯង ។

វិញ្ញាណស្ស ឧទ្ទេសវិញ្ញាណស្ស វិញ្ញាណស្ស

(១២០) កថញ្ញាវុសោ ពហំទ្វា វិញ្ញាណំ អ-
 វិក្ខតំ អវិសដនំ វុច្ចតិ ។ ឥទ្ធកុសោ ភិក្ខុនោ
 ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន រូបនិមិត្តានុសារំ វិញ្ញាណំ
 ហោតិ ន រូបនិមិត្តស្សា ទគជិតំ ន រូបនិមិត្តស្សា ទ-
 វិនិត្តំ ន រូបនិមិត្តស្សា ទសំខោ ជនសំយុតំ ពហំទ្វា
 វិញ្ញាណំ អវិក្ខតំ អវិសដនំ វុច្ចតិ ។ សោតេន សទ្ធិ
 សុត្តា... យានេន កន្ធិ យាយិត្តា... ជិក្ខុយ រសំ
 សាយិត្តា... កាយេន ដោជ្ជតំ ធុសិត្តា... មនសា
 ចម្មំ វិញ្ញាយ ន ចម្មនិមិត្តានុសារំ វិញ្ញាណំ ហោតិ
 ន ចម្មនិមិត្តស្សា ទគជិតំ ន ចម្មនិមិត្តស្សា ទវិនិត្តំ
 ន ចម្មនិមិត្តស្សា ទសំខោ ជនសំយុតំ ពហំទ្វា វិញ្ញា-
 ណំ អវិក្ខតំ អវិសដនំ វុច្ចតិ ។ ឃំ ខោ អារុសោ
 ពហំទ្វា វិញ្ញាណំ អវិក្ខតំ អវិសដនំ វុច្ចតិ ។

វិញ្ញាណមិនរត់រាយ ឧទ្ទេសវិញ្ញាណមិនរត់រាយ

(១២០) ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ដូចម្តេចហៅថាវិញ្ញាណមិន
 រត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុ
 ក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ តែវិញ្ញាណមិនបានរលឹក
 ទៅតាមរូបនិមិត្ត មិនបានប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងរូបនិមិត្ត មិន
 ជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងរូបនិមិត្ត មិនប្រកបព្រមដោយសេចក្តី
 ត្រេកអរក្នុងរូបនិមិត្ត (នេះ) ហៅថាវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយ
 ទៅខាងក្រៅ ។ ភិក្ខុសំឡេងដោយត្រចៀក ... ធ្មេញដោយច្រមុះ...
 ទទួលរសដោយអណ្តាត ... ប៉ះពាល់រូបផ្សេងដោយកាយ ... ដឹង
 នូវធម៌ដោយចិត្តហើយ វិញ្ញាណក៏មិនបានរលឹកទៅតាមធម៌និមិត្ត មិន
 ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងធម៌និមិត្ត មិនជាប់ចំពាក់ដោយសេច-
 ក្តីត្រេកអរក្នុងធម៌និមិត្ត មិនប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងធម៌និមិត្ត
 (នេះ) ហៅថាវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ។
 ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ដែលហៅថាវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់
 ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ យ៉ាងនេះឯង ។

សត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

(១២០) កថញ្ញាវុសោ អជ្ឈតំ ចិត្តំ សណ្ឋិតន្តិ

វុច្ឆតិ ។ ឥន្ទាវុសោ ភិក្ខុ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ វិវិច្ឆ អ-

កុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារិ វិវេកជំ

បីតិសុខំ បវេមំ ណានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ។ តស្ស

វិវេកជញ្ញវិតិសុខានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ វិវេកជញ្ញ-

វិតិសុខស្សា ទតចិត្តំ វិវេកជញ្ញវិតិសុខស្សា ទតនិពាទ្ធិ វិវេ-

កជញ្ញវិតិសុខស្សា ទសញ្ញាជនសំយត្តំ អជ្ឈតំ ចិត្តំ

សណ្ឋិតន្តិ វុច្ឆតិ ។ បុន ចបរិ អារុសោ ភិក្ខុ

វិតក្កវិចារានំ វុបសមា អជ្ឈតំ សម្បសាទនំ

ចេតសោ ឯកោទិការិ អវិតក្កំ អវិចារិ សមាធិជំ

បីតិសុខំ ទុតិយំ ណានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

(១២១) ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ដូចម្តេចហៅថា ចិត្តបិតនៅ
 ខាងក្នុង ។ ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់ចាក
 កាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ បានដល់នូវបឋ-
 មជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ វិចារៈ មានតែបំណងសុខដែលកើតអំពីវិវេក
 ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។ ភិក្ខុនោះ រមែង
 មានវិញ្ញាណ លើកទៅតាមបំណងសុខដែលកើតអំពីវិវេក ប្រាថ្នាដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបំណងសុខដែលកើតអំពីវិវេក ជាប់ចំពាក់ដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបំណងសុខដែលកើតអំពីវិវេក ប្រកបព្រមដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងបំណងសុខដែលកើតអំពីវិវេក (នេះ) ហៅថា ចិត្ត
 បិតនៅខាងក្នុង ។ ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ភិក្ខុ
 ព្រោះម្សៅនូវវិតក្កៈនិងវិចារៈ រួចហើយបានដល់នូវទុតិយជ្ឈាន ជាធម្ម-
 ជាតកើតមានក្នុងសន្តានចិត្ត ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាគឺសទ្ធា មានភាព
 ជាចិត្តខ្ពស់ឯក មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មានតែបំណងសុខកើតអំពី
 សមាធិតបឋមជ្ឈាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។

វរង្គវគ្គស្ស ឧទ្ទេសវរង្គសុត្តេ អដ្ឋិក្ខចិត្តសណ្ឋិតតា

តស្ស សមាធិជប្បវិតសុខានុសារី វិញ្ញាណំ យោតិ

សមាធិជប្បវិតសុខស្ស ទកធិតំ សមាធិជប្បវិតសុខស្ស-

ទវិនិត្តំ សមាធិជប្បវិតសុខស្ស ទសញ្ញោជនសំយុត្តំ

អដ្ឋិតំ ចិត្តំ សណ្ឋិតន្តំ វច្ឆិតំ ។ បុន ចបរំ អារុសោ

ភិក្ខុ បតិយា ច វិហារា ឧបេក្ខកោ ច វិហារតិ

សតោ ច សម្មជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ

យន្តំ អរិយា អាចិត្តន្តំ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិ-

ហារីតិ តតិយំ យានំ ឧបសម្មជ្ឈ វិហារតិ ។ តស្ស

ឧបេក្ខានុសារី វិញ្ញាណំ យោតិ ឧបេក្ខាសុខស្ស-

ទកធិតំ ឧបេក្ខាសុខស្ស ទវិនិត្តំ ឧបេក្ខាសុខស្ស-

ទសញ្ញោជនសំយុត្តំ អដ្ឋិតំ ចិត្តំ សណ្ឋិតន្តំ វច្ឆិតំ ។

បុន ចបរំ អារុសោ ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា

វិវត្តវិញ្ញាណ ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ ភាពឆៃចិត្តបិតនៅខាងក្នុង

ភិក្ខុនោះ រមែងមានវិញ្ញាណរលឹកទៅតាមនូវបីតិវិធីសុខ ដែលកើតអំពី
សមាធិ ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបីតិវិធីសុខ ដែលកើតអំពី
សមាធិ ជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបីតិវិធីសុខ ដែលកើតអំពី
សមាធិ ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបីតិវិធីសុខ ដែលកើតអំពី
សមាធិ (នេះ) ហៅថា ចិត្តបិតនៅខាងក្នុង ។ ម្នាលភារុសោទាំង-
ឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុ ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិវិធី ប្រកប
ដោយទុរេក្ខា មានស្មារតី និងមានសេចក្តីផ្ទុះខ្លួន ទទួលសេចក្តីសុខ
ដោយនាមកាយ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ តែងសរសើរបុគ្គលដែលបាន
តតិយជ្ឈាន ទោះបីបុគ្គលដែលបានតតិយជ្ឈាន តែងមានចិត្តប្រកបដោយ
ទុរេក្ខា មានស្មារតី មានធម៌ជាគ្រឿងនៅជាសុខដូច្នោះ ព្រោះតតិយជ្ឈាន
ណា ក៏បានដល់នូវតតិយជ្ឈាននោះ ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយ
ឥរិយាបថទាំង ៤ ។ ភិក្ខុនោះ រមែងមានវិញ្ញាណរលឹកទៅតាមនូវទុរេក្ខា
ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសុខប្រកបដោយទុរេក្ខា ជាប់ចំពាក់
ដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសុខប្រកបដោយទុរេក្ខា ប្រកបព្រមដោយ
សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងទុរេក្ខានិងសុខ (នេះ) ហៅថាចិត្តបិតនៅខាងក្នុង ។
ម្នាលភារុសោទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ភិក្ខុព្រោះលះបង់នូវសុខផង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

ទុក្ខស្ស ច បហានា ចុត្រេវ សោមនស្សនោមនស្សានំ
 អត្តជ្ជំមា អទុក្ខមស្មុំ ឧបេក្ខាសតិហរិស្មុទ្ធិ ចតុត្ត
 យានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។ តស្ស អទុក្ខមស្មុ-
 ខានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ អទុក្ខមស្មុខស្សាទក-
 ដិតំ អទុក្ខមស្មុខស្សាទវិនិត្តំ អទុក្ខមស្មុខស្សាទ-
 សញ្ញោជនសំយត្តំ អជ្ឈត្តំ ចិត្តំ សឃ្មិតន្ត
 វុច្ចតិ ។ ឃរំ ចោ អារុសោ អជ្ឈត្តំ ចិត្តំ សឃ្មិតន្ត
 វុច្ចតិ ។

(១២២) កថញ្ញាវុសោ អជ្ឈត្តំ ចិត្តំ អសឃ្មិតន្ត
 វុច្ចតិ ។ ឥន្ទាវុសោ ភិក្ខុ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។
 បវេមំ យានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។ តស្ស ន វិវេ-
 កជប្ប័តិសុខានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ន វិវេកជប្ប័-
 តិសុខស្សាទកដិតំ ន វិវេកជប្ប័តិសុខស្សាទវិនិត្តំ
 ន វិវេកជប្ប័តិសុខស្សាទសញ្ញោជនសំយត្តំ អជ្ឈត្តំ
 ចិត្តំ អសឃ្មិតន្ត វុច្ចតិ ។ បុន ចបរំ អារុសោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

លះបង់នូវទុក្ខផង មានសោមនស្សនឹងទោមនស្សអស់ហើយក្នុងកាលមុន
 ផង ក៏បានដល់នូវចក្ខុវិស័យ ដែលមិនមានទុក្ខ មិនមានសុខ មានតែ
 សតិដ៏បរិសុទ្ធដោយទុបេក្ខា ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថ
 ទាំង ៤ ។ ភិក្ខុនោះ វេមន៍មានវិញ្ញាណរលឹកទៅតាមអទុក្ខមសុខគឺ
 ទុបេក្ខា ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងអទុក្ខមសុខ ជាប់ចំពាក់ដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងអទុក្ខមសុខ ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុង
 អទុក្ខមសុខ (នេះ) ហៅថា ចិត្តមិនបិតនៅខាងក្នុង ។ ម្នាលអារុសោ
 ទាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯង ដែលហៅថា ចិត្តមិនបិតនៅខាងក្នុង ។

(១២២) ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថាចិត្តមិនបិត
 នៅខាងក្នុង ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់
 ចាកតាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់នូវបឋមជ្ឈាន ហើយសម្រេច
 សម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។ ភិក្ខុនោះ វេមន៍មានវិញ្ញាណមិន
 បានរលឹកទៅតាមបីតិវិនិស្ស័យដែលកើតអំពីវិវេក មិនបានប្រាថ្នាដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបីតិវិនិស្ស័យដែលកើតអំពីវិវេក មិនបានជាប់ចំពាក់
 ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបីតិវិនិស្ស័យដែលកើតអំពីវិវេក មិនប្រកបព្រម
 ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបីតិវិនិស្ស័យដែលកើតអំពីវិវេក (នេះ) ហៅ
 ថា ចិត្តមិនបិតនៅខាងក្នុង ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ មួយវិញទៀត

វិភង្គវិភង្គស្ស ឧទ្ទេសវិភង្គស្សត្តេ អដ្ឋិត្តចិត្តាសណ្ឌិតតា

ភិក្ខុ វិភង្គវិភង្គវិហារានិ ឧបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈានំ
ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ។ តស្ស ន សមាធិជប្បវិត្តសុខា-
នុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ន សមាធិជប្បវិត្តសុ-
ខស្សា នកធិតំ ន សមាធិជប្បវិត្តសុខស្សា នវិនិត្តំ ន
សមាធិជប្បវិត្តសុខស្សា នសញ្ញោជនសំយុត្តំ អដ្ឋិត្ត
ចិត្តំ អសណ្ឌិតនិ វត្ថុតិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ
បិតិយោ ច វិភាតា ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ
វិហារតិ ។ តស្ស ន ឧបេក្ខានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ
ន ឧបេក្ខាសុខស្សា នកធិតំ ន ឧបេក្ខាសុខស្សា-
នវិនិត្តំ ន ឧបេក្ខាសុខស្សា នសញ្ញោជនសំយុត្តំ
អដ្ឋិត្តំ ចិត្តំ អសណ្ឌិតនិ វត្ថុតិ ។ បុន
ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា
។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ។
តស្ស ន អនិក្ខមសុខានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ

វិវត្តវគ្គ ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ ភាពនៃចិត្តមិនបីតនៅខាងក្នុង

ភិក្ខុ ព្រោះរម្ងាប់នូវវិតក្កៈនិងវិចារៈ ។ បេ ។ បានដល់នូវទុតិយជ្ឈាន
 ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។ ភិក្ខុនោះវេមន៍មាន
 វិញ្ញាណមិនបានរលឹកទៅតាមបីតិ និងសុខដែលកើតអំពីសមាធិ មិនបាន
 ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបីតិ និងសុខដែលកើតអំពីសមាធិ មិន
 ជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបីតិ និងសុខដែលកើតអំពីសមាធិ មិន
 ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបីតិ និងសុខ ដែលកើតអំពីសមាធិ
 (នេះ) ហៅថាចិត្តមិនបីតនៅខាងក្នុង ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ មួយ
 ទៀត ភិក្ខុ ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិ ។ បេ ។ បានដល់នូវទុតិ-
 យជ្ឈាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។ ភិក្ខុនោះ
 វេមន៍មានវិញ្ញាណមិនបានរលឹកទៅតាមទុបេក្ខា មិនបានប្រាថ្នាដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងសុខប្រកបដោយទុបេក្ខា មិនជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្តី
 ត្រេកអរ ក្នុងទុបេក្ខានិងសុខ មិនប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុង
 សុខប្រកបដោយទុបេក្ខា (នេះ) ហៅថា ចិត្តមិនបីតនៅខាងក្នុង ។
 ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ភិក្ខុ ព្រោះលះបង់នូវសុខផង
 ។ បេ ។ បានដល់នូវចតុត្ថជ្ឈាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថ
 ទាំង ៤ ។ ភិក្ខុនោះ វេមន៍មានវិញ្ញាណមិនបានរលឹកទៅតាមអទុកមសុខ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

ន អនុត្តមសុខស្សា ទកងិតំ ន អនុត្តមសុខស្សា -
 ជវិនិតំ ន អនុត្តមសុខស្សា ទសញ្ញោ វេទសំយុត្តិ
 អជ្ឈតិ ចិត្តំ អសណ្ឌិតនិ វុច្ចតិ ។ ឃី ខោ អាវុសោ
 អជ្ឈតិ ចិត្តំ អសណ្ឌិតនិ វុច្ចតិ ។

(១២៣) កថញ្ញាវុសោ អនុបាទា បរិទស្សនា
 ហោតិ ។ ឥណ្ឌាវុសោ អស្សតវា បុត្រជ្ឈនោ អរិយានិ
 អទស្សរិ អរិយធម្មស្ស អកោវិនោ អរិយធម្ម
 អរិនិតោ សច្ឆរិសានិ អទស្សរិ សច្ឆរិសធម្មស្ស
 អកោវិនោ សច្ឆរិសធម្ម អរិនិតោ រូបំ អត្តតោ
 សមនុបស្សតិ រូបវិនិ វា អត្តានិ អត្តនិ
 វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តានិ ។ តស្ស តិ រូបំ
 វិបរិណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ ។ តស្ស រូបវិបរិ-
 ណាមញ្ញថា កាវា រូបវិបរិណា មនុបរិវត្តិ វិញ្ញាណំ
 ហោតិ ។ តស្ស រូបវិបរិណា មនុបរិវត្តជា បរិទស្សនា
 ធម្មសម្មប្បាទា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិជ្ជនិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្កានៈ

មិនប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងអទុកមសុខ មិនជាប់ចំពាក់ដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងអទុកមសុខ មិនប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរ
 ក្នុងអទុកមសុខ (នេះ) ហៅថា ចិត្តមិនឋិតនៅខាងក្នុង ។ ម្នាលអារុ-
 សោទាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯង ហៅថា ចិត្តមិនឋិតនៅខាងក្នុង ។

(១២៣) ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីតក់ស្លុតព្រោះមិន
 ប្រកាន់ម៉ានោះ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ បុថុជនក្នុង
 លោកនេះ មិនចេះដឹងពុទ្ធវចនៈ មិនបានឃើញព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាស
 វៃក្នុងអរិយធម៌ មិនបានទូន្មានខ្លួនក្នុងអរិយធម៌ មិនឃើញសប្បុរស មិន
 ឈ្លាសវៃក្នុងសប្បុរសធម៌ មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងសប្បុរសធម៌ រមែងពិចារណា
 ឃើញនូវរូបថាជានៃ ឬឃើញនូវខ្លួនថាមានរូប ឃើញនូវរូបថាមានក្នុង
 ខ្លួន ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងរូប ។ រូបនោះ របស់បុគ្គលនោះ រមែងប្រែ
 ប្រួលទៅជាដទៃ ។ បុគ្គលនោះ រមែងមានវិញ្ញាណត្រឡប់ទៅតាមសេច-
 ក្តីប្រែប្រួលនៃរូប ព្រោះការវែនរូបប្រែប្រួលទៅជាដទៃ ។ ឯសេចក្តីតក់-
 ស្លុត និងហេតុជាទីកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការត្រឡប់
 ទៅតាមសេចក្តីប្រែប្រួលនៃរូប រមែងគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ។

វិក្កវិក្កស្ស ឧទ្ទេសវិក្កស្សត្តេ អនុរាម បរិកស្សនា

ចេតសោ បរិយាទានា ឧត្តាសវា ច ហោតិ វិយាតវា

ច អបេត្តវា^(១) ច អនុបាទាយ ច បរិកស្សតិ ។

វេទនំ... សញ្ញា... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ អត្តតោ

សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា

វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ ។ តស្ស តំ

វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញាថា ហោតិ ។ តស្ស

វិញ្ញាណវិបរិណាមញ្ញាថាភាវា វិញ្ញាណវិបរិណាមនុប-

វិវត្តិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ។ តស្ស វិញ្ញាណាបរិណា-

មនុបវិវត្តិថា បរិកស្សនា ធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិ-

យាទាយ តិដ្ឋន្តំ ។ ចេតសោ បរិយាទានា ឧត្តាសវា

ច ហោតិ វិយាតវា ច អបេត្តវា^(២) ច អនុបាទាយ

ច បរិកស្សតិ ។ ឯវំ ខោ អារុសោ អនុបាទា បរិ-

តស្សនា ហោតិ ។

១-២ ១. ឧបេត្តវា ។

វិញ្ញាណ ឧទេសវិញ្ញាណ លេចក្តីតក់ស្លុតព្រោះមិនប្រកាន់មាំ

បុគ្គលនោះ ព្រោះតែលេចក្តីគ្របសង្កត់ចិត្ត ក៏ប្រកបដោយសេចក្តីខ្លាច
ផង ប្រកបដោយសេចក្តីបង្ហើតចង្អុលផង ប្រកបដោយសេចក្តីអាឡោះ
អាស័យផង វែមន៍តក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។ បុគ្គលពិបាកណា
ឃើញនូវវេទនា...សញ្ញា...សង្ខារ... បុគ្គលពិបាកណាឃើញនូវវិញ្ញាណ
ថាជាខ្លួន ឬឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ ឃើញវិញ្ញាណថាមានកងខ្លួន
ឬឃើញខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណ ។ វិញ្ញាណនោះ របស់បុគ្គលនោះ
ក៏ប្រែប្រួលទៅជាដទៃ ។ បុគ្គលនោះ វែមន៍មានវិញ្ញាណត្រឡប់ទៅ
តាមសេចក្តីប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ ព្រោះការវែនវិញ្ញាណប្រែប្រួលទៅជា
ដទៃ ។ ឯសេចក្តីតក់ស្លុតនិងហេតុជាទីកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែល
កើតអំពីការត្រឡប់ទៅតាម នូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ វែមន៍គ្រប
សង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ។ បុគ្គលនោះ ព្រោះតែលេចក្តីគ្របសង្កត់
ចិត្ត ក៏ប្រកបដោយសេចក្តីខ្លាចផង ប្រកបដោយសេចក្តីបង្ហើតចង្អុល
ផង ប្រកបដោយសេចក្តីអាឡោះអាស័យផង វែមន៍តក់ស្លុតព្រោះមិន
ប្រកាន់មាំ ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ សេចក្តីតក់ស្លុតព្រោះមិន
ប្រកាន់មាំ យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

[១២៤] កថញ្ញារុសោ អនុបាទា អបរិតស្សនា
 ហោតិ ។ ឥធារុសោ សុតកំ អរិយស្សារុកោ អរិយានិ
 ទស្សរិ អរិយធម្មស្ស កោរិទោ អរិយធម្ម សុរិទីតោ
 សប្បរិសានិ ទស្សរិ សប្បរិសធម្មស្ស កោរិទោ
 សប្បរិសធម្ម សុរិទីតោ ន រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 ន រូបវិនិ វា អត្តានិ ន អត្តនិ វា រូបំ ន រូបស្មី
 វា អត្តានិ ។ តស្ស តំ រូបំ វិបរិណាមតិ
 អញ្ញាថា ហោតិ ។ តស្ស រូបវិបរិណាមញ្ញាថា កាវា
 ន រូបវិបរិណាមនុបរិវត្តិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ។
 តស្ស ន រូបវិបរិណាមនុបរិវត្តិជា បរិតស្សនា
 ធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ ។ ចេតសោ
 អបរិយាទាទា ន ចេវ ឧត្តាសកំ ហោតិ ន ច វិយាតកំ
 ន ច អបេក្ខកំ អនុបាទាយ ច ន បរិតស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណាសកៈ

(១២៤) ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីមិនតក់ស្លុតព្រោះ
 មិនប្រកាន់មាំ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក
 ក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកចេះដឹងត្រូវចេះ បានឃើញព្រះអរិយៈ ឈ្លាស
 វៃក្នុងអរិយធម៌ ទូន្មានខ្លួនក្នុងអរិយធម៌ បានឃើញសប្បុរស ឈ្លាស
 វៃក្នុងសប្បុរសធម៌ បានទូន្មានខ្លួនក្នុងសប្បុរសធម៌ រមែងមិនពិបារណា
 ឃើញនូវរូបថាជាខ្លួន មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានរូប មិនឃើញរូបថា
 មានក្នុងខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថាមានក្នុងរូប ។ រូបនោះ របស់បុគ្គល
 នោះ ក៏ប្រែប្រួលទៅជាដទៃ ។ បុគ្គលនោះ ក៏រមែងមានវិញ្ញាណ
 មិនបានត្រឡប់ទៅតាម នូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃរូប ព្រោះវែកការវែងរូប
 ប្រែប្រួលទៅជាដទៃឡើយ ។ ឯសេចក្តីតក់ស្លុត នឹងហេតុជាទីកើត
 ឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការត្រឡប់ទៅតាម នូវសេចក្តីប្រែ
 ប្រួលនៃរូប រមែងមិនគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះទេ ។ បុគ្គល
 នោះ ព្រោះវែកសេចក្តីមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត ក៏មិនបានប្រកបដោយសេចក្តី
 ខ្ជាប់ផង មិនប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ផង មិនប្រកបដោយ
 សេចក្តីអាឡោះរាល់ផង រមែងមិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។

វិញ្ញាណស្ស ឧទ្ទេសវិញ្ញាណស្ស អនុបាទាអបរិភស្សនា

ន វេទនំ ... ន សញ្ញំ ... ន សង្ខារេ ... ន វិញ្ញាណំ

អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ

ន អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ ន វិញ្ញាណាស្មី វា អត្តានំ ។

តស្ស តិ វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញោ ហោតិ ។

តស្ស វិញ្ញាណាវិបរិណាមញ្ញោភាវា ន វិញ្ញាណាវិបរិ-

ណាមនុបរិភតិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ។ តស្ស ន វិញ្ញា-

ណាវិបរិណាមនុបរិភតិជា បរិភស្សនា ធម្មសមុប្បាទា

ចិន្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ ។ ចេតសោ អបរិយាទា-

នា ន ចេវ ឧត្តាសវា ហោតិ ន ច វិយាគវា

ន ច អបេត្តវា អនុបាទាយ ច ន បរិភស្សតិ ។

ឃីរិ ចោ អារុសោ អនុបាទា អបរិភស្សនា ហោតិ ។

វិវត្តវគ្គ ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ សេចក្តីមិនតក់ស្លុតព្រោះមិនប្រកាន់មាំ

បុគ្គលមិនបានពិចារណារឃើញនូវវេទនា... សញ្ញា... សង្ខារ... បុគ្គលមិន

បានពិចារណារឃើញនូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ

មិនឃើញវិញ្ញាណថាមានកងខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថាមានកងវិញ្ញាណ ។

វិញ្ញាណនោះ របស់បុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅជាដទៃ ។ បុគ្គល

នោះ រមែងមានវិញ្ញាណ មិនបានគ្រឡប់ទៅតាមសេចក្តីប្រែប្រួលនៃ

វិញ្ញាណ ព្រោះការវិនិច្ឆ័យនៃវិញ្ញាណប្រែប្រួលទៅជាដទៃទេ ។ ឯសេចក្តី

តក់ស្លុតនិងហេតុជាទីកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតឡើងអំពីការ

គ្រឡប់ទៅតាមនូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ រមែងមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត

របស់បុគ្គលនោះឡើយ ។ បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសេចក្តីមិនគ្របសង្កត់

ចិត្ត ក៏មិនបានប្រកបដោយសេចក្តីខ្លាចផង មិនប្រកបដោយសេចក្តី

ចង្អៀតចង្អល់ផង មិនប្រកបដោយសេចក្តីអាឡោះកាល័យផង រមែង

មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។ ម្នាលភារិសាទាំងឡាយ

សេចក្តីមិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្កោសកំ

(១២៥) យំ ខោ ខោ អាវុសោ ភកវា សង្ខិ-
ត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្វារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា
ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ តថា តថា ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា យថាស្ស ឧបបរិក្ខតោ ពហិទ្ធា
ចស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខិតំ អវិសដំ អជ្ឈិតំ អសណ្ឌិ-
តំ អនុបាទាយ ន បរិតស្សយ្យ ពហិទ្ធា ភិក្ខុវេ
វិញ្ញាណោ អវិក្ខិតោ អវិសដេ សតិ អជ្ឈិតំ អសណ្ឌិ-
តេ អនុបាទាយ អបរិតស្សតោ អាយតី ជាតិជ-
រាមរណាទុក្ខសមុទយសម្ពកោ ន ហោតីតិ ឥមស្ស
ខោ អហំ អាវុសោ ភកវតា សង្ខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស
ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្វារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស ឃំ វិត្វារេន
អត្ថំ អាជាធាមិ អាគម្ពមាថា ច បន តុម្រេ អា-
យស្មត្តោ ភកវន្តិយេវ ឧបសង្កមិត្វា ឃតមត្ថំ បដិ-
បុច្ឆយ្យថ យថា ខោ ភកវា ព្យាករោតិ តថា
នំ ជារយ្យថាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសព្វៈ

(១២៥) ម្នាលភារុសោតាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងនូវឧទ្ទេសណា ដល់យើងតាំងឡាយ ដោយសង្ខេប មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារ ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ ពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរត់រាយមិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ កាលភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ហើយ ឯការកើតឡើងព្រម មានព្រម នៃជាតិ ជរា មរណៈ និងទុក្ខ វែមន៍មិនមានតទៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណាៗ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ ភិក្ខុគប្បីពិចារណាដោយប្រការយ៉ាងនោះៗ ចុះ ម្នាលភារុសោតាំងឡាយ នេះឯងឧទ្ទេស ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងដោយសង្ខេប មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារ ខ្ញុំយល់ច្បាស់នូវអត្តដោយពិស្តារយ៉ាងនេះឯង បើលោកមានអាយុតាំងឡាយ ប្រាថ្នា (ចង់ដឹង) គប្បីចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយសួរសេចក្តីនេះថែមទៀតចុះ បើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្យាករ ដល់យើងតាំងឡាយ យ៉ាងណា អ្នកតាំងឡាយ គឺប្បីចាំទុកនូវសេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះចុះ ។

វិក្កវិក្កស្ស ឧទ្ទេសវិក្កស្សត្តេ រាគវិក្ការោបដំ

[១២៦] អដខោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ
 មហាកត្តានិស្ស កាសិភំ អភិវន្តិត្តា អនុមោទិត្តា
 ឧដ្ឋាយាសនា យេន ភកវា តេនុបសង្កម្មស្ស ឧប-
 សង្កម្មិត្តា ភកវន្តំ អភិវន្តិត្តា ឯកមន្តំ និសិទ្ធិស្ស ។
 ឯកមន្តំ និសិទ្ធិនា ខោ តេ ភិក្ខុ ភកវន្តំ ឯត-
 ទេវេច្ឆំ យំ ខោ ណោ ភន្តេ ភកវា សង្កត្តេន
 ឧទ្ទេសំ ឧទ្ធិសិត្តា វិត្តារេន អត្ថំ អវិកជិត្តា
 ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ តថា តថា ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា យថាស្ស ឧបបរិក្ខតោ
 តហិត្តា ចស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខត្តំ អវិសដំ
 អជ្ឈត្តំ អសណ្ឌិតំ អនុចាទាយ ន បរិវស្សយ្យ
 តហិត្តា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិក្ខត្តេ អវិសដេ សតិ
 អជ្ឈត្តំ អសណ្ឌិតេ អនុចាទាយ អបរិវស្សតោ អា-
 យតិ ជាតិជរាមរណាធុក្ខុសម្មុទយសម្ពវេ ន ហោតិភិ
 តេសុដ្ឋោ ភន្តេ អមាភិ អបរិប្បក្កន្តស្ស ភកវតោ

វិវត្តវិញ្ញាណ ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ ការក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ

(១២៦) លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងនោះ ក្រេកអរ អនុមោទនា
នឹងភាសិតរបស់ព្រះមហាកប្បាសៈមានអាយុ ហើយក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ
នាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំ
ព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះ
អង្គុយក្នុងទីសមគួររួចហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នោះ
ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏បម្រើ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងឧទ្ទេសណា
ដល់យើងខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ដោយសង្ខេប មិនបានចែកអត្តដោយ
ពិស្តារ ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ គឺ
ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះពិចារណាហើយ
វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរាត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិន
បិតនៅខាងក្នុង ហើយមិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណមិនរាត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយ
ទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ
ហើយ ឯការកើតឡើងព្រម មានព្រម នៃជាតិ ជរា មរណៈ
និងទុក្ខ រមែងមិនមានទៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណាៗ ភិក្ខុគប្បី
ពិចារណា ដោយប្រការយ៉ាងនោះៗ ចុះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏បម្រើ កាល
ដែលព្រះមានព្រះភាគស្តេចចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងនោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្ថានកំ

ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្តា វិត្តាវេន អត្ថំ អវិកតិត្តា
 ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ តថា តថា ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា យថាស្ស ឧបបរិក្ខតោ
 ពហិត្តា ចស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខតំ អវិសដំ អជ្ឈតំ
 អសណ្ឌិតំ អនុបាទាយ ន បរិតស្សេយ្យ ពហិត្តា
 ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិក្ខតោ អវិសដេ សតិ អជ្ឈតំ
 អសណ្ឌិតេ អនុបាទាយ អបរិតស្សតោ អាយតី
 ជាតិជរាមរណា ឧត្តសមុទយសម្ភវេ ន ហោតីតិ
 កោ ន ខោ ឥមស្ស ភកវតា សង្ខតេន
 ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តាវេន អត្ថំ អវិកតស្ស
 វិត្តាវេន អត្ថំ វិកលេយ្យតិ តេសេវោ កន្តេ អម្ហាតំ
 ឧទ្ទេសោសិ អយំ ខោ អាយស្ថា មហាកុដ្ឋាលោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់សំដែងទុទ្ទេសនេះ ដល់យើងទាំងឡាយ ដោយសង្ខេប មិនបាន
 ចែកអត្ត ដោយពិស្តារ ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកអំពីភាសនៈ ស្តេចចូល
 ទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុ
 នោះពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរត់រាយ មិនខ្ចាត់
 ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់
 មាំ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណមិនរត់រាយ
 មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបិតនៅខាងក្នុង មិនតក់ស្លុត ព្រោះមិន
 ប្រកាន់មាំហើយ ឯការកើតព្រម មានព្រម នៃជាតិ ជរា មរណៈ
 និងទុក្ខ វេទនាមិនមានទៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណា ។ ភិក្ខុគប្បី
 ពិចារណា ដោយប្រការយ៉ាងនោះៗចុះ ទុទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់សំដែងដោយសង្ខេប មិនចែកអត្តដោយពិស្តារនេះ តើនរណាហ្ន៎
 នឹងចែកអត្តដោយពិស្តារបាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គទាំង
 នោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា ព្រះមហាក្សត្រមានអាយុនេះឯង

វិក្កវគ្គស្ស ឧទ្ទេសវិក្កវគ្គស្សត្តេ ភពវគ្គាហេបដំ

សត្តុ ចេវ សិវណ្ណតោ សម្មាវតោ ច វិញ្ញំ

សព្វហ្មចារីនំ បរោតិ បាយស្មា មហាកណ្ណោ

ឥមស្ស កកវតា សង្ខតេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស

វត្តារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស វត្តារេន អត្ថំ វិកតិវត្ថុ

យន្ធន មយំ យេនាយស្មា មហាកណ្ណោ តេនុប-

សង្កមេយ្យាម ឧបសង្កមត្តា អាយស្មនំ មហា-

កណ្ណំ ឯតមត្ថំ បដិប្បច្ឆេយ្យាមតិ អដខោ មយំ

កន្លេ យេនាយស្មា មហាកណ្ណោ តេនុបសង្កមម

ឧបសង្កមត្តា អាយស្មនំ មហាកណ្ណំ ឯតមត្ថំ ប-

ដិប្បច្ឆម តេសន្នោ កន្លេ អាយស្មតា មហាកណ្ណ-

នេន ឥមេហិ អកាវេហិ ឥមេហិ បទេហិ ឥមេហិ

ព្យញ្ជនេហិ អត្តោ វិកត្តោតិ ។

វិវត្តវិញ្ញាណ ឧទ្ទេសវិវត្តសូត្រ ការក្រាបបង្គំទូលចំពោះព្រះមានព្រះភាគ

ព្រះសាស្តាសរសើរផង សព្វហ្មតារីទាំងឡាយជាអ្នកប្រាជ្ញ លើក

តម្កើងផង ឯឧទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងដោយសន្ទេប

មិនចែកអត្តដោយពិស្តារនេះ មានតែព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ ទើប

អាចចែកអត្តដោយពិស្តារបាន បើដូច្នោះ ក្នុងតែយើងទាំងឡាយ នាំគ្នា

ចូលទៅរកព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ គប្បីសួរ

សេចក្តីនេះនឹងព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន លំ-

ដាប់នោះ ឡើព្រះអង្គទាំងឡាយ ក៏នាំគ្នាចូលទៅរកព្រះមហាក្សត្រមាន

អាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏បានសួរសេចក្តីនេះ នឹងព្រះមហា-

ក្សត្រមានអាយុ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឯព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ

ក៏បានចែកអត្តដោយអាការទាំងនេះ ដោយបទទាំងនេះ ដោយព្យញ្ជនៈ

ទាំងនេះ ដល់ឡើព្រះអង្គទាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

[១២៧] បណ្ឌិតោ ភិក្ខុវេ មហាកណ្ហានោ ម-
 ហាបញ្ញា ភិក្ខុវេ មហាកណ្ហានោ មញ្ជោបិ តុម្ភេ
 ភិក្ខុវេ ឯតមន្តិ បដិបុន្នេយ្យាថ អហម្មិ^(១) ឯវមេវិ
 ព្យាករេយ្យិ យថានិ មហាកណ្ហានេន ព្យាករិ ឯសោ
 វេវ តស្ស អត្តោ ឯវព្វា ទំ ធារេយ្យាថានិ^(២) ។
 ឥធមកេច ភកកា អត្តមនា តេ ភិក្ខុ ភកកេតោ
 អាសិតំ អភិនទ្គិ_១ ។

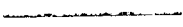
ឧទេសវិរាង្គសុត្តំ អជ្ឈមំ ធិត្តិកំ ។

១ ឧ. ឯត្តន្តេវ តន្តិ ទិស្សតិ ។ ២ ឧ. ធារេថាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

(១២៧) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 មហាក្ខានៈជាបណ្ឌិត ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មហាក្ខានៈមានបញ្ញាច្រើន
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើអ្នកទាំងឡាយសួរសេចក្តីនេះ នឹងតថាគតទៀត
 តថាគតក៏គប្បីព្យាករ ដូចជាសេចក្តីដែលមហាក្ខានៈបានព្យាករដូចហើយ
 យ៉ាងនៃវិដរ នេះហើយជាសេចក្តីរបស់ឧទ្ទេសនោះ អ្នកទាំងឡាយ
 គប្បីចាំទុកនូវសេចក្តីនោះ យ៉ាងនេះចុះ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 មានព្រះពុទ្ធដីកាដូច្នោះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានបិត្តត្រេកអរ រីក
 រាយ នឹងភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ឧទ្ទេសវិរាត្តសូត្រ ទី ៨ ។

នវិមំ អរណវិភង្គសុត្តំ

[១២៨] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា

សាវត្ថយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ណិកស្ស អាវាមេ។

តទ្រុ ខោ ភគវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវេតិ ។

ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខុ ភគវតោ បច្ចុស្ស្សសំ ។ ភគវា

ឯតទវេន អរណវិភង្គំ វេ ភិក្ខុវេ ទេសិស្សាមិ តំ

សុណាថ សាធុកំ មនសិករោថ កាសិស្សាមិ តិ ។

ឯវម្មន្តេតិ ខោ តេ ភិក្ខុ ភគវតោ បច្ចុស្ស្សសំ ។

[១២៩] ភគវា ឯតទវេន ន កាមសុខមនុ-

យុញ្ញយ្យ ហិំនំ គម្មំ ចោថ្ម្មជំនំ អនវិយំ អនត្ត-

សញ្ញិតំ ន ច អត្តកិលមថា នុយោកមនុយុញ្ញយ្យ ទុក្ខំ

អរណវិភង្គសូត្រ ទី ៧

(១២៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគគង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុង
 សាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងទីនោះថា
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកានៃព្រះមាន
 ព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គ្រាស់
 យ៉ាងនេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវអរណវិភង្គ^(១)
 ចំពោះអ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់នូវអរណវិភង្គនោះ ចូរធ្វើ
 ទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសំដែង ។ ភិក្ខុទាំងនោះទទួលព្រះ
 ពុទ្ធដីកានៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(១២៩) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គ្រាស់យ៉ាងនេះថា បុគ្គល
 មិនគប្បីប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីសុខក្នុងកាម ដែលជាធម៌ថោកទាប
 ជារបស់អ្នកស្រុក ជារបស់បុប្ផជន មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល
 មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ឡើយ មួយទៀត មិនគប្បីប្រកបរឿយ ។
 នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជារបស់នាំមក នូវសេចក្តីទុក

១ ការចែកនូវធម៌ដែលមិនមានសីកសត្រូវ គឺសេចក្តីសៅហ្មង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្ថានំ

អនរិយំ អនត្តសញ្ញានំ ឃតេតេ^(១) ឧកោ អន្តេ អនុប-
 កម្ម មជ្ឈិមា បដិបទា តថាគតេន អភិសម្មត្តា
 បត្តករណី ញាណករណី ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ
 សម្ពោធាយ និព្វានាយ សំវត្ថនិ ។ ឧស្សាននព្វ
 ជញ្ញា អប្បសាននព្វ ជញ្ញា ឧស្សាននព្វ ញត្វា
 អប្បសាននព្វ ញត្វា នេវុស្សនេយ្យ ន អប្បសា-
 នេយ្យ ធម្មមេវ នេសេយ្យ សុខវិនិច្ឆយំ ជញ្ញា សុ-
 ខវិនិច្ឆយំ ញត្វា អជ្ឈតំ សុខមនុយុញ្ជេយ្យ រហោ
 ភំទំ ន កាសេយ្យ សម្មទា នាតិជំណី^(២) កលោ
 អនរមាណោ វ កាសេយ្យ នោ វរមាណោ ជនបទនិវត្តន៍
 នាភិនិវេសេយ្យ សមញ្ញំ នាតិជាវេយ្យានិ អយមុទ្កេ-
 សោ អរណាវិកុស្តស្ស ។

១ ឯតេ តេ ភិក្ខុវេទិបិ ទំស្សតិ ។ ២ ខ. វ ខណំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ឡើយ ឯ
មជ្ឈិមប្បវេណី គឺសេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាងកណ្តាល មិនប៉ះពាល់នូវធម៌អម
ខាងទាំង ២^(១) នោះ ដែលតថាគតបានត្រាស់ដឹងហើយ ជាសេចក្តី
ប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីចេះដឹង តែងប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់កិលេស ដើម្បីស្គាល់នូវអរិយសច្ច ដើម្បីត្រាស់
ដឹងនូវអរិយសច្ច ដើម្បីព្រះនិព្វាន ។ បុគ្គលគប្បីដឹង នូវការលើក
តំកើងផង គប្បីដឹងនូវការបន្តបន្ទាប់ផង លុះដឹងនូវការលើកតំកើង ទាំង
ដឹងនូវការបន្តបន្ទាប់ហើយ មិនគប្បីលើកតំកើង មិនគប្បីបន្តបន្ទាប់
ត្រូវសំដែងធម៌ដោយត្រង់ គប្បីដឹងនូវសេចក្តីសុខដែលថោកថយ លុះ
ដឹងនូវសេចក្តីសុខដែលថោកថយហើយ គប្បីប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តី
សុខក្នុងសន្តាន មិនគប្បីពោលពាក្យក្នុងទឹកំបាំងមុខ (ពាក្យញុះញង់)
មិនគប្បីពោលពាក្យសៅហ្មង^(២) ក្នុងទីចំពោះមុខ គប្បីពោលកុំឲ្យរួស
រាន់ពេក មិនគប្បីពោលរួសរាន់ពេក មិនគប្បីប្រកាន់ភាសាក្នុងជនបទ
មិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងនូវឈ្មោះ^(៣) នេះជាទុទ្ទេសនៃអរណវិក្កង ។

១ ក្នុងអដ្ឋកថាធម្មបក្កថា លាមកកោដិសៈ គឺធម៌ដាច់លោកខាងលាមក ឬ អាព្រា ។
២ ពាក្យកោសព្យោបញ្ជីចិត្តជាដើម ។ ៣ ជាឈ្មោះរបស់ទាំងពួងមានកាណិសជាដើម ។

វិវត្តវគ្គស្ស អរណវិវត្តសុត្តេ ហ័ណពោ

[១៣០] ន កាមសុខមនុយុញ្ញោយ្យ ហំនំ កម្មំ

ចោឡ្ហជ្ជនិកំ អនរិយំ អនត្តសញ្ញាតំ ន ប អត្តកិលម-

ថានុយោកមនុយុញ្ញោយ្យ ទុត្តំ អនរិយំ អនត្តសញ្ញា-

តន្តំ តតិ ចោ^(១) បនេតិ វត្តំ ។ កំពោតិ បដិច្ច

វត្តំ ។ យោ កាមប្បដិសន្ធិសុខំនោ សោមនស្សា-

នុយោកោ ហំនោ កម្មោ ចោឡ្ហជ្ជនិកោ អនរិយោ

អនត្តសញ្ញតោ សទុក្ខោ ឃសោ ធម្មោ សទុបយា-

តោ សទុថាយាសោ សបរិស្សាយោ បិណ្ឌបដិបទា ។

យោ កាមប្បដិសន្ធិសុខំនោ សោមនស្សានុយោកំ

អនុយោកោ ហំនំ កម្មំ ចោឡ្ហជ្ជនិកំ អនរិយំ

១ ១. ខោលទ្វោ នត្តិ ។

វិវត្តវគ្គ អរណវិវត្តសូត្រ ភាពនៃធម៌វោកាប

(១៣០) ឯពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តី
សុខក្នុងកាម ដែលជាធម៌ថោកទាប ជាបស្ចុកស្រុក ជាបស្ចុ
បុថជន មិនមែនជាបស្ចុព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍
មួយទៀត មិនគប្បីប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាម ធ្វើខ្លួនឯងឲ្យ
លំបាក ជាបស្ចុនាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជាបស្ចុព្រះអរិយបុគ្គល
មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដូច្នោះនេះ តថាគតបានពោលហើយ ។
ពាក្យនេះ តថាគតបានពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។
ធម៌ណា គឺការប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីសោមនស្ស របស់បុគ្គល
ដែលមានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បដិសន្ធិ^(១) ដែលជាធម៌ថោកទាប ជា
ធម៌របស់អ្នកស្រុក ជាធម៌របស់បុថជន មិនមែនជាបស្ចុព្រះអរិយបុគ្គល
មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌នេះ ជាធម៌ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ
ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកប
ដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ។ ធម៌ណា គឺ
ការមិនប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស របស់បុគ្គល
ដែលមានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បដិសន្ធិ ជាសេចក្តីព្យាយាមថោកទាប
ជាបស្ចុអ្នកស្រុក ជាបស្ចុបុថជន មិនមែនជាបស្ចុព្រះអរិយបុគ្គល

១ ការជាប់ចំពាក់ក្នុងកាម ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

អនត្តសញ្ញាតំ អនុក្កោ ឃសោ ធម្មោ អនុបយាតោ

អនុបាយាសោ អបរិទ្ឋាហោ សម្មាបដិបទា ។ យោ

អត្តកិលមថានុយោកោ ទុក្កោ អនរិយោ អនត្តសញ្ញា-

តោ សទុក្កោ ឃសោ ធម្មោ សឧបយាតោ សឧ-

បាយាសោ សបរិទ្ឋាហោ មិច្ឆាបដិបទា ។ យោ

អត្តកិលមថានុយោកំ អនុនុយោកោ ទុក្កំ អនរិយំ

អនត្តសញ្ញាតំ អនុក្កោ ឃសោ ធម្មោ អនុបយាតោ

អនុបាយាសោ អបរិទ្ឋាហោ សម្មាបដិបទា ។ ន

កាមសុខមនុយុញ្ជយ្យ ហំនំ កម្មំ ហោឡដ្ឋនិកំ

អនរិយំ អនត្តសញ្ញាតំ ន ច អត្តកិលមថានុយោក-

មនុយុញ្ជយ្យ ទុក្កំ អនរិយំ អនត្តសញ្ញាតន្តំ ឥត

យន្តំ វត្តំ ឥទិមេតំ បដិច្ច វត្តំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្ការៈ

មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌នេះ ជាធម៌មិននាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិន
 លំបាក មិនចង្អៀតចង្អល់ មិនក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ។
 ធម៌ណា គឺសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជារបស់នាំមកនូវ
 សេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍
 ធម៌នេះ រមែងប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក
 ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
 សេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ។ ធម៌ណា គឺការមិនប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តី
 ព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាសេចក្តីព្យាយាមនាំមកនូវទុក្ខ មិនមែន
 ជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌នេះ មិននាំ
 មកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិនលំបាក មិនចង្អៀតចង្អល់ មិនក្តៅក្រហាយ
 ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ។ ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយថា
 បុគ្គលមិនគប្បីប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តីសុខក្នុងកាម ដែលជាធម៌ថោក
 ទាប ជារបស់អ្នកស្រុក ជារបស់បូថជន មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយ-
 បុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ មួយទៀត មិនគប្បីប្រកបរឿយៗ
 នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក នាំមកនូវទុក្ខ មិនមែនជារបស់
 ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដូច្នោះ ពាក្យនេះតថាគត
 ពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

វិកត្តវគ្គស្ស អរណវិកត្តសុត្តេ មជ្ឈិមប្បដិបទា

(១៣១) ឯតេតេ^(១) ឧកោ អន្តេ អនុបកម្ម

មជ្ឈិមា បដិបទា តថាកតេន អភិសម្ពុទ្ធា ចក្កករ-

ណី ញាណករណី ឧបសមាយ អភិញាយ សម្មោ-

នាយ និព្វានាយ សំវត្តតិ តិ ទោ បនេតិ

វុត្តំ ។ កំព្វេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។ អយមេវ អរិយោ

អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ សេយ្យដំនំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា-

សង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ

សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ ឯតេតេ

ឧកោ អន្តេ អនុបកម្ម មជ្ឈិមា បដិបទា តថាក-

តេន អភិសម្ពុទ្ធា ចក្កករណី ញាណករណី ឧ-

បសមាយ អភិញាយ សម្មោនាយ និព្វានាយ សំ-

វុត្តតិ តិ យនំ វុត្តំ តទមេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។

១ ម. ឯតេតេ ។

វិក្កវគ្គ អរណវិក្កសូត្រ មជ្ឈិមប្បដិបទា

[១៣១] ឯពាក្យថា មជ្ឈិមប្បដិបទា គឺសេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាង
កណ្តាល មិនប៉ះពាល់នូវធម៌អមខាងទាំង ២ នុ៎ះ ដែលតថាគតត្រាស់
ដឹងហើយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីចេះ
ដឹង តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់កិលេស ដើម្បីស្តាល់
នូវអរិយសច្ច ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវអរិយសច្ច ដើម្បីព្រះនិព្វាន ដូច្នោះនុ៎ះ
តថាគតបានពោលហើយ ។ ពាក្យនុ៎ះ តថាគតពោលហើយ ព្រោះ
អាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ អដ្ឋង្គិកមគ្គ ដ៏ប្រសើរនេះឯង គឺសេចក្តី
យល់ត្រូវ ១ សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ១ វាចាត្រូវ ១ ការងារត្រូវ ១ ការចិញ្ចឹម
ជីវិតត្រូវ ១ សេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ១ ការរលឹកត្រូវ ១ ការតំកល់ចិត្ត
នឹងត្រូវ ១ ។ ពាក្យណាដែលតថាគតពោលហើយថា មជ្ឈិមប្បដិបទា
គឺសេចក្តីប្រតិបត្តិជាកណ្តាល មិនបានប៉ះពាល់នូវធម៌អមខាងទាំង ២ នុ៎ះ
ដែលតថាគតត្រាស់ដឹងហើយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ធ្វើឲ្យកើតបញ្ញាចក្ខុ
ធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីចេះដឹង តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់
កិលេស ដើម្បីស្តាល់អរិយសច្ច ដើម្បីត្រាស់ដឹងអរិយសច្ច ដើម្បីព្រះ
និព្វាន ដូច្នោះ ពាក្យនុ៎ះ ដែលតថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យ
សេចក្តីនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិយោក្កសកំ

(១ ១ ២) ឧស្សាទនេត្ថា ជញ្ញា អប្បសាទនេត្ថា
 ជញ្ញា ឧស្សាទនេត្ថា ញត្វា អប្បសាទនេត្ថា ញត្វា
 នេវុស្សានេយ្យេ ន អប្បសានេយ្យេ ធម្មមេវ ទេ-
 សេយ្យតិ ឥតិ ខោ បនេតិ វុត្តំ ។ កិញ្ចេតិ
 បដិច្ច វុត្តំ ។ កថេត្ថា ភិក្ខុវេ ឧស្សាទនា ច
 ហោតិ អប្បសាទនា ច^(១) នោ ច ធម្មទេសនា ។
 យេ កាមប្បដិសន្ធិសុខំនោ សោមនស្សានុយោកិ
 អនុយុត្តា ហំនិ កម្មំ ចោឡជ្ឈនិកំ អនិយំ
 អនត្តសញ្ញាតិ សព្វេ តេ សទុក្ខា សឧបយាតា
 សឧបាយាសា សបរិទ្ឋាហា មិច្ឆាបដិបណ្ណាតិ ឥតិ
 វុត្តំ^(២) ឥត្តោកេ អប្បសានេតិ ។ យេ កា-
 មប្បដិសន្ធិសុខំនោ សោមនស្សានុយោកិ អនុយុត្តា

១ ឧ. ច ហោតិ វិស្សតិ ។ ២ ម. បរិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្កៈ

(១៣២) ឯពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងនូវការលើកតំកើងផង គប្បី
ដឹងនូវការបន្ទុះបង្ហាប់ផង លុះដឹងនូវការលើកតំកើង ទាំងដឹងនូវការបន្ទុះ
បង្ហាប់ហើយ មិនគប្បីលើកតំកើង មិនគប្បីបន្ទុះបង្ហាប់ គប្បីសំដែង
ធម៌ដោយគ្រង ដូច្នោះនេះ គឺថាគតបានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះ
គឺថាគតបានពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ការលើកតំកើងនិងការបន្ទុះបង្ហាប់ មិនមែនជាការ
សំដែងធម៌ តើដូចម្តេច ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ពោលថា
ជនទាំងឡាយណា មានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បជីសន្និ រមែងប្រកប
រឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស ដែលជាបស់ថោក
ទាប ជាបស់អ្នកស្រុក ជាបស់ប្រជន មិនមែនជាបស់ព្រះអរិយបុគ្គល
មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាប្រកបដោយ
ទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់
ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិខុស ដូច្នោះឈ្មោះថា
បន្ទុះបង្ហាប់បុគ្គលពួកខ្លះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ កាលដែលបុគ្គល
សំដែងធម៌ពោលថា ជនទាំងឡាយណា មានសេចក្តីសុខដោយកា
មប្បជីសន្និ មិនប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស

វិក្កិវគ្គស្ស អរណវិក្កិវគ្គស្សត្ថេ ឧស្សទនាទិកាវេ

ហិំនំ កម្មំ តោ ធម្មំ ធម្មំ កំ អរណិយំ អនត្តសញ្ញាតិំ សត្វេ

តេ អទុក្ខា អនុបយាតា អនុចាយាសា អបរិទ្ឋាហា

សម្មាបដិបដ្ឋាតិំ ឥតិ វទិំ ឥត្តោកេ ឧស្សទេតិំ ។

យេ អត្តកិលមថា ធូយោកំ អនុយតា ទុក្ខំ អរណិយំ

អនត្តសញ្ញាតិំ សត្វេ តេ សទុក្ខា សឧបយាតា

សឧចាយាសា សបរិទ្ឋាហា មិច្ឆាបដិបដ្ឋាតិំ ឥតិ វទិំ

ឥត្តោកេ អប្បសាទេតិំ ។ យេ អត្តកិលមថា-

ធូយោកំ អនុយតា ទុក្ខំ អរណិយំ អនត្តសញ្ញាតិំ

វិវត្តវគ្គ អរណវិវត្តសូត្រ ភាពនៃពីរិយាលើកតម្កើង

ដែលជាបស់ថោកទាប ជាបស់អ្នកស្រុក ជាបស់ប្តីជន មិនមែន
 ជាបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ
 មិនមានសេចក្តីទុក មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នោះ
 ឈ្មោះថាលើកតំកើងបុគ្គលពួកខ្លះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ កាលដែល
 បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ពោលថា ជនទាំងឡាយណា ប្រកបរឿយ ។
 នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក នាំមកនូវសេចក្តីទុក មិនមែន
 ជាបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ
 ប្រកបដោយសេចក្តីទុក ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយ
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិ
 ខុស ដូច្នោះឈ្មោះថាបន្ទះបង្គាប់បុគ្គលពួកខ្លះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។
 កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ពោលថា ជនទាំងឡាយណាមិនប្រកប
 រឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាបស់នាំមកនូវ
 សេចក្តីទុក មិនមែនជាបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណាសកំ

សព្វេតេ អនុក្ខា អនុបយាតា អនុចាយាសា អបរិឡា-

ហា សម្មាបដិបន្នាតិ ឥតិ វទំ ឥន្តេកេ ឧស្សាទេតិ ។

យេសំ កេសញ្ចំ កវសញ្ញោជនំ អប្បហំនំ សព្វ

តេ សនុក្ខា សនុបយាតា សនុចាយាសា សបរិ-

ឡាហា មិច្ឆាបដិបន្នាតិ ឥតិ វទំ ឥន្តេកេ អប្ប-

សាទេតិ ។ យេសំ កេសញ្ចំ កវសញ្ញោជនំ បហំ-

នំ សព្វេតេ អនុក្ខា អនុបយាតា អនុចាយាសា

អបរិឡាហា សម្មាបដិបន្នាតិ ឥតិ វទំ ឥន្តេកេ

ឧស្សាទេតិ ។ ឃី ខោ កិក្ខុវេ ឧស្សាទនា ប

ហោតិ អប្បសាទនា ប ខោ ប ធម្មទេសនា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

ជនទាំងអស់នោះមិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តី

ចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីកៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នោះ

ឈ្មោះថាលើកតំកើងបុគ្គលពួកខ្លះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ កាលដែល

បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ពោលថា ជនទាំងឡាយណាមួយ មិនបានលះបង់

នូវសំយោជនៈកងកត (តណ្ហា) ជនទាំងអស់នោះ ប្រកបដោយ

សេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀត

ចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីកៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិខុស ដូច្នោះ

ឈ្មោះថាបន្ទះបង្កាបបុគ្គលពួកខ្លះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ កាលដែល

បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ពោលថា បុគ្គលណាមួយ លះបង់សំយោជនៈ

កងកតបានហើយ ជនទាំងអស់នោះ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តី

លំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីកៅក្រហាយ

ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នោះឈ្មោះថា លើកតំកើងបុគ្គលពួកខ្លះ ដោយ

ប្រការដូច្នោះ ។ ហាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការលើកតំកើងនិងការបន្ទះ

បង្កាប មិនមែនជាការសំដែងធម៌ យ៉ាងនេះឯង ។

វិក្កិវត្តស្ស អរណវិក្កិសត្តេ ធម្មទេសនា

(១ ៣ ៣) កថញ្ច ភិក្ខុវេ នេវុស្សា ននា ហោតិ
 ន អប្បសាទនា ធម្មទេសនា វ ។ យេ ច^(១) កា-
 មប្បដិសន្ធិសុខំនោ សោមនស្សាទុយោកំ អនុយុត្តា
 ហំនំ កម្មំ ហេតុដ្ឋនិកំ អនវយំ អនត្តសញ្ញតិ
 សព្វេ តេ សទុក្ខា សទុបយាតា សទុទាយាសា
 សបរិទ្ឋាហា មិច្ឆាបដិបទាតិ ន ឯវមាហា ។ អនុយោ-
 កោ ច ខោ សទុក្ខោ ឯសោ ធម្មោ សទុបយាតោ
 សទុទាយាសោ សបរិទ្ឋាហោ មិច្ឆាបដិបទាតិ វតិ
 វនំ ធម្មបេវ ទេសេតិ ។ យេ កាមប្បដិសន្ធិ-
 សុខំនោ សោមនស្សាទុយោកំ អនុយុត្តា ហំនំ កម្មំ

១ ១. ម. បសទ្ធោ នត្ថំ ។

វិក្កុវគ្គ អរណវិក្កុស្សត្រ ការសំដែងធម៌

(១៣៣) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះការមិនលើកតំកើង ការមិន
 បន្ទះបង្ហាប់ ជាការសំដែងធម៌ដោយគ្រង តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលអ្នក
 សំដែងធម៌មិនបានពោលយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយណា ដែលជាអ្នក
 មានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បជិសន្ធិ ប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាម
 ដោយសោមនស្ស ដែលជាធម៌ថោកទាប ជារបស់អ្នកស្រុក ជារបស់
 បូជជន មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍
 ជនទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាប្រកបដោយទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក
 ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
 អ្នកប្រតិបត្តិខុស ដូច្នោះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ ពោល
 ថា អនុយោគធម៌^(១)នេះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តី
 លំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រ-
 ហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ដូច្នោះឈ្មោះថាសំដែងធម៌ដោយគ្រង ។
 បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិនបានពោលយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយណាជា
 អ្នកមានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បជិសន្ធិ មិនប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តី
 ព្យាយាមដោយសោមនស្ស ដែលជាធម៌ថោកទាប ជារបស់អ្នកស្រុក

១ ការប្រកបព្យាយាមដោយសោមនស្ស ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

ហោ ថ្មី ដ៏ ធំ តិ អ ន រិ យំ អ ន ត្ថ ស ញ្ញា តិ ស ព្វេ តេ

អ នុ ត្តា អ នុ ថ យា តា អ នុ ថា យា សា អ ប រិ ឡា ហា

ស ម្មា ប ដ៏ ប ណា តិ ន ឃ វ មា ហា ។ អ ន ធុ យោ តោ

ច ខោ អ នុ ត្តា ឃ សោ ឆ ម្មោ អ នុ ថ យា តោ

អ នុ ថា យា សោ អ ប រិ ឡា ហា ស ម្មា ប ដ៏ ប ណា តិ ត តិ

វ ដិ ធម្ម មេ វ ទេ ទេ សេ តិ ។ យេ អ ត្ថ តិ ល ម ថា ធុ យោ កំ

អ នុ យ ត្តា ធុ តិ អ ន រិ យំ អ ន ត្ថ ស ញ្ញា តិ ស ព្វេ តេ

ស នុ ត្តា ស នុ ថ យា តា ស នុ ថា យា សា ស ប រិ ឡា ហា

មី ញា ប ដ៏ ប ណា តិ ន ឃ វ មា ហា ។ អ នុ យោ តោ ច ខោ

ស នុ ត្តោ ឃ សោ ឆ ម្មោ ស នុ ថ យា តោ ស នុ ថា យា សោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណាសកៈ

ជាបរស្ម័យជន មិនមែនជាបរស្ម័យព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រ-
 យោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិន
 មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនកៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវដូច្នោះ ។
 កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ ពោលថា អនន្តរយោគធម៌^(១)នេះ
 មិនមានសេចក្តីទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានការចង្អៀតចង្អល់
 មិនមានសេចក្តីកៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នោះ ឈ្មោះ
 ថាសំដែងធម៌ដោយគ្រង់ ។ បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិនបានពោលយ៉ាង
 នេះថា ជនទាំងឡាយណាជាអ្នកប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើ
 ខ្លួនឯងឲ្យលំបាក នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជាបរស្ម័យព្រះអរិយបុគ្គល
 មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ
 ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកប
 ដោយសេចក្តីកៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិខុស ដូច្នោះ ។ កាលដែល
 បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ពោលថា អនន្តរយោគធម៌^(២)នេះ ប្រកបដោយសេច-
 ក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់

១ ការមិនប្រកបព្យាយាមដោយសោមនស្ស ។ ២ ការប្រកបព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក។

វិវត្តវគ្គស្ស អរណវិវត្តសុត្តេ ធម្មទេសនា

សមវិទ្យុហោ មិច្ឆាបដិបទានតិ ឥតិ វទំ ធម្មមេវ

ទេសេតិ ។ យេ អត្តតិលមដាទុយោកំ អនន្ទយុត្តា

ទុក្ខំ អនវយំ អនត្តសញ្ញាតំ សព្វេ តេ អទុក្ខា

អនុបយាតា អនុបាយាសា អមវិទ្យុហោ សម្មាបដិ-

បទ្ធាតិ ន ឃុំមាហ ។ អនន្ទយោតោ ច ខោ

អទុក្ខោ ឃិសោ ធម្មោ អនុបយាតោ អនុបាយាសោ

អមវិទ្យុហោ សម្មាបដិបទានតិ ឥតិ វទំ ធម្មមេវ

ទេសេតិ ។ យេសំ តេសញ្ញំ កវសញ្ញោជនំ អប្ប-

ហំនំ សព្វេ តេ សទុក្ខា សទុបយាតា សទុបា-

យាសា សមវិទ្យុហោ មិច្ឆាបដិបទានតិ ន ឃុំមា-

ហ ។ កវសញ្ញោជនេ ខោ អប្បហំនេ ករោ

អប្បហំនោ ហោតិតិ ឥតិ វទំ ធម្មមេវ ទេសេតិ ។

វិញ្ញាណ អរណវិញ្ញាណ ការសំដែងធម៌

ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ដូច្នោះឈ្មោះ
 ថាសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ។ បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិនបានពោលយ៉ាង
 នេះថា ជនទាំងឡាយណាដែលមិនប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាម
 ធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ទាំងកន្ទុក មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិន
 ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តី
 លំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
 អ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នោះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ ពោលថា
 អនុយោគធម៌^(១) មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេច-
 ក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ
 ដូច្នោះ ឈ្មោះថាសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ។ បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិន
 បានពោលយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយណាមួយ មិនបានលះបង់នូវកវ-
 សំយោជនៈ^(២) ជនទាំងអស់នោះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយ
 សេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តី
 ក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិខុស ដូច្នោះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នក
 សំដែងធម៌ ពោលថា កាលបើកវសំយោជនៈមិនទាន់លះបង់នៅឡើយ
 កតក៏មិនបានលះបង់ទៅដែរ ដូច្នោះ ឈ្មោះថាសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ។

១ ការមិនប្រកបព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ។ ២ ចំណងសព្វក្នុងកតពាននិងវតណ្ណា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណសកំ

យេសំ កេសត្ថំ កវសញ្ញោជនំ បហំនំ សព្វេ

តេ អនុត្តារា អនុបយាតា អនុហាយាសា អបរិទ្ឋាហា

សម្មាបដិបន្នាតិ ន ឃវមាហា ។ កវសញ្ញោជនេ ច

ខោ បហំនេ កវេ បហំនោ ហោតិ តិ វនំ

ធម្មមេវ ទេសេតិ ។ ឃវំ ខោ កិក្ខុវេ ទេវុស្សាទនា

ហោតិ ន អប្បសាទនា ធម្មទេសនា វ ។ ឧស្សាទនញ្ច

ជញ្ញា អប្បសាទនញ្ច ជញ្ញា ឧស្សាទនញ្ច ញត្ថា

អប្បសាទនញ្ច ញត្ថា ទេវុស្សាទេយ្យេ ន អប្បសា-

ទេយ្យេ ធម្មមេវ ទេសេយ្យាតិ វនំ យនំ វតំ

វនមេតិ បដិច្ច វតំ ។

[១៣២] សុខវិនិច្ឆយំ ជញ្ញា សុខវិនិច្ឆយំ ញត្ថា

អដ្ឋតំ សុខមនុយ្យោយ្យាតិ វនំ ខោ បនេតំ វតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តសភក្ត្រ

បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិនបានពោលយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយណា
 មួយបានលះបង់នូវកវសំយោជនៈ ជនទាំងអស់នោះ មិនមានទុក មិន
 មានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីកៅ
 ក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នោះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌
 ពោលថា កាលបើកវសំយោជនៈលះបង់ទៅហើយ ភពក៏លះបង់ទៅ
 ដែរ ដូច្នោះ ឈ្មោះថាសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ការមិនលើកតំកើង ការមិនបន្ទះបង្គាប់ ជាការសំដែងធម៌ដោយត្រង់
 យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយថា បុគ្គល
 គប្បីដឹងនូវការលើកតំកើងផង គប្បីដឹងនូវការបន្ទះបង្គាប់ផង លុះដឹងនូវ
 ការលើកតំកើង និងដឹងនូវការបន្ទះបង្គាប់ហើយ មិនគប្បីលើកតំកើង
 មិនគប្បីបន្ទះបង្គាប់ គប្បីសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ដូច្នោះ ពាក្យនេះ តថា
 គតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

[១៣៤] ពាក្យថា បុគ្គល គប្បីដឹងនូវសេចក្តីសុខដែលថេក
 ថយ លុះដឹងនូវសេចក្តីសុខដែលថេកថយហើយ គប្បីប្រកបរឿយ ។
 នូវសេចក្តីសុខក្នុងសុខាន ដូច្នោះ ពាក្យនេះ តថាគតបានពោលហើយ ។

វិភង្គវត្តស្ស អរណវិភង្គសុត្តេ បញ្ច កាមគុណា

កិញ្ញេតិំ បដិច្ច វុតិំ ។ បញ្ចមេ ភិក្ខុវេ កាមគុណា
 កតមេ បញ្ច ចក្កវិញ្ញេយ្យា រូទា ឥដ្ឋា កត្តា
 មនាទា បិយរូទា កាម្មបសញ្ញិតា រជនីយា សោត-
 វិញ្ញេយ្យា សទ្ធា ... យានវិញ្ញេយ្យា កត្តា ... ជិក្ខុ-
 វិញ្ញេយ្យា រសា ... កាយវិញ្ញេយ្យា ដោដ្ឋត្តា ឥដ្ឋា
 កត្តា មនាទា បិយរូទា កាម្មបសញ្ញិតា រជនីយា
 ឥមេ ខោ ភិក្ខុវេ បញ្ច កាមគុណា ។ យំ ខោ
 ភិក្ខុវេ ឥមេ បញ្ច កាមគុណោ បដិច្ច ឧប្បជ្ឈតិ
 សុខំ សោមនស្សំ ឥនិំ វុត្តតិ កាមសុខំ បុប្ផជ្ឈន-
 សុខំ មិទ្ធិសុខំ អនរិយសុខំ ។ ន សេវិតត្ថំ^(១) ន
 ភាវេតត្ថំ ន ពហុលីកាតត្ថំ ភាយិតត្ថំ ឯតស្ស
 សុខស្សតិ វនាមិ ។ ឥន ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ

១១. ន អាសេវិតត្ថំ ។

វិញ្ញាណ អរណវិញ្ញាណ កាមគុណប្រាំ

ពាក្យនេះ គឺជាគតិពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាមគុណនេះមាន ៥ ប្រការ កាមគុណ ៥ ប្រការ តើអ្វីខ្លះ រូបដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីតាប់ចិត្ត មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាទីតាំងនៃសេចក្តីត្រេកអរ សំឡេងដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក ... ក្លិនដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ... រសដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ... ផោដ្ឋព្វដែលគប្បីដឹងដោយកាយ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីតាប់ចិត្ត មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាទីតាំងនៃសេចក្តីត្រេកអរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង កាមគុណមាន ៥ ប្រការ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវកាមគុណទាំង ៥ នេះ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សនេះ គឺជាគតិហៅថា ជាសេចក្តីសុខក្នុងកាម ជាសេចក្តីសុខរបស់បុគ្គលផ្សេង ជាសេចក្តីសុខដ៏លាមក មិនមែនជាសេចក្តីសុខរបស់ព្រះអរិយបុគ្គលទេ ។ គឺជាគតិពោលថា បុគ្គលមិនគប្បីសេព មិនគប្បីចម្រើន មិនគប្បីធ្វើឲ្យច្រើន គប្បីខ្ចាចសេចក្តីសុខនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណាសកំ

វិវិច្ឆេវ កាមេហំ វិវិច្ឆេ អកុសលេហំ ធម្មេហំ សវិតក្កំ

សវិតារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ

វិហារតិ ។ វិតក្កវិចារាជំ វ្យសមា អជ្ឈនំ សម្ប-

សាទនំ ចេតសោ ឯកោទិការិ អវិតក្កំ អវិតារំ

សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ... តតិយំ ឈានំ ..

ចក្កនំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ឥទំ វុច្ឆតិ នេត្តម្ម-

សុខំ បរិវេកសុខំ ឧបសមសុខំ សម្ពោធិសុខំ ។

អាសេវិតំ កាវេតំ ពហុលីកាតំ ន កាយិតំ

ឯតស្ស សុខស្សតិ វនាមិ ។ សុខវិនិច្ឆយំ ជញ្ញា

សុខវិនិច្ឆយំ ញ្ញា អជ្ឈនំ សុខមនុស្សោយ្យានិ

ឥតិ យនំ វិតំ ឥទមេតិ បដិច្ច វិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយ
 បានដល់នូវបឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈនិងវិចារៈ មានបីតិវិទីសុខ
 ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់ ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថ
 ទាំង ៤ ។ ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ក៏បានដល់នូវទុតិយជ្ឈាន ជាធម្ម-
 ជាតកើតមានកងសន្តាននៃខ្លួន ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាគឺសុទ្ធ មាន
 សភាពជាចិត្តស្ងប់ដក មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មានតែបីតិវិទីសុខ
 ដែលកើតអំពីសមាធិគឺបឋមជ្ឈាន ... បានដល់នូវតតិយជ្ឈាន ... បាន
 ដល់នូវចតុត្ថជ្ឈាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤
 នេះ តថាគតហៅថា នេកម្មសុខ^(១) បរិវេកសុខ^(២) ឧបសមសុខ^(៣)
 សម្ពោធិសុខ^(៤) ។ តថាគតពោលថា បុគ្គលគួរសេព គួរចម្រើន
 គួរធ្វើឱ្យច្រើន មិនគួរខ្ចាចសេចក្តីសុខនេះឡើយ ។ ពាក្យណាដែល
 តថាគតពោលហើយថា បុគ្គលគប្បីដឹង នូវសេចក្តីសុខដែលថោកថយ
 លុះដឹង នូវសេចក្តីសុខដែលថោកថយហើយ គប្បីប្រកបរឿយ ។ នូវ
 សេចក្តីសុខកងសន្តាន ដូច្នោះ ពាក្យនេះ តថាគតពោលហើយ ព្រោះ
 អាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

១ សុខកើតអំពីការចេញចាកកាម ។ ២ សុខកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់ចាកកាមនិងអកុសល-
 ធម៌ ។ ៣ សុខកើតអំពីការរម្ងាប់ឥរិយាបថដាច់ដើម ។ ៤ សុខប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីគ្រាន់ដឹង
 មគ្គ ផល និព្វាន ។

វិរាត្តវគ្គស្ស អរណវិរាត្តសុត្តេ រយោ វាទស្ស អភាសនា

[១៣៥] រយោ វាទំ ន ភាសេយ្យ សម្មា
 ធាតុខីណំ កណោតិ ឥតិ ខោ បទេនំ វុតំ ។ កិញ្ចេតិ
 បដិច្ច វុតំ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យំ ជញ្ញា រយោ វាទំ
 អព្ភតំ អតច្ឆំ អនត្តសញ្ញតំ សសក្កំ តំ រយោ វាទំ
 ន ភាសេយ្យ យម្បំ ជញ្ញា រយោ វាទំ ក្ខតំ តច្ឆំ
 អនត្តសញ្ញតំ តស្សបំ សិក្ខេយ្យ អវចនាយ យព្ភ
 ខោ ជញ្ញា រយោ វាទំ ក្ខតំ តច្ឆំ អនត្តសញ្ញតំ
 តត្រ កាលញ្ញ អស្ស តស្ស រយោ វាទស្ស វច-
 នាយ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យំ ជញ្ញា សម្មា
 ខីណាវាទំ អព្ភតំ អតច្ឆំ អនត្តសញ្ញតំ ស-
 សក្កំ តំ សម្មា ខីណាវាទំ ន ភាសេយ្យ
 យម្បំ ជញ្ញា សម្មា ខីណាវាទំ ក្ខតំ តច្ឆំ
 អនត្តសញ្ញតំ តស្សបំ សិក្ខេយ្យ អវចនាយ

វិក្កវគ្គ អរណវិក្កសូត្រ ការមិនពោលពាក្យក្នុងទំកំបាំងមុខ

(១៣៥) ពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីពោលពាក្យក្នុងទំកំបាំងមុខ
មិនគប្បីពោលពាក្យនាំឱ្យសៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខ ដូច្នោះ នេះ តថាគត
បានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះ តថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យ
សេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ
បុគ្គលដឹងនូវពាក្យស្ងាត់កំបាំងណា ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀង មិន
ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដោយពិត មិនគប្បីពោលពាក្យស្ងាត់កំបាំង
ឡើយ មួយទៀត បុគ្គលដឹងនូវពាក្យស្ងាត់កំបាំងណា ជាពាក្យពិត
ពាក្យទៀង តែមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ បុគ្គលគប្បីរៀនដើម្បីមិន
និយាយនូវពាក្យនោះ មួយទៀត បុគ្គលដឹងនូវពាក្យស្ងាត់កំបាំងណា
ជាពាក្យពិត ពាក្យទៀង តែមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ បុគ្គលគួរជាអ្នក
ដឹងនូវកាលគួរក្នុងពាក្យនោះ ដើម្បីនិយាយនូវពាក្យស្ងាត់កំបាំងនោះ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ បុគ្គលដឹងនូវពាក្យណា
ដែលនាំឱ្យសៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខ ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀង មិន
ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដោយពិត មិនគប្បីពោលពាក្យដែលនាំឱ្យ
សៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខនោះទេ មួយទៀត បុគ្គលដឹងនូវពាក្យណា
ដែលនាំឱ្យសៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខ ជាពាក្យពិត ពាក្យទៀង តែមិន
ប្រកបដោយប្រយោជន៍ បុគ្គលគប្បីរៀន ដើម្បីមិនពោលនូវពាក្យនោះ

សុត្តន្តបិដកេ បដិដ្ឋបនិកាយស្ស ឧបបទស្កន្តសកំ

យញ្ច ខោ ជញ្ញា សម្មា មីណាវាដំ ក្ខតំ តថ្ឋ

អត្ថសញ្ញាតំ តត្រ កាលញ្ញ អស្ស តស្ស សម្មា

មីណាវាទស្ស វចនាយ ។ រហោ វាទំ ន កាសេយ្យ

សម្មា ធាតុមីណំ កណោតិ ឥតិ យទំ វតំ ឥទ-

មេតំ បដិច្ច វតំ ។

[១៣៦] អត្ថាទោ វ^(១) កាសេយ្យ ខោ តមា-

ខោតិ ឥតិ ខោ បទេតិ វតំ ។ កញ្ញោតិ បដិច្ច

វតំ ។ តត្រ កិក្ខុវេ តមាទស្ស កាសតោ

១ ម. ប ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្ក:

មួយទៀត បុគ្គលដឹងនូវពាក្យណា ដែលនាំឲ្យសៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខ

ជាពាក្យពិត ពាក្យទៀង ហើយប្រកបដោយប្រយោជន៍ បុគ្គលគួរ

ជាអ្នកដឹងនូវកាលគួរក្នុងពាក្យនោះ ដើម្បីនិយាយ នូវពាក្យដែលនាំឲ្យ

សៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខនោះ ។ ពាក្យណា ដែលគថាគតបានពោល

ហើយថា បុគ្គលមិនគប្បីពោលពាក្យក្នុងទីកំបាំងមុខ មិនគប្បីពោល

ពាក្យដែលនាំឲ្យសៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខ ដូច្នោះ ពាក្យនេះ គថាគត

ពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

(១៣៦) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីពោលកុំឲ្យរូសរាន់ពេក មិន

គប្បីពោលរូសរាន់ពេក នេះ គថាគតបានពោលហើយ ។ ពាក្យ

នេះ គថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្នាល

ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលដែលពោលហើយ

វិវត្តវគ្គស្ស អរណវិវត្តសុត្តេ ជនបទនិទ្ទិ

កាយោបិ កិលមតិ ចិត្តម្បិ ឧបហញ្ញតិ សរោបិ
 ឧបហញ្ញតិ កណ្ណោបិ អាតុរិយតិ អវិសដ្ឋិបិ ហោតិ
 អវិញ្ញាយិ តរមាទស្ស ភាសិតំ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ
 អតរមាទស្ស ភាសតោ កាយោបិ ន កិលមតិ
 ចិត្តម្បិ ន ឧបហញ្ញតិ សរោបិ ន ឧបហញ្ញតិ
 កណ្ណោបិ ន អាតុរិយតិ វិសដ្ឋម្បិ ហោតិ វិញ្ញាយិ
 អតរមាទស្ស ភាសិតំ ។ អតរមាទោ វ ភាសេយ្យ
 ទោ តរមាទោតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥទមេតិ បដិច្ច
 វុត្តំ ។

(១៣៧) ជនបទនិទ្ទិ ធាកិណិវេសេយ្យ សមញ្ញំ
 ធាតិធាវេយ្យតិ ឥតិ ខោ បទេតំ វុត្តំ ។ កិញ្ចោតិ
 បដិច្ច វុត្តំ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ ជនបទនិទ្ទិយា ច
 អភិណិវេសោ ហោតិ សមញ្ញាយ ច អតិសារោ ។ ឥធ
 ភិក្ខុវេ តទេវេកច្ឆេសុ ជនបទេសុ ហាតិតិ សញ្ញានន្តិ
 បត្តនិ សញ្ញានន្តិ បដិច្ចនិ^(១) សញ្ញានន្តិ សរាវន្តិ សញ្ញា-
 នន្តិ ហរោសន្តិ^(២) សញ្ញានន្តិ ហោណន្តិ សញ្ញានន្តិ

១ ឧ. ម. វិទ្ធីន្តិ ។ ២ ឧ. ម. ធារេបន្តិ ។

វិក្កុវត្ត អរណវិក្កុសូត្រ ភាសាក្នុងជនបទ

កាយកំរែមង្គលំបុក ចិត្តកំរែមង្គលំព្រួយ សំឡេងកំស្កក កក៏ឈឺចាប់
 សំដីរបស់បុគ្គល ដែលពោលញាប់ ជាសំដីមិនស្រឡះផង ស្តាប់មិន
 ជាក់ផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលដែល
 ពោលមិនរហ័សពេក កាយកំរែមង្គលំបុក ចិត្តកំរែមង្គលំព្រួយ សំឡេងកំ
 មិនស្កក កក៏មិនឈឺចាប់ សំដីរបស់បុគ្គលដែលពោលមិនញាប់ ជាសំដី
 ស្រឡះផង ដឹងសេចក្តីច្បាស់ផង ។ ពាក្យណា ដែលតថាគតពោល
 ហើយថា បុគ្គលគប្បីពោលកុំឲ្យរូសរាន់ពេក មិនគប្បីពោលរូសរាន់ពេក
 ដូច្នោះ ពាក្យនេះ តថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

(១៣៧) ពាក្យថា បុគ្គល មិនគប្បីប្រកាន់ភាសាក្នុងជនបទ

មិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងនូវឈ្មោះ ដូច្នោះនេះ តថាគតបានពោលហើយ ។
 ពាក្យនេះតថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះការប្រកាន់នូវភាសាក្នុងជនបទ និងការប្រព្រឹត្តកន្លង
 នូវឈ្មោះ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងជនបទខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ កាជនៈតែមួយបែបនោះសោះ តែជនទាំងឡាយរំមែងស្គាល់
 ថាបាតិខ្លះ រំមែងស្គាល់ថាបត្តៈខ្លះ រំមែងស្គាល់ថាបិដ្ឋៈខ្លះ រំមែងស្គាល់
 ថាសរវៈខ្លះ រំមែងស្គាល់ថាហរោសៈខ្លះ រំមែងស្គាល់ថាបោណៈខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

ហានន្តិ^(១) សញ្ញានន្តិ^(២) បិបិលន្តិ^(៣) សញ្ញានន្តិ ។

ឥតិ យថា យថា នំ តេស្មុ តេស្មុ ជនបទេស្មុ

សញ្ញានន្តិ តថា តថា ថាសសា បរាមាសា អភិធិវិស្ស

រោហាវតិ ឥទមេវ សន្ធិំ មោយមញ្ញានន្តិ ។ ឃិវិ

ខោ ភិក្ខុវេ ជនបទនិវត្តិយា ច អភិធិវេសោ ហោតិ

សមញ្ញាយ ច អតិសារោ ។ កថញ្ច ភិក្ខុវេ

ជនបទនិវត្តិយា ច អនភិធិវេសោ ហោតិ សមញ្ញាយ

ច អនតិសារោ ។ ឥធ ភិក្ខុវេ តទេវេកតេស្មុ

ជនបទេស្មុ ចាតិតិ សញ្ញានន្តិ បត្តន្តិ សញ្ញានន្តិ

បិដ្ឋន្តិ សញ្ញានន្តិ សរាវន្តិ សញ្ញានន្តិ ហារោសន្តិ

សញ្ញានន្តិ ខោលានន្តិ សញ្ញានន្តិ ហានន្តិ សញ្ញានន្តិ

១-២ ឧ. ម. គិមេ បាហិ ឥតិ ។ ៣ ឧ. ម. បិសីលន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

វេមន៍ស្គាល់ថាហនៈខ្លះ វេមន៍ស្គាល់ថាបិលៈខ្លះ^(១)។ ព្រោះហេតុនោះ
 ពួកជនស្គាល់នូវរបស់នោះ ក្នុងជនបទនោះៗ យ៉ាងណា ។ បុគ្គលខ្លះក៏
 ប្រកាន់មាំមួនយ៉ាងនោះៗ ហើយពោលថា^(២) ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យ
 ដទៃ ជាមោឃៈ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការប្រកាន់នូវភាសាក្នុងជនបទ
 និងការប្រព្រឹត្តិកន្លងនូវឈ្មោះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះ
 ការដែលមិនប្រកាន់នូវភាសាក្នុងជនបទ និងការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លងនូវឈ្មោះ
 តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងជនបទខ្លះក្នុងលោកនេះ ភាជនៈ
 តែមួយបែបនោះសោះ តែជនទាំងឡាយ វេមន៍ស្គាល់ថាបុគ្គលខ្លះ វេមន៍
 ស្គាល់ថាបក្កៈខ្លះ វេមន៍ស្គាល់ថាបិដៈខ្លះ វេមន៍ស្គាល់ថាសរវៈខ្លះ វេមន៍
 ស្គាល់ថាហរោសៈខ្លះ វេមន៍ស្គាល់ថាបោណៈខ្លះ វេមន៍ស្គាល់ថាហនៈខ្លះ

១ ពួកសព្វទាំងអស់នេះ ជាឈ្មោះរបស់ភាជន៍តែមួយបែបសម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងសម័យនោះ
 ដូចយ៉ាងឈ្មោះថាអាឡ្ហកៈ ទោណៈ ជាដើម ។ ឯប្រយោគនេះបានសេចក្តីថា ភាជន៍តែមួយ
 តែស្រុកខ្លះហៅថាបាតិ ខ្លះហៅថាបត្តៈ ។ ២ បុព្វដ្ឋានដែលល្ងង់ខ្លៅ កាលបើទៅកាន់ជនបទ
 ដែលគេហៅភាជន៍នោះថា បត្តៈ ដូច្នោះ បានឮគេនិយាយគ្នាថា អ្នកទាំងឡាយចូរយកបត្តៈមក
 ចូរលាងបត្តៈទៅ ហើយនិយាយប្រកាន់ថា ភាជន៍នេះមិនមែនឈ្មោះបត្តៈទេ ឈ្មោះបាតិទេតើ
 អ្នកឯងចូរហៅបាតិដូច្នោះវិញ ។ អដ្ឋិកថា ។

វិវត្តវិគ្គស្ស អរណវិវត្តសុត្តេ សោមនស្សនុយោគោ

មិច្ឆលន្តិ សញ្ញានន្តិ ។ ឥតិ យថា យថា
 និ តេសុ តេសុ ជនបទេសុ សញ្ញានន្តិ ឥទិ
 កិរមេ អាយស្មន្តោ សន្ធាយ វេហារន្តិភិ ភថា ភថា
 វេហារភិ អបរាមសំ^(១) ។ ឃំ ខោ ភិក្ខុវេ ជន-
 បទនិវត្តិយោ ច អនភិជវេសោ ហោតិ សមញ្ញាយ
 ច អនតិសារោ ។ ជនបទនិវត្តិ ជានិវត្តិវេសយ្យ
 សមញ្ញំ ជានិវត្តិវេស្យាតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥទមេតិ
 បដិច្ច វុត្តំ ។

(១៣៨) តត្រ ភិក្ខុវេ យោ កាមប្បដិសន្ធិសុខិ-
 នោ សោមនស្សនុយោគោ ហំនោ កម្មោ ខេត្តដ្ឋនិ-
 កោ អនវយោ អនត្តសញ្ញិតោ សន្តិកោ ឃសោ
 ជម្មោ សឧបយាតោ សឧទាយាសោ សបរិធិប្បហោ

១ ម. អបរាមសត ។

វិវត្តវគ្គ អរណវិវត្តសូត្រ សេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស

វេទន៍ស្គាល់ថាបិបិលៈខ្លះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ពួកជន តែងស្គាល់នូវ
 ភាជនៈនោះ ក្នុងជនបទនោះ ។ ថា លោកមានអាយុទាំងនេះ ពោល
 សំដៅរបស់នេះ ដូច្នោះ យ៉ាងណា ។ បុគ្គលខ្លះមិនប្រកាន់មាំ តែងពោល
 យ៉ាងនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការមិនប្រកាន់នូវកាសាក្នុងជនបទ
 និងការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លងនូវឈ្មោះ យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យណា ដែល
 គេថាគតបានពោលហើយថា បុគ្គល មិនគប្បីប្រកាន់នូវកាសាក្នុងជនបទ
 មិនគប្បីប្រព្រឹត្តិកន្លងនូវឈ្មោះ ដូច្នោះ ពាក្យនេះ គេថាគតបានពោល
 ហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

(១៣៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌
 ណា គឺសេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស របស់បុគ្គលដែលមាន
 សេចក្តីស្ម័គ្រដោយតាមប្បដិសន្ធិ ជាធម៌ថោកទាប ជារបស់អ្នកស្រុក
 ជារបស់បុថុជន មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រ-
 យោជន៍ ធម៌នេះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំ-
 បាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

មិច្ឆាបដិបទា ភស្មា ឃសោ ធម្មោ សរណោ ។

តត្រ កិត្តវេ យោ កាមប្បដិសន្ធិសុខិយោ សោម-

នស្សានុយោគំ អននុយោគោ ហំនំ កម្មំ ចោឡុជ្ជនិកំ

អនវយំ អនត្ថសញ្ញាតំ អនុត្តោ ឃសោ ធម្មោ អ-

នុបយាតោ អនុបាយាសោ អបរិឡាហោ សម្មាបដិ-

បទា ភស្មា ឃសោ ធម្មោ អរណោ ។

(១៣៧) តត្រ កិត្តវេ យោ អត្តតិលមថានុយោគោ

នុត្តោ អនវយោ អនត្ថសញ្ញាតោ សនុត្តោ ឃសោ

ធម្មោ សនុបយាតោ សនុបាយាសោ សបរិឡាហោ

មិច្ឆាបដិបទា ភស្មា ឃសោ ធម្មោ សរណោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌និ្ទ្ធ ឈ្មោះថា ប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ
 ធម៌ណា គឺការមិនប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមដោយសាមនស្ស
 របស់បុគ្គល ដែលមានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បជីសន្និ ជាធម៌ថោកទាប
 ជារបស់អ្នកស្រុក ជារបស់បុថុជន មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល
 មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌និ្ទ្ធ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តី
 លំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីកៅក្រហាយ
 ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌និ្ទ្ធ ឈ្មោះថាមិនមាន
 សេចក្តីសៅហ្មង ។

(១៣៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា
 គឺសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាធម៌នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិន
 មែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌និ្ទ្ធ ប្រ-
 កបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីកៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស
 ព្រោះហេតុនោះ ធម៌និ្ទ្ធ ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។

វិញ្ញាណស្ស អរណវិញ្ញាណស្ស មជ្ឈិមា បដិបទា

តត្រ ភិក្ខុវេយោ អត្តកិលមថា នុយោកំ អនុនុយោកោ
 នុកំ អនិយំ អនត្ថសញ្ញាតំ អនុក្ខោ ឯសោ ធម្មោ
 អនុបយាតោ អនុថាយាសោ អបរិឡាហោ សម្មា-
 បដិបទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ អរណោ ។

(១៤០) តត្រ ភិក្ខុវេយោ មជ្ឈិមា បដិបទា

តថាភតេន អភិសម្ពុទ្ធា ចត្តករណី ញ្ញាណករណី
 ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្វានាយ
 សំវត្តតំ អនុក្ខោ ឯសោ ធម្មោ អនុបយាតោ
 អនុថាយាសោ អបរិឡាហោ សម្មាបដិបទា តស្មា
 ឯសោ ធម្មោ អរណោ ។

វិក្កវគ្គ អរណវិក្កសូត្រ មជ្ឈិមប្បដិបទ

មាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា គឺការមិនប្រកប
 រឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាសេចក្តីព្យាយាម
 នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយ
 ប្រយោជន៍ ធម៌⁺នេះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមាន
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ
 ត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌⁺នេះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

(១៤០) មាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តី
 ប្រតិបត្តិយ៉ាងកណ្តាលណា ដែលព្រះគម្ភាគតត្រាស់ដឹងហើយ ជា
 សេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតបញ្ញាបក្ខ ធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីចេះដឹង ប្រព្រឹត្ត
 ទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់កិលេស ដើម្បីស្គាល់នូវអរិយសច្ច ដើម្បី
 ត្រាស់ដឹងនូវអរិយសច្ច ដើម្បីព្រះនិព្វាន ធម៌⁺នេះ ឈ្មោះថាមិននាំមក
 នូវទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិន
 មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌⁺
 នេះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណសកំ

[១៤០] តត្រ ភិក្ខុវេ យាយិ ឧស្សាទនា ច

អប្បសាទនា ច រោ ច ធម្មទេសនា សទុក្ខោ ឃសោ

ធម្មោ សទុបយាតោ សទុកាយាសោ សបរិទ្យាហោ

មិច្ឆាបដិបទា តស្មា ឃសោ ធម្មោ សរណោ ។

តត្រ ភិក្ខុវេ យាយិ ទេវុស្សាទនា ច អប្បសាទនា

ធម្មទេសនា វ អទុក្ខោ ឃសោ ធម្មោ អទុបយាតោ

អទុកាយាសោ អបរិទ្យាហោ សម្មាបដិបទា តស្មា

ឃសោ ធម្មោ អរណោ ។

[១៤២] តត្រ ភិក្ខុវេ យថំទំ កាមសុខំ បុគ្គ-

ទសុខំ មិច្ឆាសុខំ អនិយសុខំ សទុក្ខោ ឃសោ

ធម្មោ សទុបយាតោ សទុកាយាសោ សបរិទ្យាហោ

មិច្ឆាបដិបទា តស្មា ឃសោ ធម្មោ សរណោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

(១៤១) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការលើក
 តំកើងនិងការបន្ទះបង្ហាប់ ទាំងមិនមែនជាការសំដែងធម៌ ណា ធម៌ន្ទ្រៈ
 ឈ្មោះថាប្រកបដោយទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយ
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិ-
 បត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ន្ទ្រៈ ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តីសៅ
 ហង់ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការដែលមិនលើក
 តំកើង និងការមិនបន្ទះបង្ហាប់ ទាំងការសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ណា ធម៌
 នេះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុ
 នោះ ធម៌ន្ទ្រៈ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីសៅហង់ ។

(១៤២) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីសុខ
 ណា ជាសេចក្តីសុខក្នុងតាម ជាសេចក្តីសុខរបស់បឋមជន ជាសេចក្តី
 សុខដ៏លាមក មិនមែនជាសេចក្តីសុខរបស់ព្រះអរិយបុគ្គល ធម៌ន្ទ្រៈ ប្រ-
 កបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស
 ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ន្ទ្រៈ ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តីសៅហង់ ។

វិក្កវគ្គស្ស អរណវិក្កស្សត្ថេ រហោ វាទោ

តត្រ ភិក្ខុវេ យមំទំ ទេក្ខម្ភស្មំ បរិវេកស្មំ
 ឧបសមស្មំ សម្មោធិស្មំ អនុក្ខោ ឃសោ ធម្មោ
 អនុបយាតោ អនុថាយាសោ អបរិទ្យាហោ សម្មាប-
 ដិបទា តស្មា ឃសោ ធម្មោ អរណោ ។

(១៤៣) តត្រ ភិក្ខុវេ យោយំ រហោ វាទោ

អត្ថតោ អត្ថោ អនត្ថសញ្ញតោ សនុក្ខោ ឃសោ
 ធម្មោ សឧបយាតោ សឧថាយាសោ សបរិទ្យាហោ
 មិត្តាបដិបទា តស្មា ឃសោ ធម្មោ សរណោ ។

តត្រ ភិក្ខុវេ យោ ចាយំ រហោ វាទោ ភ្នតោ
 តត្ថោ អនត្ថសញ្ញតោ សនុក្ខោ ឃសោ ធម្មោ
 សឧបយាតោ សឧថាយាសោ សបរិទ្យាហោ

វិក្ករវគ្គ អរណវិក្កសូត្រ ពាក្យពោលក្នុងទំព័រជាងមុខ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីសុខណា ដែលជា
 សេចក្តីសុខក្នុងការចេញចាកកាម ជាសេចក្តីសុខក្នុងការស្ងាត់ ជាសេច-
 ក្តីសុខក្នុងការរម្ងាប់កិលេស ជាសេចក្តីសុខក្នុងការត្រាស់ដឹងមគ្គផល ធម៌
 នេះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ធម៌នេះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

(១៤៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពាក្យ
 ស្ងាត់កំបាំង ណា ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀង មិនប្រកបដោយ
 ប្រយោជន៍ ធម៌នេះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក
 ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
 សេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌នេះ ឈ្មោះថាប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ
 ពាក្យស្ងាត់កំបាំង ណា ជាពាក្យពិត ទៀង តែមិនប្រកបដោយ
 ប្រយោជន៍ ធម៌នេះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំ-
 បាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

មិច្ឆាបដិបទា តស្មា ឃសោ ធម្មោ សរណោ ។ តត្រ
 ភិក្ខុវេ យោ ចាយំ រហោ វំនោ ក្ខតោ តច្ឆោ
 អត្តសញ្ញិតោ អនុត្តោ ឃសោ ធម្មោ អនុបយាតោ
 អនុចាយាសោ អបរិធុរហោ សម្មាបដិបទា តស្មា
 ឃសោ ធម្មោ អរណោ ។

(១៤៤) តត្រ ភិក្ខុវេ យោ ចាយំ សម្មា
 ទីណាវំនោ អត្តិតោ អតច្ឆោ អនត្តសញ្ញិតោ
 សនុត្តោ ឃសោ ធម្មោ សនុបយាតោ សនុចាយាសោ
 សបរិធុរហោ មិច្ឆាបដិបទា តស្មា ឃសោ ធម្មោ
 សរណោ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យោ ចាយំ សម្មា
 ទីណាវំនោ ក្ខតោ តច្ឆោ អនត្តសញ្ញិតោ សនុត្តោ
 ឃសោ ធម្មោ សនុបយាតោ សនុចាយាសោ
 សបរិធុរហោ មិច្ឆាបដិបទា តស្មា ឃសោ ធម្មោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌នុ៎ះ ឈ្មោះថាប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ
 ពាក្យស្ងាត់កំបាំង ណា ជាពាក្យពិត ទៀង ប្រកបដោយប្រយោជន៍
 ធម៌នុ៎ះ មិននាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមាន
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ
 ត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌នុ៎ះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

(១៤៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពាក្យនាំឲ្យ

សៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខ ណា ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀង មិនប្រកប
 ដោយប្រយោជន៍ ធម៌នុ៎ះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេច-
 ក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌នុ៎ះ ឈ្មោះថា
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំង
 នោះ ពាក្យនាំឲ្យសៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខ ណា ជាពាក្យពិត ទៀង
 តែមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌នុ៎ះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកប
 ដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយ
 សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌នុ៎ះ

វិរាត្តវគ្គស្ស អរណវិរាត្តស្សត្ថ តរមានកាសិ

សរណោ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យោ ចាយំ សម្មា

ចំណាវនោ ក្ខតោ តន្ថោ អនុសញ្ញតោ អនុក្កោ

ឃសោ ធម្មោ អនុបយាតោ អនុបាយាសោ

អបរិធុរោហោ សម្មាបដិបទា តស្មា ឃសោ ធម្មោ

អរណោ ។

[១៤៥] តត្រ ភិក្ខុវេ យមិទំ តរមានស្ស កាសិ

សនុក្កោ ឃសោ ធម្មោ សនុបយាតោ សនុបាយាសោ

សបរិធុរោហោ មិញ្ញាបដិបទា តស្មា ឃសោ ធម្មោ

សរណោ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យមិទំ អតរមានស្ស

កាសិ អនុក្កោ ឃសោ ធម្មោ អនុបយាតោ

អនុបាយាសោ អបរិធុរោហោ សម្មាបដិបទា តស្មា

ឃសោ ធម្មោ អរណោ ។

វិក្ករវត្ត អរណវិក្កសូត្រ ពាក្យពោលហ័ស

ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តា
 ធម៌ទាំងនោះ ពាក្យនាំឲ្យសៅហ្មងក្នុងទីចំពោះមុខ ណា ជាពាក្យពិត
 ទៀង ទាំងប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌និ្ទ្រះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិន
 មានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីបង្កើតចង្អុល មិនមានសេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌និ្ទ្រះ ឈ្មោះ
 ថាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

(១៤៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា
 គឺពាក្យរបស់បុគ្គលអ្នកពោលហ័សពេក ធម៌និ្ទ្រះ ប្រកបដោយសេចក្តី
 ទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីបង្កើតចង្អុល
 ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ព្រោះហេតុ
 នោះ ធម៌និ្ទ្រះ ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា គឺពាក្យរបស់បុគ្គលអ្នក
 ពោលមិនហ័សពេក ធម៌និ្ទ្រះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក
 មិនមានសេចក្តីបង្កើតចង្អុល មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌និ្ទ្រះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តី
 សៅហ្មង ។

សុត្តន្តបិដកេ បដិដ្ឋិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

(១២៦) តត្រ ភិក្ខុវេ យ្ហយំ ជនបទនិរុត្តិយោ
 ច អនិកិវេសោ សមញ្ញាយ ច អនិសារោ សទុក្ខោ
 ឯសោ ធម្មោ សទុបយោតោ សទុទាយាសោ សម-
 វិទ្យោហោ មិន្ទាបដិបទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ សរ-
 ណោ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យ្ហយំ ជនបទនិរុត្តិយោ ច
 អនិកិវេសោ សមញ្ញាយ ច អនិសារោ អទុក្ខោ
 ឯសោ ធម្មោ អទុបយោតោ អទុទាយាសោ អបរិទ្យោ-
 ហោ សម្មាបដិបទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ អរណោ ។

(១២៧) តស្មានិហ ភិក្ខុវេ សរណញ្ច ធម្មំ
 ជានិស្សាម អរណញ្ច ធម្មំ ជានិស្សាម សរណញ្ច
 ធម្មំ ញត្ថា អរណញ្ច ធម្មំ ញត្ថា អរណាប្បដិបទំ
 បដិបទ្ជិស្សា មាតិ ឯវញ្ញំ វេ ភិក្ខុវេ^(១) សិក្ខិ-
 តត្ថំ ។ សុត្តនិ ច បទ ភិក្ខុវេ កុលបុតោ

១ ខ. ឃេ ភិក្ខុវេតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសព្វៈ

(១៤៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា
 គឺការប្រកាន់រាំនូវភាសាក្នុងជនបទ និងការប្រព្រឹត្តិកន្លងនូវឈ្មោះ ធម៌
 ៖ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយ
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិទុក ព្រោះហេតុនោះ ធម៌នេះ ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា គឺ
 ការមិនប្រកាន់រាំនូវភាសាក្នុងជនបទ និងការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លងនូវឈ្មោះ ធម៌
 ៖ មិននាំមកនូវទុក មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ធម៌នេះ ឈ្មោះថា មិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

(១៤៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកទាំងឡាយ
 គប្បីសិក្សាក្នុងសាសនានេះថា យើងទាំងឡាយ នឹងដឹងនូវធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នឹងដឹងនូវធម៌ដែលមិនមានសេចក្តីសៅ
 ហ្មងផង លុះដឹងនូវធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង និងដឹងនូវធម៌
 ដែលមិនមានសេចក្តីសៅហ្មងហើយ ក៏នឹងដើរទៅកាន់ផ្លូវប្រតិបត្តិដែល
 មិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ត្រូវ
 សិក្សាយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បំណែកសុភ្នក្តិកុលបត្ត

វិវត្តវគ្គស្ស អរណវិវត្តសុត្តេ ភាសិតានិទន្ត

អរណប្បដិបទិ បដិបន្នោតិ ។ ឥទមវោច កកវា

អត្តមនា តេ ភិក្ខុ កកវតោ ភាសិតំ អភិទទ្ធាតិ ។

អរណវិវត្តសុត្តំ សម្មំ និទ្ទិកំ ។

វិវត្តវគ្គ អរណវិវត្តសូត្រ សេចក្តីរីករាយចំពោះភាសិត

បានដើរទៅកាន់ផ្លូវប្រតិបត្តិដែលមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។ លុះព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះក៏មាន
សេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ អរណវិវត្តសូត្រ ទី ៧ ។

ទស្សន៍ ជាតិវិភាងសុត្តិ

[១២៨] ឃុំឌើ សុត្តិ ។ ឃុំកំ សមយំ កកវា
មកនេសុ ចារិកត្បារមាណោ យេន រាជកហំ តនេសរិ
យេន កក្ករោ ក្បមការោ តេនុបសុដ្ឋមិ ឧបសុដ្ឋ-
មិត្តា កក្ករិ ក្បមការិ ឃុំតនេរោច សចេ តេ កក្ករ
អក្ករ វិហារម ធិវេសនេ ឃុំករត្តិ ។ ន ខោ
មេ កន្លៃ ក្ករ អត្តិ ចេត្ត បព្វជិតោ បឃមំ វា-
ស្សបកតោ ហោតិ សចេ សោ អនុជាណតិ វិហារម
កន្លៃ យថាសុខន្តិ ។

[១២៩] តេន ខោ បន សមយេន បុត្តសា-
តិ ធាម ក្កលត្តោ កក្ករិ ឧទ្ធិស្ស ឃុំនាយ
អតារស្មា អនតារិយំ បព្វជិតោ ។ សោ តស្មី ក្បម-
ការិធិវេសនេ បឃមំ វាស្សបកតោ ហោតិ ។ អថខោ
កកវា យេនាយស្មា បុត្តសាតិ តេនុបសុដ្ឋមិ ឧប-
សុដ្ឋមិត្តា អាយសុន្តិ បុត្តសាតិ ឃុំតនេរោច សចេ
តេ កត្តិ អក្ករ វិហារម ធិវេសនេ ឃុំករត្តិ ។

ធាតុរិក្ខត្តសូត្រ ទី ១០

(១៤៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចទៅកាន់ចារិកក្នុងដែនរបស់ពួកអ្នកមគធៈ បានដល់
ទៅក្រុងរាជគ្រឹះ ចូលទៅរកសុនឆាំងឈ្មោះកក្កវៈ លុះចូលទៅដល់
ហើយ ទើបត្រាស់នឹងសុនឆាំងឈ្មោះកក្កវៈ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់កក្កវៈ
បើអ្នកមិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ទេ តថាគតសូមនៅក្នុងផ្ទះ បានមួយ
រាត្រី ។ សុនឆាំងក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
ឥតមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់អីទេ ប៉ុន្តែមានអ្នកបួសចូលទៅនៅក្នុងផ្ទះនេះ
មុនរួចហើយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើអ្នកបួសនោះយល់ព្រម សូម
ព្រះអង្គគង់នៅតាមសេចក្តីសប្បាយចុះ ។

(១៤៩) សម័យនោះឯង កុលបុត្រឈ្មោះបុក្កសាតិ បេញចាក
ផ្ទះហើយចូលទៅកាន់ផ្នួសព្រោះសុទ្ធ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ បុក-
សាតិកុលបុត្រនោះឯង ជាអ្នកចូលមកនៅមុន ក្នុងផ្ទះសុនឆាំងនោះ ។
ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចូលទៅរកបុក្កសាតិមានអាយុ លុះចូលទៅដល់
ហើយ ទើបត្រាស់នឹងបុក្កសាតិមានអាយុថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បើអ្នកមិន
មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ទេ តថាគត សូមនៅក្នុងផ្ទះបានមួយរាត្រី

វិវត្តវគ្គសូត្រ ធាតុវិវត្តសូត្រ កតវតោ កុមារានិវេសនំ បរិសទា

ឡុំនំ អាវុសោ កុម្មការានិវេសនំ វិហារតាយ ស្ក
យថាសុខន្តំ ។

(១៥០) អថខោ កកវា កុម្មការានិវេសនំ បរិ-
សិត្តា ឯកមន្តំ តិណាសន្តរកំ បញ្ញាបេត្តា និស័ទិ
បល្ល័ក្កំ អាភុជិត្តា ឧជ្ជិ កាយំ បណិទាយ បរិមុខំ
សត្តិ ឧបដ្ឋបេត្តា ។ អថខោ កកវា ពហុទេវ រត្ត
និសដ្ឋាយ វីតិណមេសិ ។ អាយស្មាបិ ខោ បុក្កសាតិ
ពហុទេវ រត្តំ និសដ្ឋាយ វីតិណមេសិ ។ អថខោ ក-
កវតោ ឯតទិរោសិ ចាសាទិកំ នុ ខោ អយំ
កុលបុត្តោ ឥរិយតិ យន្តណហិ បុត្តេយ្យន្តំ ។ អថ-
ខោ កកវា អាយស្មនំ បុក្កសាតិ ឯតទិរោច កំ-
សិ ត្ថំ វិក្កុ ឧទ្ទិស្ស បព្វជិតោ កោ វា តេ
សត្តា កស្ស វា ត្ថំ ធម្មំ រោចេសតិ ។

វិញ្ញាណ ធាតុវិញ្ញាណ ព្រះមានព្រះភាគចូលទៅកាន់កុម្មការនិវេសន៍

បុគ្គលាតិកបថា មាលអាវុសោ នេះកុម្មការនិវេសន៍ ឈ្មោះឡាន្ត^(១) សូម

លោកមានអាយុ នៅតាមសេចក្តីសប្បាយចុះ ។

(១៥០) ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចូលទៅកាន់កុម្មការនិវេសន៍

ទ្រង់ក្រាលកម្រាលស្មៅកងទ័សមគ្គរ ហើយគង់ផ្គត់ព្រះភ្នែក តាំងព្រះ

កាយគ្រង់ ផ្គង់ព្រះសតិឲ្យមានមុខឆ្ពោះទៅរកកម្មដ្ឋាន ។ លំដាប់នោះ

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់ដល់យប់ជ្រៅ ។ ឯបុគ្គលាតិមានអាយុ ក៏

អន្សាយនៅដល់យប់ជ្រៅដែរ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រិះរិះយ៉ាង

នេះថា កុលបុត្រនេះ ប្រតិបត្តិតត្រូវជ្រះថ្លាដែរឬហ្ន៎ បើដូច្នោះ គួរតែ

តថាគតសុរម័ល ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សរុបកុម្មការនិវេសន៍

អាយុ យ៉ាងនេះថា មាលភិក្ខុ អ្នកបុសចំពោះលោកណា លោកណា

ជាគ្រូអ្នក មួយទៀត អ្នកពេញចិត្តនឹងធម៌របស់លោកណា ។

១ ផ្ទះរបស់ស្តេចធំ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណាសកំ

(១៥១) អត្តាវសោ សមណោ តោតមោ សក្យ-
 បុត្តោ សក្យកុលា បព្វជិតោ នំ ខោ បន កកវន្តិ
 តោតមំ ឯវិកល្យណោ តិក្ខិសន្នោ អព្ពក្កតោ ឥតិប
 សោ កកវ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្មន្នោ
 សុគតោ លោកវិទូ អនុគរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្តា
 ទេវមនុស្សានំ តុទ្ធោ កកវតិ តាហំ កកវន្តិ ខុទ្ទិស្ស
 បព្វជិតោ សោ ច មេ កកវ សត្តា តស្សហំ
 កកវតោ ចម្ពំ ហេថេមីតិ ។ កហំ បន កិក្ខុ
 ឯតរហំ សោ កកវ វិហារតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធាតិ ។
 អត្តាវសោ ខុត្តរេសុ ជនបទេសុ សាវត្ថំ នាម នកវំ តត្ថ
 សោ កកវ ឯតរហំ វិហារតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធាតិ ។
 ទិដ្ឋបុត្តោ បន តេ កិក្ខុ សោ កកវ ទិស្សា ច បន

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

(១៥១) បុគ្គសាតិភបថា ម្នាលអាវុសោ ព្រះសមណគោតមជា
សក្យបុត្រ ចេញចាកសក្យត្រកូលទៅបួស ក៏កិត្តិសព្ទសរសើរព្រះគោ-
តមដ៏ចម្រើននោះ ពីពេលឃើញខ្លួនខ្មោយទៅយ៉ាងនេះថា ព្រះមានព្រះភាគ
អង្គនោះ ទ្រង់ត្រូវចាកកិលេស គ្រាស័ដ៏ងងាយព្រះអង្គឯងដោយប្រ-
ពៃ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានិងចរណៈ ទ្រង់មានព្រះដំណើរល្អ ទ្រង់
ជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក ទ្រង់ប្រសើរដោយសីលាទិគុណ ជាអ្នកទូន្មាន
នូវបុរសដែលគួរទូន្មាន ព្រះអង្គជាសាស្តាចារ្យនៃទេវតានិងមនុស្សព័ន្ធ-
ឡាយ ព្រះអង្គគ្រាស័ដ៏ងងាយចុះតុករិយសច្ច ព្រះអង្គលែងត្រឡប់មកកាន់
កតថ្មីទៀត ដោយហេតុនេះ។ ខ្ញុំបួសចំពោះព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ
ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះឯង ជាគ្រូរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំពេញចិត្តនឹងធម៌របស់ព្រះ
មានព្រះភាគអង្គនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគជា
អរហន្តសមាសមុទអង្គនោះ លោកគង់នៅក្នុងទីណា ។ ម្នាលអាវុសោ
ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ជាអរហន្តសមាសមុទអង្គនោះ ព្រះអង្គ
គង់នៅក្នុងក្រុងសាវតី ដែលមាននៅក្នុងជនបទបៃតងផ្កាដើង ម្នាលភិក្ខុ
ចុះព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ អ្នកដែលបានឃើញឬទេ ប្រសិនបើឃើញ

វិក្កវិក្កល្យ ធាតុវិក្កល្យត្ថេ ធាតុវិក្កទ្កេសោ

ជាទេយ្យសីតិ ។ ន ខោ មេ អារុសោ ទិដ្ឋបុត្រោ
សោ កកវា ទិស្វាហំ^(១) ន ជាទេយ្យន្តិ ។

[១៥២] អថខោ កកវតោ ឯតទយោសិ មមំ^(២)

ខ្វាយំ កុលបុត្រោ ឧទ្ទិស្ស បត្វជិតោ យន្តនស្សាហំ

ធម្មំ ទេសេយ្យន្តិ ។ អថខោ កកវា អាយស្មន្តិ

បុត្តសាតិ អាមន្តេសិ ធម្មំ រោ^(៣) កិត្តុ ទេសិស្សាមិ

តំ សុណាធិ^(៤) សាធុតំ មនសិករោហិ កាសិស្សា-

មិតិ ។ ឃវាវសោតិ ខោ អាយស្មា បុត្តសាតិ

កកវតោ បត្វស្សាសិ ។

[១៥៣] កកវា ឯតទរោច ធាតុរោ^(៥) អយំ

កិត្តុ បុរិសោ ធនស្សា យតនោ អដ្ឋាសមនោបរិចារោ

១ ឧ. ម. ទិស្វា ចាហំ ។ ២ ឧ. មំ ។ ម. មមញ្ច ។ ៣ ឧ. ធម្មន្តេ ។ ៤ ឧ. ម. សុណាហំ ។ ៥ ម. ធាតុរោ ។

វិវត្តវគ្គ ធាតុវិវត្តសូត្រ ឧទ្ទេសនៃធាតុវិវត្ត

អាចស្គាល់ឬទេ ។ ម្នាលអាវុសោ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ខ្ញុំមិន
ដែលបានឃើញទេ ទុកជាខ្ញុំឃើញ ក៏គង់មិនស្គាល់ដែរ ។

(១៥២) ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា កុលបុត្រ

នេះឬសចំពោះតថាគត បើដូច្នោះ គួរតថាគតសំដែងធម៌ដល់កុលបុត្រ

នេះ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលនឹងបុកសាតិមាន

អាយុថា ម្នាលភិក្ខុ យើងនឹងសំដែងធម៌ដល់អ្នក ចូរអ្នកយកចិត្តទុក

ដាក់ស្តាប់ធម៌នោះដោយប្រពៃចុះ យើងនឹងសំដែង ។ បុកសាតិមាន

អាយុ ទទួលព្រះពុទ្ធជីកានៃព្រះមានព្រះភាគថា អើ អាវុសោ ។

(១៥៣) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា ម្នាលភិក្ខុ បុរស

នេះ មានធាតុ ៦ មានផស្ស្យតនៈ ៦^(១) មានមនោបរិចារៈ^(២) ១៨

១ ហេតុនៃធិស្សៈ ។ ២ ការពិចារណាដោយចិត្ត ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណសកំ

ធនុរាជិដ្ឋានោ យត្ថ វិទំ មញ្ញស្សវា នប្បវត្តនិ
 មញ្ញស្សវេ ខោ បទ នប្បវត្តមារេ មុនិ សន្តោតិ
 វុច្ឆតិ បញ្ញំ នប្បមជ្ឈេយ្យ សង្កមនុរត្តេយ្យ ចាត-
 មនុស្រោយ្យ សន្តិមេវ សោ សិក្ខេយ្យានិ អយ-
 មុទ្ធសោ ធនានុវិកង្គស្ស ។

[១៥៤] ធនានុរោ អយំ ភិក្ខុ បុរិសោតិ ឥតិ ខោ

បទេត វុត្តំ ។ តិក្ខោតិ បដិច្ច វុត្តំ ។ ធរយិមា ភិក្ខុ

នានុយោ^(១) បវរីនានុ អចោនានុ តេជានានុ វាយោ-

នានុ អាណាសនានុ វិញ្ញាណនានុ ។ ធនានុរោ អយំ

ភិក្ខុ បុរិសោតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥនមេត បដិច្ច វុត្តំ ។

១ ឧ. ធរយិមា វក្កុ ធនានុយោតិ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមទិកាយ ឧបវណ្ណសកៈ

មានអធិដ្ឋាន^(១) ៤ សេចក្តីសំគាល់និងសេចក្តីវិលវល់ តែងមិនប្រព្រឹត្ត
 ទៅកាន់បុគ្គលដែលបិតនៅ ក្នុងអធិដ្ឋានទាំងឡាយណា កាលបើសេច-
 ក្តីសំគាល់និងសេចក្តីវិលវល់មិនប្រព្រឹត្តទៅហើយ បុគ្គលនោះយើងហៅ
 ថា អ្នកប្រាជ្ញមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ បុគ្គលមិនគួរបរិណាតបណ្តោយបញ្ញា^(២)
 គួររក្សារឿយ ។ នូវសច្ចៈ^(៣) គួរបម្រើនរឿយ ។ នូវចាតៈ^(៤) គួរសិក្សា
 នូវសន្តិ^(៥) នេះ ជាទុខសនៃធាតុវិភង្គ ។

[១៥៤] ពាក្យថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះមានធាតុ ៦ ដូច្នេះនេះ⁺
 យើងបានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះយើងពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យ⁺
 សេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ ឯធាតុនេះមាន ៦ ប្រការ គឺបរិវាតុ
 (ធាតុដី) ១ អាបោធាតុ (ធាតុទឹក) ១ ភេជោធាតុ (ធាតុភ្លើង) ១
 វាយោធាតុ (ធាតុខ្យល់) ១ អាកាសធាតុ (ធាតុអាកាស) ១ វិញ្ញាណ-
 ធាតុ (ធាតុវិញ្ញាណ ឬចិត្ត) ១ ពាក្យណា ដែលយើងបានពោល
 ហើយថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះមានធាតុ ៦ ដូច្នេះ ពាក្យនេះ យើង⁺
 បានពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

១ ធម្មជាតិជាទីតាំងជាទីអាស្រ័យ ។ ២ សមាធិបញ្ញា និងវិបស្សនាបញ្ញា ។ ៣ វិថីសច្ចៈ ។
 ៤ ការលះបង់កិលេស ។ ៥ ការរម្ងាប់កិលេស ។

វិក្កុវត្តស្ស ធាតុវិក្កុវត្តស្ស អដ្ឋារសមនោបវិចារោ

(១៥៥) ធម្មស្សាយតនោ អយំ ភិក្ខុ ប្បវិសោតិ
 ឥតិ ខោ បនេតិ វុត្តំ ។ កិញ្ចោតិ បដិច្ច វុត្តំ ។
 ចក្កុវស្សាយតនំ^(១) សោតិ ធម្មស្សាយតនំ យានំ
 ធម្មស្សាយតនំ ជីវ្ហា ធម្មស្សាយតនំ កាយោ ធម្មស្សាយ-
 តនំ មនោ ធម្មស្សាយតនំ ។ ធម្មស្សាយតនោ អយំ
 ភិក្ខុ ប្បវិសោតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥនិមេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។

(១៥៦) អដ្ឋារសមនោបវិចារោ អយំ ភិក្ខុ ប្បវិ-
 សោតិ ឥតិ ខោ បនេតិ វុត្តំ ។ កិញ្ចោតិ បដិច្ច
 វុត្តំ ។ ចក្កុវតា រូបំ ទិស្វា សោមនស្សដ្ឋានីយំ
 រូបំ ឧបវិចារតិ នោមនស្សដ្ឋានីយំ រូបំ ឧបវិចារតិ
 ឧបេក្កដ្ឋានីយំ រូបំ ឧបវិចារតិ សោរតន សន្តិ
 សុត្វា ។ បេ ។ យានេន កន្ធិ យាយិត្វា... ជីវ្ហាយ
 រសំ សាយិត្វា... កាយេន ដោដ្ឋត្ធិ ដុសិត្វា...

១ ឧ. ម. ចក្កុវស្សាយតនំ ។

វិភង្គវគ្គ ធាតុវិភង្គសូត្រ មនោបវិចារៈដប្រាប់

[១៥៥] ពាក្យថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះមានផស្ស្យតនៈ ៦
 ដួង⁺ យើងបានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ
 ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្ខុ ជាផស្ស្យតនៈ ១ សោតៈ
 ជាផស្ស្យតនៈ ១ ឃានៈ ជាផស្ស្យតនៈ ១ ដីក្ត ជាផស្ស្យតនៈ ១
 កាយ ជាផស្ស្យតនៈ ១ មនោ ជាផស្ស្យតនៈ ១ ។ ពាក្យណា ដែល
 យើងបានពោលហើយថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះ មានផស្ស្យតនៈ ៦
 ដួង ពាក្យនេះ យើងបានពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

[១៥៦] ពាក្យថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះមានមនោបវិចារៈ ១៨
 ដួង⁺ យើងបានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ
 ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ បុគ្គល បានឃើញរូបដោយភ្នែក
 ហើយពិចារណារូបដែលជាទីតាំង^(១) នៃសោមនស្សវេទនា ពិចារណា
 រូបដែលជាទីតាំងនៃតោមនស្សវេទនា ពិចារណារូបដែលជាទីតាំងនៃ
 ឧបេក្ខាវេទនា ស្តាប់សំឡេងដោយត្រចៀក ។ បេ ។ ហិតក្ខិនដោយ
 ច្រមុះ ... ទទួលរសដោយអណ្តាត ... ពាល់ត្រូវផ្តោដ្ឋព្វដោយកាយ ...

១ ជាហេតុឲ្យកើតសោមនស្សវេទនា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខុបបទ្គណ្ណសកំ

មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ សោមនស្សដ្ឋានីយំ ធម្មំ ឧបវេ-
 ចរតិ នោមនស្សដ្ឋានីយំ ធម្មំ ឧបវេចរតិ ឧបេក្ខដ្ឋា-
 នីយំ ធម្មំ ឧបវេចរតិ ឥតិ ធ សោមនស្សបរិចារា ធ
 នោមនស្សបរិចារា ធ ឧបេក្ខបរិចារា ។ អដ្ឋារស-
 មនោបរិចារោ អយំ ភិក្ខុ បុរិសោតិ ឥតិ យន្ត
 វុត្តំ ឥនមេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។

(១៥៧) ចតុរាធិដ្ឋានោ អយំ ភិក្ខុ បុរិសោតិ

ឥតិ ខោ បនេតិ វុត្តំ ។ កិញ្ចេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។
 បញ្ញាធិដ្ឋានោ សង្ខាធិដ្ឋានោ ពាកាធិដ្ឋានោ ឧប-
 សមាធិដ្ឋានោ ។ ចតុរាធិដ្ឋានោ អយំ ភិក្ខុ បុរិ-
 សោតិ ឥតិ យន្ត វុត្តំ ឥនមេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសក្កៈ

ដឹងច្បាស់នូវធម៌ដោយចិត្ត ហើយពិចារណាធម៌ដែលជាទីតាំងនៃសោមនស្សវេទនា ពិចារណាធម៌ដែលជាទីតាំងនៃទោមនស្សវេទនា ពិចារណាធម៌ដែលជាទីតាំងនៃទុបេក្ខវេទនា ត្រូវជាសោមនស្សបរិចារៈ ៦ ទោមនស្សបរិចារៈ ៦ ទុបេក្ខបរិចារៈ ៦ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ពាក្យណា ដែលយើងបានពោលហើយថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះ មានមនាបរិចារៈ ១៨ ដូច្នោះ ពាក្យនេះ យើងបានពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

(១៥៧) ពាក្យថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះ មានអធិដ្ឋាន^(១) ៤ ដូច្នោះនេះ យើងបានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ បុរសមាន អធិដ្ឋានក្នុងបញ្ញា ១ មានអធិដ្ឋានក្នុងសច្ចៈ ១ មានអធិដ្ឋានក្នុងចាតៈ ១ មានអធិដ្ឋានក្នុងទុបសមៈ^(២) ១ ។ ពាក្យណា ដែលយើងបានពោលហើយថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះ មានអធិដ្ឋាន ៤ ដូច្នោះ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

១ ការតម្កល់ចិត្តទុក ។ ២ ការភ្ជាប់កិលេស ដូចគ្នានឹង សន្តិ នៃលទានពោលរួចហើយ ខាងដើម ។

វិក្កុវគ្គស្ស ធាតុវិក្កុសុត្តេ បឋវីធាតុ

(១២៨) បញ្ញំ នប្បមជ្ជេយ្យ សត្វមនុស្សក្លេយ្យ
 ចាគមនុត្រ្យហេយ្យ សន្តិមេវ សោ សិក្ខេយ្យតិ ឥតិ
 ខោ បនេតិ វុត្តំ ។ កិញ្ចេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។ ក-
 ថញ្ច ភិក្ខុ បញ្ញំ នប្បមជ្ជតិ ។ នយំមា ភិក្ខុ^(១)
 ធាតុយោ បឋវីធាតុ អាមោធាតុ តេជោធាតុ វាយោ-
 ធាតុ អាគាសធាតុ វិញ្ញាណធាតុ ។

(១២៩) កេតមា ថ ភិក្ខុ បឋវីធាតុ ។ បឋ-
 វីធាតុ សិយា អជ្ឈតិកា សិយា ពាហិរា ។ កេត-
 មា ថ ភិក្ខុ អជ្ឈតិកា បឋវីធាតុ ។ យំ អជ្ឈតិ
 បច្ចុតិ កក្កុលំ ខរិតតិ ឧបាទិដ្ឋំ សេយ្យដិទំ កេសា
 លោមា នខា ទន្ធា តថោ មិសំ នហារូ អដ្ឋ
 អដ្ឋមញ្ញំ វុត្តំ ហទិយំ យកនំ តិលោមកំ បហកិ
 បច្ឆាសំ អន្តិ អន្តកុលំ ឧទរិយំ កវិសំ យំ វា
 បនញ្ញម្បំ តិញ្ចំ អជ្ឈតិ បច្ចុតិ កក្កុលំ ខរិតតិ
 ឧបាទិដ្ឋំ អយំ វុត្តតិ ភិក្ខុ អជ្ឈតិកា បឋវីធាតុ ។

១ ឧ. វិក្កុតិ ន ទិស្សតិ ។

វិភង្គវគ្គ ធាតុវិភង្គសូត្រ បឋវីធាតុ

(១៥៨) ពាក្យថា បុគ្គលនោះ មិនគួរបរិណោគបណ្តោយបញ្ញា
 គួររក្សារឿយៗ ខ្សែសច្ចៈ គួរចម្រើនរឿយៗ ខ្សែចាតៈ គួរលើក្សន្ធវិសន្តិ
 ដូច្នោះនេះ យើងបានពោលហើយ ។ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ
 ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះបុគ្គល មិនបរិណោគ
 បណ្តោយបញ្ញា តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ ធាតុនេះ មាន ៦ ប្រការ
 គឺបឋវីធាតុ ១ អាបោធាតុ ១ ភេដោធាតុ ១ វាយាធាតុ ១ អា-
 កាសធាតុ ១ វិញ្ញាណធាតុ ១ ។

(១៥៩) ម្នាលភិក្ខុ ចុះបឋវីធាតុ តើដូចម្តេច ។ ឯបឋវីធាតុ
 ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះបឋវីធាតុជាខាងក្នុង
 តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជា
 របស់កក ជារបស់រឹង មានវិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យនៅ គឺសក់
 រោម ក្រចក ធ្មេញ ស្បែក សាច់ សរសៃ ឆ្អឹង ខួរក្នុងឆ្អឹង
 ចាច បេះដូង ថ្លើម វាវ ក្រពះ សួត ពោះវៀនធំ ពោះវៀនតូច
 អាហារថ្មី អាហារចាស់ ឬរបស់ដទៃណាមួយ ជាធម្មជាតិកើតក្នុង
 ខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជារបស់កក ជារបស់រឹង មានវិញ្ញាណចូលទៅ
 អាស្រ័យនៅដែរ ម្នាលភិក្ខុ នេះ យើងហៅថាបឋវីធាតុខាងក្នុង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្គណសកំ

យា ចេវ ខោ បន អជ្ឈតិកា បឋវីធាតុ យា ច
 ពាហិរា បឋវីធាតុ បឋវីធាតុវេវេសា ។ នំ នេតិ
 មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតិ
 យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ នដ្ឋតំ ។ ឯវមេតិ យ-
 ថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា បឋវីធាតុយា និត្តំន្តតិ
 បឋវីធាតុយា ចិត្តំ វិរាជេតិ ។

(១៦០) កតមា ច ភិក្ខុ អាថោធាតុ ។
 អាថោធាតុ សិយា អជ្ឈតិកា សិយា ពាហិរា ។
 កតមា ច ភិក្ខុ អជ្ឈតិកា អាថោធាតុ ។ យំ
 អជ្ឈតិំ បច្ចុតិំ អាថោ អាថោកតិំ ឧថាទិដ្ឋំ សេយ្យប័ទិ
 ចិត្តំ សេម្មំ បុត្រោ លោហិតំ សេនោ មេនោ អស្សុ
 វសា ខេលោ សិដ្ឋាណិកា លសិកា មុត្តំ យំ
 វា បនញ្ញម្បិ កិញ្ចំ អជ្ឈតិំ បច្ចុតិំ អាថោ
 អាថោកតិំ ឧថាទិដ្ឋំ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុ អជ្ឈតិកា
 អាថោធាតុ ។ យា ចេវ ខោ បន អជ្ឈតិ-
 កា អាថោធាតុ យា ច ពាហិរា អាថោធាតុ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

មួយទៀត បឋវីធាតុខាងក្នុងណាក្តី បឋវីធាតុខាងក្រៅណាក្តី ទាំងពីរ
 នេះ ជាបឋវីធាតុដូចគ្នា ។ បគ្គលគួរឃើញតាមពិតនូវបឋវីធាតុនោះ
 ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ន្ទ្រមិនមែនជារបស់អាត្មាអញ ន្ទ្រមិន
 មែនជាអញ ន្ទ្រមិនមែនជាខ្លួនរបស់អាត្មាអញ ។ លុះឃើញតាមពិត
 នូវបឋវីធាតុនោះដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វេមន់នឿយណាយ
 ក្នុងបឋវីធាតុ វេមន់ញ៉ាំងចិត្តឲ្យត្រាកចេញអំពីបឋវីធាតុ ។

(១៦០) ម្នាលភិក្ខុ ចុះអាបោធាតុ តើដូចម្តេច ។ អាបោ-
 ធាតុ ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុ អាបោធាតុខាង
 ក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន
 ជារបស់ជ្រោយ ជារបស់រលាយ មានវិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យនៅ គឺ
 ប្រមាត់ ស្វែស្ម ខ្លះ ឈាម ញើស ខ្លាញ់ខាប់ ទឹកភ្នែក ខ្លាញ់រាវ
 ទឹកមាត់ ទឹកសំបោ ទឹកអំល មូត្រ ឬរបស់ដទៃណាមួយ ដែល
 កើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជារបស់ជ្រោយ ជារបស់រលាយ មាន
 វិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យនៅ ម្នាលភិក្ខុ នេះ យើងហៅថាអាបោ-
 ធាតុខាងក្នុង ។ អាបោធាតុខាងក្នុងណាក្តី អាបោធាតុខាងក្រៅណាក្តី

វិវត្តវគ្គស្ស ពាក្យវិវត្តវគ្គ តេជោនាគ

អាហោនាគុវេសោ ។ នំ នេនំ មម នេសោហមស្មិ
ន មេសោ អត្តានំ ឃវមេតំ យថាក្ខនំ សម្មប្បញ្ញាយ
នដ្ឋតំ ។ ឃវមេតំ យថាក្ខនំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា
អាហោនាគុយា និត្តន្តនំ អាហោនាគុយា ចិត្ត
វិវរជេតំ ។

(១៦១) កតមា ច ភិក្ខុ តេជោនាគ ។ តេជោ-
នាគ សិយា អជ្ឈតិកា សិយា ពាហិរា ។ កតមា
ច ភិក្ខុ អជ្ឈតិកា តេជោនាគ ។ យំ អជ្ឈតិ
បច្ចុតំ តេជោ តេជោកតំ ឧហានិទ្ធិ សេយ្យបិទំ យេន
ច សន្តប្បតិ យេន ច ជិវិយតិ យេន ច វរិ-
ឌុយ្ហតិ យេន ច វសិកប័តខាយិតសាយិតំ សម្មា-
បរិណាមិ កច្ចតិ យំ វា បនញ្ញម្យំ កិញ្ចំ អជ្ឈតិ
បច្ចុតំ តេជោ តេជោកតំ ឧហានិទ្ធិ អយំ
វច្ចតិ ភិក្ខុ អជ្ឈតិកា តេជោនាគ ។ យា
វេវ ខោ បន អជ្ឈតិកា តេជោនាគ យា
ច ពាហិរា តេជោនាគ តេជោនាគុវេសោ ។

វិវត្តវគ្គ ធាតុវិវត្តសូត្រ គេដោធាតុ

ទាំងពីរនេះ ជាអបុប្ផាតុដូចគ្នា ។ បុគ្គលគួរឃើញតាមពិតនូវអារម្មណ៍
ធាតុនោះដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ន្ទ្រះមិនមែនជារបស់អញ ន្ទ្រះ
មិនមែនជាអញ ន្ទ្រះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ លុះឃើញតាមពិតនូវ
អារម្មណ៍ធាតុនោះដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វេមន៍នឿយ ណាយ
ក្នុងអារម្មណ៍ វេមន៍ញ៉ាំងចិត្តឲ្យត្រាកចេញអំពីអារម្មណ៍ ។

(១៦១) ម្នាលភិក្ខុ ចុះគេដោធាតុ តើដូចម្តេច ។ គេដោធាតុ

ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះគេដោធាតុខាង
ក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវ
ខ្លួន ជារបស់មានចំហាយ ជារបស់មានកំដៅ មានវិញ្ញាណចូលទៅ
អាស្រ័យនៅ គឺភ្លើងធាតុដែលធ្វើកាយឲ្យក្តៅស្រួល ១ ភ្លើងធាតុដែល
ធ្វើកាយឲ្យទ្រុឌទ្រោមប្រតិប្រតិទៅ ១ ភ្លើងធាតុដែលធ្វើកាយឲ្យក្តៅរោល
រោល ១ ភ្លើងធាតុដែលធ្វើអាហារដែលបុគ្គលស៊ី ផឹក ទំពាស៊ី ក្រេប
ជញ្ជាប់ឲ្យដល់នូវការរលាយទៅដោយស្រួល ១ ឬធម្មជាតិដទៃណាមួយ
ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជារបស់មានចំហាយ ជារបស់
មានកំដៅ មានវិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យនៅ ម្នាលភិក្ខុ នេះ យើង
ហៅថាគេដោធាតុខាងក្នុង ។ មួយទៀត គេដោធាតុខាងក្នុងណា
ក្តី គេដោធាតុខាងក្រៅណាក្តី ទាំងពីរនេះហៅថាគេដោធាតុដូចគ្នា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

តំ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ
 ឃវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។ ឃវមេតំ
 យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា តេជោនាតុយា
 ទិព្វិទ្ធីតិ តេជោនាតុយា ចិត្តំ វិវាជេតិ ។

[១៦២] កតមា ច ភិក្ខុ វាយោនាតុ ។ វា-
 យោនាតុ សិយោ អជ្ឈិតិកា សិយា ពាហិរា ។
 កតមា ច ភិក្ខុ អជ្ឈិតិកា វាយោនាតុ ។ យំ
 អជ្ឈិតំ បច្ចុតំ វាយោ វាយោភតំ ឧបាទិទ្ធិ សេយ្យ-
 ដិទំ ឧទ្ធព្វនមា វាតា អនោកមា វាតា ក្កច្ឆិសយា
 វាតា កោដ្ឋសយា វាតា អន្តមថ្ពានុសារិលោ វាតា
 អស្សាសោ បស្សាសោ យំ វា បនញ្ញម្បិ កិញ្ចិ
 អជ្ឈិតំ បច្ចុតំ វាយោ វាយោភតំ ឧបាទិទ្ធិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបិណ្ណសកៈ

បុគ្គលគួរឃើញតាមពិតនូវគេជាធាតុនោះ ដោយបញ្ជាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះ
 ថា ខ្លះមិនមែនជារបស់អញ ខ្លះមិនមែនជាអញ ខ្លះមិនមែនជាខ្លួន
 របស់អញ ។ លុះឃើញតាមពិតនូវគេជាធាតុនោះ ដោយបញ្ជាដ៏
 ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វេទននឿយណាយក្នុងគេជាធាតុ វេទនញាំង
 ចិត្តឲ្យគ្រាកចេញអំពីគេជាធាតុ ។

[១៦២] ម្នាលភិក្ខុ ចុះវាយោធាតុ តើដូចម្តេច ។ វាយោធាតុ
 ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះវាយោធាតុខាងក្នុង
 តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជា
 របស់បក់ទៅមក ជារបស់ផ្សព្វផ្សាយទៅមក មានវិញ្ញាណចូលទៅអា-
 ស្រ័យនៅ គឺខ្យល់ដែលបក់ឡើងលើ ខ្យល់ដែលបក់ចុះក្រោម ខ្យល់
 ដែលខាំនៅក្នុងផ្នូ ខ្យល់ដែលខាំនៅក្នុងក្រពះ ខ្យល់ដែលរត់តាម
 អវយវៈតូចធំ ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ឬធម្មជាតិ
 ដទៃណាមួយ ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជារបស់បក់ទៅ
 មក ជារបស់ផ្សព្វផ្សាយទៅមក មានវិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យនៅ

វិវត្តវគ្គស្ស ពាគវិវត្តស្សត្ថេ អាណាសនាគុ

អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុ អដ្ឋតិកា វាយោជានុ ។ យា ចេវ
 ខោ បទ អដ្ឋតិកា វាយោជានុ យា ច ពា-
 ហិវា វាយោជានុ វាយោជានុវេវេសា ។ នំ នេតិ
 មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ ឃរមេតិ
 យថាភ្នំ សម្មប្បញ្ញាយ នដ្ឋតំ ។ ឃរមេតិ យថា-
 ភ្នំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា វាយោជានុយា និត្តំន្តតិ
 វាយោជានុយា ចិត្តំ វិវាជេតិ ។

(១២៣) កតមា ច ភិក្ខុ អាណាសនាគុ ។
 អាណាសនាគុ សិយោ អដ្ឋតិកា សិយា ពាហិវា ។
 កតមា ច ភិក្ខុ អដ្ឋតិកា អាណាសនាគុ ។ យំ
 អដ្ឋតិ បច្ចតិ អាណាសំ អាណាសនតំ ខុបាទិដ្ឋិ
 សេយ្យដំទំ កណ្ណិច្ឆិដ្ឋិ យាសច្ឆិដ្ឋិ មុខទ្វារំ យេន ច
 អសិគប័តខាយិកសាយិកំ អដ្ឋោហាតិ យត្ត ច
 អសិគប័តខាយិកសាយិកំ សន្តិដ្ឋតិ យេន ច អ-
 សិគប័តខាយិកសាយិកំ អនោកាកា និត្តមតិ យំ
 វា បទញ្ញម្បិ កិញ្ចំ អដ្ឋតិ បច្ចតិ អាណាសំ

វិក្កុវត្ត ធាតុវិក្កុស្សត្រ អាកាសធាតុ

ម្នាលភិក្ខុ នេះហៅថា វាយោធាតុខាងក្នុង ។ មួយទៀត វាយោ-
 ធាតុខាងក្នុងណាភ្នំ វាយោធាតុខាងក្រៅណាភ្នំ ទាំងពីរនេះ ហៅថា
 វាយោធាតុដ៏ចម្រុះ ។ បុគ្គលគួរឃើញតាមពិតនូវវាយោធាតុនោះ ដោយ
 បញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ខ្លះមិនមែនជារបស់អញ ខ្លះមិនមែនជាអញ
 ខ្លះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ លុះឃើញតាមពិតនូវវាយោធាតុនោះ
 ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វែមន៍នឿយណាយក្នុងវាយោធាតុ
 វែមន៍ញ៉ាំងបិត្តឲ្យត្រាកចេញអំពីវាយោធាតុ ។

[១៦៣] ម្នាលភិក្ខុ ប៉ុះអាកាសធាតុ តើដូចម្តេច ។ អាកាស-
 ធាតុខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ប៉ុះអាកាសធាតុខាង
 ក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវ
 ខ្លួន ជារបស់សូន្យ ជារបស់ទេទេ មានវិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យនៅ
 គឺរន្ធត្រចៀក រន្ធប្រមុះ ទ្វារមាត់ និងប្រទេសសម្រាប់លេបអាហារ
 ដែលស៊ី ផឹក ទំពា ក្រេប ដញ្ជាប់ និងកន្លែងជាទីបិតនៃអាហារ
 ដែលស៊ី ផឹក ទំពា ក្រេប ដញ្ជាប់ និងប្រទេសជាទីហូរចេញតាម
 ចំណែកខាងក្រោមនៃអាហារដែលស៊ី ផឹក ទំពា ក្រេប ដញ្ជាប់ ឬ
 ធម្មជាតិដទៃណាមួយ ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យនូវខ្លួន ជារបស់សូន្យ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

អាណាសគតំ ឧបាទិដ្ឋំ អយំ វច្ឆតិ ភិក្ខុ អជ្ឈតិកា

អាណាសនាតុ ។ យោ ចេវ ខោ បន អជ្ឈតិកា

អាណាសនាតុ យោ ច ពាហិរា អាណាសនាតុ អា-

ណាសនាតុវេសោ ។ នំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន

មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ

ទដ្ឋត្វំ ។ ឯវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា

អាណាសនាតុយា និព្វិន្ទតិ អាណាសនាតុយា ចិត្តំ

វិរាជេតិ ។ អថាបរិ វិញ្ញាណំយេវ អវសិស្សតិ ចរិ-

ស្មុទ្ធិំ ចរិយោនាតំ តេន វិញ្ញាណោន កត្តំ ជានាតំ

សុខន្តិបំ វិជានាតិ ទុក្ខន្តិបំ វិជានាតិ អទុក្ខមស្ម-

ខន្តិបំ វិជានាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

ជារបស់ទេ មានវិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យនៅ ម្នាលភិក្ខុ នេះហៅ

ថា អាកាសធាតុខាងក្នុង ។ មួយទៀត អាកាសធាតុខាងក្នុងណាភិ

អាកាសធាតុខាងក្រៅណាភិ ទាំងពីរនេះហៅថា អាកាសធាតុដូចគ្នា ។

បុគ្គល គួរឃើញតាមពិតនូវអាកាសធាតុនោះ ដោយបញ្ជាដ៏ប្រពៃយ៉ាង

នេះថា វិនិច្ឆ័យនៃមនោរម្យ វិនិច្ឆ័យនៃមនោរម្យ វិនិច្ឆ័យនៃមនោរម្យ

រម្យ ។ លុះឃើញតាមពិតនូវអាកាសធាតុនោះ ដោយបញ្ជាដ៏

ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វេមនឡើយណាយក្នុងអាកាសធាតុ វេមនញ្ញាំង

ចិត្តឲ្យត្រាកចេញអំពីអាកាសធាតុ ។ ចំណែកខាងក្រោយ នៅសល់

តែវិញ្ញាណដ៏បរិសុទ្ធ ផ្លូវផង បុគ្គលតែងដឹងអ្វីមួយ គឺដឹងថាសុខខ្លះ ដឹង

ថាទុកខ្លះ ដឹងថាមិនមែនទុកមិនមែនសុខខ្លះ ដោយវិញ្ញាណនោះឯង ។

វិវត្តវគ្គស្ស បាវនាវគ្គស្ស វេទនា

(១២៤) សុខវេទនីយំ ភិក្ខុ ធម្មំ បដិច្ច ឧប្ប-
 ជ្ជតិ សុខា វេទនា ។ សោ សុខំ វេទនំ វេទិយមាណោ
 សុខំ វេទនំ វេទិយាមីតិ បដាណតិ តស្សេវ សុខវេទនី-
 យស្ស ធម្មស្ស និរោធិ យំ តជ្ឈិ វេទយេតិ សុខវេទ-
 នីយំ ធម្មំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខា វេទនា សា និរុជ្ឈ-
 តិ សា វ្របសម្មតីតិ បដាណតិ ។ ទុក្ខវេទនីយំ ភិក្ខុ
 ធម្មំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា ។ សោ
 ទុក្ខំ វេទនំ វេទិយមាណោ ទុក្ខំ វេទនំ វេទិយាមីតិ
 បដាណតិ តស្សេវ ទុក្ខវេទនីយស្ស ធម្មស្ស
 និរោធិ យំ តជ្ឈិ វេទយេតិ ទុក្ខវេទនីយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា សា និរុជ្ឈតិ សា
 វ្របសម្មតីតិ បដាណតិ ។ អទុក្ខមសុខវេទនីយំ ភិក្ខុ
 ធម្មំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អទុក្ខមសុខា វេទនា ។

វិក័ត្ត ធាតុវិក័ត្តសូត្រ វេទនា

[១៦៤] ម្នាលភិក្ខុ សុខវេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ

ផស្សៈជាហេតុនៃសុខវេទនា ។ បុគ្គលនោះ កាលដែលទទួលនូវ

សុខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលនូវសុខវេទនា រមែង

ដឹងច្បាស់ថា វេទនាណា ដែលកើតអំពីផស្សៈនោះ គឺសុខវេទនា

ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវផស្សៈ ដែលជាហេតុនៃសុខវេទនា

វេទនានោះក៏រលត់ទៅ វេទនានោះក៏ស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះការរលត់នៃ

ផស្សៈដែលជាហេតុនៃសុខវេទនានោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ ទុក្ខវេទនា

តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈជាហេតុនៃទុក្ខវេទនា ។ បុគ្គល

នោះ កាលទទួលនូវទុក្ខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួល

ទុក្ខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ថា វេទនាណា ដែលកើតអំពីផស្សៈនោះ

គឺទុក្ខវេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវផស្សៈដែលជាហេតុនៃទុក្ខ-

វេទនា វេទនានោះក៏រលត់ទៅ វេទនានោះក៏ស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះការរលត់នៃ

ផស្សៈដែលជាហេតុនៃទុក្ខវេទនានោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ អទុក្ខមសុខវេទនា

តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈជាហេតុនៃអទុក្ខមសុខវេទនា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានំ

សោ អនុត្តមសុខំ វេទនំ វេទិយមាណោ អនុត្តម-
 សុខំ វេទនំ វេទិយាមិត្តំ បដាណិត្តំ តស្សេវ អនុត្ត-
 មសុខវេទនីយស្ស ធម្មស្ស ជិវេកោ យំ តន្តិ
 វេទនីតិ អនុត្តមសុខវេទនីយំ ធម្មំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជា
 អនុត្តមសុខា វេទនា សា និរុជ្ឈតិ សា វ្យាបសម្មតិ
 បដាណិត្តំ ។

[១៦៥] សេយ្យថាបិ ភិក្ខុ ទ្ធិន្ធិ កក្កាដំ សង្ឃ-
 ជា សមោទានោ ឧស្មា ជាយតិ តេជោ អភិទិព្វតតិ
 តេសំយេវ ទ្ធិន្ធិ កក្កាដំ នាវាភារាវ វិនិក្ខេបា
 យា តដ្ឋា ឧស្មា សា និរុជ្ឈតិ សា វ្យាបសម្មតិ
 ឧបេមេវ ខោ ភិក្ខុ សុខវេទនីយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ឧប្បជ្ជតិ សុខា វេទនា ។ សោ សុខំ វេទនំ
 វេទិយមាណោ សុខំ វេទនំ វេទិយាមិត្តំ បដាណិត្តំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបិបណ្ណសកៈ

បុគ្គលនោះ កាលទទួលអទ្ធិកមសុខវេទនា វែមន៍ដឹងច្បាស់ថា អាត្មា
 អញទទួលអទ្ធិកមសុខវេទនា វែមន៍ដឹងច្បាស់ថា វេទនាណា ដែល
 កើតអំពីផស្សៈនោះ គឺអទ្ធិកមសុខវេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
 ផស្សៈ ដែលជាហេតុនៃអទ្ធិកមសុខវេទនា វេទនានោះ កំរលត់ទៅ
 វេទនានោះក៏ស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះការរលត់នៃផស្សៈដែលជាហេតុនៃអទ្ធិក-
 មសុខវេទនានោះឯង ។

[១៦៥] ម្នាលភិក្ខុ ដូចកំដៅតែងកើតមាន ភ្លើងតែងកើតមាន

ព្រោះកិរិយាខ្ទប់គ្នា ព្រោះកិរិយាប្រជុំគ្នានៃកំណាត់ឈើទាំងពីរ កំដៅ
 ណាដែលកើតអំពីកិរិយាខ្ទប់គ្នានោះ កំដៅនោះកំរលត់ទៅ កំដៅនោះ
 ក៏ស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះកិរិយាវិញក្នុង ព្រោះកិរិយាបែកគ្នានៃកំណាត់ឈើ
 ទាំងពីរនោះឯង មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុ មានទុបមេយ្យ
 ដូចសុខវេទនាតែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈជាហេតុនៃសុខវេទនា
 បុគ្គលនោះ កាលទទួលសុខវេទនា វែមន៍ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួល

វិវត្តវិញ្ញស្ស ពាក្យវិវត្តសុត្ត ឧស្សបមា

តស្សេវ សុខវេទនីយស្ស និរោធា យំ តជំ

វេទនេតិ សុខវេទនីយំ ធម្មំ បដិច្ច ឧប្បន្នា

សុខា វេទនា សា និរុជ្ឈតិ សា វ្រូបសម្មតិ

បដាណតិ ។ ទុក្ខវេទនីយំ ភិក្ខុ ធម្មំ បដិច្ច

ឧប្បន្នតិ ទុក្ខា វេទនា ។ សោ ទុក្ខំ វេទនំ វេទិ-

យមាណោ ទុក្ខំ វេទនំ វេទិយាមីតិ បដាណតិ តស្សេវ

ទុក្ខវេទនីយស្ស ធម្មស្ស និរោធា យំ តជំ វេទនេតិ

ទុក្ខវេទនីយំ ធម្មំ បដិច្ច ឧប្បន្នា ទុក្ខា វេទនា សា

និរុជ្ឈតិ សា វ្រូបសម្មតិ បដាណតិ ។ អទុក្ខមសុខ-

វេទនីយំ ភិក្ខុ ធម្មំ បដិច្ច ឧប្បន្នតិ អទុក្ខមសុខា

វេទនា ។ សោ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទិយមាណោ

វិក្កុវគ្គ ធាតុវិក្កុសូត្រ ឧបមាដោយកំដៅ

សុខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ថា វេទនាណា ដែលកើតអំពីផស្សៈ

នោះ គឺសុខវេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈ ដែលជា

ហេតុនៃសុខវេទនា វេទនានោះក៏រលត់ទៅ វេទនានោះក៏ស្ងប់រម្ងាប់

ព្រោះការរលត់នៃផស្សៈ ជាហេតុនៃសុខវេទនានោះឯង ។ ម្នាល

ភិក្ខុ ទុកវេទនាតែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈជាហេតុនៃទុក្ខ

វេទនា ។ បុគ្គលនោះ កាលទទួលទុក្ខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ថា អាត្មា

អញទទួលទុក្ខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ថា វេទនាណា ដែលកើតអំពី

ផស្សៈនោះ គឺទុក្ខវេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈ ដែល

ជាហេតុនៃទុក្ខវេទនា វេទនានោះក៏រលត់ទៅ វេទនានោះក៏ស្ងប់រម្ងាប់

ព្រោះការរលត់នៃផស្សៈ ដែលជាហេតុនៃទុក្ខវេទនានោះឯង ។ ម្នាល

ភិក្ខុ អទុក្ខមសុខវេទនាតែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈជាហេតុ

នៃអទុក្ខមសុខវេទនា ។ បុគ្គលនោះ កាលទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

អនុត្តមសុខំ វេទនំ វេទនាមីតិ បជាណតិ តស្សេវ
អនុត្តមសុខវេទនីយស្ស ជស្សស្ស និរោធិ យំ
តន្តិ វេទនីតិ អនុត្តមសុខវេទនីយំ ជស្សំ បដិច្ច
ឧប្បន្នា អនុត្តមសុខា វេទនា សា និរុជ្ឈតិ សា
វ្រុបសម្មតីតិ បជាណតិ ។ អថាបរំឧបេក្ខាយេវ អវ-
សិស្សតិ បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា មុទុ ច កម្មញ្ញា
ច បកស្សរា ច ។

(១៦៦) សេយ្យថាបិ ភិក្ខុ ទិក្ខោ សុវណ្ណាការោ
វា សុវណ្ណាការទ្កេវាសី វា ឧក្កំ ពទ្ធយេយ្យ ឧក្កំ
ពន្ធា ឧក្កាមុខំ អាលិម្មេយ្យ ឧក្កាមុខំ អា-
លិម្មេត្តា សណ្ឋានេន ជាត្រូវំ តិហេត្តា ឧក្កាមុខេ
បត្តិមេយ្យ ។ តមេនំ កាលេន កាលំ អភិ-
ធមេយ្យ កាលេន កាលំ ឧទកេន បរិច្ឆោសេយ្យ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កៈ

វេមនំដឹងច្បាស់ថា ភាគាអញ្ញទទួលអទុកមសុខវេទនា វេមនំដឹងច្បាស់
 ថា វេទនាណា ដែលកើតអំពីផស្សៈនោះ គឺអទុកមសុខវេទនាដែល
 កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈ ដែលជាហេតុនៃអទុកមសុខវេទនា
 វេទនានោះកំលត់ទៅ វេទនានោះក៏ស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះការរលត់នៃ
 ផស្សៈ ដែលជាហេតុនៃអទុកមសុខវេទនានោះឯង ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។
 ចំណែកខាងក្រោយ នៅសល់តែទុរេកាដ៏បរិសុទ្ធ ផ្លូវផង ជាធម្មជាតិ
 នៃផង គួរដល់ការងារផង ភ្នំប៉ូផង ។

[១៦៦] ម្នាលភិក្ខុ ដូចជាងមានក្តី កូនសិស្សរូបសំរោងមាន

ក្តី ដែលប្រសប់ គប្បីរៀបចំនូវចក្រានស្នប់ លុះរៀបចំនូវចក្រានស្នប់រួច
 ហើយ គប្បីដុតនូវមាត់នៃចក្រានស្នប់ លុះដុតនូវមាត់នៃចក្រានស្នប់រួច
 ហើយ គប្បីយកដង្កាប់ចាប់មានជាក់ទៅក្នុងមាត់នៃចក្រានស្នប់ ។ គប្បី
 ផ្តុំនូវមាត់នៃចក្រានស្នប់នោះសព្វ ៗ កាល យកទឹកប្រសប់ព្រំសព្វ ៗ កាល

វិកង្កវិក្កស្ស ធាតុវិកង្កសុត្តេ សុវណ្ណកហេមមា

កាលេន កាលំ អន្ត្របេត្តេយ្យ ។ តំ ហោតិ
 ជាត្របំ និហតំ និទ្ធិតកសារំ មុទុ ច កម្មញ្ញំ ច
 បកស្សរញ្ញំ^(១) យស្សា យស្សារំ^(២) បិលទ្ធីនវិកតិយា
 អាត្មតិ យទិ បរដ្ឋិកាយ^(៣) យទិ កុណ្ណាលាយ យទិ
 កិវេយ្យកាយ យទិ សុវណ្ណមាលាយ តញ្ញស្ស
 អត្ថំ អនុកោតិ ឃវមេវ ខោ ភិក្ខុ អថាបរិ
 ឧបេក្ខាយេវ អវសិស្សតិ បរិសុទ្ធា បរិយោទានា
 មុទុ ច កម្មញ្ញា ច បកស្សរា ច ។ សោ ឃរិ
 បជាណតិ សមញ្ញោ អហំ ឧបេក្ខំ ឃរិបរិសុទ្ធិ
 ឃរិបរិយោទានំ អា កាសានញ្ញាយតនំ ឧបសំហវេយ្យំ
 តទទ្ធីជម្មញ្ញំ តិក្ខំ ភាវេយ្យំ ឃវម្ម អយំ ឧបេក្ខា
 តន្តិស្សិតា តទុចាទានា ចរិ ធិយមទ្ធានំ តិដ្ឋេយ្យ

• ១. តំ ហោតិ ជាត្របំ ធន្តំ សុទ្ធន្តំ និទ្ធីនំ និហតំ និហតកសារំ មុទុ ច កម្មញ្ញញ្ច បកស្ស-
 រញ្ញាតិ ទិស្សន្តិ ។ ម. តំ ហោតិ ជាត្របំ សុទ្ធន្តំ និទ្ធីនំ និហតំ និហតកសារំ មុទុញ្ច កម្មញ្ញញ្ច
 បកស្សរញ្ញាតិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ម. ច ។ ៣ អាត្មតិ បរិមន្តិកាយស្សតិបិ ទិស្សតិ ។

វិវត្តវគ្គ ធាតុវិវត្តសូត្រ ឧបមាដោយជាងមាស

សំឡឹងមើលសព្វៗ កាល ។ មាសនោះ ប្រាសចាកទោស ប្រាស
 ចាកមន្ទិល ជាមាសទន់ផង គួរដល់ការងារផង ភ្នំថ្លាផង ទោះបីប្រា-
 ថ្នំនឹងធ្វើគ្រឿងប្រដាប់ដំបែកណាៗ គឺខ្សែខ្លួនក្តី កាវក្តី កងកក្តី ក្តី មាស
 ក្តី មាសនោះ នឹងសម្រេចប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលនោះបាន មានឧបមា
 យ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុ មានឧបមេយ្យដូចចំណែកខាងក្រោយ នៅ
 សល់តែឧបេក្ខា^(១) ដ៏បរិសុទ្ធ ផ្លូវផង ជាធម្មជាតិទន់ផង គួរដល់ការងារ
 ផង ភ្នំថ្លាផង យ៉ាងនោះឯង ។ បុគ្គលនោះ តែងដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះ
 ថា បើអាត្មាអញបង្កើននូវឧបេក្ខានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ផ្លូវផង
 យ៉ាងនេះ ទៅកាន់អាគាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ហើយចម្រើនចិត្ត^(២) ជា
 ធម៌ដ៏សមគួរដល់អាគាសានញ្ចាយតនជ្ឈាននោះ ឧបេក្ខារបស់អាត្មាអញ
 នេះ អាស្រ័យនូវអាគាសានញ្ចាយតនជ្ឈាននោះ អែបថែបនឹងអាគាសា-
 នញ្ចាយតនជ្ឈាននោះយ៉ាងនេះ គប្បីបិតនៅអស់កាលជាយូរអង្វែង^(៣)

១ ឧបេក្ខានេះ សំដៅយកចតុត្ថដ្ឋានុបេក្ខា គឺឧបេក្ខាដែលមានក្នុងរូបារិចរចតុត្ថដ្ឋាន ។
 ២ បានខាងរូបារិចរចតុត្ថដ្ឋាន ។ ៣ កំណត់ពីរប្រាំនិកាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

ឥមពោ អហំ ឧបេត្តំ ឃរិបរិស្សទ្ធិ ឃរិបរិយោនាតំ

វិញ្ញាណាញាយតនំ ឧបសំហរេយ្យំ តទទុធម្មញ្ញា ចិត្តំ

កាវេយ្យំ ឃរិមេ អយំ ឧបេត្តា តន្ថិស្សិតា តទុចា-

នាណា ចរិំ ធិយមទ្ធានំ តិដ្ឋយ្យ ឥមពោ អហំ

ឧបេត្តំ ឃរិបរិស្សទ្ធិ ឃរិបរិយោនាតំ អាភិញ្ញាណយតនំ

ឧបសំហរេយ្យំ តទទុធម្មញ្ញា ចិត្តំ កាវេយ្យំ ឃរិមេ អយំ

ឧបេត្តា តន្ថិស្សិតា តទុចានាណា ចរិំ ធិយមទ្ធានំ

តិដ្ឋយ្យ ឥមពោ អហំ ឧបេត្តំ ឃរិបរិស្សទ្ធិ ឃរិបរិ-

យោនាតំ លេសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ ឧបសំហរេយ្យំ

តទទុធម្មញ្ញា ចិត្តំ កាវេយ្យំ ឃរិមេ អយំ ឧបេត្តា

តន្ថិស្សិតា តទុចានាណា ចរិំ ធិយមទ្ធានំ តិដ្ឋយ្យតិ ។

សោ ឃរិ បរិយោនាតិ ឥមពោ អហំ ឧបេត្តំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេស្កាសកៈ

ប្រសិនបើអាត្មាអញបង្ហោននូវឧបេស្កានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ផ្លូវ
ផង្គំយ៉ាងនេះ ទៅកាន់វិញ្ញាណញាយតនជ្ជាន ហើយចម្រើនចិត្ត ជា
ធម៌ដ៏សមគួរដល់វិញ្ញាណញាយតនជ្ជាននោះ ឧបេស្ការបស់អាត្មាអញ
នេះ ដែលអាស្រ័យនូវវិញ្ញាណញាយតនជ្ជាននោះ ដែលអែបនៃបទីន៍
វិញ្ញាណញាយតនជ្ជាននោះយ៉ាងនេះ ក៏គប្បីបិតនៅអស់កាលជាយូរ
អវ័ន្ទ៍ ប្រសិនបើអាត្មាអញបង្ហោននូវឧបេស្កានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាង
នេះ ផ្លូវផង្គំយ៉ាងនេះ ទៅកាន់អាភិញ្ញាញាយតនជ្ជាន ហើយចម្រើន
ចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់អាភិញ្ញាញាយតនជ្ជាននោះ ឧបេស្ការបស់
អាត្មាអញនេះ ដែលអាស្រ័យនូវអាភិញ្ញាញាយតនជ្ជាននោះ ដែលអែប
នៃបទីន៍អាភិញ្ញាញាយតនជ្ជាននោះយ៉ាងនេះ ក៏គប្បីបិតនៅអស់កាល
ជាយូរអវ័ន្ទ៍ ប្រសិនបើអាត្មាអញបង្ហោននូវឧបេស្កានេះ ដែលបរិសុទ្ធ
យ៉ាងនេះ ផ្លូវផង្គំយ៉ាងនេះ ទៅកាន់នេវេសញ្ញាណញាយតនជ្ជាន
ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់នេវេសញ្ញាណញាយតនជ្ជាន
នោះ ឧបេស្ការបស់អាត្មាអញនេះ ដែលអាស្រ័យនូវនេវេសញ្ញាណ
ញាយតនជ្ជាននោះ ដែលអែបនៃបទីន៍នេវេសញ្ញាណញាយតនជ្ជាន
នោះយ៉ាងនេះ ក៏គប្បីបិតនៅអស់កាលជាយូរអវ័ន្ទ៍ ។ បុគ្គលនោះ
តែងដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា ប្រសិនបើអាត្មាអញបង្ហោននូវឧបេស្កានេះ

វិវត្តវគ្គស្ស ធាតុវិវត្តសុត្តេ សុវណ្ណករោបមា

ឃុំបរិសុទ្ធិ ឃុំបរិយោទានំ អាណាសាណញាយតនំ

ឧបសំហរេយ្យំ តទទុធម្មញ្ញំ ចិត្តំ ភាវេយ្យំ សង្កតមេតំ

ឥមញ្ញោ អហំ ឧបេក្ខំ ឃុំបរិសុទ្ធិ ឃុំបរិយោទានំ

វិញ្ញាណញាយតនំ ឧបសំហរេយ្យំ តទទុធម្មញ្ញំ ចិត្តំ

ភាវេយ្យំ សង្កតមេតំ ឥមញ្ញោ អហំ ឧបេក្ខំ

ឃុំបរិសុទ្ធិ ឃុំបរិយោទានំ អាណាសាណញាយតនំ

ឧបសំហរេយ្យំ តទទុធម្មញ្ញំ ចិត្តំ ភាវេយ្យំ សង្កតមេតំ

ឥមញ្ញោ អហំ ឧបេក្ខំ ឃុំបរិសុទ្ធិ ឃុំបរិយោទានំ

នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសំហរេយ្យំ តទទុធម្មញ្ញំ

ចិត្តំ ភាវេយ្យំ សង្កតមេតន្តំ ។ សោ នេវភិសង្ក-

រោតំ នាភិសញ្ញេតយតំ ភវាយ វា វិភវាយ វា ។

វិភង្គវគ្គ ពាក្យវិភង្គសូត្រ ឧបមាដោយជាងមាស

ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ផ្លូវផងយ៉ាងនេះ ទៅកាន់អាកាសានញាយត-
 នជ្ឈានហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់អាកាសានញាយតនជ្ឈាន
 នោះ ឈាននុ៎ះ នៅជាសង្ខតជ្ឈាន^(១) ប្រសិនបើអាក្ខាអញ្ញបង្កើននូវ
 ទុបេក្ខានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ផ្លូវផងយ៉ាងនេះ ទៅកាន់វិញ្ញាណ-
 ញាយតនជ្ឈាន ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់វិញ្ញាណញាយត-
 នជ្ឈាននោះ ឈាននុ៎ះក៏នៅជាសង្ខតជ្ឈាន ប្រសិនបើអាក្ខាអញ្ញបង្កើន
 នូវទុបេក្ខានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ផ្លូវផងយ៉ាងនេះ ទៅកាន់អាកិញ្ញា-
 ញាយតនជ្ឈាន ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់អាកិញ្ញាញាយត-
 នជ្ឈាននោះ ឈាននុ៎ះក៏នៅជាសង្ខតជ្ឈាន ប្រសិនបើអាក្ខាអញ្ញបង្កើននូវ
 ទុបេក្ខានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ផ្លូវផងយ៉ាងនេះ ទៅកាន់នេវសញ្ញា-
 នាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់នេវសញ្ញា-
 នាសញ្ញាយតនជ្ឈាននោះ ឈាននុ៎ះក៏នៅជាសង្ខតជ្ឈាន ។ បុគ្គលនោះ
 ក៏លែងភាក់ភែង លែងត្រិះរិះគិត ដើម្បីសេចក្តីចម្រើនឬសេចក្តីវិនាស ។

១ ប្រែថា ឈាននៅមានបច្ច័យពាក់ព័ន្ធ គឺនៅមានជាតិ ដឹង ជាប់តាម នៅមានមរណៈ
 គ្របសង្កត់ ពាំងនៅក្នុងសេចក្តីទុក្ខ ជាឈាននៅមិនមែនជាទីពឹងមាំ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

សោ អនភិសង្ការោនោ អនភិសញ្ចេតយនោ ភវាយ

វិភវាយ ន កត្តំ លោកេ ឧបាទិយតិ អនុបាទិយំ^(១)

ន បរិភស្សតិ អបរិភស្សំ^(២) បច្ចុត្តិយេវ បរិនិព្វាយតិ

ខីណា ជាតិ វុសិតិ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ

នាបរិ ឥត្តត្តាយោតិ បដានាតិ ។ សោ សុខញ្ច

វេទនំ វេទេតិ សា អនិច្ចាតិ បដានាតិ អនិជ្ឈេសិតាតិ

បដានាតិ អនភិច្ចិតាតិ បដានាតិ ។ ទុក្ខញ្ច វេទនំ

វេទេតិ សា អនិច្ចាតិ បដានាតិ អនិជ្ឈេសិតាតិ

បដានាតិ អនភិច្ចិតាតិ បដានាតិ ។ អនុក្ខមស្ស-

ខញ្ច វេទនំ វេទេតិ សា អនិច្ចាតិ បដានាតិ

អនិជ្ឈេសិតាតិ បដានាតិ អនភិច្ចិតាតិ បដានាតិ ។

១ អនុបាទិយតន្តិប្បត្តិ ។ ២ អបរិភស្សតន្តិប្បិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

បុគ្គលនោះ កាលលែងភាក្លែង លែងត្រិះរិះគិត ដើម្បីសេចក្តីចម្រើន
 ឬសេចក្តីវិនាស ក៏លែងប្រកាន់របស់នីមួយៗ ក្នុងលោក កាលបើលែង
 ប្រកាន់ហើយ ក៏មិនតក់ស្លុត កាលមិនតក់ស្លុត វែមន់រំលត់កិលេស
 ដោយពិតប្រាកដ វែមន់ដឹងច្បាស់ថា ជាតិ (របស់អាត្មាអញ) អស់ហើយ
 ព្រហ្មចរិយធម៌អាត្មាអញបាននៅគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ច អាត្មា
 អញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គការវិនាសកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡ-
 សកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ បើបុគ្គលនោះ ទទួលសុខ-
 វេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា សុខវេទនានោះមិនទៀង ដឹងច្បាស់ថា សុខ-
 វេទនានោះ អាត្មាអញមិនគួរនឹងជ្រប់ជាប់ឡើយ ដឹងច្បាស់ថា សុខ-
 វេទនានោះ អាត្មាអញមិនគួរនឹងត្រេកអរឡើយ ។ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ
 ទទួលទុក្ខវេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា ទុក្ខវេទនានោះមិនទៀង ដឹងច្បាស់ថា
 ទុក្ខវេទនានោះ អាត្មាអញមិនគួរនឹងជ្រប់ជាប់ឡើយ ដឹងច្បាស់ថា ទុក្ខ-
 វេទនានោះ អាត្មាអញមិនគួរនឹងត្រេកអរឡើយ ។ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ
 ទទួលអទ្ធិកមសុខវេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា អទ្ធិកមសុខវេទនានោះមិនទៀង
 ដឹងច្បាស់ថា អទ្ធិកមសុខវេទនានោះ អាត្មាអញមិនគួរនឹងជ្រប់ជាប់ឡើយ
 ដឹងច្បាស់ថា អទ្ធិកមសុខវេទនានោះ អាត្មាអញមិនគួរនឹងត្រេកអរឡើយ ។

វិក្កវិក្កស្ស ធាតុវិក្កស្សត្តេ សុវណ្ណករោបមា

សោ សុខញោ វេទនំ វេទេតិ វិសំយុត្តោ និ^(១)

វេទេតិ ។ សោ ធុត្តញោ វេទនំ វេទេតិ វិសំយុត្តោ

និ^(២) វេទេតិ ។ អនុត្តមសុខញោ វេទនំ វេទេតិ

វិសំយុត្តោ និ^(៣) វេទេតិ ។ សោ កាយបរិយន្តិកំ

វេទនំ វេទិយមាណោ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ

វេទិយាមិតិ បជាណតិ ។ ដីវតបរិយន្តិកំ វេទនំ

វេទិយមាណោ ដីវតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយាមិតិ

បជាណតិ ។ កាយស្ស ភេទា^(៤) ឧទ្ធិ ដីវតបរិយាណាណា

សំយោ សត្វវេទយិតានិ អនកិណន្តិតានិ សតិកវិស្សន្តិតិ

បជាណតិ ។

១-២-៣ អដ្ឋកថាយំ វិសំយុត្តោ ន វេទេតិ បាហិ ទិស្សន្តិ ។ ៤ ម. ឯត្តន្តរោ បម្មរណាភិ ទិស្សតិ ។

វិក្កវគ្គ ធាតុវិក្កសូត្រ ឧបមាដោយជាតិមាស

បើបុគ្គលនោះ ទទួលសុខវេទនា រមែងមានចិត្តនឿយណាយ ហើយ

ទទួលសុខវេទនានោះ ។ បើបុគ្គលនោះ ទទួលទុក្ខវេទនា រមែង

មានចិត្តនឿយណាយ ហើយទទួលទុក្ខវេទនានោះ ។ បើបុគ្គលនោះ

ទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា រមែងមានចិត្តនឿយណាយ ហើយទទួល

អទុក្ខមសុខវេទនានោះ ។ កាលបុគ្គលនោះ ទទួលវេទនាដែលមាន

កាយជាទីបំផុត ក៏រមែងដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលវេទនាមានកាយ

ជាទីបំផុត ។ កាលទទួលវេទនាដែលមានជីវិតជាទីបំផុត ក៏រមែងដឹង

ច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលវេទនាមានជីវិតជាទីបំផុត ។ ដឹងច្បាស់

ថា កាលបើមានរាងកាយបែកធ្លាយទៅហើយ ខាងនាយអំពីការអស់

ជីវិតទៅ វេទនាទាំងពួង ដែលអាត្មាអញមិនគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក

នេះ នឹងរលត់អស់ទៅមិនមានសល់ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

(១២៧) សេយ្យដាមិ ភិក្ខុ តេលញ្ច បដិច្ច
 វដ្តិញ្ច បដិច្ច តេលប្បដិទោ ឈាយតិ ។ តស្សេវ
 តេលស្ស ច វដ្តិយា ច បរិយាទានា អញ្ញស្ស ច
 អនុបហារា^(១) អនាហារោ និព្វាយតិ ឯវមេវ
 ទោ^(២) ភិក្ខុ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយមារោ
 កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយាមីតិ បជាទាតិ ។
 ដីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយមារោ ដីវិតបរិយន្តិកំ
 វេទនំ វេទិយាមីតិ បជាទាតិ ។ កាយស្ស ភេទា
 ឧទ្ធិ ដីវិតបរិយាទានា ភេទេវ សព្វវេទយិតានិ អន-
 ភិន្តិតានិ សីតិភិស្សន្តិតិ បជាទាតិ ។ តស្មា ឯវំ
 សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភិមនា បរមេន បញ្ញាដិដ្ឋា-
 នេន សមន្នាគតោ ហោតិ ។ ឯហា ហិ ភិក្ខុ
 បរមា អរិយោ បញ្ញា យទិទិ សព្វទុក្ខក្ខយេ
 ញ្ញាលំ ។ តស្ស សា វិមិតិ សេត្ត បិតា

១ ម. អនុបហារា - ២ ទ. ខេលទោ នព្វំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

(១៦៧) ម្នាលភិក្ខុ ដូចជាប្រទីបប្រេង តែងឆេះរុងរឿង ព្រោះ
 អាស្រ័យប្រេងផង ព្រោះអាស្រ័យប្រេងផង ។ អណ្តាតប្រទីបមិនមាន
 អាហារ តែងរលត់ទៅ ព្រោះអស់ប្រេងនិងប្រេងមុននោះផង ព្រោះ
 មិនបានបន្ថែមប្រេងនិងប្រេងដទៃទៀតផង យ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុ
 កាលបុគ្គលនោះទទួលវេទនាមានកាយជាទីបំផុត ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មា
 អញទទួលវេទនាមានកាយជាទីបំផុត ។ កាលទទួលវេទនាមានជីវិតជាទី
 បំផុត ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលវេទនាមានជីវិតជាទីបំផុត ។ ដឹង
 ច្បាស់ថា កាលបើមានរាងកាយបែកផ្ទុយទៅហើយ ខាងនាយអំពីការ
 អស់ជីវិតទៅ វេទនាទាំងពួង ដែលអាត្មាអញមិនគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក
 នេះ នឹងរលត់អស់ទៅមិនមានសល់ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលដែលប្រកបដោយគុណធម៌យ៉ាងនេះ ទើបឈ្មោះ
 ថាប្រកបដោយបញ្ញាធិដ្ឋានដ៏ទុត្តមនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះថាសេចក្តី
 ដឹងក្នុងធម៌^(១) ជាទីអស់ទៅនៃទុក្ខទាំងពួងណា សេចក្តីដឹងខ្លះ ហៅថា
 បញ្ញាដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ។ វិមុត្តិនោះរបស់បុគ្គលនោះ បិតនៅក្នុងសច្ចៈ

១ អរហត្តផល ។

វិភង្គវគ្គស្ស ធាតុវិភង្គសុត្តេ ពេលប្បទេហោបម

អត្តប្បា ហោតិ ។ តំ ហំ ភិក្ខុ មុសា យំ
 មោសធម្មំ តំ សុទ្ធំ យំ អមោសធម្មំ និព្វានំ
 តស្មា ឃិវិ សមណ្ឌកតោ ភិក្ខុ ឥមំនា បរមេន
 សន្តាធិដ្ឋានេន សមណ្ឌកតោ ហោតិ ។ ឃតំ ហំ ភិក្ខុ
 បរមំ អរិយសុទ្ធំ យទិទំ អមោសធម្មំ និព្វានំ ។
 តស្សេវ ខោ បន បុព្វេ អវិទ្ធុសុនោ ឧបដិ ហោន្តិ
 សមត្តា សមាទិដ្ឋា ។ ត្យស្ស បហំនា ហោន្តិ
 ឧច្ឆិទ្ធម្មលា តាលាវត្តកតា អនកាវដ្ឋតា អាយតិ
 អនុប្បាទធម្មា តស្មា ឃិវិ សមណ្ឌកតោ ភិក្ខុ ឥមំនា
 បរមេន ចាកាធិដ្ឋានេន សមណ្ឌកតោ ហោតិ ។ ឃសោ
 ហំ ភិក្ខុ បរមោ អរិយោ ចាកោ យទិទំ សព្វបដិប្ប-
 ដិទិស្សត្តោ ។ តស្សេវ ខោ បន បុព្វេ អវិទ្ធុសុនោ

វិវត្តវគ្គ ធាតុវិវត្តសូត្រ ឧបមាដោយប្រទេសប្រទេស

ជាវិមុត្តិ មិនកម្រើក ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះថា របស់ណាដែលមាន
 សេចក្តីវិនាសជាធម្មតា របស់នោះជាប់របស់មុសា ព្រះនិព្វានណាដែល
 មានសេចក្តីមិនវិនាសជាធម្មតា ព្រះនិព្វាននោះ ជាប់របស់សច្ចៈ ម្នាល
 ភិក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល ដែលប្រកបដោយគុណធម៌យ៉ាងនេះ
 ទើបឈ្មោះថាប្រកបដោយសច្ចៈជាងដ៏ទុត្តមនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះ
 ថា ព្រះនិព្វានណា ដែលមានសេចក្តីមិនវិនាសជាធម្មតា ព្រះនិព្វាននេះ
 ឈ្មោះថាជាអរិយសច្ចៈដ៏ទុត្តម ។ កំកាលពីដើម^(១) បុគ្គលនោះ មិន
 ទាន់ដឹងច្បាស់ តែងបំពេញ តែងកាន់យក នូវឧបធិ^(២) ទាំងឡាយ ។
 ឧបធិទាំងនោះ បុគ្គលនោះ បានលះបង់ហើយ បានគាស់រំលើងឫស
 គល់អស់ហើយ បានធ្វើឲ្យនៅសល់តែទំនៅដូចជាទំនៅនៃដើមត្នោត
 ជាសភាវៈដល់នូវការមិនមាន មានសភាពមិនកើតទៀតជាធម្មតាតទៅ
 ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលដែលប្រកបដោយគុណធម៌យ៉ាង
 នេះ ទើបឈ្មោះថាប្រកបដោយចាតាធិដ្ឋានដ៏ទុត្តមនេះ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ ព្រោះថា ការលះបង់នូវឧបធិទាំងពួងណា ការលះបង់នេះ ហៅថា
 ចាតៈដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ។ កាលពីដើម បុគ្គលនោះមិនទាន់ដឹងច្បាស់

១ អំពីកាលដែលនៅជាបុព្វុដ្ឋាន ។ ២ ឧបធិ ៤ ពីខន្ធឧបធិ ១ ពិលេស្តបធិ ១ អភិសង្ការបធិ ១
 បញ្ចកាមគុណ្ឌបធិ ១ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

អភិជ្ឈា ហោតិ ធនោ សារាតោ ស្វាស្ស បហំនោ

ហោតិ ឧច្ឆិទ្ធម្ភុលោ តាលាវត្តកតោ អនភាវ័ជ្ឈតោ

អាយតី អនុប្បទទធម្មោ ។ តស្សេវ ខោ បទ

បុព្វេ អវិទ្ធុសុនោ អាយាតោ ហោតិ ព្យាបាទោ

សម្បទោសោ ស្វាស្ស បហំនោ ហោតិ ឧច្ឆិទ្ធម្ភុលោ

តាលាវត្តកតោ អនភាវ័ជ្ឈតោ អាយតី អនុប្បទ-

ធម្មោ ។ តស្សេវ ខោ បទ បុព្វេ អវិទ្ធុសុនោ

អវិជ្ជា ហោតិ សម្មាហោ សម្បហោសោ ស្វាស្ស

បហំនោ ហោតិ ឧច្ឆិទ្ធម្ភុលោ តាលាវត្តកតោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

អភិជ្ឈា^(១) ឆន្ទៈ^(២) និន្ទិសារាគៈ^(៣) ក៏មាននៅ កិលេសនោះ បុគ្គល
 នោះបានលះបង់ចោលហើយ បានគាស់រំលើងឫសគល់អស់ហើយ បាន
 ធ្វើឲ្យនៅសល់តែទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត ជាសភាវៈដល់នូវការ
 មិនមាន មានសភាពមិនកើតតទៅទៀតជាធម្មតា ។ មួយទៀត កាល
 ពីដើម បុគ្គលនោះមិនទាន់ដឹងច្បាស់ អាយាត^(៤) ព្យាបាទ^(៥) និង
 សម្បទោសៈ^(៦) ក៏មាននៅ កិលេសនោះ បុគ្គលនោះ បានលះបង់
 ហើយ បានគាស់រំលើងឫសគល់ចោលហើយ បានធ្វើឲ្យនៅសល់តែ
 ទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត ជាសភាវៈដល់នូវការមិនមាន មាន
 សភាពមិនកើតតទៅទៀតជាធម្មតា ។ កាលពីដើម បុគ្គលនោះមិន
 ទាន់ដឹងច្បាស់ អវិជ្ជា^(៧) សម្មាហៈ^(៨) និងសម្បទោសៈ^(៩) ក៏មាននៅ
 កិលេសនោះ បុគ្គលនោះ បានលះបង់ហើយ បានគាស់រំលើងឫស
 គល់ចោលហើយ បានធ្វើឲ្យនៅសល់តែទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត

១ សេចក្តីរំលឹកចងចាំ ។ ២ សេចក្តីប្រាសាទ ។ ៣ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាយគុណ ។
 ទាំង ៣ បទនេះជាឈ្មោះនៃលោកៈ ឬ រាគៈ ។ ៤ គំនុំ ។ ៥ ការញ៉ាំងប្រយោជន៍និងសុខ
 របស់អ្នកដទៃឲ្យវិនាស ។ ៦ ការប្រទូស្ត ។ ទាំង៣ បទនេះជាឈ្មោះនៃទោសៈ ។ ៧ សេចក្តី
 មិនដឹង ។ ៨ សេចក្តីផ្សេង ។ ៩ សេចក្តីកាន់ប្រឡំ ។ ទាំង ៣ បទនេះជាឈ្មោះនៃមោហៈ ។

វិក្កុវគ្គស្ស ពាគុវិក្កុសុត្តេ ពេលប្បទីរោបមា

អនកាវុដ្ឋតោ អាយតិ អនុប្បាទធម្មោ តស្មា ឃី

សមន្តាកតោ កិក្កុ ឥមិនា បរមេន ឧបសមាធិដ្ឋានេន

សមន្តាកតោ ហោតិ ។ ឃសោ ហិ កិក្កុ បរមោ

អរិយោ ឧបសមោ យទិទិ ភកនោសមោហានិ

ឧបសមោ ។ មញ្ញំ នប្បមន្លេយ្យ សត្វមនុវត្តេយ្យ

ពាកមនុព្រហេយ្យ សន្តិមេវ សោ សិក្ខេយ្យតិ

ឥត យទិទិ វុត្តំ ឥនមេតំ បដិច្ច វុត្តំ ។

[១៦៨] យត្ថ មិតំ មញ្ញស្សវា នប្បវុត្តនិ មញ្ញ-

ស្សវេ ខោ បន នប្បវុត្តមារេ មុនិ សន្តោតិ វុត្តតិ

ឥត ខោ បនេតិ វុត្តំ ។ កិញ្ចោតិ បដិច្ច វុត្តំ ។

វិក្កុវគ្គ ធាតុវិក្កុស្សត្រ ឧបមាដោយប្រទ័របុគ្គលប្រេង

ជាសភាវៈដល់នូវការមិនមាន មានសភាពមិនកើតទៅទៀតជាធម្មតា
 ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលដែលប្រកបដោយគុណធម៌យ៉ាង
 នេះ ទើបឈ្មោះថាប្រកបដោយឧបសមាធិដ្ឋានដ៏ទុក្ខមនេះ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ ព្រោះថា ការរម្ងាប់នូវរាគៈទោសៈនិងមោហៈទាំងឡាយណា ការ
 រម្ងាប់នេះ ឈ្មោះថាឧបសមៈដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ។ ពាក្យណា ដែល
 យើងពោលហើយថា បុគ្គលនោះ មិនគួរបណ្តែតបណ្តោយបញ្ញា^(១)
 គួររក្សារឿយៗ នូវសច្ចៈ គួរចម្រើនរឿយៗ នូវចាតៈ គួរសិក្សានូវសន្តិ
 ដូច្នេះ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

(១៦៨) ពាក្យថា សេចក្តីសំគាល់និងសេចក្តីវិលវល់ តែងមិន

ប្រព្រឹត្តទៅកាន់បុគ្គលដែលបិតនៅ ក្នុងអធិដ្ឋានទាំងឡាយណា កាល
 បើសេចក្តីសំគាល់និងសេចក្តីវិលវល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅហើយ បុគ្គលនោះ
 យើងហៅថាជាអ្នកប្រាជ្ញមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ដូច្នេះនេះ យើងបានពោល
 ហើយ ។ ពាក្យនេះយើងពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។

១ បានសេចក្តីថាមិនគួរបណ្តែតបណ្តោយបញ្ញា គួរតែយកបញ្ញាទៅពិចារណាធាតុទាំង ៦
 នោះឲ្យឃើញថាមិនមែនរបស់ខ្លួន មិនមែនខ្ញុំមហា ហើយនឿយណាយនឹងធាតុទាំង ៦ នោះ
 ញ៉ាំងចិត្តឲ្យប្រាកចេញអំពីធាតុទាំង ៦ នោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

អស្មនំ ភិក្ខុ មញ្ញតមេតំ ណា ហមស្មនំ^(១) មញ្ញតមេតំ

ភវស្មនំ មញ្ញតមេតំ ន ភវស្មនំ មញ្ញតមេតំ រូបំ

ភវស្មនំ មញ្ញតមេតំ អរូបំ ភវស្មនំ មញ្ញតមេតំ

សញ្ញា ភវស្មនំ មញ្ញតមេតំ អសញ្ញា ភវស្មនំ មញ្ញ-

តមេតំ លេខសញ្ញាណសញ្ញា ភវស្មនំ មញ្ញតមេតំ ។

មញ្ញតំ ភិក្ខុ រោគោ មញ្ញតំ កណ្ណោ មញ្ញតំ

សល្លំ ។ សត្វមញ្ញតានំ ត្រេវ ភិក្ខុ សមតិក្កមា

មុនិ សន្តោតិ វុច្ឆតិ ។ មុនិ ខោ បន ភិក្ខុ

សន្តោ ន ណាយតិ ន ជិយ្យតិ ន មិយ្យតិ ន កុប្បតិ

១ ឧ. ម. អយម វាស្មនំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសណ្តសក្ក

មាលភិក្ខុ សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញកើតមានឥឡូវនេះ
 សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញមិនកើតមានឥឡូវនេះ សេចក្តី
 សំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងកើតមាន សេចក្តីសំគាល់យ៉ាង
 នេះថា អាត្មាអញនឹងមិនកើតមាន សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មា
 អញនឹងមានរូប សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនមានរូប
 សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមានសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់
 យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនមានសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា
 អាត្មាអញមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ។ មាលភិក្ខុ
 សេចក្តីសំគាល់ ឈ្មោះថាជាពេគ សេចក្តីសំគាល់ ឈ្មោះថាជាបូស
 សេចក្តីសំគាល់ ឈ្មោះថាជាសរ ។ មាលភិក្ខុ បុគ្គលនោះ យើង
 ហៅថា ជាអ្នកប្រាជ្ញមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះតែការប្រព្រឹត្តិកន្លងមុន
 សេចក្តីសំគាល់ទាំងពួងបាន ។ មាលភិក្ខុ ឯអ្នកប្រាជ្ញ ដែលមាន
 ចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ រមែងលែងកើត លែងចាស់ លែងស្លាប់ លែងស្អប់

វិក្កវគ្គស្ស ពាក្យវិក្កស្សន្ត មុនី

នប្បិហោតិ ។ តប្បិស្ស ភិក្ខុ នត្ថំ យេន ជាយេថ

អជាយមារោ កី ជិយ្យិស្សតិ អជិយ្យមារោ កី

មិយ្យិស្សតិ អមិយ្យមារោ កី កុប្បិស្សតិ អកុប្បមា-

រោ កិស្ស បិហោស្សតិ ។ យត្ថ បិទំ មញ្ញស្សវា

នប្បវត្តនំ មញ្ញស្សវេ ខោ បន នប្បវត្តមារោ

មុនិ សន្តោតិ វុច្ចតិ តតិ យនំ វុត្តំ ឥនមេតិ

បដិច្ច វុត្តំ ។ ឥមំ ខោ មេ វុត្តំ ភិក្ខុ សុដ្ឋនេន

ននាត្យភិក្ខុនំ ជារហិតិ ។

វិញ្ញាណ ធាតុវិញ្ញាណ អ្នកប្រាជ្ញ

លែងស្រឡាញ់ ។ ម្នាលភិក្ខុ សត្វគប្បីកើត ដោយហេតុណា ហេតុ

នោះ របស់បុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ កាលបុគ្គលនោះមិនកើត នឹង

ចាស់មកពីណា កាលបើមិនចាស់ហើយ នឹងស្លាប់មកពីណា កាល

បើមិនស្លាប់ហើយ នឹងស្លាប់មកពីណា កាលបើមិនស្លាប់ហើយ នឹង

ស្រឡាញ់មកពីណា ។ ពាក្យណា ដែលយើងពោលហើយថា សេច-

ក្តីសំគាល់និងសេចក្តីវិលវល់ តែងមិនប្រព្រឹត្តទៅកាន់បុគ្គលដែលបិតនៅ

ក្នុងអធិដ្ឋានទាំងឡាយណា កាលបើសេចក្តីសំគាល់និងសេចក្តីវិលវល់

មិនប្រព្រឹត្តទៅហើយ បុគ្គលនោះ យើងហៅថាជាអ្នកប្រាជ្ញមានចិត្តស្ងប់

រម្ងាប់ដូច្នោះ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះ

ឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ ចូរអ្នកចាំទុក នូវចំណែកនៃធាតុទាំង ៦ ដោយ

សេចក្តីសង្ខេបរបស់យើងនេះចុះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពាសកំ

[១៦៧] អថខោ អាយស្មា បុត្តសាតិ សត្តា តិវ
 មេ អនុប្បត្តោ សុគតោ តិវ មេ អនុប្បត្តោ សម្មា-
 សមុទ្ទោ តិវ មេ អនុប្បត្តោតិ ឧដ្ឋាយាសនា ឯកំសិ
 ចំវំ កត្តា កកវតោ ហិទេសុ សិវសា ធិបតិក្ខា
 កកវត្ថំ ឯតទពោច អច្ចយោ មំ កន្លេ អច្ចកមា យ-
 ថាពាលំ យថាម្ពុទ្ធិំ យថាអកុសលំ យោហំ កក-
 វត្ថំ អារុសោវាទេន សមុទាចរិតតំ អមញ្ញាស្សំ តស្ស
 មេ កន្លេ កកវា អច្ចយំ អច្ចយតោ បដិក្កណាតុ
 អាយតី សិវាយាតិ ។

[១៧០] តក្សំ តិវ កត្តា អច្ចយោ អច្ចកមា
 យថាពាលំ យថាម្ពុទ្ធិំ យថាអកុសលំ យំ មំ តិវ
 អារុសោវាទេន សមុទាចរិតតំ អមញ្ញតោ យតោ
 ច ខោ តិវ កត្តា អច្ចយំ អច្ចយតោ ធិស្វា
 យថាធម្មំ បដិកកោសិ តន្លេ បយំ បដិក្កណា ម

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបិសណ្ណសកៈ

(១៦៧) គ្រោះនោះឯង បុគ្គលមានអាយុ ក៏ភ្ញាក់ស្ទាត់ដឹង
 ថា ព្រះសាស្តារបស់អញ ស្តេចមកដល់ហើយតើ ព្រះសុគតរបស់អញ
 ស្តេចមកដល់ហើយតើ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធរបស់អញ ស្តេចមកដល់ហើយ
 តើដូច្នោះ ក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ធ្វើចីវរចៀងស្នាម្នាម ក្រាបទៀបបាត
 របស់ព្រះមានព្រះភាគដោយត្បូងហើយ ទើបសូមទោសចំពោះព្រះ
 មានព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ មានសេចក្តី
 ល្មើសហើយ ដោយហេតុថាខ្ញុំព្រះអង្គ ជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ ជាមនុស្ស
 វង្វែង ជាមនុស្សមិនឈ្លាស ព្រោះខ្ញុំព្រះអង្គបានសំគាល់នូវព្រះមាន
 ព្រះភាគ ថាជាបុគ្គលដែលគេគប្បីហៅវរក ដោយពាក្យថា អារុសោ
 ដូច្នោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់អត់ទោស
 តាមទោសរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គនោះ ដើម្បីនឹងសង្រួមតទៅមុខទៀត ។

(១៧០) ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា អើភិក្ខុ អ្នកមានសេចក្តី
 ល្មើសហើយ ដោយហេតុថាអ្នក ជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ ជាមនុស្ស
 វង្វែង ជាមនុស្សមិនឈ្លាស ព្រោះអ្នក បានសំគាល់នូវតថាគត
 ថាជាបុគ្គលដែលគេគប្បីហៅវរក ដោយពាក្យថា អារុសោ ដូច្នោះ
 ម្ចាស់ភិក្ខុ កាលណាបើអ្នក បានឃើញទោស តាមទោសហើយ
 សំដែងដោយសមគួរតាមធម៌ហើយ យើងនឹងអត់ទោសនោះ ដល់អ្នក

វិក្កុវគ្គស្ស ធាតុវិក្កុវគ្គស្ស ភាសិតាភិស្មនំ

វឌ្ឍិ ហោសា ភិក្ខុ អរិយស្ស វិនយេ យោ
 អច្ចយំ អច្ចយតោ ទិស្វា យថាជម្មំ បដិករោតិ
 អាយតិ សំវំ អាបជ្ជតិ ។ លកេយ្យាហំ កន្លេ
 កកវតោ សន្តិកេ ឧបសម្បទន្តិ ។ បរិប្បណំ បន
 តេ ភិក្ខុ បត្តចរិវន្តិ ។ ន ខោ មេ កន្លេ បរិប្បណំ
 បត្តចរិវន្តិ ។ ន ខោ ភិក្ខុ តថាគតា អបរិប្បណាបត្តចរិ
 ឧបសម្បទន្តិតិ ។

[១៧០ អថខោ អាយស្សា បុត្តសាតិ កកវតោ
 ភាសិតំ អភិវន្តិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ក-
 កវន្តំ អភិវន្តិត្វា បទក្ខណំ កត្វា បត្តចរិវរិយេសនិ
 បក្កាមំ ។ អថខោ អាយស្សនំ បុត្តសាតិ បត្តចរិវរិ-
 យេសនិ ចរន្តិ កាវី^(១) ជីវិតា វេរោមេសិ ។ អថខោ
 សម្មហាលា ភិក្ខុ យេន កកវា តេនុបសង្កម្មស្ស ឧ-
 បសង្កម្មិត្វា កកវន្តំ អភិវន្តិត្វា ឯកមន្តិ និសីទិស្ស ។

១ ឧ. ភន្តតារី ។ ម. វិព្ពន្តតារី ។

វិក្កវិញ្ញាណ គាតវិក្កវិញ្ញាណ សេចក្តីព្រេកអរចំពោះភាសិត

មាលភិក្ខុ បុគ្គលណា ឃើញនូវទោសតាមទោស ហើយសំដែងដោយ
 សមគួរតាមធម៌ហើយ ដល់នូវការសង្រួមតទៅ នេះ ជាសេចក្តីចម្រើន
 របស់បុគ្គលនោះ ក្នុងអរិយវិទ្យា ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
 គួរបាននូវឧបសម្បទាក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ។ មាលភិក្ខុ ចុះ
 បាត្រនិងបីវររបស់អ្នក មានគ្រប់គ្រាន់ហើយឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 បាត្រនិងបីវររបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនទាន់មានគ្រប់គ្រាន់ទេ ។ មាលភិក្ខុ
 ព្រះតថាគតទាំងឡាយ មិនដែលឲ្យឧបសម្បទា ដល់កុលបុត្ត ដែល
 មានបាត្រនិងបីវរមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ ។

(១៧១) គ្រានោះឯង បុគ្គសាតិមានអាយុ ក្រេកអរ រីករាយ
 នឹងភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ក្រោកអំពីអាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះ
 មានព្រះភាគ ហើយធ្វើប្រទេក្យណចៀសចេញទៅកាន់ទីស្វែងរកបាត្រ
 និងបីវរ ។ គ្រាកាលដែលបុគ្គសាតិមានអាយុ កំពុងគ្រាប់ទៅកាន់ទី
 ស្វែងរកបាត្រនិងបីវរ មេតោក៏មកបុះផ្តាច់ជីវិតទៅ ។ គ្រានោះឯង
 ភិក្ខុច្រើនរូប នាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់
 ហើយ ទើបក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខុបបណ្ណសកំ

ឯកមន្តំ និសិដ្ឋា ខោ តេ ភិក្ខុ ភកវន្តំ ឯតទដោច្ចំ យោ
 សោ កន្តេ បុត្តសាតិ នាម កុលបុត្តោ ភកវតា
 សង្ខត្តេន ឡំវាទេន ឡំវទិតោ សោ កាលកតោ
 តស្ស កា ភតិ កោ អភិសម្មារាយានិ ។

[១៧២] បណ្ឌិតោ ភិក្ខុវេ បុត្តសាតិ កុលបុត្តោ
 បច្ចុប្បាទិ ធម្មស្សានុធម្មំ ន ច មិ ធម្មាដិករណំ
 វិហោវេសិ បុត្តសាតិ ភិក្ខុវេ កុលបុត្តោ បញ្ញន្តំ
 ឡំវម្បាតិយានំ សញ្ញោជនានំ បរិក្ខុយា ឡំបថាតិកោ
 តត្ថ បរិនិព្វាយី អនាវត្តធម្មោ តស្មា លោកាតិ ។
 ឥទមដោច ភកវា អត្តបនា តេ ភិក្ខុ ភកវតោ ភាសិតំ
 អភិនននិ ។

ធាតុវិភង្គសុត្តំ ទសមំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្ក:

លុះភិក្ខុទាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលសួរព្រះ
 មានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កុលបុត្រឈ្មោះ
 បុកសាតិណា ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រដៅដោយឧបទេសឆ្លើប
 បុកសាតិកុលបុត្រនោះ ធ្វើមរណកាលទៅហើយ ចុះគតិមិនបរលោក
 របស់បុកសាតិកុលបុត្រនោះ តើដូចម្តេច ។

[១៧២] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុកសាតិកុលបុត្រជាបណ្ឌិត បាន
 ដល់នូវធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ មិនបាច់ញ៉ាំងតថាគតឲ្យឡើយព្រួយ ព្រោះ
 ធម៌ជាហេតុ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុកសាតិកុលបុត្រជាឧបបាតិកៈ ព្រោះ
 អស់ទៅនៃឧរម្យាគិយសំយោជនៈទាំង៥ ហើយបរិនិព្វាន ក្នុងលោកនោះ
 តែម្តង មានសភាពមិនបានត្រឡប់ចាកលោកនោះមកវិញឡើយ ។ លុះ
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គ្រាស់សូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មាន
 បិត្តត្រេកអរ រីករាយ នឹងភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ធាតុវិវត្តសូត្រ ផាតប្រមុំ ១០ ។

ឯកាទសមី សប្បវិភង្គសុត្តំ

(១៧៣) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកកា
 ពាកណាសិយំ វិហារតិ ឥសិបតនេ មិកទាយេ ។ តត្រ
 ខោ ភកកា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវេតិ ។ ភិក្ខុតិ
 តេ ភិក្ខុ ភកកាតោ បច្ចុស្ស្សសំ ។

(១៧៤) ភកកា ឯតទវេច តថាកតេន ភិក្ខុវេ
 អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធនេ ពាកណាសិយំ ឥសិបតនេ
 មិកទាយេ អនុត្តរំ ធម្មចក្កំ បវត្តតំ អប្បជវត្តយំ
 សមណោន វា ព្រាហ្មណោន វា ទេវេន វា មារេន វា
 ព្រហ្មណ វា កេនចិ វា លោកស្មី យទិទិ ចតុទ្ធិ
 អរិយសច្ចានិ អាចិក្ខុនា ទេសនា បញ្ញាបនា
 បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ កតមេសំ
 ចតុទ្ធិ ឧត្តស្ស អរិយសច្ចស្ស អាចិក្ខុនា ទេសនា
 បញ្ញាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ

សប្បវិភាគសូត្រ ទី ១១

(១៧៣) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងឥសិបតនមិត្តទាយវ័ន ជិតក្រុងពារាណសី ។
 ក្នុងទីនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធជីការនៃព្រះមានព្រះភាគ
 ថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(១៧៤) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ ធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ដែលគេថាគតជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធប្រព្រឹត្ត
 នៅក្នុងឥសិបតនមិត្តទាយវ័ន ជិតក្រុងពារាណសី ជាធម្មចក្រ ដែល
 សមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតាក្តី មារក្តី ព្រហ្មក្តី នរណាមួយក្តី ក្នុង
 លោក មិនអាចធ្វើបដិវត្តិបាន គឺការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការ
 តែងតាំង ការបើក ការវែកញែកនិងការធ្វើឲ្យងាយ នូវអរិយសច្ច់ទាំង ៤
 អរិយសច្ច់ទាំង ៤ តើដូចម្តេច គឺការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការ
 តែងតាំង ការបើក ការវែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ នូវទុក្ខអរិយសច្ច ១

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

ទុក្ខសមុទយស្ស អរិយសច្ចស្ស អាចិក្ខនា ទេសនា
 បញ្ញាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ
 ទុក្ខនិរោធស្ស អរិយសច្ចស្ស អាចិក្ខនា ទេសនា
 បញ្ញាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ
 ទុក្ខនិរោធតាមិនិយា បដិបទាយ អរិយសច្ចស្ស
 អាចិក្ខនា ទេសនា បញ្ញាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា
 វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ តថាគតេន ភិក្ខុវេ អរហតា
 សម្មាសម្ពុទ្ធនេ ពារាណសិយំ ឥសិបតនេ មិគនាយេ
 អនុតិំ ធម្មចក្កំ បវត្តិកំ អប្បជិវត្តិយំ សមណោ
 វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវេន វា មារេន វា ព្រាហ្មនា
 វា កេនចិ វា លោកស្មី យទិទិំ ឥមេសំ ចត្តន្តិំ
 អរិយសច្ចានំ អាចិក្ខនា ទេសនា បញ្ញាបនា បដ្ឋ-
 បនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ ។ សេវេ ភិក្ខុវេ
 សារីបុត្តមោក្ខល្លានេ ភជេ ភិក្ខុវេ សារីបុត្តមោក្ខល្លា-
 នេ បណ្ឌិតា ភិក្ខុ អនុតាហកា សព្វព្រាហ្មណីនំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក
និងការធ្វើឲ្យងាយ នូវទុក្ខសមុទយអរិយសច្ច១ ការប្រាប់ ការសំដែង
ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ នូវ
ទុក្ខនិរោធអរិយសច្ច១ ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែង
តាំង ការបើក ការវែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ នូវទុក្ខនិរោធគមិនីបដិ-
បទអរិយសច្ច១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ដែលតថាគត
ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវសិបតនមិត្តទាយវ័ន ជិតក្រុង
ពារាណសី ជាធម្មចក្រដែលសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតាក្តី មារក្តី
ព្រហ្មក្តី នរណាមួយក្តី ក្នុងលោក មិនអាចធ្វើបដិវត្តិបាន គឺការប្រាប់
ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក និងការ
ធ្វើឲ្យងាយ នូវអរិយសច្ច១ទាំង៤ នេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នក
ទាំងឡាយ ចូរសេពនូវសារីបុត្តនិងមោគ្គល្លានចុះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
អ្នកទាំងឡាយ ចូរគប់រកសារីបុត្តនិងមោគ្គល្លានចុះ ព្រោះសារីបុត្តនិង
មោគ្គល្លាន ជាបណ្ឌិតភិក្ខុ ជាអ្នកអនុគ្រោះសព្វហោរីទាំងឡាយ ។

វិវត្តវគ្គស្ស សច្ចវិវត្តសុត្តេ ធម្មចក្កប្បវត្តនំ

សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ ជនេតា ឯវិ សារីបុត្តោ ។
 សេយ្យថាបិ ជាតស្ស អាថាទេតា ឯវិ មោក្ខល្លាទោ ។
 សារីបុត្តោ ភិក្ខុវេ សោតាបត្តិដលេ វិនេតិ មោក្ខ-
 ល្លាទោ ឧត្តមត្ថេ សារីបុត្តោ ភិក្ខុវេ បហោតិ ចត្តារិ
 អរិយសច្ចានិ វិត្តាវេន អាចិក្ខុតំ ទេសេតំ បញ្ញាបេតិ
 បដ្ឋបេតិ វិវិតំ វិកដិតំ ឧត្តានិកាតុនិ ។ ឥទមវេច
 កកវា ឥទំ វត្តាន សុគតោ ឧដ្ឋាយាសនា វិហារិ
 ចារិសិ ។

(១៧៥) តត្រ ខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ អចិ-
 រប្បក្កន្តស្ស កកវតោ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ អារុសោ
 ភិក្ខុវេតិ ។ អារុសោតិ ខោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ
 សារីបុត្តស្ស បច្ចុស្សោសំ ។ អាយស្មា សារីបុត្តោ
 ឯតទវេច តថាគតេន អារុសោ អរហតា សម្មា-
 សម្ពុទ្ធនេ ពារាណសិយំ ឥសិបតនេ មិគទាយេ អ-
 នុត្តរំ ធម្មចក្កំ បវត្តតំ អប្បដិវត្តិយំ សមណោន
 វា ព្រាហ្មណោន វា ទេវេន វា មារេន វា

វិវត្តវគ្គ សុច្ឆវិវត្តសុត្រ ការញ៉ាំងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សារីបុត្រប្រៀបដូចជាម្តាយបង្កើតកូន ។ មោគ្គល្លាន
 ប្រៀបដូចជាអ្នកចិញ្ចឹមកូនដែលកើតហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សារី-
 បុត្រ ទូន្មានបុគ្គលក្នុងសោតាបត្តិផល មោគ្គល្លាន ទូន្មានបុគ្គលក្នុងប្រ-
 យោជន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សារីបុត្រ អាចប្រាប់ សំដែង
 បញ្ជាក់ តែងតាំង បើក វែកញែក ធ្វើឲ្យងាយ នូវអរិយសច្ច៍ទាំង ៤
 ដោយពិស្តារបាន ។ ព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងពាក្យនេះរួចហើយ
 លុះព្រះសុគត ទ្រង់សំដែងសេចក្តីនេះរួចហើយ ក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ
 ហើយស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ។

(១៧៥) កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចចៀសចេញទៅមិន
 យូរប៉ុន្មាន ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ ក៏ហៅភិក្ខុទាំងឡាយក្នុងទីនោះថា
 នៃអារុសោភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ទទួលពាក្យព្រះសារីបុត្រ
 មានអាយុថា អើអារុសោ ។ ព្រះសារីបុត្រមានអាយុពោលដូច្នោះថា នៃ
 អារុសោទាំងឡាយ ធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ដែលព្រះតថាគត ជាអរហន្ត
 សម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់បានឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងឥសិបតនមិត្តទាយវ័ន ជិតក្រុង
 ពាពណសី ជាធម្មចក្រដែលសមណៈក៏ ព្រាហ្មណ៍ក៏ ទៅតាក៏ មារក៏

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបបច្ឆោតសកំ

ព្រហ្មណ វា កេនចិ វា លោកស្មី យទិទិ ចន្ទនិ

អរិយសទ្ធានិ អាចិត្តនា ទេសនា បញ្ចាបនា

បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ កតមេសំ

ចន្ទនិ ឧត្តស្មី អរិយសទ្ធស្មី អាចិត្តនា ទេសនា

បញ្ចាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ

ឧត្តសមុទយស្មី អរិយសទ្ធស្មី អាចិត្តនា ទេសនា

បញ្ចាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ

ឧត្តនិរោធស្មី អរិយសទ្ធស្មី អាចិត្តនា ទេសនា

បញ្ចាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ

ឧត្តនិរោធកាមិនិយា បដ្ឋបនាយ អរិយសទ្ធស្មី អា-

ចិត្តនា ទេសនា បញ្ចាបនា បដ្ឋបនា វិវេណា

វិភជនា ឧត្តានិកម្មំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិយណ្ណសកៈ

ព្រហ្មក្តី នរណាមួយក្តី ក្នុងលោក មិនអាចធ្វើបដិវត្តិបាន គឺការប្រាប់
 ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក និងការ
 ធ្វើឲ្យងាយ នូវអរិយសច្ច៍ទាំង ៤ អរិយសច្ច៍ទាំង ៤ តើដូចម្តេច គឺការ
 ប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក
 និងការធ្វើឲ្យងាយ នូវទុក្ខអរិយសច្ច៍ ១ ការប្រាប់ ការសំដែង ការ
 បញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ នូវ
 ទុក្ខសមុទេយអរិយសច្ច៍ ១ ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែង
 តាំង ការបើក ការវែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ នូវទុក្ខនិរោធអរិយ-
 សច្ច៍ ១ ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការ
 វែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ នូវទុក្ខនិរោធតាមនិបបដិបទអរិយសច្ច៍ ១ ។

វិក្កុវគ្គស្ស សច្ចវិក្កុវគ្គសុត្តេ ទុក្ខអរិយសច្ចំ

(១៧៦) កកតមញ្ញាវុសោ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ ។ ជា-
តិបិ ទុក្ខា ជរាបិ ទុក្ខា មរណាម្បិ ទុក្ខំ សោកបរិ-
ទេវទុក្ខទោមនស្សបាយាសាបិ ទុក្ខា យម្បិច្ឆំ ន ល-
ភតិ តម្បិ ទុក្ខំ សង្ខតេន បញ្ចបាទានកុត្តា ទុក្ខា ។
កកតមា ចារុសោ ជាតិ យា តេសំ តេសំ សត្តានិ
តម្មិ តម្មិ សត្តនិកាយេ ជាតិ សញ្ញាតិ ឡិក្ខន្តិ
និព្វតិ អភិនិព្វតិ ខន្ធនិ បាតុការោ អាយតនា-
និ បដិលាកោ អយំ វុច្ឆតាវុសោ ជាតិ ។ កក-
តមា ចារុសោ ជរា យា តេសំ តេសំ សត្តានិ តម្មិ
តម្មិ សត្តនិកាយេ ជរា ជីវលាតា ខណ្ឌាច្ឆំ បាលិក្ខំ
វល្លត្ថនតា អាយុនោ សំហានិ វុច្ឆិយានិ បរិបាកោ
អយំ វុច្ឆតាវុសោ ជរា ។ កកតមញ្ញាវុសោ មរណំ
យា តេសំ តេសំ សត្តានិ តម្មា តម្មា សត្តនិកា-
យា ចុតិ ចវនតា កេនោ អន្តរាទានិ មច្ចុ មរណំ
កាលកិរិយា ខន្ធនិ កេនោ កខ្សេវវស្ស និក្ខេបោ
ជីវិត្រិយស្ស ឧបច្ឆេនោ វុច្ឆិ វុច្ឆតាវុសោ មរណំ ។

វិវត្តវត្ត សច្ចវិវត្តសូត្រ ទុក្ខអរិយសច្ច

[១៧៦] ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ទុក្ខអរិយសច្ច តើដូចម្តេច ។

ជាតិទុក ១ ជរាទុក ១ មរណទុក ១ សោកទុក ១ បរិទេវទុក ១

ទុកទុក ១ ទោមនស្សទុក ១ ទុបាយាសទុក ១ យម្បិច្ចំ ន លភតិ

តម្បិទុក ១ ដោយបំប្រញ បញ្ចុបាទានកន្លោះថាទុក ។ ម្នាលអារុ-

សោទាំងឡាយ ជាតិ តើដូចម្តេច ការកើត ការកើតព្រម ការ

ចុះកាន់គភ៌ ការប្រព្រឹត្តិទៅមិនដាច់ ការវិលត្រឡប់ ការកើតប្រាកដ

នៃខន្ធ និងការបានចំពោះនូវអាយតនៈ ណា របស់ពួកសត្វនោះៗ

ក្នុងសត្តនិកាយនោះៗ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ជាតិ ។

ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ជរា តើដូចម្តេច សេចក្តីចាស់ ភាពគ្រាំគ្រា

ធ្មេញបាក់ សក់ស្ល វិស្សកជ្រួញជ្រើវយុវយារ ការថយអាយុ ការ

ចាស់ជរានៃឥន្ទ្រិយ ណា របស់ពួកសត្វនោះៗ ក្នុងសត្តនិកាយនោះៗ

ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ជរា ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ

មរណៈ តើដូចម្តេច ការច្បឹក ការឃ្នាតចាកសត្តនិកាយនោះៗ ការ

បែកធ្លាយ ការបាត់បង់ សេចក្តីស្លាប់ មរណៈ កាលកិរិយា ការ

បែកធ្លាយខន្ធ ការដាក់ចុះនូវសាកសព ការផ្តាច់បង់នូវជីវិតន្ទ្រិយ ណា

របស់ពួកសត្វនោះៗ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា មរណៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

កតមោ ចារុសោ សោកោ យោ ខោ អារុសោ
អញ្ញាតវាណាវេន ព្យាសវេន សមម្ពាសាស្ស អញ្ញាត-
វាណាវេន ទុក្ខធម្មេន ផ្សំស្ស សោកោ សោចនា
សោនិគ្គំ អន្តោសោកោ អន្តោបរិសោកោ អយំ
វុច្ចតារុសោ សោកោ ។ កតមោ ចារុសោ បរិ-
ទេវេ យោ ខោ អារុសោ អញ្ញាតវាណាវេន ព្យាស-
វេន សមម្ពាសាស្ស អញ្ញាតវាណាវេន ទុក្ខធម្មេន
ផ្សំស្ស អាទេវេ បរិទេវេ អាទេវនា បរិទេវនា អា-
ទេវិគ្គំ បរិទេវិគ្គំ អយំ វុច្ចតារុសោ បរិទេវេ ។
កតមញ្ញាតវាណាវេន ទុក្ខំ យំ ខោ អារុសោ កាយិកំ
ទុក្ខំ កាយិកំ អសាតិ កាយសម្មស្សំ ទុក្ខំ
អសាតិ វេទយិកំ វេទិ វុច្ចតារុសោ ទុក្ខំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទិសនិកាយ

ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ សោកៈ តើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
 សេចក្តីស្ងួតស្ងប់ ការស្រពោនស្រពាប់ ការស្រណោះស្រណោក ការ
 គ្រឿមក្រំខាងក្រុង ការសង្រួនសង្រួនខាងក្រុង ណា របស់សត្វ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬត្រូវសេចក្តីទុក្ខណាមួយប៉ះពាល់
 ហើយ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា សោកៈ ។ ម្នាល
 អាវុសោទាំងឡាយ បរិទេវៈ តើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
 ទំនួញ ការទួញរៀបរាប់ ការត្រួញត្រូវ ការយំយែក ការអណ្តើត
 អណ្តក ការយំរៀបរាប់ ណា របស់សត្វដែលប្រកបដោយសេចក្តីវិនាស
 ណាមួយ ឬត្រូវសេចក្តីទុក្ខណាមួយប៉ះពាល់ហើយ ម្នាលអាវុសោទាំង-
 ឡាយ នេះហៅថា បរិទេវៈ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ទុកៈ
 តើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ សេចក្តីលំបាកការ... ការមិន
 សប្បាយកាយ សេចក្តីទុកកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស ការទទួលការម្នាក់
 មិនជាទីសប្បាយ ណា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ទុកៈ ។

វិក្កវិក្កស្ស សព្វវិក្កស្សេ ទុក្ខអរិយសច្ចំ

កតមញ្ញាវុសោ ទោមនស្សំ យំ ខោ អារុសោ

ចេតសិកំ ទុក្ខំ ចេតសិកំ អសាតំ មនោសម្មស្សជំ

ទុក្ខំ អសាតំ វេទយំតំ ឥទំ វុច្ឆតារុសោ ទោម-

នស្សំ ។ កតមោ ចារុសោ ឧចាយាសោ យោ ខោ

អារុសោ អញ្ញាញាតវេន ព្យសនេន សមញ្ញាតតស្ស

អញ្ញាញាតវេន ឧក្កិច្ឆេន ធម្មស្ស អាយាសោ ឧចា-

យាសោ អាយាសិកត្តំ ឧចាយាសិកត្តំ អយំ វុច្ឆតារុ-

សោ ឧចាយាសោ ។ កតមញ្ញាវុសោ យម្បិច្ចំ ន

លកតំ តម្បំ ទុក្ខំ ជាតិចម្មានំ អារុសោ សត្តានំ

ឃីវំ ឥន្ទា ឧប្បជ្ជតិ អហោ វត មយំ ន ជាតិចម្មា

អស្សាម ន ច វត លោ ជាតិ អាកច្ចេយ្យាតិ

ន ខោ បនេតំ ឥន្ទាយ បន្តតំ ឥនម្បិ

វិវត្តវគ្គ សច្ចវិវត្តសូត្រ ទុក្ខអរិយសច្ច

ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ទោមនស្ស តើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោទាំង

ឡាយ សេចក្តីលំបាកក្នុងចិត្ត ការមិនសប្បាយចិត្ត សេចក្តីទុកកើតអំពី

មនោសម្ពិស្ស ការទទួលការប្តូរណ៍មិនជាទីសប្បាយ ណា ម្នាលអាវុសោ

ទាំងឡាយ នេះហៅថា ទោមនស្ស ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ

ទុបាយាសៈ តើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ សេចក្តីតានតឹង

ការបង្ហៀតចិត្ត ការខ្វែងខ្វាស់ ការតឹងចិត្ត ណា របស់សត្វ ដែលប្រ-

កបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬត្រូវសេចក្តីទុកណាមួយប៉ះពាល់ហើយ

ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ទុបាយាសៈ ។ ម្នាលអាវុសោ

ទាំងឡាយ យម្បិច្ចំ ន លភតិ តម្បិទុក្ខ តើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោ

ទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានជាតិជាធម្មតា វែមន៍មានសេចក្តីប្រាថ្នា

យ៉ាងនេះថា ឧហ្មិ⁺ សូមឱ្យយើងទាំងឡាយ កុំគប្បីជាអ្នកមានជាតិជាធម្មតា

ឡើយ ពុំនោះសោត ជាតិកុំគប្បីមកដល់យើងទាំងឡាយឡើយ អំពើ

⁺នុះឯង ក៏សត្វទាំងឡាយ មិនគប្បីដល់តាមសេចក្តីប្រាថ្នាឡើយ នេះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

យម្បិច្ចំ ន លកតំ តម្បិ ទុក្ខំ វេរាធម្មានំ អាវុសោ
 សត្តានំ... ព្យាធិធម្មានំ អាវុសោ សត្តានំ... មរណធម្មានំ
 អាវុសោ សត្តានំ... សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សុចា-
 យាសធម្មានំ អាវុសោ សត្តានំ ឃី ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ អហោ
 វត មយំ ន សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សុចាយាសធម្មា
 អស្សាម ន ច វត នោ សោកបរិទេវទុក្ខនោម-
 នស្សុចាយាសា អាគច្ឆេយ្យន្តំ ន ចោ បនេតិ ឥច្ឆា-
 យ បត្តង្គំ ឥទម្បិ យម្បិច្ចំ ន លកតំ តម្បិ ទុក្ខំ ។
 កតមេ ចាវុសោ សង្ខតេន បញ្ចាទាននក្ខន្ធា ទុក្ខា
 សេយ្យដំនំ រូប្យាទាននក្ខន្ធា វេទន្យាទាននក្ខន្ធា
 សញ្ញាទាននក្ខន្ធា សង្ខារ្យាទាននក្ខន្ធា វិញ្ញាណ្យា-
 ទាននក្ខន្ធា ឥមេ វច្ឆនាវុសោ សង្ខតេន បញ្ចាទា-
 នានក្ខន្ធា ទុក្ខា ។ ឥនំ វច្ឆនាវុសោ ធុត្តំ
 អរិយសម្មំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបិណ្ណសក្ក:

ហៅថា យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិទុក្កវៃវេ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួក
សត្វដែលមានជរាជាធម្មតា... ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វដែល
មានព្យាធិជាធម្មតា ... ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមាន
សេចក្តីស្លាប់ជាធម្មតា... ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមាន
សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀត
ចង្អល់ជាធម្មតា វេមនមានសេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឧហ្ម
សូមឲ្យយើងទាំងឡាយ កុំគប្បីជាអ្នកមានសេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល
ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តជាធម្មតាឡើយ ពុំនោះ
សោត សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តី
ចង្អៀតចង្អល់ កុំគប្បីមក ដល់យើងទាំងឡាយឡើយ អំពើនេះឯង
ក៏សត្វទាំងឡាយ មិនគប្បីដល់តាមសេចក្តីប្រាថ្នាឡើយ នេះហៅថា
យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិទុក្កវៃវេ ។ ម្នាលវុសោទាំងឡាយ
ដោយបំប្រញ បញ្ចបាទានកុន ឈ្មោះថាទុក្ខ តើដូចម្តេច រូបជា
ទុបាទានកុន ១ វេទនាជាទុបាទានកុន ១ សញ្ញាជាទុបាទានកុន ១
សង្ខារជាទុបាទានកុន ១ វិញ្ញាណជាទុបាទានកុន ១ ម្នាលអាវុសោ
ទាំងឡាយ ទាំងនេះហៅថា បញ្ចបាទានកុនទុក្ខ ដោយបំប្រញ ។
ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ទុក្ខអរិយសច្ច ។

វិក្កុវគ្គស្ស សច្ចវិក្កុសុត្តេ ទុក្ខនិរោធាមិសំបដិបទាអរិយសច្ចំ

[១៧៧] កតមញ្ញាវុសោ ទុក្ខសមុទយោ អរិយ-
 សច្ចំ ។ យាយំ តណ្ហា ទោនោត្តរីកា នន្ទិរាតសហត-
 តា តត្រតត្រាភិន្ទិទិ សេយ្យដីទិ កាមតណ្ហា កវ-
 តណ្ហា វិកវតណ្ហា ឥទិ វុច្ឆតាវុសោ ទុក្ខសមុទយោ
 អរិយសច្ចំ ។

[១៧៨] កតមញ្ញាវុសោ ទុក្ខនិរោធា អរិយ-
 សច្ចំ ។ យោ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាតនិ-
 រោធា ចារតា បដិទិស្សត្តោ មុត្តិ អនាលយោ ឥទិ
 វុច្ឆតាវុសោ ទុក្ខនិរោធា អរិយសច្ចំ ។

[១៧៩] កតមញ្ញាវុសោ ទុក្ខនិរោធាតាមិទិ បដិ-
 បទា អរិយសច្ចំ ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ
 មត្តោ សេយ្យដីទិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា
 សម្មាកម្មនោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសត្តិ

វិវត្តវត្ថុ សច្ចវិវត្តសូត្រ ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបទាអរិយសច្ច

(១៧៧) ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ទុក្ខសមុទេយអរិយសច្ច

តើដូចម្តេច ។ តណ្ហាណា ដែលនាំសត្វទៅកើតទៀត ប្រកបព្រម
ដោយសេចក្តីត្រេកត្រអាល មានសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងភពនោះ ។ គឺ
កាមតណ្ហា ១ ភវតណ្ហា ១ វិភវតណ្ហា ១ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ
នេះហៅថា ទុក្ខសមុទេយអរិយសច្ច ។

(១៧៨) ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបទា-

អរិយសច្ច តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីវិនាសនឹងការរលត់មិនមានសល់ នៃតណ្ហានោះ
ឯង កិរិយាលះបង់ ការរលាស់ចោល ការជម្រះចោល នូវតណ្ហា
នោះឯង ការមិនកាល័យ ក្នុងតណ្ហានោះឯង ណា ម្នាលអារុសោ
ទាំងឡាយ នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបទា-

(១៧៩) ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបទា-

អរិយសច្ច តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការនេះឯង
គឺសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ ១ សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ១ វាចាត្រូវ ១ ការងារ
ត្រូវ ១ ការចញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ១ ព្យាយាមត្រូវ ១ សេចក្តីរលឹកត្រូវ ១

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

សម្មាសមាធិ ។ កតមា ចារុសោ សម្មាទិដ្ឋិ យំ

ខោ អារុសោ ទុក្ខេ ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ

ញាណំ ទុក្ខនិរោធ�េ ញាណំ ទុក្ខនិរោធតាមិនិយា

បដិបទាយ ញាណំ អយំ វុត្តតារុសោ សម្មាទិដ្ឋិ ។

កតមា ចារុសោ សម្មាសង្កប្បោ នេក្ខម្មសង្កប្បោ

អន្យា ចាទិសង្កប្បោ អវិហឹសា សង្កប្បោ អយំ វុត្តតារុសោ

សម្មាសង្កប្បោ ។ កតមា ចារុសោ សម្មាវាចា

មុសាវាចា វេមណី បិសុណាយ វាចាយ វេមណី

ដុសាយ វាចាយ វេមណី សម្មប្បណាថា វេមណី

អយំ វុត្តតារុសោ សម្មាវាចា ។ កតមា

ចារុសោ សម្មាកម្មន្តោ វាលារាតិទាតា វេមណី

អទិដ្ឋានាថា វេមណី កាមេសុមិច្ឆាថាវា វេមណី

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តសក្ការៈ

ការតម្កល់ចិត្តត្រូវ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ សេចក្តីយល់ឃើញ
ត្រូវ តើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ សេចក្តីដឹងក្នុងក្នុងទុក្ខ
សេចក្តីដឹងក្នុងហេតុឱ្យកើតទុក្ខ សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌រលត់ទុក្ខ សេចក្តីដឹង
ក្នុងសេចក្តីប្រតិបត្តិដើម្បីរលត់ទុក្ខ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ នេះហៅ
ថា សេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ សេចក្តីត្រិះ
រិះត្រូវ តើដូចម្តេច សេចក្តីត្រិះរិះដើម្បីចេញចាកកាម ១ សេចក្តីត្រិះរិះ
ដើម្បីមិនព្យាបាទ ១ សេចក្តីត្រិះរិះដើម្បីមិនបៀតបៀន ១ ម្នាលអាវុសោ
ទាំងឡាយ នេះហៅថា សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ
វាចាត្រូវ តើដូចម្តេច ការរៀនចាកសំដីកុហក ១ ការរៀនចាកសំដី
ញុះញង់ ១ ការរៀនចាកសំដីទ្រុឌទ្រោម ១ ការរៀនចាកពាក្យរោយរាយ
ឥតប្រយោជន៍ ១ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ នេះហៅថា វាចាត្រូវ ។
ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ ការងារត្រូវ តើដូចម្តេច ការរៀនចាកបាណា-
តិបាត ១ ការរៀនចាកអទិទ្ធាទាន ១ ការរៀនចាកការមេស្ម័មិច្ឆាចារ ១

វិកត្តវគ្គស្ស សច្ចវិកត្តសុត្តេ មគ្គអរិយសច្ចំ

អយំ វុត្តតាវុសោ សម្មាគម្មន្តោ ។ កតមោ ចាវុសោ
សម្មាអាជីវោ នធាវុសោ អរិយសច្ចាវគោ មិច្ឆាអាជីវិ
បហាយ សម្មាអាជីវេន ជីវិតំ កប្បេតិ អយំ វុត្តតាវុ-
សោ សម្មាអាជីវោ ។ កតមោ ចាវុសោ សម្មាវាយា-
មោ នធាវុសោ ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ ចាបកានំ អកុស-
លានំ ធម្មានំ អនុប្បនាយ ធនំ ជនេតិ វាយមតិ
វិយំ អារកតិ ចិត្តំ បក្កណាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ
ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហាយាយ ធនំ
ជនេតិ វាយមតិ វិយំ អារកតិ ចិត្តំ បក្កណាតិ
បទហតិ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្ប-
នាយ ធនំ ជនេតិ វាយមតិ វិយំ អារកតិ
ចិត្តំ បក្កណាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ
ធម្មានំ មិតិយា អសម្មោសាយ ភិយេ្យភាវាយ
វេប្បលាយ ភាវនាយ ចារិប្បិយា ធនំ ជនេតិ
វាយមតិ វិយំ អារកតិ ចិត្តំ បក្កណាតិ បទហតិ

វិវត្តវិញ្ញាណ សច្ចវិវត្តសូត្រ មគ្គអរិយសច្ច

ម្នាលអារុសោ ទាំងឡាយ នេះហៅថា ការងារត្រូវ ។ ម្នាលអារុសោ
 ទាំងឡាយ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ តើដូចម្តេច ម្នាលអារុសោ ទាំងឡាយ
 អរិយសាវ័ក ក្នុងសាសនានេះ លះបង់នូវការចិញ្ចឹមជីវិតខុស ហើយ
 សម្រេចជីវិតដោយការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ម្នាលអារុសោ ទាំងឡាយ នេះ
 ហៅថា ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ។ ម្នាលអារុសោ ទាំងឡាយ ព្យាយាមត្រូវ
 តើដូចម្តេច ម្នាលអារុសោ ទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ញ៉ាំង
 ឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង ប្រឹងប្រែង ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្តល់ចិត្តទុក តំកល់
 ចិត្ត ដើម្បីញ៉ាំងអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់កើត
 មិនឲ្យកើតឡើងបាន ញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង ប្រឹងប្រែង ប្រារព្ធ
 ព្យាយាម ផ្តល់ចិត្តទុក តំកល់ចិត្ត ដើម្បីលះបង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមក
 ទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងហើយ ញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង ប្រឹង
 ប្រែង ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្តល់ចិត្តទុក តំកល់ចិត្ត ដើម្បីញ៉ាំងកុសល
 ធម៌ទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងឆន្ទៈ
 ឲ្យកើតឡើង ប្រឹងប្រែង ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្តល់ចិត្តទុក តំកល់ចិត្ត
 ដើម្បីញ៉ាំងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងហើយ ឲ្យបានបិតថេរ
 នៅ មិនឲ្យវិនាសទៅវិញ ឲ្យបានចម្រើនធំទូលាយ ឲ្យកើតបរិបូណ៌

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណាបារំ

អយំ វុច្ចតានុសោ សម្មាសមាមោ ។ កតមោ ចានុសោ
 សម្មាសតិ ឥតានុសោ ភិក្ខុ កាយេ កាយាទុបស្សី
 វិហារតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ
 លោកេ អភិជ្ឈានោមនស្សំ វេទិនាសុ វេទិនាទុបស្សី
 វិហារតិ ។ បេ ។ ចិត្តេ ចិត្តាទុបស្សី ។ បេ ។ ធម្មេសុ
 ធម្មាទុបស្សី វិហារតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា
 វិនេយ្យលោកេ អភិជ្ឈានោមនស្សំ អយំ វុច្ចតានុសោ
 សម្មាសតិ ។ កតមោ ចានុសោ សម្មាសមាធិ
 ឥតានុសោ ភិក្ខុ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ វិវិច្ឆ អកុសលេហិ
 ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារិ វិវេកជំ បតិសុខំ បឋមំ
 ណាទំ ឧបសម្បជំ វិហារតិ វិតក្កវិចារាទំ រូបសមា
 អជ្ឈតិ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោ វិចារិ អវិតក្កំ
 អវិចារិ សមាធិជំ បតិសុខំ ទុតិយំ ណាទំ...

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ព្យាយាមត្រូវ ។ ម្នាលអារុសោ
 ទាំងឡាយ សេចក្តីរលឹកត្រូវ តើដូចម្តេច ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ
 ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណាយើញរឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយ មាន
 ព្យាយាមដុតកិលេស មានសេចក្តីដឹងខ្លួន មានស្មារតី បន្ទាបនូវ
 អភិជ្ឈានិន្ទោមនស្សក្នុងលោក ពិចារណាយើញរឿយ ។ នូវវេទនាក្នុង
 វេទនាទាំងឡាយ ។ បេ ។ ពិចារណាយើញរឿយ ។ នូវចិត្តក្នុងចិត្ត
 ។ បេ ។ ពិចារណាយើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ មាន
 ព្យាយាមដុតកិលេស មានសេចក្តីដឹងខ្លួន មានស្មារតី បន្ទាបនូវ
 អភិជ្ឈានិន្ទោមនស្សក្នុងលោក ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា
 សេចក្តីរលឹកត្រូវ ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ការតំកល់ចិត្តត្រូវ តើដូច
 ម្តេច ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់ចាកកាម
 ទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ បានដល់នូវបឋមជ្ឈាន
 ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មានបីតិនិងសុខៈដែលកើតអំពី
 សេចក្តីស្ងាត់ ក៏សម្រេចសម្រាន្តនៅគ្រប់ឥរិយាបថ ភិក្ខុបានដល់នូវទុតិ-
 យជ្ឈាន ជាធម្មជាតិកើតមានក្នុងសន្តានចិត្ត ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា
 គឺសច្ចា មានសភាពជាចិត្តខ្ពស់ឯក មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មាន
 តែបីតិនិងសុខៈកើតអំពីសមាធិតឋបឋមជ្ឈាន ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ...

វិភង្គវគ្គស្ស សព្វវិភង្គសុត្តេ អរិយសព្វាចិច្ចតា

តតិយំ ណាទំ ... ចតុត្ថំ ណាទំ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ
អយំ វុច្ចតាវុសោ សម្មាសមាធិ ។ ឥទំ វុច្ចតាវុសោ
ទុក្ខំនិរោធតាមិធិ បដិបទា អរិយសត្តំ ។

[១៨០] តថាគតេនាវុសោ អរហតា សម្មាសម្ព-
ទ្កេន ពាករណសិយំ ឥសិបតនេ មិកទាយេ អនុត្តរំ
ធម្មចក្កំ បវត្តតំ អប្បជីវត្តិយំ សមណោ ន ព្រាហ្ម-
ណោ ន ទេវេន ន មារេន ន ព្រហ្មណា ន កេនចិ ន
លោកស្មី យទិទំ ឥមេសំ ចតុត្ថំ អរិយសត្តានិ
អាចិច្ចនា ទេសនា បញ្ចាសនា បដ្ឋេសនា វិវេណា
វិភជនា ឧត្តានិកម្មត្ថំ ។ ឥទមរោចាយស្មា សារីបុត្តោ
អត្ថមនា តេ ភិក្ខុ អរិយសុតោ សារីបុត្តស្ស កាសិកំ
អភិនននំ ។

សព្វវិភង្គសុត្តំ ឯកាទសមំ ទិដ្ឋិតំ ។

វិក្កវគ្គ សច្ចវិក្កសូត្រ ការប្រាប់នូវអរិយសច្ច

(បានដល់) នូវតតិយជ្ឈាន... បានដល់នូវបត្តជ្ឈាន សម្រេចសម្រាន្ត
នៅគ្រប់អរិយាបថ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ការតំកល់
ចិត្តត្រូវ ។ ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ទុកនិរោធគាមិនី-
បដិបទាអរិយសច្ច ។

[១៨០] ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ ធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ដែលព្រះ
តថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងឥសិបតនមិតទាយវ័ន
ទៀបក្រុងវារាណសី ជាធម្មចក្រ ដែលសមណៈក៏ ព្រាហ្មណ៍ក៏ ទេវតា
ក៏ មារក៏ ព្រហ្មក៏ នរណាមួយក៏ ក្នុងលោក មិនអាចធ្វើបដិវត្តបាន
គឺការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការ
វែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ នូវអរិយសច្ចទាំង ៤ នេះឯង ។ លុះ
ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ សំដែងព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ
ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ និងកាសិតរបស់ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ។

ចប់ សច្ចវិក្កសូត្រ ទី ១១ ។

ព្រះសម័ ទ្រឹណារីកង្កសត្ថំ

[១៧១] ឃុំម្មេ សុតំ ។ ឃុំតិ សមយំ កកក

សត្តេសុ រិហាតំ កបិលវត្ថុស្មី ធីត្រាដាវមេ ។

អដខោ មហាបដាបតំ តោតមំ ធី ទុស្សយុកំ

អាទាយ យេន កកក តេនុបស្កមំ ឧបស្កមត្ថា

កកកំ អកកទេតា ឃុំតមំ ធីស្មី ។ ឃុំតមំ

ធីស្មី ខោ មហាបដាបតំ តោតមំ កកកំ ឃុំត-

នោច ឥនំ មេ កន្លេ ធី ទុស្សយុកំ កកកំ

ទុស្សុ សាមំ កន្លំ សាមំ វាយតំ តំ មេ កន្លេ

កកក បដិកុល្លាតុ អនុកម្មំ ឧបាដាយាតំ ។

ទេវកំណារីភ័ក្តិសូត្រ ទី ១២

(១៨១) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន

ព្រះភាគទ្រង់គង់ក្នុងនិគ្រោធារាម ជិតក្រុងកបិលព័សុ ក្នុងដែនសក្កៈ ។

គ្រានោះ ព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី នាំយកសំពត់ថ្មី ១ គូ ចូល

ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះ

ភាគ ហើយគង់ក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី គង់

ក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នោះថា បពិត្រ

ព្រះអង្គដ៏បម្រើន សំពត់ថ្មី ១ គូនេះ ខ្ញុំម្ចាស់វែវខ្លួនឯង ត្បាញខ្លួនឯង ផ្គង

ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ បពិត្រព្រះអង្គដ៏បម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ

អាស្រ័យនូវសេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះខ្ញុំម្ចាស់ ទទួលយកនូវសំពត់នោះ ។

វិក្កុវគ្គស្ស ទក្ខិណវិក្កុសុត្តេ មហាបជាបតិយា អាយាចនំ

(១៧២) ឃិំ វុត្តេ កកវា មហាបជាបតិំ កោតមិំ

ឃតទកេច សឿ្ប កោតមិំ ទេហិំ សឿ្ប តេ ទិណ្ណេ

អហោញោ បូជិតោ កវិស្សាមិំ សឿ្ប ចាតិំ ។

ទុតិយម្បិំ ខោ មហាបជាបតិំ កោតមិំ កកវុំ

ឃតទកេច ឥទិំ មេ កន្តេ នវិំ ទុស្សយុតិំ កកវុំ

ទុទ្ធិស្ស សាមិំ កន្តិំ សាមិំ វាយតិំ តិំ មេ កន្តេ

កកវា បដិក្កណាតុ អនុកម្បិំ ទុហាណាយាតិំ ។

ទុតិយម្បិំ ខោ កកវា មហាបជាបតិំ កោតមិំ ឃត-

ទកេច សឿ្ប កោតមិំ ទេហិំ សឿ្ប តេ ទិណ្ណេ

វិវត្តវិញ្ញាណ ទុក្ខវិញ្ញាណ កិរិយាអង្វរករនៃនាងមហាបជាបតិគោតមី

(១៨២) កាលបើព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី ក្រាបបង្គំទូល
 យ៉ាងនេះហើយ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏មានព្រះបន្ទូលនឹងព្រះនាងមហា-
 បជាបតិគោតមីដូច្នោះថា បពិត្រព្រះនាងគោតមី សូមព្រះនាងប្រគេន
 (សំពត់នេះ) ចំពោះសង្ឃវិញ្ញាចុះ កាលបើព្រះនាងប្រគេនសំពត់នេះ
 ចំពោះសង្ឃហើយ គឺថាគិតឈ្មោះថាព្រះនាងបានបូជាហើយផង ទាំង
 សង្ឃក៏ឈ្មោះថាព្រះនាងបានបូជាហើយដែរ ។ ព្រះនាងមហាបជាបតិ-
 គោតមី ក្រាបបង្គំទូលអង្វរព្រះមានព្រះភាគ អស់វារៈ ២ ដងដូច្នោះថា
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សំពត់ថ្មី ១ គូនេះ ខ្ញុំម្ចាស់វែវខ្លួនឯង ត្បាញ
 ខ្លួនឯង ទុក្ខិសចំពោះព្រះមានព្រះភាគ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូម
 ព្រះមានព្រះភាគអាស្រ័យនូវសេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះខ្ញុំម្ចាស់ ទទួលយក
 នូវសំពត់នោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មានព្រះបន្ទូលនឹងព្រះនាង
 មហាបជាបតិគោតមី អស់វារៈ ២ ដងដូច្នោះថា បពិត្រព្រះនាងគោតមី
 សូមព្រះនាងប្រគេនសង្ឃវិញ្ញាចុះ កាលបើព្រះនាងព្រះគេនសង្ឃហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណាសកំ

អហោត្ថោ ឫដិគោ ភវិស្សាមិ សង្ឃោ ចាតិ ។ តត-

យម្បិ ខោ មហាបជាបតី តោតមី ភកវន្តិ ឯតទរោច

តទិ មេ ភន្តេ ធិ ទុស្សយុតិ ភកវន្តិ ទុទ្ធស្ស

សាមិ កន្តិ សាមិ វាយតិ តិ មេ ភន្តេ ភកវ

បដិកុណារុ អនុកម្មិ ទុចានាយាតិ ។ តតយម្បិ

ខោ ភកវ មហាបជាបតី តោតមី ឯតទរោច

សង្ឃោ តោតមី ទេហិ សង្ឃោ តេ ទិទ្ធនោ អហោត្ថោ

ឫដិគោ ភវិស្សាមិ សង្ឃោ ចាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តសក្ការៈ

តថាគតកំឈ្មោះថាព្រះនាងបានបូជាហើយផង ទាំងសង្ឃកំឈ្មោះថា

ព្រះនាងបានបូជាហើយដែរ ។ ព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី ក្រាប

បង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ អស់វារៈ ៣ ដងដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏

ចម្រើន សំពត់ប្តី១ គូនេះ ខ្ញុំម្ចាស់វែវខ្លួនឯង ត្បាញខ្លួនឯង ទទួល

ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ

អាស្រ័យនូវសេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះខ្ញុំម្ចាស់ ហើយទទួលយកនូវសំពត់

នោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលនឹងព្រះនាងមហាបជា-

បតិគោតមី អស់វារៈ ៣ ដងដូច្នោះថា បពិត្រព្រះនាងគោតមី សូមព្រះ

នាងប្រគេនសង្ឃវិញចុះ កាលបើព្រះនាងប្រគេនសង្ឃហើយ តថាគត

កំឈ្មោះថាព្រះនាងបានបូជាហើយផង ទាំងសង្ឃកំឈ្មោះថាព្រះនាង

បានបូជាហើយដែរ ។

វិក្កុវិក្កុស្ស ទុក្ខំណាវិក្កុសុត្តេ អាណន្តស្ស អាយចំ

(១៧៣) ឃី វុត្ត អាយ ស្មា អាណន្តោ កកវុត្តំ

ឯតទេវោ ប បដិក្កណាតុ កន្តេ កកវា មហាបជាបតិយា

តោតមិយា នវំ ទុស្សយុតំ ពហុកាវា កន្តេ ម-

ហាបជាបតិ តោតមិ កកវតោ មាតុច្ឆា អាចាទិកា

ចោសិកា វិរស្ស ទាយិកា កកវុត្តំ ជនេត្ត-

យា កាលកតាយ មញ្ញំ ចាយេសិ កកវាបិ

កន្តេ ពហុកាវេ មហាបជាបតិយា តោតមិយា

កកវុត្តំ កន្តេ អាគម្ម មហាបជាបតិ តោតមិ

ពុទ្ធិ សុវណំ កតា ធម្មំ សុវណំ កតា សុដ្ឋំ

សុវណំ កតា កកវុត្តំ កន្តេ អាគម្ម មហាបជាបតិ

តោតមិ ចាលាតិចាតា បដិវិតា អទិច្ឆាទាទា

បដិវិតា កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិតា មុសាវាទា

បដិវិតា សុវាមេយមន្តប្បមាទិដ្ឋាទា បដិវិតា

វិក្កុវគ្គ ទក្ខិណវិក្កុសូត្រ ករិយាអង្វរពរនៃព្រះអាណន្ត

(១៨៣) កាលបើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដ៏កាយ៉ាង
នេះហើយ ព្រះអាណន្តមានអាយុ ក៏ក្រាបបង្គំទូលអង្វរព្រះមានព្រះភាគ
ដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួល
សំពត់ថ្មី ១ គូ របស់ព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី បពិត្រព្រះអង្គដ៏
ចម្រើន ព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី ជាអ្នកមានទុបការៈច្រើន ជា
ព្រះមាតាចារបស់ព្រះមានព្រះភាគ ជាអ្នកថែរក្សា អ្នកចិញ្ចឹម អ្នក
ថ្វាយទឹកក្បីរ កាលព្រះមាតាបង្កើតព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទីវង្គតទៅ
នាងបានបំបៅទឹកដោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូម្បីព្រះមានព្រះភាគ
ក៏មានទុបការៈច្រើន ដល់ព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមីដែរ បពិត្រព្រះ
អង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី អាស្រ័យព្រះមាន
ព្រះភាគ ទើបបានដល់នូវព្រះពុទ្ធជាទីពឹង បានដល់នូវព្រះធម៌ជាទីពឹង
បានដល់នូវព្រះសង្ឃជាទីពឹង បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះនាងមហាប-
ជាបតិគោតមី អាស្រ័យព្រះមានព្រះភាគ ទើបជាអ្នកបានរៀរចាកការ
សម្លាប់សត្វ រៀរចាកការកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឱ្យ រៀរចាក
ការប្រព្រឹត្តិខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ រៀរចាកការនិយាយកុហក រៀរចាក
ហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺការផឹកនូវទឹកស្រវឹងគឺសុកានិងមេរ័យ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរវណ្ណសកំ

ភក្កវន្តំ កន្លៃ អាគម្ម មហាបជាបតី តោតមី ពុទ្ធ
 អវេត្តប្បសារទេន សមម្នាគតា ធម្មេ អវេត្តប្បសារទេន
 សមម្នាគតា សង្ឃេ អវេត្តប្បសារទេន សមម្នាគតា
 អរិយកន្លៃហិ សីលេហិ សមម្នាគតា ភក្កវន្តំ កន្លៃ
 អាគម្ម មហាបជាបតី តោតមី ទុក្ខេ ទិក្ខុត្វា
 ទុក្ខសមុទយេ ទិក្ខុត្វា ទុក្ខនិរោធម ទិក្ខុត្វា
 ទុក្ខនិរោធតាមិនិយា បដិបទាយ ទិក្ខុត្វា ភក្កវប
 កន្លៃ ពហុការោ មហាបជាបតីយា តោតមីយោតិ ។

(១៨៤) ឃីមេតំ អាណន្ត ឃីមេតំ អាណន្ត យំ
 ហានន្ត បុគ្គលោ បុគ្គលំ អាគម្ម ពុទ្ធិ សារណំ គតោ
 ហោតិ ធម្មំ សារណំ គតោ ហោតិ សង្ឃំ សារណំ
 គតោ ហោតិ ឥមស្សានន្ត បុគ្គលស្ស ឥមីនា បុគ្គ-
 លេន ន សុប្បដិការំ វនាមិ យទិនិ អភិវាទិនិ
 បត្តជ្ជានិ អញ្ញាលិកម្មំ សាមិនិកម្មំ ចីវរវណ្ណាចាតសេ-
 ណាសនកិលានប្បច្ចយកេសជ្ឈបរិក្ខារាទុប្បទានេន ។

សុត្តនិបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបិណ្ណសក្កា

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី អាស្រ័យនូវព្រះ
 មានព្រះភាគ ទើបប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះពុទ្ធ
 ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះធម៌ ប្រកបដោយសេចក្តី
 ជ្រះថ្លាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះសង្ឃ ប្រកបដោយសីលទាំងឡាយ ដែលជាទី
 ត្រេកអរនៃព្រះអរិយបុគ្គល បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះនាងមហាបជា-
 បតិគោតមី អាស្រ័យនូវព្រះមានព្រះភាគ ទើបជាអ្នកអស់សង្ស័យក្នុង
 ទុក្ខ អស់សង្ស័យ ក្នុងហេតុឱ្យកើតទុក្ខ អស់សង្ស័យ ក្នុងធម៌រលត់ទុក្ខ
 អស់សង្ស័យ ក្នុងសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ បពិត្រព្រះអង្គដ៏
 ចម្រើន សូម្បីព្រះមានព្រះភាគ ក៏មានទុបការៈច្រើន ដល់ព្រះនាង
 មហាបជាបតិគោតមីដែរ ។

(១៨៤) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា អើយ៉ាងហ្នឹងហើយ
 អានន្ទ អើយ៉ាងហ្នឹងហើយ អានន្ទ ម្ចាស់អានន្ទ បុគ្គលអាស្រ័យ
 បុគ្គលណា ទើបបានដល់ព្រះពុទ្ធជាទីពឹង បានដល់ព្រះធម៌ជាទីពឹង
 បានដល់ព្រះសង្ឃជាទីពឹង ម្ចាស់អានន្ទ តថាគតមិនសិរិសីនៃនូវការថ្វាយ
 បង្គំ ការក្រោកទទួល អញ្ជាញកម្ម សាមិច្ចិកម្ម និងការឱ្យនូវចីវរ
 បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងភេសជ្ជៈបរិក្ខារជាច្រើនដល់អ្នកដប្បី ថា
 ជាកម្មដែលបុគ្គលនេះ តបសង្កដល់បុគ្គលនេះ បានដោយល្អឡើយ ។

វិក្កិវគ្គស្ស ទក្កិណវិក្កិវគ្គសុត្តេ សុប្បជីការាភារោ

យំ ហានន្ទ បុគ្គលោ បុគ្គលំ អាគម្ម ហាលាភិចា-

តា បដិវរតោ ហោតិ អទិន្ទានាណា បដិវរតោ ហោតិ

កាមេសុមិច្ឆាហារា បដិវរតោ ហោតិ មុសាវាណា

បដិវរតោ ហោតិ សុរាមេរយមជ្ឈប្បមាទដ្ឋានា បដិវរតោ

ហោតិ ឥមស្សានន្ទ បុគ្គលស្ស ឥមិណា បុគ្គលេន ន

សុប្បជីការិ វនាមំ យទិទំ អភវាទំ បច្ចុដ្ឋានំ អញ្ចលំ-

កម្មំ សាមិច្ឆិកម្មំ បិវរិយ្ហានាតសេនាសនកិលានប្បត្ត-

យកេសជ្ឈបរិក្ខារានុប្បនានេន ។ យំ ហានន្ទ បុគ្គលោ

បុគ្គលំ អាគម្ម ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសារទេន សមណ្ឌកតោ

ហោតិ ធម្មេ អវេច្ចប្បសារទេន សមណ្ឌកតោ ហោតិ

វិវត្តវគ្គ ទុព្វណវិវត្តសូត្រ កិរិយាមិនមែនជាការតបស្មងដោយល្អ

ម្នាល អានន្ទ មួយទៀត បុគ្គល អាស្រ័យនូវបុគ្គល ណា ហើយ បាន

រៀរចាកការសម្លាប់សត្វ រៀរចាកការកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ

រៀរចាកការប្រព្រឹត្តិខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ រៀរចាកការនិយាយកុហក

រៀរចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺការផឹកនូវទឹកស្រវឹងគឺសុរា និង

មេរ័យ ម្នាល អានន្ទ តថាគតមិនសំដែងនូវការថ្វាយបង្គំ ការក្រោកទទួល

អញ្ជាញកម្ម សាមិច្ចិកម្ម និងការឲ្យនូវបីវេរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និង

ភេសជ្ជៈបរិភោគជាបច្ច័យដល់អ្នកជម្ងឺ ថាជាកម្មដែលបុគ្គលនេះ តបស្មង

ដល់បុគ្គលនេះ បានដោយល្អឡើយ ។ ម្នាល អានន្ទ មួយទៀត

បុគ្គល អាស្រ័យនូវបុគ្គល ណា ហើយ បានប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា

មិនកម្រើកក្នុងព្រះពុទ្ធ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើកក្នុងព្រះធម៌

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណសកំ

សុឡេ អវេច្ឆប្បសារនេន សមម្ពាគតោ ហោតិ
 អរិយកន្លែហិ សីលេហិ សមម្ពាគតោ ហោតិ ឥ-
 មស្សានន្ទ បុគ្គលស្ស ឥមីនា បុគ្គលេន ន សុប្ប-
 ដិការំ វនាមិ យទិទំ អភិវាទនំ បច្ឆដ្ឋានំ អញ្ញ-
 លកម្មំ សាមិច្ឆកម្មំ ចិវវិបណ្ណាទាតសេនាសនកិលា-
 នប្បត្តយកេសជ្ឈបរិក្ខារាភនុប្បនានេន ។ យំ ហានន្ទ
 បុគ្គលោ បុគ្គលំ អាគម្ម ទុក្ខេ និក្ខេដ្ឋោ ហោតិ
 ទុក្ខសមុទយេ និក្ខេដ្ឋោ ហោតិ ទុក្ខនិរោដេ និក្ខេដ្ឋោ
 ហោតិ ទុក្ខនិរោដកាមិនិយា បដិបទាយ និក្ខេដ្ឋោ
 ហោតិ ឥមស្សានន្ទ បុគ្គលស្ស ឥមីនា បុគ្គលេន ន
 សុប្បដិការំ វនាមិ យទិទំ អភិវាទនំ បច្ឆដ្ឋានំ
 អញ្ញលកម្មំ សាមិច្ឆកម្មំ ចិវវិបណ្ណាទាតសេនាសន-
 កិលានប្បត្តយកេសជ្ឈបរិក្ខារាភនុប្បនានេន ។

[១៧៥] ចុទ្ឋស ចោ បទិមានន្ទ ទាដិបុគ្គលកា
 ទត្ថុណា ។ តថាគតោ អរហន្តេ សម្មាសម្ពុទ្ធ
 នានំ ទេតិ អយំ បវេមា ទាដិបុគ្គលកា ទត្ថុណា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសក្កា

ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើកកងព្រះសង្ឃ ប្រកបដោយសីល
 ទាំងឡាយជាទីគ្រេកអរនៃព្រះអរិយបុគ្គល ម្ចាស់អានន្ទ គឺថាគតមិន
 សំដែង នូវការថ្វាយបង្គំ ការក្រោកទទួល អញ្ជាញកម្ម សាមីចិកម្ម
 និងការឲ្យនូវចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងភេសជ្ជៈជូនការជាបច្ច័យ
 ដល់អ្នកជម្ងឺ ថាជាកម្មដែលបុគ្គលនេះ គបស្មង់ដល់បុគ្គលនេះ បាន
 ដោយល្អឡើយ ។ ម្ចាស់អានន្ទ មួយទៀត បុគ្គលអាស្រ័យនូវបុគ្គល
 ណា ហើយជាអ្នកអស់សង្ឃឹយកងទុក្ខ អស់សង្ឃឹយកងហេតុឲ្យកើត
 ទុក្ខ អស់សង្ឃឹយកងធម៌រលត់ទុក្ខ អស់សង្ឃឹយកងសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅ
 កាន់ធម៌រលត់ទុក្ខ ម្ចាស់អានន្ទ គឺថាគតមិនសំដែង នូវការថ្វាយបង្គំ
 ការក្រោកទទួល អញ្ជាញកម្ម សាមីចិកម្ម និងការឲ្យនូវចីវរ បិណ្ឌបាត
 សេនាសនៈ និងភេសជ្ជៈជូនការជាបច្ច័យដល់អ្នកជម្ងឺ ថាជាកម្មដែលបុគ្គល
 នេះ គបស្មង់ដល់បុគ្គលនេះ បានដោយល្អឡើយ ។

(១៨៥) ម្ចាស់អានន្ទ ប្រាជីបុគ្គលិកាទុក្ខិណា (បានដែលឲ្យ
 ចំពោះបុគ្គល) នេះ មាន ១៤ យ៉ាង ។ បុគ្គលឲ្យបានចំពោះព្រះ
 គឺថាគតជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ នេះ ជាប្រាជីបុគ្គលិកាទុក្ខិណា ទី ១ ។

វិវត្តវគ្គស្ស ទច្ចិណវិវត្តសុត្តេ ទច្ចិណកោទោ

បច្ចេកសម្ពុទ្ធ ទានំ ទេតិ អយំ ធុតិយា វាជិប្បកុលិ-
 កា ទក្ខណា ។ ភហុភស្សាវកេ អរហន្តេ ទានំ
 ទេតិ អយំ ធុតិយា វាជិប្បកុលិកា ទក្ខណា ។
 អរហត្តដលសច្ចិកិរិយាយ បដិបទ្ធ ទានំ ទេតិ
 អយំ ចតុត្ថំ វាជិប្បកុលិកា ទក្ខណា ។ អនា-
 តាមិស្ស ទានំ ទេតិ អយំ បញ្ចមំ វាជិប្បកុលិកា
 ទក្ខណា ។ អនាតាមិដលសច្ចិកិរិយាយ បដិបទ្ធ
 ទានំ ទេតិ អយំ ធម្មំ វាជិប្បកុលិកា ទក្ខណា ។
 សកទាតាមិស្ស ទានំ ទេតិ អយំ សត្តមំ
 វាជិប្បកុលិកា ទក្ខណា ។ សកទាតាមិដលសច្ចិ-
 កិរិយាយ បដិបទ្ធ ទានំ ទេតិ អយំ អដ្ឋមំ
 វាជិប្បកុលិកា ទក្ខណា ។ សោតាបទ្ធ ទានំ
 ទេតិ អយំ ធរមំ វាជិប្បកុលិកា ទក្ខណា ។

វិក្កវគ្គ ទព្វិណារិក្កស្សត្រ សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃទព្វិណាទាន

ឲ្យទានចំពោះព្រះបច្ចេកពុទ្ធ នេះ ជាបុណ្ណិកាទានិកាទាន ទី ២ ។ ឲ្យ

ទានចំពោះព្រះអរហន្តជាសារីករបស់ព្រះតថាគត នេះ ជាបុណ្ណិកា-

ទានិកា ទី ៣ ។ ឲ្យទានចំពោះបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់

នូវអរហត្តផល នេះ ជាបុណ្ណិកាទានិកា ទី ៤ ។ ឲ្យទានចំពោះ

អនាគាមិបុគ្គល នេះ ជាបុណ្ណិកាទានិកា ទី ៥ ។ ឲ្យទានចំពោះ

បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល នេះ ជាបុណ្ណិ-

កាទានិកា ទី ៦ ។ ឲ្យទានចំពោះសកទានាមិបុគ្គល នេះ ជា

បុណ្ណិកាទានិកា ទី ៧ ។ ឲ្យទានចំពោះបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើ

ឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទានាមិផល នេះ ជាបុណ្ណិកាទានិកា ទី ៨ ។

ឲ្យទានចំពោះសេនាបនបុគ្គល នេះ ជាបុណ្ណិកាទានិកា ទី ៩ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

សោតាចត្តិដលសច្ចិកិរិយាយ បដិបទ្ធេ នានំ ទេតិ

អយំ ទសមី ហិដិប្បុត្តលីកា ទត្តិណា ។ ពាហិរកេ

កាមេស្ស វីតរកេ នានំ ទេតិ អយំ ឯកាទសមី

ហិដិប្បុត្តលីកា ទត្តិណា ។ បុត្តជ្ជនសីលវទ្ធេ នានំ

ទេតិ អយំ នាទសមី ហិដិប្បុត្តលីកា ទត្តិណា ។

បុត្តជ្ជនទុស្សីលេ នានំ ទេតិ អយំ តេសមី

ហិដិប្បុត្តលីកា ទត្តិណា ។ តិវទ្ធានគតេ នានំ

ទេតិ អយំ តុទ្ធសមី ហិដិប្បុត្តលីកា ទត្តិណា តិ^(១) ។

១ ភតិសទ្ធា កត្តបិ ទិស្សតិ ន កត្តបិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណាសកៈ

ឲ្យទានចំពោះបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសោតាបត្តិ-

ផល^(១) នេះ ជាបុរាណបុគ្គលិកាទុក្ខិណា ទី ១០ ។ ឲ្យទានចំពោះអ្នកបួស

ជាខាងក្រៅ (ពុទ្ធសាសនា) ដែលប្រាសចាកតម្រេកក្នុងតាម^(២) ទាំង-

ឡាយ នេះ ជាបុរាណបុគ្គលិកាទុក្ខិណា ទី ១១ ។ ឲ្យទានចំពោះបុគ្គជន

មានសីល នេះ ជាបុរាណបុគ្គលិកាទុក្ខិណា ទី ១២ ។ ឲ្យទានចំពោះ

បុគ្គជនទ្រុស្តសីល នេះ ជាបុរាណបុគ្គលិកាទុក្ខិណា ទី ១៣ ។ ឲ្យ

ទានចំពោះសត្វតិរច្ឆាន នេះ ជាបុរាណបុគ្គលិកាទុក្ខិណា ទី ១៤ ។

១ អដ្ឋកថាថា សូម្បីឧបាសកទិលំសរណគម៌ ៣ ក្តី កាន់សីល ៥ ក្តី សីល ១០ ក្តី សាមណោរ ឬ ភិក្ខុដែលទើបនឹងបួសបាន ១ ថ្ងៃក្តី ភិក្ខុមានវត្តប្រតិបត្តិដែលបួសយូរហើយក្តី ភិក្ខុទ្រទ្រង់វិបស្សនាភ្នំ ទាំងអស់នេះ ឈ្មោះថាប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ។ តែបុគ្គលឲ្យទានចំពោះបុគ្គលទាំងអប្បាលនេះ បានទិលប្រើនជាងគ្នាជាលំដាប់ ។ ២ សំដៅពួកអ្នកដាក់ម្សៅ កិរិយាទី ដែលបានអភិញ្ញាជាលោកិយទាំង ៥ ។

វិវត្តវិញ្ញាណ ទក្ខណវិវត្តវិញ្ញាណ ទក្ខណវេទនា

(១៧៦) តត្រានន្ទ តិរច្ឆានគតេ នានំ ទត្តា

សតតុណ្ណា ទត្តុណ្ណា ចាដិកត្ថំតញ្ច ។ បុត្តជ្ជន-

ទុស្សីលេ នានំ ទត្តា សហស្សតុណ្ណា ទត្តុណ្ណា

ចាដិកត្ថំតញ្ច ។ បុត្តជ្ជនសីលវន្តេ នានំ ទត្តា

សតសហស្សតុណ្ណា ទត្តុណ្ណា ចាដិកត្ថំតញ្ច ។

ពាហិរកេ កាមេសុ វីរាគេ នានំ ទត្តា កោដិ-

សតសហស្សតុណ្ណា ទត្តុណ្ណា ចាដិកត្ថំតញ្ច ។

សោតាបត្តិដលសត្តិកិរិយាយ បដិបន្នេ នានំ ទត្តា

អសម្មេយ្យា អប្បមេយ្យា ទត្តុណ្ណា ចាដិកត្ថំតញ្ច ។

វិវត្តវគ្គ ទ្វីណាវិវត្តសូត្រ សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃទ្វីណាទាន

[១៨៦] ម្ចាស់មានន្ទ បណ្ឌិតលក្ខណ៍អ្នកទទួលបានទាំងនោះ

ទ្វីណាមានគុណមួយរយ^(១) ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឲ្យបាន

ចំពោះសត្វតិរច្ឆាន ។ ទ្វីណាមានគុណមួយពាន់ ដែលបុគ្គលត្រូវបាន

ព្រោះឲ្យបានចំពោះបុប្ផជនទ្រុសសីល ។ ទ្វីណាមានគុណមួយសែន

ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឲ្យបានចំពោះបុប្ផជនមានសីល ។ ទ្វីណា

មានគុណមួយសែនកោដិ ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឲ្យបានចំពោះអ្នក

បួសខាងក្រៅ ដែលប្រាសចាកតម្រេកក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ ទ្វីណា

មានគុណរាប់មិនបាន ប្រមាណមិនកើត ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឲ្យ

បានចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ។

១ អង្គិកថាថា ឲ្យនូវអាណិសង្ស ១០០ គឺ ១០០ អត្តភាព ក្នុងអត្តភាពមួយ ។ មានអាយុ វែង ១ សម្បុរល្អ ១ សេចក្តីសុខ ១ កម្លាំង ១ ប្រាជ្ញា ១ រួមជាអាណិសង្ស ៥០០ ។ ទាន ក្រៅពីសត្វតិរច្ឆានទៅក៏គុណជាប្រាំ ។ តាមឧបាយនេះដែរ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

កោ បទ វំនោ សោតាបន្នេ កោ បទ វំនោ

សកទាតាមិដលសច្ចិកិរិយាយ បដិបន្នេ កោ បទ

វំនោ សកទាតាមិស្ស កោ បទ វំនោ អនាតា-

មិដលសច្ចិកិរិយាយ បដិបន្នេ កោ បទ វំនោ

អនាតាមិស្ស កោ បទ វំនោ អរហន្តដលសច្ចិ-

កិរិយាយ បដិបន្នេ កោ បទ វំនោ តថាគត-

ស្សវកេ អរហន្តេ កោ បទ វំនោ បច្ចេកសម្មន្តេ

កោ បទ វំនោ តថាគតេ អរហន្តេ សម្មាសម្មន្តេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសណ្តសក្ក:

នឹងបាច់និយាយទៅថ្មី (ដែលទុក្ខណាដែលបុគ្គលឲ្យ) ចំពោះសាតាបន្ត-

បុគ្គល នឹងនិយាយទៅថ្មី ចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់

ច្បាស់នូវសកទាតាមិផល នឹងនិយាយទៅថ្មី ចំពោះសកទាតាមិបុគ្គល

នឹងនិយាយទៅថ្មី ចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ

អនាតាមិផល នឹងនិយាយទៅថ្មី ចំពោះអនាតាមិបុគ្គល នឹងនិយាយ

ទៅថ្មី ចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហន្តផល

នឹងនិយាយទៅថ្មី ចំពោះព្រះអរហន្តជាសាវ័ករបស់តថាគត នឹងនិយាយ

ទៅថ្មី ចំពោះព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធ នឹងនិយាយទៅថ្មី ចំពោះព្រះតថាគត

វិក័ត្តវិគ្គស្ស ទុក្ខណវិក័ត្តសុត្តេ ទុក្ខណពោទោ

(១៨៧) សត្ត ខោ បនិមាណន្ទ សង្ឃកតា

ទត្តិណា ។ តុទ្ធប្បមុខេ ឧកតោសង្ឃេ ទានំ ទេតិ

អយំ បវេមា សង្ឃកតា ទត្តិណា ។ តថាគតេ

បរិនិព្វតេ ឧកតោសង្ឃេ ទានំ ទេតិ អយំ ទុតិយា

សង្ឃកតា ទត្តិណា ។ ភិក្ខុសង្ឃេ ទានំ ទេតិ អយំ

តតិយា សង្ឃកតា ទត្តិណា ។ ភិក្ខុនិសង្ឃេ ទានំ

ទេតិ អយំ ចតុតិ សង្ឃកតា ទត្តិណា ។ ឃត្តកេ

មេ ភិក្ខុ ច ភិក្ខុនិយោ ច សង្ឃតោ ឧទ្ទិស្សថាតិ

វិវត្តវិញ្ញាណវិវត្តសូត្រ សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃទ្វេណាទាន

(១៨៧) ម្ចាស់អាទន្ទ សង្ឃគតាទុក្ខិណា (បានដែលតំកល់កង្កែបសង្ឃ) នេះមាន ៧ យ៉ាង ។ បុគ្គលឲ្យទានចំពោះសង្ឃទាំងពីរចំណែក មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន^(១) នេះជាសង្ឃគតាទុក្ខិណា ទី ១ ។ កាលបើ ព្រះគម្ភាគតបរិនិព្វានទៅ បុគ្គលឲ្យទានចំពោះសង្ឃទាំងពីរចំណែក នេះ ជាសង្ឃគតាទុក្ខិណា ទីពីរ ។ ឲ្យទានចំពោះតែភិក្ខុសង្ឃ នេះជាសង្ឃ- គតាទុក្ខិណា ទី ៣ ។ ឲ្យទានចំពោះតែភិក្ខុនីសង្ឃ នេះជាសង្ឃគតា- ទុក្ខិណា ទី ៤ ។ បុគ្គល (ទៅនិមន្តអំពីសំណាក់សង្ឃ) ថា សូមលោក ទាំងឡាយ ចាត់ពួកភិក្ខុប៉ុណ្ណោះ ពួកភិក្ខុនីប៉ុណ្ណោះ អំពីសង្ឃ ដើម្បីខ្ញុំ

១ សង្ឃទាំងពីរចំណែក គឺពួកភិក្ខុសង្ឃអង្គុយម្ខាង ពួកភិក្ខុនីសង្ឃអង្គុយម្ខាង ព្រះសាស្តាជា ម្ចាស់គង់ត្រង់កណ្តាល ដូច្នោះហៅថា សង្ឃទាំងពីរចំណែកមានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន ។ សង្ឃ- គតាទុក្ខិណាទី ១ នេះ គ្មានទ្វេណាណារិសេសស្មើឡើយ ។ បុគ្គលកាលដែលព្រះសាស្តា បរិនិព្វានទៅហើយនោះ គេតំកល់ព្រះពុទ្ធប្បដិមា ឬព្រះធាតុ លើអាសនៈក្នុងទីចំពោះ មុខសង្ឃទាំងពីរចំណែក តំកល់ម្តូរបំណរលើគុ ឬដើងស្រាបហើយធ្វើកិច្ចទ្វេណាទានដើម ថ្វាយវត្ថុទាំងពួងដល់ព្រះសាស្តាជាមុន ទើបថ្វាយសង្ឃទាំងពីរចំណែកជាខាងក្រោយ យ៉ាង នេះក៏ឈ្មោះថា ថ្វាយទានដល់សង្ឃទាំងពីរចំណែកមានព្រះពុទ្ធជាប្រធានដែរ (សម័យឥឡូវនេះ គ្មានភិក្ខុនី មានតែភិក្ខុ ដូច្នោះឈ្មោះថា ភិក្ខុសង្ឃមានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន) ។ កោនិសិទ្ធិសង្ឃាយ ដល់ព្រះសាស្តាយ៉ាងនេះ ត្រូវប្រគេនដល់ភិក្ខុណាដែលប្រតិបត្តិព្រះសាស្តា ដែលបរិបូណ៌ដោយ វត្ថុប្រតិបត្តិ ព្រោះជាវត្ថុរបស់ព្រះពុទ្ធជាបិតា ត្រូវបានដល់ភិក្ខុជាតូច ឬ ដឹងប្រគេនដល់សង្ឃ ក៏ត្រូវ ។ បើវត្ថុនោះជាប្រេង ឬសាធិក ត្រូវអុជប្រទីប ចងជាទង់ ឬពិភានថ្វាយ ។ អង្គិកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានិកំ

នានំ ទេតិ អយំ វេទានំ សុដ្ឋកតា ទត្តិណា ។

ឃត្តកោ មេ ភិក្ខុ សុដ្ឋតោ ឧទ្ទិស្សនាតិ នានំ

ទេតិ អយំ ធម្មំ សុដ្ឋកតា ទត្តិណា ។ ឃត្តកា

មេ ភិក្ខុនិយោ សុដ្ឋតោ ឧទ្ទិស្សនាតិ នានំ

ទេតិ អយំ សត្តមំ សុដ្ឋកតា ទត្តិណា ។

(១៨៨) ភិក្ខុស្សន្តិ ខោ បធានន្ត អនាគតមទ្ធានំ

កោត្រកុំហោ កាសាវកណ្ណា ទុស្សីណា មាបធម្មា

តេសុ ទុស្សីលេសុ សុដ្ឋំ ឧទ្ទិស្ស នានំ ទស្សន្តិ

តនាបហំ អាណន្ត សុដ្ឋកតិ ទត្តិណំ អសវ្មេយ្យំ

អប្បមេយ្យំ វិនាមំ ន ត្រេវហំ អាណន្ត កេនិ

បរិយាយេន សុដ្ឋកតាយ ទត្តិណាយ វាជិប្បក្ក-

លិកនានំ មហាបុលតវំ វិនាមំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

ហើយទើបឲ្យទាន នេះជាសង្ឃគតាទុក្ខិណា ទី ៥ ។ បុគ្គល (ទៅនិមន្ត
 អំពីសំណាក់សង្ឃ) ថា សូមលោកទាំងឡាយ ចាត់ពួកភិក្ខុប៉ុណ្ណោះអំពី
 សង្ឃ ដើម្បីខ្ញុំ ហើយទើបឲ្យទាន នេះជាសង្ឃគតាទុក្ខិណា ទី ៦ ។
 បុគ្គល (ទៅនិមន្តអំពីសំណាក់សង្ឃ) ថា សូមលោកទាំងឡាយ ចាត់
 ពួកភិក្ខុនីប៉ុណ្ណោះអំពីសង្ឃ ដើម្បីខ្ញុំ ហើយទើបឲ្យទាន នេះជាសង្ឃ-
 គតាទុក្ខិណា ទី ៧ ។

(១៨៨) ម្ចាស់អានន្ទ ក្នុងកាលជាអនាគត នឹងមានគោត្រក្ស-
 សង្ឃ (សង្ឃមានវត្តឈ្មោះ) មានវត្តសំពត់កាសាវៈចងក ជាអ្នកទ្រុស្ត
 សីល មានធម៌ដ៏លាមក ជនទាំងនោះ ទទួលចំពោះសង្ឃ ហើយនឹង
 ឲ្យទាន ដល់បុគ្គលទ្រុស្តសីលទាំងនោះ ម្ចាស់អានន្ទ សូម្បីក្នុងកាល
 នោះ ក៏តថាគតពោលថាសង្ឃគតាទុក្ខិណា ទាន មានអានិសង្ឃរាបមិន
 បាន ប្រមាណមិនកើតដែរ ម្ចាស់អានន្ទ តថាគតមិនដែលពោលនូវ
 បុរិយាយណាមួយឡើយ ។

វិវាទវិក្កស្ស ទ្វិណវិវាទវិក្កស្ស ទ្វិណវិសុទ្ធ

(១៨៧) ចតុស្សោ ខោ បដិមាទទ្ធ ទត្តិណាវិ-
 សុទ្ធិយោ ។ កតមា ចតុស្សោ ។ អត្តានទ្ធ ទត្តិ-
 ណា ទាយកតោ វិសុទ្ធិតិ នោ បដិក្កាហកតោ
 អត្តានទ្ធ ទត្តិណា បដិក្កាហកតោ វិសុទ្ធិតិ នោ
 ទាយកតោ អត្តានទ្ធ ទត្តិណា ទេវ ទាយកតោ
 វិសុទ្ធិតិ នោ បដិក្កាហកតោ អត្តានទ្ធ ទត្តិណា
 ទាយកតោ ទេវ វិសុទ្ធិតិ ិក្កាហកតោ ច ។

(១៨៨) កថញ្ញានទ្ធ ទត្តិណា ទាយកតោ វិ-
 សុទ្ធិតិ នោ បដិក្កាហកតោ ។ ឥទានទ្ធ ទាយកោ
 ហោតិ សីលវត្ថុ កល្យាណធម្មោ បដិក្កាហកា ហោតិ
 ទុស្សីលោ ទាបធម្មោ ឃីវិ ខោ អានទ្ធ ទត្តិណា
 ទាយកតោ វិសុទ្ធិតិ នោ បដិក្កាហកតោ ។

(១៨៩) កថញ្ញានទ្ធ ទត្តិណា បដិក្កាហកតោ
 វិសុទ្ធិតិ នោ ទាយកតោ ។ ឥទានទ្ធ ទាយកោ
 ហោតិ ទុស្សីលោ ទាបធម្មោ បដិក្កាហកា ហោតិ
 សីលវត្ថុ កល្យាណធម្មោ ឃីវិ ខោ អានទ្ធ ទត្តិ-
 ណា បដិក្កាហកតោ វិសុទ្ធិតិ នោ ទាយកតោ ។

វិញ្ញាបនបត្រ ទ្រឹណាវិស្វក្រ ទ្រឹណាវិស្វទ្ធិ

(១៨៧) ម្ចាស់អាណន្ទ ទ្រឹណាវិស្វទ្ធិ (ការបរិសុទ្ធិនិងមិន
 បរិសុទ្ធិរបស់ទាន) នេះមាន ៤ យ៉ាង ។ ឯទ្រឹណាវិស្វទ្ធិទាំង ៤
 តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់អាណន្ទ ទ្រឹណា បរិសុទ្ធាងអ្នកឱ្យ មិនបរិ-
 សុទ្ធាងអ្នកទទួល ១ ម្ចាស់អាណន្ទ ទ្រឹណា បរិសុទ្ធាងអ្នកទទួល
 មិនបរិសុទ្ធាងអ្នកឱ្យ ១ ម្ចាស់អាណន្ទ ទ្រឹណា មិនបរិសុទ្ធាងអ្នក
 ឱ្យផង មិនបរិសុទ្ធាងអ្នកទទួលផង ១ ម្ចាស់អាណន្ទ ទ្រឹណាបរិសុទ្ធ
 ខាងអ្នកឱ្យផង បរិសុទ្ធាងអ្នកទទួលផង ១ ។

(១៨៨) ម្ចាស់អាណន្ទ ទ្រឹណា បរិសុទ្ធាងអ្នកឱ្យ មិនបរិ-
 សុទ្ធាងអ្នកទទួល តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់អាណន្ទ អ្នកឱ្យក្នុងលោកនេះ
 ជាបុគ្គលមានសីល មានធម៌ល្អ ឯពួកអ្នកទទួល ជាអ្នកទ្រុស្តសីល
 មានធម៌ដ៏លាមក ម្ចាស់អាណន្ទ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថា ទ្រឹណា
 បរិសុទ្ធាងអ្នកឱ្យ មិនបរិសុទ្ធាងអ្នកទទួល ។

(១៨៩) ម្ចាស់អាណន្ទ ទ្រឹណា បរិសុទ្ធាងអ្នកទទួល តែ
 មិនបរិសុទ្ធាងអ្នកឱ្យ តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់អាណន្ទ អ្នកឱ្យក្នុងលោក
 នេះ ជាបុគ្គលទ្រុស្តសីល មានធម៌ដ៏លាមក ឯពួកអ្នកទទួល ជា
 បុគ្គលមានសីល មានធម៌ល្អ ម្ចាស់អាណន្ទ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថា
 ទ្រឹណាបរិសុទ្ធាងអ្នកទទួល មិនបរិសុទ្ធាងអ្នកឱ្យ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្កោសកំ

(១៧២) កថញ្ញានន្ទ ទិត្តិណា នេវ នាយក-
តោ វិសុជ្ឈតិ នោ បដិក្កាហកតោ ។ ឥធានន្ទ
នាយកោ ច ហោតិ ទុស្សីលោ នាបធម្មោ បដិក្កា-
ហកា ច ហោន្តិ ទុស្សីលា នាបធម្មា ឃីរិ ខោ
អានន្ទ ទិត្តិណា នេវ នាយកតោ វិសុជ្ឈតិ នោ
បដិក្កាហកតោ ។

(១៧៣) កថញ្ញានន្ទ ទិត្តិណា នាយកតោ
នេវ វិសុជ្ឈតិ បដិក្កាហកតោ ច ។ ឥធានន្ទ នា-
យកោ ច ហោតិ សីលវា កល្យាណធម្មោ បដិក្កា-
ហកា ច ហោន្តិ សីលវេន្តោ កល្យាណធម្មា ឃីរិ
ខោ អានន្ទ ទិត្តិណា នាយកតោ នេវ វិសុជ្ឈតិ
បដិក្កាហកតោ ច ។ ឥមា ខោ អានន្ទ ចតស្សោ
ទិត្តិណាវិសុជ្ឈយោតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសក្ក:

(១៧២) ម្ចាស់មានន្ទ ទុក្ខិណា មិនបរិសុទ្ធខាងអ្នកឱ្យផង មិន

បរិសុទ្ធខាងអ្នកទទួលផង តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់មានន្ទ អ្នកឱ្យក្នុង

លោកនេះ ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានធម៌ដ៏លាមក ទាំងពួកអ្នកទទួល

ក៏ជាបុគ្គលទ្រុស្តសីល មានធម៌ដ៏លាមកដូចគ្នា ម្ចាស់មានន្ទ យ៉ាង

នេះឯង ឈ្មោះថា ទុក្ខិណា មិនបរិសុទ្ធខាងអ្នកឱ្យផង មិនបរិសុទ្ធ

ខាងអ្នកទទួលផង ។

(១៧៣) ម្ចាស់មានន្ទ ទុក្ខិណា បរិសុទ្ធខាងអ្នកឱ្យផង

បរិសុទ្ធខាងអ្នកទទួលផង តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់មានន្ទ អ្នកឱ្យក្នុងលោក

នេះ ជាបុគ្គលមានសីល មានធម៌ល្អ ទាំងពួកអ្នកទទួល ក៏ជាបុគ្គល

មានសីល មានធម៌ល្អដូចគ្នា ម្ចាស់មានន្ទ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថា

ទុក្ខិណា បរិសុទ្ធខាងអ្នកឱ្យផង បរិសុទ្ធខាងអ្នកទទួលផង ។ ម្ចាស់

មានន្ទ នេះឯង ជាទុក្ខិណាវិសុទ្ធិ ៤ យ៉ាង ។

វិកត្តវិគ្គយ ទុក្ខណវិកត្តសុត្តេ ទុក្ខណវិសុទ្ធិ

[១៧២] ឥន្ទមកេច កកវា ឥន្ទំ វត្តាន សុកតោ

អថាបរិ ឯតនកេច សត្តា

យោ សីលវា ទុស្សីលេសុ ទនាតិ

នានំ ធម្មេន លទ្ធិំ សុបសន្នចិត្តោ

អភិសទ្ធិហំ កកម្មដលំ ឧទ្ធហំ

សា ទត្តណា នាយកតោ វិសុដ្ឋិតិ

យោ ទុស្សីលោ សីលវន្តេសុ ទនាតិ

នានំ អធម្មេន លទ្ធិំ អប្បសន្នចិត្តោ

អនភិសទ្ធិហំ កកម្មដលំ ឧទ្ធហំ

សា ទត្តណា បដិត្តាហកតោ វិសុដ្ឋិតិ

យោ ទុស្សីលោ ទុស្សីលេសុ ទនាតិ

នានំ អធម្មេន លទ្ធិំ អប្បសន្នចិត្តោ

អនភិសទ្ធិហំ កកម្មដលំ ឧទ្ធហំ

ន វិ ទានំ វិបុលដលន្តិ ព្រាមិ^(១)

១ ឧ. សា ទុក្ខណ នៅ ទរកោ វិសុដ្ឋិតិ ទិស្សន្តិ ។

វិក្ករវគ្គ ទ្វិណវិក្កសូត្រ ទ្វិណវិសុទ្ធិ

(១៧៤) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់នូវព្រះសូត្រនេះ លុះ
ព្រះសុត្តតជាសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់នូវព្រះសូត្រនេះរួចហើយ ទើបទ្រង់
ត្រាស់នូវព្រះភាសាដទៃទៀតដូច្នោះថា

បុគ្គលណា ជាអ្នកមានសីល មានចិត្តជ្រះថ្លាដោយប្រព្រឹត
ជឿស៊ីបំនូរកម្មនិងផលរបស់កម្មដ៏លើសលុប ឲ្យទានដែល
ខ្លួនបានមកដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលទ្រុស្តសីល ទ្វិណ
នោះ បរិសុទ្ធខាងអ្នកឲ្យ បុគ្គលណា ជាអ្នកទ្រុស្តសីល
មានចិត្តមិនបានជ្រះថ្លា មិនជឿស៊ីបំនូរកម្មនិងផលរបស់កម្មដ៏
លើសលុប ឲ្យទានដែលខ្លួនបានមកមិនដោយធម៌ ចំពោះ
ពួកបុគ្គលអ្នកមានសីល ទ្វិណនោះ បរិសុទ្ធខាងអ្នក
ទទួល បុគ្គលណា ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានចិត្តមិនបាន
ជ្រះថ្លា មិនជឿស៊ីបំនូរកម្មនិងផលរបស់កម្មដ៏លើសលុប ឲ្យ
ទានដែលខ្លួនបានមកមិនដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលទ្រុស្ត
សីល គថាគតមិនពោលថា ទាននោះមានផលដ៏បរិបូណ៌ទេ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

យោ សីលវា សីលវន្ថេសុ ទទានតិ

នានំ ធម្មន លទ្ធិ សុបសន្នចិត្តោ

អភិសន្នហំ កម្មដលំ ឧទ្ធហរំ

តំ វេ នានំ វិបុលដលន្តំ ព្រមិ

យោ វីតវតោ វីតវតេសុ ទទានតិ

នានំ ធម្មន លទ្ធិ សុបសន្នចិត្តោ

អភិសន្នហំ កម្មដលំ ឧទ្ធហរំ

តំ វេ នានំ អាមិសទាណនមគ្គន្តំ ។

ទព្វណវិកង្កសុត្តំ ព្រាសមំ និដ្ឋិតំ

វិកង្កវត្តោ បតុត្តោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក:

បុគ្គលណា ជាអ្នកមានសីល មានចិត្តជ្រះថ្លាដោយប្រវ័ត
 ជឿសិប្បវិញ្ញាណនិងផលរបស់កម្មដ៏លើសលុប ឲ្យបានដែល
 ខ្លួនបានមកដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលមានសីល គឺថាគត
 ពោលថា បាននោះឯង ទើបបានផលដ៏បរិបូណ៌ បុគ្គល
 ណា ជាអ្នកប្រាសចាករាគៈ មានចិត្តជ្រះថ្លាដោយប្រវ័ត
 ជឿសិប្បវិញ្ញាណនិងផលរបស់កម្មដ៏លើសលុប ឲ្យបានដែល
 ខ្លួនបានមកដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលប្រាសចាករាគៈ បាន
 នោះឯង ប្រសើរជាងពួកអាមិសទាន (ទាំងអស់) ។

ចប់ ទេព្វណារិក្ខុសូត្រ ទី ១២ ។

ចប់ វិរាដ្ឋវគ្គ ទី ៤ ។

វិក័ត្តវិគ្គស្ស ទក្ខិណវិក័ត្តសុត្តេ សីតមជាថា

តស្សន្ទានំ

កត្តិសាល សមិទ្ធិ ចន្ទនោ

អត្តិវេស្សនមាលារោ វេញ្ញាលី

សារថិ ឧត្តិស្សិនា អរណោន

បុត្តស សច្ចវេរោ វនានំ^(១) ។

១ ឧ. ឥទំ ឧទ្ទានំ ន ទិស្សតិ ។ តស្ស វិគ្គស្ស ឧទ្ទានំ កទ្ធិកានន្តកប្លានលោមសកត្តិយ-
សុកោ មហាកម្មសឡាយតនវិក័ត្តំ ឧទ្ទេសអរណាធាតុសច្ចំ ទក្ខិណវិក័ត្តសុត្តន្តីតិ ទិស្សន្តិ ។

វិក្កងវិគ្គ ទេវ្វិណារិក្កសូត្រ និពមតាថា

ឧទ្ធាននៃវិក្កងវិគ្គនោះគឺ

- កទ្ទេករត្តសូត្រ ១ រឿងព្រះអាណន្ទសំដែង (កទ្ទេករត្តសូត្រ)
- កង្កបដ្ឋានសាលា ១ រឿងព្រះសមិទ្ធិ (កង្កមហាកប្បាន-
កទ្ទេករត្តសូត្រ) ១ រឿងចន្ទនទេវបុត្រ (កង្កលោមសក្កិយ-
សូត្រ) ១ រឿងមាណពអត្តិវេសនគោត្រ (កង្កចូឡកម្ម-
វិក្កងសូត្រ) ១ រឿងបុគ្គលឈ្មោះថាមានញាណដ៏ប្រសើរ
(កង្កមហាកម្មវិក្កងសូត្រ) ១ រឿងព្រះសម្មទ្ធព្រះនាមបុរិ-
សទេម្មសារថ៍ (កង្កសឡាយតនវិក្កងសូត្រ) ១ ទទ្ទេសវិក្កង-
សូត្រ ១ អរណវិក្កងសូត្រ ១ រឿងបុក្កសក្កលបុត្រ (កង្កធាតុ-
វិក្កងសូត្រ) ១ រឿងសច្ចៈដ៏ប្រសើរ (កង្កសច្ចវិក្កងសូត្រ) ១
រឿងទាន (កង្កទិក្ខណវិក្កងសូត្រ) ១ ។

សទ្ធាយុត្តនិក្ខេ

បឋមំ អនាថបិណ្ណិកោវិទស្ថំ

[១៧៥] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា
សាវត្ថយំ វិហាតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ណិកស្ស អា-
រាមេ ។ តេន ខោ បន សមយេន អនាថ-
បិណ្ណិកោ កហាបតិ អាពាធិកោ ហោតិ ទុត្តតោ
ពាឡិកិណ វោ ។ អថខោ អនាថបិណ្ណិកោ កហា-
បតិ អញ្ញាតំ បុរិសំ អាមន្តេសិ ឯហំ ភំ កោ^(១)
បុរិស យេន កកវា តេនុបសង្កម ឧបសង្កមិត្តា
មម វចនេន កកវតោ វាទេ សិវសា វន្តាហំ
ឯវញ្ច វទេហំ អនាថបិណ្ណិកោ កន្តេ កហា-
បតិ អាពាធិកោ ទុត្តតោ ពាឡិកិណវោ សោ
កកវតោ វាទេ សិវសា វន្តតិ យេន ហាយស្មា
សាវបុត្តោ តេនុបសង្កម ឧបសង្កមិត្តា មម វចនេ-
ន អាយស្មតោ សាវបុត្តស្ស វាទេ^(២) វន្តាហំ
ឯវញ្ច វទេហំ អនាថបិណ្ណិកោ កន្តេ កហាបតិ

១. ម. អនោ ។ ២. ម. ឯត្ថន្តេ សិវសាតិ វស្សតិ ។

សទ្ធាយុត្តនវគ្គ

អនាថបិណ្ឌិកោវិទូសូត្រ ទី ១

(១៧៥) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់គង់វត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកគហបតី ដិត
ក្រុងសាវត្ថី ។ សម័យនោះឯង អនាថបិណ្ឌិកគហបតី មានអាពាធ
ដល់នូវសេចក្តីទុក មានជម្ងឺធ្ងន់ ។ គ្រានោះ អនាថបិណ្ឌិកគហបតី
ហៅបុរសម្នាក់មកថា នៃបុរសដ៏ចម្រើន អ្នកឯងចូរមកអាយ ចូរអ្នកទៅ
គាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ចូរអ្នកថ្វាយបង្គំព្រះ
បាទាព្រះមានព្រះភាគដោយសិរ្សៈ តាមពាក្យរបស់យើង រួចហើយ
ចូរក្រាបបង្គំទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អនាថបិណ្ឌិក-
គហបតី មានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក មានជម្ងឺធ្ងន់ គាត់ក្រាប
ថ្វាយបង្គំព្រះបាទាព្រះមានព្រះភាគដោយសិរ្សៈ រួចហើយ ចូរអ្នក
ទៅគាល់ព្រះសាវត្ថីមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ចូរអ្នកថ្វាយ
បង្គំព្រះបាទាព្រះសាវត្ថីមានអាយុ តាមពាក្យរបស់យើង រួចហើយ
ចូរអ្នកទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន អនាថបិណ្ឌិកគហបតី

សឡាយគន្ធស្ស អនាថបិណ្ណិកោវិទុសុត្តេ អាពាធប្បវត្តិ

អាពាធិកោ ទុក្ខតោ ពាឡិកិលានោ សោ អាយស្ម-
 តោ សារីបុត្រស្ស ចានេ សិរសា វន្តតិវិ ឃុំញា
 វនេហិ សាធុ កិវ កន្លេ អាយស្មា សារីបុត្រោ
 យេន អនាថបិណ្ណិកស្ស កហាបតិស្ស វិវេសនិ
 តេនុបសង្កមតុ អនុកម្មំ ឧបាទាយាតិ ។ ឃុំមន្តេតិ
 ខោ សោ បុរិសោ អនាថបិណ្ណិកស្ស កហាបតិស្ស
 បដិស្សត្វា យេន កកវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមត្វា
 កកវន្តំ អភិវនេត្វា ឃុំកមន្តំ វិសិទិ ។

[១៧៦] ឃុំកមន្តំ វិសិទ្ធោ ខោ សោ បុរិសោ
 កកវន្តំ ឃុំកមន្តំ អនាថបិណ្ណិកោ កន្លេ កហាបតិ
 អាពាធិកោ ទុក្ខតោ ពាឡិកិលានោ សោ កកវតោ
 ចានេ សិរសា វន្តតិវិ យេន ចាយស្មា សារីបុត្រោ
 តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមត្វា អាយស្មន្តំ សារីបុត្រ
 អភិវនេត្វា ឃុំកមន្តំ វិសិទិ ។ ឃុំកមន្តំ វិសិទ្ធោ
 ខោ សោ បុរិសោ អាយស្មន្តំ សារីបុត្រ ឃុំកមន្តំ
 អនាថបិណ្ណិកោ កន្លេ កហាបតិ អាពាធិកោ ទុក្ខតោ

សឡាយតនវិគ្គ អនាថបិណ្ឌិកោវាទសូត្រ ការប្រព្រឹត្តិៈទី១នៃអាពាធ

មានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺធ្ងន់ គាត់ថ្វាយបង្គំព្រះបាទា
 ព្រះសារីបុត្រមានអាយុដោយសិរ្សៈ ដូច្នោះផង ចូរអ្នកទូលយ៉ាងនេះថា
 បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះករុណាសូមអង្វរ សូមព្រះសារីបុត្រមាន
 អាយុ អាស្រ័យនូវសេចក្តីអនុគ្រោះ ចូលទៅកាន់លំនៅរបស់អនាថ-
 បិណ្ឌិកគហបតី ដូច្នោះផង ។ បុរសនោះ ទទួលពាក្យអនាថបិណ្ឌិក-
 គហបតីថា បាទ លោកដ៏ចម្រើន ហើយក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមាន
 ព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ
 រួចហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

[១៧៦] លុះបុរសនោះ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំ
 ទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អនាថបិណ្ឌិក-
 គហបតី មានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺធ្ងន់ គាត់ក្រាបថ្វាយ
 បង្គំព្រះបាទាព្រះមានព្រះភាគដោយសិរ្សៈ ហើយបុរសនោះ ក៏ចូល
 ទៅរកព្រះសារីបុត្រមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះ
 សារីបុត្រមានអាយុ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះបុរសនោះ អង្គុយ
 ក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ទូលព្រះសារីបុត្រមានអាយុ ដូច្នោះថា បពិត្រ
 លោកដ៏ចម្រើន អនាថបិណ្ឌិកគហបតី មានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានំ

ពាឡិកិលាលោ សោ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស
 បាទេ សិរសា វន្តតិ ឃុំញា វនេតិ សាធុ កិរ
 កន្តេ អាយស្មា សារីបុត្តោ យេន អនាថបិណ្ឌិកស្ស
 កហបតិស្ស ទិវេសនំ តេនុបសង្កមតុ អនុកប្បំ
 ឧទានាយាតិ ។ អទិវាសេសិ ខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ
 តុណ្ហិកាវេន ។ អថខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ
 ទិវាសេតា បត្តបិរិ អាទាយ អាយស្មតា អាណន្តេន
 បញ្ញាសមណោន យេន អនាថបិណ្ឌិកស្ស កហបតិស្ស
 ទិវេសនំ តេនុបសង្កម ឧបសង្កមតា បញ្ញតេ
 អាសនេ ទិសនិ ។

(១៧៧) ទិសជ្ជំ ខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ អនាថ-
 បិណ្ឌិកំ កហបតិ ឃុំតទិវេន កត្តំ តេ កហបតិ
 ឧមនិយំ កត្តំ យាបនិយំ កត្តំ ទុក្ខា វេទនា
 បដិក្កមន្តំ នោ អភិក្កមន្តំ បដិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ
 នោ អភិក្កមោតិ ។ ន មេ កន្តេ សារីបុត្ត ឧមនិយំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសមណសក្កៈ

មានជម្ងឺធ្ងន់ គាត់ថ្វាយបង្គំព្រះបាទព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ដោយ
 ហើយថ្វាយបុរសនោះក៏ទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ខ្ញុំ
 ព្រះករុណា សូមអង្វរ សូមព្រះសារីបុត្តមានអាយុ អាស្រ័យនូវសេចក្តី
 អនុគ្រោះ ចូលទៅកាន់ផ្ទះរបស់អនាថបិណ្ឌិកគហបតី (ឲ្យបាន) ។
 ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ក៏ទទួលនិមន្តដោយតុណ្ហិភាព ។ លំដាប់នោះ
 ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ស្ងៀកស្ងៀមប្រដាប់ដោយបាត្រនិងបិវរ មាន
 ព្រះអានន្តមានអាយុជាបច្ចាសមណៈ ក៏ចូលទៅកាន់ផ្ទះ របស់អនា-
 ថបិណ្ឌិកគហបតី លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏គង់លើអាសនៈដែលគេ
 ក្រាលប្រគេន ។

(១៧៧) លុះព្រះសារីបុត្តមានអាយុ គង់រួចហើយ ក៏មានថេរ-
 វាបាននឹងអនាថបិណ្ឌិកគហបតីដូច្នោះថា ម្ចាស់គហបតី សរីរយន្ត អកល្មម
 អត់ធន់បានដែរឬ ល្មមឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានដែរឬ ទុកវេទនាបានស្រាក
 ស្រាន្ត មិនចម្រើនឡើងទេឬ ការផ្លូវថយវរមង្គប្រាកដ ឯការចម្រើនឡើង
 វរមង្គមិនប្រាកដទេឬ ។ បពិត្រព្រះសារីបុត្តដ៏ចម្រើន ខ្ញុំអត់ធន់មិនបានទេ

សឡាយតនវគ្គស្ស អនាថិបណ្ណកោវិទសុត្តេ អាពាធប្បវត្តិ

ន យាបនីយំ ពាឡិកា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តំ
នោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ
បដិក្កមោតិ^(១) ។

[១៧៨] សេយ្យថាបិ កន្លៃ សារីបុត្ត ពលវា
បុរសោ តិណ្ណោន សិខវេន មុទ្ធានំ អភិមត្តេយ្យ
ឯវមេវ ខោ មេ កន្លៃ សារីបុត្ត អធិមត្តា វាតា
មុទ្ធានំ ឌីហានន្តំ ន មេ កន្លៃ សារីបុត្ត ខមនីយំ
ន យាបនីយំ ពាឡិកា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តំ
នោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ
បដិក្កមោតិ ។

[១៧៩] សេយ្យថាបិ កន្លៃ សារីបុត្ត ពលវា
បុរសោ ទន្សោន វាតុខណ្ណោន សីសេ សីសវេជ្ជនំ
ននេយ្យ ឯវមេវ ខោ មេ កន្លៃ សារីបុត្ត អធិមត្តា
វាតា សីសំ បរិក្កន្តន្តំ ន មេ កន្លៃ ខមនីយំ
ន យាបនីយំ ពាឡិកា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តំ
នោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ
បដិក្កមោតិ ។

១ ឧ. ពិពិសទ្ធា ៨ ទិស្សតិ ។

សឡាយធនវគ្គ អនាថិបិណ្ណិកោវិទូសូត្រ ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃអាពាធ

ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាហានរបស់ខ្ញុំ ចេះតែចម្រើនឡើង មិន
ស្រាកស្រាន្តទេ ការចម្រើន ចេះតែប្រាកដ ការធូរថយ មិនប្រាកដទេ។

(១៧៨) បពិត្រព្រះសារីបុត្តដ៏ចម្រើន បុរសមានកម្លាំង ចាក់
អំបែងក្បាលដោយដៃកស្រួចមុត យ៉ាងណាមិញ បពិត្រព្រះសារីបុត្ត
ដ៏ចម្រើន ខ្យល់ដ៏ខ្លាំង ចាក់ដោតអំបែងក្បាលខ្ញុំ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បពិត្រ
ព្រះសារីបុត្តដ៏ចម្រើន ខ្ញុំអត់ធនមិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ
ព្រោះទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាហានរបស់ខ្ញុំ រមែងចម្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ
មានតែរឹតឡើង ឥតធូរថយសោះ ។

(១៧៩) បពិត្រព្រះសារីបុត្តដ៏ចម្រើន បុរសមានកម្លាំងយក
ចង្ហាយប្រាំបីមាំ មកត្រវែងក្បាល យ៉ាងណាមិញ បពិត្រព្រះ
សារីបុត្តដ៏ចម្រើន ខ្យល់ដ៏ខ្លាំង ត្រៀលក្បាលខ្ញុំ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បពិត្រ
ព្រះសារីបុត្តដ៏ចម្រើន ខ្ញុំអត់ធនមិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ
ព្រោះទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាហានរបស់ខ្ញុំ តែងចម្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ
មានតែរឹតឡើង ឥតធូរថយសោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

(២០០) សេយ្យថាបិ ភន្តេ សារីបុត្ត ទុក្ខោ
 កោយាតកោ វា កោយាតកន្តេវាសំ វា តិល្លោន
 កោវិកន្តនេន កុដ្ឋំ បរិកន្តេយ្យ ឯវមេវ ខោ មេ
 ភន្តេ សារីបុត្ត អធិមត្តា វាតា កុដ្ឋំ បរិកន្តន្តំ ន
 មេ ភន្តេ ខមនីយំ ន យាមនីយំ ពាទ្យា មេ
 ទុក្ខោ វេទនា អភិក្កមន្តំ នោ បដិក្កមន្តំ អភិក្ក-
 មោសារនំ បញ្ញាយតិ នោ បដិក្កមោតិ ។

(២០១) សេយ្យថាបិ ភន្តេ សារីបុត្ត ទេ ពលវន្តោ
 បុរិសា ទុព្វលតំ បុរិសំ ពាណពាហាសុ កហេត្វា
 អន្តរកាសុយា សន្តាបេយ្យំ សម្មរិតាបេយ្យំ ឯវមេវ
 ខោ មេ ភន្តេ សារីបុត្ត អធិមត្តា កាយស្មំ ធាហោ
 ន មេ ភន្តេ សារីបុត្ត ខមនីយំ ន យាមនីយំ
 ពាទ្យា មេ ទុក្ខោ វេទនា អភិក្កមន្តំ នោ បដិក្កមន្តំ
 អភិក្កមោសារនំ បញ្ញាយតិ នោ បដិក្កមោតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសក្កា

(២០០) បពិត្រព្រះសារីបុត្តដ៏ចម្រើន អ្នកសម្លាប់គោក្តី កូន

សិស្សរបស់អ្នកសម្លាប់គោក្តី យ្យាសក្តី វះពោះ ដោយកាំបិតសម្រាប់វះគោ
ដ៏មុត យ៉ាងណាមិញ បពិត្រព្រះសារីបុត្តដ៏ចម្រើន ខ្យល់ដែលខ្លាំង វែមន៍
អាចរោះរបស់ខ្ញុំ ក៏យ៉ាងនោះឯង បពិត្រព្រះសារីបុត្តដ៏ចម្រើន ខ្ញុំអត់ធន់
មិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ព្រោះទុក្ខវេទនាដ៏ក្លារបស់ខ្ញុំតែង
ចម្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្ត មានតែរឹតឡើង ឥតធូរថយសោះ ។

(២០១) បពិត្រព្រះសារីបុត្តដ៏ចម្រើន បុរស២នាក់ មានកម្លាំង

ចាប់បុរសម្នាក់ដែលខ្សោយជាង ត្រង់ដើមដៃទាំងពីរ ពេលកំដៅលើ
រណ្តៅរងើកភ្លើង យ៉ាងណាមិញ បពិត្រព្រះសារីបុត្តដ៏ចម្រើន ឯសេចក្តី
ក្តៅក្រហាយដ៏ខ្លាំង ក្នុងកាយរបស់ខ្ញុំ ក៏យ៉ាងនោះឯង បពិត្រព្រះ
សារីបុត្តដ៏ចម្រើន ខ្ញុំអត់ធន់មិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ព្រោះ
ទុក្ខវេទនាដ៏ក្លារបស់ខ្ញុំ តែងចម្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ មានតែ
រឹតឡើង ឥតធូរថយសោះ ។

សឡាយពនវគ្គស្ស អនាថិបិណ្ណិកោវាទសុត្តេ អដ្ឋវគ្គិកាយពនាថិ

(២០២) តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឃវំ សិក្ខុតត្ថំ ន
 ធក្កំ ឧទានិយស្សាមំ ន ធមេ ធក្កនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតិកំ ឃវញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខុតត្ថំ ។ តស្មា-
 តិហ តេ កហបតិ ឃវំ សិក្ខុតត្ថំ ន សោតិ
 ទិយស្សាមំ ន ធមេ សោតនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្ស-
 តិកំ ឃវញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខុតត្ថំ ។ តស្មាតិហ
 តេ កហបតិ ឃវំ សិក្ខុតត្ថំ ន យានំ ឧទានិ-
 យស្សាមំ ន ធមេ យាននិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតិកំ ឃវញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខុតត្ថំ ។
 តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឃវំ សិក្ខុតត្ថំ ន ជីវំ
 ឧទានិយស្សាមំ ន ធមេ ជីវនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតិកំ ឃវញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខុតត្ថំ ។

សឡាយតនវត្ត អនាថិបណ្ឌិតោវាទសូត្រ អាយតនៈខាងក្នុង

(២០២) ព្រះសារីបុត្ត ភបថា ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ
កងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់
នូវចក្ខុ ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យចក្ខុ របស់អាត្មាអញក៏នឹងមិនមាន
ឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី
ព្រោះហេតុនោះ កងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មា
អញ នឹងមិនប្រកាន់នូវត្រចៀក ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យត្រចៀក
របស់អាត្មាអញក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាង
នេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ កងសាសនានេះ អ្នក
ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវច្រមុះ ទាំងវិញ្ញាណ
ដែលអាស្រ័យច្រមុះ របស់អាត្មាអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាល
គហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ
កងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់
នូវអណ្តាត ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យអណ្តាត របស់អាត្មាអញ
ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានំ

តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឃំ សិក្ខិតតំ ន កាយំ
ឧទាទិយិស្សាមិ ន ច មេ កាយនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
កវិស្សតិតិ ឃំញ៉ា តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។

តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឃំ សិក្ខិតតំ ន មនិ
ឧទាទិយិស្សាមិ ន ច មេ មនោនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
កវិស្សតិតិ ឃំញ៉ា តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។

[២០៣] តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឃំ សិក្ខិតតំ
ន រូបំ ឧទាទិយិស្សាមិ ន ច មេ រូបនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
កវិស្សតិតិ ឃំញ៉ា តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។ តស្មា-
តិហ តេ កហបតិ ឃំ សិក្ខិតតំ ន សទ្ធិំ ឧ-
ទាទិយិស្សាមិ... ន កន្ធិំ ឧទាទិយិស្សាមិ... ន រសំ
ឧទាទិយិស្សាមិ... ន ដោជ្ជតំ ឧទាទិយិស្សាមិ... ន ជម្មំ
ឧទាទិយិស្សាមិ ន ច មេ ជម្មនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
កវិស្សតិតិ ឃំញ៉ា តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាង
 នេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវកាយ ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យ
 កាយ របស់អាត្មាអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវ
 សិក្សា យ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសា-
 សនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវចិត្ត
 ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យចិត្ត របស់អាត្មាអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ
 ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

(២០៣) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
 អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវរូប ទាំងវិញ្ញាណ
 ដែលអាស្រ័យរូប របស់អាត្មាអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី
 អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុង
 សាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់
 នូវសំឡេង... នឹងមិនប្រកាន់នូវក្លិន... នឹងមិនប្រកាន់នូវរស... នឹង
 មិនប្រកាន់នូវផស្សៈ... នឹងមិនប្រកាន់នូវធម្មារម្មណ៍ ទាំងវិញ្ញាណដែល
 អាស្រ័យធម្មារម្មណ៍ របស់អាត្មាអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាល
 គហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

សង្គាយតនវគ្គស្ស អនាថិបិណ្ណិកោវាទសុត្តេ ចតុសម្ពុស្សាទំ

[២០៤] តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឃវំ សិក្ខិតតំ
 ន ចក្កវិញ្ញាណំ ឧទាទិយំស្សាមិ ន ម មេ ចក្ក-
 វិញ្ញាណំ និស្សំតំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សតតិ ឃវញ្ញំ តេ
 កហបតិ សិក្ខិតតំ ។ តស្មាតិហ តេ កហបតិ
 ឃវំ សិក្ខិតតំ ន សោតវិញ្ញាណំ ឧទាទិយំស្សាមិ...
 ន យានវិញ្ញាណំ ឧទាទិយំស្សាមិ... ន ជិវ្ហវិញ្ញាណំ
 ឧទាទិយំស្សាមិ... ន កាយវិញ្ញាណំ ឧទាទិយំស្សា-
 មិ... ន មនោវិញ្ញាណំ ឧទាទិយំស្សាមិ ន ម មេ
 មនោវិញ្ញាណំ និស្សំតំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សតតិ ឃវញ្ញំ
 តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។

[២០៥] តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឃវំ សិក្ខិតតំ
 ន ចក្កសម្ពុស្សំ ឧទាទិយំស្សាមិ ន ម មេ ចក្ក-
 សម្ពុស្សំនិស្សំតំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សតតិ ឃវញ្ញំ តេ
 កហបតិ សិក្ខិតតំ ។ តស្មាតិហ តេ កហ-
 បតិ ឃវំ សិក្ខិតតំ ន សោតសម្ពុស្សំ ឧទាទិ-
 យំស្សាមិ... ន យានសម្ពុស្សំ ឧទាទិយំស្សាមិ...

សង្គាយតនវិគ្គ អនាថិបំណ្ហិកោវាទសូត្រ ចក្ខុសម្ព័ស្សជាដើម

(២០៤) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវចក្ខុវិញ្ញាណ ទាំង វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យចក្ខុវិញ្ញាណ របស់អាត្មាអញនឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះ ហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹង មិនប្រកាន់នូវសោតវិញ្ញាណ... នឹងមិនប្រកាន់នូវយានវិញ្ញាណ... នឹង មិនប្រកាន់នូវជីវិតវិញ្ញាណ... នឹងមិនប្រកាន់នូវកាយវិញ្ញាណ... នឹងមិន ប្រកាន់នូវមនោវិញ្ញាណ ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យមនោវិញ្ញាណ របស់ អាត្មាអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាង នេះចុះ ។

(២០៥) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវចក្ខុសម្ព័ស្ស ទាំង វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យចក្ខុសម្ព័ស្ស របស់អាត្មាអញនឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះ ហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ នឹងមិនប្រកាន់នូវសោតសម្ព័ស្ស ... នឹងមិនប្រកាន់នូវយានសម្ព័ស្ស ...

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

ន ជីវ្ហសម្មស្សំ ឧទាទិយំស្សាមិ... ន កាយសម្មស្សំ
 ឧទាទិយំស្សាមិ... ន មនោសម្មស្សំ ឧទាទិយំស្សាមិ
 ន ច មេ មនោសម្មស្សំជវេទនានិស្សិតំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សត្តតិ
 ឯវេញ្ញំ តេ កហាបតិ សិក្ខុតតំ ។

(២០៦) តស្មាតិហ តេ កហាបតិ ឯវំ សិក្ខុតតំ
 ន ចក្កសម្មស្សំជំ វេទនំ ឧទាទិយំស្សាមិ ន ច មេ
 ចក្កសម្មស្សំជវេទនានិស្សិតំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សត្តតិ
 ឯវេញ្ញំ មេ កហាបតិ សិក្ខុតតំ ។ តស្មាតិហ តេ
 កហាបតិ ឯវំ សិក្ខុតតំ ន សោតសម្មស្សំជំ វេទនំ
 ឧទាទិយំស្សាមិ... ន យានសម្មស្សំជំ វេទនំ ឧទាទិ-
 យំស្សាមិ... ន ជីវ្ហសម្មស្សំជំ វេទនំ ឧទាទិយំស្សា-
 មិ... ន កាយសម្មស្សំជំ វេទនំ ឧទាទិយំស្សាមិ... ន
 មនោសម្មស្សំជំ វេទនំ ឧទាទិយំស្សាមិ ន ច មេ
 មនោសម្មស្សំជវេទនានិស្សិតំ វិញ្ញាណំ ភវិស្សត្តតិ
 ឯវេញ្ញំ តេ កហាបតិ សិក្ខុតតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសទស្ថានសក្ក

នឹងមិនប្រកាន់នូវជីវិតសម្ផស្ស... នឹងមិនប្រកាន់នូវកាយសម្ផស្ស... នឹង
មិនប្រកាន់នូវមនោសម្ផស្ស ទាំងវិញ្ញាណ ដែលអាស្រ័យមនោសម្ផស្ស
របស់អាត្មាអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សា
យ៉ាងនេះចុះ ។

(២០៦) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់ នូវវេទនាដែលកើត
អំពីចក្ខុសម្ផស្ស ទាំងវិញ្ញាណ ដែលអាស្រ័យវេទនា ដែលកើតអំពី
ចក្ខុសម្ផស្ស របស់អាត្មាអញនឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នក
ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសា-
សនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវវេទនា
ដែលកើតអំពីសោតសម្ផស្ស... នឹងមិនប្រកាន់នូវវេទនា ដែលកើតអំពី
ឃានសម្ផស្ស... នឹងមិនប្រកាន់នូវវេទនាដែលកើតអំពីជីវិតសម្ផស្ស... នឹង
មិនប្រកាន់នូវវេទនាដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស...នឹងមិនប្រកាន់នូវវេទនា
ដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យវេទនា ដែល
កើតអំពីមនោសម្ផស្ស របស់អាត្មាអញនឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី
អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

សឡាយតនត្ថស្ស អនាថិបណ្ណិកោវាទសុត្តេ បញ្ចក្កន្តា

(២០៧) តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឃំវំ សិក្ខុតតំ
 ន បឃីវាតុំ ឧបាទិយិស្សាមិ ន ច មេ បឃីវាតុ-
 និស្សំនំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតីតិ ឃំវញ្ញំ តេ កហបតិ
 សិក្ខុតតំ ។ តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឃំវំ សិក្ខុតតំ
 ន អាទោជានុំ ឧបាទិយិស្សាមិ... ន តេជោជានុំ
 ឧបាទិយិស្សាមិ... ន វាយោជានុំ ឧបាទិយិស្សាមិ...
 ន អាណាសជានុំ ឧបាទិយិស្សាមិ... ន វិញ្ញាណជានុំ
 ឧបាទិយិស្សាមិ ន ច មេ វិញ្ញាណជានុនិស្សំនំ
 វិញ្ញាណំ កវិស្សតីតិ ឃំវញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខុតតំ ។

(២០៨) តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឃំវំ សិក្ខុតតំ
 ន រូបំ ឧបាទិយិស្សាមិ ន ច មេ រូបនិស្សំនំ
 វិញ្ញាណំ កវិស្សតីតិ ឃំវញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខុតតំ ។
 តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឃំវំ សិក្ខុតតំ ន វេទនិ
 ឧបាទិយិស្សាមិ... ន សញ្ញំ ឧបាទិយិស្សាមិ... ន
 សង្ការេ ឧបាទិយិស្សាមិ... ន វិញ្ញាណំ ឧបាទិ-
 យិស្សាមិ ន ច មេ វិញ្ញាណនិស្សំនំ វិញ្ញាណំ កវិស្ស-
 តីតិ ឃំវញ្ញំ តេ កហបតិ សិក្ខុតតំ ។

សឡាយតនវគ្គ អនាថិបណ្ឌិតោវាទសូត្រ បញ្ចក្ខន្ធ

(២០៧) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ មិនប្រកាន់នូវបឋវីធាតុ ទាំង វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យបឋវីធាតុ របស់អាត្មាអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះ ហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ នឹងមិនប្រកាន់នូវអាប៊ុយធាតុ... នឹងមិនប្រកាន់នូវតេជោធាតុ... នឹងមិន ប្រកាន់នូវវាយោធាតុ... នឹងមិនប្រកាន់នូវអាកាសធាតុ... នឹងមិនប្រកាន់ នូវវិញ្ញាណធាតុ ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យវិញ្ញាណធាតុ របស់អាត្មា អញក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

(២០៨) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នក ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវរូប ទាំងវិញ្ញាណដែល អាស្រ័យរូបរបស់អាត្មាអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នក ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាស- នានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវវេទនា... នឹងមិនប្រកាន់នូវសញ្ញា ... នឹងមិនប្រកាន់នូវសង្ខារទាំងឡាយ... នឹង មិនប្រកាន់នូវវិញ្ញាណ ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យវិញ្ញាណ របស់អាត្មា អញក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្គណ្ណសកំ

[២០៧] តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខុតត្ថំ

ន អាណាសានញាយតនំ ឧទាទិយិស្សាមិ ន ច មេ

អាណាសានញាយតននិស្សំនំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិតិ

ឯវំញំ តេ កហបតិ សិក្ខុតត្ថំ ។ តស្មាតិហ តេ

កហបតិ ឯវំ សិក្ខុតត្ថំ ន វិញ្ញាណញាយតនំ

ឧទាទិយិស្សាមិ... ន អាណញាយតនំ ឧទាទិ-

យិស្សាមិ... ន ទេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ ឧទាទិ-

យិស្សាមិ ន ច មេ ទេវសញ្ញាណសញ្ញាយតននិស្សំនំ

វិញ្ញាណំ កវិស្សតិតិ ឯវំញំ តេ កហបតិ សិក្ខុតត្ថំ ។

[២០៨] តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខុ-

តត្ថំ ន ឥន្ទលោកំ ឧទាទិយិស្សាមិ ន ច

មេ ឥន្ទលោកនិស្សំនំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិតិ

តត្ថំ ។ តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខុ-

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

(២០៧) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ

អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវអាភាសានញាយ-

តនៈ ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យអាភាសានញាយតនៈរបស់អាត្មាអញ

ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សា

យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវវិញ្ញាណញាយតនៈ... នឹងមិន

ប្រកាន់នូវអាភិញ្ញញាយតនៈ... នឹងមិនប្រកាន់នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយ-

តនៈ ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈរបស់អាត្មា

អញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

(២១០) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នក

ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិនប្រកាន់នូវលោកនេះ^(១) ទាំង

វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យលោកនេះ របស់អាត្មាអញក៏នឹងមិនមានឡើយ

១ អង្គិកថាថា លោកនេះ សំដៅយកកន្លែងសំរាប់ទៅ ត្រៀងសំរាប់ស៊ី និងត្រៀងស្លៀកពាក់។

សឡាយតនវត្តស្ស អនាថិបំណ្ហំកោវាទសុត្តេ ឥធលោកបរលោក

ឯវត្តា តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។ តស្មាតិហ តេ

កហបតិ ឯវំ សិក្ខិតតំ ន បរលោកំ ឧទាទិយិស្សាមិ

ន ច មេ បរលោកនិស្សំនំ វិញ្ញាណំ កវិស្សនីតិ

ឯវត្តា តេ កហបតិ សិក្ខិតតំ ។

(២០០) តស្មាតិហ តេ កហបតិ ឯវំ សិក្ខិតតំ

យម្បំ មេ ទិដ្ឋំ សុតំ មតំ វិញ្ញាតំ បរិយេសិតំ អនុវិ-

ចរិតំ មនសា កម្បំ ន ឧទាទិយិស្សាមិ ន ច មេ

តន្តិស្សំនំ វិញ្ញាណំ កវិស្សនីតិ ឯវត្តា តេ កហបតិ

សិក្ខិតតំ ។

សឡាយធនវត្ត អនាថិបិណ្ឌិកោវាទសូត្រ លោកនេះនឹងលោកខាងមុខ

ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុ
នោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងមិន
ប្រកាន់នូវលោកខាងមុខ^(១) ទាំងវិញ្ញាណ ដែលអាស្រ័យលោកខាងមុខ
របស់អាត្មាអញនឹងមិនមានឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាង
នេះចុះ ។

(២១១) ម្នាលគហបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ

អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ធម្មជាតិណា ដែលអាត្មាអញ បានឃើញ
ហើយ ឮហើយ ប៉ះពាល់ហើយ ដឹងច្បាស់ហើយ ស្វែងរកហើយ
ស្តាប់ស្តង់ដោយចិត្តហើយ អាត្មាអញ នឹងមិនប្រកាន់នូវធម្មជាតិនោះ
ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យធម្មជាតិនោះ របស់អាត្មាអញក៏នឹងមិនមាន
ឡើយ ម្នាលគហបតី អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

១ អង្គិកថាថា សង្គ្រោះយកលោកដទៃ លើកលែងតែមនុស្សលោកចេញ ។ អធិប្បាយវិ
ឲ្យលះចិត្តគិតថា អាត្មាអញនឹងកើតក្នុងទេវលោកឯណោះ នៅក្នុងទេវលោកឯណោះ បរិភោគ
និងស្បៀកដ៏ល្អបំផុតនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណ្ណសកំ

(២០២) ឃីវំ វុត្តេ អនាថបិណ្ណិកោ កហបតិ បរោ-
 ទិ អស្សនំ បវុត្តសិ ។ អថខោ អាយស្មា អានន្តោ
 (១)
 អនាថបិណ្ណិកំ កហបតិ ឯតទរោច ឌីលេយ្យសិ ខោ
 តំ កហបតិ សំសីទិ^(២) ខោ តំ កហបតិ ។ ធាហំ
 កន្តេ អានន្ត ឌីលេយ្យមិ ន សំសីទាមិ អបិច មេ
 ទិយវត្តំ សត្តា បយិរុទាសិតោ មនោការិយា ច
 កិក្ខុ ន មេ ឯវុប្បិ ធម្មិកថា សុតប្បញ្ញតិ ។ ន
 ខោ កហបតិ កិហិទំ ឌីនាតវសនាទំ ឯវុប្បិ ធម្មិកថា
 បដិកាតិ បព្វនិតាទំ^(៣) កហបតិ ឯវុប្បិ ធម្មិកថា ប-
 ដិកាតិ ។ តេនហិ កន្តេ សារីប្បត្ត កិហិទំបិ ឌីនាត-
 វសនាទំ ឯវុប្បិ ធម្មិកថា បដិកាតុ សន្តិ ហិ
 កន្តេ^(៤) កុលប្បត្តា អប្បវជក្ខជាតិកា អស្សវនតា
 ធម្មស្ស បរិហាយន្តិ^(៥) ធម្មស្ស អញ្ញតា រោតិ ។

១ ទ. ម. ទលីយសិ ។ ២ ទ. ម. សំសីទសិ ។ ៣ ទ. ម. ឯត្តន្តរេ ខោសន្តោ ទិស្សតិ។
 ៤ កន្តេ សារីប្បត្ត ។ ៥ ទ. ម. បរិហាយន្តិ ករិស្សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កិ

(២១២) កាលដែលព្រះសារីបុត្តមានថេរវាចាយ៉ាងនេះហើយ អនាថបិណ្ឌិកគហបតីយំសម្រក់ទឹកភ្នែក ។ គ្រានោះ ព្រះអានន្តមានអាយុ មានថេរវាចានឹងអនាថបិណ្ឌិកគហបតីដូច្នោះថា ម្ចាស់គហបតី អ្នកជាប់នៅក្នុងទ្រព្យសម្បត្តិឬ ម្ចាស់គហបតី អ្នកលិចនៅក្នុងទ្រព្យសម្បត្តិឬ ។ អនាថបិណ្ឌិកគហបតីឆ្លើយថា បពិត្រព្រះអានន្តដ៏ចម្រើន ខ្ញុំមិនជាប់ មិនលិចនៅក្នុងទ្រព្យសម្បត្តិទេ តែថាខ្ញុំព្រះករុណា ដែលចូលទៅអង្គុយជិតព្រះសាស្តា អស់កាលយូរហើយផង ចូលទៅអង្គុយជិតពួកភិក្ខុជាអ្នកចម្រើនចិត្ត អស់កាលយូរហើយផង ក៏ខ្ញុំព្រះករុណា មិនដែលបានស្តាប់ធម្មិកថាមានសភាពដូច្នោះឡើយ ។ ម្ចាស់គហបតី ធម្មិកថាមានសភាពដូច្នោះ តែនឹងមិនច្បាស់ប្រាកដដល់ពួកគ្រហស្ថអ្នកស្ងៀកសទេ ម្ចាស់គហបតី ឯធម្មិកថាមានសភាពដូច្នោះ រមែងច្បាស់ប្រាកដដល់ពួកបព្វជិត (តែប៉ុណ្ណោះ) ។ បពិត្រព្រះសារីបុត្តដ៏ចម្រើន បើដូច្នោះធម្មិកថាមានសភាពដូច្នោះ សូមឲ្យបានច្បាស់ប្រាកដដល់ពួកគ្រហស្ថអ្នកស្ងៀកសផង បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា មានពួកកុលបុត្តដែលប្រកបដោយជាតិជាអ្នកមានធុរកិច្ចក្នុងភ្នែក ជាអ្នកដឹងច្បាស់នូវធម៌ព្រោះតែមិនបានស្តាប់ធម៌ មុខជានឹងសាបសូន្យចាកធម៌មិនខាន ។

សឡាយគនវត្តស្ស អនាថបិណ្ណិកោវេទសុត្តេ អភវន្តបសង្កមនំ

អថខោ អាយស្មា ច សារីបុត្តោ អាយស្មា ច
អានន្តោ អនាថបិណ្ណិកំ កហាបតិ ឥមំនា ឌីវំទេន
ឌីវំទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមីស្ស ។

(២០៣) អថខោ អនាថបិណ្ណិកោ កហាបតិ អ-
ចិវប្បក្កន្តោ អាយស្មន្តោ ច សារីបុត្តោ អាយស្មន្តោ ច
អានន្តោ កាលមកាសិ តុសិទំ កាយំ ឧបបន្នតិ-
តិ ។ អថខោ អនាថបិណ្ណិកោ ទេវបុត្តោ អភិក្កន្តា-
យ វត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណោ កេវលកប្បំ ជេតវនំ
ឌីកាសេត្វា យេន ភកវា តេនុបសង្កមំ ឧបសង្ក-
មិត្វា ភកវន្តំ អភិវំទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ។ ឯក-
មន្តំ បិតោ ខោ អនាថបិណ្ណិកោ ទេវបុត្តោ ភកវន្តំ
តាថាហិ អដ្ឋកាសិ

ឥទំ ហិតំ ជេតវនំ

ឥសិសង្កមិនសេវិតំ

អាវត្តំ ធម្មវាជេន

សឡាយគន់វត្ត អនាថបិណ្ឌិកោវាទសូត្រ អនាថបិណ្ឌិកទេវបុត្រចូលគាល់ព្រះមានព្រះភាគ

លុះព្រះសារីបុត្រមានអាយុ និងព្រះអានន្ទមានអាយុ ទូន្មានអនាថ-

បិណ្ឌិកគហបតី ដោយឧវាទនេះរួចហើយ ក៏ក្រោកចាកអាសនៈចៀស

ចេញទៅ ។

(២១៣) កាលបើព្រះសារីបុត្រមានអាយុ និងព្រះអានន្ទមាន

អាយុចៀសចេញទៅ អស់កាលមិនយូរប៉ុន្មាន អនាថបិណ្ឌិកគហបតី

ក៏ធ្វើមរណកាល ទៅកើតក្នុងពួកទេវតាឋានតុសិត ។ លំដាប់

នោះ អនាថបិណ្ឌិកទេវបុត្រ លុះរាត្រីបឋមយាមកន្លងទៅហើយ មាន

ពន្លឺដ៏រុងរឿង ញាំងវត្តជេតពនទាំងអស់ឲ្យភ្លឺស្វាងហើយ ក៏ចូលទៅ

គាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះ

មានព្រះភាគ ហើយបិតនៅក្នុងទីសមគួរ ។ លុះអនាថបិណ្ឌិកទេវបុត្រ

បិតនៅក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដោយ

គាថាទាំងឡាយថា

វត្តជេតពននេះ សុខតែពកអកស្វែងរកគុណដ៏ល្អ នៅ

អាស្រ័យជានិច្ច ដែលព្រះពុទ្ធជាធម្មរាជ គង់អាស្រ័យនៅ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណ្ណសកំ

បីតិសញ្ញានំ មម

កម្មំ វិជ្ជា ច ធម្មា ច

សីលំ ជីវិតមុត្តមំ

ឯតេន មច្ឆា សុជ្ឈន្តិ

ន កោត្តន ធន ធនេន វា

តស្មា ហិ បណ្ឌិតោ ហោសោ

សម្បស្សំ អត្តមត្តនោ

យោនិសោ វិច្ឆិទេ ធម្មំ

ឃីរិ តត្ថំ វិសុជ្ឈតិ

សារីបុត្តោ វ បណាយ

សីលេន ឧបសមេន ច

យោ ហិ ចារុតោ ភិក្ខុ

ឯតាវបរមោ សិយាតិ ។

ឥធម្មកោច អនាថបណ្ឌិតោ ទេវបុត្តោ សម-
នុញ្ញោ សត្តា អហោសិ ។ អថខោ អនាថបណ្ឌិ-
កោ ទេវបុត្តោ សមនុញ្ញោ មេ សត្តាតិ កកវន្តំ
អភិវាទេត្តា បទត្តិណំ កត្តា តត្តវន្តវាយិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

ជាទីញ៉ាំងបីតិឲ្យកើតព្រមដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ កម្មតិមគ្គិបេតនា ១
 វិជ្ជាតិមគ្គបញ្ញា ១ ធម៌ទាំងឡាយ ជាបុគ្គលខាងសមាធិ ១
 សីល ឈ្មោះថាជីវិតខ្ពស់បំផុត១ សត្វទាំងឡាយរមែងស្អាត
 ដោយធម៌នេះ មិនមែនដោយគោត្រ ឬមិនមែនដោយទ្រព្យ
 ឡើយ ព្រោះហេតុនោះ បុរសជាបណ្ឌិត កាលបើឃើញ
 ច្បាស់នូវប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ត្រូវពិចារណាធម៌ ដោយ
 ទុបាយនៃប្រាជ្ញា ទើបស្អាតក្នុងធម៌នោះយ៉ាងនេះបាន មាន
 តែព្រះសារីបុត្រមួយ ទើបប្រសើរដោយបញ្ញាផង ដោយ
 សីលផង ដោយកិរិយារម្ងាប់នូវកិលេសផង ទុកជាកិក្ខុ
 ណាដល់នូវត្រើយគឺព្រះនិព្វាន (កិក្ខុនោះ) ក៏មានគុណ
 អស់ត្រឹមប៉ុណ្ណោះឯង ។

លុះអនាថបណ្ឌិតទៅបុគ្គ ពោលនូវគាថានេះចប់ ព្រះសាស្តា
 ក៏មានព្រះហឫទ័យត្រេកអរ ។ លំដាប់នោះ អនាថបណ្ឌិតទៅបុគ្គដឹងថា
 ព្រះសាស្តារបស់អាត្មាអញ មានព្រះហឫទ័យត្រេកអរហើយ ក៏ក្រាប
 ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទេក្យណ៍រួចក៏បាត់ក្នុងទីនោះទៅ ។

សឡាយតនវគ្គស្ស អនាថបិណ្ឌិកោវាទសុត្តេ ជេតវន្យសំសំ

[២០៤] អថខោ ភកកា ភស្សា វត្តិយា អច្ចយេន
 ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ឥមំ ភិក្ខុវេ វត្តិ អញ្ញាតោ ទេវបុត្តោ
 អភិក្កន្តាយ វត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណោ កេវលកប្បំ
 ជេតវនំ ឌីកាសេត្វា យេនាហំ តេនុបស្សន្តមិ ឧបស្សន្ត-
 មិត្វា មិ អភិវទេត្វា ភិក្ខុវន្តំ អដ្ឋាសំ ។ ឯកមន្តំ
 វិគោ ខោ សោ ទេវបុត្តោ មិ ឥមាហំ^(១) កាថាហំ
 អជ្ឈកាសិ

ឥនំ ហំនំ ជេតវនំ
 ឥសិស្សន្តិសេវនំ
 អាវុត្តំ ធម្មរាជេន
 បតិសញ្ញនំ មម
 កម្មំ វិជ្ជា ច ធម្មា ច
 សិលំ ជីវិតមុត្តមំ

១ ឌ. ឥមាហំនិ ន ទិស្សនិ ។

សឡាយតនវគ្គ អនាថបីណ្ណិកោវាទសូត្រ សេចក្តីសរសើរវគ្គផេតពាន

{ ២១៤ } លុះកន្លងរាត្រីនោះទៅហើយ ព្រះមានព្រះភាគីក

ត្រាស់ហៅពួកភិក្ខុមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលដែលរាត្រីបឋម-

យាមកន្លងទៅហើយ កងយប់នេះឯង មានទេវបុត្រមួយអង្គ មាន

រស្មីដ៏រុងរឿង ញ៉ាំងវត្តជេតពានទាំងអស់ឲ្យភ្លឺស្វាង ហើយក៏ចូលមករក

តថាគត លុះចូលមកដល់ ថ្វាយបង្គំតថាគត ហើយបិតនៅក្នុងទី

សមគួរ ។ លុះទេវបុត្រនោះ បិតនៅក្នុងទីសមគួរហើយ ពោលគាថា

ទាំងនេះ ចំពោះតថាគតថា

វត្តជេតពាននេះ សុទ្ធតែពួកលោកអ្នកស្វែងរកគុណដ៏ល្អ នៅ

អាស្រ័យជានិច្ច ដែលព្រះពុទ្ធជាធម្មរាជ គង់អាស្រ័យនៅ

ហើយ ជាទីញ៉ាំងបីតិឲ្យកើតព្រម ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ កម្ម ១

វិជ្ជា ១ ធម៌ទាំងឡាយ ១ សីល ឈ្មោះថាដីវិតខ្ពស់បំផុត ១

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ទបរិបណ្ណសកំ

ឃតេន មទ្ធា សុជ្ឈតិ

ន តោត្តេន ន ធនេន វា

តស្មា ហំ បណ្ឌិតោ ចោសោ

សម្មស្សំ អត្តមត្តោ

យោនិសោ វិចិទេ ធម្មំ

ឃំ តត្ត វិសុជ្ឈតិ

សារ្មតោ វ បញ្ញាយ

សីលេន ឧបសមេន ច

យោ ហំ ចារកតោ ភិក្ខុ

ឃតាវចរោ សិយាតិ ។

ឥទមវោច ភិក្ខុវេ សោ ទេវបុត្តោ សមនុញ្ញោ

មេ សត្តាតិ មំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា

តត្តោវន្តវាយតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

សត្វទាំងឡាយ រមែងស្អាតដោយធម៌នេះ មិនមែនដោយ

គោត្រ ឬមិនមែនដោយទ្រព្យឡើយ ព្រោះហេតុនោះ

បុរសជាបណ្ឌិត កាលបើឃើញច្បាស់នូវប្រយោជន៍របស់ខ្លួន

ហើយ ត្រូវពិចារណានូវធម៌ដោយទុបាយនៃប្រាជ្ញា ទើប

ស្អាតក្នុងធម៌នោះ យ៉ាងនេះបាន មានតែព្រះសាវ័បតម្ភ

ទើបប្រសើរដោយបញ្ញាផង ដោយសីលផង ដោយកិរិយា

រម្ងាប់នូវកិលេសផង ទុកជាភិក្ខុណា បានដល់នូវគ្រឿងគឺព្រះ

និព្វាន (ភិក្ខុនោះ) ក៏មានគុណអស់គ្រឿងប៉ុណ្ណោះឯង ។

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ លុះទៅបុត្រនោះ ពោលនូវភាពនេះចប់ហើយ

ដឹងថាព្រះសាស្តា របស់អាត្មាអញ មានព្រះហឫទ័យត្រេកអរហើយ

ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំតថាគត ធ្វើប្រទេក្យណ៍រួចក៏បាត់ ក្នុងទីនោះទៅ ។

សឡាយតនវគ្គស្ស អនាថបិណ្ឌិកោវាទសុត្តេ ភាសិតាភិស្កនំ

(២០៥) ឃីវំ វុត្តោ អាយស្មា អានន្ទោ ភកវន្តំ
 ឯតទលោត សោ ហិ ន្ទន សោ ភន្តេ អនាថបិណ្ឌិកោ
 ទេវបុត្តោ ភវិស្សតិ អនាថបិណ្ឌិកោ ភន្តេ កហាបតិ
 អាយស្មន្តេ សាវបុត្តោ អភិច្ឆសន្នោ^(១) អហោ សីតិ។
 សាធុ សាធុ អានន្ទ យាវតកំ ខោ អានន្ទ តកាយ
 បត្តតំ អនុច្ឆតំ តយា អនាថបិណ្ឌិកោ សោ ទេវ-
 បុត្តោ នញ្ញាតិ ។ ឥទមលោច ភកវា អត្តមនោ
 អាយស្មា អានន្ទោ ភកវតោ ភាសិតំ អភិន្នតំ ។

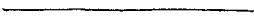
អនាថបិណ្ឌិកោវាទសុត្តំ បឋមំ និទ្ទិតំ ។

១ ១. អវេច្ឆសន្នោ ។

សឡាយតនវគ្គ អនាថបិណ្ឌិកោវាទសូត្រ សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត

(២១៥) កាលបើព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះពុទ្ធដ៏កាយ៉ាងនេះ
 ហើយ ព្រះអានន្ទមានអាយុ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏បម្រើន ទេវបុត្រនោះឯង ប្រាកដជាអនាថបិណ្ឌិកគហបតី
 នោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏បម្រើន ព្រោះអនាថបិណ្ឌិកគហបតី បានជ្រះថ្លា
 ក្រៃពេក ក្នុងព្រះសារីបុត្រមានអាយុ ។ ម្ចាស់អានន្ទ ត្រូវហើយ ។
 ម្ចាស់អានន្ទ ហេតុដែលអ្នកបានត្រិះរិះនោះ ត្រូវហើយ ទេវបុត្រនោះគឺ
 អនាថបិណ្ឌិកហ្នឹងឯង មិនមែនអ្នកដទៃទេ ។ លុះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 ត្រាស់នូវពាក្យនេះចប់ហើយ ព្រះអានន្ទមានអាយុ មានសេចក្តីត្រេកអរ
 រីករាយ នឹងភាសិតព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ អនាថបិណ្ឌិកោវាទសូត្រ ទី ១ ។

ទុតិយំ ឆន្ទោវិទេសុត្តំ

(២០៦) ឃុំម្មេ សុត្តំ ។ ឃុំកំ សមយំ កកវា
រាជកហោ វិហារតិ វេទ្យុវនេ កលន្ទកនិវាបេ ។
តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ច សារីបុត្តោ
អាយស្មា ច មហាចុន្ទោ អាយស្មា ច ឆន្ទោ កិដ្ឋក្ក-
ដេ បព្វតេ វិហារន្តំ ។ តេន ខោ បន សមយេន
អាយស្មា ឆន្ទោ អាពាជិតោ ហោតិ ទុក្ខិតោ
ពាទ្យុកិលានោ ។

(០០៧) អថខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ សា-
យន្តាសមយំ បដិសន្យានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា
មហាចុន្ទោ តេនុបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្វា អាយ-
ស្មន្តំ មហាចុន្តំ ឃុំតទកេច អាយាមាវុសោ ចុន្ទ
យេនាយស្មា ឆន្ទោ តេនុបសង្កមិត្វាម^(១) កិលានបុត្ត-
កាតិ ។ ឃុំមាវុសោតិ ខោ អាយស្មា មហា-
ចុន្ទោ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស បព្វស្សសិ ។

១ ឧ. តេនុបសង្កមយ្យម ។

ឆន្ទោវិទស្វត ទី ២

(២១៦) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគគង់នៅក្នុងវត្តវៀរ ជាកលន្ទកនិវាសន ទៀបក្រុងរាជ-
ត្រិះ ។ ក៏ក្នុងសម័យនោះ ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ ព្រះមហាចុន្ទៈ
មានអាយុ និងព្រះឆន្ទៈមានអាយុ កំពុងគង់នៅនាក្នុងជ្ឈក្សដ ។
សម័យនោះឯង ព្រះឆន្ទៈមានអាយុ មានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក
ឈឺចាប់ជាទម្ងន់ ។

(២១៧) គ្រានោះ ព្រះសារីបុត្រ មានអាយុ ចេញចាក
ផលសមាបត្តិ ក្នុងសាយណ្ឌសម័យ ហើយចូលទៅរកព្រះមហាចុន្ទៈ
មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ បាននិយាយនឹងព្រះមហាចុន្ទៈមាន
អាយុយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ចុន្ទៈមានអាយុ មក យើងចូលទៅរកព្រះ
ឆន្ទៈមានអាយុ នឹងបានសួរដម្បី ។ ព្រះមហាចុន្ទៈមានអាយុទទួល
ពាក្យព្រះសារីបុត្រមានអាយុថា ករុណា លោកមានអាយុ ។

សឡាយភវិត្តស្ស ធម្មោវាទសុត្តេ អាពាធប្បវិទ្ធិ

អថខោ អាយស្មា ច សារីប្បត្តោ អាយស្មា ច
 មហាច្ឆុដ្ឋោ យេនាយស្មា ធម្មោ តេនុបសង្កម្មីស្ម
 ឧបសង្កម្មិតា អាយស្មតា ធម្មេន សង្កឹ សម្មោទីស្ម
 សម្មោទន្តិយំ កមិ សារាណិយំ វិត្តសារត្រា ឯកមន្តិ
 និសីទីស្ម ។ ឯកមន្តិ និសីដ្ឋោ ខោ អាយស្មា
 សារីប្បត្តោ អាយស្មន្តិ ធម្មន្តិ ឯតទរោច កត្តុ តេ
 អារុសោ ធម្ម ឧមនិយំ កត្តុ យាបនិយំ កត្តុ^(១)
 ទុក្ខា វេទនា បដិក្កមន្តិ ជា អភិក្កមន្តិ បដិក្ក-
 មោសានិ បញ្ញាយតិ ជា អភិក្កមោតិ ។ ន
 មេ អារុសោ សារីប្បត្ត ឧមនិយំ ន យាបនិយំ
 ពាធិន មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ ជា បដិក្កមន្តិ
 អភិក្កមោសានិ បញ្ញាយតិ ជា បដិក្កមោតិ ។

(២០៨) សេយ្យថាបិ អារុសោ សារីប្បត្ត ពលវា
 ប្បុរសោ តិឡោន សិខរេន សីសំ អភិមត្តេយ្យ ឯវមេវ
 ខោ មេ អារុសោ សារីប្បត្ត អនិមត្តា វតា មុទ្ធានិ ឱ-
 ហនន្តិ ន មេ អារុសោ សារីប្បត្ត ឧមនិយំ ន យាបនិយំ

១. ឧ. ម. រាជ្យ ៣ ។

សឡាយតនវគ្គ ឆន្ទោវាទសូត្រ កិរិយាប្រព្រឹត្តិទៅនៃអាពាធ

លំដាប់នោះ ព្រះសាវ័បុត្រ មានអាយុ និងព្រះមហាចុន្ទៈ មានអាយុ
 ចូលទៅរកព្រះឆន្ទៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏និយាយរក-
 តាក់សំណេះសំណាល ជាមួយនឹងព្រះឆន្ទៈមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យ
 ដែលគួររីករាយ និងពាក្យគួររលឹកហើយ ទើបអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។
 លុះព្រះសាវ័បុត្រមានអាយុ អង្គុយនៅក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានសួរ
 ព្រះឆន្ទៈមានអាយុយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោឆន្ទៈ លោកអាចអត់ធន់
 បានឬទេ លោកអាចញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានឬទេ ទុក្ខវេទនា
 បានស្រាកស្រាន្ត មិនចម្រើនឡើងទេឬ គួរថយប្រាកដ ការចម្រើនមិន
 ប្រាកដទេឬ ។ ព្រះឆន្ទៈត្រូវនិយាយថា ម្ចាស់អាវុសោ សាវ័បុត្រ ខ្ញុំមិន
 អាចអត់ធន់បានទេ ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ ទុក្ខ-
 វេទនារបស់ខ្ញុំខ្លាំងណាស់ ចេះតែចម្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ
 ការចម្រើនឡើងនៃទុក្ខវេទនាចេះតែប្រាកដ ការថយមិនប្រាកដទេ ។

(២១៨) ម្ចាស់អាវុសោ សាវ័បុត្រ បុរសមានកម្លាំង គប្បីចាក់
 ក្បាលដោយដៃកស្រួចដ៏មុត យ៉ាងណា ម្ចាស់អាវុសោ សាវ័បុត្រ ខ្យល់
 ដ៏ក្រៃលែងចាក់នូវក្បាលខ្ញុំ យ៉ាងនោះដែរ ម្ចាស់អាវុសោ សាវ័បុត្រ ខ្ញុំ
 មិនអាចអត់ធន់បានទេ ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

ពាឡិកា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តំ វោ បដិ-
ក្កមន្តំ អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ វោ បដិក្ក-
មោតិ ។

(២១៧) សេយ្យថាបិ អារុសោ សារីបុត្ត ពលវា
បុរុសោ នឡោន វត្តខណ្ឌោន សីសេ សីសវេដ្ឋនំ
និទេយ្យ ឯវមេវ ខោ មេ អារុសោ សារីបុត្ត អធិមត្តា
វាតា សីសំ បរិកន្តន្តំ ន មេ អារុសោ សារីបុត្ត
ខមនីយំ ន យាបនីយំ ពាឡិកា មេ ទុក្ខា វេទនា
អភិក្កមន្តំ វោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសានំ បញ្ញា-
យតិ វោ បដិក្កមោតិ ។

(២២០) សេយ្យថាបិ អារុសោ សារីបុត្ត នក្ខោ
កោយាដកោ វា កោយាដកន្តោវាសី វា តិណ្ឌោន
កោវិកន្តនេន កុច្ឆិ បរិកន្តេយ្យ ឯវមេវ ខោ
មេ អារុសោ សារីបុត្ត អធិមត្តា វាតា កុច្ឆិ
បរិកន្តន្តំ ន មេ អារុសោ សារីបុត្ត ខមនីយំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ទបរិយល្ហាសកៈ

ទុក្ខវេទនាវន្តំខ្ញុំខ្ញាំងណាស់ ចេះតែចម្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ ការ
ចម្រើនឡើងនៃទុក្ខវេទនា ចេះតែប្រាកដ ការធ្ងរថយមិនប្រាកដឡើយ ។

(២១៧) ម្នាលអារុសោ សារីបុត្រ បុរសមានកម្លាំងក្រែវបងក្បាល
ដោយកំណាត់ព្រៃគ្រឿងមាំ យ៉ាងណា ម្នាលអារុសោ សារីបុត្រ ខ្យល់
ដីក្រែវលែងចាក់ដោតក្បាលខ្ញុំ យ៉ាងនោះដែរ ម្នាលអារុសោ សារីបុត្រ
ខ្ញុំមិនអាចអត់ធន់បានទេ ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ
ទុក្ខវេទនារបស់ខ្ញុំខ្ញាំងណាស់ ចេះតែចម្រើនទៅមុខ មិនស្រាកស្រាន្តទេ
ការចម្រើនឡើងនៃទុក្ខវេទនាចេះតែប្រាកដ ការធ្ងរថយមិនប្រាកដឡើយ។

(២២០) ម្នាលអារុសោ សារីបុត្រ អ្នកសម្លាប់គោ ឬកូនសិស្សអ្នក
សម្លាប់គោ ដែលបិទប្រសប់ គប្បីវះពោះគោ ដោយកាំបិតសម្រាប់ការ
គោដ៏មុត យ៉ាងណា ម្នាលអារុសោ សារីបុត្រ ខ្យល់ដីក្រែវលែងវះពោះ
ពោះខ្ញុំ យ៉ាងនោះដែរ ម្នាលអារុសោ សារីបុត្រ ខ្ញុំមិនអាចអត់ធន់បានទេ

សឡាយភវន្តស្ស ធនោវាទសុត្តេ អាពាធប្បវត្តិ

ន យាបនីយំ ពាឡិកា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ
 នោ បដិក្កមន្តិ អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ
 បដិក្កមោតិ ។

[២២០] សេយ្យថាបិ អារុសោ សារីបុត្ត ទេ

ពលវន្តោ បុរិសា ទុព្វលតំ បុរិសំ ធានាពាហាសុ
 កមេត្តា អន្តរកាសុយា សន្តាមេយ្យំ សម្បវិតា-
 មេយ្យំ ឯវមេវ ខោ មេ អារុសោ សារីបុត្ត អធិមត្តា
 កាយស្មំ ធាហោ ន មេ អារុសោ សារីបុត្ត ខមនីយំ
 ន យាបនីយំ ពាឡិកា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ
 នោ បដិក្កមន្តិ អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ
 បដិក្កមោ សន្តំ អារុសោ សារីបុត្ត អាហារិស្សាមិ
 ធាវកត្តាមិ ជីវិតន្តិ ។

សឡាយកន្ត ឆន្ទោវាទសូត្រ កិរិយាប្រព្រឹត្តិទៅនៃអាពាធ

ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ ទុក្ខវេទនានៃខ្ញុំ ខ្លាំង
ណាស់ ចេះតែចម្រើនទៅមុខ មិនស្រាកស្រាន្តទេ ការចម្រើនឡើង
នៃទុក្ខវេទនា ចេះតែប្រាកដ ការធូរថយមិនប្រាកដឡើយ ។

[២២១] ម្នាលអាវុសោ សារីបុត្រ បុរសមានកម្លាំងពីរនាក់ ចាប់
នូវបុរសមានកម្លាំងថយ គ្រង់ដើមដៃម្ខាងៗ ម្នាក់ នាំយកទៅរោលកំដៅ
លើរណ្តៅរងើកភ្លើង យ៉ាងណា ម្នាលអាវុសោ សារីបុត្រ សេចក្តីក្តៅ
ក្រហាយ ក្នុងរាងកាយរបស់ខ្ញុំជីវិតក្រៃលែង យ៉ាងនោះដែរ ម្នាលអា-
វុសោ សារីបុត្រ ខ្ញុំមិនអាចអត់ធាតុបានទេ ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យ
ប្រព្រឹត្តទៅបានទេ ទុក្ខវេទនារបស់ខ្ញុំខ្លាំងណាស់ ចេះតែចម្រើនទៅមុខ
មិនស្រាកស្រាន្តទេ ការចម្រើនឡើងនៃទុក្ខវេទនា ចេះតែប្រាកដ
ការធូរថយមិនប្រាកដឡើយ ម្នាលអាវុសោ សារីបុត្រ ខ្ញុំនឹងនាំយក
នូវកាំបិត^(១) ខ្ញុំមិនអាស័យជីវិតទេ ។

១ គ្រឿងសស្ត្រសម្រាប់តាប់ដំនូរជីវិត ឬសម្រាប់ប្រហារជីវិត ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណ្ណសកំ

(២២២) មាយស្មា ឆន្ទោ សត្តំ អាហារេសិ
 យាមេតាយស្មា ឆន្ទោ យាមេន្តំ មយំ អាយស្មន្តំ
 ឆន្តំ ឥត្តាម សចេ អាយស្មតោ ឆន្ទស្ស ទត្តំ
 សច្ចាយានិ កោដនានិ អហំ អាយស្មតោ ឆន្ទស្ស
 សច្ចាយានិ កោដនានិ បរិយេសិស្សាមិ សចេ អា-
 យស្មតោ ឆន្ទស្ស ទត្តំ សច្ចាយានិ កេសដ្ឋានិ អហំ
 អាយស្មតោ ឆន្ទស្ស សច្ចាយានិ កេសដ្ឋានិ បរិយេ-
 សិស្សាមិ សចេ អាយស្មតោ ឆន្ទស្ស ទត្តំ បដិវ្យោ
 ឧបដ្ឋាកោ អហំ អាយស្មន្តំ ឆន្តំ ឧបដ្ឋហិស្សាមិ
 មាយស្មា ឆន្ទោ សត្តំ អាហារេសិ យាមេតាយស្មា
 ឆន្ទោ យាមេន្តំ មយំ អាយស្មន្តំ ឆន្តំ ឥត្តាមាតិ ។

(២២៣) ទបិ មេ អារុសោ សារីបុត្ត ទត្តំ
 សច្ចាយានិ កោដនានិ ទបិ មេ ទត្តំ សច្ចា-
 យានិ កេសដ្ឋានិ ទបិ មេ ទត្តំ បដិវ្យោ ឧ-
 បដ្ឋាកោ អបិចារុសោ សារីបុត្ត បរិចិណ្ណា^(១)
 សត្តា ជីយរត្តំ មនាមេនេវ នោ អមនាមេន

១ ឧ. ម. ឯត្តន្តរេ មេតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបិណ្ណសក្ក:

[២២២] ព្រះសារីបុត្រនិយាយថា ឆ្នុះមានអាយុ កុំកាន់យក
 កាំបិតឡើយ ឆ្នុះមានអាយុ ចូរញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅចុះ ពួក
 យើងចង់ឲ្យឆ្នុះមានអាយុ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ប្រសិនបើ
 មិនមានភោជនជាទីសប្បាយ សម្រាប់ឆ្នុះមានអាយុទេ ខ្លួនខ្ញុំនឹងស្វែង
 រកភោជនជាទីសប្បាយ ឲ្យឆ្នុះមានអាយុ ប្រសិនបើមិនមានភេសជ្ជៈ
 ជាទីសប្បាយ សម្រាប់ឆ្នុះមានអាយុទេ ខ្លួនខ្ញុំនឹងស្វែងរកភេសជ្ជៈជាទី
 សប្បាយឲ្យឆ្នុះមានអាយុ ប្រសិនបើមិនមានមនុស្សជាទបដ្ឋាកដ៏សមគួរ
 សម្រាប់ឆ្នុះមានអាយុទេ ខ្លួនខ្ញុំនឹងបម្រើឆ្នុះមានអាយុ ឆ្នុះមានអាយុ
 កុំកាន់យកកាំបិតឡើយ ឆ្នុះមានអាយុ ចូរញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ
 យើងប្រាថ្នាឲ្យឆ្នុះមានអាយុ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅណាស់ ។

[២២៣] ឆ្នុះភិក្ខុឆ្លើយថា ម្ចាស់អាវុសោ សារីបុត្រ ភោជនជាទី
 សប្បាយ សម្រាប់ខ្ញុំមិនមែនគ្មានទេ ភេសជ្ជៈជាទីសប្បាយសម្រាប់ខ្ញុំមិន
 មែនគ្មានទេ មនុស្សជាទបដ្ឋាកដ៏សមគួរសម្រាប់ខ្ញុំមិនមែនគ្មានទេ ម្ចាស់
 អាវុសោ សារីបុត្រ តែថាខ្ញុំធ្លាប់បម្រើព្រះសាស្តា យូរអង្វែងមកហើយ
 ដោយសេចក្តីពេញចិត្តពិតៗ មិនមែនបម្រើដោយសេចក្តីមិនពេញចិត្តទេ

សឡាយភវត្តស្ស ឆន្ទោវាទសុត្តេ សាវ័បុត្តប្បញ្ញាណម្មំ

ឯតំ ហិ អាវុសោ សាវ័បុត្ត សាវកស្ស បដិវ្រប់
 យំ សត្តារិ បរិចរេយ្យ មនាមេនេវ នោ អមនាមេន
 អនុបវដ្ឋិ ឆន្ទោ ភិក្ខុ សត្តំ អាហារិស្សត្តតំ ឯវមេតំ^(១)
 អាវុសោ សាវ័បុត្ត ជាវេហិតំ ។ បុត្តេយ្យម មយំ
 អាយស្មន្តំ ឆន្តំ កត្តា^(២) ទេសំ សចេ អាយស្មា
 ឆន្ទោ ឱកាសំ ករោតិ បញ្ញស្ស វេយ្យាករ-
 ណាយាតិ ។ បុត្តាវុសោ សាវ័បុត្ត សុត្តា វេ-
 ទិស្សាមិតំ ។

(២២២) ចក្កំ អាវុសោ ឆន្ទ ចក្កវិញ្ញាណំ ចក្ក
 វិញ្ញាណវិញ្ញាតត្យេ ឆម្មេ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ
 មេ អត្តាតិ សមនុបស្សសិ សោតិ អាវុសោ ឆន្ទ សោ-
 តវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ យានំ អាវុសោ ឆន្ទ យានវិញ្ញា-
 ណំ... ជីវិតំ អាវុសោ ឆន្ទ ជីវិតវិញ្ញាណំ... កាយំ អាវុ-
 សោ ឆន្ទ កាយវិញ្ញាណំ... មនំ អាវុសោ ឆន្ទ មនោ-
 វិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតត្យេ ឆម្មេ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សត្តតិ ។

១ ម. ឯវមេវ ទោ ត្ថំ ។ ២ ទ. កត្តុទេវ ។ ម. កិញ្ចុទេវ ។

សទ្ធាយកនវគ្គ ឆន្ទោវាទសូត្រ បញ្ញាកម្មនៃព្រះសារីបុត្រ

ម្នាល អារុសោសារីបុត្រ ព្រោះថា អំពើដែលសមគួរដល់សារីក៍ គឺត្រង់
 បម្រើព្រះសាស្តា ដោយសេចក្តីពេញចិត្តពិត ។ មិនមែនបម្រើដោយ
 សេចក្តីមិនពេញចិត្តនោះទេ ម្នាល អារុសោសារីបុត្រ អ្នកចូរចាំទុក
 សេចក្តីនិយោងនេះថា ឆន្ទកិក្ខនឹងកាន់យកកាំបិតឥតពោសព័រអ្វីទេ ។
 ព្រះសារីបុត្រសួរថា បើឆន្ទៈមានអាយុបើកទុកាសដើម្បីឆ្លើយប្រស្នាបាន
 យើងនឹងសួរនូវហេតុបទីចនឹងឆន្ទៈមានអាយុ ។ ឆន្ទកិក្ខឆ្លើយថា ម្នាល
 អារុសោសារីបុត្រ អ្នកសួរមកចុះ ខ្ញុំស្តាប់ហើយគង់នឹងដឹង ។

(២២២) ម្នាល អារុសោឆន្ទៈ អ្នកពិចារណាឃើញនូវចក្ខុ នូវចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ និងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណថា និរុបស័អញ្ញ
 និរុបស័អញ្ញ និរុបស័អញ្ញ ដូច្នោះដែរឬ ម្នាល អារុសោឆន្ទៈ អ្នកពិចារណា
 ឃើញនូវសោតៈ នូវសោតវិញ្ញាណ ។ បេ ។ ម្នាល អារុសោឆន្ទៈ អ្នកពិចារណា
 ណាឃើញនូវឃានៈ នូវឃានវិញ្ញាណ... ម្នាល អារុសោឆន្ទៈ អ្នកពិចារណា
 ណាឃើញនូវជីវា នូវជីវាវិញ្ញាណ... ម្នាល អារុសោឆន្ទៈ អ្នកពិចារណា
 ឃើញនូវកាយ នូវកាយវិញ្ញាណ... ម្នាល អារុសោឆន្ទៈ អ្នកពិចារណា
 ឃើញនូវមនោ នូវមនោវិញ្ញាណ និងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយមនោ-
 វិញ្ញាណថា និរុបស័អញ្ញ និរុបស័អញ្ញ និរុបស័អញ្ញ ដូច្នោះដែរឬ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបន្តសកំ

ចក្កំ អារុសោ សារីបុត្ត ចក្កវិញ្ញាណំ ចក្កវិញ្ញាណា-
 វិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ
 អត្តាតិ សមនុបស្សាមិ សោតិ អារុសោ សារីបុត្ត សោ-
 តវិញ្ញាណំ ... យានំ អារុសោ សារីបុត្ត យានវិញ្ញាណំ...
 ជិវំ ហិ អារុសោ សារីបុត្ត ជិវិវិញ្ញាណំ ... កាយំ
 អារុសោ សារីបុត្ត កាយវិញ្ញាណំ ... មនំ អារុសោ
 សារីបុត្ត មនោវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណាវិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ
 នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ
 សមនុបស្សាមីតិ ។

(២២៥) ចក្កុស្មី អារុសោ ធម្មេ ចក្កវិញ្ញាណោ
 ចក្កវិញ្ញាណាវិញ្ញាតព្វេសុ ធម្មេសុ កី ទិស្វា កី
 អភិញ្ញាយ ចក្កំ ចក្កវិញ្ញាណំ ចក្កវិញ្ញាណាវិញ្ញាតព្វេ
 ធម្មេ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ
 សមនុបស្សាសិ សោតស្មី អារុសោ ធម្មេ សោតវិញ្ញា-
 ណោ ... យានស្មី អារុសោ ធម្មេ យានវិញ្ញាណោ ...

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

ម្នាល អារុសោសារីបុត្រ ខ្ញុំពិចារណាឃើញនូវចក្ខុ នូវចក្ខុវិញ្ញាណ និង
 ពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះ
 មិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនខ្លួនអញទេ ម្នាល អារុសោសារីបុត្រ ខ្ញុំ
 ពិចារណាឃើញនូវសោតៈ នូវសោតវិញ្ញាណ ... ម្នាល អារុសោសារីបុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាឃើញនូវយានៈ នូវយានវិញ្ញាណ ... ម្នាល អារុសោសារីបុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាឃើញនូវជីវៈ នូវជីវវិញ្ញាណ ... ម្នាល អារុសោសារីបុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាឃើញនូវកាយ នូវកាយវិញ្ញាណ ... ម្នាល អារុសោសារីបុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាឃើញនូវមនោ នូវមនោវិញ្ញាណ និងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹង
 ដោយមនោវិញ្ញាណ ថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះ
 មិនមែនជាខ្លួនអញ ។

(២២៥) ព្រះសារីបុត្រសួរថា ម្នាល អារុសោធនៈ អ្នកឃើញ

ដូចម្តេច ដឹងដូចម្តេច កងចក្ខុ កងចក្ខុវិញ្ញាណ និងកងពួកធម៌ដែល
 គប្បីដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ទើបពិចារណាឃើញនូវចក្ខុ នូវចក្ខុវិញ្ញាណ
 និងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះ
 មិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ម្នាល អារុសោធនៈ កងសោតៈ
 កងសោតវិញ្ញាណ ... ម្នាល អារុសោធនៈ កងយានៈ កងយានវិញ្ញាណ ...

សឡាយភវិន្តស្ស ឆន្ទោវិទសុត្តេ សាវ័បុត្តប្បញ្ញាណម្ហំ

ជីវ្ហយ អាវុសោ ឆន្ទ ជីវ្ហវិញ្ញាណោ... កាយស្មី
អាវុសោ ឆន្ទ កាយវិញ្ញាណោ... មនស្មី អាវុសោ ឆន្ទ
មនោវិញ្ញាណោ មនោវិញ្ញាណាវិញ្ញាណតត្រេស្ម ធម្មស្ម កី
ទិស្វា កី អភិញ្ញាយ មនំ មនោវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញា-
ណាវិញ្ញាណតត្រេ ធម្ម ទេតំ មម ទេសោ ហមស្មំ ទ មេសោ
អត្តាតំ សមនុបស្សសីតំ ។ ចក្កស្មី អាវុសោ សាវ័-
បុត្ត ចក្កវិញ្ញាណោ ចក្កវិញ្ញាណាវិញ្ញាណតត្រេស្ម ធម្មស្ម
និរោធិំ ទិស្វា និរោធិំ អភិញ្ញាយ ចក្កំ ចក្កវិញ្ញា-
ណំ ចក្កវិញ្ញាណាវិញ្ញាណតត្រេ ធម្ម ទេតំ មម ទេសោ-
ហមស្មំ ទ មេសោ អត្តាតំ សមនុបស្សមិ សោ-
តស្មី អាវុសោ សាវ័បុត្ត សោតវិញ្ញាណោ... យាន-
ស្មី អាវុសោ សាវ័បុត្ត យានវិញ្ញាណោ... ជីវ្ហយ
អាវុសោ សាវ័បុត្ត ជីវ្ហវិញ្ញាណោ... កាយស្មី អាវុសោ
សាវ័បុត្ត កាយវិញ្ញាណោ... មនស្មី អាវុសោ សា-
វ័បុត្ត មនោវិញ្ញាណោ មនោវិញ្ញាណាវិញ្ញាណតត្រេស្ម
ធម្មស្ម និរោធិំ ទិស្វា និរោធិំ អភិញ្ញាយ

សឡាយតនវគ្គ ធនោវាទសូត្រ បញ្ញាកម្មនៃព្រះសារីបុត្រ

ម្ចាស់អាវុសោធនៈ ក្នុងជីវិត ក្នុងជីវិតវិញ្ញាណ... ម្ចាស់អាវុសោធនៈ
ក្នុងកាយ ក្នុងកាយវិញ្ញាណ... ម្ចាស់អាវុសោធនៈ អ្នកឃើញដូចម្តេច
ដឹងដូចម្តេច ក្នុងមនោ ក្នុងមនោវិញ្ញាណ និងក្នុងពួកធម៌ដែលគប្បី
ដឹងដោយមនោវិញ្ញាណ ទើបពិចារណាឃើញ នូវមនោ នូវមនោ-
វិញ្ញាណ និងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយមនោវិញ្ញាណ ថា ន្ទ្រមិនមែន
របស់អញ ន្ទ្រមិនមែនជាអញ ន្ទ្រមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។
ម្ចាស់អាវុសោ សារីបុត្រ ខ្ញុំឃើញនូវសេចក្តីរលត់ ដឹងនូវសេចក្តី
រលត់ ក្នុងចក ក្នុងចកវិញ្ញាណ និងក្នុងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយ
ចកវិញ្ញាណ បើពិចារណាឃើញនូវចក នូវចកវិញ្ញាណ និងពួកធម៌
ដែលគប្បីដឹងដោយចកវិញ្ញាណ ថា ន្ទ្រមិនមែនរបស់អញ ន្ទ្រមិនមែន
ជាអញ ន្ទ្រមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ម្ចាស់អាវុសោ សារីបុត្រ ក្នុងសោតៈ
ក្នុងសោតវិញ្ញាណ... ម្ចាស់អាវុសោ សារីបុត្រ ក្នុងយានៈ ក្នុងយាន-
វិញ្ញាណ... ម្ចាស់អាវុសោ សារីបុត្រ ក្នុងជីវិត ក្នុងជីវិតវិញ្ញាណ... ម្ចាស់
អាវុសោ សារីបុត្រ ក្នុងកាយ ក្នុងកាយវិញ្ញាណ... ម្ចាស់អាវុសោ
សារីបុត្រ ខ្ញុំឃើញនូវសេចក្តីរលត់ ដឹងនូវសេចក្តីរលត់ ក្នុងមនោ
ក្នុងមនោវិញ្ញាណ និងក្នុងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹង ដោយមនោវិញ្ញាណ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានំ

មនំ មនោវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណាវិញ្ញាតត្វេ ធម្ម
នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ
សមនុបស្សាមីតិ ។

(២២៦) ឃីវំ វុត្តេ អាយស្មា មហាចុន្តោ អាយ-
ស្មនំ ធនំ ឯតទលោច តស្មាតិហា អាវុហោ ធន្ន
ឥទម្បំ តស្ស កកវតោ សាសនំ និច្ចតម្បំ មនស្មិ^(១)
កាតតំ និស្សិតស្ស ចលិតំ អនិស្សិតស្ស ចលិតំ
នត្តំ ចលិតេ អសតិ បស្សន្តិ បស្សន្តិយា សតិ
នតិ ន ហោតិ នតិយា អសតិ អាគតិកតិ ន
ហោតិ អាគតិកតិយា អសតិ ចុត្តបចាតោ ន
ហោតិ ចុត្តបចាតេ អសតិ នេវេន ន ហរិំ ន
ឧកយមន្តវេន ឯសេវន្តោ ទុក្ខស្សាតិ ។ អថទោ

១ ឧ. ម. មនសីតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបទ្ទេសស្ថានសក្ការៈ

ទើបពិចារណាយើញ្ញនូវមនោ នូវមនោវិញ្ញាណ និងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹង
ដោយមនោវិញ្ញាណថា ខ្លះមិនមែនរបស់អញ ខ្លះមិនមែនជាអញ ខ្លះ
មិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។

(២២៦) កាលបើឆន្ទកុំកុំនិយាយយ៉ាងនេះហើយ ព្រះមហា-
ច្ឆន្ទៈមានអាយុ និយាយនឹងឆន្ទៈមានអាយុយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោ
ឆន្ទៈ ព្រោះហេតុនោះ សាសនានេះ របស់ព្រះមានព្រះភាគនោះ
បុគ្គលគួរធ្វើទុកក្នុងចិត្តអស់កាលជានិច្ច បុគ្គលដែលមានតណ្ហានិងទិដ្ឋិ
អស្រ័យនៅហើយ តែងមានសេចក្តីញាប់ញ័រ បុគ្គលដែលមិនមាន
តណ្ហានិងទិដ្ឋិអស្រ័យនៅហើយ មិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រទេ កាល
បើសេចក្តីញាប់ញ័រមិនមានហើយ សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ នៃកាយទិងចិត្ត
រមែងមាន កាលបើសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់មានហើយ តណ្ហាក៏មិនមាន កាល
បើតណ្ហាមិនមានហើយ ភាគតិ និងគតិ^(១) ក៏មិនមាន កាលបើ
ភាគតិ និងគតិមិនមានហើយ ច្រកនិងបដិសន្ធិក៏មិនមាន កាលបើច្រក
និងបដិសន្ធិ មិនមានហើយ លោកនេះក៏មិនមាន លោកខាងមុខក៏មិន
មាន លោកទាំងពីរក៏មិនមាន នេះហៅថា វិបិដុតនៃទុក្ខ ។ គ្រានោះឯង

១ ដំណើរមកដោយអំណាចបដិសន្ធិហៅភាគតិ ដំណើរទៅដោយអំណាចច្រក ហៅគតិ ។

សឡាយភវន្តស្ស ធនោវិទសុត្តេ ភវន្តបស្កមនំ

អាយស្មា ច សារីបុត្តោ អាយស្មា ច មហាចុន្ទោ
អាយស្មន្តំ ធន្តំ ភិមិតា ឡិវាទេន ឡិវិនិត្តា ឧដ្ឋាយា-
សនា បក្កមីសុ ។

(២២៧) អថខោ អាយស្មា ធនោ អថប្បក្កន្តោ
អាយស្មន្តោ ច សារីបុត្តោ អាយស្មន្តោ ច មហាចុន្ទោ
សត្តំ អាហរេសិ ។ អថខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ
យេន ភគវា តេនុបស្កមនំ ឧបស្កមនិត្តា ភវន្តំ
អភិវាទេត្តា ឯកមន្តំ និសិទិ ។ ឯកមន្តំ និសិទ្ធា
ខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ ភវន្តំ ឯតទរោច អា-
យស្មតា កន្តោ ធន្តោន សត្តំ អាហរិតំ តស្ស កា
តតិ កោ អភិសម្បវាយោតិ ។ ននុ តេ សារីបុត្ត
ធន្តោន ភិក្កុនា សម្មុទាយេវ អនុបវដ្ឋតា ព្យាកតា-
តិ ។ អត្ថំ កន្តោ បុព្វជីវំ យម វដ្ឋិត្តាមោ តត្តា-
យស្មតោ^(១) ធន្តស្ស មិត្តកុលានិ សុហដ្ឋកុលានិ
ឧបវដ្ឋកុលានិ ។

១ ១. ពត្តាយស្មតោ ។

សឡាយគនវត្ត ឆន្ទោវាទសូត្រ កិរិយាចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ

ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ និងព្រះមហាចុន្ទៈមានអាយុ បាននិយាយ
ទូន្មានឆន្ទៈមានអាយុ ដោយឧវាទនេះហើយ ក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ
ចេញទៅ ។

(២២៧) ត្រាគាល់ដែលព្រះសារីបុត្រមានអាយុ និងព្រះ
មហាចុន្ទៈមានអាយុ ចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ព្រះឆន្ទៈមានអាយុក៏នាំ
យកនូវកាំបិត ។ ត្រាពោះ ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ ចូលទៅគាល់
ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគហើយ
អង្គុយនៅក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះសារីបុត្រមានអាយុ អង្គុយក្នុងទី
ដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឆន្ទៈមានអាយុ នាំយកនូវកាំបិតហើយ គតិរបស់
លោក ដូចម្តេចទៅ បរលោកដូចម្តេចទៅ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
ត្រាស់ថា ម្ចាស់សារីបុត្រ ការមិនមានទោស (នោះ) ឆន្ទកុំបាន
ព្យាករចំពោះមុខអ្នកឯងហើយភើ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មានស្រុក
វដ្តិ ឈ្មោះបុព្វជីវៈ ត្រកូលជាមិត្ត ត្រកូលជាសំឡាញ់ ត្រកូលដែល
គួរចូលទៅរក របស់ឆន្ទៈមានអាយុ មាននៅក្នុងស្រុកនោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្ថានំ

[២២៨] ហោត្តិ ហោតានិ^(១) សារីបុត្ត ធន្នស្ស
 ភិក្ខុនោ មិត្តកុលានិ សុហជ្ជកុលានិ ឧបវជ្ជកុលានិ
 ធាហំ សារីបុត្ត ឯត្តាវតា ឧបវជ្ជោតិ វនាមិ យោ
 ខោ សារីបុត្ត ឥមញ្ច កាយំ និក្ខេបតិ អញ្ញញ្ច
 កាយំ ឧទានិយតិ តមហំ ឧបវជ្ជោតិ វនាមិ តំ
 ធន្នស្ស ភិក្ខុនោ នត្តិ អនុបវជ្ជិ^(២) ធន្នោ ភិក្ខុ
 សត្តំ អាហរេសីតិ^(៤) ។ ឥនមហេច ភក្កវា អត្តមនា
 អាយស្មា សារីបុត្តោ ភក្កវតោ ភាសិតំ អភិនិជ្ជិតំ ។

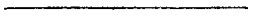
ធន្នោវាទស្តុតំ ទុតិយំ និជ្ជិតំ ។

១ ឧ. ហោត្តិ ហេតេ ។ ម. ហោសត្តិ ហេតេ ។ ២ ឧ. ម. អនុបវជ្ជោ ។ ៣ ម. ពិភោ
 បរំ ធនិមេតំ សារីបុត្ត ធាហេតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

(២២៨) ព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់ថា ម្ចាស់សារីបុត្រ ត្រកូល
 ទាំងនោះ គឺត្រកូលជាមិត្ត ត្រកូលជាសំឡាញ់ ត្រកូលដែលគួរចូល
 ទៅរករបស់ឆ្នួតភ្នំ មានមែនហើយ ម្ចាស់សារីបុត្រ តែថាតថាគត
 មិនហៅថាជាបុគ្គលគួរតិះដៀល ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះទេ
 ម្ចាស់សារីបុត្រ អ្នកណាដាក់ចុះនូវកាយនេះផង ប្រកាន់នូវកាយឯទៀត
 ផង តថាគតហៅអ្នកនោះថា គួរតិះដៀល ដំណើរនោះ មិនមាន
 ដល់ឆ្នួតភ្នំទេ ឆ្នួតភ្នំនាំយកនូវកាំបិតឥតមានពោសឡើយ ។ លុះព្រះ
 មានព្រះភាគពោលពាក្យនេះហើយ ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ ក៏មាន
 សេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ឆន្ទោវាទសូត្រ ទី ២ ។

តតិយំ បុណ្ណាវិទូសុតំ

(២២៧) ឯវច្ឆេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា

សាវត្ថយំ វិហាវតំ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-

រាមេ ។ អថទោ អាយស្មា បុណ្ណា សាយណ្ណាសមយំ

បដិសល្លាណា វដ្ឋិតោ យេន កកវា តេនុបសង្កមំ

ឧបសង្កមិត្តា កកវន្តំ អភិវនេត្តា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

ឯកមន្តំ និសីទោ ទោ អាយស្មា បុណ្ណា កកវន្តំ

ឯតទរោថ សាធុ មំ កន្តេ កកវា សង្កិត្តេន ឡិវនេន

ឡិវនតុ យមហំ កកវតោ ធម្មំ សុត្តា ឯកោ

វ្រឹបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបំ បហិតត្តោ វិហរេយ្យន្តិ ។

តេនហិ បុណ្ណា សុណាហិ សាធុកំ មនសិករោហិ

កាសិស្សាមិតំ ។ ឯវម្ពន្តេតិ ទោ សោ អាយស្មា

បុណ្ណា កកវតោ បច្ចុស្សាសិ ។

បុណ្ណាវិទូសូត្រ ទី ៣

(២២៧) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុង
 សាវត្ថី ។ គ្រានោះឯង ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុចេញចាកទីសម្ងំ ក្នុង
 វេលារសៀល ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅ
 ដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគរ ។ លុះ
 ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគរហើយ បានក្រាបបង្គំទូល
 ព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមាន
 ព្រះភាគ មេត្តាប្រោស ខ្លួនខ្ញុំព្រះអង្គដោយព្រះធុរៈ យ៉ាងសង្ខេប
 លុះខ្ញុំព្រះអង្គស្តាប់នូវធម៌ របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ នឹងចេញទៅ
 តែម្នាក់ឯង មិនប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតបំផ្លាញកិលេស
 មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន សម្រេចសម្រាន្តវិយាបថទាំង ៤ ។
 ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់បុណ្ណៈ បើដូច្នោះ អ្នកចូរច្រើនស្តាប់
 ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យអ្នក តថាគតនឹងសំដែង ។ ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុនោះ
 ទទួលព្រះពុទ្ធដីការរបស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

(២៣០) ភក្កវា ឯតទរោច សន្តិ ខោ បុណ្ណ
 ចក្កវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កត្តា មនាថា បិយ្យុថា
 កាម្មបសញ្ញិតា រជ្ជនីយា តញ្ជោ ភិក្ខុ អភិទន្ធនិ
 អភិវទនិ អជ្ឈោសាយ វិជ្ជនិ តស្ស វិ អភិទន្ធតោ
 អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ វិជ្ជតោ ឧប្បជ្ជនិ ទន្ធិ
 ទន្ធិសម្មទយោ ទុក្ខសម្មទយោ បុណ្ណាតិ វទាមិ ។ សន្តិ
 ខោ បុណ្ណ សោតវិញ្ញេយ្យា សន្តា ... យានវិញ្ញេយ្យា
 កត្តា...ជីវិតវិញ្ញេយ្យា រសា...កាយវិញ្ញេយ្យា ដោដ្ឋត្វា...
 មនាវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កត្តា មនាថា បិយ្យុថា
 កាម្មបសញ្ញិតា រជ្ជនីយា តញ្ជោ ភិក្ខុ អភិទន្ធនិ
 អភិវទនិ អជ្ឈោសាយ វិជ្ជនិ តស្ស វិ អភិទន្ធតោ
 អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ វិជ្ជតោ ឧប្បជ្ជនិ ទន្ធិ
 ទន្ធិសម្មទយោ ទុក្ខសម្មទយោ បុណ្ណាតិ វទាមិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

(២៣០) ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់បុណ្ណៈ
 រូបដែលគប្បីដឹងដោយភ្នែក ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត
 មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរឱ្យកើតតម្រេកក៏មាន
 បើកិក្ខុរកាយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់នូវរូបនោះ កាលដែលភិក្ខុ
 នោះរីករាយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់នូវរូបនោះហើយ សេចក្តី
 រីករាយក៏កើតឡើង ម្ចាស់បុណ្ណៈ តថាគតពោលថា ការកើតឡើង
 នៃសេចក្តីទុក្ខ ព្រោះការកើតឡើងនៃសេចក្តីរីករាយ ។ ម្ចាស់បុណ្ណៈ
 សំឡេងដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក... ក្លិនដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ...
 រសដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត... ផោដ្ឋព្វៈដែលគប្បីដឹងដោយកាយ...
 ធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត
 មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរឱ្យកើតតម្រេកក៏មាន
 បើភិក្ខុ រីករាយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់នូវធម៌នោះ កាលដែល
 ភិក្ខុនោះ រីករាយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់ នូវធម៌នោះហើយ
 សេចក្តីរីករាយក៏កើតឡើង ម្ចាស់បុណ្ណៈ តថាគតពោលថា ការកើត
 ឡើងនៃសេចក្តីទុក្ខ ព្រោះការកើតឡើងនៃសេចក្តីរីករាយ ។

សឡាយភវន្តស្ស បុណ្ណាវាសុត្តេ ១៦១ទាន់

(២៣០) សន្តិ ខោ^(១) បុណ្ណា ចក្កវិញ្ញេយ្យា
 រុទា ឥដ្ឋា កក្កា មនាទា បិយរុទា កាម្មបសញ្ញិតា
 រជ្ជនិយា តព្វោ ភិក្ខុ ជាកិណ្ណតិ ជាកិវេទតិ ជាដ្ឋេ-
 សាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តិ អនកិណ្ណតោ អនកិវេទតោ
 អនដ្ឋេសាយ តិដ្ឋតោ នន្តិ និរជ្ជតិ នន្តិនិរោជា
 ទុក្ខនិរោជា បុណ្ណាតិ វនាមិ ។ សន្តិ ខោ បុណ្ណា
 សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ធា... យានវិញ្ញេយ្យា កត្វា...
 ជិវិតវិញ្ញេយ្យា រសា... កាយវិញ្ញេយ្យា ដោដ្ឋតា...
 មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កក្កា មនាទា បិយរុទា
 កាម្មបសញ្ញិតា រជ្ជនិយា តព្វោ ភិក្ខុ ជាកិណ្ណតិ ជា-
 កិវេទតិ ជាដ្ឋេសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តិ អនកិណ្ណតោ
 អនកិវេទតោ អនដ្ឋេសាយ តិដ្ឋតោ នន្តិ និរជ្ជតិ

១ ១. ម. ប ខោ ។

សឡាយតនវគ្គ បុណ្ណារាវិទសូត្រ ការឲ្យឡាវ

(២៣១) ម្នាលបុណ្ណៈ រូបដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា
 ជាទីត្រេកអរ ជាទីតាប់ចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម
 គួរឲ្យកើតតម្រេកក៏មាន បើក៏មិនរីករាយ មិនពោលសរសើរ មិន
 ប្រកាន់ខ្ជាប់នូវរូបនោះ កាលដែលភិក្ខុនោះមិនរីករាយ មិនពោលសរ-
 សើរ មិនប្រកាន់ខ្ជាប់នូវរូបនោះហើយ សេចក្តីរីករាយក៏លត់ទៅ ម្នាល
 បុណ្ណៈ តថាគិតពោលថា ការរលត់សេចក្តីទុក ព្រោះការរលត់សេចក្តី
 រីករាយ ។ ម្នាលបុណ្ណៈ សំឡេងដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក... ក្លិន
 ដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ... រសដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត... ផោដ្ឋព្វៈ
 ដែលគប្បីដឹងដោយកាយ... ធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាទីប្រាថ្នា
 ជាទីត្រេកអរ ជាទីតាប់ចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយ
 កាម គួរឲ្យកើតតម្រេកក៏មាន បើក៏មិនរីករាយ មិនពោលសរសើរ
 មិនប្រកាន់ខ្ជាប់នូវធម៌នោះ កាលដែលភិក្ខុនោះមិនរីករាយ មិនពោល
 សរសើរ មិនប្រកាន់ខ្ជាប់នូវធម៌នោះហើយ សេចក្តីរីករាយក៏លត់ទៅ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

នន្ទិនិរោជានំ ទុក្ខនិរោជោ បុណ្ណាតិ វនាមិ ។
 ឥមិនា ច ភិ បុណ្ណា មយា សន្និទ្ធនេ ឡិវនេន
 ឡិវនិតោ កតមស្មី^(១) ជនថទេ វិហារិស្សសីតិ ។
 ឥមិនាហំ កន្ថេ កកវតា សន្និទ្ធនេ ឡិវនេន ឡិវនិ-
 តោ អត្ថំ សុនាបរន្តោ ជាម ជនថទោ តត្តាហំ
 វិហារិស្សាមីតិ ។

[២៣២] ចណ្ណា ខោ បុណ្ណា សុនាបរន្តកា
 មទុស្សា យុសា ខោ បុណ្ណា សុនាបរន្តកា មទុស្សា
 សថេ ភិ បុណ្ណា សុនាបរន្តកា មទុស្សា អក្កោ-
 សិស្សន្និ បរិកាសិស្សន្និ តត្ថ តេ បុណ្ណា កិណ្ឌិ ក-
 រិស្សតីតិ ។ សថេ មិ កន្ថេ សុនាបរន្តកា មទុស្សា
 អក្កោសិស្សន្និ បរិកាសិស្សន្និ តត្ថ មេ ឃី ក-
 រិស្សតិ កទ្កកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មទុស្សា
 សុកទ្កកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មទុស្សា យំ មេ
 នយិមេ វាណិណា បហារំ ទេន្និតិ ឃីមេត្ថ កកវ
 ករិស្សតិ ឃីមេត្ថ សុគត ករិស្សតីតិ ។

១ ឧ. ម. ករស្មី ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្កិយៈ

មាលបណ្ណៈ តថាគតពោលថា ការរលត់សេចក្តីទុក្ខ ព្រោះការរលត់
 សេចក្តីរករាយ ។ មាលបណ្ណៈ តថាគតទូន្មានអ្នកដោយឧវាទយ៉ាងសន្តិ
 នេះឯងហើយ តើអ្នកនឹងនៅក្នុងជនបទណា ។ ព្រះបណ្ណៈក្រាបបង្គំទូល
 ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ទូន្មានខ្ញុំព្រះអង្គដោយ
 ឧវាទសន្តិបនេះហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងនៅក្នុងជនបទឈ្មោះសុនាបរន្តៈ ។

(២៣២) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មាលបណ្ណៈ ពួកមនុស្ស

អ្នកនៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទ សុទ្ធតែកាច ។ មាលបណ្ណៈ ពួកមនុស្ស

អ្នកនៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទ សុទ្ធតែរើរស មាលបណ្ណៈ ប្រសិនបើ

ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទ ដេរ គម្រាមអ្នក មាលបណ្ណៈ

អ្នកនឹងប្រព្រឹត្តកងហេតុនោះដូចមេបទៅ ។ ព្រះបណ្ណៈក្រាបបង្គំទូលថា

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទ

នឹងដេរ គម្រាមខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តកងហេតុនោះយ៉ាងនេះថា

ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្ស

អ្នកនៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទនេះ ល្អណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្ស

ទាំងនេះ មិនប្រហារពាត្តាអញ ដោយបាត់ដៃ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ

ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តកងហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គ

នឹងប្រព្រឹត្តកងហេតុនេះយ៉ាងនេះ ។

សង្គាយតនវគ្គស្ស បុណ្ណាវាទសុត្តេ សុខាបរន្តកាមំ ចណ្ណកាលេ

(២៣៣) សធម បន តេ បុណ្ណា សុខាបរន្តកា

មនុស្សា ចាលីនា បហារំ ទស្សន្តិ តត្ថ បន តេ

បុណ្ណា តិច្ឆិ ភវិស្សតិ ។ សធម មេ ភន្តេ សុខា-

បរន្តកា មនុស្សា ចាលីនា បហារំ ទស្សន្តិ តត្ថ

មេ ឃិ ភវិស្សតិ ភន្តកា វតិមេ សុខាបរន្តកា

មនុស្សា សុភន្តកា វតិមេ សុខាបរន្តកា មនុស្សា

យំ មេ នយមេ លេឌ្ឍនា បរំ ទេន្តិ ឃិមេត្ថ

ភកវា ភវិស្សតិ ឃិមេត្ថ សុភត ភវិស្សតិ ។

(២៣៤) សធម បន តេ បុណ្ណា សុខាបរន្តកា

មនុស្សា លេឌ្ឍនា បហារំ ទស្សន្តិ តត្ថ បន តេ

បុណ្ណា តិច្ឆិ ភវិស្សតិ ។ សធម មេ ភន្តេ សុខា-

បរន្តកា មនុស្សា លេឌ្ឍនា បហារំ ទស្សន្តិ

សឡាយតនវត្ត បុណ្ណាវិទ្យសូត្រ ភាពកំណាចនៃពួកអ្នកសុនាមរត្តជនបទ

(២៣៣) ព្រះមានព្រះភាគសរេថា ម្ចាស់បុណ្ណៈ ប្រសិនបើ

ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាមរត្តជនបទ នឹងប្រហារអ្នក ដោយបាតដៃ

ម្ចាស់បុណ្ណៈ តើអ្នកនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះដូចម្តេច ។ ព្រះបុណ្ណៈ

ក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើពួកមនុស្សអ្នកនៅ

ក្នុងសុនាមរត្តជនបទ នឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយបាតដៃ ខ្ញុំព្រះអង្គ

នឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាមរត្ត-

ជនបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាមរត្តជនបទនេះល្អ

ណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្សទាំងនេះ មិនប្រហារអាត្មាអញដោយ

ដំដី បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ

បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ ។

(២៣៤) ម្ចាស់បុណ្ណៈ ប្រសិនបើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាមរត្ត-

ជនបទ នឹងប្រហារអ្នក ដោយដំដី ម្ចាស់បុណ្ណៈ អ្នកនឹងប្រព្រឹត្ត

ក្នុងហេតុនោះដូចម្តេចទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើ

ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាមរត្តជនបទ នឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយដំដី

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

តត្ថ មេ ឃីរិ ភវិស្សតិ ភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា
 មនុស្សា សុភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា
 យំ មេ នយិមេ ទណ្ណោន បហារំ ទេដ្ឋិតិ ឃីរិមេត្ថ
 ភកកា ភវិស្សតិ ឃីរិមេត្ថ សុភត ភវិស្សតិ ។

(២៣៥) សចេ បទ តេ បុណ្ណា សុនាបរន្តកា

មនុស្សា ទណ្ណោន បហារំ ទស្សន្តិ តត្ថ បទ តេ
 បុណ្ណា តត្ថិ ភវិស្សតិ ។ សចេ មេ ភទ្ទេ សុនា-
 បរន្តកា មនុស្សា ទណ្ណោន បហារំ ទស្សន្តិ តត្ថ
 មេ ឃីរិ ភវិស្សតិ ភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា ម-
 នុស្សា សុភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា
 យំ មេ នយិមេ សត្តោន បហារំ ទេដ្ឋិតិ ឃីរិមេត្ថ
 ភកកា ភវិស្សតិ ឃីរិមេត្ថ សុភត ភវិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសណ្ហសាគៈ

ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះ យ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុង
 សុខាបរន្តជនបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុខាបរន្ត-
 ជនបទនេះ ល្អណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្សទាំងនេះ មិនប្រហារ
 អាត្មាអញ ដោយដំបង បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រ-
 ព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្ត
 ហេតុនេះយ៉ាងនេះ ។

(២៣៥) មាលបណៈ ប្រសិនបើ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុង
 សុខាបរន្តជនបទ នឹងប្រហារអ្នកដោយដំបង មាលបណៈ តើអ្នកនឹង
 ប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះដូចម្តេចទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើនប្រសិន
 បើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុខាបរន្តជនបទ នឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយ
 ដំបង ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សអ្នក
 នៅក្នុងសុខាបរន្តជនបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុខា-
 បរន្តជនបទនេះ ល្អណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្សទាំងនេះ មិនប្រហារ
 អាត្មាអញ ដោយកាំបិត បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹង
 ប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្ត
 ក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ ។

សង្គាយតវគ្គស្ស បុណ្ណាវាសុត្តេ សុនាបរន្តកាមំ ចណ្ណកាលំ

(២៣៦) ស ច ប ន តេ បុណ្ណា សុនាបរន្តកា
 មនុស្សា សត្តេន បហារំ ទស្សន្តិ តត្ថ ប ន តេ បុណ្ណា
 កិណ្ឌិ កវិស្សតិ ។ ស ច មេ កន្តេ សុនាបរន្តកា
 មនុស្សា សត្តេន បហារំ ទស្សន្តិ តត្ថ មេ ឃី
 កវិស្សតិ កន្តកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា សុ-
 កន្តកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា យំ មិ
 នយិមេ តិណ្ណេន សត្តេន ជីវិតា ពោពោបេស្សន្តិ ឃី-
 មេត្ត កតវា កវិស្សតិ ឃីមេត្ត សុគត កវិស្សតិ ។

(២៣៧) ស ច ប ន តំ បុណ្ណា សុនាបរន្តកា
 មនុស្សា តិណ្ណេន សត្តេន ជីវិតា ពោពោបេស្សន្តិ
 តត្ថ ប ន តេ បុណ្ណា កិណ្ឌិ កវិស តិ ។ ស-
 ច មិ កន្តេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា តិណ្ណេន
 សត្តេន ជីវិតា ពោពោបេស្សន្តិ តត្ថ មេ ឃី ក-
 វិស្សតិ សន្តិ ខោ កតវតោ សាវកា កាយេន
 ច ជីវិតេន ច អន្តិយមាណា ជិត្តិយមាណា^(១)

១ ឧ. ម. ជីកុប្បមាណា ។

សឡាយតនវិគ្គ បុណ្ណោវាទសូត្រ ភពតំណាចនៃពួកអ្នកសុនាមរន្តជនបទ

(២៣៦) ម្ចាស់បុណ្ណៈ ប្រសិនបើ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនា-
 មរន្តជនបទ នឹងប្រហារអ្នក ដោយកាំបិត ម្ចាស់បុណ្ណៈ តើអ្នក
 នឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះ ដូចម្តេចទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ប្រសិនបើ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាមរន្តជនបទ នឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ
 ដោយកាំបិត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះ យ៉ាងនេះថា ពួក
 មនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាមរន្តជនបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្សអ្នកនៅ
 ក្នុងសុនាមរន្តជនបទនេះ ល្អណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្សទាំងនេះ
 មិនផ្តាច់ជីវិតខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយកាំបិតដ៏មុតឡើយ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ
 ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គ
 នឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ ។

(២៣៧) ម្ចាស់បុណ្ណៈ ប្រសិនបើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនា-
 មរន្តជនបទ នឹងផ្តាច់ជីវិតអ្នក ដោយកាំបិតដ៏មុត ម្ចាស់បុណ្ណៈ តើអ្នកនឹង
 ប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះដូចម្តេចទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិន
 បើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាមរន្តជនបទ នឹងផ្តាច់ជីវិតខ្ញុំព្រះអង្គដោយ
 កាំបិតដ៏មុតមែន ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះ យ៉ាងនេះថា ពួក
 សាវ័ករបស់ព្រះមានព្រះភាគ ជាទុក្ខ ធុញ្ញាទ្រាន់ ទ្រើមកាយនឹងជីវិត

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

សត្តហារកំ បរិយេស្សន្តំ នំ មេ ឥទំ អបរិយដ្ឋិយេវ
សត្តហារកំ លទ្ធន្តំ វិវេត្ត ភកកា ករិស្សតិ វិវេត្ត
សុតត ករិស្សតតិ ។

(២៣៨) សាធុ សាធុ បុណ្ណ សក្ខិស្សសិ ខេ ត្ថំ

បុណ្ណ ឥមំនា ទម្ភបសមេន សមណ្ឌកតោ សុនាប-
រន្តស្មី ជនបទេ វិហារតុំ យស្សនាទិ ត្ថំ បុណ្ណ កាលំ
មញ្ញាសតិ ។ អថខោ អាយស្ម បុណ្ណោ ភកកតោ
កាសតិ អភិទន្តិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភ-
កកត្ថំ អភិវទេត្វា បទក្ខណំ កត្វា សេនាសទំ សំ-
សាមេត្វា ពន្តបិវេមនាយ យេន សុនាបរន្តោ ជនបទោ
តេន ចារិកំ បក្កាមិ ។ អនុបុត្រេន ចារិកញ្ចរមា-
នោ យេន សុនាបរន្តោ ជនបទោ តទវសវិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

តែងស្វែងរក នូវគ្រឿងសស្ត្រា ជាគ្រឿងនាំបង់ទូរជីវិត អាត្មាអញ
 មិនបាច់ស្វែង រកនូវគ្រឿងសស្ត្រា ជាគ្រឿងនាំបង់ទូរជីវិតនោះទេ
 ស្រាប័កែបានមក បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តកង
 ហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គ នឹងប្រព្រឹត្តកងហេតុ
 នេះយ៉ាងនេះ ។

(២៣៨) មាលបណៈ ប្រវែពណាស់ហើយ មាលបណៈ អក
 ឯងប្រកបដោយការទូន្មានចិត្តនិងការរម្ងាប់ចិត្តនេះហើយ ទើបគួរនឹងទៅ
 កងសុនាមរន្តជនបទបាន មាលបណៈ ចូរអកសំគាស់នូវកាលគួរនឹងទៅ
 ឥឡូវនេះចុះ ។ គ្រានោះឯង ព្រះបណៈមានអាយុ ត្រេកអរ អនុមោ-
 ទនា ចំពោះភាសិត នៃព្រះមានព្រះភាគ ហើយត្រាកហាកអាសនៈ
 ថ្វាយបង្គំលាព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទេស្សិណ ហើយរៀបចំសេនាសនៈ
 រួចចាប់យកបាត្រនិងចីវរ និងមន្តទៅកាន់ពារិក កងសុនាមរន្តជនបទ ។
 លុះនិមន្តទៅកាន់ពារិកតាមលំដាប់ ក៏បានដល់សុនាមរន្តជនបទនោះ ។

សឡាយភវន្តស្ស បុណ្ណាវទសុត្តេ បុណ្ណស្ស បរិនិព្វានំ

(២៣៧) តទ្រុ តុទំ អាយស្មា បុណ្ណា សុបា-
 បរន្តស្មី ជនបទេ វិហារតិ ។ អថខោ អាយស្មា បុណ្ណា
 តេនេវន្តវស្សេន បញ្ចមត្តានិ ឧបាសកសតានិ បដិ-
 ទេសេសិ^(១) តេនេវន្តវស្សេន បញ្ចមត្តានិ ឧបាសកា-
 សតានិ បដិទេសេសិ តេនេវន្តវស្សេន តិស្សោ វិជ្ជា
 សប្បាកាសិ ។ អថខោ អាយស្មា បុណ្ណាន អបរេន
 សមយេន បរិនិព្វាយិ ។ អថខោ សម្មហុលា ភិក្ខុ
 យេន ភកវា តេនបសង្កមីសុ ឧបសង្កមីត្វា ភកវន្តិ
 អភវាទេត្វា ឯកមន្តិ និសីទីសុ ។ ឯកមន្តិ និសីទ្ធា
 ខោ តេ ភិក្ខុ ភកវន្តិ ឯតទេវេច្ឆិ យោ សោ ភន្តេ
 បុណ្ណា នាម កុលបុត្តោ ភកវតា សង្ខត្តេន ឡិវា-
 ទេន ឡិវទិតោ សោ កាលកតោ តស្ស កា តតិ
 កោ អភិសម្បវាយោតិ ។

១ ឧ. បដិបទេសិ ។ ម. បដិវេទេសិ ។

សឡាយតនវិគ្គ បណ្តោវាទសូត្រ បរិនិព្វាននៃព្រះបុណ្ណៈ

(២៣៧) ពួកថា ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ គង់នៅក្នុងសុខាបរនិ-

ជនបទនោះ ។ គ្រានោះឯង ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ បានទូន្មានពួក

ឧបាសកប្រមាណ ៥០០ ខាងក្នុងវស្សានោះ បានទូន្មានពួកឧបាសិកា

ប្រមាណ ៥០០ ខាងក្នុងវស្សានោះ ហើយលោកបានធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់

នូវវិជ្ជា ៣ ខាងក្នុងវស្សានោះដែរ ។ លំដាប់នោះ ព្រះបុណ្ណៈ

មានអាយុ ក៏បរិនិព្វានទៅ ក្នុងសម័យខាងក្រោយ ។ គ្រានោះ

ឯង ភិក្ខុជាច្រើនរូប ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់

ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុ

ទាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលព្រះមាន

ព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កុលបុត្រឈ្មោះបុណ្ណៈ

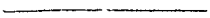
ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទូន្មានដោយឧវាទសេន្ទប លោកធ្វើមរណ-

កាលទៅហើយ គតិរបស់លោកដូចម្តេច បរលោកដូចម្តេចទៅ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

(២២០) បណ្ឌិតោ ភិក្ខុវេ បុណ្ណោ កុលបុត្តោ
 បច្ចុទានំ ធម្មស្សនុធម្មំ ន ច មំ ធម្មាធិការណំ
 វិហោវេសំ បរិនិព្វិតោ ភិក្ខុវេ បុណ្ណោ កុលបុត្តោតិ ។
 ឥនមវោច ភក្កវា អត្តមជា តេ ភិក្ខុ ភក្កវតោ
 ភាសិតំ អភិន្ននំ ។

បុណ្ណោវាទសុត្តំ ពតិយំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

(២៤០) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 កុលបុត្រឈ្មោះបណ្ណៈជាបណ្ឌិត បានប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏សមគួរដល់នវលោ-
 កុតរធម៌ ទាំងមិនបានញ៉ាំងតថាគតឲ្យលំបាកព្រោះធម៌ជាហេតុ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ កុលបុត្រឈ្មោះបណ្ណៈ បរិនិព្វានហើយ ។ លុះព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រេក
 អរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ បុណ្ណារាជសូត្រ ទី ៣ ។

បត្រា វិទ្យាសាស្ត្រ

(២៤០) ឃ្លា សុខ ។ ឃ្លា សមយំ កករា

សាវត្ថុយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-

រាមេ ។ អថខោ មហាបជាបតិ កោតមិ បញ្ចមត្តេហិ

កិក្ខុនិសតេហិ សុទ្ធំ យេន កករា តេនុមសង្កមិ

ឧបសង្កមិតា កករន្តិ អភិវាទេតា ឃ្លាមន្តិ អដ្ឋាសិ ។

ឃ្លាមន្តិ វិតា ខោ មហាបជាបតិ កោតមិ កករន្តិ

ឃ្លាទរោច ឡិទតុ កន្តេ កករា កិក្ខុនិយោ អនុសា-

សតុ កន្តេ កករា កិក្ខុនិយោ ករោតុ កន្តេ កករា

កិក្ខុនិយោ ធម្មកថន្តិ ។

(២៤២) តេន ខោ បន សមយេន ថេរា

កិក្ខុ កិក្ខុនិយោ ឡិទតុ បរិយាយេន ។ អា-

យស្មា បន នន្តកោ ន ស្មតិ កិក្ខុនិយោ ឡិទតុ

ឥន្ទ្រកោវិទសូត្រ ទី ៤

(២៤១) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី

ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ លំដាប់នោះ ព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី

ព្រមទាំងភិក្ខុនី ប្រមាណប្រាំរយរូប នាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមាន

ព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយបិត

នៅក្នុងទីដីសមគួរ ។ លុះព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី បិតនៅ

ក្នុងទីដីសមគួរហើយ បានក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទូន្មានពួកភិក្ខុនី

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រៀនប្រដៅពួក

ភិក្ខុនី បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើនូវធម្មិកថា

ដល់ពួកភិក្ខុនី ។

(២៤២) ក្នុងសម័យនោះឯង ពួកភិក្ខុជាថេរៈតែងទូន្មានពួកភិក្ខុនី

តាមវេទ ។ ។ ចំណែកនន្ទកៈមានអាយុ មិនចង់ទូន្មានពួកភិក្ខុនី

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

បរិយាយេន ។ អថខោ ភកកា អាយស្មន្តិ អាណន្តិ
 អាមន្តេសិ កស្សុ នុ ខោ អាណន្ត អជ្ឈ បរិយាយោ
 ភិក្ខុនិយោ ឡិវទិតុំ បរិយាយេនាតិ ។ សព្វោហេវ កន្តេ
 កតោ បរិយាយោ ^(១) ភិក្ខុនិយោ ឡិវទិតុំ បរិយា-
 យេន អយំ កន្តេ អាយស្មា នន្ទកោ ន ឥច្ឆតិ
 ភិក្ខុនិយោ ឡិវទិតុំ បរិយាយេនាតិ ។ អថខោ ភកកា
 អាយស្មន្តិ នន្ទកំ អាមន្តេសិ ឡិវទិ នន្ទក ភិក្ខុនិយោ
 អនុសាស នន្ទក ភិក្ខុនិយោ ករោហិតំ ព្រាហ្មណ
 ភិក្ខុនិយោ ធម្មកថន្តិ ។ ឯវម្ពន្តេតិ ខោ ^(២) អាយស្មា
 នន្ទកោ ភកកតោ បដិស្សត្វា បុត្តាណាសមយំ និវា-
 សេត្វា បត្តិចរិមាទាយ សាវត្តំ បណ្ណាយ ចារិសិ ។
 សាវត្តយំ បណ្ណាយ ចរិត្វា បច្ឆាកត្តំ បណ្ណាចា-
 តប្បដិកតោ អត្តទុតិយា យេន រាជកា រាមោ
 តេនុបសន្តិមិ ។ អទ្ធិសាស្សំ ខោ តា ភិក្ខុនិយោ
 អាយស្មន្តិ នន្ទកំ ទ្វរតោវ អាគច្ឆន្តិ ទិស្មាន អា-
 សនំ បញ្ហាបេត្តំ ឧទកក្សា ចាទានំ ឧបដ្ឋបេស្សំ ។

១ ឧ. ឧត្តរស្ស កន្តេ បរិយាយោ ។ ២ ឧ. ខោ សោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

តាមវេនឡើយ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រះអានន្តមាន
 អាយុមកថា ម្ចាស់អានន្ត ថ្ងៃនេះ ជាវេនភិក្ខុណាហ្ន៎ ដែលត្រូវឱ្យទុកទេ
 ពួកភិក្ខុនីតាមវេន ។ ព្រះអានន្តក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ភិក្ខុទាំងអស់ បានធ្វើវេន ដើម្បីទូន្មានពួកភិក្ខុនី តាមវេន ។ ហើយ
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នន្ទកៈមានអាយុនេះ មិនចង់ទូន្មានពួកភិក្ខុនីតាម
 វេនទេ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅនន្ទកៈមានអាយុ
 មកថា ម្ចាស់នន្ទកៈ អ្នកចូរទូន្មានពួកភិក្ខុនី ម្ចាស់នន្ទកៈ អ្នកចូរប្រៀន
 ប្រដៅពួកភិក្ខុនី ម្ចាស់ប្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរធ្វើនូវធម៌មកថា ដល់ពួកភិក្ខុនី ។
 នន្ទកៈមានអាយុ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា
 ព្រះអង្គ ហើយស្ងៀកស្ងៀមប្រដាប់បាត្រនិងចីវរ ក្នុងបុព្វណ្ណសម័យ
 ចូលទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថី ដើម្បីបិណ្ឌបាត ។ លុះត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាត
 ក្នុងក្រុងសាវត្ថីហើយ ត្រឡប់មកពីបិណ្ឌបាតវិញ ក្នុងវេលាក្រោយ
 ភត្ត មានខ្លួនជាតំរប់ពីរ គឺមានភ្នំពីរនាក់ ចូលទៅកាន់រាជសាលា ។
 ពួកភិក្ខុនីទាំងនោះ បានឃើញនន្ទកៈមានអាយុ មកអំពីចម្ងាយ លុះ
 ឃើញហើយ ក៏ត្រាលអាសនៈ គំកល់ទឹកសម្រាប់លាងព្រះបាទ ។

សឡាយតនវគ្គស្ស នន្តរោវាទសុត្តេ ភិក្ខុនិទាវទតានំ

និស័ទិ ខោ អាយស្មា នន្តរោ បញ្ចត្ត អាសនេ
 និសដ្ឋ ចានេ មក្កាលេសិ ។ តាបិ ខោ ភិក្ខុ-
 និយោ អាយស្មន្តិ នន្តកិំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តិ
 និស័ទិស្ស ។

(២៤៣) ឯកមន្តិ និសិដ្ឋា ខោ តា ភិក្ខុនិ-

យោ អាយស្មា នន្តរោ ឯតទរោច បដិប្បត្តកថា
 ខោ ភតិទិយោ ភវិស្សតិ តត្ថ អាជានន្តិភិ អាជា-
 នាមាតិស្ស វេទនិយំ ន អាជានន្តិភិ ន អាជានា-
 មាតិស្ស វេទនិយំ យស្សា វា បនស្ស កង្ខា វា
 វិមតិ វា អហមេវ តត្ថ បដិប្បត្តតោ ឥទិ កន្តេ
 កមិំ ឥមស្ស ក្យត្តោតិ ។ ឯត្តកេនបិ មយំ កន្តេ
 អយ្យស្ស នន្តកស្ស អត្តមនា អភិនន្តាម^(១) យន្តោ
 អយ្យោ នន្តរោ បវាវេតិ ។

១ ឧ. ម. អភិវេទ ។

សឡាយតនវគ្គ នន្តរោវាទសូត្រ ការឲ្យឡាវទនិលភិក្ខុនី

នន្តរោវាទនាយុអន្តរាយុលើអាសនៈ ដែលគេក្រាលទុកហើយ លុះ
អន្តរាយុសិប ទើបលាងជើង ។ ភិក្ខុនីទាំងនោះថ្វាយបង្គំនន្តរោវាទនាយុ
ហើយអន្តរាយុក្នុងទីសមគួរ ។

(២៤៣) លុះភិក្ខុនីទាំងនោះ អន្តរាយុក្នុងទីសមគួរហើយ នន្តរោវាទ

មានអាយុ បាននិយាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ តទៅមុខ
បើមានពាក្យគេសាកសួរ បើពួកភិក្ខុនីដឹងច្បាស់ក្នុងប្រសាសនៈនោះ គប្បី
ឆ្លើយថា ពួកយើងដឹង បើមិនដឹងទេ គប្បីឆ្លើយថា ពួកយើងមិនដឹងទេ
មួយទៀត ភិក្ខុនីណាមានសេចក្តីសង្ស័យឬឆ្លើងឆ្លល់ ភិក្ខុនីនោះគប្បី
សួរយើងក្នុងប្រសាសនៈចុះថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ពាក្យនេះដូចម្តេច
សេចក្តីអធិប្បាយរបស់ពាក្យនេះដូចម្តេច ។ ពួកភិក្ខុនីតបថា បពិត្រ
លោកដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់នន្តរោវាទ បរាណាយើង ដោយពាក្យណា
ពួកយើងមានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះលោកម្ចាស់នន្តរោវាទដោយពាក្យ
មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពោសកំ

(២២២) នំ កី មញ្ញាជ កតិណិយោ ចក្កុ និច្ចំ វា
អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ យម្បណានិច្ចំ ទុក្ខំ វា
តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យម្បណានិច្ចំ
ទុក្ខំ វិបរណាមធម្មំ កល្យ ទុ នំ សមនុបស្សិតិ
ឯនំ មម ឯសោហាមស្មំ ឯសោ^(១) មេ អត្តាតិ ។
នោ ហេតិ កន្លេ ។ នំ កី មញ្ញាជ កតិណិយោ សោតិ
និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ បេ ។ យានិ
និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ បេ ។ ជិហ្គា និច្ចា
វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្លេ ។ បេ ។ កាយោ
និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្លេ ។ បេ ។ ម.
នោ និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្លេ ។ យម្ប-
ណានិច្ចំ ទុក្ខំ វា នំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។

១ ។ សោ ឯវំ សព្វត្ថ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្តសកៈ

(២៤៤) នន្ទកៈភិក្ខុស្ករថា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាង
សំគាល់នូវសេចក្តីនោះដូចម្តេច ចក្ខុទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ
លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។
របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ
មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ន្ទៈរបស់
អញ ន្ទៈជាអញ ន្ទៈជាខ្លួនអញដូច្នោះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាង
នោះទេ លោកម្ចាស់ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តី
នោះដូចម្តេច ត្រចៀកទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់
។ បេ ។ ច្រមុះទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
អណ្តាតទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ កាយ
ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ចិត្តទៀងឬ
មិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះរបស់ណាដែលមិន
ទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។

សម្បទានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរណាមធម្មំ កល្យំ ទុំ តំ

សមនុបស្ស័តុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ
 អត្តាតំ ។ នោ ហេតំ កន្លេ ។ តំ កីស្ស ហេតុ ។
 បុត្រោ នោ ហេតំ កន្លេ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 សុទ្ធិដ្ឋំ ឥតិបមេ ធន អជ្ឈតិកា អាយតនា អ-
 និច្ចាតិ ។ សាធុ សាធុ កតិជិយោ ឯវិ ហេតំ កតិជិ-
 យោ ហោតិ អរិយស្សាវកស្ស យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញា-
 យ បស្សតោ ។

[២២៥] តំ កី មញ្ញប កតិជិយោ រូបា និច្ចា

វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ
 ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ
 ទុក្ខំ វិបរណាមធម្មំ កល្យំ ទុំ តំ សមនុបស្ស័តុំ
 ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតំ ។
 នោ ហេតំ កន្លេ ។ តំ កី មញ្ញប កតិជិយោ
 សុទ្ធា និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្លេ ។ បេ ។

សឡាយតនវគ្គ នន្តរោវាទសូត្រ អាយតនៈខាងក្រៅ

របស់ណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរ
 យល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ន្ទ្រះរបស់អញ ន្ទ្រះជាអញ ន្ទ្រះជាខ្លួនអញ
 ដូច្នោះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។
 សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុង
 កាលមុន ពួកយើងបានឃើញតាមពិតនូវសេចក្តីន្ទ្រះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រ-
 ពៃថា អាយតនៈខាងក្នុងទាំងប្រាំមួយនេះ មិនទៀងទេ ។ ម្នាលនាង
 ទាំងឡាយ ប្រពៃណាស់ហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីន្ទ្រះ
 អរិយសាវ័ក ក៏ឃើញដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនោះដែរ ។

[២២៥] ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ

ដូចម្តេច ប្រទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះ
 របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ របស់នោះជាទុក្ខ
 លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រ-
 ប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ន្ទ្រះរបស់អញ ន្ទ្រះជា
 អញ ន្ទ្រះជាខ្លួនអញដូច្នោះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ
 លោកម្ចាស់ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច សំឡេងទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានំ

កន្លា និទ្ធា វា អនិទ្ធា វាតិ ។ អនិទ្ធា
 កន្លេ ។ បេ ។ រសា និទ្ធា វា អនិទ្ធា វាតិ ។
 អនិទ្ធា កន្លេ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្តា និទ្ធា វា អនិទ្ធា
 វាតិ ។ អនិទ្ធា កន្លេ ។ បេ ។ ធម្មា និទ្ធា វា អនិទ្ធា
 វាតិ ។ អនិទ្ធា កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា
 តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ
 វិបរណាមធម្មំ កល្យំ ទុ តំ សមនុបស្សិតំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ឆោ ហេតិ
 កន្លេ ។ តំ កិស្សំ ហេតុ ។ បុត្រោ ឆោ ហេតិ^(១)
 កន្លេ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ឥតិបមេ
 ធាតាហិវា អាយតនា អនិទ្ធាតិ ។ សាទុ សាទុ
 កតិនិយោ ឯវំ ហេតិ កតិនិយោ ហោតិ អរិយស្សា-
 វកិស្សំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

១ ម. ឯតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិយណ្ណសកៈ

ក្នុងទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ រសទៀង
 ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ដោយដ្ឋានទៀងឬមិន
 ទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ធម្មារម្មណ៍ទៀងឬមិន
 ទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាមិនទៀង
 របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។
 របស់ណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរ
 យល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ
 ដូច្នោះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។
 សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុង
 កាលមុន ពួកយើងបានឃើញតាមពិតនូវសេចក្តីនុ៎ះដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ
 អាយតនៈខាងក្រៅទាំង ៦ នេះ មិនទៀងទេ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ
 ប្រពៃណាស់ហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីនុ៎ះ អរិយសាវ័ក
 ក៏ឃើញដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិត យ៉ាងនោះដែរ ។

សម្មាយតនវិគ្គស្ស នន្តរោវាទសុត្តេ វិញ្ញាណកាយ

[២៤៦] តំ កី មញ្ញុ ភគិនិយោ ចក្កវិញ្ញាណំ
និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ
ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ
ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កកល្យំ ទុ តំ សមនុបស្ស័ត្តំ ឯតំ
មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ លោ ហេតំ
កន្លេ ។ តំ កី មញ្ញុ ភគិនិយោ សោតវិញ្ញាណំ
និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ មេ ។
យានវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ
។ មេ ។ ជិវ្ហវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ
កន្លេ ។ មេ ។ កាយវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ
វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ មេ ។ មនោវិញ្ញាណំ និច្ចំ
វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ
ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យម្ប-
នានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កកល្យំ ទុ តំ សមនុ-
បស្ស័ត្តំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។

សឡាយតនវិគ្គ ឧទ្ទកោវាទសូត្រ វិញ្ញាណកាយ

(២៤៦) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ
ដូចម្តេច ចក្ខុវិញ្ញាណ ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោក
ម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។
របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ
មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ន្ទៈ
របស់អញ ន្ទៈជាអញ ន្ទៈជាខ្លួនអញដូច្នោះដែរឬ ។ មិនគួរយល់
ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពួកនាង
សំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច សោតវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ឃានវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ជីវ្ហវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិន
ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ
ឬជាសុខ ។ របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិន
ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់
នោះថា ន្ទៈជារបស់អញ ន្ទៈជាអញ ន្ទៈជាខ្លួនអញដូច្នោះដែរឬ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កានំ

នោ ហេតំ កន្លៃ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ បុត្រោ
 នោ ហេតំ កន្លៃ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋិ
 តតិមមេ ធ វិញ្ញាណកាយា អនិច្ចាតិ ។ សាធុ
 សាធុ កតិទិយោ ឃីវំ ហេតំ កតិទិយោ ហោតិ
 អរិយស្សាវកស្ស យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

(២៤៧) សេយ្យថាបិ កតិទិយោ តេលប្បទីបស្ស

ណាយតោ តេលម្បិ អនិច្ចំ វិបវណាមធម្មំ វដ្តិបិ
 អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា អត្ថិបិ អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា
 អាភាបិ អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា ។ យោ នុ ខោ
 កតិទិយោ ឃីវំ វទេយ្យ អមុស្ស តេលប្បទីបស្ស
 ណាយតោ តេលម្បិ អនិច្ចំ វិបវណាមធម្មំ វដ្តិបិ
 អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា អត្ថិបិ អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា
 យា ធ ខុស្ស អាភា សា និច្ចា ធុវា សស្សតា
 អវិបវណាមធម្មាតិ សម្មា នុ ខោ សោ កតិទិយោ
 វទិមានោ វទេយ្យាតិ ។ នោ ហេតំ កន្លៃ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបិសណ្ណសកៈ

មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនេះទេ លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះ
 ហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាលមុន ពួកយើង
 បានឃើញតាមពិតនូវសេចក្តីនេះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃថា វិញ្ញាណ-
 កាយទាំង ៦ នេះ មិនទៀងទេ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រពៃណាស់
 ហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះអរិយសាវ័កក៏ឃើញដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិត យ៉ាងនោះដែរ ។

(២២៧) ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីប្រៀបថា ប្រទីប
 ពេញដោយប្រេងកំពុងឆេះ ប្រេងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា ប្រឆេះក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា អណ្តាត
 ភ្លើងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ពន្លឺក៏មិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជនណានិយាយ
 យ៉ាងនេះថា ប្រទីបពេញដោយប្រេងឯណោះកំពុងឆេះ ប្រេងក៏មិន
 ទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រឆេះក៏មិនទៀង មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា អណ្តាតភ្លើងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា ពន្លឺណាបស់ប្រទីបនោះ ពន្លឺនោះទើបទៀងទាត់ បិតថេរ
 មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជននោះឈ្មោះ
 ថា និយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។ ការនិយាយនេះមិនត្រូវទេ លោកម្ចាស់ ។

សឡាយតនវិគ្គស្ស នន្តរោវាទសុត្តេ វេទនាខន្តោ

តំ កិស្ស ហេតុ ។ អមុស្ស ហិ កន្លេ តេលប្បដិ-
 បស្ស ឈាយតោ តេលម្បំ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ វដិច្ចំ
 អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា អច្ចុបំ អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា
 បតេវស្ស អាភា អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មានិ ។

(២២៨) ឯវមេវ ខោ ភកិណិយោ យោ នុ ខោ

ឯវំ វទេយ្យ ធិ ខោមេ អជ្ឈតិកា អាយតនា

អនិច្ចា យញ្ច ខោ អជ្ឈតិកេ អាយតនេ បដិច្ច ប-

ដិសំវេទេមិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តំ និច្ចំ

ធាវំ សស្សតំ អវិបរិណាមធម្មនិ សម្មា នុ ខោ សោ

ភកិណិយោ វទេមាណោ វទេយ្យានិ ។ ធា ហេតុំ កន្លេ ។

សឡាយតនវិញ្ញ ឥន្ទ្រពោរាទស្សត្រ វេទនាទន្ទ

ពាក្យនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា
 ប្រទេសពេញដោយប្រេងឯណោះ កំពុងតែឆេះ ប្រេងក៏មិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រឆេះក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា អណ្តាតភ្លើងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា
 ចាំបាច់និយាយទៅថ្វី ដល់ទៅពន្លឺរបស់ប្រទេសនោះ ដែលជាប់មិន
 ទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

(២៤៨) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះក៏ដូច្នោះដែរ ជនណា

និយាយយ៉ាងនេះថា អាយតនៈខាងក្នុងប្រាំមួយនេះ មិនទៀង អាត្មា
 អញទទួលដឹងអារម្មណ៍ណា ជាសុខ ឬជាទុក្ខ ឬមិនទុក្ខមិនសុខ
 ព្រោះអាស្រ័យអាយតនៈខាងក្នុង អារម្មណ៍នោះទៀងទាត់ បិតថេរ មិន
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជននោះឈ្មោះថា
 និយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។ ការនិយាយនេះមិនត្រឹមត្រូវទេ លោកម្ចាស់ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

តំ កិស្សំ ហេតុ ។ តដ្ឋំ តដ្ឋំ កន្លេ បត្តយំ
 បដិច្ច តដ្ឋា តដ្ឋា វេទនា ឧប្បជ្ឈតិ^(១) តដ្ឋស្ស
 តដ្ឋស្ស បត្តយស្ស និរោធា តដ្ឋា តដ្ឋា វេទនា
 និរុជ្ឈតិ^(២) ។ សាធុ សាធុ កតិនិយោ ឃំ
 ហេតិ កតិនិយោ ហោតិ អរិយស្សាវកស្ស យជាភូតិ
 សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

(២២៧) សេយ្យថាបិ កតិនិយោ មហតោ វុត្តស្ស
 តិដ្ឋតោ សារវតោ មូលម្បិ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ
 ខន្ធាបិ អនិច្ចោ វិបរិណាមធម្មោ សាខាបលាសម្បិ អ-
 និច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ នាយាបិ អនិច្ចោ វិបរិណាមធម្មោ ។
 យោ នុ ខោ កតិនិយោ ឃំ វទេយ្យ អមុស្ស មហា-
 តោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ មូលម្បិ អនិច្ចំ
 វិបរិណាមធម្មំ ខន្ធាបិ អនិច្ចោ វិបរិណាមធម្មោ

១ ឧ. ឧប្បជ្ឈតិ ។ ២ ឧ. និរុជ្ឈតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

ពាក្យនោះមិនត្រឹមត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះ
 ថា វេទនាដែលកើត អំពីអាយតនៈខាងក្នុងនោះៗ តែងកើតឡើង
 ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យ ដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្នុងនោះៗ វេទនា
 ដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្នុងនោះៗ តែងរលត់ទៅ ព្រោះរលត់នៃ
 បច្ច័យដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្នុងនោះៗ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ
 ប្រពៃណាស់ហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះ អរិយសាវ័ក
 ក៏ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

(២៤៧) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាឈើធំ មានខ្លឹម
 កំពុងឈរនៅ ឫសក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើម
 ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា មែកនិងសន្លឹកក៏មិនទៀង
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ស្រមោលក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រ-
 ប្រួលជាធម្មតា ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជនណានិយាយយ៉ាងនេះថា
 ឈើធំឯណោះមានខ្លឹម កំពុងឈរនៅ ឫសក៏មិនទៀង មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើមក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា

សឡាយភវិត្តស្ស នន្តរោវាទសុត្តេ ពាហិកយភនាទិ

សាខាបលាសម្មិ អនិច្ចំ វិបរណាមធម្មំ យោ ច ខុស្ស
 នាយោ សា អនិច្ចា ធុរា សស្សតា អវិបរណាមធម្មាតិ
 សម្មា នុ ខោ សោ ភគិនិយោ វេទមាណោ វេទេយ្យ-
 តិ ។ នោ ហេតិ ភន្តេ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អ-
 ម្មស្ស ហិ ភន្តេ មហាតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវ-
 តោ មូលម្មិ អនិច្ចំ វិបរណាមធម្មំ ខន្ធមិ អនិច្ចោ
 វិបរណាមធម្មា សាខាបលាសម្មិ អនិច្ចំ វិបរណាម-
 ធម្មំ បតេវស្ស នាយោ អនិច្ចា វិបរណាមធម្មាតិ ។

[២៩០] ឃីវេវ ខោ ភគិនិយោ យោ នុ ខោ
 ឃីវំ វេទេយ្យ ច ខោមេ ពាហិក អាយតនា អនិច្ចា
 យញ្ច ខោ ពាហិវេ អាយតនេ បដិច្ច បដិសំវេទេមិ
 សុខំ វា នុក្កំ វា អនុក្កមសុខំ វា តំ និច្ចំ ធុរំ

សឡាយតនវត្ត នន្តរោវាទសូត្រ អាយតនៈខាងក្រៅ

មែកនិងសន្លឹកក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ស្រមោល
 ណា របស់ឈើនោះ ស្រមោលនោះទៀងទាត់ បិតថេរ មិនមាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា អ្នកនោះ ឈ្មោះថានិយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។
 ការនិយាយនេះមិនត្រូវទេ លោកម្ចាស់ ។ ការនិយាយនោះមិនត្រូវ
 ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ឈើធំ
 ឯណោះមានខ្លឹម កំពុងឈរនៅ ឫសក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា ដើមក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា មែកនិង
 សន្លឹកក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ចាំបាច់និយាយទៅថ្វី
 ដល់ស្រមោលរបស់ឈើនោះ ដែលជាប់របស់មិនទៀង មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

(២៥០) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ
 ជនណានិយាយយ៉ាងនេះថា អាយតនៈខាងក្រៅប្រាំមួយនេះ មិនទៀង
 អាត្មាអញអាស្រ័យអាយតនៈខាងក្រៅហើយ ទទួលដឹងការម្ស្នាក់ណា
 ជាសុខ ឬជាទុក ឬមិនមែនទុកមិនមែនសុខ ការម្ស្នាក់នោះទៀងទាត់

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

សស្សតិ អរិយវណ្ណាមធម្មនិ សម្មា នុ ខោ សោ ក-
 តិនិយោ វេទមាដោ វេទេយ្យតិ ។ ដោ ហេតិ កន្លេ ។
 តិ កិស្ស ហេតុ ។ តជំ តជំ កន្លេ បច្ចយំ បដិច្ច
 តជ្ជា តជ្ជា វេទនា ឧប្បជ្ជតិ តជ្ជស្ស តជ្ជស្ស បច្ច-
 យស្ស និរោតា តជ្ជា តជ្ជា វេទនា និរុជ្ឈតិ ។
 សាធុ សាធុ ភតិនិយោ ឃី ហេតិ ភតិនិយោ ហោតិ
 អរិយស្សវកស្ស យថាភូតិ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

(២៩០) សេយ្យថាបិ ភតិនិយោ ទក្ខោ តោយា-

តកោ វា តោយាតកន្លេវាសី វា តារី វិជិត្តា តិឡោន
 តោវិកន្តនេន តារី វិកន្តេយ្យ អនុបហត្ថ អន្តរំ
 មិសកាយំ អនុបហត្ថ ពាហិរំ ចម្មកាយំ យំ
 យទេវ តត្ថ អន្តរា វិលិមិសិ^(១) អន្តរា នហារូ
 អន្តរា ពាទ្ធិនំ តិ តទេវ តិឡោន តោវិកន្ត-
 នេន សញ្ញន្តេយ្យ សន្តន្តេយ្យ សម្មវិកន្តេយ្យ
 សញ្ញនិគ្គា សន្តនិគ្គា សម្មវិកនិគ្គា វិជុនិគ្គា ពាហិរំ
 ចម្មកាយំ តទេវ ចម្មេន តិ តារី បដិច្ចាទេត្តា

១. វិលិមិ ។ ម. វិលិមិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

បិតថេរ មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្នាលនាងទាំងឡាយ
 ជននោះឈ្មោះថានិយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។ បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន
 ការនិយាយនៃមិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុ
 អ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា វេទនាដែលកើតអំពីអាយតនៈ
 ខាងក្រៅនោះ ។ តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យដែលកើតអំពី
 អាយតនៈខាងក្រៅនោះ ។ វេទនាដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្រៅនោះ ។
 លេត់ទៅវិញ ព្រោះលេត់បច្ច័យដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្រៅនោះ ។
 ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រវត្តនាស ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះ
 អរិយសាវ័ក ក៏ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវត្ត យ៉ាង
 នោះដែរ ។

(២៥១) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាបុរសអ្នកសម្លាប់គោ
 ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោដែលប្រសប់ សម្លាប់នូវមេគោ ហើយពន្លះ
 នូវមេគោដោយកាំបិតសម្រាប់ការគោដ៏មុត មិនឲ្យខូចសាច់ខាងក្នុង មិន
 ឲ្យខូចស្បែកខាងក្រៅ បណ្តាវត្ថុទាំងនោះ វត្ថុណា ។ គឺសាច់រាវខាង
 ក្នុងក៏ សរសៃខាងក្នុងក៏ ចំណង់ខាងក្នុងក៏ ក៏ការពន្លះកាត់យកវត្ថុ
 នោះ ។ ដោយកាំបិតសម្រាប់ការគោដ៏មុត លុះការពន្លះកាត់រួចហើយ
 ក៏បកយកស្បែកខាងក្រៅ មកគ្របមេគោដោយស្បែកនោះវិញដែល

សឡាយភវិត្តស្ស នន្តរោវាទសុត្តេ គោយាភកោបមា

ឃី វទេយ្យ តថេវាយំ ការី សំយុត្តា ឥមំនា
 ចម្មេនាតិ សម្មា នុ ខោ សោ ភតិជិយោ
 វទមាណោ វទេយ្យាតិ ។ នោ ហេតំ ភន្តេ ។ តំ
 កិស្សុ ហេតុ ។ អស្ស ហិ ភន្តេ ធន្តោ គោ-
 យាភកោ វា គោយាភកន្តេវាសី វា ការី វជិត្តា
 តិណ្ណោន ការីកន្តនេន ការី វិកន្តេយ្យ អនុបហច្ច
 អន្តរំ មិសកាយំ អនុបហច្ច ពាហិរំ ចម្មកាយំ យំ
 យនេវ តត្ថ អន្តរា វិលមិសំ អន្តរា នហារ្យ អន្តរា
 ពន្ធនំ តំ តនេវ តិណ្ណោន ការីកន្តនេន សញ្ញន្តេយ្យ
 សង្កន្តេយ្យ សម្មវិកន្តេយ្យ សញ្ញនិត្តា សង្កនិត្តា
 សម្មវិកនិត្តា វិជ្ជនិត្តា ពាហិរំ ចម្មកាយំ តេនេវ
 ចម្មេន តំ ការី ចជិត្តានេត្តា កិញ្ចាបិ សោ ឃី
 វទេយ្យ តថេវាយំ ការី សំយុត្តា ឥមំនា ចម្មេនាតិ
 អថខោ សា ការី វិសំយុត្តា តេនេវ ចម្មេន ។

សឡាយតនវគ្គ ឧន្ទកោវិទសូត្រ ឧបមាដោយអ្នកសម្លាប់គោ

ហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា មេគោនេះ នៅមានវិស្វកដូចមុនដដែល
 ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជននោះ ឈ្មោះថានិយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។
 ចតិគ្រលោកម្ចាស់ ការនិយាយនោះមិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះមិន
 ត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ចតិគ្រលោកម្ចាស់ដឹងច្រើន ព្រោះថា បុរស
 អ្នកសម្លាប់គោ ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោឯណោះដែលប្រសប់ បាន
 សម្លាប់នូវមេគោ ហើយអារនូវមេគោដោយកាំបិតសម្រាប់អារគោដ៏មុត
 មិនឲ្យខូចសាច់ខាងក្នុង មិនឲ្យខូចវិស្វកខាងក្រៅ បណ្តាវត្ថុទាំងនោះ
 វត្ថុណា ។ គឺសាច់វាវាខាងក្នុងក៏ សរវិសខាងក្នុងក៏ ចំណង់ខាងក្នុងក៏
 ក៏អារពន្លះកាត់យកវត្ថុនោះ ។ ដោយកាំបិតសម្រាប់អារគោដ៏មុត លុះ
 អារពន្លះកាត់រួចហើយ ក៏បកយកវិស្វកខាងក្រៅ មកគ្របមេគោនោះ
 ដោយវិស្វកនោះវិញដដែល ជននោះនិយាយយ៉ាងនេះថា មេគោ
 នេះនៅមានវិស្វកដូចមុនដដែល ដូច្នេះក៏ពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែមេគោ
 នោះ ប្រាសចាកវិស្វកនោះហើយដោយប្រាកដ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

(២៥២) ឧបមា ខោ មេ អយំ ភគវិនិយោ កតា
 អន្តស្ស វិញ្ញាបនាយ ។ អយមេវេត្ត អត្តោ ។ អន្តរោ
 មិសកាយោតិ ខោ ភគវិនិយោ ធន្នតំ អជ្ឈត្តិកានិ
 អាយតនានិ អធិវចនំ ។ ពាហិរោ ចម្មកាយោតិ ខោ
 ភគវិនិយោ ធន្នតំ ពាហិរានិ អាយតនានិ អធិវចនំ ។
 អន្តរោ វិលមិសំ អន្តរោ នហារុ អន្តរោ ពន្ធនន្តិ ខោ
 ភគវិនិយោ នន្តរកស្សតំ អធិវចនំ ។ តណ្ហំ តោវិ-
 កន្តនន្តិ ខោ ភគវិនិយោ អរិយោយេតិ បញ្ញាយ អធិ-
 វចនំ ។ យាយំ អរិយោ បញ្ញា អន្តរោ តិលេសំ អន្តរោ
 សញ្ញាជនំ អន្តរោ ពន្ធនំ សញ្ញន្តិ សម្មន្តិ
 សម្មវិកន្តតិ ។

(២៥៣) សត្ត ខោ ឥមេ ភគវិនិយោ ពោជ្ឈន្តិ
 យេសំ ភាវិតត្តា ពហុលកតត្តា ភិក្ខុ អាសវានំ ខ-
 យា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ទិដ្ឋវ ធម្ម-
 សយំ អភិញ្ញា សច្ចកត្តា ឧបសម្មវជ្ជ វិហារតិ ។
 កតមេ សត្ត ។ ឥន ភគវិនិយោ ភិក្ខុ សតិ-
 សមោជ្ឈន្តិ ភាវិតិ វិវេកនិស្សិតំ វិវាគនិស្សិតំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

(២៥២) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យទុបមាដែលយើងធ្វើហើយ
 នេះ ដើម្បីឲ្យពួកនាងដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីអធិប្បាយ ។ ឯសេចក្តីអធិ-
 ប្បាយក្នុងអាយតនៈខ្លះដូចតទៅនេះ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យថា
 សាច់ខាងក្នុងនេះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈខាងក្នុងប្រាំមួយ ។ ម្នាល
 នាងទាំងឡាយ ពាក្យថា ស្បែកខាងក្រៅនេះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈ
 ខាងក្រៅប្រាំមួយ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យថា សាច់ រាវ
 ខាងក្នុងក្តី សរសៃខាងក្នុងក្តី ចំណងខាងក្នុងក្តី ខ្លះជាឈ្មោះនៃ
 នន្ទិរាគ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យថា កាំបិតសម្រាប់ការភោ
 ជ័យមុតនេះ ជាឈ្មោះនៃប្រាជ្ញាជ័យប្រសើរ ។ ប្រាជ្ញាជ័យប្រសើរនេះ តែង
 ការព្វខ្លះកាត់កិលេសខាងក្នុង សំយោជនៈខាងក្នុង ចំណងខាងក្នុង ។

(២៥៣) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពោជ្ឈង្គទាំងប្រាំពីរនេះ ភិក្ខុ
 ណាចម្រើនហើយ ធ្វើឲ្យរឿយ ។ ហើយ ភិក្ខុនោះ រមែងអស់អាសវៈ
 ទាំងឡាយ ហើយគ្រាស៊ីដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បានដល់ដោយខ្លួនឯង
 ក្នុងបច្ចុប្បន្ន នូវចេតនាវិមុតិ បញ្ញាវិមុតិ ដែលមិនមានអាសវៈ សម្រេច
 សម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។ ពោជ្ឈង្គទាំង ៧ ដូចម្តេចខ្លះ ។
 ម្នាលនាងទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចម្រើននូវសតិសម្មាជ្ឈង្គ
 ដែលអាស្រ័យសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ អាស្រ័យសេចក្តីប្រាសចាកតម្រេក

សឡាយតនវិគ្គស្ស នន្ទកោវេសុត្តេ សត្តពោជ្ឈង្គា

និរោធនិស្សិតំ វេស្សន្តបរិណាមិ^(១) ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈ-
 ងំ កាវេតិ... វិរិយសម្ពោជ្ឈងំ កាវេតិ... បតិសម្ពោជ្ឈងំ
 កាវេតិ... បស្សន្តិសម្ពោជ្ឈងំ កាវេតិ... សមាធិសម្ពោ-
 ជ្ឈងំ កាវេតិ... ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈងំ កាវេតិ វិវេក-
 និស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វេស្សន្តបរិណា-
 មិ ។ ឥមេ ខោ ភក្ខិនិយោ សត្ត ពោជ្ឈង្គា យេសំ
 ការិតត្តា ពហុលកតតត្តា ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អ-
 នាសវំ ចេតាវិមត្តិ បញ្ញាវិមត្តិ ទិដ្ឋវ ធម្ម សយំ
 អភិញ្ញា សច្ចិកត្តា ឧបសម្បជ្ជ វិហារតីតិ ។

(២៥២) អថខោ អាយស្មា នន្ទកោ តា ភិក្ខុនិ-
 យោ ឥមិនា ឌីវានេន ឌីវនិត្តា ឧយ្យោជេសិ កច្ចថ
 ភក្ខិនិយោ កាលោតិ ។ អថខោ តា ភិក្ខុនិយោ

១ ឧ. ម, វេស្សន្តបរិណាមិ ។

សឡាយតនវិគ្គ ឆន្ទកោវិទសូត្រ ពោជ្ឈង្គប្រាជ្ញ

អាស្រ័យសេចក្តីលេត៍ ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តីលះបង់ ចម្រើននូវធម្មវិច-
យសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវវិរិយសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវបីតិសម្ពោជ្ឈង្គ...
ចម្រើននូវបស្សៈសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវសមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវ
ទេវភាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលអាស្រ័យសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ អាស្រ័យសេចក្តី
ប្រាសចាកតម្រេក អាស្រ័យសេចក្តីលេត៍ ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តី
លះបង់ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពោជ្ឈង្គទាំង ៧ នេះឯង ដែល
ភិក្ខុណាបានចម្រើន បានធ្វើឲ្យរឿយ ។ ហើយ ភិក្ខុនោះ រមែងអស់
អាសវៈទាំងឡាយ ហើយត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បានដល់ដោយ
ខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន នូវចេតនាវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ
សម្រេចសម្រាន្តនៅ ដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។

(២៥៤) លំដាប់នោះឯង ព្រះនន្ទកៈមានអាយុ ទូន្មានពួកភិក្ខុនី

នោះ ដោយទុកទេនេះហើយ ទើបបញ្ជូនទៅថា ម្នាលនាងទាំង
ឡាយ ចូរពួកនាងទៅចុះ ព្រោះកាលគួរហើយ ។ ទើបភិក្ខុនីទាំងនោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

អាយស្មតោ នន្ទកស្ស ភាសិតំ អភិទន្ទិត្វា អនុមោ-
 ទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា អាយស្មន្តំ នន្ទកំ អភិវាទេត្វា
 បទក្ខណំ កត្វា យេន ភកវា តេនុបសង្កម្មស្ស ឧប-
 សង្កម្មិត្វា ភកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋិស្ស ។ ឯក-
 មន្តំ បិតា ខោ តា ភិក្ខុនិយោ ភកវា ឯតទវេច កច្ច-
 ថ ភិក្ខុនិយោ កាលោតិ ។ អថខោ តា ភិក្ខុនិយោ
 ភកវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខណំ កត្វា បក្កម្មស្ស ។

[២៩៥] អថខោ ភកវា អនិប្បក្កណាស្ស តាស្ស

ភិក្ខុនិស្ស ភិក្ខុ អាមន្តេសិ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ
 តទហ្មោសថេ ហត្ថន្តេន ន ហោតិ តហ្ម-
 នោ ជនស្ស កត្វា វា វិមតិ វា ឧនោ ន
 ខោ ចនោ បណ្ណោ ន ខោ ចនោតិ អថខោ
 ឧនោ ចនោ ត្រេវ ហោតិ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្កៈ

គ្រេកអរអនុរោទនានូវភាសិតរបស់ព្រះនន្ទកៈមានអាយុ ហើយក៏ក្រោក

អំពីអាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះនន្ទកៈមានអាយុ ធ្វើប្រទេស្យណហើយ ចូល

ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះ

ភាគ ហើយបិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុនីទាំងនោះ បិតនៅក្នុង

ទីដ៏សមគួរហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ស្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់

ភិក្ខុនីទាំងឡាយ ចូរពួកនាងទៅចុះ ព្រោះកាលគួរហើយ ។ ទើបភិក្ខុនី

ទាំងនោះ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើព្រះទេស្យណហើយចេញទៅ ។

(២៥៥) កាលដែលភិក្ខុនីទាំងនោះ ចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ទើប

ព្រះមានព្រះភាគ ស្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ

ក្នុងវិថុទុបោសថទី ១២ ជនជាច្រើន រមែងមិនមានសេចក្តីសង្ស័យឬឆ្លើង

ឆ្ងល់ថា ព្រះចន្ទខ្លះ ឬព្រះចន្ទពេញដូច្នោះឡើយ រមែងចូលចិត្តថាព្រះចន្ទ

ខ្លះដោយពិត សេចក្តីនេះមានទុបមាយ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ

សឡាយភវត្តស្ស នន្តរោវាទសុត្តេ រាជិកាវម្មបសង្កម្មំ

តា^(១) នន្តកស្ស ធម្មទេសនាយ អត្តមនា ចេវ
 ហោន្តំ នោ ច ខោ បវប្បណាសង្កប្បតិ ។ អថខោ
 ភកវា អាយស្មន្តំ នន្តកំ អាមន្តេសំ តេនហំ តំ
 នន្តក ស្មេបំ តា ភិក្ខុនិយោ តេនេវេវាទេន
 ឡិវទេយ្យសំតិ ។ ឯវអ្គន្តេតិ ខោ អាយស្មា នន្តកោ
 ភកវតោ បច្ចុស្សាសំ ។

(២៥៦) អថខោ អាយស្មា នន្តកោ តស្សា
 វត្តយា អច្ចយេន ប្បណាសមយំ និវាសេត្វា បត្តចិ-
 វរមាទាយ^(២) សាវត្តយំ បិណ្ណាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ
 បិណ្ណាទាតប្បដិក្កន្តោ អត្តទុតិយោ យេន រាជិកាវមោ
 តេនុបសង្កមំ ។ អទ្ធសាស្មំ ខោ តា ភិក្ខុនិយោ
 អាយស្មន្តំ នន្តកំ ទ្វរតោ វ អាភច្ឆន្តំ ។ ទិស្មាន
 អាសនំ បញ្ញាបេស្មំ ឧទកត្វា ទាទានំ ឧបដ្ឋបេស្មំ ។
 និសំទិ ខោ អាយស្មា នន្តកោ បញ្ញត្តោ អាសនេ ។
 និសដ្ឋ ទាទេ បក្ខាលេសំ តាបំ ខោ ភិក្ខុ-
 និយោ អាយស្មន្តំ នន្តកំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ
 និសំទិស្មំ ។

១ ឧ. ម. ពា ភិក្ខុនិយោតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឧ. ម. ឯត្តន្តេ សាវត្តិ បិណ្ណាយ បារិសីតិ ទិស្សតិ ។

សឡាយគនវត្ត នន្តរោវាទសូត្រ ការចូលទៅកាន់រាជការាម

ក៏ពួកភិក្ខុនិរោទៈ គ្រាន់តែមានសេចក្តីត្រេកអរនឹងធម្មទេសនារបស់នន្តរ-
 ភិក្ខុមែន ប៉ុន្តែមានបំណងមិនបានពេញលេញឡើយ មានទុបមេយ្យយ៉ាង
 នោះឯង ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់ហៅព្រះនន្តរៈមាន
 អាយុថា ម្ចាស់នន្តរៈ បើដំបោះ ក្នុងវិថីស្រុក អ្នកគប្បីទូន្មានពួកភិក្ខុនិ-
 នោះដោយត្រូវទេនោះទៀត ។ ព្រះនន្តរៈមានអាយុ ទទួលព្រះពុទ្ធដ៏កា
 ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។

(២៥៦) លំដាប់នោះឯង ព្រះនន្តរៈមានអាយុ កាលរាត្រី
 នោះកន្លងទៅ ក៏ស្ងៀកស្ងៀមប្រដាប់បាត្រនិងចីវរ ក្នុងបុព្វលាសម័យ
 ចូលទៅបិណ្ឌបាតក្នុងក្រុងសាវត្ថី លុះត្រឡប់មកអំពីបិណ្ឌបាតវិញ ក្នុង
 វេលាក្រោយកត្ត មានខ្លួនជាតិរបំពេញ ចូលទៅកាន់រាជការាម ។ ភិក្ខុនិ-
 ទាំងនោះ បានឃើញព្រះនន្តរៈមានអាយុ និងមន្តមកអំពីចម្ងាយ ។
 លុះឃើញហើយ ក៏នាំគ្នាគ្រាលអាសនៈផង តំកល់ទឹកសម្រាប់លាង
 ជើងផង ។ ព្រះនន្តរៈមានអាយុ គង់លើអាសនៈដែលពួកភិក្ខុនិ
 គ្រាលហើយ ។ លុះគង់រួចហើយ ទើបលាងនូវជើងទាំងឡាយ ។
 ឯពួកភិក្ខុនិរោទៈ ថ្វាយបង្គំព្រះនន្តរៈមានអាយុ ហើយអង្គុយនៅក្នុងទី
 សមគួរ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណសកំ

(១៥៧) ឯកមន្តំ និស្សន្ទា ខោ តា ភិក្ខុនិយោ
 អាយស្សា នន្ទកោ ឯតទរោច បដិប្បច្ឆកថា ខោ
 ភកិនិយោ ភវិស្សតិ តត្ថ អាជាទន្តិភិ អាជាធាមាតិស្ស
 វេនធីយំ ន អាជាទន្តិភិ ន អាជាធាមាតិស្ស វេនធីយំ
 យស្សា វា បនស្ស តត្ថា វា វិមតិ វា អហមេវ
 តត្ថ បដិប្បច្ឆតោ ឥទំ កន្តេ តបិ ឥមស្ស ក្រត្តោតិ ។
 ឯត្តកេនបិ មយំ កន្តេ អយ្យស្ស នន្ទកស្ស អត្តមនា
 អភិនន្ទាម^(១) យន្នោ អយ្យោ នន្ទកោ បវវេតិភិ ។

(២៥៨) តំ ភី មញ្ញា ភកិនិយោ ចក្ខុ និច្ចំ
 វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តេ ។ យម្បនាទិច្ចំ ទុក្ខំ
 វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម្បនាទិច្ចំ
 ទុក្ខំ វិបរិណាមន្តម្ហំ កល្យំ ន តំ សមនុបស្សិតិ
 ឯតិ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ
 ហេតិ កន្តេ ។ តំ ភី មញ្ញា ភកិនិយោ សោតិ

១ ឧ. ម. អភិវោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសព្វ:

(២៩៧) លុះពួកភិក្ខុនីនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ព្រះ
 នន្ទកៈមានអាយុ បានសួរយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ បើមាន
 ពាក្យសាកសួរ ពួកភិក្ខុនីអាចដឹងក្នុងប្រស្នានោះ គប្បីឆ្លើយថា ពួក
 យើងដឹង (បើ) មិនដឹងទេ គប្បីឆ្លើយថា ពួកយើងមិនដឹងទេ បើ
 សេចក្តីសង្ស័យ ឬនឿងឆ្ងល់ មានដល់ភិក្ខុនីណា ភិក្ខុនីនោះ គប្បីសួរ
 យើង ក្នុងប្រស្នានោះ ថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ពាក្យនេះដូចម្តេច
 សេចក្តីអធិប្បាយរបស់ពាក្យនេះដូចម្តេច ។ បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន
 លោកម្ចាស់នន្ទកៈ បរវរណាយើងដោយពាក្យណា យើងមានសេចក្តី
 ត្រេកអររីករាយ ចំពោះលោកម្ចាស់នន្ទកៈ ដោយពាក្យមានប្រមាណ
 ប៉ុណ្ណោះ ។

(២៩៨) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច ចក្ខុទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះ
 របស់ណា មិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ លោក
 ម្ចាស់ ។ របស់ណា ដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា គួរយល់ឃើញរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួន
 អញដូច្នោះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។
 ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច ត្រចៀក

សឡាយតនវគ្គស្ស ឧត្តកោវាទសុត្តេ អដ្ឋត្តិកាយតនាធិ

និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ បេ ។ យានិ
 និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ បេ ។ ជីវ្ហា
 និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្លេ ។ បេ ។
 កាយោ និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្លេ
 ។ បេ ។ មនោ និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា
 កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។
 ទុក្ខំ កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ
 កល្យំ ទុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ
 ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ កន្លេ ។ តំ កិស្ស
 ហេតុ ។ បុត្រោ នោ ហេតំ កន្លេ យថាក្ខតំ សម្មប្ប-
 ញាយ សុទិដ្ឋិំ ឥតិបមេ ធន អដ្ឋត្តិកា អាយ-
 តនា អនិច្ចាតិ ។ សាធុ សាធុ កតិជិយោ ឯវំ
 ហេតំ កតិជិយោ ហោតិ អរិយស្សាវកស្ស យថាក្ខតំ
 សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

សឡាយតនវគ្គ នន្តរោវាទសូត្រ អាយតនៈខាងក្នុង

ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ប្រមុ្មៈ
 ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ អណ្តាតទៀង
 ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ កាយទៀងឬមិន
 ទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ចិត្តទៀងឬមិនទៀង ។
 មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង របស់នោះ
 ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង
 ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា
 ្កន្តរបស់អញ ្កន្តជាអញ ្កន្តជាខ្លួនអញដូច្នោះដែរឬ ។ មិនគួរយល់
 ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តីនោះព្រោះហេតុអ្វី ។
 បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាលមុន ពួកយើងបាន
 ឃើញតាមពិតនូវសេចក្តីនេះដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃពថា អាយតនៈខាងក្នុង ៦
 នេះ មិនទៀងទេ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រវៃពណាស់ហើយ
 ម្នាលនាងទាំងឡាយ រឿងនេះអរិយសាវ័ក ក៏ឃើញពិតប្រាកដដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃព យ៉ាងនោះដែរ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

(២៥៧) នំ កី មញ្ញេ ភគិនិយោ រូទា និទ្ធា
 វា អនិទ្ធា វាតិ ។ អនិទ្ធា ភន្តេ ។ យម្បនានិនិទ្ធិ
 ទុក្ខំ វា នំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យម្ប-
 នានិនិទ្ធិ ទុក្ខំ វិបវណាមធម្មំ កល្យំ ទុ នំ សមនុ-
 បស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ
 អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ ភន្តេ ។ នំ កី មញ្ញេ
 ភគិនិយោ សទ្ធា និទ្ធា វា អនិទ្ធា វាតិ ។ អនិទ្ធា
 ភន្តេ ។ មេ ។ កន្ធា និទ្ធា វា អនិទ្ធា វាតិ ។
 អនិទ្ធា ភន្តេ ។ មេ ។ រសា និទ្ធា វា អនិទ្ធា
 វាតិ ។ អនិទ្ធា ភន្តេ ។ មេ ។ ដោដ្ឋញ្ញា និទ្ធា
 វា អនិទ្ធា វាតិ ។ អនិទ្ធា ភន្តេ ។ មេ ។ ធម្មា
 និទ្ធា វា អនិទ្ធា វាតិ ។ អនិទ្ធា ភន្តេ ។ យម្ប-
 នានិនិទ្ធិ ទុក្ខំ វា នំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។
 យម្បនានិនិទ្ធិ ទុក្ខំ វិបវណាមធម្មំ កល្យំ ទុ នំ សមនុ-
 បស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

(២៥៧) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ

ដូចម្តេច រូបទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះរបស់ណា ដែលមិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ

លោកម្ចាស់ ។ របស់ណា ដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តី ប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ទុះរបស់អញ ទុះ

ជាអញ ទុះជាខ្លួនអញដូច្នោះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ

ដូចម្តេច សំឡេងទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ភ្លើងទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ រស

ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ផោដ្ឋព្វទៀង ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ធម្មារម្មណ៍ទៀងឬ

មិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះរបស់ណាដែលមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណា

ដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញ នូវរបស់នោះថា ទុះរបស់អញ ទុះជាអញ ទុះជាខ្លួនអញដូច្នោះដែរឬ ។

សឡាយតនវគ្គស្ស នន្តរោវាទសុត្តេ វិញ្ញាណកាយ

នោ ហេតំ កន្លៃ ។ តំ កឹស្ស ហេតុ ។ បុត្រោ
 នោ ហេតំ កន្លៃ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទ្ធិដ៏
 ឥតិបិមេ ឆ ពាហិវា អាយតនា អនិច្ចាតិ ។ សាធុ
 សាធុ កកិណិយោ ឃីរិ ហេតំ កកិណិយោ ហោតិ
 អរិយស្សាវកស្ស យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

[២៦០] តំ កឹ មញ្ញាប កកិណិយោ ឆក្ខុវិញ្ញាណំ

និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លៃ ។ យម្ប-
 នានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លៃ ។
 យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កក្កុ ទុ តំ
 សមនុបស្សតំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ
 អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ កន្លៃ ។ តំ កឹស្ស ហេតុ ។
 បុត្រោ នោ ហេតំ កន្លៃ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 សុទ្ធិដ៏ ឥតិបិមេ ឆ វិញ្ញាណកាយា អនិច្ចាតិ ។

សឡាយតនវគ្គ សន្តកោវាទសូត្រ វិញ្ញាណកាយ

មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះ
 ហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាលមុន ពួកយើង
 បានឃើញតាមពិតនូវសេចក្តីនេះដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃថា កាយតនៈខាង
 ក្រៅទាំង ៦ នេះមិនទៀងទេ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រពៃពេក
 ហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះអរិយសាវ័ក ក៏ឃើញពិត
 ប្រាកដដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

(២៦០) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់នូវសេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច ចក្ខុវិញ្ញាណទៀងមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។
 ចុះរបស់ណាដែលមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ
 លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា នុះរបស់អញ នុះជា
 អញ នុះជាខ្លួនអញដូច្នោះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនេះទេ
 លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោក
 ដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាលមុន ពួកយើងបានឃើញតាមពិតនូវ
 សេចក្តីនេះដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃថា វិញ្ញាណកាយទាំង ៦ នេះមិនទៀង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

សាធុ សាធុ ភគិនិយោ ឃីរំ ហោតំ ភគិនិយោ ហោតិ
អរិយស្សាវកស្ស យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្ស-
តោ ។ សោតវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។
អនិច្ចំ កន្លេ ។ បេ ។ យានវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ
វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ បេ ។ ជីវាវិញ្ញាណំ និច្ចំ
វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញា-
ណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ បេ ។
មនោវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។
យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា នំ សុចំ វាតិ ។ ទុក្ខំ
កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិចារណាមន្មំ កល្យ-
នំ នំ សមនុបស្សនំ ឃីតំ មម ឃិសោហមស្មិ
ឃិសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហោតំ កន្លេ ។ នំ
កសិស្សំ ហោតុ ។ បុត្រោ នោ ហោតំ កន្លេ យថាក្ខតំ
សម្មប្បញ្ញាយ សុនិច្ចំ ឥតិបិមេ ធិ វិញ្ញាណកា-
យា អនិច្ចាតិ ។ សាធុ សាធុ ភគិនិយោ ឃីរំ
ហោតំ ភគិនិយោ ហោតិ អរិយស្សាវកស្ស យថាក្ខតំ
សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រពៃពេកហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តី
 រុះរើសារីរក ក៏ឃើញពិតប្រាកដដោយប្រាជ្ញាជំនុំប្រពៃយ៉ាងនោះដែរ ។
 សោតវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
 យានវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
 ជីវ្ហវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
 កាយវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។
 មនោវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះ
 របស់ណា ដែលមិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ
 លោកម្ចាស់ ។ របស់ណា ដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ ប្រែប្រួលជាធម្មតា
 គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា រុះរបស់អញ រុះជាអញ រុះជាខ្លួនអញ
 ដូច្នោះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តី
 នោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បតិគ្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាល
 មុន ពួកយើងបានឃើញតាមពិត នូវសេចក្តីរុះដោយប្រាជ្ញាជំនុំប្រពៃថា
 វិញ្ញាណកាយទាំង ៦ នេះ មិនទៀងទេ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ
 ប្រពៃពេកហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ រឿងរុះ រុះ រុះ រុះ រុះ រុះ រុះ រុះ រុះ រុះ រុះ
 ឃើញពិតប្រាកដដោយប្រាជ្ញាជំនុំប្រពៃ យ៉ាងនេះដែរ ។

សឡាយភវន្តស្ស ឧត្តកោវាទសុត្តេ គេលប្បទំយោមា

(២៦០) សេយ្យថាបិ ភគិនិយោ គេលប្បទិ-
 បស្ស ឈាយតោ គេលប្បិ អនិច្ចំ វិបវណាមធម្មំ
 វដ្តិបិ អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា អច្ចិបិ អនិច្ចា វិប-
 វណាមធម្មា អាកាបិ អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា ។
 យោ នុ ខោ ភគិនិយោ ឯវំ វេទេយ្យ អមុស្ស
 គេលប្បទិបស្ស ឈាយតោ គេលប្បិ អនិច្ចំ វិបវ-
 ណាមធម្មំ វដ្តិបិ អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា អច្ចិបិ អ-
 និច្ចា វិបវណាមធម្មា យា ច ខុស្ស អាកា សា
 និច្ចា ធុវា សស្សតា អវិបវណាមធម្មាតិ សម្មា នុ
 ខោ សោ ភគិនិយោ វទិមាលោ វទេយ្យាតិ ។ នោ
 ហេតំ ភន្តេ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អមុស្ស ហិ
 ភន្តេ គេលប្បទិបស្ស ឈាយតោ គេលប្បិ អនិច្ចំ
 វិបវណាមធម្មំ វដ្តិបិ អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា អច្ចិបិ
 អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា បកេវស្ស អាកា អនិច្ចា វិប-
 វណាមធម្មាតិ ។

សឡាយតនវិគ្គ ធនុកោវាទសូត្រ ឧបមាដោយប្រទីបប្រេង

(២៦៦) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាប្រទីបពេញដោយ
 ប្រេងកំពុងឆេះ ប្រេងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រឆេះ
 ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា អណ្តាតភ្លើងក៏មិនទៀង
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ពន្លឺក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជនណានិយាយយ៉ាងនេះថា ប្រទីប
 ពេញដោយប្រេងឯណោះ កំពុងឆេះ ប្រេងក៏មិនទៀង មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រឆេះក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា
 អណ្តាតភ្លើងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តែពន្លឺណា
 របស់ប្រទីបនោះ ពន្លឺនោះទៀងពិត បិតថេរ មិនមានសេចក្តីប្រែ
 ប្រួលជាធម្មតា ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជននោះឈ្មោះថា និយាយក្រឹម
 ត្រូវដែរឬ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ការនិយាយនោះមិនត្រូវទេ ។ ការ
 និយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះ
 ថា ប្រទីបពេញដោយប្រេងឯណោះ កំពុងឆេះ ប្រេងក៏មិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រឆេះក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា អណ្តាតភ្លើងក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ចាំបាច់
 និយាយទៅថ្មីដល់ពន្លឺរបស់ប្រទីបនោះ ដែលជារបស់មិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

(២៦២) ឃីវេមេវ ខោ កតិនិយោ យោ នុ ខោ
ឃីវំ វិទេយ្យ ធិ ខោ មេ អជ្ឈតិកា អាយតនា
អនិច្ចា យញ្ច ខោ ធិ អជ្ឈតិកេ អាយតនេ បដិច្ច
បដិសំវេទេមិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា
នំ និច្ចំ ធីវំ សស្សនំ អវិបរិណាមធម្មំ សម្មា នុ ខោ
សោ កតិនិយោ វិទេមាទោ វិទេយ្យាតិ ។ ទោ ហេតិ
កន្តេ ។ នំ កសិស្ស ហេតុ ។ តដ្ឋំ តដ្ឋំ កន្តេ
បច្ចយំ បដិច្ច តដ្ឋា តដ្ឋា វេទនា ឧប្បជ្ឈតិ តដ្ឋស្ស
តដ្ឋស្ស បច្ចយស្ស និរោទា តដ្ឋា តដ្ឋា វេទនា
ជិវ្ឈតិ ។ សាធុ សាធុ កតិនិយោ ឃីវំ ហេតិ
កតិនិយោ ហេតិ អវិយស្សវកស្ស យថាក្ខតិ
សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

(២៦៣) សេយ្យថាបិ កតិនិយោ មហានោ រុក្ខស្ស
តដ្ឋតោ សារវតោ មូលម្បិ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ ខន្ទោ-
បិ អនិច្ចោ វិបរិណាមធម្មោ សាខាបលាសម្បិ អនិច្ចំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសក្ការៈ

(២៦២) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ដំណើរនេះក៏ដូច្នោះដែរ ជន
 ណានិយាយយ៉ាងនេះថា អាយតនៈខាងក្នុងទាំង ៦ នេះមិនទៀង អាត្មា
 អញអាស្រ័យអាយតនៈខាងក្នុងទាំង ៦ ហើយ ទទួលដឹងវេទនាណាជា
 សុខ ឬជាទុក្ខ ឬក៏មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ វេទនានោះ ទៀងពិត
 បិតថេរ មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជន
 នោះឈ្មោះថា និយាយត្រូវដែរឬ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ការ
 និយាយនោះមិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។
 បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា វេទនាដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្នុង
 នោះ ។ តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យដែលកើតអំពីអាយតនៈ
 ខាងក្នុងនោះ ។ វេទនាដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្នុងនោះ ។ លេត់ទៅ
 ព្រោះលេត់នៃបច្ច័យដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្នុងនោះ ។ ។ ម្ចាស់
 នាងទាំងឡាយ ប្រវែងពេកហើយ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះ
 អរិយសារីក ក៏ឃើញពិតប្រាកដដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវែង យ៉ាងនោះដែរ ។

(២៦៣) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាឈើធំមានខ្លឹម
 កំពុងឈរនៅ ឬសក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើម
 ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា មែកនិងសន្លឹកក៏មិនទៀង

សង្គាយតនវគ្គស្ស នន្ទកោវិទសុត្តេ វគ្គបទ

វិបរិណាមធម្មំ នាយាបិ អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មា ។

យោ នុ ខោ ភគិនិយោ ឃិវិ វិទេយ្យ អមុស្ស

មហតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ មូលម្បំ អនិច្ចំ

វិបរិណាមធម្មំ ខន្ទោបិ អនិច្ចោ វិបរិណាមធម្មោ សា-

ខាបលាសម្បំ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ យា ធិ ខុស្ស

នាយា សា និច្ចា ធុវិ សស្សតា អវិបរិណាមធម្មាតិ

សម្មា នុ ខោ សោ ភគិនិយោ វិទិមាណោ វិទេយ្យាតិ ។

នោ ហេតំ ភន្តេ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អមុស្ស

ហិ ភន្តេ មហតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ មូ-

លម្បំ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ ខន្ទោបិ អនិច្ចោ វិបរិ-

ណាមធម្មោ សាខាបលាសម្បំ អនិច្ចំ វិបរិណាមធម្មំ

បកេវស្ស នាយា អនិច្ចា វិបរិណាមធម្មាតិ ។

សឡាយភនវិគ្គ នន្ទកោវាទសូត្រ ឧបមាដោយដើមឈើ

មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ស្រមោលក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែ
 ប្រួលជាធម្មតា ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជនណានិយាយយ៉ាងនេះ
 ថា ឈើធំឯណោះមានខ្លឹម កំពុងឈរនៅ ឫសក៏មិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើមក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា មែកនិងសន្លឹកក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តែ
 ស្រមោលណារបស់ឈើនោះ ស្រមោលនោះ ទៀងទាត់ បិតថេរ
 មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតាឡើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជននោះ
 ឈ្មោះថា និយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ការនិយាយ
 ៥ មិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រ
 លោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ឈើធំឯណោះមានខ្លឹម កំពុងឈរនៅ ឫស
 ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើមក៏មិនទៀង មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា មែកនិងសន្លឹកក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា ចាំបាច់និយាយទៅថ្វីដល់ទៅស្រមោលរបស់ឈើនោះ ដែលជា
 របស់មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

(២៦២) ឃុំមេរ ខោ កតិណិយោ យោ នុ ខោ

ឃុំ វេទយ្យ ឆ ខោមេ ពាហិរ អាយតនា អ-

និច្ចា យញ្ច ខោ ពាហិរ អាយតនេ បដិច្ច បដិ-

សំវេទេម សុខំ វា នុត្តំ វា អនុក្កមសុខំ វា តិ

និច្ចំ ធម្មំ សស្សតិ អវិបរណាមធម្មន្តំ សម្មា នុ

ខោ សោ កតិណិយោ វេទនាតោ វេទយ្យតិ ។ តោ

ហេតិ កន្លេ ។ តិ កិស្ស ហេតុ ។ តដ្ឋំ តដ្ឋំ

កន្លេ បច្ចយំ បដិច្ច តដ្ឋា តដ្ឋា វេទនា ឧប្បជ្ជតិ

តដ្ឋស្ស តដ្ឋស្ស បច្ចយស្ស និរោតា តដ្ឋា តដ្ឋា

វេទនា និរុជ្ឈតិ ។ សាទុ សាទុ កតិណិយោ ឃុំ

ហេតិ កតិណិយោ ហោតិ អវិយស្សាវកស្ស យថា ក្ខតិ

សប្បប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

[២៦៤] ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះក៏ដូច្នោះដែរ ជន
ណានិយាយយ៉ាងនេះថា អាយតនៈខាងក្រៅទាំង ៦ នេះមិនទៀង អាត្មា
អញអាស្រ័យអាយតនៈខាងក្រៅហើយ ទទួលដឹងវេទនាណាជាសុខ ឬ
ជាទុក្ខ ឬក៏មិនមែនទុកមិនមែនសុខ ការម្នាណ៍នោះទៀងទាត់ បិតថេរ
មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតាឡើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជននោះ
ឈ្មោះថានិយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ការនិយាយ
នេះមិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រ
លោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា វេទនាដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្រៅនោះ ។
តែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្រៅ
នោះ ។ វេទនាដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្រៅនោះ ។ រលត់ទៅ ព្រោះ
រលត់នៃបច្ច័យដែលកើតអំពីអាយតនៈខាងក្រៅនោះ ។ ម្នាលនាងទាំង
ឡាយ ប្រពៃពេកហើយ ម្នាលនាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះ អរិយ
សាវ័កក៏ឃើញពិតប្រាកដដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

សម្មាយតនវគ្គស្ស នន្តកោវិទុសុត្តេ តោយាតកោបដា

(២៦៥) សេយ្យថាមិ ភគិនិយោ ទក្ខោ តោ-
 យាតកោ វា យោតកន្តោវាសី វា ការី វជិត្តា
 តិណ្ណោន តោវិកន្តនេន ការី វិកន្តេយ្យ អនុបហត្ថ អន្តរំ
 មិសកាយំ អនុបហត្ថ ពាហិរំ ចម្មកាយំ យំ
 យទេវ តត្ថ អន្តរា វិលមិសំ អន្តរា នហារូ អន្តរា
 ពន្ធនំ តំ តទេវ តិណ្ណោន តោវិកន្តនេន សញ្ញន្តេយ្យ
 សន្តន្តេយ្យ សម្មវិកន្តេយ្យ សញ្ញនិគ្គា សន្តនិគ្គា
 សម្មវិកន្តិគ្គា វិជុនិគ្គា ពាហិរំ ចម្មកាយំ តទេវ
 ចម្មេន តំ ការី បដិច្ចានេត្តា ឯវំ វទេយ្យ តថេវាយំ
 ការី សំយុត្តា ឥមិនា ចម្មេនាតិ សម្មា នុ ខោ សោ
 ភគិនិយោ វទមាទោ វទេយ្យតិ ។ ជា ហេតុ កន្តេ ។
 តំ កិស្ស ហេតុ ។ អមុ ហិ កន្តេ ទក្ខោ តោយា-
 តកោ វា តោយាតកន្តោវាសី វា ការី វជិត្តា តិណ្ណោន
 តោវិកន្តនេន ការី វិកន្តេយ្យ អនុបហត្ថ អន្តរំ
 មិសកាយំ អនុបហត្ថ ពាហិរំ ចម្មកាយំ យំ យទេវ
 តត្ថ អន្តរា វិលមិសំ អន្តរា នហារូ អន្តរា ពន្ធនំ

សឡាយតនវគ្គ នន្តរោវាទសូត្រ ឧបមាដោយបុរសអ្នកសម្លាប់គោ

(២៦៥) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាបុរសអ្នកសម្លាប់គោ
 ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោដែលប្រសប់ សម្លាប់មេគោ ហើយពន្លះ
 នូវមេគោ ដោយកាំបិតសម្រាប់អារគោដ៏មុត មិនឲ្យខូចសាច់ខាងក្នុង
 មិនឲ្យខូចស្បែកខាងក្រៅ បណ្តាវត្ថុទាំងនោះ វត្ថុណា ៗ គឺសាច់វាវាខាង
 ក្នុងក្តី សរសៃខាងក្នុងក្តី ចំណង់ខាងក្នុង ក៏អារពន្លះកាត់វត្ថុនោះ ៗ
 ដោយកាំបិតសម្រាប់អារគោដ៏មុត លុះអារពន្លះកាត់រួចហើយ ក៏បក
 យកស្បែកខាងក្រៅ មកគ្របមេគោនោះ ដោយស្បែកនោះវិញដែល
 ហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា មេគោនេះ នៅមានស្បែកដូចមុនដែល
 ម្នាលនាងទាំងឡាយ ជននោះឈ្មោះថា និយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។
 បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ការនិយាយនោះមិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះ
 មិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា បុរស
 អ្នកសម្លាប់គោ ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោឯណោះដែលប្រសប់ បាន
 សម្លាប់មេគោ ហើយពន្លះនូវមេគោ ដោយកាំបិតសម្រាប់អារគោដ៏មុត
 មិនឲ្យខូចសាច់ខាងក្នុង មិនឲ្យខូចស្បែកខាងក្រៅ បណ្តាវត្ថុទាំងនោះ
 វត្ថុណា ៗ គឺសាច់វាវាខាងក្នុងក្តី សរសៃខាងក្នុងក្តី ចំណង់ខាងក្នុងក្តី

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបិបណ្ណសកំ

តំ តទេវំ តិណ្ណោន កោវិកន្តនេន កាវី សញ្ញន្តេយ្យ
 សន្តន្តេយ្យ សម្មវិកន្តេយ្យ សញ្ញន្តិត្វា សន្តន្តិត្វា
 សម្មវិកន្តិត្វា វិជ្ជន្តិត្វា ពាហិរំ ចម្មកាយំ តទេវំ
 ចម្មេន តំ កាវី បដិច្ចាទេត្វា កិញ្ញាបិ សោ ឃិរិ
 វទេយ្យ តទេវាយំ កាវី សំយុត្តា ឥមិថា ចម្មេនាតិ
 អថខោ សា កាវី វិសំយុត្តា តទេវំ ចម្មេន ។

[២៦៦] ឧបមា ខោ មេ អយំ ភគិនិយោ

កតា អត្ថស្ស វិញ្ញាណនាយ ។ អយមេវេត្ថ អត្តោ ។
 អន្តរោ មិស កាយោតិ ខោ ភគិនិយោ ធន្នេតិ
 អជ្ឈត្តិកានិំ អាយតនានិំ អធិវចនិំ ។ ពាហិរោ
 ចម្មកាយោតិ ខោ ភគិនិយោ ធន្នេតិ ពាហិរានិំ
 អាយតនានិំ អធិវចនិំ ។ អន្តរោ វិលមិសំ អន្តរោ
 នហារុំ អន្តរោ ពន្ធនិំ ខោ ភគិនិយោ នន្តរោ-
 កស្សេតិ អធិវចនិំ ។ តិណ្ណាំ កោវិកន្តន្តិត្វា ខោ
 ភគិនិយោ អរិយាយេតិ បញ្ញាយ អធិវចនិំ ។ យាយិ
 អរិយា បញ្ញា អន្តរោ កិលេសំ អន្តរោ សញ្ញោជនិំ
 អន្តរោ ពន្ធនិំ សញ្ញន្តិត្វា សន្តន្តិត្វា សម្មវិកន្តិត្វា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តសក្ការៈ

ក៏អារពន្ធកាត់វត្តនោះ ។ ដោយកំបិតសម្រាប់អារគោដ៏មុត លុះអារ
 ពន្ធកាត់ចេញហើយ ក៏បកយកស្បែកខាងក្រៅ មកគ្របមេតានោះ
 ដោយស្បែកនោះដដែល អ្នកនោះនិយាយយ៉ាងនេះថា មេតានេះ
 នៅមានស្បែកដូចមុនដដែល ក៏ពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែមេតានោះប្រាស
 ចាកស្បែកនោះទៅហើយ ។

[២៦៦] ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យរូបមា ដែលយើងធ្វើ
 ហើយនេះ ដើម្បីឲ្យពួកនាងដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីអធិប្បាយ ។ ឯសេចក្តី
 អធិប្បាយក្នុងអាយតនៈនេះដូចតទៅនេះ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យថា
 សាច់ខាងក្នុងដូច្នោះនេះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ។ ម្នាលនាង
 ទាំងឡាយ ពាក្យថាស្បែកខាងក្រៅដូច្នោះនេះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈ
 ខាងក្រៅ ៦ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យថា សាច់រាវខាងក្នុងក្តី
 សរសៃខាងក្នុងក្តី ចំណង់ខាងក្នុងក្តី ដូច្នោះនេះ ជាឈ្មោះនៃនន្ទិរាតៈ ។
 ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពាក្យថា កំបិតសម្រាប់អារគោដ៏មុតដូច្នោះនេះ ជា
 ឈ្មោះនៃប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរ ។ ប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរនេះ តែងអារពន្ធកាត់
 នូវកិលេសខាងក្នុង សំយោជនៈខាងក្នុង និងចំណង់ខាងក្នុង ។

សឡាយភវន្តស្ស នន្តរោវាទសុត្តេ សុត្តន្តបិដក

(២៦៧) សត្ត ខោ ឥមេ ភកិណិយោ ពោជ្ឈង្គា
 យេសំ ភាវិតត្តា ពហុល្លកតត្តា ភិក្ខុ អាសវាជំ
 ខយា អនាសវំ ចេតោវិមត្តិ បញ្ញាវិមត្តិ ទិដ្ឋេវ ធម្ម
 សយំ អភិញ្ញា សច្ចកត្តា ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។
 កតមេ សត្ត ។ ឥធិ ភកិណិយោ ភិក្ខុ សតិ-
 សម្មោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្ស័តំ វិរាគនិស្ស័តំ និរោធី-
 និស្ស័តំ វេស្សក្កបរិណាមំ ធម្មវិចយសម្មោជ្ឈង្គំ ភា-
 វេតិ ... វិរយសម្មោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ ... បីតិសម្មោជ្ឈង្គំ ភា-
 វេតិ... បស្សន្តិសម្មោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ... សមាធិសម្មោជ្ឈង្គំ
 ភាវេតិ ... ឧបេក្ខាសម្មោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្ស័តំ
 វិរាគនិស្ស័តំ និរោធីនិស្ស័តំ វេស្សក្កបរិណាមំ ។
 ឥមេ ខោ ភកិណិយោ សត្ត ពោជ្ឈង្គា យេសំ ភាវិតត្តា
 ពហុល្លកតត្តា ភិក្ខុ អាសវាជំ ខយា អនាសវំ
 ចេតោវិមត្តិ បញ្ញាវិមត្តិ ទិដ្ឋេវ ធម្ម សយំ អភិញ្ញា
 សច្ចកត្តា ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។

សឡាយតនវគ្គ នន្តរោវាទសូត្រ ពោជ្ឈង្គ ៧

(១៦៧) ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពោជ្ឈង្គទាំងប្រាំពីរនេះ ភិក្ខុ
 ណាចម្រើនហើយ ធ្វើឲ្យរឿយ ។ ហើយ ភិក្ខុនោះ វេមន៍អស់អាសវៈ
 ទាំងឡាយ ហើយត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់បានដោយខ្លួនឯង កង
 បច្ចុប្បន្ន នូវចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ សម្រេច
 សម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។ ពោជ្ឈង្គទាំង ៧ ដូចម្តេចខ្លះ ។
 ម្នាលនាងទាំងឡាយ ភិក្ខុកងសាសនានេះ ចម្រើននូវសតិសម្តោជ្ឈង្គ
 ដែលអាស្រ័យ នូវសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ អាស្រ័យនូវសេចក្តីប្រាសចាក
 តម្រេក អាស្រ័យនូវសេចក្តីលេត់ ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តីលះបង់
 ចម្រើននូវធម្មវិចយសម្តោជ្ឈង្គ ... ចម្រើននូវវិរិយសម្តោជ្ឈង្គ ... ចម្រើន
 នូវប័តិសម្តោជ្ឈង្គ ... ចម្រើននូវបស្សន្តិសម្តោជ្ឈង្គ ... ចម្រើននូវសមាធិ
 សម្តោជ្ឈង្គ ... ចម្រើននូវឧបេក្ខាសម្តោជ្ឈង្គ ដែលអាស្រ័យនូវសេចក្តី
 ស្ងប់ស្ងាត់ អាស្រ័យនូវសេចក្តីប្រាសចាកតម្រេក អាស្រ័យនូវសេចក្តី
 លេត់ ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តីលះបង់ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ
 ពោជ្ឈង្គទាំង ៧ នេះឯង ដែលភិក្ខុណាបានចម្រើន បានធ្វើឲ្យរឿយ ។
 ហើយ ភិក្ខុនោះវេមន៍អស់អាសវៈទាំងឡាយ ហើយត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់បានដល់ដោយខ្លួនឯងកងបច្ចុប្បន្ន នូវចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ
 ដែលមិនមានអាសវៈ សម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

[២៦៨] អថខោ អាយស្មា នន្ទកោ តា ភិក្ខុនិ-
 យោ ឥមំនា ឌីវំទេន ឌីវំទិត្តា ឧយ្យោជេសិ កច្ចថ
 ភិក្ខុនិយោ កាលោតិ ។ អថខោ តា ភិក្ខុនិយោ
 អាយស្មតោ នន្ទកស្ស ភាសិតិ អភិវទិត្តា អនុមោ-
 ទិត្តា ឧដ្ឋាយាសនា អាយស្មន្តំ នន្ទកំ អភិវទិត្តា
 បទក្ខណំ កត្តា យេន ភកវំ តេនុបសង្កម្មស្ស ឧប-
 សង្កម្មត្តា ភកវន្តំ អភិវទិត្តា ឯកមន្តំ អដ្ឋស្ស ។
 ឯកមន្តំ វិសា ខោ តា ភិក្ខុនិយោ ភកវំ ឯតទ-
 វោច កច្ចថ ភិក្ខុនិយោ កាលោតិ ។ អថខោ តា
 ភិក្ខុនិយោ ភកវន្តំ អភិវទិត្តា បទក្ខណំ កត្តា
 បក្កម្មស្ស ។

[២៦៩] អថខោ ភកវំ អថវប្បក្កត្តាស្ស តាស្ស ភិក្ខុ-
 នីស្ស ភិក្ខុ អាមន្តេសិ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ តទហុ-
 មោសថេ បណ្ណាសេ ន ហោតិ ពហុនោ ជនស្ស
 កង្ខំ វំ វិមតិ វំ ឧនោ នុ ខោ ចនោ បុណ្ណា នុ
 ខោ ចនោតិ អថ ខោ បុណ្ណា ចនោ ត្រូវ ហោតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានភក្កិ

(២៦៤) លំដាប់នោះឯង លុះព្រះនន្ទកៈមានអាយុ បាន
 ខ្លាំងក្លាក្នុងទំនាស់នោះដោយឧបទនេះហើយ ទើបបញ្ជូនទៅថា ម្ចាស់
 នាងទាំងឡាយ ពេលល្ងម្ងហើយ ចូរទៅក្នុងទីនោះ ។ គ្រានោះឯង
 ពួកភក្កិទាំងនោះ ក្រេកអរ អនុមោទនា ទូរកាសិតរបស់ព្រះនន្ទកៈមាន
 អាយុហើយ ក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះនន្ទកៈមានអាយុ ធ្វើ
 ប្រទេក្យណហើយ ទើបចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅ
 ដល់ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយបិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះពួក
 ភក្កិទាំងនោះ បិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់
 យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពេលល្ងម្ងហើយ ចូរទៅចុះ ។
 លំដាប់នោះ ពួកភក្កិទាំងនោះថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទេក្យណ
 ហើយទើបចេញទៅ ។

(២៦៥) កាលដែលពួកភក្កិទាំងនោះ ចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន
 ទើបព្រះមានព្រះភាគ គ្រាស់ហៅភក្កិទាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភក្កិទាំង-
 ឡាយ ក្នុងថ្ងៃបុរាណថ្ងៃទី ១៥ ជនជាច្រើនតែងមិនមានសេចក្តីសង្ស័យ
 ឬឆ្លើយឆ្លងថា ព្រះចន្ទៈ ឬព្រះចន្ទពេញដូច្នោះឡើយ គឺចូលចិត្ត
 ថា ព្រះចន្ទពេញដោយពិត សេចក្តីនេះ មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ

សឡាយតនវគ្គស្ស នន្តរោវាទសុត្តំ ភាសិតភិក្ខុនិយោ

ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ តា ភិក្ខុនិយោ នន្តរោស្ស
 ធម្មទេសនាយ អត្តមនា ចេវ បរិប្បណាសង្កប្បា ច ។
 តាសំ ភិក្ខុវេ បញ្ចន្តំ ភិក្ខុនិយោសតានិ យា បច្ឆិមិកា^(១)
 ភិក្ខុនិយោ^(២) សោតាបដ្ឋា អវិនិច្ឆាតធម្មា និយតា
 សម្មោធិបរាយនាតិ ។ ឥទ្ធមរោច កកវា អត្តមនា
 តេ ភិក្ខុ កកវតោ ភាសិតំ អភិនន្តនិ^(៣) ។

នន្តរោវាទសុត្តំ បត្តន្តំ និទ្ទិកំ

១ ឧ. បច្ឆិមា ។ ២ ម. ភា ភិក្ខុនិយោ ។

សឡាយភវត្ត នន្តកោវទសូត្រ សេចក្តីព្រេកអរចំពោះភាសិត

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុនីនោះ មានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងធម្មទេស-
 នារបស់នន្តកភិក្ខុផង មានបំណងពេញលេញផង ក៏មានទុបមេយ្យ
 យ៉ាងនោះដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាភិក្ខុនីទាំងឡាយប្រាំរយ
 នោះ ភិក្ខុនីណាដែលក្រោយគេបំផុត ភិក្ខុនីនោះ ជាសោតាបន្តា
 មានសភាពមិនធ្លាក់ទៅក្នុងអបាយក្វិមី ជាអ្នកទៀង គទៅភពខាងមុខ
 នឹងបានត្រាស់ដឹង (នូវសច្ចធម៌) ។ លុះព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
 ពាក្យនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ
 ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ នន្តកោវទសូត្រ ទី ៤ ។

បញ្ចម៌ បូជ្ជារាហុលោភិទស្តុតំ

[២៧០] ឃុំម្មេ ស្មុតំ ។ ឃុំកំ សមយំ កកវា
 សាវត្ថុយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ណិកស្ស អាវា-
 មេ ។ អថខោ កកវតោ រហោកតស្ស បដិសល្ល័-
 ទស្ស ឃុំ ចេតសោ បរិវិតកោ ឧទទានិ បរិបក្កា
 ខោ រាហុលស្ស វិមុត្តិបរិមាធនីយោ ធម្មា យន្តនាហិ
 រាហុលំ ឧត្តរី អាសវនំ ខយេ វិនេយ្យន្តំ ។

[២៧១] អថខោ កកវា បុព្វណ្ណសមយំ និវា-
 សេត្វា បត្តបរិមាទាយ សាវត្ថុ បិណ្ណាយ ទាវសិ ។
 សាវត្ថុយំ បិណ្ណាយ ចរិតា បច្ឆាកតំ បិណ្ណាទាតប្ប-
 ដិក្កនោ អាយស្មន្តំ រាហុលំ អាមន្តេសិ កណ្ណាហិ
 រាហុល និស័ទនំ យេន អន្តវនំ គេនុបសន្តិមិស្សាម

ចូឡាហុលោវិទូសូត្រ ទី ៥

(២៧០) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិត
ក្រុងសាវត្ថី ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងទី
ស្ងាត់ ពួនសម្បុ (ក្នុងផលសមាបត្តិ) ក៏មានព្រះតម្រិះក្នុងព្រះហឫទ័យ
កើតឡើងយ៉ាងនេះថា ធម៌ទាំងឡាយសម្រាប់ធ្វើវិមុត្តិឲ្យចាស់ក្លា របស់
រាហុល ចាស់ក្លាហើយ បើដូច្នោះ ត្បិតតែថាគតទូន្មានរាហុល ក្នុង
ការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ តទៅទៀត ។

(២៧១) គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្បៀងប្រដាប់បាត្រ
និងបីវេ ក្នុងវេលាព្រឹកព្រហាម ស្តេចចូលទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថី ដើម្បី
បិណ្ឌបាត ។ លុះព្រះអង្គស្តេចទៅបិណ្ឌបាត ក្នុងក្រុងសាវត្ថីហើយ
ត្រឡប់មកអំពីបិណ្ឌបាតក្នុងកាលជាខាងក្រោយនៃភត្តវិញ ទ្រង់ត្រាស់
ហៅព្រះរាហុលមានអាយុថា ម្ចាស់រាហុល ចូរអ្នកកាន់យកសំពត់
និស័ទនៈ យើងនឹងចូលទៅឯអន្ទវ័ន (ព្រៃដាំទីនៅនៃចោរខ្នាក់)

សឡាយគន្ថស្ស ចូឡរាហុលោភ៍សុត្តេ ចក្ខាយគន្ថំ

ទិវាវិហារាយាទិ ។ ឃ្រម្ពន្តេតិ ខោ អាយស្មា រាហុ-
 លោ ភកវតោ បដិស្សត្ថា និសីទំ អាទាយ ភកវន្តំ
 បដិស្តោ បដិស្តោ អនុពន្ធិ ។ តេន ខោ បន សម-
 យេន អនេកានិ ទេវតាសហស្សានិ ភកវន្តំ អនុ-
 ពន្ធានិ ហោន្តំ អជ្ជ ភកវា អាយស្មន្តំ រាហុលំ
 ឧត្តរំ អាសវាទំ ខយេ វិនេស្សតីតិ ។ អថខោ ភកវា
 អន្ធាទំ អជ្ជោកហេត្វា អញ្ញតរស្មី រុក្ខម្រលេ បញ្ញត្ត
 អាសនេ និសីទិ ។ អាយស្មាបិ ខោ រាហុលោ
 ភកវន្តំ អភវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

(២៧២) ឯកមន្តំ និសីទំ ខោ អាយស្មន្តំ រាហុ-
 លំ ភកវា ឯតទរោច តំ កំ មញ្ញាសំ រាហុល
 ចក្ខុ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តេ ។

សឡាយតនវិគ្គ ចូឡរាហុលោវាទសូត្រ បញ្ចាយតនៈ

ដើម្បីសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ។ ព្រះរាហុលមានអាយុ ទទួលតបព្រះ
 ពុទ្ធដីកា នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ហើយក៏
 កាន់យកសំពត់និសីទនៈ ដើរតាមក្រោយ ។ ព្រះមានព្រះភាគទៅ ។
 សម័យនោះឯង ទៅតាមច្រើនពាន់ ទៅតាមព្រះមានព្រះភាគ ដោយ
 គិតថា ថ្ងៃនេះព្រះមានព្រះភាគ នឹងទូន្មានព្រះរាហុលមានអាយុ ក្នុង
 ការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ តទៅទៀត ។ គ្រានោះឯង ព្រះ
 មានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចចូលទៅដល់អន្ទរិន ហើយគង់នៅលើអាសនៈ
 ដែលគេក្រាលថ្វាយទៀបគល់ឈើមួយដើម ។ ចំណែកព្រះរាហុលមាន
 អាយុ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយគង់ក្នុងទីសមគួរ ។

[២៧២] លុះព្រះរាហុលមានអាយុ គង់នៅក្នុងទីសមគួរ

ហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សួរដូច្នោះថា ម្ចាស់រាហុល អ្នក
 សំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច ចក្ខុទៀងឬមិនទៀង ។ ព្រះរាហុល
 មានអាយុក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

យម្បណានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ
 កន្លេ ។ យម្បណានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបវណាមធម្មំ កល្យ
 នុ តំ សមនុបស្ស័តិ ឯតំ មម ឯសោហមស្ម
 ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ កន្លេ ។

(២៧៣) តំ កី មញ្ញាសំ វហុល រុទា និច្ចា
 វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្លេ ។ យម្បណានិច្ចំ
 ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យម្ប-
 ណានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបវណាមធម្មំ កល្យ នុ តំ សមនុ-
 បស្ស័តិ ឯតំ មម ឯសោហមស្ម ឯសោ មេ អត្តា-
 តិ ។ នោ ហេតំ កន្លេ ។

(២៧៤) តំ កី មញ្ញាសំ វហុល ចក្កវិញ្ញាណំ
 និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ យម្បណានិច្ចំ ទុក្ខំ
 វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យម្បណានិច្ចំ ទុក្ខំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែ
 ប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺នុះរបស់អញ ⁺
 ជាអញ ⁺នុះជាខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
 គួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៣) ម្ចាស់ពហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច រូប
 ទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ ចុះរបស់
 ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺នុះរបស់អញ ⁺
 អញ ⁺នុះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នោះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៤) ម្ចាស់ពហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច
 ចក្ខុវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀង
 ទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ

សឡាយនិរត្តស្ស ចូឡរាហុលោកិយសុត្តេ ចក្ខុសម្មស្សោ

វិបរិណាមធម្មំ កកល្លំ នុំ តំ សមនុបស្ស័ត្តំ ឯតំ
មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ
កន្តេ ។

(២៧៥) តំ កី មញ្ញាសិ រាហុល ចក្ខុសម្មស្សោ
និទ្ទោ វា អនិទ្ទោ វាតិ ។ អនិទ្ទោ កន្តេ ។ យម្បនា-
និច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម្ប-
នានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កកល្លំ នុំ តំ សមនុបស្ស័-
ត្តំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។
នោ ហេតំ កន្តេ ។

(២៧៦) តំ កី មញ្ញាសិ រាហុល យមិទំ ចក្ខុ-
សម្មស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ឈតិ វេទនាភតំ សញ្ញាភតំ សម្មា-
រភតំ វិញ្ញាណភតំ តម្បំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ
កន្តេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។
ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ

សឡាយតនវិគ្គ ចូឡរាហុណោវាទសូត្រ ចក្ខុសម្ព័ស្ស

មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺ន្ទៈ
របស់អញ ⁺ន្ទៈជាអញ ⁺ន្ទៈជាខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះ
អង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៥) ម្ចាស់រាហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច
ចក្ខុសម្ព័ស្ស ទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។
ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
ដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តី
ប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺ន្ទៈរបស់អញ
⁺ន្ទៈជាអញ ⁺ន្ទៈជាខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៦) ម្ចាស់រាហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច
ធម្មជាតិណាគឺ វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ភើត
ទៀង ព្រោះចក្ខុសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតិទាំងនោះ តើទៀង ឬមិន
ទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណា
មិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជា
ទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

កកល្លំ នុំ តំ សមនុបស្ស័ត្តំ ឯតំ មម ឯសោហា-
មស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតំ ។ នោ ហេតំ កន្លេ ។

(២៧៧) តំ កី មញ្ញាសំ វហុល សោតំ និច្ចំ
វា អនិច្ចំ វាតំ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ មេ ។ យានំ និច្ចំ
វា អនិច្ចំ វាតំ ។ អនិច្ចំ កន្លេ ។ មេ ។ និព្វំ និច្ចា
វា អនិច្ចា វាតំ ។ អនិច្ចា កន្លេ ។ មេ ។ កាយោ
និច្ចា វា អនិច្ចា វាតំ ។ អនិច្ចា កន្លេ ។ មេ ។

(២៧៨) តំ កី មញ្ញាសំ វហុល មនោ និច្ចា វា
អនិច្ចា វាតំ ។ អនិច្ចា កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ
វា ស្មំ វាតំ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ
វិបរណាមនម្មំ កកល្លំ នុំ តំ សមនុបស្ស័ត្តំ ឯតំ មម
ឯសោហាមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតំ ។ នោ ហេតំ កន្លេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជា
ខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់
ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៧) ម្នាលរាហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច
ត្រចៀកទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ បេ ។
ច្រមុះទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ បេ ។
អណ្តាតទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ បេ ។
កាយទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ បេ ។

(២៧៨) ម្នាលរាហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច ចិត្ត
ទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ ចុះរបស់
ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួល
ជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ
នុ៎ះជាខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹង
យល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

សឡាយគន្ថស្ស ចូឡ្ហរហុលោវាទសុត្តេ មនោវិញ្ញាណំ

(២៧៧) នំ កី មញ្ញាសិ រហុល ធម្មា និច្ចា

វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្ថេ ។ យម្បនានិច្ចំ

ទុក្ខំ វា នំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្ថេ ។ យម្ប-

នានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ នុ នំ សមនុ-

បស្សិតំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។

នោ ហេតំ កន្ថេ ។

(២៨០) នំ កី មញ្ញាសិ រហុល មនោវិញ្ញាណំ

និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្ថេ ។ យម្បនានិច្ចំ

ទុក្ខំ វា នំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្ថេ ។ យម្បនានិច្ចំ

ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ នុ នំ សមនុបស្សិតំ

ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ

ហេតំ កន្ថេ ។

សឡាយតនវគ្គ ចូឡរាហេណោវិទសូត្រ មនោវិញ្ញាណ

(២៧៧) ម្នាលរាហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច
 ធម្មារម្មណ៍ទៀងប្តូរមិនទៀង ។ បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។
 ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បតិក្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺នុះរបស់អញ
⁺នុះជាអញ ⁺នុះជាខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរឬ ។ បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៨០) ម្នាលរាហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច
 មនោវិញ្ញាណទៀងប្តូរមិនទៀង ។ បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។
 ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បតិក្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ⁺នុះរបស់អញ
⁺នុះជាអញ ⁺នុះជាខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរឬ ។ បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបិសណ្ណសកំ

(២៨១) តំ កី មញ្ញសិ រាហុល មនោសម្មស្សោ
 និទ្ទោ វា អនិទ្ទោ វាតិ ។ អនិទ្ទោ កន្លេ ។
 យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ
 កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរណាមធម្មំ កល្យ
 ណំ តំ សមនុបស្សិតំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ
 មេ អត្តាតិ ។ លោ ហេតិ កន្លេ ។

(២៨២) តំ កី មញ្ញសិ រាហុល យមិទំ មនោ-
 សម្មស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាភតិ សញ្ញាភតិ
 សម្ពារភតិ វិញ្ញាណភតិ តម្បំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។
 អនិច្ចំ កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ
 វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្លេ ។ យម្បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរ-
 ណាមធម្មំ កល្យ ណំ តំ សមនុបស្សិតំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ លោ ហេតិ
 កន្លេ ។

(២៨៣) ឯវិ បស្សំ រាហុល សុតវា អរិយ-
 ស្សវិកោ ចក្កស្មិបិ^(១) និព្វិន្ទតិ រូបេសុប និព្វិន្ទតិ

១ ឧ. ម. អបិសន្តោ ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសាស្ត្រៈ

(២៨១) ម្ចាស់កហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច
 មនោសម្ព័ស្ស ទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
 ទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញ នូវរបស់នោះថា
 ។ ចុះរបស់អញ ។ ចុះរបស់អញ ។ ចុះរបស់អញ ដូច្នោះដែរឬ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៨២) ម្ចាស់កហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច
 ធម្មជាតិណាគឺវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ តែងកើតឡើង ព្រោះ
 មនោសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតិនោះ តើទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជា
 ទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិន
 ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញ
 នូវរបស់នោះថា ។ ចុះរបស់អញ ។ ចុះរបស់អញ ។ ចុះរបស់អញ ដូច្នោះដែរឬ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៨៣) ម្ចាស់កហុល អរិយសាវ័ក ដែលមានសេចក្តីចេះដឹង
 យល់ឃើញយ៉ាងនេះ ក៏នឿយណាយក្នុងចក្ខុផង នឿយណាយក្នុងរូបផង

សឡាយភវិត្តស្ស ចូឡរាហុលោភិទស្តុត្តេ អាយតនាទិនិត្តំ

ចក្កវិញ្ញាណោបិ និត្តំនុតិ ចក្កសម្មស្សេបិ និត្តំនុតិ
 យមិទំ ចក្កសម្មស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាកតំ
 សញ្ញាកតំ សង្ខារកតំ វិញ្ញាណាកតំ តស្មីបិ និត្តំនុតិ ។
 សោតស្មីបិ និត្តំនុតិ សន្តេស្មីបិ និត្តំនុតិ ... យានស្មីបិ
 និត្តំនុតិ... កន្តេស្មីបិ និត្តំនុតិ... ជិហ្គយបិ និត្តំនុតិ រសេ-
 ស្មីបិ និត្តំនុតិ ... កាយស្មីបិ និត្តំនុតិ ដោដ្ឋត្រេស្មីបិ
 និត្តំនុតិ ... មនស្មីបិ និត្តំនុតិ ធម្មេស្មីបិ និត្តំនុតិ ម-
 ណោវិញ្ញាណោបិ និត្តំនុតិ មណោសម្មស្សេបិ និត្តំនុតិ
 យមិទំ មណោសម្មស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាកតំ
 សញ្ញាកតំ សង្ខារកតំ វិញ្ញាណាកតំ តស្មីបិ និត្តំនុ-
 តិ ។ និត្តំនុតិ វិជ្ជតិ វិវាតា វិមុត្តតិ វិមុត្តស្មី វិមុត្ត-
 មិត្តំ^(១) ញ្ញាលំ រោតិ វិណា ជាតិ វិសុតំ ព្រហ្មចរិយំ
 កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ បដានាតិ ។

១ វិមុត្តមិត្តិ បាហោ ។

សឡាយតនវន្ត ចូឡកហុណោវិទសូត្រ សេចក្តីឡើយណាយក្នុងអាយតនៈជាដើម

ឡើយណាយ ក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណផង ឡើយណាយក្នុងចក្ខុសម្ព័ន្ធស្យងផង
 ឡើយណាយក្នុងវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលកើតឡើង
 ព្រោះចក្ខុសម្ព័ន្ធជាបច្ច័យផង ។ ឡើយណាយក្នុងត្រចៀកផង ឡើយ
 ណាយក្នុងសំឡេងផង ... ឡើយណាយក្នុងច្រមុះផង ឡើយណាយក្នុង
 ក្លិនផង ... ឡើយណាយក្នុងអណ្តាតផង ឡើយណាយក្នុងរសផង ...
 ឡើយណាយក្នុងកាយផង ... ឡើយណាយក្នុងដោងដួលៈផង ... ឡើយ
 ណាយក្នុងចិត្តផង ឡើយណាយក្នុងធម្មារមណ៍ផង ឡើយណាយក្នុង
 មនោវិញ្ញាណផង ឡើយណាយក្នុងមនោសម្ព័ន្ធស្យងផង ឡើយណាយ
 ក្នុងវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោ-
 សម្ព័ន្ធជាបច្ច័យផង ។ កាលអរិយសាវ័ក ឡើយណាយ (យ៉ាងនេះ)
 ហើយ ក៏ប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តក៏ផុតស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ព្រោះ
 ប្រាសចាកតម្រេក កាលបើចិត្តផុតស្រឡះហើយ ប្រាជ្ញាក៏កើតឡើង
 ថា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ អរិយសាវ័កនោះ ក៏ដឹងច្បាស់ដូច្នោះថា ជាតិ
 (របស់អាត្មាអញ) អស់ហើយ ព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់
 គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ កិច្ចដទៃប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្ថានំ

(២៨៤) នំ ទិមភេត ភកភំ អត្តមនោ អាយស្សា
 វហុលោ ភកវតោ កាសិនំ អភិនិទ្ទតំ ។ ឥមស្សិ-
 ញា បន^(១) វេយ្យាករណស្ថិ ភញ្ញមនេ អាយស្ស-
 តោ វហុលស្ស អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិន្តំ វិ-
 ម្មត្ថំ ។ តាសញ្ច អនេកានិ ទេវតាសហស្សានិ
 វិរិដិ វិតមលំ ធម្មចក្កំ ទុទទាទិ យំ កញ្ច សម្ម-
 ទយធម្មំ សត្វនំ និរោធធម្មនំ ។

បូជ្ឈវហុលោវាទសុត្តំ បញ្ចមំ និម្ពិតំ ។

១. ឥមស្សិ ទោ បន ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

[២៨២] លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងនូវព្រះសូត្រនេះចប់ ហើយ ព្រះរាហុលមានអាយុ ក៏មានសេចក្តីត្រេកអរ នឹងភាសិត នៃព្រះមានព្រះភាគ ។ កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែង នូវវេយ្យាករណ៍នេះចប់ហើយ ចិត្តរបស់រាហុលមានអាយុ ក៏បានរួច ស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ (ថាអញ ថាយើង) ទៀតឡើយ ។ ធម្មចក្ក^(១) (ក្មេកយើញធម៌) ដ៏ប្រាសចាកធូលីគឺភាគ ទិក្ខុលេស ប្រាសចាកមន្ទិលគឺអកុសល បានកើតឡើងហើយ ដល់ពួក ទេវតាច្រើនពាន់ទាំងនោះថា ធម្មជាតិណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើង ជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។

ចប់ ចូឡរាហុលោវិទូសូត្រ ទី ៥

១ ក្នុងព្រះសូត្រនេះសំដៅយកមន្ទ ៤ និងផល ៤ ហៅថាធម្មចក្ក ព្រោះថា បណ្តាទេវតា ទាំងនោះ ទេវតាពួកខ្លះ ដែលស្តាប់ព្រះសូត្រនេះ បានជាសោភាបនុប្បត្តល ខ្លះបានជាសកពា- គាមិប្បត្តល ខ្លះបានជាអនាគាមិប្បត្តល ខ្លះបានជាព្រះទ័ណ្ឌស្រព ។

ឆ្នាំ ឆ្នាំស្រូវ

(២៨៥) ឃុំ ឃុំ ។ ឃុំ សម័យ កករ

សាវត្ថុយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អាណ-

មេ ។ តត្រ ខោ កករ កិក្ខុ អាមន្តេសិ កិក្ខុ-

រោតិ ។ កនិទ្តេតិ តេ កិក្ខុ កករតោ បច្ចុស្សោស្សំ ។

កករ ឃុំ ឃុំ ឃុំ រោ កិក្ខុរោ ទេសិស្សាមិ

អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យា-

ណំ សាវត្ថុ សព្វញ្ញំ កេវលបរិប្បណំ បរិសុទ្ធំ

ព្រហ្មតរិយំ បកាសិស្សាមិ យទិទំ ធន ធក្កានិ តិ

សុណាថ សាធុកំ មនសិករោថ ។ សិស្សាមិតិ ។

ឃុំ ឃុំ ខោ តេ កិក្ខុ កករតោ បច្ចុស្សោស្សំ ។

ឆន្ទក្កសូត្រ ទី ៦

(២៨៥) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពាន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិត
 ក្រុងសាវត្ថី ។ កាលព្រះមានព្រះភាគ គង់នៅក្នុងវត្តនោះ បានគ្រាស'
 ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួល
 ព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះ
 មានព្រះភាគ ទ្រង់គ្រាស'ដូច្នេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹង
 សំដែងធម៌ មានលំអបទដើម មានលំអបទកណ្តាល មានលំអបទចុង
 ប្រកាសព្រហ្មចរិយធម៌ ព្រមទាំងអត្ត ទាំងព្យញ្ជនៈ ដំបរិសុទ្ធ បរិ-
 បូណិទាំងអស់ ចំពោះអ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ ស្តាប់នូវធម៌
 ដែលមានចំនួនប្រាំមួយធុកៈ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយស្របចុះ កាលគ
 នឹងសំដែងឲ្យស្តាប់ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះ
 ភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពោសកំ

(២៨៦) ភក្កវា ឧត្តរោច ធន អជ្ឈត្តិកានិ អាយ-
 តនានិ វេទិតញ្ចានិ ធន ពាហិវានិ អាយតនានិ វេទិ-
 តញ្ចានិ ធន វិញ្ញាណកាយា វេទិតញ្ចា ធន ជស្សកាយា
 វេទិតញ្ចា ធន វេទនាកាយា វេទិតញ្ចា ធន តណ្ហា-
 កាយា វេទិតញ្ចា ។

(២៨៧) ធន អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ វេទិតញ្ចា-
 និតិ ឥតិ ខោ បរេនិ វុត្តិ ។ កំព្មោតិ បដិច្ច
 វុត្តិ ។ ធនក្ខាយតនំ សោតាយតនំ យានាយតនំ
 ជីវ្ហាយតនំ កាយាយតនំ មនាយតនំ ។ ធន អជ្ឈត្តិ-
 កានិ អាយតនានិ វេទិតញ្ចានិតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តិ
 ឥនមេតិ បដិច្ច វុត្តិ ។ ឥទំ បវេមំ ធនក្ខំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសណ្តសកៈ

(២៨៦) ព្រះមានព្រះភាគបានគ្រាស'ដូច្នោះថា អាយតនៈខាង

ក្នុង ៦ ក៏គួរដឹង អាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ក៏គួរដឹង វិញ្ញាណកាយ (ពួក

វិញ្ញាណ) ៦ ក៏គួរដឹង ផស្សៈកាយ (ពួកផស្សៈ) ៦ ក៏គួរដឹង វេទនា-

កាយ (ពួកវេទនា) ៦ ក៏គួរដឹង តណ្ហាកាយ (ពួកតណ្ហា) ៦^(១)

ក៏គួរដឹង ។

(២៨៧) ឯពាក្យថា អាយតនៈខាងក្នុង ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នោះនុ៎ះ

តថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលតថាគតពោលហើយនុ៎ះ តើ

ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តី ដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ១ សោតាយតនៈ ១

យានាយតនៈ ១ ដំរុយតនៈ ១ កាយាយតនៈ ១ មនាយតនៈ ១ ។

ពាក្យណា ដែលតថាគត ពោលហើយថា អាយតនៈខាងក្នុង ៦ ក៏គួរ

ដឹង ដូច្នោះ ពាក្យនុ៎ះ តថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះ

ឯង ។ នេះ ឆក្កៈ ទី ១ ។

១ មាតិកានេះហើយដែលពាក្យខាងលើមថា ៦ ឆក្កៈ គឺធម៌មានពួក ៦ មានចំនួន ៦ ដឹង។

សឡាយតវត្ថុស្ស ធម្មសុត្តេ ធ វិញ្ញាណកាយា

[២៨៨] ធ ពាហិរាជិ អាយតនានិ វេទិតញ្ញានិគំ
 ភតិ ខោ បនេតិ វុត្តំ ។ កិញ្ចេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។
 រូបាយតនំ សឡាយតនំ កន្ទាយតនំ រសាយតនំ
 ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ ធម្មាយតនំ ។ ធ ពាហិរាជិ អាយ-
 តនានិ វេទិតញ្ញានិគំ ភតិ យន្តំ វុត្តំ ឥនមេតិ បដិច្ច
 វុត្តំ ។ ឥទំ តតិយំ ធកិំ ។

[២៨៩] ធ វិញ្ញាណកាយា វេទិតញ្ញានិ ភតិ ខោ
 បនេតិ វុត្តំ ។ កិញ្ចេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។ ចក្កញ្ច
 បដិច្ច រូបេ ធ ឧប្បជ្ជតិ ចក្កវិញ្ញាណំ សោតញ្ច
 បដិច្ច សន្ទេ ធ ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ យានញ្ច
 បដិច្ច កន្ទេ ធ ឧប្បជ្ជតិ យានវិញ្ញាណំ ជិវញ្ច
 បដិច្ច រសេ ធ ឧប្បជ្ជតិ ជិវវិញ្ញាណំ កាយញ្ច
 បដិច្ច ដោដ្ឋញ្ច ធ ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ មនញ្ច
 បដិច្ច ធម្មេ ធ ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ ។ ធ វិញ្ញា-
 ណកាយា វេទិតញ្ញានិ ភតិ យន្តំ វុត្តំ ឥនមេតិ
 បដិច្ច វុត្តំ ។ ឥទំ តតិយំ ធកិំ ។

សឡាយតនវគ្គ ធនតុសូត្រ វិញ្ញាណកាយប្រាំមួយ

[២៤៨] ពាក្យថា អាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នោះនេះ⁺
 តថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលតថាគតពោលហើយនេះ⁺
 តើព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ១ សឡាយតនៈ ១
 គន្ធាយតនៈ ១ រសាយតនៈ ១ ផោដ្ឋញាយតនៈ ១ ធម្មាយតនៈ ១ ។
 ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយថា អាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ក៏គួរ
 ដឹង ដូច្នោះ ពាក្យនេះ⁺ តថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះ
 ឯង ។ នេះ ឆក្កៈទី ២ ។

[២៤៩] ពាក្យថា វិញ្ញាណកាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នោះនេះ⁺ តថាគត
 បានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលតថាគតពោលហើយនេះ⁺ តើព្រោះ
 អាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
 ភ្នែកនិងរូប ១ សោតវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកនិង
 សំឡេង ១ យានវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះនិងភ្លួន ១
 ជីហ្គវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ១ កាយវិញ្ញាណ
 កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងផោដ្ឋព្វៈ ១ មនោវិញ្ញាណ កើត
 ឡើង ព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ១ ។ ពាក្យណា ដែលតថាគត
 ពោលហើយថា វិញ្ញាណកាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នោះ ពាក្យនេះ⁺ តថាគត
 ពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។ នេះ ឆក្កៈទី ៣ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

(២៧០) ធន ធម្មស្សកាយា វេទិតញ្ចតិ ឥតិ ខោ

បនេតិ វុតិ ។ កិញ្ចេតិ បដិច្ច វុតិ ។ ធកុញ្ច

បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្កវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្ក-

តិ ជស្សោ ។ សោតញ្ច បដិច្ច សន្តេ ច

ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្កតិ ជស្សោ ។

យានញ្ច បដិច្ច កន្ធូ ច ឧប្បជ្ជតិ យានវិញ្ញាណំ

តិណ្ណំ សង្កតិ ជស្សោ ។ ជីវិតញ្ច បដិច្ច រសេ ច

ឧប្បជ្ជតិ ជីវិតវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្កតិ ជស្សោ ។ កា-

យញ្ច បដិច្ច ដោដ្ឋត្រេ ច ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ

តិណ្ណំ សង្កតិ ជស្សោ ។ មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច

ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្កតិ ជស្សោ ។ ធន

ធម្មស្សកាយា វេទិតញ្ចតិ ឥតិ យន្តិ វុតិ ឥនមេតិ

បដិច្ច វុតិ ។ ឥទិ ចតុតិ ធកិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

(២៧០) ពាក្យថា ផស្សកាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នោះនិ៎ះ គថា-
 គត បានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលគថាគតពោលហើយនិ៎ះ កើ
 ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះ
 អាស្រ័យភ្នែកនិងរូប ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា ផស្សៈ ១ ។
 សោតវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកនិងសំឡេង ការ
 ជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថាផស្សៈ ១ ។ យានវិញ្ញាណ កើតឡើង
 ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះនិងក្លិន ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា
 ផស្សៈ ១ ។ ជីវ្ហវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស
 ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថាផស្សៈ ១ ។ កាយវិញ្ញាណ កើត
 ឡើង ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងផោដ្ឋព្វៈ ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅ
 ថា ផស្សៈ ១ ។ មនោវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិង
 ធម្មារម្មណ៍ ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា ផស្សៈ ១ ។ ពាក្យ
 ណា ដែលគថាគត ពោលហើយថា ផស្សកាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នោះ
 ពាក្យនិ៎ះ គថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។ នេះ
 ឆក្កៈ ទី ៤ ។

សម្មាយកវិញ្ញស្ស ធម្មសុត្តេ ធ វេទនាកាយ

(២៧០) ធ វេទនាកាយា វេទិតញ្ចតិ ឥតិ ខោ

បនេតំ វុតំ ។ តិញ្ចេតិ បដិច្ច វុតំ ។ ចក្កញ្ច

បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្កវិញ្ញាណំ តិណំ សង្ក-

តិ ជស្សោ ជស្សប្បត្តយា វេទនា ។ សោតញ្ច ប-

ដិច្ច សន្នេ ច ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ ... យានញ្ច

បដិច្ច កន្ធុ ច ឧប្បជ្ជតិ យានវិញ្ញាណំ ... ជិវិតញ្ច

បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ជិវិតវិញ្ញាណំ ... កាយញ្ច

បដិច្ច ដោដ្ឋត្រេ ច ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ ... ម-

នញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ

តិណំ សង្កតិ ជស្សោ ជស្សប្បត្តយា វេទនា ។ ធ

វេទនាកាយា វេទិតញ្ចតិ ឥតិ យន្តំ វុតំ ឥទមេតិ

បដិច្ច វុតំ ។ ឥទំ បញ្ចមំ ធម្មំ ។

សឡាយតនវគ្គ ធនក្កសូត្រ វេទនាកាយប្រាំមួយ

(២៧១) ពាក្យថា វេទនាកាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នោះខ្ញុំ តថាគត
 បានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលតថាគតពោលហើយខ្ញុំ តើព្រោះ
 អាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្កវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
 ភ្នែកនិងរូប ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា ផស្សៈ ព្រោះផស្សៈជា
 ច្រើន ទើបមានវេទនា ១ ។ សោតវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
 គ្រឿងនិងសំឡេង ... ឃានវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះ
 និងក្លិន ... ជីហ្គវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ...
 កាយវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងដៅដួញៈ ... មនោ-
 វិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ការជួបជុំនៃ
 របស់ទាំង ៣ ហៅថា ផស្សៈ ព្រោះផស្សៈជាច្រើន ទើបមាន
 វេទនា ១ ។ ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយថា វេទនា-
 កាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នោះ ពាក្យខ្ញុំ តថាគតពោលហើយ ព្រោះ
 អាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។ នេះ គក្កៈ ទី ៥ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

(២៧២) ធិ តណ្ហា កាយា វេទិតញ្ចតិ ឥតិ

ទោ បទេតំ វុតំ ។ កិញ្ចេតិ បដិច្ច វុតំ ។

ធិកុញ្ច បដិច្ច វុយេ ច ឧប្បជ្ជតិ ធិកុវិញ្ញាណំ

តិណំ សង្កតិ ជស្សោ ជស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទ-

នាបច្ចយា តណ្ហា ។ សោតញ្ច បដិច្ច សន្តេ ច

ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ ... យានញ្ច បដិច្ច កន្ធូ ច

ឧប្បជ្ជតិ ... យានវិញ្ញាណំ ... ជិវញ្ច បដិច្ច រសេ ច

ឧប្បជ្ជតិ ជិវវិញ្ញាណំ ... កាយញ្ច បដិច្ច ដោដ្ឋត្រេ

ច ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ ... មនញ្ច បដិច្ច ធិម្ម

ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ តិណំ សង្កតិ ជស្សោ

ជស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា ។ ធិ

តណ្ហា កាយា វេទិតញ្ចតិ ឥតិ យនំ វុតំ ឥទមេតិ

បដិច្ច វុតំ ។ ឥទំ ធិដំ ធិដំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

(២៧២) ពាក្យថា តណ្ហាកាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នោះនេះ តថាគត
បានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលតថាគត ពោលហើយនេះ តើព្រោះ
អាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
ភ្នែកនិងរូប ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថាផស្សៈ ព្រោះផស្សៈជា
បច្ច័យ ទើបមានវេទនា ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ទើបមានតណ្ហា ១ ។
សោតវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកនិងសំឡេង...ឃាន-
វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះនិងកូន ... ជីហ្គវិញ្ញាណ កើត
ឡើង ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ... កាយវិញ្ញាណ កើតឡើង
ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងផោដ្ឋព្វៈ ... មនោវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះ
អាស្រ័យចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថាផស្សៈ
ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ទើបមានវេទនា ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ទើប
មានតណ្ហា ១ ។ ពាក្យណា ដែលតថាគតពោលហើយថា តណ្ហា-
កាយ ៦ ក៏គួរដឹង ដូច្នោះ ពាក្យនេះ តថាគត ពោលហើយ ព្រោះ
អាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។ នេះ ឆក្កៈទី ៦ ។

សឡាយកវគ្គស្ស ធម្មសុត្តេ អនត្តកា

(២៧៣) ចក្កុ អត្តាតិ យោ ឃី^(១) វទេយ្យ តំ ន
 ឧបបជ្ជតិ ។ ចក្កុស្ស ឧប្បាទោបិ វយោបិ បញ្ញាយតិ
 យស្ស ខោ បន ឧប្បាទោបិ វយោបិ បញ្ញាយតិ អត្តា
 មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ ចាតិ ឥច្ចស្ស ឃីមាគតំ ហោតិ
 តស្មា តំ ន ឧបបជ្ជតិ ចក្កុ អត្តាតិ យោ វទេយ្យ ។
 ឥតិ ចក្កុ អនត្តា ។ រូបា អត្តាតិ យោ វទេយ្យ តំ
 ន ឧបបជ្ជតិ ។ រូបាទំ ឧប្បាទោបិ វយោបិ បញ្ញា-
 យតិ ។ យស្ស ខោ បន ឧប្បាទោបិ វយោបិ
 បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ ចាតិ ឥច្ចស្ស
 ឃីមាគតំ ហោតិ តស្មា តំ ន ឧបបជ្ជតិ រូបា អត្តាតិ
 យោ វទេយ្យ ។ ឥតិ ចក្កុ អនត្តា រូបា អនត្តា ។

១ ឧ. ម. ឃីន្តិ ន ទីស្សតិ ។

សម្មាយតនវគ្គ ធម្មសូត្រ ភាពនៃអនត្តា

(២៧៣) បុគ្គលណ និយាយយ៉ាងនេះថា ភ្នែកជាខ្លួន ពាក្យ
 របស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ភ្នែកគេតែងដឹង
 ច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែ
 បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើង និងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួន
 របស់អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើប
 ឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណា និយាយ
 ថា ភ្នែកជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណា និយាយថា
 រូបជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) រូប
 គេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។
 លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើង និងការវិនាសទៅវិញថា
 ខ្លួនរបស់អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង
 ទើបឈ្មោះថា យល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណា
 និយាយថា រូបជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។
 ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន រូបក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

ចក្កវណ្ណាណំ អត្តាតិ យោ វទេយ្យំ តំ ន ឧបបជ្ជតិ ។

ចក្កវណ្ណាណស្ស ឧប្បនោមិ វយោមិ បញ្ញាយតិ ។

យស្ស ខោ បន ឧប្បនោមិ វយោមិ បញ្ញាយតិ

អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ ចាតិ ឥច្ចស្ស

ឯវមាគតំ ហោតិ តស្មា តំ ន ឧបបជ្ជតិ

ចក្កវណ្ណាណំ អត្តាតិ យោ វទេយ្យំ ។ ឥតិ ចក្ក

អនត្តា រូបា អនត្តា ចក្កវណ្ណាណំ អនត្តា ។

ចក្កសម្មស្សោ អត្តាតិ យោ វទេយ្យំ តំ ន

ឧបបជ្ជតិ ។ ចក្កសម្មស្សស្ស ឧប្បនោមិ វយោមិ

បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ខោ បន ឧប្បនោមិ

វយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ

ចាតិ ឥច្ចស្ស ឯវមាគតំ ហោតិ តស្មា តំ ន

ឧបបជ្ជតិ ចក្កសម្មស្សោ អត្តាតិ យោ វទេយ្យំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

បុគ្គលណានិយាយថា ចក្ខុវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិន
កើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ចក្ខុវិញ្ញាណគេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើត
ឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការ
កើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាស
ទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯងទើបឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបាន
ជាថាបុគ្គលណានិយាយថា ចក្ខុវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ
មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន រូបមិនមែនជា
ខ្លួន ចក្ខុវិញ្ញាណក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណានិយាយថា ចក្ខុ-
សម្មស្សជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា)
ចក្ខុសម្មស្ស គេតែងដឹងច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅ
វិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើង និងការវិនាស
ទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះ
ឯង ទើបឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណា
និយាយថា ចក្ខុសម្មស្សជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះមិនកើតការទេ ។

សឡាយភវិត្តស្ស ធរណសុត្តេ អនត្តកា

ភតិ ចក្កុ អនត្តា រូបា អនត្តា ចក្កុវិញ្ញាណំ

អនត្តា ចក្កុសម្មស្សោ អនត្តា ។ វេទនា អត្តាភិ

យោ វេទេយ្យំ ភិ ន ឧបបជ្ជតិ ។ វេទនាយ

ឧប្បនោមិ វេយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ខោ បន

ឧប្បនោមិ វេយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ

ច វេតិ ទាតិ ឥច្ចស្ស ឯវេមាភតិ ហោតិ ភស្មា

ភិ ន ឧបបជ្ជតិ វេទនា អត្តាភិ យោ វេទេយ្យំ ។

ភតិ ចក្កុ អនត្តា រូបា អនត្តា ចក្កុវិញ្ញាណំ អនត្តា

ចក្កុសម្មស្សោ អនត្តា វេទនា អនត្តា ។ តណ្ហា

អត្តាភិ យោ វេទេយ្យំ ភិ ន ឧបបជ្ជតិ ។

តណ្ហាយ ឧប្បនោមិ វេយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស

ខោ បន ឧប្បនោមិ វេយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ

សម្ពាយធនវត្ថុ ធរណីសូត្រ ភាពនៃអនត្តា

ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន រូបមិនមែនជាខ្លួន ចក្ខុវិញ្ញាណមិន
 មែនជាខ្លួន ចក្ខុសម្មស្រុកមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណា និយាយ
 ថា វេទនាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះ
 ថា) វេទនា គេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅ
 វិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់រូបការកើតឡើងនិងការវិនាស
 ទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះ
 ឯង ទើបឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណា
 និយាយថា វេទនាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។
 ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន រូបមិនមែនជាខ្លួន ចក្ខុវិញ្ញាណ
 មិនមែនជាខ្លួន ចក្ខុសម្មស្រុកមិនមែនជាខ្លួន វេទនាក៏មិនមែនជាខ្លួន
 ឡើយ ។ បុគ្គលណា និយាយថា តណ្ហាជាខ្លួន ពាក្យរបស់
 បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) តណ្ហា គេតែងដឹង
 ច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គល
 ណា ដឹងច្បាស់រូបការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

ឧប្បជ្ឈតិ ច វេតិ ចាតិ ឥច្ចុស្ស ឃ្រាមាគតំ ហោតិ
 តស្មា តំ ន ឧបបជ្ឈតិ តណ្ហា អត្តាតិ យោ
 វិទេយ្យ ។ ឥតិ ចក្កុ អនត្តា រូទា អនត្តា ចក្កុវិញ្ញាណំ
 អនត្តា ចក្កុសម្មស្សោ អនត្តា វេទនា អនត្តា
 តណ្ហា អនត្តា ។

(២៧៤) សោតិ អត្តាតិ យោ វិទេយ្យ... យានិ
 អត្តាតិ យោ វិទេយ្យ... ជញ្ញំ អត្តាតិ យោ វិទេយ្យ...
 កាយោ អត្តាតិ យោ វិទេយ្យ... មនោ អត្តាតិ
 យោ វិទេយ្យ តំ ន ឧបបជ្ឈតិ ។ មនស្ស ឧប្បា-
 ទោបិ វិយោបិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ខោ បន
 ឧប្បាទោបិ វិយោបិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ឈតិ
 ច វេតិ . ចាតិ ឥច្ចុស្ស ឃ្រាមាគតំ ហោតិ តស្មា
 តំ ន ឧបបជ្ឈតិ មនោ អត្តាតិ យោ វិទេយ្យ ។
 ឥតិ មនោ អនត្តា ។ ជញ្ញំ អត្តាតិ យោ វិទេយ្យ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថាយល់
ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណានិយាយថា តណ្ហាជាខ្លួន
ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិន
មែនជាខ្លួន រូបមិនមែនជាខ្លួន ចក្រវិញ្ញាណមិនមែនជាខ្លួន ចក្រសម្មស្ស
មិនមែនជាខ្លួន វេទនាមិនមែនជាខ្លួន តណ្ហាក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

(២៧៤) បុគ្គលណានិយាយថា ត្រចៀកជាខ្លួន ... បុគ្គល
ណានិយាយថា ច្រមុះជាខ្លួន ... បុគ្គលណានិយាយថា អណ្តាតជា
ខ្លួន ... បុគ្គលណានិយាយថា កាយជាខ្លួន ... បុគ្គលណានិយាយថា
ចិត្តជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ចិត្ត
គេតែងដឹងច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះ
តែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួន
របស់អញកើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះ
ថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណានិយាយថា ចិត្ត
ជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ
ចិត្តមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណានិយាយថា ធម្មារម្មណ៍ជាខ្លួន

សឡាយកន្តស្ស ធន្តសុត្តេ អនត្តកា

តំ ន ឧបបជ្ជតិ ។ ធម្មានំ^(១) ឧប្បាទោមិ វាយោមិ
 បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ខោ បន ឧប្បាទោមិ វាយោ-
 មិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ ចាតិ
 ឥត្ថស្ស ឯវមាគតំ ហោតិ តស្មា តំ ន ឧបបជ្ជតិ
 ធម្មា អត្តាតិ យោ វទេយ្យ ។ ឥតិ មនោ អនត្តា
 ធម្មា អនត្តា ។ មនោវិញ្ញាណំ អត្តាតិ យោ វទេយ្យ
 តំ ន ឧបបជ្ជតិ ។ មនោវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទោមិ
 វាយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ខោ បន ឧប្បាទោ-
 មិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេ-
 តិ ចាតិ ឥត្ថស្ស ឯវមាគតំ ហោតិ តស្មា តំ ន
 ឧបបជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ អត្តាតិ យោ វទេយ្យ ។ ឥតិ
 មនោ អនត្តា ធម្មា អនត្តា មនោវិញ្ញាណំ អនត្តា ។

១១. ធម្មស្ស ។

សឡាយតនវគ្គ ធម្មសូត្រ ៣៣នៃអនត្តា

ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ធម្មារម្មណ៍ គេ
តែងដឹងច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែ
បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់
អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថា
យល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណា និយាយថា ធម្មា-
រម្មណ៍ជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុ
នោះ ចិត្តមិនមែនជាខ្លួន ធម្មារម្មណ៍ក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គល
ណា និយាយថា មនោវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិន
កើតការទេ ។ (ព្រោះថា) មនោវិញ្ញាណ គេតែងដឹងច្បាស់ថាមានការ
កើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវ
ការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាស
ទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថា យល់ឃើញត្រូវ ហេតុ
នោះបានជាថា បុគ្គលណា និយាយថា មនោវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យ
របស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ចិត្តមិនមែនជា
ខ្លួន ធម្មារម្មណ៍មិនមែនជាខ្លួន មនោវិញ្ញាណក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេហស្កានិកំ

មនោសម្មាស្សោ អត្តាតិ យោ វេទេយ្យំ តំ ន ឧ-
 បបជ្ជតិ ។ មនោសម្មាស្សស្ស ឧប្បនោមិ វេយោមិ
 បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ខោ បន ឧប្បនោមិ វេយោមិ
 បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ ចាតិ
 ឥច្ចស្ស ឯវមាភតំ ហោតិ តស្មា តំ ន ឧបបជ្ជតិ
 មនោសម្មាស្សោ អត្តាតិ យោ វេទេយ្យំ ។ ឥតិ
 មនោ អនត្តា ចម្មា អនត្តា មនោវិញ្ញាណំ អនត្តា
 មនោសម្មាស្សោ អនត្តា ។ វេទនា អត្តាតិ យោ
 វេទេយ្យំ តំ ន ឧបបជ្ជតិ ។ វេទនាយ ឧប្បនោមិ
 វេយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ខោ បន ឧប្បនោមិ
 វេយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ
 ចាតិ ឥច្ចស្ស ឯវមាភតំ ហោតិ តស្មា តំ ន
 ឧបបជ្ជតិ វេទនា អត្តាតិ យោ វេទេយ្យំ ។ ឥតិ
 មនោ អនត្តា ចម្មា អនត្តា មនោវិញ្ញាណំ អនត្តា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

បុគ្គលណ និយាយថា មនោសម្ម័ស្សជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ
 មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) មនោសម្ម័ស្ស គេតែងដឹងច្បាស់ថា
 មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណាដឹង
 ច្បាស់នូវការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញ កើតឡើង
 ផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថា យល់ឃើញ
 ត្រូវ ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណា និយាយថា មនោសម្ម័ស្ស
 ជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុ
 នោះ ចិត្តមិនមែនជាខ្លួន ធម្មារម្មណ៍មិនមែនជាខ្លួន មនោវិញ្ញាណ
 មិនមែនជាខ្លួន មនោសម្ម័ស្ស ក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គល
 ណា និយាយថា វេទនាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើត
 ការទេ ។ (ព្រោះថា) វេទនា គេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើត
 ឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់
 នូវការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញ កើតឡើង
 ផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ
 ហេតុនោះបានជាថា បុគ្គលណា និយាយថា វេទនាជាខ្លួន ពាក្យ
 របស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ចិត្ត មិន
 មែនជាខ្លួន ធម្មារម្មណ៍មិនមែនជាខ្លួន មនោវិញ្ញាណមិនមែនជាខ្លួន

សឡាយតនីវគ្គស្ស ធម្មសុត្តេ សក្កាយសមុទយតាមិនី

មនោសម្មស្សោ អនត្តា វេទនា អនត្តា ។ តណ្ហា
អត្តាតិ យោ វទេយ្យំ នំ ន ឧបបជ្ជិតំ ។ តណ្ហាយ
ឧប្បាទោមិ វយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ខោ
បន ឧប្បាទោមិ វយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជិតំ
ច វេតិ ចាតិ ឥត្តស្ស ឯវមាភតំ ហោតិ តស្មា នំ
ន ឧបបជ្ជិតំ តណ្ហា អត្តាតិ យោ វទេយ្យំ ។
ឥតិ មនោ អនត្តា ធម្មា អនត្តា មនោវិញ្ញាណំ អនត្តា
មនោសម្មស្សោ អនត្តា វេទនា អនត្តា តណ្ហា
អនត្តា ។

(២៧៧) អយំ ខោ បន ភិក្ខុវេ សក្កាយសមុទ-
យតាមិនី បដិបទា ។ ចក្កំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ
ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ រូបេ ឯតំ មម
ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។
ចក្កវិញ្ញាណំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ
អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ ចក្កសម្មស្សំ ឯតំ មម
ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។

សឡាយតនវិគ្គ ធនក្កសូត្រ ដំណើរកើតឡើងនៃសក្កាយ

មនោសម្មស្ស មិនមែនជាខ្លួន វេទនាក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គល
 ណានិយាយថា តណ្ហាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។
 (ព្រោះថា) តណ្ហា គេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការ
 វិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនិង
 ការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង
 បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថា យល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានជា
 ថា បុគ្គលណា និយាយថា តណ្ហាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិន
 កើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ចិត្តមិនមែនជាខ្លួន ធម្មារម្មណ៍មិន
 មែនជាខ្លួន មនោវិញ្ញាណមិនមែនជាខ្លួន មនោសម្មស្សមិនមែនជាខ្លួន
 វេទនាមិនមែនជាខ្លួន តណ្ហាក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

(២៧៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះបដិបទា ជាដំណើរកើតនៃ

សក្កាយ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញចក្ខុថា វិន្តិយោបសំអញ វិន្តិយោ
 បសំអញ វិន្តិយោ វិន្តិយោ ។ ពិចារណាឃើញរូបថា វិន្តិយោបសំអញ
 វិន្តិយោបសំអញ វិន្តិយោ វិន្តិយោ ។ ពិចារណាឃើញធាតុថា
 វិន្តិយោបសំអញ វិន្តិយោបសំអញ វិន្តិយោ វិន្តិយោ ។ ពិចារណាឃើញ
 ចក្ខុសម្មស្សថា វិន្តិយោបសំអញ វិន្តិយោបសំអញ វិន្តិយោ វិន្តិយោ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

វេទនំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ
 សមនុបស្សតិ ។ តណ្ហំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ
 ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ សោតំ ឯតំ
 មម ... យានំ ឯតំ មម ... ជំហំ ឯតំ មម ... កាយំ
 ឯតំ មម ... មនំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ
 មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ ធម្មេ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។
 មនោវិញ្ញាណំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ
 អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ តណ្ហំ ឯតំ មម ឯ-
 សោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។

(២៧៦) អយំ ខោ បន ភិក្ខុវេ សក្កាយនិកេ-

ធកាមិនំ បដិបទា ។ ធកុំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ
 ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ រូបេ នេតំ មម
 នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបិណ្ណសកៈ

តិចារណាឃើញវេទនាថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ

តិចារណាឃើញកណ្តាថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ ។

តិចារណាឃើញត្រចៀកថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ... តិចារណាឃើញច្រមុះ

ថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ... តិចារណាឃើញអណ្តាតថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ...

តិចារណាឃើញកាយថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ... តិចារណាឃើញចិត្តថា

⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ ។ តិចារណាឃើញធម្មា-

រម្មណ៍ថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ ។ តិចារណា

ឃើញមនោវិញ្ញាណថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ ។

តិចារណាឃើញកណ្តាថា ⁺នុ៎ះរបស់អញ ⁺នុ៎ះជាអញ ⁺នុ៎ះជាខ្លួនអញ ។

(២៧៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះបដិបទាជាដំណើររលត់ទៅ

នៃសក្កាយ ។ បុគ្គល តិចារណាឃើញចក្ខុថា ⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ

⁺នុ៎ះមិនមែនជាអញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញ ។ តិចារណាឃើញរូបថា

⁺នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាអញ ⁺នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញ ។

សឡាយភវិត្តស្ស ធនក្កសុត្តេ សក្កាយនិរោធតាមិនី

ចក្កវិញ្ញាណំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ

អត្តាតំ សមនុបស្សាតំ ។ ចក្កសម្មស្សំ នេតំ មម

នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតំ សមនុបស្សាតំ ។

វេទនំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតំ

សមនុបស្សាតំ ។ តណ្ហំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ

ន មេសោ អត្តាតំ សមនុបស្សាតំ ។ សោតំ នេតំ

មម ... ហានំ នេតំ មម ... ជីវ្ហំ នេតំ មម ...

កាយំ នេតំ មម... មនំ នេតំ មម នេសោហមស្មំ

ន មេសោ អត្តាតំ សមនុបស្សាតំ ។ ធម្មេ នេតំ មម

នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតំ សមនុបស្សាតំ ។

សឡាយគនវិត្ត ធម្មសូត្រ ដំណើររលត់ទៅនៃសក្កាយ

ពិចារណាយើញ្ញចក្ខុវិញ្ញាណថា $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនរបស់អញ}}}$ $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនជា}}}$
 អញ $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនជាខ្លួនអញ}}}$ ។ ពិចារណាយើញ្ញចក្ខុសម្ព័ន្ធស្រូថា
 $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនរបស់អញ}}}$ $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនជាអញ}}}$ $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនជាខ្លួនអញ}}}$ ។
 ពិចារណាយើញ្ញវេទនាថា $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនជារបស់អញ}}}$ $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែន}}$
 ជាអញ $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនជាខ្លួនអញ}}}$ ។ ពិចារណាយើញ្ញតណ្ហាថា
 $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនរបស់អញ}}}$ $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនជាអញ}}}$ $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនជាខ្លួនអញ}}}$ ។
 ពិចារណាយើញ្ញត្រចៀកថា $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនរបស់អញ}}}$... ពិចារណា
 យើញ្ញច្រមុះថា $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនរបស់អញ}}}$... ពិចារណាយើញ្ញអណ្តាតថា
 $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនរបស់អញ}}}$... ពិចារណាយើញ្ញកាយថា $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនរបស់}}$
 អញ ... ពិចារណាយើញ្ញចិត្តថា $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនរបស់អញ}}}$ $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែន}}$
 ជាអញ $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនជាខ្លួនអញ}}}$ ។ ពិចារណាយើញ្ញឆម្បារម្មណ៍ថា
 $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនរបស់អញ}}}$ ។ $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនជាអញ}}}$ $\overset{+}{\underset{|}{\text{នុះមិនមែនជាខ្លួនអញ}}}$ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណាសកំ

មនោវិញ្ញាណំ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ

អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ មនោសម្មស្សំ នេតិ មម

នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។

វេទនំ នេតិ មម នេសោហមស្មំ ន មេសោ

អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។ តណ្ហំ នេតិ មម

នេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។

(២៧៧) ចក្កញ្ច ភិក្ខុវេ បដិក្ខ រូបេ ច ឧប្ប-

ជ្ជតិ ចក្កវិញ្ញាណំ តណ្ហំ សង្កតិ ជស្សោ ជស្ស-

ញ្ញាយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អ-

ទុក្ខមសុខំ វា ។ សោ សុខាយ វេទនាយ ធុដ្ឋា

សមាណោ អភិទទ្គតិ អភិវេទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ

តស្ស វតានុសយោ អនុសេតិ ។ ទុក្ខាយ វេទនាយ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

ពិចារណាឃើញមរណវិញ្ញាណថា ⁺ន្ទៈមិនមែនរបស់អញ ⁺ន្ទៈមិនមែន
 ជាអញ ⁺ន្ទៈមិនមែនជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាឃើញមរណសម្ព័ន្ធស្រុង
⁺ន្ទៈមិនមែនរបស់អញ ⁺ន្ទៈមិនមែនជាអញ ⁺ន្ទៈមិនមែនជាខ្លួនអញ ។
 ពិចារណាឃើញវេទនាថា ⁺ន្ទៈមិនមែនរបស់អញ ⁺ន្ទៈមិនមែនជាអញ
⁺ន្ទៈមិនមែនជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាឃើញតណ្ហាថា ⁺ន្ទៈមិនមែន
 របស់អញ ⁺ន្ទៈមិនមែនជាអញ ⁺ន្ទៈមិនមែនជាខ្លួនអញ ។

(២៧៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះ

អាស្រ័យភ្នែកនិងរូប ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា ផស្សៈ
 វេទនា ជាសុខក៏ ជាទុក្ខក៏ មិនមែនទុក្ខ មិនមែនសុខក៏ កើត
 ឡើងព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បុគ្គលនោះ កាលបើសុខវេទនាពាល់
 ត្រូវ វេទនាភកាយ ក្អាកក្អាយ តាំងនៅក្នុងសេចក្តីពេញចិត្ត វាតា-
 ន្ទស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដេកសម្លេង ។ កាលបើទុក្ខវេទនា

សម្មាយភវន្តស្ស ធនេកសុត្តេ អដ្ឋានិកា

ដុដ្ឋោ សមាណោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧ-
 រត្តាធឿ កក្កតិ សម្មោហំ អាមជ្ជតិ តស្ស បដិយា-
 នុសយោ អនុសេតិ ។ អនុក្កមសុខាយ វេទនាយ
 ដុដ្ឋោ សមាណោ តស្ស វេទនាយ សមុទយញ្ច
 អត្តផ្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទិនវញ្ច និស្សរណាញ្ច
 យថាភ្នំ នប្បជានិតិ តស្ស អវិជ្ជានុសយោ អនុ-
 សេតិ ។ សោ វត ភិក្ខុវេ សុខាយ វេទនាយ វត្តានុ-
 សយំ អប្បហាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិយានុសយំ
 អប្បជិវិនោទេត្វា អនុក្កមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជា-
 នុសយំ អសម្មហានិត្វា អវិជ្ជំ អប្បហាយ វិជ្ជំ
 អនុប្បទេត្វា ទិដ្ឋវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ក-
 វិស្សតតិ នេតិ ហំនំ វិជ្ជតិ ។ សោតញ្ច ភិក្ខុវេ
 បដិច្ច សន្តេ ច ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ... យានញ្ច
 ភិក្ខុវេ បដិច្ច កន្តេ ច ឧប្បជ្ជតិ យានវិញ្ញាណំ ...

សឡាយតនវិគ្គ ធនេស្តសូត្រ ភាពនៃពាក្យមិនសមហេតុ

ពាល់ត្រូវ វេមន៍ក្រៀមក្រំចិត្ត លំបាក ខ្សឹកខ្សួល គក់ច្រៀង ទ្រហោ
យំ ដល់នូវសេចក្តីវេទនា បដិឃានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដេកសម្លំ

នៅ ។ កាលបើអទុកមសុខវេទនា ពាល់ត្រូវ វេមន៍មិនដឹងច្បាស់
តាមពិត នូវការកើតឡើងផង នូវសេចក្តីវិនាសទៅផង នូវភានិសង្ស
ផង នូវពោសផង នៃវេទនានោះ និងការរលាស់ចេញនូវវេទនានោះ

អវិជ្ជានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដេកសម្លំនៅ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ

បុគ្គលនោះឯង បើទុកជាមិនបាច់លះបង់នូវវាតានុស័យ ក្នុងសុខវេទ-
នា មិនបាច់បន្ទាបបង់នូវបដិឃានុស័យ ក្នុងទុកវេទនា មិនបាច់គាស់

រំលើងនូវអវិជ្ជានុស័យ ក្នុងអទុកមសុខវេទនា មិនបាច់លះបង់នូវអវិជ្ជា

មិនបាច់ញាំងវិជ្ជាឲ្យកើតឡើងក៏ដោយ ក៏គង់ជាអ្នកធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក

ក្នុងចបច្បូននេះបាន ពាក្យដូច្នោះនេះ មិនសមហេតុឡើយ ។ ម្ចាស់

ភិក្ខុទាំងឡាយ សោតវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកនិង

សំឡេង ... ឃានវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះនិងភ្នែក ...

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

ជីវិតោ ភិក្ខុវេ បដិច្ច វសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ជីវិតំ ញាណំ...
 កាយោ ភិក្ខុវេ បដិច្ច ដោជ្ឈត្វេ ច ឧប្បជ្ជតិ
 កាយវិញ្ញាណំ... មនោ ភិក្ខុវេ បដិច្ច ធម្មេ ច
 ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ វិណិ សុត្តតិ ធម្មស្ស
 ធម្មស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនិវតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា
 អទុក្ខមសុខំ វា ។ សោ សុខាយ វេទនាយ ដុដ្ឋា
 សមាធា អភិទន្ធតិ អភិវទតិ អន្សោសាយ វិជ្ជតិ
 តស្ស វកានុសយោ អនុសេតិ ។ ទុក្ខាយ វេទនាយ
 ដុដ្ឋា សមាធា សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧវត្តាឌី
 កន្ធតិ សម្មោហំ អាបជ្ជតិ តស្ស បដិយានុសយោ
 អនុសេតិ ។ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ ដុដ្ឋា
 សមាធា តស្ស វេទនាយ សមុទយេ អត្តន្តមេ ញ
 អស្សាទេ អាទីនវេ ធិស្សវណោ យថាក្ខតិ ធម្ម-
 ជាតតិ តស្ស អវិជ្ជានុសយោ អនុសេតិ ។ សោ វត
 ភិក្ខុវេ សុខាយ វេទនាយ វកានុសយំ អប្បហាយ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិយានុសយំ អប្បជីវេនោទេត្វា

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

ដំរីវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងវស ... កាយ-
 វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងផោដ្ឋព្វៈ ... មនោ-
 វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ការដួបជុំនៃរបស់
 ទាំង ៣ ហៅថាផស្សៈ វេទនា ជាសុខក្តី ជាទុកក្តី មិនមែនទុកមិន
 មែនសុខក្តី វេមនកើតឡើង ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បុគ្គលនោះ
 កាលបើសុខវេទនាពាល់ត្រូវ វេមនរីករាយ កាកកាយ តាំងនៅក្នុង
 សេចក្តីពេញចិត្ត វាគានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដេកសម្ងំនៅ ។ កាល
 ទុកវេទនាពាល់ត្រូវ វេមនក្រៀមក្រំចិត្ត លំបាក ខ្សឹកខ្សួល គត់
 ទ្រង់ទ្រហោយំ ដល់នូវសេចក្តីភ្លើង បដិឃានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏
 ដេកសម្ងំនៅ ។ កាលអទុកមសុខវេទនាពាល់ត្រូវ វេមនមិនដឹងច្បាស់
 តាមពិត នូវការកើតឡើងផង នូវសេចក្តីវិនាសទៅផង នូវអានិសង្ស
 ផង នូវទោសផង នៃវេទនានោះ និងការរលាស់ចេញនូវវេទនា
 នោះ អវិជ្ជានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដេកសម្ងំនៅ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បុគ្គលនោះឯង បើទុកជាមិនបាច់លះបង់នូវវាគានុស័យ
 ក្នុងសុខវេទនា មិនបាច់បន្ទោបង់ នូវបដិឃានុស័យ ក្នុងទុកវេទនា

សឡាយតនវគ្គស្ស ធម្មសុត្តេ ហិរណវេ

អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយំ អសម្ម-
ហានិត្តា អវិជ្ជំ អប្បហាយ វិជ្ជំ អនុប្បនេត្តា និរដ្ឋេ
ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ភវិស្សត្តិ ទេតំ ហំ វិជ្ជតំ ។

(២៧៨) ចក្កញ្ច ខោ ភិក្ខុវេ បដិច្ច រូបេ ច
ឧប្បជ្ជតិ ចក្កវិញ្ញាណំ តិណ្ហំ សង្កតិ ជស្សោ ជស្ស-
ប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយំតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា
អនុក្ខមសុខំ វា ។ សោ សុខាយ វេទនាយ ដុដ្ឋា
សមាណោ នាភិនទ្គតិ នាភិវេទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ
តស្ស វតានុសយោ នានុសេតិ ។ ទុក្ខាយ
វេទនាយ ដុដ្ឋា សមាណោ ន សោចតិ ន
កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧវត្តាធឿ កន្ទតិ
ន សម្មាហំ អាបជ្ជតិ តស្ស បដិយានុសយោ
នានុសេតិ ។ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ ដុដ្ឋា
សមាណោ តស្ស វេទនាយ សមុទយញ្ច អត្តង្គមញ្ច
អស្សនញ្ច អាទិទវញ្ច ជិស្សវណញ្ច យថាភ្នតិ
បដាជានិ តស្ស អវិជ្ជានុសយោ នានុសេតិ ។

សឡាយតនវិញ្ញ ធនក្កសូត្រ. ភាពនៃពាក្យសមហេតុ

មិនបាច់គាសរំលើងនូវអវិជ្ជា, ក្នុងអទុកមសុខវេទនា មិនបាច់លះ
បង់នូវអវិជ្ជា មិនបាច់ញ៉ាំងវិជ្ជាឲ្យកើតឡើងក៏ដោយ ក៏គង់ជាអ្នកធ្វើទី
បំផុតនៃទុក្ខកងបច្ចុប្បន្ននេះបាន ពាក្យដូច្នោះនេះ មិនសមហេតុឡើយ ។

(២៧៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្កវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះ

អាស្រ័យភ្នែកនិងរូប ការជួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថាផស្សៈ វេទនា
ជាសុខក៏ ជាទុក្ខក៏ មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក៏ រមែងកើតឡើង
ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បុគ្គលនោះ កាលបើសុខវេទនាពាល់ត្រូវ
រមែងមិនរីករាយ មិនក្អាកក្អាយ មិនតាំងនៅក្នុងសេចក្តីពេញចិត្តទេ
វាគានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនដេកសម្លឹងនៅឡើយ ។ កាលទុក្ខវេទនា
ពាល់ត្រូវ រមែងមិនក្រៀមក្រំចិត្ត មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិន
គក់ទ្រង់ទ្រហោយំ មិនដល់នូវសេចក្តីធ្វើធានា បដិឃានុស័យនៃបុគ្គល
នោះ ក៏មិនដេកសម្លឹងនៅឡើយ ។ កាលអទុកមសុខវេទនាពាល់ត្រូវ
រមែងដឹងច្បាស់តាមពិត នូវការកើតឡើងផង នូវសេចក្តីវិនាសទៅផង
នូវភានិសង្សផង នូវទោសផង នៃវេទនានោះ មិនការរលាស់ចេញ
នូវវេទនានោះ អវិជ្ជានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនដេកសម្លឹងនៅឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

សោ វេត ភិក្ខុវេ សុខាយ វេទនាយ វតានុសយំ
 បហាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយំ បដិវិ-
 នោទេត្តា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយំ
 សម្មហានិត្តា អវិជ្ជំ បហាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទេត្តា ទិដ្ឋវ
 ធម្មេ ទុក្ខស្សនិករោ ភវិស្សត្តិ វា នមេតំ វិជ្ជតិ ។

សោតញ្ច ភិក្ខុវេ បដិច្ច សន្ថេ ច ឧប្បជ្ជតិ
 សោតវិញ្ញាណំ... យានញ្ច ភិក្ខុវេ បដិច្ច គន្ធវ ច
 ឧប្បជ្ជតិ យានវិញ្ញាណំ... ជីវិតញ្ច ភិក្ខុវេ បដិច្ច
 រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ជីវិតវិញ្ញាណំ... កាយញ្ច ភិក្ខុវេ
 បដិច្ច ដោដ្ឋព្វេ ច ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ... មនញ្ច
 ភិក្ខុវេ បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ តិណ្ហិ
 សង្កតិ ជស្សោ ជស្សប្បត្តយោ ឧប្បជ្ជតិ វេទយតិ
 សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា ។ សោ សុខាយ
 វេទនាយ វេទនា សមាទោ នាភិន្ទតិ នាភិវេទតិ
 នាជ្ឈេសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស វតានុសយោ នានុសេតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្ត

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលនោះឯង លះបង់នូវរាគានុស័យ ក្នុងសុខ-
 វេទនា បន្ទាប់នឹងបដិឃានុស័យ ក្នុងទុក្ខវេទនា ភាសារំលើងនូវអវិជ្ជា-
 នុស័យ ក្នុងអទុកមសុខវេទនា លះបង់នូវអវិជ្ជា ញាំងវិជ្ជាឲ្យកើតឡើង
 ហើយ និងជាអ្នកធ្វើទំបំផុតនៃទុក្ខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះបាន ពាក្យដូច្នោះនេះ
 ទើបសមហេតុ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សោតវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះ
 អាស្រ័យត្រចៀកនិងសំឡេង ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឃានវិញ្ញាណ
 កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យប្រមុខនិងភ្លួន ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជីវ្ហា-
 វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ... ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ កាយវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងផោដ្ឋព្វៈ ...
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មនោវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
 ចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ការដួបដុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា ផស្សៈ
 វេទនាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី វេម្បីកើត
 ឡើង ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បុគ្គលនោះ កាលសុខវេទនា
 ពាល់ត្រូវ វេម្បីមិនរីករាយ មិនកាកកាយ មិនតាំងនៅក្នុងសេចក្តី
 ពេញចិត្តទេ រាគានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនជេកសម្បូរនៅឡើយ ។

សឡាយភវន្តស្ស ធន្តសុត្តេ បិដកាលោ

ទុក្ខាយ វេទនាយ ដុដ្ឋា សមាណោ ន សោតតិ
 ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧវត្តាឡី កក្កុតិ ន
 សម្មោហំ អាបជ្ជតិ តស្ស បដិយានុសយោ
 នានុសេតិ ។ អទុក្ខមស្សខាយ វេទនាយ ដុដ្ឋា
 សមាណោ តស្ស វេទនាយ សម្មទយេត្ត អត្តមញ្ញ
 អស្សាទេត្ត អាដិទេវត្ត ទិស្សរណេត្ត យថាក្ខតិ
 បដានាតិ តស្ស អវិជ្ជានុសយោ នានុសេតិ ។ សោ
 វត កិក្ខុវេ ស្សខាយ វេទនាយ វតានុសយំ បហាយ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិយានុសយំ បដិវិទោទេត្តា
 អទុក្ខមស្សខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយំ សម្មហា-
 ទិត្តា អវិជ្ជំ បហាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទេត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្ម
 ទុក្ខស្សន្តករោ កវិស្សតតិ ហំនមេតិ វិជ្ជតតិ ។

សម្បាយគន្ធា ធនស្សត្រ ភាពនៃពាក្យសមហេតុ

កាលទុក្ខវេទនាពាល់ត្រូវ វេមន៍មិនក្រៀមក្រំចិត្ត មិនលំបាក មិន

ខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ស្រង្កទ្រហោយំ មិនដល់នូវសេចក្តីវង្វេងទេ បដិយា-

នុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនដេកសម្លឹងឡើយ ។ កាលអទុកម-

សុខវេទនាពាល់ត្រូវ តែងដឹងច្បាស់តាមពិត នូវការកើតឡើងផង នូវ

សេចក្តីវិនាសទៅផង នូវអាទិសង្ស្រផង នូវពោសផង នៃវេទនានោះ

និងការរលាស់ចេញនូវវេទនានោះ អវិជ្ជានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិន

ដេកសម្លឹងឡើយ ។ ម្ចាស់កិត្តទាំងឡាយ បុគ្គលនោះឯង លះបង់

នូវវាតានុស័យ ក្នុងសុខវេទនា បន្ទាបនូវបដិយានុស័យ ក្នុងទុក-

វេទនា គាស់រលើងនូវអវិជ្ជានុស័យ ក្នុងអទុកមសុខវេទនា លះបង់

នូវអវិជ្ជា ញាំងវិជ្ជាឲ្យកើតឡើងហើយ និងជាអ្នកធ្វើទីបំផុតនៃទុក ក្នុង

បច្ចុប្បន្ននេះបាន ពាក្យដូច្នោះនេះ ទើបសមហេតុ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

(២៧៧) ឃីរិ បស្សិំ ភិក្ខុវេ សុត្តា អរិយស្សាវ-

កោ ចក្កស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ រូបេស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ ចក្ក-

វិញ្ញាណេយំ និព្វិន្ទតិ ចក្កសម្មស្ស័យំ និព្វិន្ទតិ វេទ-

នាយមំ និព្វិន្ទតិ តណ្ហាយមំ និព្វិន្ទតិ សោតស្ម័យំ

និព្វិន្ទតិ សន្តេស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ ... យានស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ

កន្តេស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ ... ជីវ្ហាយមំ និព្វិន្ទតិ រសេស្ម័យំ

និព្វិន្ទតិ ... កាយស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ ដោដ្ឋព្រេស្ម័យំ និព្វិ-

ន្ទតិ ... មនស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ ចម្មេស្ម័យំ និព្វិន្ទតិ ម-

នោវិញ្ញាណេយំ និព្វិន្ទតិ មនោសម្មស្ស័យំ និព្វិន្ទតិ

វេទនាយមំ និព្វិន្ទតិ តណ្ហាយមំ និព្វិន្ទតិ ។ និព្វិន្ទ

វិវដ្តតិ វិវាតា វិមុត្តតិ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតិ ញាណំ

ហោតិ ខីណា ជាតិ វុសិតិ ព្រហ្មចរិយំ កតិ

ករណីយំ នាបរិ ឥត្តតាយាតិ បដានាតិកំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

(២៧៧) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កដែលមានសេចក្តីចេះ
ដឹង កាលយល់ឃើញ យ៉ាងនេះ ក៏នឿយណាយក្នុងភ្នែកផង នឿយ
ណាយក្នុងរូបផង នឿយណាយក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឿយណាយក្នុងចក្ខុ
សម្ផស្សផង នឿយណាយក្នុងវេទនាផង នឿយណាយក្នុងតណ្ហាផង
នឿយណាយក្នុងត្រចៀកផង នឿយណាយក្នុងសំឡេងផង ... នឿយ
ណាយក្នុងច្រមុះផង នឿយណាយក្នុងភ្លួងផង ... នឿយណាយក្នុង
អណ្តាតផង នឿយណាយក្នុងរសផង ... នឿយណាយក្នុងកាយផង
នឿយណាយក្នុងវោដ្ឋព្វៈផង ... នឿយណាយក្នុងចិត្តផង នឿយណាយ
ក្នុងធម្មារមណ៍ផង នឿយណាយក្នុងមនោវិញ្ញាណផង នឿយណាយ
ក្នុងមនោសម្ផស្សផង នឿយណាយក្នុងវេទនាផង នឿយណាយក្នុង
តណ្ហាផង ។ កាលបើនឿយណាយហើយ ក៏ប្រាសចាកតម្រេក ចិត្ត
ក៏ផុតស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ព្រោះការប្រាសចាកតម្រេក កាលចិត្តផុត
ស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ អរិយសា-
វ័កនោះវេចផងដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយៈ អាត្មាអញ
បានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ច អាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ
កិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

សឡាយតនវិគ្គស្ស ធនេកុសុត្តេ កាសិណវិទ្ធិសុត្តំ

ឥន្ទមរោច កតវា អត្តមនា តេ ភិក្ខុ កតវតោ
 ភាសិតំ អភិទន្ធានំ ។ ឥមស្មីត្ថា បន វេយ្យាករណស្មី
 កញ្ញាមារេ សង្កមត្តានំ ភិក្ខុនំ អនុបាទាយ អាសវេហិ
 ចត្តានំ វិមុត្តិស្វតំ ។

ធនេកុសុត្តំ ធនំ និទ្ទិកំ ។

សឡាយតនវគ្គ ធនក្កសូត្រ សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត

លុះព្រះមានព្រះភាគ សំដែងព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ក៏កុំតាំងនោះ
 ក៏មានសេចក្តីត្រេកអរ រីករាយនឹងភាសិតនៃព្រះមានព្រះភាគ ។ ក៏
 កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ សំដែងវេយ្យាករណ៍នេះចប់ហើយ ចិត្ត
 របស់ក៏កុំតាំងឡាយប្រមាណ ៦០ រូប ក៏រួចស្រឡះចាកអាសវៈតាំងឡាយ
 ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំទៀតឡើយ ។

ចប់ ធនក្កសូត្រ ទី ៦ ។

សត្វមី សទ្ធក្រមយតនវិភង្គសត្វ

[៣០០] ឃុំម្មេ សុត្តំ ។ ឃុំកំ សមយំ កកវ

សាវត្ថុយំ វិហារតិ ជេនវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
 រាមេ ។ តត្រ ខោ កកវ កិក្ខុ អាមន្តេសិ កិក្ខុ-
 រោតិ ។ កនន្តេតិ តេ កិក្ខុ កកវតោ បច្ចុស្សោស្សំ ។
 កកវ ឃុំតនវេច មហាសទ្ធក្រមយតនិកំ^(១) រោ កិក្ខុវេ
 ទេសិស្សាមិ តំ សុណាថ សាធុកំ មនសិករោថ
 កាសិស្សាមិ ។ ឃុំមន្តេតិ ខោ តេ កិក្ខុ កកវតោ
 បច្ចុស្សោស្សំ ។

[៣០១] កកវ ឃុំតនវេច ចក្ខុ កិក្ខុវេ

អដានិ អបស្សំ យថាក្ខតំ រូបេ អដានិ
 អបស្សំ យថាក្ខតំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អដានិ អបស្សំ

១ ម. មហាសទ្ធក្រមយតនិ ។

សឡាយតនវិរាង្គសូត្រ ទី ៧

(៣០០) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី
ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគ បានគ្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ
ក្នុងទីនោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះ
ពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់គ្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹង
សំដែងនូវធម្មបរិយាយ ជាគ្រឿងបំភ្លឺនូវអាយតនៈធម៌ៗប្រាំមួយ ដល់
អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់ពាក្យនោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឱ្យ
ប្រវែងចុះ តថាគតនឹងសំដែង ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកា
ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(៣០១) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គ្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ បុគ្គល កាលមិនដឹង មិនឃើញនូវចក្ខុភាមពិត មិនដឹង
មិនឃើញនូវរូបភាមពិត មិនដឹង មិនឃើញនូវចក្ខុវិញ្ញាណភាមពិត

សឡាយពនវិគ្គស្ស សឡាយពនវិគ្គសុត្តេ តណ្ហបវគ្គនំ

យថាក្ខតំ ចក្កសម្មស្សំ អជាទំ អបស្សំ យថាក្ខតំ

យមំទំ^(១) ចក្កសម្មស្សំប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតំ វេទយតំ

សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បំ អជាទំ

អបស្សំ យថាក្ខតំ ចក្កស្មី សារជ្ជតំ រូបេសុ សារជ្ជតំ

ចក្កវិញ្ញាណោ សារជ្ជតំ ចក្កសម្មស្សេ សារជ្ជតំ យ-

មំទំ ចក្កសម្មស្សំប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតំ វេទយតំ សុខំ

វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មីបំ សារជ្ជតំ ។

តស្សំ សារត្ថស្សំ សំយត្ថស្សំ សម្មទ្បស្សំ អស្សា-

នាទ្បស្សំនោ វិហារតោ អាយតី បញ្ចាណានក្ខត្តា

ឧបថយំ កច្ឆន្តិ ។ តណ្ហា ចស្ស ចោនោត្តវិកា ទដ្ឋ-

វាកសហកតា តក្រតត្រាភិទដ្ឋនិំ សា ចស្ស បវគ្គតំ ។

១ ទ. ប. យម្បិទំ ។

សឡាយតនវគ្គ សឡាយតនវគ្គសូត្រ ការចម្រើនឡើងនៃគណ្ណា

មិនដឹង មិនឃើញនូវចក្ខុសម្ព័ស្សតាមពិតទេ វេទនាណា ជាសុខក្តី
 ជាទុកក្តី មិនមែនជាទុក មិនមែនជាសុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះ
 ចក្ខុសម្ព័ស្សជាបឋម ក៏មិនដឹង មិនឃើញតាមពិត នូវវេទនានោះផង
 វែមងត្រេកអរកងចក្ខុ ត្រេកអរកងរូប ត្រេកអរកងចក្ខុវិញ្ញាណ ត្រេក
 អរកងចក្ខុសម្ព័ស្ស វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុកក្តី មិនមែនជាទុក
 មិនមែនជាសុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ព័ស្សជាបឋម ក៏ត្រេក
 អរកងវេទនានោះផង ។ កាលបុគ្គលនោះ មានចិត្តត្រេកអរជ្រុលជ្រប់
 វង្វេងវង្វល់ ជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវសេចក្តីត្រេកអរ^(១) ហើយ ទុបា-
 ទានក្នុងទាំង ៥ ក៏ដល់នូវសេចក្តីចម្រើនតទៅ ។ ឯគណ្ណា ដែល
 ភាគតែងនូវភពថ្មី ប្រកបដោយតម្រេក ដោយអំណាចនៃសេចក្តីត្រេក
 ត្រអាល មានកិរិយាវិករាយ ក្នុងការម្នាក់នោះ ។ ជាប្រក្រតី
 របស់បុគ្គលនោះ គណ្ណានោះ របស់បុគ្គលនោះ វែមងចម្រើនឡើង ។

១ អនិសង្ស ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសណ្ណសកំ

តស្ស កាយិកាថំ នវថា បវុទ្ធន្តិ ចេតសិកាថំ
 នវថា បវុទ្ធន្តិ កាយិកាថំ សន្តាថា បវុទ្ធន្តិ
 ចេតសិកាថំ សន្តាថា បវុទ្ធន្តិ កាយិកាថំ បរិទ្បា-
 ហា បវុទ្ធន្តិ ចេតសិកាថំ បរិទ្បាហា បវុទ្ធន្តិ ។ សោ
 កាយិកាទុក្ខម្បំ ចេតោទុក្ខម្បំ បដិសិវេទេតិ ។

[៣០២] សោតំ ភិក្ខុវេ អជាទំ អបស្សំ យថាក្ខតំ ...

យាទំ ភិក្ខុវេ អជាទំ អបស្សំ យថាក្ខតំ ... ជ្ឈំ

ភិក្ខុវេ អជាទំ អបស្សំ យថាក្ខតំ ... កាយំ ភិក្ខុវេ

អជាទំ អបស្សំ យថាក្ខតំ ... មនំ ភិក្ខុវេ អជាទំ

អបស្សំ យថាក្ខតំ ធម្មេ^(១) អជាទំ អបស្សំ យថាក្ខតំ

១ ឧ. ម. ធម្មេ វិក្ខវេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

បុគ្គលនោះ រមែងមានសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើន
 ឡើងផង មានសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង
 មានសេចក្តីក្រវល់ក្រហាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង មាន
 សេចក្តីក្រវល់ក្រហាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង មានសេចក្តី
 អន្ទះអវន្ទ្រប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង មានសេចក្តីអន្ទះអវន្ទ្រ
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏ចម្រើនឡើងផង ។ បុគ្គលនោះ រមែងរងទុក្ខ
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយផង រងទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តផង ។

(៣០២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹង មិនឃើញ
 នូវត្រចៀកតាមពិត ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹង មិន
 ឃើញនូវច្រមុះតាមពិត ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹង
 មិនឃើញនូវអណ្តាតតាមពិត ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិន
 ដឹង មិនឃើញនូវកាយតាមពិត... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិន
 ដឹង មិនឃើញនូវចិត្តតាមពិត មិនដឹង មិនឃើញនូវធម្មាម្មណ៍តាមពិត

សង្គាយតនវិញ្ញស្ស សង្គាយតនវិញ្ញសុត្តេ កណ្តបវខ្លំ

មនោវិញ្ញាណំ អជាទំ អបស្សំ យថាក្ខតំ មនោ-
 សម្មស្សំ អជាទំ អបស្សំ យថាក្ខតំ យមិទំ
 មនោសម្មស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ឈតិ វេទយិតំ សុខំ
 វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បី អជាទំ
 អបស្សំ យថាក្ខតំ មនស្សី សារជ្ឈតិ ធម្មេសុ សារជ្ឈតិ
 មនោវិញ្ញាណោ សារជ្ឈតិ មនោសម្មស្សេ សារជ្ឈតិ យ-
 មិទំ មនោសម្មស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ឈតិ វេទយិតំ សុខំ វា
 ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មីមិ សារជ្ឈតិ ។ តស្ស
 សារត្តស្ស សំយត្តស្ស សម្មទ្ធិស្ស អស្សាទានុបស្សិ-
 ដោ វិហរតោ អាយតី បញ្ចាទានុក្ខន្ធា ឧបថយំ
 កច្ឆន្តិ ។ តណ្ហា ចស្ស មោនោព្រិកា និទ្ធិវកស-
 ហកតា តត្រតត្រាភិទិទ្ធិនី សា ចស្ស បវុឌ្ឍតិ ។
 តស្ស កាយិកាមិ នរថា បវុឌ្ឍនិ ចេតសិកាមិ
 នរថា បវុឌ្ឍនិ កាយិកាមិ សន្តាថា បវុឌ្ឍនិ

សឡាយតនវិគ្គ សឡាយតនវិគ្គសូត្រ ការចម្រើនឡើងនៃតណ្ហា

មិនដឹង មិនឃើញនូវមនោវិញ្ញាណតាមពិត មិនដឹង មិនឃើញនូវមនោ-
សម្មស្សតាមពិត វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុកក្តី មិនមែនទុក មិនមែន
សុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះមនោសម្មស្សជាបច្ច័យ ក៏មិនដឹង មិនឃើញ
តាមពិត នូវវេទនានោះផង តែងត្រេកអរក្នុងចិត្ត ត្រេកអរក្នុងធម្មារម្មណ៍
ត្រេកអរក្នុងមនោវិញ្ញាណ ត្រេកអរក្នុងមនោសម្មស្ស វេទនាណា ជា
សុខក្តី ជាទុកក្តី មិនមែនទុកមិនមែនសុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះមនោ-
សម្មស្សជាបច្ច័យ ក៏ត្រេកអរក្នុងវេទនានោះផង ។ កាលបុគ្គលនោះ មាន
ចិត្តត្រេកអរជ្រុលជ្រប់ វង្វេងឆ្ងល់ ជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវសេចក្តី
ត្រេកអរហើយ ទុប្បាទនក្ខន្ធាង ៥ ក៏ដល់នូវសេចក្តីចម្រើនតទៅ ។ ឯ
តណ្ហា ដែលភាគតែងតទៅ ប្រកបដោយតម្រេកដោយអំណាចនៃសេច-
ក្តីត្រេកត្រអាល មានការរីករាយក្នុងអារម្មណ៍នោះ ។ ជាប្រក្រតី របស់
បុគ្គលនោះ តណ្ហានោះ របស់បុគ្គលនោះ រវៃមង្គចម្រើនឡើង ។ បុគ្គល
នោះ រវៃមង្គមានសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើន
ឡើងផង មានសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើង
ផង មានសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណាសកំ

ចេតសិកាចំ សន្តាថា បវុឌ្ឍនិ កាយិកាចំ បវុឌ្ឍាហា
បវុឌ្ឍនិ ចេតសិកាចំ បវុឌ្ឍាហា បវុឌ្ឍនិ ។ សោ
កាយិកទុក្ខម្បំ ចេតោទុក្ខម្បំ បដិសំវេទេតិ ។

(៣០៣) ចក្កញ្ច ខោ ភិក្ខុវេ ជានំ បស្សំ យថា-
ក្ខតំ រូបេ ជានំ បស្សំ យថាក្ខតំ ចក្កវញ្ចាណំ ជានំ
បស្សំ យថាក្ខតំ ចក្កសម្មស្សំ ជានំ បស្សំ យថា-
ក្ខតំ យមិទំ ចក្កសម្មស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ឈតិ វេទ-
យេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា ភម្ម
ជានំ បស្សំ យថាក្ខតំ ចក្កស្មី ន សារជ្ជតិ រូបេសុ
ន សារជ្ជតិ ចក្កវញ្ចាណេ ន សារជ្ជតិ ចក្កសម្មស្ស
ន សារជ្ជតិ យមិទំ ចក្កសម្មស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ឈតិ
វេទយេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា
ភស្មីបំ ន សារជ្ជតិ ។ ភស្ម អសារភស្ម អសំ-
យភស្ម អសមម្បស្ម អាទំនវាទុបស្សនោ វិហារតោ
អាយតិ បញ្ចាថានក្ខតា អបចយេ កច្ឆនិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាស័ក្កស្ថានៈ

មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង មាន
សេចក្តីអន្ទះអន្ទែង ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង មានសេចក្តី
អន្ទះអន្ទែង ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង ។ បុគ្គលនោះ
រមែងរងទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយផង រងទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តផង ។

(៣០៣) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញនូវចក្ខុ
តាមពិត កាលដឹង ឃើញនូវរូបតាមពិត កាលដឹង ឃើញនូវចក្ខុ
វិញ្ញាណតាមពិត កាលដឹង ឃើញនូវចក្ខុសម្ពុស្សតាមពិត វេទនាណា
ជាសុខក៏ ជាទុក្ខក៏ មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក៏ តែងកើតឡើង ព្រោះ
ចក្ខុសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ក៏ដឹង ឃើញនូវវេទនានោះតាមពិតផង តែមិន
ត្រេកអរក្នុងចក្ខុ មិនត្រេកអរក្នុងរូប មិនត្រេកអរក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណ មិន
ត្រេកអរក្នុងចក្ខុសម្ពុស្សទេ វេទនាណាជាសុខក៏ ជាទុក្ខក៏ មិនមែនទុក្ខ
មិនមែនសុខក៏ តែងកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ក៏មិនត្រេក
អរ ក្នុងវេទនានោះផង ។ កាលបុគ្គលនោះ មានចិត្តត្រេកអរ មិន
ជ្រុលជ្រប់ មិនរង្វើងរង្វលងប្រាប់ ជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវទោសហើយ
ទុប្បាទានកូនទាំង ៥ ក៏ដល់នូវសេចក្តីមិនចម្រើនតទៅ ។

សឡាយតនវគ្គស្ស សឡាយតនវគ្គសុត្តេ គណ្ណបហានំ

គណ្ណា ចស្ស ទោនោត្តរិកា ទន្ទិរាគសហគតា

តត្រតត្រាភិទន្ទិដិ សា ចស្ស បហីយតិ ។ តស្ស

កាយិកាបិ ទរវា បហីយន្តិ ទេតសិកាបិ ទរវា

បហីយន្តិ កាយិកាបិ សន្តាទា បហីយន្តិ ទេ-

តសិកាបិ សន្តាទា បហីយន្តិ កាយិកាបិ បរិទ្យាហា

បហីយន្តិ ទេតសិកាបិ បរិទ្យាហា បហីយន្តិ ។ សោ

កាយិកសុខម្បិ ទេតោសុខម្បិ បដិសំវេទេតិ ។ យា

តថាភូតស្ស^(១) ហោតិ ទន្ទិដិ សាស្ស ហោតិ សម្មាទន្ទិដិ

១ ឧ. យថាភូតស្ស ។

សឡាយតនវគ្គ សឡាយតនវិវត្តសូត្រ ការលះបង់នូវតណ្ហា

ឯតណ្ហា ដែលគាត់តែងកតថ្មី ប្រកបដោយតម្រេកដោយអំណាចវៃ

សេចក្តីត្រេកត្រអាល មានសេចក្តីរករាយក្នុងការម្នាក់នោះៗ ជាប្រក្រតី

របស់បុគ្គលនោះ តណ្ហានោះ បុគ្គលនោះឯងលះបង់ចេញបាន ។

សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ បុគ្គលនោះ រមែងលះបង់

បានផង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏រមែងលះបង់បាន

ផង សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ក៏រមែងលះបង់បានផង

សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏រមែងលះបង់បានផង សេចក្តី

អន្ទះអន្ទួន ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ក៏រមែងលះបង់បានផង សេចក្តីអន្ទះ

អន្ទួន ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏រមែងលះបង់បានផង ។ បុគ្គលនោះតែង

រងនូវសេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ និងសេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុង

ចិត្ត ។ សេចក្តីយល់ឃើញណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ^(១) សេច-

ក្តីយល់ឃើញនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ

១ បានដល់បុគ្គលដែលព្រមព្រៀងដោយសេចក្តីសុខក្នុងចិត្ត ប្រកបដោយកុសល ។ អន្តិកថា។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

យោ តថាគ្វុតស្ស សង្កប្បោ ស្វាស្ស ហោតិ
 សម្មាសង្កប្បោ យោ តថាគ្វុតស្ស វាយាមោ ស្វាស្ស
 ហោតិ សម្មាវាយាមោ យា តថាគ្វុតស្ស សតិ ស្វាស្ស
 ហោតិ សម្មាសតិ យោ តថាគ្វុតស្ស សមាធិ ស្វាស្ស
 ហោតិ សម្មាសមាធិ ។ បុត្រោ ទោ បទស្ស កាយ-
 កម្មំ អាជីវេ សុបរិសុទ្ធា ហោតិ ។ ឯវមស្សាយំ
 អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មន្តោ ភាវនាចារិច្ឆរី កច្ចនិ ។

(៣០៤) តស្ស ឯវំ ឥមំ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មនំ ភាវ-

យតោ ចត្តារោចំ សតិប្បដ្ឋានា ភាវនាចារិច្ឆរី កច្ចនិ
 ចត្តារោចំ សម្មប្បដ្ឋានា ភាវនាចារិច្ឆរី កច្ចនិ ចត្តារោចំ
 ឥន្ទ្រានា ភាវនាចារិច្ឆរី កច្ចនិ បញ្ចចំ ឥន្ទ្រិយានិ ភា-
 វនាចារិច្ឆរី កច្ចនិ បញ្ចចំ ពលានិ ភាវនាចារិច្ឆរី កច្ចនិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

សេចក្តីត្រិះរិះណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីត្រិះរិះនោះ
 របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ សេចក្តីព្យាយាមណា
 របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីព្យាយាមនោះ របស់បុគ្គលនោះ
 ឈ្មោះថាសេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ការរលឹកណា របស់បុគ្គលមានសភាព
 ដូច្នោះ ការរលឹកនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការរលឹកត្រូវ
 ការតាំងចិត្តនឹងណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ការតាំងចិត្តនឹងនោះ
 របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការតាំងចិត្តនឹងត្រូវ ។ បុគ្គលនោះឯង
 ឈ្មោះថាមានកាយកម្ម វចីកម្ម និងអាជីវៈដ៏បរិសុទ្ធល ក្នុងកាលមុន
 ពិត ។ អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរនេះ របស់បុគ្គលនោះ វែមង្គដល់នូវការ
 ពេញបរិបូណ៌ ដោយការវិនាសនៃនេះឯង ។

[៣០៤] កាលបុគ្គលនោះ ចម្រើននូវអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរនេះ

យ៉ាងនេះហើយ សតិប្បដ្ឋាន ៤ ក្តី តែងដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការវិនា
 សម្បជាន ៤ ក្តី តែងដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការវិនា ឥទ្ធិបាទ ៤
 ក្តី ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការវិនា ឥន្ទ្រិយ ៥ ក្តី ក៏ដល់នូវការ
 បរិបូណ៌ដោយការវិនា ពលៈ ៥ ក្តី ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការវិនា

សឡាយគនវត្តស្ស សឡាយគនវត្តសុត្តេ ការវាណិយ្យំ

សត្តិមំ ពោជ្ឈន្តំ ការវាណិយ្យំ កច្ឆន្តិ ។ តស្មិមេ ទ្វេ
 ធម្មា យុកនន្ទា^(១) វត្តន្តិ សមថោ ច វិបស្សនា ច ។
 សោ យេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញាយ្យ តេ ធម្មេ អភិញ្ញា
 បរិជាតាតិ យេ ធម្មា អភិញ្ញា បហាតត្វា តេ ធម្មេ
 អភិញ្ញា បជហតិ យេ ធម្មា អភិញ្ញា ការេតត្វា តេ
 ធម្មេ អភិញ្ញា ការេតិ យេ ធម្មា អភិញ្ញា សច្ចិកា-
 តត្វា តេ ធម្មេ អភិញ្ញា សច្ចិការោតិ ។ កតមេ ច
 ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញាយ្យ បញ្ចាទាននក្ខន្ទោ-
 តិស្ស វចនីយំ សេយ្យដំទំ រុប្បាទាននក្ខន្ទោ វេទន្ទា-
 ទាននក្ខន្ទោ សញ្ញាទាននក្ខន្ទោ សង្ការាទាននក្ខន្ទោ
 វិញ្ញាណាទាននក្ខន្ទោ ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញាយ្យ ។
 កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា បហាតត្វា អវិជ្ជា
 ច ភវតិល្លា ច ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញា បហាតត្វា ។

១ ឧ. ម. យុកនន្ទា ។

សឡាយតនវគ្គ សឡាយតនវិកង្គសូត្រ ការពេញបរិបូណ៌ដោយការវា

ពោជ្ឈង្គ ៧ ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការវា ។ ធម៌ ២ យ៉ាងនេះ
 គឺសម្រាប់: ១ វិបស្សនា ១ ជាធម៌ទាក់ទងគូនឹងគ្នា តែងប្រព្រឹត្តទៅ
 ដល់បុគ្គលនោះ ។ ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលគប្បីកំណត់ដឹងដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម បុគ្គលនោះ ក៏កំណត់ដឹងនូវធម៌ទាំងនោះ ដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ទុក្ខម ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលគប្បីលះបង់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ក៏
 លះបង់នូវធម៌ទាំងនោះដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ធម៌ទាំងឡាយណា ដែល
 គប្បីចម្រើនដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ក៏ចម្រើននូវធម៌ទាំងនោះដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ទុក្ខម ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលគប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ទុក្ខម ក៏ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ទាំងនោះដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះធម៌ទាំងឡាយ ដែលគប្បីកំណត់ដឹងដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ទុក្ខម តើដូចម្តេច ត្រូវឆ្លើយថា បានដល់ទុបាទានក្ខន្ធ (គំនរ ជា
 គ្រឿងប្រកាន់មាំ) ទាំង ៥ គឺរូបទុបាទានក្ខន្ធ ១ វេទន្យទុបាទានក្ខន្ធ ១
 សញ្ញាទុបាទានក្ខន្ធ ១ សង្ខារទុបាទានក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណទុបាទានក្ខន្ធ ១ នេះឯង
 ដែលជាធម៌គប្បីកំណត់ដឹងដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ចុះធម៌ទាំងឡាយ ដែលគប្បីលះបង់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម តើដូចម្តេច
 អវិជ្ជានិងភវតណ្ហានេះឯង ជាធម៌ត្រូវលះបង់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា ភាវេតព្វា ស-
 មដោ ច វិបស្សនា ច ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញា ភាវេតព្វា ។
 កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា សច្ចំកាតព្វា វិជ្ជា
 ច វិមុត្តិ ច ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញា សច្ចំកាតព្វា ។

(៣០៤) សោតិ ភិក្ខុវេ ជាទំ បស្សំ យថាក្ខតំ ...
 យាទំ ភិក្ខុវេ ជាទំ បស្សំ យថាក្ខតំ... ជំហំ ភិក្ខុវេ
 ជាទំ បស្សំ យថាក្ខតំ... កាយំ ភិក្ខុវេ ជាទំ បស្សំ
 យថាក្ខតំ... មទំ ភិក្ខុវេ ជាទំ បស្សំ យថាក្ខតំ
 ធម្មេ ជាទំ បស្សំ យថាក្ខតំ មនោវិញ្ញាណំ ជាទំ
 បស្សំ យថាក្ខតំ មនោសច្ចស្សំ ជាទំ បស្សំ យថាក្ខតំ
 យមិទំ មនោសច្ចស្សំ ច្បង្គយោ ឧប្បជ្ឈតិ វេទយនិ សុខំ
 វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បំ ជាទំ បស្សំ
 យថាក្ខតំ មនស្សំ ន សារជ្ជតិ ធម្មសុ ន សារជ្ជតិ
 មនោវិញ្ញាណោ ន សារជ្ជតិ មនោសច្ចស្សេ ន សារជ្ជតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះធម៌ទាំងឡាយ ដែលគប្បីចម្រើនដោយប្រាជ្ញាជ័
ទុត្តម តើដូចម្តេច សម្រេចនិងវិបស្សនានេះឯង ជាធម៌ត្រូវចម្រើនដោយ
ប្រាជ្ញាជ័ទុត្តម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះធម៌ទាំងឡាយ ដែលគប្បី
ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាជ័ទុត្តម តើដូចម្តេច វិជ្ជានិងវិមុត្តិនេះឯង
ជាធម៌ត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាជ័ទុត្តម ។

(៣០៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញនូវត្រចៀក
តាមពិត ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញនូវប្រមុះ
តាមពិត... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញនូវអណ្តាត
តាមពិត ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញនូវកាយ
តាមពិត... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញនូវចិត្តតាម
ពិត កាលដឹង ឃើញនូវធម្មារម្មណ៍តាមពិត កាលដឹង ឃើញនូវមនោ-
វិញ្ញាណតាមពិត កាលដឹង ឃើញនូវមនោសម្មីស្សតាមពិត វេទនា
ណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខក្តី វមែន
កើតឡើង ព្រោះមនោសម្មីស្សជាបច្ច័យ ក៏ដឹង ឃើញនូវវេទនានោះ
តាមពិតផង តែមិនត្រេកអរ ក្នុងចិត្ត មិនត្រេកអរ ក្នុងធម្មារម្មណ៍
មិនត្រេកអរ ក្នុងមនោវិញ្ញាណ មិនត្រេកអរ ក្នុងមនោសម្មីស្សវេទ

សឡាយតនវិគ្គស្ស សឡាយតនវិរាង្គសុត្តេ បរិដានោទំ

យមិទំ មនោសម្មស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ឈតិ វេទយតិ

ស្សទំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមស្សទំ វា តស្មីប

ន សារជ្ឈតិ ។ តស្ស អសារត្ថស្ស អសំយត្ថស្ស

អសម្មទ្ធិស្ស អាទីនវនុបស្សិលោ វិហារតោ អាយតិ

បញ្ចាថាននក្ខត្តា អបចយំ កង្ខន្តិ ។ តណ្ហា ចស្ស

ហោលោក្ខវិកា នន្តិរាគសហគតា តត្រតត្រាភិនន្តិ

សា ចស្ស បហ័យតិ ។ តស្ស កាយិកាប

នរថា បហ័យន្តិ ចេតសិកាប ធរថា បហ័យន្តិ

កាយិកាប សន្តាថា បហ័យន្តិ ចេតសិកាប

សន្តាថា បហ័យន្តិ កាយិកាប បរិឡាហា

បហ័យន្តិ ចេតសិកាប បរិឡាហា បហ័យន្តិ ។ សោ

កាយិកសុខម្បំ ចេតោសុខម្បំ បដិសិវេទេតិ ។

សឡាយតនវត្ត សឡាយតនវិរាង្គសុត្រ ការកំណត់ដឹងនូវធម៌ជាដើម

វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី តែងកើត

ឡើង ព្រោះមនោសម្ពីស្សជាប់យ៉ូយ ក៏មិនត្រេកអរក្នុងវេទនានោះផង ។

កាលបុគ្គលនោះមិនត្រេកអរ មិនជ្រុលជ្រប់ មិនវង្វែងឱ្យលង់បំ ជាអ្នក

ពិចារណាយើងព្យោសរឿយ ។ ។ បាទានក្នុងទាំង ៥ ក៏ដល់នូវសេចក្តី

មិនចម្រើនតទៅ ។ ឯតណ្ហាដែលភាគតែងភពប្តី ប្រកបដោយតម្រេក

ដោយអំណាចនៃសេចក្តីត្រេកត្រអាល មានសេចក្តីរករាយក្នុងអារម្មណ៍

នោះ ។ ជាប្រក្រតី របស់បុគ្គលនោះ តណ្ហានោះ ក៏បុគ្គលនោះឯង

លះបង់បាន ។ សេចក្តីក្រវល់ក្ររាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ក៏បុគ្គលនោះ

លះបង់បាន សេចក្តីក្រវល់ក្ររាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏លះបង់បាន

សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ក៏លះបង់បាន សេចក្តីក្តៅ

ក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏លះបង់បាន សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងប្រព្រឹត្ត

ទៅក្នុងកាយ ក៏លះបង់បាន សេចក្តីអន្ទះអន្ទែង ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត

ក៏លះបង់បាន ។ បុគ្គលនោះ តែងទទួលនូវសេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅ

ក្នុងកាយ មិនសេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

យោ ភតិក្ខតស្ស ទិដ្ឋិ សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ

យោ ភតិក្ខតស្ស សង្កប្បោ ស្វាស្ស ហោតិ

សម្មាសង្កប្បោ យោ ភតិក្ខតស្ស វាយាមោ ស្វាស្ស

ហោតិ សម្មាវាយាមោ យោ ភតិក្ខតស្ស សតិ សាស្ស

ហោតិ សម្មាសតិ យោ ភតិក្ខតស្ស សមាធិ ស្វាស្ស

ហោតិ សម្មាសមាធិ ។ បុត្រោ ខោ បទស្ស

កាយកម្មំ វចីកម្មំ អាជីវោ សុបរិសុទ្ធា ហោតិ ។

ឯវេស្សាយំ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មន្តោ កាវចាចារិប្បវី

កច្ឆតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបិណ្ណសក្កា

សេចក្តីយល់ឃើញណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តី

យល់ឃើញនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ

សេចក្តីគ្រិះរិះណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីគ្រិះរិះនោះ

របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីគ្រិះរិះត្រូវ សេចក្តីព្យាយាមណា

របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីព្យាយាមនោះ របស់បុគ្គលនោះ

ឈ្មោះថាសេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ការរលឹកណា របស់បុគ្គលមានសភាព

ដូច្នោះ ការរលឹកនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការរលឹកត្រូវ

ការតាំងចិត្តនឹងណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ការតាំងចិត្តនឹង

នោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការតាំងចិត្តនឹងត្រូវ ។ បុគ្គល

នោះឯង ឈ្មោះថាមានកាយកម្ម វចីកម្ម និងអាជីវៈ បរិសុទ្ធល

ក្នុងកាលមុនគិត ។ អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរនេះ របស់បុគ្គលនោះ

រមែងដល់នូវការបរិបូរណ៍ ដោយការវិនាសនេះ ។

សឡាយតនវគ្គស្ស សឡាយតនវគ្គសុត្តេ បរិដានទី

(៣០៦) តស្ស ឃំ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មកំ ការ-
 យតោ ចត្តារោមិ សតិប្បដ្ឋានា ការិយាហារិច្ឆរី កច្ឆន្តិ
 ចត្តារោមិ សម្មប្បដ្ឋានា ការិយាហារិច្ឆរី កច្ឆន្តិ ចត្តារោ-
 មិ ឥទ្ធិមាណា ការិយាហារិច្ឆរី កច្ឆន្តិ បញ្ចមិ ឥន្ទ្រិយានិ
 ការិយាហារិច្ឆរី កច្ឆន្តិ បញ្ចមិ ពលានិ ការិយាហារិច្ឆរី
 កច្ឆន្តិ សត្តមិ ពោជ្ឈន្តំ ការិយាហារិច្ឆរី កច្ឆន្តិ ។
 តស្សមេ ទ្វេ ធម្មា យុកនទ្ធា វត្តន្តិ សមថោ ច
 រិបស្សនា ច ។ សោ យេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញា-
 យ្យា តេ ធម្មេ អភិញ្ញា បរិជាណតិ យេ ធម្មា អ-
 ភិញ្ញា បហានត្វា តេ ធម្មេ អភិញ្ញា បជហានតិ យេ
 ធម្មា អភិញ្ញា ការេតត្វា តេ ធម្មេ អភិញ្ញា
 ការេតិ យេ ធម្មា អភិញ្ញា សន្និកាតត្វា តេ
 ធម្មេ អភិញ្ញា សន្និករោតិ ។ កតមេ ច
 ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញាយ្យា បញ្ចមាណា-
 នក្ខន្ធាតិស្ស វចនំយំ សេយ្យដំនំ រូប្យមាណនក្ខន្ធហោ

សម្មាយតនវគ្គ សម្មាយតនវគ្គសូត្រ ការកំណត់ដឹងនូវធម៌ជាដើម

(៣០៦) កាលបុគ្គលនោះ ចម្រើនអដ្ឋង្គិកមគ្គ ដ៏ប្រសើរយ៉ាងនេះ ហើយ សតិប្បដ្ឋាន ៤ ក្តី តែងដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយភាវនា សម្មប្ប-
 ធាន ៤ ក្តី ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយភាវនា ឥទ្ធិបាទ ៤ ក្តី ក៏ដល់
 នូវការបរិបូណ៌ដោយភាវនា ឥន្ទ្រិយ ៥ ក្តី ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយ
 ភាវនា ពលៈ ៥ ក្តី ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយភាវនា ពោជ្ឈង្គ ៧ ក្តី
 ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយភាវនា ។ បុគ្គលនោះ តែងមានធម៌ពីរ
 យ៉ាងនេះ គឺសមថៈ ១ វិបស្សនា ១ ប្រព្រឹត្តទាក់ទងគ្នានឹងគ្នា ។
 ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលគប្បីកំណត់ដឹងដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម បុគ្គល
 នោះ ក៏កំណត់ដឹងនូវធម៌ទាំងនោះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ធម៌ទាំងឡាយ
 ណា ដែលគប្បីលះបង់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ក៏លះបង់នូវធម៌ទាំងនោះ
 ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលគប្បីចម្រើនដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ទុក្ខម ក៏ចម្រើននូវធម៌ទាំងនោះដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ធម៌ទាំងឡាយ
 ណា ដែលគប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ក៏ធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់នូវធម៌ទាំងនោះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ធម៌ទាំងឡាយ ដែលគប្បីកំណត់ដឹង ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម តើដូច
 ម្តេច គប្បីឆ្លើយថា បានដល់ទុបាទានក្នុងទាំង ៥ គឺ រូបទានក្នុង ១

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរវប្បណាសកំ

វេទន្តចាទានក្ខត្តោ សញ្ញាចាទានក្ខត្តោ សង្ខារចាទាន-
 ក្ខត្តោ វិញ្ញាណ្យចាទានក្ខត្តោ ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញា
 បរិញ្ញេយ្យា ។ កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា
 បហានត្តា អវិជ្ជា ច ភវតណ្ហា ច ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញា
 បហានត្តា ។ កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា
 កាវេតត្តា សមថោ ច វិបស្សនា ច ឥមេ ធម្មា
 អភិញ្ញា កាវេតត្តា ។ កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា
 អភិញ្ញា សច្ចំកាតត្តា វិជ្ជា ច វិមុត្តិ ច ឥមេ
 ធម្មា អភិញ្ញា សច្ចំកាតត្តាតិ ។ ឥទមវោច ភក្ខវា
 អត្ថមនា តេ ភិក្ខុ ភក្ខវតោ កាសិវតិ អភិទន្ធានិ ។

សឡាយពនវិភង្គសុតំ សុត្តមំ និដ្ឋិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្កៈ

វេទន្ទបាពានក្នុង ១ សញ្ញបាពានក្នុង ១ សង្ខារបាពានក្នុង ១ វិញ្ញាណ-
បាពានក្នុង ១ នេះឯង ជាធម៌ដែលគប្បីកំណត់ដឹងដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះធម៌ទាំងឡាយ ដែលគប្បីលះបង់ដោយប្រាជ្ញា
ដ៏ទុក្ខម តើដូចម្តេច អវិជ្ជានិងកវតណ្ណានេះឯង ជាធម៌ដែលគប្បីលះបង់
ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះធម៌ទាំងឡាយ ដែល
គប្បីចម្រើនដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម តើដូចម្តេច សមថៈនិងវិបស្សនានេះឯង
ជាធម៌ដែលគប្បីចម្រើនដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះ
ធម៌ទាំងឡាយ ដែលគប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម តើដូច
ម្តេច វិជ្ជានិងវិមុត្តិនេះឯង ជាធម៌ដែលគប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយប្រា-
ជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ
ភិក្ខុទាំងនោះ ជាអ្នកមានសេចក្តីគ្រេកអរ រីករាយ នឹងភាសិតរបស់
ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ សឡាយតនវិរាត្តសូត្រ ទី ៧ ។

អង្គបំណែកវិទ្យុយុត្តិ

(៣០៧) ឃុំម្លូ ស្រុក ។ ឃុំ សមយំ កក

កោសលេស្ត ចារិកញ្ជាមាដោ មហាតា ភិក្ខុសង្ឃេន

សទ្ធិ យេន នគរវិទ្ធិ ជាម កោសលាជំ ព្រាហ្មណ៍

ត្តាមោ តន្តរសរ ។ អស្សោស្សំ ខោ នគរវិទ្យុយុត្តិ

ព្រាហ្មណ៍ភហបតិកា សមណោ ខលុ កោ កោតមោ

សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្វជិតោ កោសលេស្ត

ចារិកញ្ជាមាដោ មហាតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិ

នគរវិទ្ធិ អនុប្បត្តោ តិ ខោ បន កកវិទ្ធិ កោតមិ

ឃុំកល្យាណោ កិត្តិសន្តោ អក្កតតោ តតិប សោ

កកវិ អរហំ សមាសមនោ វិជ្ជាបរណសម្បដ្ឋោ

សុគតោ លោកវិទ្ធិ អនុតរោ ប្រសិទ្ធម្មសារថិ

នគរវិទ្យោយ្យសូត្រ ទី ៨

[៣០៧] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ

មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាច់ទៅកាន់ចារិកក្នុងដែនកោសល ព្រមដោយ

ភិក្ខុសង្ឃច្រើនរូប ក៏បានស្តេចទៅដល់ព្រាហ្មណគ្រាម ឈ្មោះនគរវិទ្ធៈ

របស់ពួកអ្នកកោសល ។ ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីអ្នកស្រុកនគរវិទ្ធៈ

បានឮដំណឹងថា ព្រះសមណគោតម ជាសក្យបុត្រ ចេញចាកសក្យ-

គ្រកូលទៅទ្រង់ព្រះផ្នួស ឥឡូវនេះ ទ្រង់ពុទ្ធដំណើរទៅកាន់ចារិកក្នុង

ដែនកោសល ព្រមដោយភិក្ខុសង្ឃច្រើនរូប ក៏បានស្តេចមកដល់ស្រុក

នគរវិទ្ធៈហើយ ភិក្ខុសព្វដ៏ពិរោះ របស់ព្រះគោតមដ៏ចម្រើននោះ ក៏ឮ

ខ្លួនខ្មោយសុសសាយយ៉ាងនេះថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ឆ្ងាយ

ចាកសេចក្តីសៅហ្មងគ្រប់យ៉ាង ព្រះអង្គត្រាស់ដឹងនូវញោយ្យធម៌ទាំងពួង

ដោយប្រព្រឹត្តិពិរោះព្រះអង្គ ព្រះអង្គបរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានិងបរណៈ ព្រះ

អង្គមានដំណើរល្អ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់នូវវគ្គលោក ព្រះអង្គប្រសើរ

ដោយសីលាទិគុណ ព្រះអង្គជាអ្នកទូន្មាននូវបុរស ដែលគួរទូន្មានបាន

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្ថានសកំ

សត្តា ទេវមនុស្សានិ ពុទ្ធា កកវា សោ ឥមំ លោកិ
 សទេវតិំ សមារតិំ សព្រហ្មតិំ សស្សមណាព្រាហ្មណី
 បដិំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា
 បវេទេតិំ សោ ធម្មំ ទេសេតិំ អាទិកល្យាណំ
 មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្តំ
 សព្យញ្ជនិំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធិំ ព្រហ្មចរិយំ
 បកាសេតិំ សាធុ ខោ បន តថាវចានិំ អរហតិំ
 ទស្សនិំ ហោតិតិំ ។ អថខោ នករវិន្ថយ្យកា
 ព្រាហ្មណាភហបតិកា យេន កកវា តេនុបសង្កមីសុ
 ឧបសង្កមីត្វា អប្បេកច្ចេ កកវនិំ អភិវាទេត្វា
 ឯកមនិំ និសីទីសុ អប្បេកច្ចេ យេន កកវា
 តេនញ្ញាលម្បណាមេត្វា ឯកមនិំ និសីទីសុ អប្បេ-
 កច្ចេ កកវតោ សន្តិកេ ឆាមកោត្តំ សាវេត្វា ឯកមនិំ
 និសីទីសុ អប្បេកច្ចេ តុណ្ណិក្ខត្វា ឯកមនិំ និសី-
 ទីសុ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

ព្រះអង្គជាសាស្តាចារ្យ នៃទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ព្រះអង្គបាន
 គ្រាស់ដឹងនូវចក្ខុវិស័យសច្ច ព្រះអង្គរំលងមកកាន់ភពថ្មីទៀត ព្រះអង្គទ្រង់
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើររបស់ព្រះអង្គ នូវលោកនេះ
 ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក នូវពពួកសត្វ ព្រមទាំង
 សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្សជាសម្បត្តិទេព និងមនុស្សដ៏សេស ហើយ
 អាចប្រកាសបាន ទ្រង់សំដែងធម៌ មានលំអបទដើម មានលំអបទ
 កណ្តាល មានលំអបទចុង ព្រះអង្គប្រកាសព្រហ្មចរិយធម៌ ព្រមទាំង
 អត្តនិងព្យាបាទៈដ៏បរិសុទ្ធ បរិបូណ៌ទាំងអស់ ក៏ដំណើរដែលបានជួបនឹង
 ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ មានសភាពយ៉ាងនោះ ជាការប្រពៃពេក ។
 គ្រានោះឯង ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីអ្នកស្រុកនគរវិន្ទុៈ ក៏នាំគ្នាចូល
 ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ពួកខ្លះថ្វាយបង្គំ
 ព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះប្រណម្យអញ្ជា
 ឆ្ពោះទៅរកព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះប្រ-
 កាសនាមនិងគោត្រក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏
 សមគួរ ពួកខ្លះអង្គុយនៅស្ងៀម ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

សឡាយភវន្តស្ស នគរិន្ទ្រយុស្តេ អសក្កាតព្វារា

[៣០៧] ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ នគរិន្ទ្រយុកេ
 ព្រាហ្មណភហបតិកេ ភគវា ឯតទេវេថ សថេ វេ^(១)
 ភហបតយោ អញ្ញតិត្តិយា បរិព្វាជកា ឯវិ បុត្រយ្យំ
 កថ្វិវា^(២) ភហបតយោ សមណព្រាហ្មណ ន
 សក្កាតព្វា ន កុកាតព្វា ន មារេតព្វា ន ប្ប-
 ជេតព្វាតិ ឯវិ បុដ្ឋា តុម្ពេ ភហបតយោ តេសិ
 អញ្ញតិត្តិយានំ បរិព្វាជកានំ ឯវិ ព្យាករេយ្យាថ យេ
 តេ សមណព្រាហ្មណ ចក្កវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ អ-
 រីតវកា អរីតទោសា អរីតមោហា អជ្ឈតិ អរូបសន្តចិត្តា
 សមរិសមំ ចរន្តំ កាយេន វាចាយ មនសា ឯវិវា
 សមណព្រាហ្មណ ន សក្កាតព្វា ន កុកាតព្វា
 ន មារេតព្វា ន ប្បជេតព្វា តិ កិស្ស ហេតុ មយម្បិ
 ហិ ចក្កវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ អរីតវកា អរីតទោសា
 អរីតមោហា អជ្ឈតិ អរូបសន្តចិត្តា សមរិសមំ ចរម

១ ម. ពេ ។ ២ ម. កថ្វិវា ។

សឡាយតនវត្ត នគរវិទ្យោស្សត្រ ភាពនៃបុគ្គលដែលគេមិនប្បវិទ្ធិសក្ការៈ

(៣០៨) លុះពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតី អ្នកស្រុកនគរវិទ្ធិៈអង្គុយ
 ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សួរដូច្នោះថា
 ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ បើបរិព្វាជកជាអន្យតិរិយ (មានលទ្ធិផ្សេង)
 សួរអ្នកទាំងឡាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ ពួកសមណ-
 ព្រាហ្មណ៍បែបណា ដែលគេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ មិនគួរគោរព មិនគួរ
 រាប់អាន មិនគួរបូជា ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ កាល
 បើបរិព្វាជក ជាអន្យតិរិយទាំងនោះ សួរយ៉ាងនេះហើយ គប្បីដោះ
 ស្រាយយ៉ាងនេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណា មិនទាន់ប្រាសចាក
 ភគៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងរូប
 ដែលគប្បីដឹងបានដោយភ្នែក ជាអ្នកមានចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់ខាងក្នុងសន្តាន
 ប្រព្រឹត្តត្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ ដោយកាយ វាចា ចិត្ត ពួកសមណ-
 ព្រាហ្មណ៍បែបនេះឯង គេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ មិនគួរគោរព មិនគួរ
 រាប់អាន មិនគួរបូជាឡើយ ដំណើរនោះ តើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា
 សូម្បីពួកយើង ក៏មិនទាន់ប្រាសចាកភគៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ
 មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងរូបដែលគប្បីដឹងបានដោយភ្នែក ជាអ្នក
 មានចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់ ខាងក្នុងសន្តាន នៅប្រព្រឹត្តត្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

កាយេន វាចាយ មនសា តេសន្នោ សមចរិយម្បិ
 ហេតំ ឧត្តរំ អបស្សតិ តស្មា តេ កោន្តោ សម-
 ណាព្រាហ្មណា ន សក្កាតញ្ច ន កុកាតញ្ច ន
 មាទេតញ្ច ន បូជេតញ្ច ។ យេ តេ សម-
 ណាព្រាហ្មណា សោតវិញ្ញេយ្យេសុ សន្នេសុ... យាន-
 វិញ្ញេយ្យេសុ កន្នេសុ... ជិហិវិញ្ញេយ្យេសុ រសេសុ...
 កាយវិញ្ញេយ្យេសុ ដោជ្ជេសុ... មនោវិញ្ញេយ្យេសុ
 ធម្មេសុ អវិគរតា អវិគទោសា អវិគមោហា
 អជ្ឈតំ អរូបសន្តចិត្តា សមវិសមំ ចរន្តំ កា-
 យេន វាចាយ មនសា ឃីវរូទា សមណាព្រាហ្ម-
 ណា ន សក្កាតញ្ច ន កុកាតញ្ច ន មាទេតញ្ច
 ន បូជេតញ្ច នំ កិស្សំ ហេតុ មយម្បិ ហិ
 មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ អវិគរតា អវិគទោសា
 អវិគមោហា អជ្ឈតំ អរូបសន្តចិត្តា សមវិសមំ ចរម

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

ដោយកាយវាចាចិត្តដែរ នេះឯងជាសេចក្តីប្រព្រឹត្តិត្រឹមត្រូវ របស់យើង
 ទាំងនោះ ដែលមិនឃើញនូវធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រោះហេតុនោះ ពួកសមណ-
 ព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនទាំងនោះ គេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ មិនគួរគោរព មិនគួរ
 រាប់អាន មិនគួរបូជាឡើយ ។ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណា មិនទាន់
 ប្រាសចាករាគៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ
 ក្នុងសំឡេង ដែលគប្បីដឹងបានដោយត្រចៀក... ក្នុងក្លិនដែលគប្បីដឹង
 បានដោយច្រមុះ... ក្នុងឧជារស ដែលគប្បីដឹងបានដោយអណ្តាត...
 ក្នុងផោដ្ឋព្វៈ ដែលគប្បីដឹងបានដោយកាយ... មិនទាន់ប្រាសចាករាគៈ
 មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងធម្មារម្មណ៍
 ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ជាអ្នកមានចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់ខាងក្នុងសន្តាន
 ប្រព្រឹត្តិត្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ ដោយកាយវាចាចិត្ត ពួកសមណព្រាហ្មណ៍
 បែបនេះឯង គេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ មិនគួរគោរព មិនគួររាប់អាន មិន
 គួរបូជាឡើយ ដំណើរនោះ តើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា សូម្បីពួក
 យើង ក៏មិនទាន់ប្រាសចាករាគៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់
 ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងធម្មារម្មណ៍ ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ជា
 អ្នកមានចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់ខាងក្នុងសន្តាន នៅប្រព្រឹត្តិត្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ

សឡាយគន្ធិស្ស នពរិទ្ធិយ្យសុត្តេ សក្កាតញ្ចករោ

កាយេន វាចាយ មនសា តេសន្នោ សមចរិយម្បិ
 ហេតំ ឧត្តរី អបស្សតំ តស្មា តេ កោន្តោ
 សមណាប្រាហ្មណា ន សក្កាតញ្ច ន កុកាតញ្ច
 ន មារេតញ្ច ន បូជេតញ្ចតិ ។ ឯវំ បុដ្ឋា តុម្រេ
 គហបតយោ តេសំ អញ្ញតិភ្នំយានំ បរិញ្ញាជកានំ
 ឯវំ ព្យាករេយ្យាថ ។

[៣០៧] សនេ បន រោ គហបតយោ អញ្ញ-
 តិភ្នំយា បរិញ្ញាជកា ឯវំ បុត្តេយ្យំ កថិរូថា គហ-
 បតយោ សមណាប្រាហ្មណា សក្កាតញ្ច កុកាតញ្ច
 មារេតញ្ច បូជេតញ្ចតិ ឯវំ បុដ្ឋា តុម្រេ គហបតយោ
 តេសំ អញ្ញតិភ្នំយានំ បរិញ្ញាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថ
 យេ តេ សមណាប្រាហ្មណា ចក្ករិញ្ញោយ្យេសុ រូមេសុ
 រីតរាតា រីតនោសា រីតមោហា អជ្ឈតំ រូបសន្តិច្ឆិ
 សមចរិយំ ចរន្តិ កាយេន វាចាយ មនសា
 ឯវិរូថា សមណាប្រាហ្មណា សក្កាតញ្ច កុកាតញ្ច

សឡាយគនវគ្គ នគរវិទ្យោយសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលត្រូវធ្វើសក្ការៈ

ដោយកាយវាចាចិត្តដែរ នេះឯងជាសេចក្តីប្រព្រឹត្តិគ្រឹមត្រូវ របស់យើង
 ទាំងនោះ ដែលមិនឃើញនូវធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រោះហេតុនោះ សមណ-
 ព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនទាំងនោះ គេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ មិនគួរគោរព មិន
 គួររាប់អាន មិនគួរបូជាឡើយ ។ ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ អ្នក
 ទាំងឡាយ កាលបើបរិព្វាជក ជាអន្យត្រិយទាំងនោះ សួរយ៉ាងនេះ
 គប្បីដោះស្រាយយ៉ាងនេះឯង ។

(៣០៧) ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ មួយទៀត បើបរិព្វាជកជា
 អន្យត្រិយ សួរអ្នកទាំងឡាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ ចុះ
 ពួកសមណព្រាហ្មណ៍បែបណា ដែលគេគួរធ្វើសក្ការៈ គួរគោរព គួរ
 រាប់អាន គួរបូជា ម្នាលគហបតីទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ កាល
 បើបរិព្វាជកជាអន្យត្រិយទាំងនោះ សួរយ៉ាងនេះ គប្បីដោះស្រាយយ៉ាង
 នេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណា ប្រាសចាកកតៈ ប្រាសចាកទោសៈ
 ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងរូបដែលគប្បីដឹងបានដោយភ្នែក ជាអ្នកមាន
 ចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ខាងក្នុងសន្តាន ប្រព្រឹត្តិគ្រឹមត្រូវដោយកាយវាចាចិត្ត
 ពួកសមណព្រាហ្មណ៍បែបនេះឯង ទើបគេគួរធ្វើសក្ការៈ គួរគោរព

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរបណ្ណសកំ

មារទេតព្វា ប្បជេតព្វា នំ កិស្សុ ហេតុ មយម្ប័
 ហិ ចក្កវិញ្ញាយ្យេសុ រូបេសុ អវិភវកា អវិភោសា
 អវិមោហា អជ្ឈនំ អរូបសន្តចិត្តា សមវិសមំ ចរាម
 កាយេន វាចាយ មនសា តេសន្នោ សមចរិយម្ប័
 ហេតំ ឧត្តរំ បស្សនំ តស្មា តេ កោន្តោ
 សមណាព្រាហ្មណា សក្កាតព្វា កុក្កាតព្វា មារទេតព្វា
 ប្បជេតព្វា ។ យេ តេ សមណាព្រាហ្មណា សោត-
 វិញ្ញាយ្យេសុ សន្នេសុ... យានវិញ្ញាយ្យេសុ កន្នេសុ...
 ជិវិតវិញ្ញាយ្យេសុ រសេសុ... កាយវិញ្ញាយ្យេសុ ដោដ្ឋ-
 ទ្យេសុ... មនោវិញ្ញាយ្យេសុ ធម្មេសុ វិភវកា វិភោសា
 វិមោហា អជ្ឈនំ រូបសន្តចិត្តា សមចរិយំ ចរន្តំ
 កាយេន វាចាយ មនសា ឃីរុចា សមណាព្រាហ្មណា
 សក្កាតព្វា កុក្កាតព្វា មារទេតព្វា ប្បជេតព្វា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទស្ថានសក្ការៈ

គួររាប់អាន គួរបូជា ដំណើរនោះ តើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា
សូម្បីពួកយើង មិនទាន់ប្រាសចាកភក្តី មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ
មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងរូបដែលគប្បីដឹងបានដោយភ្នែក មាន
ចិត្តមិនទាន់ស្ងប់រម្ងាប់ខាងក្នុងសន្តានទេ នៅប្រព្រឹត្តត្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ
ដោយកាយវាចាចិត្ត នេះឯងជាសេចក្តីប្រព្រឹត្តត្រឹមត្រូវ របស់យើង
ទាំងនោះ ដែលឃើញនូវធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រោះហេតុនោះ ពួកសម-
ណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនទាំងនោះ ទើបគេគួរធ្វើសក្ការៈ គួរគោរព គួរ
រាប់អាន គួរបូជា ។ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណា ប្រាសចាកភក្តី
ប្រាសចាកទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុងសំឡេងដែលគប្បីដឹងបាន
ដោយត្រចៀក ... ក្នុងក្លិនដែលគប្បីដឹងបានដោយច្រមុះ ... ក្នុងរូងរាស
ដែលគប្បីដឹងបានដោយអណ្តាត ... ក្នុងផោដ្ឋព្វៈដែលគប្បីដឹងបានដោយ
កាយ... ប្រាសចាកភក្តី ប្រាសចាកទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ ក្នុង
ធម្មារម្មណ៍ ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ជាអ្នកមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ខាង
ក្នុងសន្តាន ប្រព្រឹត្តត្រឹមត្រូវដោយកាយវាចាចិត្ត ពួកសមណព្រាហ្មណ៍
បែបនេះ ទើបគេគួរធ្វើសក្ការៈ គួរគោរព គួររាប់អាន គួរបូជា

សឡាយភវន្តស្ស នគរិន្ទ្រយ្យសុត្តេ អាការន្ទយច្ចុញ្ញា

តំ កិស្សំ ហេតុ មយម្មំ ហិ មនោវិញ្ញេយ្យេសុ
 ធម្មេសុ អវិភវតា អវិភទោសា អវិភមោហា អជ្ឈតំ
 អវុបសន្តចិត្តា សមវិសមំ ចរាម កាយេន វាចាយ
 មនសា តេសន្នោ សមចរិយម្មំ ហេតំ ឧត្តរំ បស្សតំ
 តស្មា តេ កោន្នោ សមណាព្រាហ្មណា សក្កាតញ្ច
 កុកាតញ្ច មាណេតញ្ច ប្បជេតញ្ចតិ ។ ឃី បុដ្ឋា
 តុម្ភេ កហបតយោ តេសំ អញ្ញតិភ្នំយានំ បរិញ្ញាជកានំ
 ឃី ព្យាករេយ្យេន ។

(៣១០) សរេ តេ កហបតយោ អញ្ញតិភ្នំយា
 បរិញ្ញាជកា ឃី បុន្នេយ្យំ កេ បទាយស្មន្តានំ អាការ
 កេ អទ្ធយា យេន តុម្ភេ អាស្មន្នោ ឃី វទេន អន្ធា
 តេ អាយស្មន្នោ វិភវតា វា វាភវិនយាយ វា បដិបន្នា
 វិភទោសា វា ទោសវិនយាយ វា បដិបន្នា វិភមោហា

សឡាយតនវត្ត នគរវិទ្យុស្សត្រ ការសួររកហេតុយោបល់

ដំណើរនោះ គឺព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា សូម្បីភ្នកយើង មិនទាន់
 ប្រាសចាករក្កៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ
 ក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ជាអ្នកមានចិត្តមិនទាន់ស្ងប់
 រម្ងាប់ខាងក្នុងសន្តាន នៅប្រព្រឹត្តត្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ ដោយភាយវាចាចិត្ត
 នេះឯងជាសេចក្តីប្រព្រឹត្តត្រឹមត្រូវ របស់យើងទាំងនោះ ដែលឃើញទូរ
 ធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រោះហេតុនោះ បានជាពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើន
 ទាំងនោះ គេគួរធ្វើសក្ការៈ គួរគោរព គួររាប់អាន គួរបូជា ។
 ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ កាលបើបរិព្វាជកជាអន្យត្តិយ
 ទាំងនោះ សួរយ៉ាងនេះ គប្បីដោះស្រាយយ៉ាងនេះឯង ។

(៣១០) ម្ចាស់គហបតីទាំងឡាយ បើបរិព្វាជក ជាអន្យត្តិយ
 ទាំងនោះ សួរយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អ្នកមានអាយុទាំងឡាយ ចុះលោក
 មានអាយុទាំងឡាយ មានហេតុដូចម្តេច មានប្រាជ្ញាយោបល់ដូចម្តេច
 ដែលនាំឱ្យអ្នកទាំងឡាយនិយាយយ៉ាងនេះថា អ្នកមានអាយុទាំងនោះ
 ប្រាសចាករក្កៈ ឬកំពុងប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទោបង់នូវរក្កៈ ប្រាសចាក
 ទោសៈ ឬកំពុងប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទោបង់នូវទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

វា មោហវិនយាយ វា បដិបដ្ឋានិ ឃំរិ បុដ្ឋា តុម្ពេ
 គហបគយោ តេសំ អញ្ញតិគ្គិយានិ បរិព្វាជកានិ ឃំរិ
 ព្យាករេយ្យាថ តថា ហិ តេ អាយស្មន្តោ អរញ្ញ-
 វនបត្តានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តំ នត្តិ ខោ
 បន តត្ថ តថារូបា ចក្កវិញ្ញេយ្យា រូបា យេ ទិស្វា
 ទិស្វា អភិរមេយ្យំ នត្តិ ខោ បន តត្ថ តថារូបា
 សោតវិញ្ញេយ្យា សន្ធា យេ សុត្តា សុត្តា អភិរមេយ្យំ
 នត្តិ ខោ បន តត្ថ តថារូបា យានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា យេ
 យាយិត្វា យាយិត្វា អភិរមេយ្យំ នត្តិ ខោ បន តត្ថ
 តថារូបា ជិញ្ញវិញ្ញេយ្យា រសា យេ សាយិត្វា សាយិត្វា
 អភិរមេយ្យំ នត្តិ ខោ បន តត្ថ តថារូបា កាយ-
 វិញ្ញេយ្យា ដោដ្ឋត្វា យេ ដុសិត្វា ដុសិត្វា អភិរមេយ្យំ
 ឥមេ ខោ ទោ អាវុសោ អាការា ឥមេ អន្ធាយា
 យេន មយំ អាយស្មន្តំ^(១) ឃំរិ វទេម អន្ធា តេ អា-
 យស្មន្តោ វីតរាតា វា រាគវិនយាយ វា បដិបដ្ឋា វីត-
 ទោសា វា ទោសវិនយាយ វា បដិបដ្ឋា វីតមោហា វា

១ អាយស្មន្តោតិ អត្តកំ មតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តបិដក

ឬកំពុងប្រតិបត្តិ ដើម្បីបន្ទាបនឹងទូរមោហៈដោយពិត ម្នាលគហបតីទាំង-
 ឡាយ អ្នកទាំងឡាយ កាលបើបរិព្វាជក ជាអន្យតិវិយទាំងនោះ សួរ
 យ៉ាងនេះ គប្បីដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា ពិតដូច្នោះមែន ព្រោះ
 លោកមានអាយុទាំងនោះ តែងគប់រកសេនាសនៈដ៏ស្ងួត គឺព្រៃតូច
 និងព្រៃធំ ដ្បិតរូប គប្បីដឹងបានដោយភ្នែក ដែលគេឃើញញយ ។
 ហើយ គួរត្រេកអរបាន មិនមានក្នុងព្រៃនោះឡើយ សំឡេង គប្បី
 ដឹងបានដោយត្រចៀក ដែលគេឮញយ ។ ហើយ គួរត្រេកអរបាន
 មិនមានក្នុងព្រៃនោះឡើយ ក្លិនគប្បីដឹងបានដោយច្រមុះ ដែលគេហិត
 ញយ ។ ហើយ គួរត្រេកអរបាន មិនមានក្នុងព្រៃនោះឡើយ រស
 គប្បីដឹងបានដោយអណ្តាត ដែលគេទទួលរសញយ ។ ហើយ គួរត្រេក
 អរបាន មិនមានក្នុងព្រៃនោះឡើយ ដោយដ្បិតគប្បីដឹងបានដោយកាយ
 ដែលគេប៉ះពាល់ញយ ។ ហើយ គួរត្រេកអរបាន មិនមានក្នុងព្រៃ
 នោះឡើយ ម្នាលអាវុសាទាំងឡាយ យើងទាំងឡាយ មានហេតុ
 នេះឯង មានប្រាជ្ញាយោបល់នេះឯងហើយ ដែលនាំឲ្យពួកយើងនិយាយ
 យ៉ាងនេះ ចំពោះអ្នកមានអាយុទាំងឡាយថា លោកមានអាយុទាំង-
 នោះ ប្រាសចាកកតៈ ឬកំពុងប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទាបនឹងកតៈ ប្រាស
 ចាកទោសៈ ឬកំពុងប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទាបនឹងទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ

សឡាយតន្ត្រស្ស និរវិទ្ធូយ្យស្តុត្តេ សាលាតមនំ

មោហវិនយាយ វា មជ្ជិមន្ទាតិ ។ ឃី បុដ្ឋា តុម្រេ
កហបតយោ តេសំ អញ្ញាតិក្កយានំ បរិស្វាជកានំ
ឃី ព្យាករេយ្យាថាតិ ។

[៣១១] ឃី វុត្តេ និរវិទ្ធូយ្យកា ព្រាហ្មណកហ-
បតិកា កកវន្តំ ឯតនិរោតំ អភិក្កន្តំ ភោ តោតម
អភិក្កន្តំ ភោ តោតម សេយ ថាបិ ភោ តោតម និក្ក
ដ្ឋិតំ វា ឧក្កដ្ឋេយ្យេ បដិទ្ធនំ វា វិវេយ្យេ មុឡ្យស្ស
វា មត្តំ អាចិត្តេយ្យេ អន្ធការេ វា តេលប្បដ្ឋោតិ
ជារេយ្យេ ចត្តមន្តោ រូបានំ នត្តន្តិតិ ឃីមេវ ភោតា
តោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ
ឯតេ មយំ កវន្តំ តោតមិ សរណំ កច្ឆាម ធម្មញ្ញ
ភិក្កុសដ្ឋញ្ញា ឧបាសកេ នោ កវំ តោតមោ ជារេតុ
អដ្ឋតក្កេ បាល្យាបេតេ សរណាច្ឆតេតិ ។

និរវិទ្ធូយ្យស្តុត្តេ អន្តិមំ និដ្ឋិតំ ។

សឡាយតនវគ្គ នគរវិទ្យោយ្យសូត្រ ការដល់នូវសរណៈ

ប្អូក៏ពុំប្រតិបត្តិ ដើម្បីបន្ទាបនឹងមោហៈដោយពិត ។ ម្ចាស់គហបតី
ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ កាលបើបរិព្វាជក ជាអន្សត្រិយទាំងនោះ
សួរយ៉ាងនេះ គប្បីដោះស្រាយយ៉ាងនេះឯង ។

(៣១១) កាលបើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គ្រាស់យ៉ាងនេះហើយ
ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីអ្នកស្រុកនគរវិទ្ធៈ បានក្រាបទូលព្រះមានព្រះ
ភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ច្បាស់ណាស់ បពិត្រព្រះ
គោតមដ៏ចម្រើន ច្បាស់ណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ធម៌ដែល
ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ទ្រង់សំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយយ៉ាងនេះ
ដូចជាគេផ្សារបស់ដែលផ្គាប់ ឬដូចគេបើកបន្តិញរបស់ដែលកំបាំង កុំ
នោះ ដូចជាគេប្រាប់ដល់អ្នកវង្វេងផ្លូវ កុំនោះសោត ដូចជាគេ
ព្រាលប្រទីបក្នុងទីងងឹត ដោយគិតថា មនុស្សដែលមានភ្នែកនឹងមើល
ឃើញរូបបាន ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយនេះ សូមដល់នូវព្រះគោតមដ៏ចម្រើន
ផង ព្រះធម៌ផង ព្រះភិក្ខុសង្ឃផង ថាជាទីពឹង សូមព្រះគោតមដ៏
ចម្រើន ទ្រង់ជ្រាបទុកនូវខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ថាជាទុបាសកដល់នូវ
សរណៈគមន៍ស្មោះដោយជីវិត ចាប់ដើមពីវិថូនេះតទៅ ។

សិរីមំ បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសត្ថំ

[៣១២] ឃុំរម្មេ សុត្ថំ ។ ឃុំតំ សមយំ កកវា រាជ-

គហោ វិហារតំ វេទ្យុវនេ កលន្ទកនិវាបេ ។ អថខោ

អាយស្មា សារីបុត្តោ សាយណ្ណសមយំ បដិសន្យនា

វដ្តិតោ យេន កកវា តេន្ទបសង្កមំ ឧបសង្កមិត្តា កក-

វន្តំ អភិវាទេត្តា ឃុំកមន្តំ និសីទិ ។ ឃុំកមន្តំ និសីទិ

ខោ អាយស្មន្តំ សារីបុត្តំ កកវា ឃុំនទរោច វិប្បសន្នា-

និ ខោ តេ សារីបុត្ត វន្តិយានិ បរិសុទ្ធោ ធរិវិណ្ណោ

បរិយោទាតោ កតមេន ត្ថំ សារីបុត្ត វិហារេន ឃុំក-

រហំ ពហុលំ វិហារសីតិ ។ សុញ្ញតាវិហារេន ខោ អហំ

កន្លេ ឃុំតរហំ ពហុលំ វិហារមីតិ ។

បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសូត្រ ទី ៧

(៣១២) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន

ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តវេទ្យវ័ន ជាកលទ្ធករិវបស្ថាន ជិតក្រុង

រាជគ្រឹះ ។ គ្រានោះឯង ព្រះសារីបុត្តមានអាយុចេញអំពីផលសមាបត្តិ

ក្នុងវេលាសាយណ្ឌសម័យ ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះ

ចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយគង់នៅក្នុងទីដ៏សម

គរ ។ លុះព្រះសារីបុត្តមានអាយុ គង់នៅក្នុងទីដ៏សមគរហើយ ព្រះ

មានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់គ្រាស់សួរដេញថា ម្ចាស់សារីបុត្ត ឥន្ទ្រិយ

របស់អ្នកជ្រះថ្លា សម្បវេស្យករបស់អ្នកស្អាតផ្លូវផង ម្ចាស់សារីបុត្ត

ក្នុងកាលឥឡូវនេះ តើលោកច្រើនប្រព្រឹត្តទៅដោយវិហារធម៌ដូចម្តេច ។

ព្រះសារីបុត្តគ្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ខ្ញុំ

ព្រះអង្គ ច្រើនប្រព្រឹត្តទៅដោយសុញ្ញតារិហារធម៌^(១) ។

១ បានដឹងសុញ្ញតនិលសមាបត្តិ ។

សឡាយភវិត្តស្ស បិណ្ណបាតបរិសុទ្ធិសុត្តេ សុញ្ញតារិហារោ

(៣ ១ ៣) សាធុ សាធុ សារីប្បត្ត មហាប្បរិសរិហារោ
 វេន ភិវ ភិ សារីប្បត្ត ឯតវហិ ពហុលំ វិហារសិ
 មហាប្បរិសរិហារោ ហោស សារីប្បត្ត យទិទំ សុញ្ញ-
 តា ។ តស្មាភិហា សារីប្បត្ត ភិក្ខុ សចេ អាគម្ពេយ្យ-
 សុញ្ញតារិហារោ ពហុលំ វិហារេយ្យន្តិ តេន សារីប្បត្ត
 ភិក្ខុនា ភិក្ខុ បដិសញ្ញាភិក្ខុតំ យេន ចាហំ មគ្គេន
 តាមំ បិណ្ណាយ ទារិសី យស្មញ្ញ បទេសេ បិណ្ណា-
 យ អចរី យេន ច មគ្គេន តាមតោ បិណ្ណាយ
 បដិក្កមី អត្ថំ នុ ខោ មេ តត្ថ ចក្កវិញ្ញេយ្យស្ស
 រូបេស្ស ធម្មោ វា វតោ វា ទោសោ វា
 មោហោ វា បដិយំ វា ចេតសោតិ ។ សចេ
 សារីប្បត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមាណោ ឯវំ ជាណតិ យេន
 ចាហំ មគ្គេន តាមំ បិណ្ណាយ ទារិសី យស្មញ្ញ
 បទេសេ បិណ្ណាយ អចរី យេន ច មគ្គេន
 តាមតោ បិណ្ណាយ បដិក្កមី អត្ថំ មេ តត្ថ

សុឡាយតនវគ្គ បំណុលធាតុធាតុសុទ្ធិសូត្រ សុញ្ញតារិហារសមាបត្តិ

(៣១៣) ម្ចាស់សារីបុត្រ ប្រវែតណាស់ហើយ ។ ម្ចាស់សារីបុត្រ
បានឮថា ក្នុងកាលឥឡូវនេះ លោកច្រើនប្រព្រឹត្តទៅដោយវិហារធម៌
របស់មហាបុរស^(១) ម្ចាស់សារីបុត្រ ឯវិហារធម៌របស់មហាបុរស ក៏គឺ
សុញ្ញតារិហារធម៌នេះឯង ។ ម្ចាស់សារីបុត្រ ព្រោះហេតុនោះ បើភិក្ខុក្នុង
សាសនានេះប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគួរតែប្រព្រឹត្តទៅច្រើនដោយសុញ្ញ
វិហារធម៌ ម្ចាស់សារីបុត្រ ភិក្ខុនោះគប្បីពិចារណាដូច្នេះថា អាត្មាអញ
បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាតតាមផ្លូវណាក្តី បានគ្រាប់ទៅដើម្បី
បិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណាក្តី បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌបាត ចេញអំពីស្រុក
តាមផ្លូវណាក្តី តើក្នុងផ្លូវទាំងនោះ អាត្មាអញមានឆន្ទៈគឺសេចក្តីពេញ
ចិត្ត ឬក៏គឺសេចក្តីត្រេក ទោសៈគឺសេចក្តីប្រឡូស ឬមោហៈគឺសេចក្តី
វង្វេង ឬក៏បដិមៈ គឺសេចក្តីបាំងបាំងកំនែចិត្ត ក្នុងរូបដែលគប្បីដឹងបាន
ដោយភ្នែកដែរឬទេ ។ ម្ចាស់សារីបុត្រ កាលបើភិក្ខុពិចារណាដឹងយ៉ាង
នេះថា អាត្មាអញ បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាតតាមផ្លូវណាក្តី
បានគ្រាប់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណាក្តី បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌ-
បាត ចេញអំពីស្រុកតាមផ្លូវណាក្តី ក្នុងផ្លូវទាំងនោះ អាត្មាអញមាន

១ ធានឈប់ព្រះពុទ្ធ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ នឹងមហាសារីរេ ។ អន្តិកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណាសកំ

ចក្កវិញ្ញាយ្យេសុ រូបេសុ ឆន្ទោ វា វាតោ វា ទោសោ
 វា មោហោ វា បដិឃំ វាបិ ចេតសោតិ តេន
 សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេសិយេវ បាបកាមំ អក្កុសលាមំ
 ធម្មាមំ បហានាយ វាយមិត្តំ ។ សុចេ បន សារីបុត្ត
 ភិក្ខុ បត្តវេក្ខមាទោ ឃីវំ ជាតាតិ យេន បាហំ មក្កេន
 តាមំ បិណ្ណាយ ហារិសី យស្មីញ្ច បទេសេ បិណ្ណាយ
 អចរិ យេន ច មក្កេន តាមតោ បិណ្ណាយ បដិក្កមី
 នត្ថំ មេ តត្ថ ចក្កវិញ្ញាយ្យេសុ រូបេសុ ឆន្ទោ
 វា វាតោ វា ទោសោ វា មោហោ វា បដិឃំ
 វាបិ ចេតសោតិ តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេ-
 លេវ បតិប្បាមុដ្ឋេន វិហាតត្ថំ អហោរត្តានុសិក្ខុនា
 ក្កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

(៣០២) បុន នបរិ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា វតិ បដិ-
 សញ្ញក្ខត្តំ យេន បាហំ មក្កេន តាមំ បិណ្ណាយ ហារិ-
 សី យស្មីញ្ច បទេសេ បិណ្ណាយ អចរិ យេន ច មក្កេ-
 ន តាមតោ បិណ្ណាយ បដិក្កមី អត្ថំ នុ ខោ មេ តត្ថ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបវប្បណ្ណសកៈ

ឆន្ទៈ ប្តក្កៈ ទោសៈ ប្តមោហៈ ប្តក៏បដិយៈវៃនចិត្ត ក្នុងរូបដែលគប្បីដឹង
 បានដោយភ្នែកដែរ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះគប្បីព្យាយាមដើម្បីលះបង់
 នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះចេញ ។ ម្នាលសារីបុត្រ តែបើភិក្ខុ
 ពិចារណាដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញ បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បី
 បិណ្ឌបាតតាមផ្លូវណាក្តី បានគ្រាប់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណា
 ក្តី បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌបាត ចេញអំពីស្រុក តាមផ្លូវណាក្តី ក្នុងផ្លូវ
 ទាំងនោះ អាត្មាអញមិនមានឆន្ទៈ ប្តក្កៈ ទោសៈ ប្តមោហៈ ប្តក៏
 បដិយៈវៃនចិត្ត ក្នុងរូបដែលគប្បីដឹងបានដោយភ្នែកទេ ម្នាលសារីបុត្រ
 ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយបីតំនឹង
 បាមោជ្ជៈនោះឯង ។

(៣១៤) ម្នាលសារីបុត្រ មួយទៀត ភិក្ខុគប្បីពិចារណាដូច្នោះ
 ថា អាត្មាអញ បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាត តាមផ្លូវណាក្តី
 បានគ្រាប់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណាក្តី បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌ-
 បាត ចេញអំពីស្រុកតាមផ្លូវណាក្តី តើផ្លូវទាំងនោះ អាត្មាអញមាន

សង្គាយតនវគ្គស្ស បិណ្ណបាតបរិសុទ្ធិសុត្តេ សញ្ញតារិហារោ

សោតវិញ្ញោយ្យេសុ សន្នេសុ... យានវិញ្ញោយ្យេសុ គន្លេ-
 សុ... ជិវិតវិញ្ញោយ្យេសុ រសេសុ... កាយវិញ្ញោយ្យេសុ
 ដោដ្ឋព្វេសុ... មនោវិញ្ញោយ្យេសុ ធម្មេសុ ធនោ វា
 វកោ វា នោសោ វា មោហោ វា បដិយំ វាបិ
 ចេតសោតំ ។ សចេ សាវប្បត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេត្ត-
 មាណោ ឃីរំ ជាតាតំ យេន ចាហំ មក្កេន តាមិ
 បិណ្ណាយ ចារិសី យស្មិញ្ា បទេសេ បិណ្ណាយ អចរិ
 យេន ច មក្កេន តាមតោ បិណ្ណាយ បដិក្កមិ អត្ថ
 មេ តត្ថ មនោវិញ្ញោយ្យេសុ ធម្មេសុ ធនោ វា វកោ
 វា នោសោ វា មោហោ វា បដិយំ វាបិ ចេតសោតំ
 តេន សាវប្បត្ត ភិក្ខុនា តេសំយេវ ចាបកានិ
 អកុសលានិ ធម្មានិ បហរាណាយ វាយមិត្តំ ។
 សចេ បន សាវប្បត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេត្ត មាណោ ឃីរំ
 ជាតាតំ យេន ចាហំ មក្កេន តាមិ បិណ្ណាយ
 ចារិសី យស្មិញ្ា បទេសេ បិណ្ណាយ អចរិ

សឡាយតនវត្ត បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសូត្រ សុញ្ញតារិហារសមាបត្តិ

ឆន្ទៈ ប្តូរគៈ ទោសៈ ប្តូរមោហៈ ប្តូរក៏បដិយៈនៃចិត្ត ក្នុងសំឡេងដែល
 គប្បីដឹងបានដោយត្រចៀក... ក្នុងក្លិនដែលគប្បីដឹងបានដោយច្រមុះ...
 ក្នុងឧបាសដែលគប្បីដឹងបានដោយអណ្តាត ... ក្នុងផោដ្ឋវៈដែលគប្បី
 ដឹងបានដោយកាយ ... ក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ដែរ
 ឬទេ ។ ម្នាលសារីបុត្រ បើភិក្ខុពិចារណាដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ
 បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាត តាមផ្លូវណាក្តី បានត្រាប់ទៅ
 ដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណាក្តី បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌបាត ចេញអំពី
 ស្រុកតាមផ្លូវណាក្តី ក្នុងផ្លូវទាំងនោះ អាត្មាអញ មានឆន្ទៈ ប្តូរគៈ
 ទោសៈ ប្តូរមោហៈ ប្តូរក៏បដិយៈនៃចិត្ត ក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងបាន
 ដោយចិត្តដែរ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ គប្បីព្យាយាមដើម្បីលះបង់
 អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះចេញ ។ ម្នាលសារីបុត្រ តែបើភិក្ខុពិ-
 ចារណាដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញ បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បី
 បិណ្ឌបាតតាមផ្លូវណាក្តី បានត្រាប់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណាក្តី

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

យេន ច មត្តេន កាមតោ បណ្ណាយ បដិក្កមី នត្ថ
 មេ តត្ថ មនោវិញ្ញេយ្យេស្ក ធម្មេស្ក ធនោ វា វាតោ
 វា ធាសោ វា មោហោ វា បដិឃំ វាបិ ចេតសោតិ
 តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បិតិប្បមុដ្ឋេន
 វិហារតត្ថំ អហោរត្តានុសិក្ខនា កុសលេស្ក ធម្មេស្ក ។

(៣០៥) បុន ចបរិ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តតិ បដិ-
 សញ្ញិត្តតត្ថំ បហំនា នុ ខោ មេ បញ្ច កាមតុណា-
 តិ ។ សចេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ចវេត្តមាណោ ឃរិ
 ជានតិ អប្បហំនា ខោ មេ បញ្ច កាមតុណា តិ
 តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា បញ្ចន្នំ កាមតុណានំ បហា-
 នាយ វាយមិតត្ថំ ។ សចេ បន សារីបុត្ត ភិក្ខុ
 បច្ចវេត្តមាណោ ឃរិ ជានតិ បហំនា ខោ មេ បញ្ច
 កាមតុណា តិ តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បិតិប្ប-
 មុដ្ឋេន វិហារតត្ថំ អហោរត្តានុសិក្ខនា កុសលេស្ក
 ធម្មេស្ក ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌបាត ចេញអំពីស្រុកតាមផ្លូវណាក្តី ក្នុងផ្លូវទាំង
 នោះ អាត្មាអញ មិនមានឆន្ទៈ ឬរាគៈ ទោសៈ ឬមោហៈ ឬភ័
 បដិយៈវិនចិត្ត ក្នុងធម្មារមណ៍ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្តទេ ម្នាល
 សារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ ហើយ
 នៅដោយបីតំនឹងបារម្ភដ្ឋៈនោះឯង ។

(៣១៥) ម្នាលសារីបុត្រ មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណា

ដូច្នេះថា កាមគុណ ៥ ប្រការ អាត្មាអញបានលះបង់ហើយឬ ។
 ម្នាលសារីបុត្រ បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា កាមគុណ ៥ ប្រការ
 អាត្មាអញមិនទាន់បានលះបង់ទេ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ គប្បីព្យាយាម
 ដើម្បីលះបង់នូវកាមគុណទាំង ៥ ប្រការចេញ ។ ម្នាលសារីបុត្រ តែ
 បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា កាមគុណទាំង ៥ ប្រការ អាត្មា
 អញលះបង់ហើយ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌
 ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយបីតំនឹងបារម្ភដ្ឋៈនោះឯង ។

សឡាយតនវគ្គសូត្រ បិណ្ឌបាតបរិសុទ្ធសូត្រ សិវណប្បញ្ញក្ក

[២០៦] បុន ធម៌ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ បដិ-
 សញ្ញាត្តិកតំ បហីនា នុ ខោ មេ បញ្ច ជីវណាតិ ។
 សថេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ឆវេក្ខមាណោ ឃីរិ ជានាតិ
 អប្បហីនា ខោ មេ បញ្ច ជីវណាតិ តេន សារីបុត្ត
 ភិក្ខុនា បញ្ចន្នំ ជីវណានំ បហានាយ វាយមិតំ ។
 សថេ បន សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ឆវេក្ខមាណោ ឃីរិ ជា-
 នាតិ បហីនា ខោ មេ បញ្ច ជីវណាតិ តេន
 សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ មិត្តប្បមុជ្ឈេន វិហាតំ
 អហោរត្តានុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៣០៧] បុន ធម៌ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ
 បដិសញ្ញាត្តិកតំ បរិញ្ញាតា នុ ខោ មេ ប-
 ញ្ញាទាននក្ខន្ធាតិ ។ សថេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ
 បច្ឆវេក្ខមាណោ ឃីរិ ជានាតិ អបរិញ្ញាតា ខោ
 មេ បញ្ញាទាននក្ខន្ធាតិ តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា
 បញ្ចន្នំ ឧទានានក្ខន្ធានំ បរិញ្ញាយ វាយមិតំ ។

សឡាយតនវិគ្គ បំណុលចារិកសិទ្ធិសូត្រ នីវរណប្បញ្ញា

[៣១៦] ម្នាលសារីបុត្រ មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណា

ដូច្នេះថា នីវរណៈទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញបានលះបង់ហើយថ្ម ។

ម្នាលសារីបុត្រ បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា នីវរណៈទាំង ៥

ប្រការ អាត្មាអញមិនទាន់បានលះបង់ទេ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ

គប្បីព្យាយាមដើម្បីលះបង់ នូវនីវរណៈទាំង ៥ ប្រការចេញ ។ ម្នាល

សារីបុត្រ តែបើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា នីវរណៈទាំង ៥

ប្រការ អាត្មាអញបានលះបង់ហើយ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សា

កងកុសលធម៌ ទាំងវិប្បទាំងយប់ នៅដោយបីតិរិនិទ្ធាមោជ្ជៈនោះឯង ។

[៣១៧] ម្នាលសារីបុត្រ មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណា

ដូច្នេះថា ទុប្បាទានក្នុងទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញកំណត់ដឹងហើយ

ថ្ម ។ ម្នាលសារីបុត្រ បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ទុប្បាទានក្នុង

ទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញមិនទាន់កំណត់ដឹងទេ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុ

នោះ គប្បីព្យាយាមដើម្បីកំណត់ដឹង នូវទុប្បាទានក្នុងទាំង ៥ ប្រការ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទ្គហសកំ

ស ចេ បន សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ឆវេក្ខមាណោ ឃីវំ ជា-
 ណតិ បរិពាតា ខោ មេ បញ្ចាចាទានក្ខន្ធាតិ តេន
 សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិប្បមុដ្ឋេន វិហានតំ
 អហោរត្តានុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៣០៨] បុន ធម្មំ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា វតិ
 បដិសញ្ញិត្តតំ ភារីតា នុ ខោ មេ ចត្តារោ សតិ-
 ប្បដ្ឋានតិ ។ ស ចេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ឆវេក្ខមាណោ ឃីវំ
 ជាណតិ អភារីតា ខោ មេ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានតិ
 តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ចន្ទំ សតិប្បដ្ឋានំ ភារីនា-
 យ វាយមិតំ ។ ស ចេ បន សារីបុត្ត ភិក្ខុ
 បច្ឆវេក្ខមាណោ ឃីវំ ជាណតិ ភារីតា ខោ មេ ចត្តារោ
 សតិប្បដ្ឋានតិ តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បី-
 តិប្បមុដ្ឋេន វិហានតំ អហោរត្តានុសិក្ខិតា - កុស-
 លេសុ ធម្មេសុ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

ម្នាលសារីបុត្រ តែបើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ទុបាទានកូន
 ទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញបានកំណត់ដឹងហើយ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុ
 នោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ ទាំងវិជ្ជាទាំងយប់ នៅដោយបីតំនឹង
 បារមាជ្ជៈនោះឯង ។

(៣១៨) ម្នាលសារីបុត្រ មួយទៀត ភិក្ខុគប្បីពិចារណាដូច្នោះថា

សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយចូរ ។ ម្នាល
 សារីបុត្រ បើភិក្ខុពិចារណាដឹងយ៉ាងនេះថា សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ប្រការ
 អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះគប្បីព្យាយាម
 ដើម្បីចម្រើននូវសតិប្បដ្ឋាន ៤ ប្រការ ។ ម្នាលសារីបុត្រ តែបើភិក្ខុ
 ពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញ
 បានចម្រើនហើយ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌
 ទាំងវិជ្ជាទាំងយប់ នៅដោយបីតំនឹងបារមាជ្ជៈនោះឯង ។

សម្ពុយកនវគ្គស្ស បិណ្ឌរាតយាវស្សុំសន្តេ ឥន្ទ្រិយប្បញ្ញា

(៣១៧) បុន ចបរំ សារីបុត្ត កិក្កុនា ឥតិ បដិ-
 សញ្ញុក្កិកតំ ភារីតា នុ ខោ មេ ចត្តារោ សម្មប្ប-
 ជានាតិ ។ សេ ច សារីបុត្ត កិក្កុ បច្ចុវេក្ខមាលោ
 ឃិវំ ជានាតិ អភារីតា ខោ មេ ចត្តារោ សម្មប្បជា-
 នាតិ តេន សារីបុត្ត កិក្កុនា ចត្ថនំ សម្មប្បជានំ
 ភារីនាយ វាយមិតំ ។ សេ ច បន សារីបុត្ត កិក្កុ
 បច្ចុវេក្ខមាលោ ឃិវំ ជានាតិ ភារីតា ខោ មេ ចត្តា-
 រោ សម្មប្បជានាតិ តេន សារីបុត្ត កិក្កុនា តេនេវ
 បីតិប្បាមុជ្ជេន វិហាតំ អយោរត្តានុសិក្កុនា កុស-
 លេសុ ធម្មេសុ ។

(៣២០) បុន ចបរំ សារីបុត្ត កិក្កុនា ឥតិ បដិ-
 សញ្ញុក្កិកតំ ភារីតា នុ ខោ មេ ចត្តារោ ឥន្ទិចា-
 នាតិ ។ សេ ច សារីបុត្ត កិក្កុ បច្ចុវេក្ខមាលោ ឃិវំ
 ជានាតិ អភារីតា ខោ មេ ចត្តារោ ឥន្ទិចា នា តេន
 សារីបុត្ត កិក្កុនា ចត្ថនំ ឥន្ទិចានំ ភារីនាយ វាយ-
 មិតំ ។ សេ ច បន សារីបុត្ត កិក្កុ បច្ចុវេក្ខមាលោ
 ឃិវំ ជានាតិ ភារីតា ខោ មេ ចត្តារោ ឥន្ទិចានាតិ

សឡាយគនវត្ត បំណុលធានាសុទ្ធិសូត្រ ឥន្ទ្រិយប្បញ្ញា

(៣១៩) ម្នាលសារីបុត្រ មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណា

ដូច្នេះថា សម្មប្បធានទាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។

ម្នាលសារីបុត្រ បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា សម្មប្បធានទាំង ៤

ប្រការ អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ

គប្បីព្យាយាមដើម្បីចម្រើននូវសម្មប្បធានទាំង ៤ ប្រការ ។ ម្នាលសារី-

បុត្រ តែបើភិក្ខុពិចារណាដឹងយ៉ាងនេះវិញថា សម្មប្បធានទាំង ៤ ប្រ-

ការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សា

កងកុសលធម៌ ទាំងវិជ្ជាទាំងយប់ នៅដោយបំភិននិងបារម្ភដ្ឋៈនោះឯង ។

(៣២០) ម្នាលសារីបុត្រ មួយទៀត ភិក្ខុគប្បីពិចារណាដូច្នេះថា

ឥទ្ធិបាទទាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្នាលសារីបុត្រ

បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ឥទ្ធិបាទទាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញ

មិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ គប្បីព្យាយាមដើម្បី

ចម្រើននូវឥទ្ធិបាទទាំង ៤ ប្រការ ។ ម្នាលសារីបុត្រ តែបើភិក្ខុពិចារណា

ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ឥទ្ធិបាទទាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបរិបណ្ណសកំ

តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិប្បាមុដ្ឋេន វិហា-
តត្ថំ អយោរត្តានុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

(៣២០) បុន ចបរិ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ
បដិសញ្ញិត្តតត្ថំ ភារីតានិ នុ ខោ មេ បញ្ចុទ្រិយានិទិទិ ។
សចេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ចុវេក្ខមាណោ ឃិវំ ជាណតិ
អភារីតានិ ខោ មេ បញ្ចុទ្រិយានិទិទិ តេន សារីបុត្ត
ភិក្ខុនា បញ្ចុទ្រិយានិ ភារីនាយ វាយ មិតតត្ថំ ។
សចេ បុន សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ចុវេក្ខមាណោ ឃិវំ ជា-
ណតិ ភារីតានិ ខោ មេ បញ្ចុទ្រិយានិទិទិ តេន សា-
រីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិប្បាមុដ្ឋេន វិហាតត្ថំ អ-
យោរត្តានុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

(៣២២) បុន ចបរិ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ
បដិសញ្ញិត្តតត្ថំ ភារីតានិ នុ ខោ មេ បញ្ចុ ព-
លានិទិទិ ។ សចេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ចុវេក្ខមាណោ
ឃិវំ ជាណតិ អភារីតានិ ខោ មេ បញ្ចុ ពលានិទិទិ
តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា បញ្ចុទ្រិយានិ ពលានិ ភារីនាយ
វាយ មិតតត្ថំ ។ សចេ បុន សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ចុវេក្ខមាណោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសក្ក

ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់
នៅដោយបីតំនឹងបារមាជ្ជៈនោះឯង ។

(៣៦១) ម្នាលសារីបុត្រ មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណាដូច្នោះ
ថា ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្នាល
សារីបុត្រ បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ប្រការ
អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះគប្បីព្យាយាម
ដើម្បីចម្រើន ទូរឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ប្រការ ។ ម្នាលសារីបុត្រ តែបើ
ភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញ
បានចម្រើនហើយ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌
ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយបីតំនឹងបារមាជ្ជៈនោះឯង ។

(៣៦២) ម្នាលសារីបុត្រ មួយទៀត ភិក្ខុគប្បីពិចារណាដូច្នោះថា
ពលៈទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្នាលសារីបុត្រ
បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ពលៈទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញមិន
ទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ គប្បីព្យាយាមដើម្បី
ចម្រើនទូរពលៈទាំង ៥ ប្រការ ។ ម្នាលសារីបុត្រ តែបើភិក្ខុពិចារណា

សឡាយភវន្តស្ស បិណ្ណបាភយិសុទ្ធិសុត្តេ ពោជ្ឈន្តិយ្យញ្ញា

ឃឹ ជា នាតិ ភាវិតា និ ខោ មេ បញ្ច ពលា និ តិ

តេ ន សាវ័ បុត្ត ភិក្ខុ នា តេ នេវ បិ តិ ប្បា មុ ជ្ឈេ ន វិ ហា ត តំ

អ ហោរ ត្ថា នុ សិ ក្ខិ នា កុ ស លេ សុ ធម្មេ សុ ។

(៣២៣) បុ ន ធម៌ ឃឹ សាវ័ បុត្ត ភិក្ខុ នា តិ

ប ជិ ស ញ្ច ក្ខិ ត តំ ភាវិតា នុ ខោ មេ សត្ត ពោជ្ឈ-

ង្គា តិ ។ ស ចេ សាវ័ បុត្ត ភិក្ខុ ប ច្ច វេ ក្ខ មា នោ ឃឹ

ជា នាតិ អ ភាវិតា ខោ មេ សត្ត ពោជ្ឈ ង្គា តិ តេ ន

សាវ័ បុត្ត ភិក្ខុ នា សត្ត ង្គំ ពោជ្ឈ ង្គា ង្គំ ភាវិតា យ

វា យ មិ ត តំ ។ ស ចេ បុ ន សាវ័ បុត្ត ភិក្ខុ ប ច្ច វេ ក្ខ-

មា នោ ឃឹ ជា នាតិ ភាវិតា ខោ មេ សត្ត ពោជ្ឈ ង្គា តិ

តេ ន សាវ័ បុត្ត ភិក្ខុ នា តេ នេវ បិ តិ ប្បា មុ ជ្ឈេ ន វិ ហា-

ត តំ អ ហោរ ត្ថា នុ សិ ក្ខិ នា កុ ស លេ សុ ធម្មេ សុ ។

សឡាយតនវគ្គ បិណ្ឌបាតបរិសទ្ធិសូត្រ ពោធិ៍សាត់ប្បញ្ញា

ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ពលៈទាំង ៥ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយ

ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់

នៅដោយបីតំនឹងបាមោជ្ជៈនោះឯង ។

(៣២៣) ម្នាលសារីបុត្រ មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណាដូច្នោះ

ថា ពោធិ៍សាត់ទាំង ៧ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្នាល

សារីបុត្រ បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ពោធិ៍សាត់ទាំង ៧ ប្រការ

អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ គប្បីព្យាយាម

ដើម្បីចម្រើននូវពោធិ៍សាត់ទាំង ៧ ប្រការ ។ ម្នាលសារីបុត្រ តែបើភិក្ខុ

ពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ពោធិ៍សាត់ទាំង ៧ ប្រការ អាត្មាអញ

បានចម្រើនហើយ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌

ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយបីតំនឹងបាមោជ្ជៈនោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេយ្ហកសកំ

(៣២៤) បុន ចបរិ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ
 បដិសញ្ញិត្តិតតំ ភារិតោ នុ ខោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិ-
 កោ មត្តោតិ ។ សចេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ឆវេក្កមា-
 នោ ឃរិ ជានាតិ អភារិតោ ខោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិ-
 កោ មត្តោតិ តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា អរិយស្ស
 អដ្ឋង្គិកស្ស មត្តស្ស ភារិយាយ វាយមិតតំ ។ សចេ
 បន សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ឆវេក្កមាណោ ឃរិ ជានាតិ
 ភារិតោ ខោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោតិ តេន
 សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បិតិប្បាមុជ្ជេន វិហាតតំ
 អហោរត្តានុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

(៣២៥) បុន ចបរិ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ បដិ-
 សញ្ញិត្តិតតំ ភារិតោ នុ ខោ មេ សមថោ ច វិបស្ស-
 នា ចាតិ ។ សចេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បច្ឆវេក្កមាណោ
 ឃរិ ជានាតិ អភារិតោ ខោ មេ សមថោ ច វិបស្ស-
 នា ចាតិ តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា សមថវិបស្សនានិ
 ភារិយាយ វាយមិតតំ ។ សចេ បន សារីបុត្ត ភិក្ខុ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

[៣២៤] ម្នាលសារីបុត្រ មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណា

ដូច្នេះថា អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្នាល

សារីបុត្រ បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ

អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ គប្បី

ព្យាយាមដើម្បីចម្រើននូវអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ។ ម្នាលសារីបុត្រ តែបើ

ភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ អាត្មាអញ

បានចម្រើនហើយ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសល-

ធម៌ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ នៅដោយបីតិវិទ្យានិរុត្តិកៈនោះឯង ។

[៣២៥] ម្នាលសារីបុត្រ មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណា

ដូច្នេះថា សមថៈនិងវិបស្សនា អាត្មាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្នាល

សារីបុត្រ បើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា សមថៈ និងវិបស្សនា

អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ គប្បីព្យា-

យាមដើម្បីចម្រើននូវសមថៈនិងវិបស្សនា ។ ម្នាលសារីបុត្រ តែបើភិក្ខុ

សឡាយភវត្តស្ស បិណ្ណបាភយវិសុទ្ធិសុត្តេ វិជ្ជាវិមុត្តិប្បញ្ញា

បច្ចុវេក្ខមាណោ ឃីវំ ជាណាតិ ភាវិតា ខោ មេ សមដោ
ច វិមុត្តិយា ចាតិ តេន សាវីប្បត្ត ភិក្ខុនា
តេនេវ បិតិប្ប្យមុជ្ឈេន វិហាភត្ថំ អយោវត្តានុសិក្ខុនា
ក្កសលេសុ ធម្មេសុ ។

(៣២៦) បុន ចបរិ សាវីប្បត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ
បដិសញ្ញត្តិតត្ថំ សច្ចិកតា នុ ខោ មេ វិជ្ជា ច
វិមុត្តិ ចាតិ ។ សចេ សាវីប្បត្ត ភិក្ខុ បច្ចុវេក្ខមា-
ណោ ឃីវំ ជាណាតិ អសច្ចិកតា ខោ មេ វិជ្ជា ច
វិមុត្តិ ចាតិ តេន សាវីប្បត្ត ភិក្ខុនា វិជ្ជាយ ច វិ-
មុត្តិយា ច សច្ចិកិរិយាយ វាយមិតត្ថំ ។ សចេ
បុន សាវីប្បត្ត ភិក្ខុ បច្ចុវេក្ខមាណោ ឃីវំ ជាណាតិ
សច្ចិកតា ខោ មេ វិជ្ជា ច វិមុត្តិ ចាតិ តេន
សាវីប្បត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បិតិប្ប្យមុជ្ឈេន វិហាភត្ថំ
អយោវត្តានុសិក្ខុនា ក្កសលេសុ ធម្មេសុ ។

សឡាយតនវគ្គ បិណ្ឌាធាតុធារិយុទ្ធិសូត្រ វិជ្ជាវិមុត្តិប្បញ្ញា

តិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា សមថៈនិងវិបស្សនា អាត្មាអញបាន

ចម្រើនហើយ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌

ទាំងវិជ្ជាទាំងយប់ នៅដោយបីតំនឹងបុរោហិត្តៈនោះឯង ។

(៣២៦) ម្នាលសារីបុត្រ មួយវិញទៀត ភិក្ខុគប្បីតិចារណា

ដូច្នេះថា វិជ្ជានិងវិមុត្តិ អាត្មាអញបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយហ្ន ។

ម្នាលសារីបុត្រ បើភិក្ខុតិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា វិជ្ជានិងវិមុត្តិ អាត្មា

អញមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទេ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ គប្បី

ព្យាយាមដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវវិជ្ជានិងវិមុត្តិ ។ ម្នាលសារីបុត្រ តែបើ

ភិក្ខុតិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា វិជ្ជានិងវិមុត្តិ អាត្មាអញបានធ្វើឲ្យ

ជាក់ច្បាស់ហើយ ម្នាលសារីបុត្រ ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌

ទាំងវិជ្ជាទាំងយប់ នៅដោយបីតំនឹងបុរោហិត្តៈនោះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

(៣២៧) យេ ហិ កេចិ សារីបុត្ត អតីតមទ្ធានំ
 សមណា វា ព្រាហ្មណា វា បិណ្ឌូចាតំ បរិសោធនេស្ស
 សព្វេ តេ ឃុំមេវ បច្ចុវេក្ខិត្តា បច្ចុវេក្ខិត្តា បិណ្ឌូចាតំ
 បរិសោធនេស្ស ។ យេ ហិ កេចិ សារីបុត្ត អនាគត-
 មទ្ធានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា បិណ្ឌូចាតំ បរិ-
 សោធនេស្សន្តិ សព្វេ តេ ឃុំមេវ បច្ចុវេក្ខិត្តា បច្ចុ-
 វេក្ខិត្តា បិណ្ឌូចាតំ បរិសោធនេស្សន្តិ ។ យេ ហិ កេចិ
 សារីបុត្ត ឃុំមេវ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា បិណ្ឌូ-
 ចាតំ បរិសោធនេស្សន្តិ សព្វេ តេ ឃុំមេវ បច្ចុវេក្ខិត្តា
 បច្ចុវេក្ខិត្តា បិណ្ឌូចាតំ បរិសោធនេស្សន្តិ ។ តស្មាតិហ
 វេ សារីបុត្ត សិក្ខិត្តា^(១) បច្ចុវេក្ខិត្តា បច្ចុវេក្ខិត្តា
 បិណ្ឌូចាតំ បរិសោធនេស្សន្តិ មាតិ ឃុំមេវ វេ សារីបុត្ត
 សិក្ខិត្តា^(១) ។ ឥនមវោច ភកវា អត្តមនោ អាយស្មា
 សារីបុត្តោ ភកវតោ កាសិនិ អភិន្និតិ ។

បិណ្ឌូចាតំសុទ្ធិសុត្តំ នវមំ និដ្ឋិតំ ។

១ ឧ. ពេស ហិ វេ សារីបុត្ត ឃុំមេវ សិក្ខិត្តា^(១) ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបណ្ណសកៈ

(៣២៧) ម្ចាស់សារីបុត្រ បុគ្គលណាមួយ ជាសមណៈ ឬ
 ព្រាហ្មណ៍ ក្នុងអតីតកាល កាលនឹងធ្វើបិណ្ឌបាតឲ្យបរិសុទ្ធ បុគ្គល
 ទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែបានពិចារណារឿយ ។ ហើយធ្វើបិណ្ឌបាត
 ឲ្យបរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់សារីបុត្រ បុគ្គលណាមួយ ជា
 សមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍ ក្នុងអនាគតកាល កាលនឹងធ្វើបិណ្ឌបាតឲ្យ
 បរិសុទ្ធ បុគ្គលទាំងអស់នោះ នឹងពិចារណារឿយ ។ ហើយធ្វើ
 បិណ្ឌបាតឲ្យបរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់សារីបុត្រ បុគ្គលណាមួយ
 ជាសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ កាលនឹងធ្វើបិណ្ឌបាត
 ឲ្យបរិសុទ្ធ បុគ្គលទាំងអស់នោះ តែងពិចារណារឿយ ។ ហើយ
 ធ្វើបិណ្ឌបាតឲ្យបរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ម្ចាស់សារីបុត្រ ព្រោះហេតុ
 នោះ អ្នកទាំងឡាយត្រូវសិក្សាក្នុងសាសនានេះថា យើងទាំងឡាយ
 នឹងពិចារណារឿយ ។ ហើយធ្វើបិណ្ឌបាតឲ្យបរិសុទ្ធផងចេះ ម្ចាស់សារី-
 បុត្រ អ្នកទាំងឡាយត្រូវតែសិក្សា យ៉ាងនេះឯង ។ លុះព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ
 មានសេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ទេសមំ ឥន្ទ្រិយភាវតាស្ថិតំ

[៣២៨] ឯវម្មេ ស្មតំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា
 កង្កង្កលាយំ^(១) វិហារតិ វេទ្យវនេ ។ អថខោ ឧត្តរោ
 មាលារោ ចារាសិរិយន្តេវាសី^(២) យេន កកវា តេនុ-
 បស្កមិ ឧបស្កមិត្វា កកវតា សន្និ សម្មោទិ
 សម្មោទនិយំ កថំ សារាណិយំ វិតិសារេត្វា ឯក-
 មន្តំ និសីទិ ។

[៣២៩] ឯកមន្តំ និសីទំ ខោ ឧត្តរំ មាលារិ
 ចារាសិរិយន្តេវាសី កកវា ឯតទវេច ទេសេតិ ឧត្តរ
 ចារាសិរិយោ ព្រាហ្មណោ សាវកានំ ឥន្ទ្រិយភាវនន្តំ ។
 ទេសេតិ កោ តោតម ចារាសិរិយោ ព្រាហ្មណោ សា-
 វកានំ ឥន្ទ្រិយភាវនន្តំ ។ យថាកថំ^(៣) ឧត្តរ ទេសេតិ
 ចារាសិរិយោ ព្រាហ្មណោ សាវកានំ ឥន្ទ្រិយភាវនន្តំ ។
 ឥធ កោ តោតម វក្ខណា រូបំ ន បស្សតិ

១ ម. ជង្កលាយំ ។ ២ ម. ចារាសិរិយន្តេវាសី ។ ៣ ឧ. ម. យថាកថំ បទ ។

តន្ត្រីយភារិសាស្ត្រ ទី ១០

(៣២៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
 មានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងព្រៃប្រសាវ ជិតកង្កែបនិគម ។ គ្រា
 នោះឯង ទុត្តរមាណា ជាកូនសិស្សរបស់បាវសិរិយព្រាហ្មណ៍ បាន
 ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏រីករាយជា
 មួយនឹងព្រះមានព្រះភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយនឹងពាក្យដែល
 គួររលឹកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

(៣២៩) លុះទុត្តរមាណា ជាកូនសិស្ស របស់បាវសិរិយ-
 ព្រាហ្មណ៍ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់សួរ
 ដូច្នោះថា ម្ចាស់ទុត្តរៈ បាវសិរិយព្រាហ្មណ៍ តែងសំដែងវិធីចម្រើន
 ឥន្ទ្រិយរបស់សាវ័កទាំងឡាយ មែនឬ ។ ទុត្តរមាណាគ្រាបបង្គំទូល
 ថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន បាវសិរិយព្រាហ្មណ៍ តែងសំដែង
 វិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយរបស់សាវ័កទាំងឡាយមែន ។ ព្រះអង្គត្រាស់សួរថា
 ម្ចាស់ទុត្តរៈ ចុះបាវសិរិយព្រាហ្មណ៍ តែងសំដែងវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយរបស់
 សាវ័កទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន បាវសិរិ-
 យព្រាហ្មណ៍សំដែងថា បុគ្គលក្នុងលោកនេះ កុំមើល^(១) រូបដោយភ្នែក

១ មិនឃ្លីមើល ។ អន្តិកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

សោតេន សទ្ធិំ ន សុណាតីតិ ឃី ខោ កោ តោតម

ទេសេតិ ចារាសិរិយោ ព្រាហ្មណោ សាវកានំ វគ្គិយ-

ភាវនន្តិ ។ ឃី សន្តោ ខោ ឧត្តរ អន្ទោ ភាវិតិ គ្រិយោ

ភវិស្សតិ ពងិរោ ភាវិតិ គ្រិយោ ភវិស្សតិ យថា ចារា-

សិរិយស្ស ព្រាហ្មណស្ស វចនំ អន្ទោ ហិ ឧត្តរ

តត្ថោ រូបំ ន បស្សតិ ពងិរោ សោតេន សទ្ធិំ

ន សុណាតីតិ ។ ឃី វុត្តេ ឧត្តរោ មាលារោ

ចារាសិរិយន្តោសំ តុណ្ហកុតោ មង្គកុតោ បត្តកុតោ

អនោមុខោ បណ្ឌិយន្តោ អប្បដិកាលោ និសីទិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណសកៈ

កុំស្តាប់^(១) សំឡេងដោយត្រចៀក បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ឯបុរាណ

សិរិយព្រាហ្មណ៍ តែងសំដែងនូវវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយរបស់សារីកំពាំងឡាយ

យ៉ាងនេះឯង ។ ឧទក្ករៈ កាលបើយ៉ាងនេះ បុគ្គលខ្វាក់នឹងបាននាម

ថាជាអ្នកចម្រើនឥន្ទ្រិយហើយ បុគ្គលថ្លង់នឹងបាននាមថាជាអ្នកចម្រើន

ឥន្ទ្រិយហើយ ទើបសមនឹងពាក្យរបស់បុរាណសិរិយព្រាហ្មណ៍ ម្នាលឧទក្ករៈ

ព្រោះថា បុគ្គលខ្វាក់ មិនឃើញរូបដោយភ្នែកទេ បុគ្គលថ្លង់ មិនឮ

សំឡេងដោយត្រចៀកទេ ។ កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាង

នេះហើយ ឧទក្ករមាណពជាភូនសិស្សបុរាណសិរិយព្រាហ្មណ៍ ក៏អង្គុយនៅ

ស្ងៀម អៀនអន់ ទនក ដាក់មុខជ្រប់ មិននិយាយ ។

១ មិនឮឬស្តាប់ ។ អន្តិកថា ។

សឡាយកន្តស្ស ឥន្ទ្រិយភាវនាសុត្តេ អាណន្តស្ស និមន្តនំ

[៣៣០] អថខោ ភកកំ ទុត្តរំ មាលារិ ចារា-
សិរិយន្តោវាសី តុណ្ហិកុតិ មជ្ជកុតិ បត្តកុតិ អដោ-
មុទំ បជ្ឈាយន្តំ អប្បដិកាលំ វិទិតា អាស្មន្តំ អា-
នន្តំ អាមន្តសិ អញ្ញាថា ខោ អាណន្ត ទេសេតិ
ចារាសិរិយោ ព្រាហ្មណោ ច^(១) សាវកានំ ឥន្ទ្រិយ-
ភាវនំ អញ្ញាថា ច បទ អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា
ឥន្ទ្រិយភាវនា ហោតិ ។ ឯតស្ស ភកកំ កាលោ
ឯតស្ស សុតត កាលោ យំ ភកកំ អរិយស្ស
វិនយេ អនុត្តរំ ឥន្ទ្រិយភាវនំ ទេសេយ្យ ភកកតោ
សុតា ភិក្ខុ ជារស្សន្តិកិ ។ តេនហានន្ត សុណាហិ
សាជុតិ មនសិករោហិ ភាសិស្សាមិ ។ ឯវម្ពន្តេតិ
ខោ អាយស្មា អាណន្តោ ភកកតោ បច្ចុស្សេសិ ។

១ ១. ម. បសព្វោ ន ទិស្សតិ ។

សឡាយតនវិគ្គ ឥន្ទ្រិយការវិទ្យាសូត្រ ការនិមន្តន៍របស់ព្រះអានន្ទ

[៣៣០] គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបថា

ទុក្ខវិមុត្តិ ជាសិស្សរបស់បាពសិរិយព្រាហ្មណ៍ អង្គុយនៅស្ងៀម
 អៀនអន់ ទុនក ដាក់មុខជ្រប់ មិននិយាយហើយ ទើបគ្រាស់ហៅ
 ព្រះអានន្ទមានអាយុថា ម្ចាស់អានន្ទ បាពសិរិយព្រាហ្មណ៍ តែងសំ-
 ដែងនូវវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយ របស់សាវ័កទាំងឡាយ ផ្សេង ចំណែកការ
 ចម្រើនឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរ ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ ផ្សេង ។ ព្រះ
 អានន្ទត្រូវគ្រាបបង្គំទូលថា ព្រះមានព្រះភាគ គប្បីសំដែងនូវវិធីចម្រើន
 ឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរណា ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ បពិត្រព្រះមានព្រះ
 ភាគ កាលនេះ ជាកាលគួរនឹងសំដែងនូវវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយ⁺ បពិត្រ
 ព្រះសុគត កាលនេះ ជាកាលគួរនឹងសំដែងនូវវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយ⁺
 ភិក្ខុទាំងឡាយ បានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីការរបស់ព្រះអង្គហើយ នឹងចងចាំ
 បាន ។ ព្រះអង្គគ្រាស់ថា ម្ចាស់អានន្ទ បើដូច្នោះ អ្នកចូរស្តាប់
 ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ គឺថាគតនឹងសំដែង ។ ព្រះអានន្ទមានអាយុ
 ក៏ទទួលព្រះបន្ទូលនៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបិណ្ណសកំ

[៣៣០] ភគវា ឯតទដោច កថេត្តា អាណន្ត^(១)

អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា វិន្ទិយការវា ហោតិ ។

វិនាណន្ត ភិក្ខុលោ ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា ឧប្បជ្ឈតិ

មនាបំ ឧប្បជ្ឈតិ អមនាបំ ឧប្បជ្ឈតិ មនាចាមនាបំ ។

សោ ឯវំ បដាធាតិ ឧប្បជ្ឈន្តិ ខោ មេ វិនិ មនាបំ

ឧប្បជ្ឈន្តិ អមនាបំ ឧប្បជ្ឈន្តិ មនាចាមនាបំ តញ្ច ខោ

សង្កតំ ឡិទ្ធការិកំ បដិច្ច សមុប្បជ្ឈន្តិ ឯតំ សន្តិ

ឯតំ បណ្ឌិតំ យទិទិ ឧបេក្ខាតិ ។ តស្ស

តំ ឧប្បជ្ឈន្តិ មនាបំ ឧប្បជ្ឈន្តិ អមនាបំ ឧប្បជ្ឈន្តិ

មនាចាមនាបំ ទិវជ្ឈតិ ឧបេក្ខា សណ្ណាតិ ។

១ ឧ. កថំ បទានន្ត - ម. កថិញ្ញានន្ត ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

(៣៣១) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សួរ ដូច្នោះថា ម្ចាស់
 អានន្ទ ចុះការចម្រើនឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរ ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ តើដូច
 ម្តេច ។ ទ្រង់ឆ្លើយដោយព្រះអង្គឯងថា ម្ចាស់អានន្ទ ភិក្ខុក្នុងសាសនា
 នេះ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង
 មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះមិនគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះឃើញរូបដោយ
 ភ្នែក ។ ភិក្ខុនោះ ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ មានសេចក្តី
 គាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ
 មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនេះ កើតឡើងហើយ ឯវិបស្សនៈ
 បូក្ខុដ៏ល្អិត ដ៏ទុក្ខម ក៏កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីគាប់ចិត្ត
 ជាដើម ដែលជាប់របស់មានបច្ច័យតាក់តែង ជាប់របស់គ្រោតគ្រោតនោះ
 ឯង ។ លុះភិក្ខុនោះមានសេចក្តីគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តី
 មិនគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនោះ
 កើតឡើង ហើយលេចទៅវិញ វិបស្សន្តបូក្ខុ ក៏តាំងឡើង ។

សឡាយតនវិគ្គស្ស ឥន្ទ្រិយការវាសុត្តេ ឥន្ទ្រិយការវា

សេយ្យថាបិ អាណន្ត ចក្កុមា បុរិសោ ឧម្មិលេត្វា វា

និម្មិលេយ្យ និម្មិលេត្វា វា ឧម្មិលេយ្យ ឃរមេវ ខោ

អាណន្ត យស្ស កស្សចិ ឃរិ សីយិ ឃរិ តុវដិ

ឃរិ អប្បកសិវេន ឧប្បន្នំ មនាបិ ឧប្បន្នំ អមនាបិ

ឧប្បន្នំ មនាទាមនាបិ និរុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ

អយិ វុច្ចតានន្ត អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា

ឥន្ទ្រិយការវា ចក្កុវិញ្ញាយេស្ស រូបេស្ស ។

(៣ ៣ ២) ចុន ចបរិ អាណន្ត កិក្ខុលោ

សោតេន សន្និ សុត្វា ឧប្បន្នតិ មនាបិ

ឧប្បន្នតិ អមនាបិ ឧប្បន្នតិ មនាទាមនាបិ ។ សោ

សឡាយពនវត្ត ឥន្ទ្រិយការវិទ្យាស្វប្រ ការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយ

ម្ចាស់មានន្ទ បុរសមានភ្នែកភ្លឺ បើកហើយចិញ្ចែង ឬបិទហើយបើកវិញ

មានទុបយ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់មានន្ទ បុគ្គលណាមួយ មានសេចក្តី

គាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់

ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ហើយរលត់ទៅវិញ ឯវិបស្សនូបេក្ខ

ក៏តាំងឡើង ដោយគាប់យ៉ាងនេះ រហ័សយ៉ាងនេះ មិនមានសេចក្តី

លីប្រាកយ៉ាងនេះ ក៏មានទុបមេឃ្យយ៉ាងនោះឯង ម្ចាស់មានន្ទ នេះឯង

គថាគតហៅថា ការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរ ក្នុងរូបដែលគប្បីដឹង

បានដោយភ្នែក ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ ។

(៣៣២) ម្ចាស់មានន្ទ មួយទៀត ភិក្ខុមានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើត

ឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់

ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះស្តាប់សំឡេងដោយត្រចៀក ។ ភិក្ខុនោះ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណសកំ

ឃឹ បដានាតិ ឧប្បន្នំ ខោ មេ ឥទំ មនាបំ ឧប្បន្នំ

អមនាបំ ឧប្បន្នំ មនាចាមនាបំ តត្តា ខោ សង្កតិ

ឡិដ្ឋាវតិ បដិច្ច សម្បប្បន្នំ ឃតិ សន្តិ ឃតិ បណ្ឌិតិ

យេនិទំ ឧបេក្ខាតិ ។ តស្ស តិ ឧប្បន្នំ មនាបំ

ឧប្បន្នំ អមនាបំ ឧប្បន្នំ មនាចាមនាបំ ឡិដ្ឋាវតិ

ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ ។ សេយ្យោបិ អាណន្ត ពលវា

ព្រុសោ អប្បកសិវេន អត្តវតិ បហវេយ្យ ឃវមេវ

ខោ អាណន្ត យស្ស កស្សបំ ឃវិ សីយំ ឃវិ តុវដិ ឃវិ

អប្បកសិវេន ឧប្បន្នំ មនាបំ ឧប្បន្នំ អមនាបំ

ឧប្បន្នំ មនាចាមនាបំ ឡិដ្ឋាវតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ

អយំ វុត្តនានន្ត អវិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយ-

ភាវនា សោតវិញ្ញាយេសុ សន្តេសុ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសមណស្ថានៈ

ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះកើតឡើង
 ហើយ មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្ត
 ខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនេះកើតឡើងហើយ ឯវិបស្សនូបេក្ខាដ៏ល្អិត ដ៏ទុក្ខម
 ក៏កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីគាប់ចិត្តជាដើម ដែលជារបស់មាន
 ប្ល័យភាក់តែង ជារបស់គ្រោតគ្រាតនោះឯង ។ លុះក៏ក្នុងនោះ មានសេច-
 ក្តីគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មាន
 សេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនោះ កើតឡើង ហើយរលត់ទៅវិញ
 វិបស្សនូបេក្ខាក៏តាំងឡើង ។ ម្នាល អានន្ទ បុរសមានកម្លាំង ទះម្រាម
 ដៃដោយមិនលំបាកយ៉ាងណាមិញ ម្នាល អានន្ទ បុគ្គលណាមួយ មាន
 សេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តី
 គាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ហើយរលត់ទៅវិញ វិបស្សនូ-
 បេក្ខាក៏តាំងឡើង ដោយឆាប់យ៉ាងនេះ រហ័សយ៉ាងនេះ មិនមាន
 សេចក្តីលំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មានទុបមេឃ្យយ៉ាងនោះឯង ម្នាល អានន្ទ
 នេះឯងគថាគតហៅថា ការចម្រើនឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរក្នុងសំឡេង ដែល
 គប្បីដឹងបានដោយគ្រូចៀក ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ ។

សង្គាយតនវិគ្គយ្យ វគ្គិយការីនាសុត្តេ វគ្គិយការីនា

(៣ ៣ ៣) បុន ចបរំ អាណន្ត ភិក្ខុនោ យានេន
 កន្ធិ យាយិត្វា ឧប្បជ្ឈតិ មនាបំ ឧប្បជ្ឈតិ អមនាបំ
 ឧប្បជ្ឈតិ មនាចាមនាបំ ។ សោ ឃំ បដានាតិ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ខោ មេ ឥទំ មនាបំ ឧប្បជ្ឈន្តិ អមនាបំ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ មនាចាមនាបំ តញ្ច ខោ សុដ្ឋតិ ឡិទ្ធការិកំ
 បដិទ្ធិ សមុប្បជ្ឈន្តិ ឃតិ សន្តិ ឃតិ បណីតិ យទិទិ
 ឧបេក្ខាតិ ។ តស្ស តំ ឧប្បជ្ឈន្តិ មនាបំ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 អមនាបំ ឧប្បជ្ឈន្តិ មនាចាមនាបំ ជិវុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា
 សណ្ឋាតិ ។ សេយ្យថាបំ អាណន្ត ភ្នំសកហោលោ
 បទុមិនិបត្តេ ឧទកដុសិតានិ បវត្តន្តិ^(១) ន សណ្ឋាន្តិ ឃរ-
 មេវ ខោ អាណន្ត យស្ស កស្សបំ ឃំ សឃំ ឃំ តុវដិ
 ឃំ អប្បកសិវេន ឧប្បជ្ឈន្តិ មនាបំ ឧប្បជ្ឈន្តិ អមនាបំ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ មនាចាមនាបំ ជិវុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ

១ ម. ភ្នំសក់បោលោ ឧទកដុសិតានិ បវត្តន្តិ ទិស្សតិ ។

សឡាយធនវគ្គ ឥន្ទ្រិយការវាសូត្រ ការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយ

(៣៣៣) ម្ចាស់អាណន្ត មួយទៀត ភិក្ខុមានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើត
ឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិន
គាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះធុក្ខិនដោយប្រមុះ ។ ភិក្ខុនោះវេមន៍ដឹងច្បាស់
យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញមានសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មាន
សេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់
ចិត្តខ្លះនេះកើតឡើងហើយ ឯវិបស្សនូបេក្ខា ដ៏ល្អិត ដ៏ទុក្ខម ក៏កើតឡើង
ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីគាប់ចិត្តជាដើម ដែលជារបស់មានបច្ច័យតាក់តែង
ជារបស់គ្រោតគ្រាតនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តនោះ
កើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ
មិនគាប់ចិត្តខ្លះនោះកើតឡើង ហើយរលត់ទៅវិញ វិបស្សនូបេក្ខាក៏តាំង
ឡើង ។ ម្ចាស់អាណន្ត តំណក់ទឹក រមៀលលើស្លឹកឈូកដែលផ្អៀង
បន្តិច វេមន៍មិនដក់ទៅ មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់អាណន្តបុគ្គល
ណាមួយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើត
ឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ហើយរលត់
ទៅវិញ វិបស្សនូបេក្ខា ក៏តាំងឡើង ដោយឆាប់យ៉ាងនេះ រហ័សយ៉ាង
នេះ មិនមានសេចក្តីលំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មានទុបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបទស្កន្តសកំ

អយំ វត្តនានន្ទ អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយ-

ភាវនា យានិវេញាយេសុ កន្ទេសុ ។

[៣ ៣២] បុន ចប់ អានន្ទ កំត្តនោ ដឹង្គយ

រសំ សាយិត្តា ឧប្បជ្ឈតិ មនាបំ ឧប្បជ្ឈតិ អមនាបំ

ឧប្បជ្ឈតិ មនាចាមនាបំ ។ គោ ឃិ បដានាតិ

ឧប្បជ្ឈំ ខោ មេ តទំ មនាបំ ឧប្បជ្ឈំ អមនាបំ

ឧប្បជ្ឈំ មនាចាមនាបំ តញ្ច ខោ សុដ្ឋតិ ឌីឡារិកិ

បដិច្ច សម្មប្បជ្ឈំ ឃតិ សុន្តំ ឃតិ បណ្ឌិតិ

យទិទំ ឧបេក្ខាតិ ។ តស្ស តិ ឧប្បជ្ឈំ មនាបំ

ឧប្បជ្ឈំ មនាបំ ឧប្បជ្ឈំ មនាចាមនាបំ ធារិយ្យតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរបណ្ណសកៈ

ម្នាល អានន្ទ នេះឯងតថាគតហៅថា ការចម្រើនឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរក្នុងក្លិន
ដែលតប្បវដ្តីបានដោយប្រមុះ ក្នុងវិទ័យរបស់ព្រះអរិយៈ ។

(៣៣៤) ម្នាល អានន្ទ មួយទៀត ភិក្ខុមានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើត

ឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ សេចក្តី

មិនគាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះទទួលរសដោយអណ្តាត ។ ភិក្ខុនោះដឹង

ច្បាស់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ

មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិន

គាប់ចិត្តខ្លះនេះកើតឡើងហើយ ឯវិបស្សនូបេកា ដ៏ល្អិត ដ៏ទុក្ខម ក៏កើត

ឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីគាប់ចិត្តជាដើម ដែលជាប់រស់មានបច្ច័យ

តាក់តែង ជាប់រស់គ្រោតគ្រោតនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មានសេចក្តី

គាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មាន

សេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនោះ កើតឡើង ហើយរលត់ល្បឿន

សឡាយភវត្តស្ស ឥន្ទ្រិយការវាសុត្តេ ឥន្ទ្រិយការវា

ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ ។ សេយ្យថាបិ អាណន្ត ពលវា

បុរិសោ ជិវិត្តេ ខេឡិបិណ្ណំ សំយូហិត្វា អប្បកសិរេន

វម្មេយ្យ^(១) ឯវមេវ ខោ អាណន្ត យស្ស កស្សចិ ឯវិ

សិយំ ឯវិ តុវដិ ឯវិ អប្បកសិរេន ឧប្បន្នំ មនាបិ

ឧប្បន្នំ អមនាបិ ឧប្បន្នំ មនាចាមនាបិ ជិវុជ្ឈតិ

ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ អយំ វុត្តតានន្ត អរិយស្ស វិទយេ

អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយការវា ជិវិត្តេ ញាយេស្ស វសេស្ស ។

១ ម. សន្តមេយ្យ ។

សឡាយតនវគ្គ ឥន្ទ្រិយការវិទ្យាសូត្រ ការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយ

ឯវិបស្សនូបេត្តា ក៏តាំងឡើង ។ ម្នាលភានន្ទ បុរសមានកម្លាំង

ប្រមូលដុំទឹកមាត់មកលើចុងអណ្តាត ហើយស្តោះ ដោយមិនលំបាក

មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ ម្នាលភានន្ទ បុគ្គលណាមួយ មានសេចក្តី

គាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់

ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ហើយរលត់ទៅវិញ ឯវិបស្សនូ-

បេត្តា ក៏តាំងឡើង ដោយគាប់យ៉ាងនេះ ហើយយ៉ាងនេះ មិនមាន

លំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មានទុបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ម្នាលភានន្ទ នេះឯង

គេថាគតហៅថា ការចម្រើនឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរក្នុងរាស ដែលគប្បីដឹងបាន

ដោយអណ្តាត ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧប្បបណ្ណសក

(៣៣៥) បុន ចប្បំ អាណន្ត ភិក្ខុនោ កាយេន
 ដោជ្ជតំ ធុសត្វា ឧប្បជ្ជតិ មនាបំ ឧប្បជ្ជតិ អមនាបំ
 ឧប្បជ្ជតិ មនាចាមនាបំ ។ សោ ឯវំ បដានិតិ
 ឧប្បជ្ជំ ខោ មេ ឥទំ មនាបំ ឧប្បជ្ជំ អមនាបំ ឧប្បជ្ជំ
 មនាចាមនាបំ តត្តា ខោ សត្វតិ ឌីឡ្យវកំ បដិច្ច ស-
 ម្បប្បជ្ជំ ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណ្ឌិតំ យទិទំ ឧបេក្ខាតិ ។
 តស្ស តំ ឧប្បជ្ជំ មនាបំ ឧប្បជ្ជំ អមនាបំ ឧប្បជ្ជំ
 មនាចាមនាបំ និរុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ ។ សេយ្យ-
 ថាបិ អាណន្ត ពលវា បុរិសោ សម្មត្តោតិ វា ពាហំ
 បសារេយ្យ បសាវតំ វា ពាហំ សម្មត្តោយ្យ ឯវមេវ ខោ
 អាណន្ត យស្ស កស្សតិ ឯវំ សីយំ តុវដំ ឯវំ អប្បក-
 សិវេន ឧប្បជ្ជំ មនាបំ ឧប្បជ្ជំ អមនាបំ ឧប្បជ្ជំ មនា-
 ចាមនាបំ និរុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ អយំ វុត្តតានន្ត

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសណ្តសកៈ

(៣៣៥) ម្នាល អានន្ទ មួយទៀត ភិក្ខុមានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើត
 ឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិន
 គាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះពាល់ត្រូវទូរផ្តោដ្ឋព្វដោយកាយ ។ ភិក្ខុ
 នោះដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះកើតឡើង
 ហើយ មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្ត
 ខ្លះមិនគាប់ចិត្តខ្លះនេះ កើតឡើងហើយ ឯវិបស្សន្តបេក្ខា ដ៏ល្អិត ដ៏ទុក្ខម
 ក៏កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីគាប់ចិត្តជាដើម ដែលជាវរបស់មាន
 បច្ច័យភាគវៃតង ជាវរបស់គ្រោតគ្រោតនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មាន
 សេចក្តីគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង
 មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនោះ កើតឡើង ហើយលេត់ទៅ
 វិញ វិបស្សន្តបេក្ខា ក៏តាំងឡើង ។ ម្នាល អានន្ទ បុរសមានកម្លាំង
 លាវែងដែលបត់ចូល ឬបត់ចូលវែងដែលលាចេញ មានទុបមាយ៉ាង
 ណាមិញ ម្នាល អានន្ទ បុគ្គលណាមួយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង
 មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្ត
 ខ្លះ កើតឡើង ហើយលេត់ទៅវិញ វិបស្សន្តបេក្ខា ក៏តាំងឡើង
 ដោយឆាប់យ៉ាងនេះ រហ័សយ៉ាងនេះ មិនមានសេចក្តីលំបាកយ៉ាងនេះ
 ក៏មានទុបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ម្នាល អានន្ទ នេះឯងគឺថាគតហៅថា

សឡាយភវិត្តស្ស ឥន្ទ្រិយការវាសុត្តេ ឥន្ទ្រិយការវា

អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយការវា កាយវិញ្ញា-
យេស្ស ដោដ្ឋព្វេស្ស ។

(៣៣៦) បុន ចបរំ អានន្ទ ភិក្ខុនោ មនសា
ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ឈតិ មនាបំ ឧប្បជ្ឈតិ អមនាបំ
ឧប្បជ្ឈតិ មនាថាមនាបំ ។ សោ ឃរំ បដាជានិ ឧប្បជ្ឈ
ខោ មេ ឥទំ មនាបំ ឧប្បជ្ឈំ អមនាបំ ឧប្បជ្ឈំ
មនាថាមនាបំ តញ្ច ខោ សង្កតំ ឌំណ្ហរិកំ បដិច្ច
សមុប្បជ្ឈំ ឃតំ សន្តំ ឃតំ បណ្ឌិតំ យទិទំ ឧបេក្ខានិ ។
តស្ស តំ ឧប្បជ្ឈំ មនាបំ ឧប្បជ្ឈំ អមនាបំ ឧប្បជ្ឈំ
មនាថាមនាបំ និរុដ្ឋតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋានិ ។ សេយ្យ-
ថាបំ អានន្ទ ពលវា បុរិសា ទិវសំ សន្តត្តេ អ-
យោកដាហេ ទ្វេ វា តិលា វា ឧទកដ្ឋសិតានិ និ-
ថាតេយ្យ ទន្ទោ អានន្ទ ឧទកដ្ឋសិតានិ និថាតោ
អថខោ តំ ឧប្បមេវ បរិក្ខយំ បរិយាទា កច្ចេយ្យ

សឡាយតន្ត្រី តន្ត្រីយការវាស្សត្រ ការចម្រើននូវតន្ត្រីយ

ការចម្រើនតន្ត្រីយដ៏ប្រសើរក្នុងរាង្គៈ ដែលគប្បីដឹងបានដោយកាយ
ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ ។

[៣៣៦] ម្នាលអាណន្ទ មួយវិញទៀត ភិក្ខុ មានសេចក្តីគាប់
ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ
មិនគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ។ ភិក្ខុនោះ
ដឹងប្បាសយ៉ាងនេះថា ភក្តាអញមានសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ
មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិន
គាប់ចិត្តខ្លះនេះកើតឡើងហើយ ឯវិបស្សនូបេក្ខា ដ៏ល្អិត ដ៏ទុក្ខម ក៏កើត
ឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីគាប់ចិត្តជាដើម ដែលជាប់របស់មានប្ល័យ
ភាគរតន៍ ជាប់របស់គ្រោតគ្រោតនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មានសេចក្តី
គាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មាន
សេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនោះ កើតឡើង ហើយរលត់ទៅវិញ
វិបស្សនូបេក្ខាក៏តាំងឡើង ។ ម្នាលអាណន្ទ បុរសមានកម្លាំង សម្រក់
នូវតំណក់ទឹក ២ តំណក់ ឬ ៣ តំណក់ ទៅក្នុងខ្លះដែកដ៏ក្តៅអស់ ១ ថ្ងៃ
ម្នាលអាណន្ទ ការសម្រក់នូវតំណក់ទឹកតាំងឡើងយឺតយូរ ឯទឹកនោះ ក៏
ដល់នូវការអស់ទៅ ស្ងួតទៅ ដោយឆាប់រហ័ស មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបបណ្ណសកំ

ឯវមេវ ខោ អាណន្ត យស្ស កស្សចិ ឯវំ សីយំ
 ឯវំ តុវដិ ឯវំ អប្បកាសិវេន ឧប្បន្នំ មនាបំ ឧប្បន្នំ
 អមនាបំ ឧប្បន្នំ មនាទាមនាបំ វិរុជ្ឈតិ ឧបេក្ខា
 សណ្ឋាតិ អយំ វត្តតានន្ត អរិយស្ស វិនយេ អនុត្ត-
 រា ឥន្ទ្រិយភាវនា មនោវិញ្ញាយេស្ស ធម្មេស្ស ។ ឯវំ
 ខោ អាណន្ត អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយ-
 ភាវនា ហោតិ ។

[៣៣៧] កថញ្ញានន្ត សេក្ខោ ហោតិ ចាដិ-

ចនោ ។ ឥនានន្ត កិត្តនោ ចត្តនា រូបំ ធិស្សា
 ឧប្បន្នតិ មនាបំ ឧប្បន្នតិ អមនាបំ ឧប្បន្នតិ ម-
 នាទាមនាបំ ។ សោ តេន ឧប្បន្នេន មនាបេន
 ឧប្បន្នេន អមនាបេន ឧប្បន្នេន មនាទាមនាបេន
 អន្តិយតិ ហារាយតិ ជិត្តច្ឆតិ ។ សោតេន សន្តិំ សុត្តា...
 យានេន តន្តំ យាយិត្តា ... ជិវ្ហាយ វសំ សាយិត្តា ...

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្ត

ម្ចាស់មានន្ទ បុគ្គលណា មួយ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះនោះកើតឡើង ហើយរលត់ទៅវិញ វិបស្សន្តបេក្ខា ក៏តាំងឡើង ដោយគាប់យ៉ាងនេះ រហ័សយ៉ាងនេះ មិនមានសេចក្តីលំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មានទុបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ម្ចាស់មានន្ទ នេះឯងតថាគតហៅថា ការចម្រើនឥន្ទ្រិយក្នុងធម្មារម្មណ៍ ដែលតប្បវិធីនឹងបានដោយចិត្ត ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ ។ ម្ចាស់មានន្ទ ការចម្រើនឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរ ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៣៧] ម្ចាស់មានន្ទ បុគ្គលដែលឈ្មោះថាសេត្តៈជាអ្នកមានបដិបទា តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់មានន្ទ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះឃើញរូបដោយភ្នែក ។ ភិក្ខុនោះ ក៏នឿយណាយ គុញច្រាន ខ្ពើមរអើម ដោយសេចក្តីគាប់ចិត្តដែលកើតឡើង ដោយសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តដែលកើតឡើង ដោយសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះ ដែលកើតឡើងនោះ ។ ភិក្ខុមានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះឮសំឡេងដោយត្រចៀក ... ព្រោះធុក្នុងដោយច្រមុះ .. ព្រោះទទួលរសដោយអណ្តាត ...

សឡាយគនវគ្គស្ស ឥន្ទ្រិយការវិនាសុត្តេ សេពុបាដិបទោ

កាយេន ដោជ្ជនំ ឧសិត្តា ... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ
 ឧប្បជ្ជតិ មនាបំ ឧប្បជ្ជតិ អមនាបំ ឧប្បជ្ជតិ
 មនាមាមនាបំ ។ សោ តេន ឧប្បន្នេន មនាមេន
 ឧប្បន្នេន អមនាមេន ឧប្បន្នេន មនាមាមនាមេន
 អដ្ឋិយតិ ហរាយតិ ជិត្តច្ឆតិ ។ ឃី ខោ អានន្ត
 សេក្ខោ ហោតិ ចាដិបទោ ។

[៣៣៨] កថញ្ញានន្ត អរិយោ ហោតិ ការិត្រ្តិ-
 យោ ។ ឥនានន្ត ភិក្ខុនោ ចក្កនា រូបំ ទិស្វា
 ឧប្បជ្ជតិ មនាបំ ឧប្បជ្ជតិ អមនាបំ ឧប្បជ្ជតិ ម-
 នាមាមនាបំ ។ សោ សចេ អាកង្ខតិ បដិក្ខលេ
 អប្បដិក្ខលសញ្ញំ វិហរេយ្យន្តិ អប្បដិក្ខលសញ្ញំ
 តត្ថ វិហរតិ ។ សចេ អាកង្ខតិ អប្បដិក្ខ-
 លេ បដិក្ខលសញ្ញំ វិហរេយ្យន្តិ បដិក្ខលសញ្ញំ
 តត្ថ វិហរតិ ។ សចេ អាកង្ខតិ បដិក្ខលេ ច
 អប្បដិក្ខលេ ច អប្បដិក្ខលសញ្ញំ វិហរេយ្យន្តិ

សឡាយកន្ត ឥន្ទ្រិយការវិទាសូត្រ សេតុប្បដិបទា

ព្រោះពាល់ត្រូវដេញដោយកាយ ... ព្រោះដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ។
 ភិក្ខុនោះ ក៏នឿយណាយ ធុញ្ញត្រាន់ ខ្លើមរមើម ដោយសេចក្តីគាប់
 ចិត្តដែលកើតឡើង ដោយសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តដែលកើតឡើង ដោយ
 សេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះ ដែលកើតឡើងនោះ ។ ម្នាលអា-
 នន្ត បុគ្គលដែលឈ្មោះថាសេក្ខៈជាអ្នកមានបដិបទា យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៣៨) ម្នាលអាណន្ត បុគ្គលដែលឈ្មោះថាអរិយៈមានឥន្ទ្រិយ
 ចម្រើនហើយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាណន្ត ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ
 មានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មាន
 សេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះឃើញរូបដោយភ្នែក ។
 បើភិក្ខុនោះ ប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគប្បីជាអ្នកសំគាល់ ក្នុងរបស់គួរខ្លើម
 ថាជារបស់មិនគួរខ្លើមដូច្នោះ ហើយក៏សំគាល់ថាជារបស់មិនគួរខ្លើម ក្នុង
 របស់ដែលគួរខ្លើមនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា អាត្មាអញជាអ្នកសំគាល់ក្នុង
 របស់មិនគួរខ្លើម ថាជារបស់គួរខ្លើមដូច្នោះ ហើយក៏សំគាល់ថាជារបស់
 គួរខ្លើម ក្នុងរបស់ដែលមិនគួរខ្លើមនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា អាត្មាអញជា
 អ្នកសំគាល់ក្នុងរបស់គួរខ្លើមផង មិនគួរខ្លើមផង ថាជារបស់មិនគួរខ្លើម

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

អប្បជីក្ខុលសញ្ញំ តត្ថ វិហារតិ ។ សចេ អាកត្តតិ
 អប្បជីក្ខុលេ ច បដិក្ខុលេ ច បដិក្ខុលសញ្ញំ
 វិហារេយ្យន្តំ បដិក្ខុលសញ្ញំ តត្ថ វិហារតិ ។ សចេ
 អាកត្តតិ បដិក្ខុលញ្ញំ អប្បជីក្ខុលញ្ញំ តទុកយំ
 អភិណិវេដ្ឋត្វា ឧបេត្តុកោ វិហារេយ្យំ សតោ សម្ម-
 ជាលោតិ ឧបេត្តុកោ តត្ថ វិហារតិ សតោ សម្ម-
 ជាលោ ។

(៣៣៧) បុន ចបរំ អានន្ត កត្តុលោ សោតេ-
 ន សន្តិ សុត្វា ... យានេន កន្តិ យាយិត្វា ... ដិញ្ចយ
 រសំ សាយិត្វា ... កាយេន ដោដ្ឋតិំ ដុសិត្វា ... ម-
 នសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជតិ មនាបំ ឧប្បជ្ជតិ
 អមនាបំ ឧប្បជ្ជតិ មនាចាមនាបំ ។ សោ
 សចេ អាកត្តតិ បដិក្ខុលេ អប្បជីក្ខុលសញ្ញំ
 វិហារេយ្យន្តំ អប្បជីក្ខុលសញ្ញំ តត្ថ វិហារតិ ។ សចេ
 អាកត្តតិ អប្បជីក្ខុលេ បដិក្ខុលសញ្ញំ វិហារេយ្យន្តំ
 បដិក្ខុលសញ្ញំ តត្ថ វិហារតិ ។ សចេ អាកត្តតិ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកៈ

ដូច្នោះ ហើយក៏សំគាល់ថា ជា របស់មិនគួរខ្លើម ក្នុងរបស់ដែលគួរខ្លើម
និងមិនគួរខ្លើមនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគប្បីជាអ្នកសំគាល់
ក្នុងរបស់មិនគួរខ្លើមផង គួរខ្លើមផង ថា ជា របស់គួរខ្លើមដូច្នោះ ហើយក៏
សំគាល់ថា ជា របស់គួរខ្លើម ក្នុងរបស់ដែលមិនគួរខ្លើមនិងគួរខ្លើមនោះ ។
បើប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគួររៀបចេញមួយរបស់ទាំងពីរ គឺ របស់គួរខ្លើមនិង
មិនគួរខ្លើម ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ មានស្មារតីដឹងសព្វដូច្នោះហើយ ក៏
ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ មានស្មារតីដឹងសព្វក្នុងរបស់ទាំងពីរនោះ ។

(៣៣៧) ម្នាលអានន្ទ មួយវិញទៀត ភិក្ខុ មានសេចក្តីគាប់

ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ
មិនគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះពួសំឡេងដោយគ្របៀក ... ព្រោះ
ជុំកូនដោយប្រមុះ ... ព្រោះទទួលរសដោយអណ្តាត ... ព្រោះពាល់ត្រូវ
ដោយដូងដោយកាយ ... ព្រោះដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ។ បើភិក្ខុនោះ
ប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគប្បីជាអ្នកសំគាល់ ក្នុងរបស់គួរខ្លើម ថា ជា របស់
មិនគួរខ្លើមដូច្នោះ ហើយក៏សំគាល់ថា ជា របស់មិនគួរខ្លើម ក្នុងរបស់
ដែលមិនគួរខ្លើមនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគប្បីជាអ្នកសំគាល់
ក្នុងរបស់មិនគួរខ្លើម ថា ជា របស់គួរខ្លើមដូច្នោះ ហើយក៏សំគាល់
ថា ជា របស់គួរខ្លើម ក្នុងរបស់ដែលមិនគួរខ្លើមនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា

៣៨៣

សឡាយតនវិញ្ញស្ស ឥន្ទ្រិយការវាសុត្តេ សេក្ខនាមិបទោ

បដិក្ខលេ ច អប្បដិក្ខលេ ច អប្បដិក្ខលសញ្ញា

វិហរេយ្យន្តិ អប្បដិក្ខលសញ្ញា តត្ថ វិហរតិ ។

សនេ អាភដ្ឋតិ អប្បដិក្ខលេ ច បដិក្ខលសញ្ញា

វិហរេយ្យន្តិ បដិក្ខលសញ្ញា តត្ថ វិហរតិ ។ សនេ

អាភដ្ឋតិ បដិក្ខលញ្ច អប្បដិក្ខលញ្ច តទុកយំ

អភិធិវដ្ឋត្វា ឧបេក្ខុកោ វិហរេយ្យំ សតោ សម្ម-

ជានោតិ ឧបេក្ខុកោ តត្ថ វិហរតិ សតោ

សម្មជានោ ។ ឃី ទោ អាទន្ទ អរិយោ ហោតិ

ការវតិទ្រ្តិយោ ។

សឡាយគនវគ្គ ឥន្ទ្រិយការវិទាសូត្រ សេចក្តីប្បដិបកា

អាត្មាអញគប្បីជាអ្នកសំគាល់កងរបស់គួរឡើងផង មិនគួរឡើងផង ថាជា

របស់មិនគួរឡើងដូច្នោះ ហើយក៏សំគាល់ថាជារបស់មិនគួរឡើង កងរបស់

ដែលគួរឡើងនឹងមិនគួរឡើងនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគប្បីជា

អ្នកសំគាល់កងរបស់មិនគួរឡើងផង គួរឡើងផង ថាជារបស់គួរឡើង

ដូច្នោះ ហើយក៏សំគាល់ថាជារបស់គួរឡើង កងរបស់ដែលមិនគួរឡើង

នឹងគួរឡើងនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគួរជាអ្នករៀនសូត្រ

របស់ទាំងពីរ គឺរបស់គួរឡើងនិងរបស់មិនគួរឡើង ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ

មានស្មារតីដឹងសព្វដូច្នោះ ហើយក៏ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ មានស្មារតី

ដឹងសព្វកងរបស់ទាំងពីរនោះ ។ ម្នាលអានន្ទ បុគ្គលដែលឈ្មោះថា

អរិយៈ មានឥន្ទ្រិយបម្រើនេះហើយ យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរបណ្ណសកំ

(៣៤០) ភតិ ខោ អាណន្ទ ទេសិតា មយា

អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយភាវនា ទេសិតោ

សេក្ខោ ចាដិបទោ ទេសិតោ អរិយោ ភាវិតន្ទ្រិយោ យំ

អាណន្ទ សត្តារា ករណីយំ សាវកានំ ហិតេសិនា អ-

នុកម្មកេន អនុកម្មំ ឧបាទាយ កតំ វេ ភំ មយា

ឯតានិ អាណន្ទ រុត្តប្បលានិ ឯតានិ សុញ្ញតារានិ

លាយថានន្ទ មា បមាទត្ថ មា បច្ឆា វិប្បដិសារិទោ

អហរុត្ថ អយំ វេ អម្ហាភិ អនុសាសនីតិ ។

ឥទមវេច ភកវា អត្តមទោ អាយស្មា អាណន្ទោ ក-

កវិតោ កាសិតំ អភិនន្ទិតំ ។

ឥន្ទ្រិយភាវនាសុត្តំ ទេសមំ និដ្ឋិតំ ។

សឡាយតនវិក្កោ បព្វមោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបបទសុត្តន្តសក្ការៈ

(៣៤០) ម្ចាស់មានន្ទ ការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយដ៏ប្រសើរ ក្នុង
 វិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ គឺថាគតបានសំដែងហើយ បុគ្គលដែលឈ្មោះថា
 សេត្តៈ ប្រកបដោយបដិបទា គឺថាគតបានសំដែងហើយ បុគ្គលដែល
 ឈ្មោះថាអរិយៈ មានឥន្ទ្រិយចម្រើនហើយ គឺថាគតក៏បានសំដែងហើយ
 ដោយប្រការដូច្នោះឯង ម្ចាស់មានន្ទ កិច្ចណា ដែលព្រះសាស្តាជាអ្នក
 វិស្វន័រកនូវប្រយោជន៍ ជាអ្នកអនុគ្រោះដល់សាវ័កទាំងឡាយ គប្បីធ្វើ
 ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីអនុគ្រោះ កិច្ចនោះគឺថាគតបានធ្វើហើយ ដល់អ្នក
 ទាំងឡាយ ម្ចាស់មានន្ទ + នៈ រកមល + នៈ សុញ្ញតារ ម្ចាស់មានន្ទ
 អ្នកទាំងឡាយ ចូរពិនិត្យមើលចុះ ចូរកុំប្រមាទ កុំមានសេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយក្នុងកាលជាខាងក្រោយឡើយ នេះហើយជាពាក្យប្រៀនប្រដៅ
 របស់គឺថាគត ចំពោះអ្នកទាំងឡាយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ព្រះមានន្ទមានអាយុ មានសេចក្តីត្រេក
 អរ រីករាយ ចំពោះភាសិតព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ឥន្ទ្រិយការវិស្វត្រ ទី ១០ ។

ចប់ សឡាយតនវិគ្គ ទី ៥ ។

សឡាយតនវត្តស្ស ឥន្ទ្រិយការវាសុត្តេ ខ្នាត

តស្សន្ទានំ

អនាថបិណ្ណំកោ ធម្មោ

បុណ្ណោ នន្ទករាហុលោ

ធម្មកំ សឡាយតនិកំ

នករវិន្ទេយ្យ សុទ្ធិកោ

ឥន្ទ្រិយការវា ចាបិ

វត្តោ ខ្ញុំត្រូវបញ្ចមោ ។

ឧបរិបណ្ណាសកំ និដ្ឋិតំ ។

សឡាយតនវគ្គ ឥន្ទ្រិយការវាសូត្រ ឧទាន

ឧទាននៃសឡាយតនវគ្គនោះ គឺ

អនាថបិណ្ឌិកោវទេសូត្រ ១ ឆន្ទោវទេសូត្រ ១ បុណ្ណាវទេ-
សូត្រ ១ នន្ទុកោវទេសូត្រ ១ ចូឡវហុលោវទេសូត្រ ១
ឆត្តសូត្រ ១ សឡាយតនវគ្គសូត្រ ១ នគរវិន្ទេយ្យ-
សូត្រ ១ បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសូត្រ ១ ឥន្ទ្រិយការវា-
សូត្រ ១ (នេះ) ជាវគ្គទី ៥ ខាងចុងបំផុត ។

ធម៌ ឧបបណ្ណសកៈ ។

សត្វនបិដកេ
១១១

មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបរិបណ្ណាសកំ

នវិមោ ភាគោ

វិភង្គវគ្គោ

បឋមំ កទ្កេកវត្តសុត្តំ

មាតិកា	អង្កេ
វិភង្គវគ្គស្ស កទ្កេកវត្តសុត្តំ អនាគតប្បដក្ខន្ធតា	៣
អនាគតំ នប្បដក្ខន្ធតា	៥
កទ្កេកវត្តការពេ	៧

ទុតិយំ អាណន្តកទ្កេកវត្តសុត្តំ

វិភង្គវគ្គស្ស អាណន្តកទ្កេកវត្តសុត្តំ អតីតាទ្ធាគមនំ	១១
អនាគតំ នប្បដក្ខន្ធតា	១៣
កទ្កេកវត្តការពេ	១៥
អតីតាទ្ធាគមនំ	១៧

តតិយំ មហាកថានុកទ្កេកវត្តសុត្តំ

វិភង្គវគ្គស្ស មហាកថានុកទ្កេកវត្តសុត្តំ ភគវន្តបស្សន្តមនំ	២១
---	----

សុត្តនិបិដក មជ្ឈិមនិកាយ

ទុបបិណ្ណសកៈ

នវិមភាគ

វិភង្គវគ្គ

ភទ្ទេកវត្តសូត្រ ទី ១

មាតិកា

ទំព័រ

- វិភង្គវគ្គ ភទ្ទេកវត្តសូត្រ សេចក្តីសង្ឃ័យក្នុងខន្ធជាអនាគត ៣
- សេចក្តីមិនសង្ឃ័យក្នុងខន្ធជាអនាគត ៥
- ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានព្រឹត្តិមួយដ៏ចម្រើន . . . ៧

អាណន្តភទ្ទេកវត្តសូត្រ ទី ២

- វិភង្គវគ្គ អាណន្តភទ្ទេកវត្តសូត្រ សេចក្តីអាឡោះហាល័យបញ្ចកន្ធជាអតីត ១១
- សេចក្តីមិនប្រាថ្នានូវបញ្ចកន្ធជាអនាគត . . ១៣
- ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានព្រឹត្តិមួយដ៏ចម្រើន . . ១៥
- សេចក្តីអាឡោះហាល័យបញ្ចកន្ធជាអតីត . . ១៧

មហាកប្បានភទ្ទេកវត្តសូត្រ ទី ៣

- វិភង្គវគ្គ មហាកប្បានភទ្ទេកវត្តសូត្រ ព្រះសមិទ្ធិមានអាយុចូលទៅរក
- ព្រះមានព្រះភាគ ២១

មាតិកា	អង្កេត
វិក័តវគ្គស្ស មហាកថានកទេករតសតេ កទេករតតាថា	២៣
កិកនំ បរិវិតកនំ	២៥
មហាកថានុបសង្កមនំ	២៧
មហាកថានុប្បសំសនំ	២៧
អតីតានុគមនំ	៣១
អនាគតំ បដិកង្ខតា	៣៣
បច្ចុប្បន្នសំហារតា	៣៥
កាសិភាគិននុនំ	៣៧
កទេករតតាថា	៣៧
កាសិភាគិននុនំ	៤១

ចតុត្ថំ លោមសកង្ខិយសុត្តំ

វិក័តវគ្គស្ស លោមសកង្ខិយកទេករតសតេ កទេករតតាថា	៤៣
កគវនុបសង្កមនំ	៤៥
កគវតា បដិបច្ចនំ	៤៧
អតីតានុគមនំ	៤៧
បច្ចុប្បន្នធម៌សំហារណំ	៥១

សង្ខេបប្រាប់មាតិកា

៣៨៧

មាតិកា

ទំព័រ

វិក័ត្ត មហាក្កន្តករក្កតសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានព្រឹម្មយ

ដ៏ចម្រើន ២៣

សេចក្តីគ្រិះរិះនៃពួកភិក្ខុ ២៥

ពួកភិក្ខុចូលទៅព្រះមហាក្កន្ត : ២៧

សេចក្តីសរសើរព្រះមហាក្កន្ត : ២៧

សេចក្តីអាឡោះអាល័យបញ្ចក្កន្តជាអតីត ៣១

សេចក្តីប្រាថ្នានៃបញ្ចក្កន្តជាអនាគត ៣៣

សេចក្តីសេមរសាមក្កន្តធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ៣៥

សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត ៣៧

ភាសាសំដែងពីព្រឹម្មយដ៏ចម្រើន ៣៧

សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត ៤១

លោមសក្កិយសូត្រ ទី ៤

វិក័ត្ត លោមសក្កិយករក្កតសូត្រ ភាសាសំដែងពីព្រឹម្មយ

ដ៏ចម្រើន ៤៣

ការចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ៤៥

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សួរតប ៤៧

សេចក្តីអាឡោះអាល័យបញ្ចក្កន្តជាអតីត ៤៧

សេចក្តីសេមរសាមក្កន្តធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ៥១

មាតិកា

អង្កេ

វិក័ន្តវគ្គស្ស លោមសក្កិយកទេកវត្តសុតេ ភាសិតានិទន្តំ . . . ៥៣

បញ្ចមិ ច្ចុទ្ធកម្មវិក័ន្តសុត្តិ

វិក័ន្តវគ្គស្ស ច្ចុទ្ធកម្មវិក័ន្តសុតេ សុកមាណវស្ស អាយាចនំ . . ៥៥

បុណ្ណតិបុតវិក័តិ ៥៧

កោធនភារោ ៥៧

ឥស្សរមនកភារោ ៦១

អន្តាទិអទានំ ៦៣

ថេទ្ធការោ ៦៥

អបរិបច្ចិតភារោ ៦៧

អបាយុកសំវត្តនិកាទិបដិបទា . ៦៧

តិសរណតមនំ ៧១

ធម្មំ មហាកម្មវិក័ន្តសុត្តិ

វិក័ន្តវគ្គស្ស មហាកម្មវិក័ន្តសុតេ កថាសល្លាបោ ៧៣

កថាសល្លាបារោចនំ ៧៥

មហាកម្មវិក័ន្តវិក័ន្តំ ៧៧

ចត្តារោ បុគ្គលា ៧៧

មាតិកា

ទំព័រ

វិក័តវ័ត្ត លោមសក្កិយភទ្ទេករត្ថសូត្រ សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត ៥៣

ចូឡកម្មវិក័តសូត្រ ទី ៥

វិក័តវ័ត្ត ចូឡកម្មវិក័តសូត្រ កិច្ចនិមន្តរបស់សុភមណព ៥៥

 ការរៀរចាកបាណភិបាត ៥៧

 ភាពនៃបគ្គលជាអ្នកក្រោធធ ៥៧

 ភាពនៃបគ្គលជាអ្នកប្រណែន ៦១

 ការមិនឲ្យនូវវត្ថុមានបាយជាដើម ៦៣

 ភាពនៃបគ្គលជាអ្នករឹងតឹង ៦៥

 ភាពនៃបគ្គលជាអ្នកមិនសាកសួរ ៦៧

 សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 ពាយុទ្ធិជាដើម ៦៧

 ការដល់នូវគ្រួសារណៈ ៧១

មហាកម្មវិក័តសូត្រ ទី ៦

វិក័តវ័ត្ត មហាកម្មវិក័តសូត្រ ពាក្យចរចា ៧៣

 ការក្រាបទូលនូវពាក្យចរចា ៧៥

 ការចែកនូវមហាកម្មវិក័ត ៧៧

 បគ្គលបនពក ៧៧

មាតិកា

ទំព័រ

វិភង្គវគ្គស្យ	មហាកម្មវិភង្គសុត្ត	អភិវិស្សវេហារោ	៨១
		មហាកម្មវិភង្គញ្ញាណំ	៨៧
		វិបាកប្បដិសំវេទការោ	៧៣

សត្តមំ សទ្ធកាយតនវិភង្គសុត្តិ

វិភង្គវគ្គស្យ	សទ្ធកាយតនវិភង្គសុត្ត	មនោបវិចារោ	៧៧
		គេហសិគសោមនស្សានិ	១០១
		គេហសិគពោមនស្សានិ	១០៣
		នេកម្មសិគពោមនស្សានិ	១០៥
		នេកម្មសិគបេកា	១០៧
		គេហសិគសោមនស្សានិ-	
		បដហនំ	១០៧
		គយោ សតិប្បដ្ឋានា	១១១
		ទុតិយសតិប្បដ្ឋានំ	១១៣
		បរិសម្មេសារថិការោ	១១៥
		កាសិភាកិនន្តំ	១១៧

អដ្ឋមំ ឧទ្ទេសវិភង្គសុត្តិ

វិភង្គវគ្គស្យ	ឧទ្ទេសវិភង្គសុត្ត	ភិក្ខុំ បរិភិក្ខុំ	១១៧
		មហាកម្មបាណស្សនំ	១២១

សង្ខេបប្រាប់មាតិកា

៣៨៧

មាតិកា

ទំព័រ

វិក័ន្តវិគ្គ មហាកម្មវិក័ន្តសូត្រ ការពោលដោយទិដ្ឋិកុចកាន់	៨១
សេចក្តីយល់ក្នុងមហាកម្មវិក័ន្ត	៨៧
ភាពនៃបុគ្គលអ្នកទទួលនូវវិបាក	៧៣

សឡាយតនវិក័ន្តសូត្រ ទី ៧

វិក័ន្តវិគ្គ សឡាយតនវិក័ន្តសូត្រ មនោបវិចារៈ	៧៧
គេហសិក្ខសោមនស្ស	១០១
គេហសិក្ខពោមនស្ស	១០៣
នេកម្មសិក្ខពោមនស្ស	១០៥
នេកម្មសិក្ខបេក្ខា	១០៧
ការលះគេហសិក្ខសោមនស្សជាដើម	១០៧
សតិប្បដ្ឋានបី	១១១
សតិប្បដ្ឋានទីពីរ	១១៣
ភាពនៃបុគ្គលជាសារថ្មីអ្នកទទួលនូវបុរស	១១៥
សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត	១១៧

ឧទ្ទេសវិក័ន្តសូត្រ ទី ៨

វិក័ន្តវិគ្គ ឧទ្ទេសវិក័ន្តសូត្រ សេចក្តីគ្រិះរិះរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយ	១១៧
ការចូលទៅក្រពះមហាក្បានៈ	១២១

មាតិកា	អង្ក
វិកងវគ្គស្ស ^{៨ ៨} ឧទេសវិកងសុត្ត ^{៤ ៨ ១ ៨} សារតិកាបមា	១២៥
វិគារទេសតវិកងនិ ^{១ ៤ ១ ៦}	១២៧
វិញ្ញាណានិក្ខតតា ^{១ ៨}	១២៧
អដ្ឋតប័ត្តសណ្ឌិតតា	១៣១
អដ្ឋតប័ត្តាសណ្ឌិតតា	១៣៣
អនុបាទ បរិកស្សនា	១៣៥
អនុបាទ អបរិកស្សនា	១៣៧
កតវនាពោចនិ	១៣៧

១៧មិ អរណវិកងសុត្ត

វិកងវគ្គស្ស ^{៨ ៨} អរណវិកងសុត្ត ^{៨ ១ ៨} ហិនកាវេ	១៤៥
មជ្ឈិមា បដិបទា	១៤៧
ឧស្សទនាទិកាវេ	១៤៧
ធម្មទេសនា	១៥១
បញ្ចកាមគុណា	១៥៥
រេហាវេទិ នកាសនា	១៥៧
ជនបទនិវតិ ^{១ ៨}	១៥៧
សោមនស្សនុយោគា	១៦១

មាតិកា

ទំព័រ

វិភង្គវគ្គ ឧទ្ទេសវិភង្គសូត្រ	ឧបមាដោយបុគ្គលអ្នកត្រូវការដោយ	
	ខ្លឹមឈើ	១២៥
	ការបែកអត្តនៃឧទ្ទេសដោយពិស្តារ .	១២៧
	វិញ្ញាណមិនរាត់រាយ	១២៧
	ភាពនៃចិត្តបិតនៅខាងក្នុង	១៣១
	ភាពនៃចិត្តមិនបិតនៅខាងក្នុង	១៣៣
	សេចក្តីតក់ស្លុតព្រោះមិនប្រកាន់មាំ .	១៣៥
	សេចក្តីមិនតក់ស្លុតព្រោះមិនប្រកាន់មាំ	១៣៧
	ការក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ	១៣៧

អរណវិភង្គសូត្រ ទី ៧

វិភង្គវគ្គ អរណវិភង្គសូត្រ	ភាពនៃធម៌ដ៏ថោកទាប	១៤៥
	មជ្ឈិមប្បដិបទា	១៤៧
	ភាពនៃកិរិយាលើកតំកើងជាដើម	១៤៧
	ការសំដែងធម៌	១៥២
	កាមគុណប្រាំ	១៥៥
	ការមិនពោលពាក្យក្នុងទីកំបាំងមុខ .	១៥៧
	ភាសាក្នុងជនបទ	១៥៧
	សេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស .	១៦១

មាតិកា	អង្ក
វិក័តវគ្គស្ស អរណវិក័តស្សតេ មជ្ឈិមា បដិបទា	១៦៣
	រហោរាទោ ១៦៥
	គរមានភាសនំ ១៦៧
	ភាសិតានន្ទនំ ១៦៧

ឧសមិ ធានុវិក័តស្សតេ

វិក័តវគ្គស្ស ធាតុវិក័តស្សតេ កតវតោ កុមការនិវេសនំ បរិសនា	១៧១
	ឆធាតុវិក័តស្សតេ ១៧៣
	អដ្ឋារស មនោបរិចារោ ១៧៥
	បបរិធាតុ ១៧៧
	គេរោធាតុ ១៧៧
	អាកាសធាតុ ១៨១
	វេទនា ១៨៣
	ឧសបមា ១៨៥
	សុវណ្ណការោបមា ១៨៧
	គេលប្បទីបោបមា ១៩៣
	មនិ ១៩៧
	ភាសិតានន្ទនំ ១៩៧

សង្ខេបប្រាប់មាតិកា

៣៧១

មាតិកា

ទំព័រ

វិភង្គវគ្គ	អរណវិភង្គសូត្រ	មជ្ឈិមប្បដិបតា	១៦៣
		ពាក្យពោលក្នុងទឹកំប៉ាំងមុខ	១៦៥
		ពាក្យពោលរហ័ស	១៦៧
		សេចក្តីត្រួតអរិចំពោះភាសិត	១៦៧

ធាតុវិភង្គសូត្រ ទី ១០

វិភង្គវគ្គ	ធាតុវិភង្គសូត្រ	ព្រះមានព្រះភាគបួនទៅកាន់កុម្មការនិវេស ១៧១	
		ទទួលនៃធាតុវិភង្គ	១៧៣
		មនោបរិចារដប់ប្រាំបី	១៧៥
		បឋវីធាតុ	១៧៧
		គេដោធាតុ	១៧៧
		អាកាសធាតុ	១៨១
		វេទនា	១៨៣
		ទុបមាដោយកំដៅ	១៨៥
		ទុបមាដោយជាន់មាស	១៨៧
		ទុបមាដោយប្រទីបអុចប្រេង	១៩៣
		អ្នកប្រាជ្ញ	១៩៧
		សេចក្តីត្រួតអរិចំពោះភាសិត	១៩៧

មាតិកា

អង្កេ

ឯកាទសមី សច្ចវិក័ត្តសុត្តិ

វិក័ត្តវគ្គស្ស សច្ចវិក័ត្តសុត្តិ ធម្មចក្កប្បវត្តនំ ២០៣

ទុក្ខអរិយសច្ចំ ២០៥

ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបទាអរិយសច្ចំ ២០៧

មគ្គអរិយសច្ចំ ២១១

អរិយសច្ចាចិក្ខនា ២១៣

ធាទសមី ទុក្ខណាវិក័ត្តសុត្តិ

វិក័ត្តវគ្គស្ស ទុក្ខណាវិក័ត្តសុត្តិ មហាបដិបតិយា អាយាចនំ . ២១៥

អានន្ទស្ស អាយាចនំ ២១៧

សុប្បដិកាពកាពេ ២១៧

ទុក្ខណាវកេចា ២២១

ទុក្ខណាវិសុទ្ធិ ២២៧

សឡាយតនវគ្គិ

បឋមី អនាថបិណ្ឌិកោវទេសុត្តិ

សឡាយតនវគ្គស្ស អនាថបិណ្ឌិកោវទេសុត្តិ អាពាធប្បវត្តិ . ២៣៣

អជ្ឈតិកាយតនានិ ២៣៧

ចក្ខុសម្មស្សទិ ២៣៧

មាតិកា

ទំព័រ

សប្បវិភង្គសូត្រ ទី ១១

វិភង្គវគ្គ	សប្បវិភង្គសូត្រ	ការញ៉ាំងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ . . .	២០៣
		ទុកអរិយសច្ច	២០៥
		ទុកនិរោធតាមិនបដិបទាអរិយសច្ច . . .	២០៧
		មគ្គអរិយសច្ច	២១១
		ការប្រាប់នូវអរិយសច្ច	២១៣

ទុក្ខណាវិភង្គសូត្រ ទី ១២

វិភង្គវគ្គ	ទុក្ខណាវិភង្គសូត្រ	ការអង្វរករនៃនាងមហាបជាបតិគោតមី . . .	២១៥
		ភិរិយាអង្វរករនៃព្រះអានន្ទ	២១៧
		ភិរិយាមិនមែនជាការតបស្មង់ដោយល្អ . . .	២១៧
		សេចក្តីផ្សង្ការនៃទុក្ខណា ទាន	២២១
		ទុក្ខណាវិសុទ្ធិ	២២៧

សឡាយតនវគ្គ

អនាថបិណ្ឌិកោវិទេសូត្រ ទី ១

សឡាយតនវគ្គ	អនាថបិណ្ឌិកោវិទេសូត្រ	ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃអាពាធ . . .	២៣៣
		អាយតនៈខាងក្នុង	២៣៧
		ចក្ខុសម្ពុស្សជាដើម	២៣៧

មាតិកា

អង្ក

សឡាយតនវគ្គស្ស អនាថបិណ្ឌិកោវទេសុភេត្តិ បពាក្ខន្ធា ២៤១

ឥធលោកបរលោកា . . . ២៤៣

ភគវនបសង្កមនំ . . . ២៤៥

ជេតវនប្បសំសនំ . . . ២៤៧

ភាសិតាភិនន្ទនំ ២៤៧

ទុតិយំ ឆន្ទោវទេសុភេត្តិ

សឡាយតនវគ្គស្ស ឆន្ទោវទេសុភេត្តិ អាពាធប្បវគ្គិ ២៥១

សារីបតប្បញ្ញាកម្មំ . . . ២៥៥

ភគវនបសង្កមនំ ២៥៧

តតិយំ បុណ្ណោវទេសុភេត្តិ

សឡាយតនវគ្គស្ស បុណ្ណោវទេសុភេត្តិ ឧវទោនំ ២៦៣

សុណាបរនកានំ ចណ្ណ-
ការោ ២៦៥

បុណ្ណស្ស បរិនព្វានំ . . ២៦៧

ចតុត្តិ ធម្មតោវទេសុភេត្តិ

សឡាយតនវគ្គស្ស ធម្មតោវទេសុភេត្តិ ភិក្ខុឧវទោនំ . . . ២៧៣

ពាហិរាយតនានិ ២៧៥

សង្ឃិកប្រាថ្នាមាតិកា

៣៧៣

មាតិកា

ទំព័រ

សឡាយតនវគ្គ អនាថបិណ្ឌិកោវទេសូត្រ បញ្ចកន្ធិ ២៤១

លោកនេះនឹងលោកខាងមុខ ២៤៣

អនាថបិណ្ឌិកទៅបុគ្គលលទៅគាល់ព្រះ

មានព្រះភាគ ២៤៥

សេចក្តីសរសើរវគ្គជេតវន ២៤៧

សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត ២៤៧

ឆន្ទោវិទេសូត្រ ទី ២

សឡាយតនវគ្គ ឆន្ទោវទេសូត្រ កិរិយាប្រព្រឹត្តិទៅនៃអាពាធ . ២៥១

បញ្ចកម្មនៃព្រះសារីបុត្រ ២៥៥

កិរិយាចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ . . ២៥៧

បុណ្ណាវិទេសូត្រ ទី ៣

សឡាយតនវគ្គ បុណ្ណាវទេសូត្រ ការឲ្យឧវាទ ២៦៣

ភាពកំណាចនៃពួកអ្នកសុនាបន្តជនបទ . ២៦៥

បរិនិព្វាននៃព្រះបុណ្ណ ២៦៧

និទ្ទកោវិទេសូត្រ ទី ៤

សឡាយតនវគ្គ និទ្ទកោវទេសូត្រ ការឲ្យឧវាទដល់កិកុនី . . ២៧៣

អាយតនៈខាងក្រៅ ២៧៥

មាតិកា	អង្កេត
សឡាយតនវគ្គស្ស នន្ទកោវទេស្មតេ វិញ្ញាណកាយា . . .	២៧៧
វេទនាខន្ទា	២៧៧
ពាហិកាយតនានិ	២៨១
គោយាតកោបមា	២៨៣
សត្តពោជ្ឈង្គិ	២៨៥
រាជកាកម្មបសង្កមនំ	២៨៧
អជ្ឈតិកាយតនានិ	២៨៧
វិញ្ញាណកាយា	២៩១
គេលប្បទីបោបមា	២៩៣
កុបមា	២៩៥
គោយាតកោបមា	២៩៧
សត្តពោជ្ឈង្គិ	២៩៧
ភាសិតាភិនន្ទនំ	៣០១

បញ្ចមិ ចូឡរាហាលោវទេស្មតេ

សឡាយតនវគ្គស្ស ចូឡរាហាលោវទេស្មតេ ចកាយតនំ . . .	៣០៣
ចក្ខុសម្មស្សោ	៣០៥
មនោវិញ្ញាណំ	៣០៧

សង្ខេបប្រាថ្នាមាតិកា

៣៧៤

មាតិកា

ទំព័រ

សឡាយតនវគ្គ នន្ទកោវទេស្យត្រ វិញ្ញាណកាយ ២៧៧

វេទនាខន្ធ ២៧៧

អាយតនៈខាងក្រៅ ២៨១

ឧបមាដោយអ្នកសម្លាប់គោ . ២៨៣

ពោជ្ឈង្គិ្តប្រាំពីរ ២៨៥

ការចូលទៅកាន់រាជកាម . ២៨៧

អាយតនៈខាងក្នុង ២៨៧

វិញ្ញាណកាយ ២៩១

ឧបមាដោយប្រទីបប្រេង . . ២៩៣

ឧបមាដោយដើមឈើ ២៩៥

ឧបមាដោយអ្នកសម្លាប់គោ . ២៩៧

ពោជ្ឈង្គិ្តប្រាំពីរ ២៩៧

សេចក្តីត្រួតអរចំពោះភាសិត . ៣០១

ចូឡវាហុលោវិទេស្យត្រ ទី ៥

សឡាយតនវគ្គ ចូឡវាហុលោវិទេស្យត្រ ចកាយតនៈ ៣០៣

ចកសម្មស្ស ៣០៥

មនោវិញ្ញាណ ៣០៧

មាតិកា

អង្ក

សឡាយតនវគ្គស្ស ចូឡវហុលោវទេស្តេត្ត អាយតនាទិនិត្តន្តំ . . . ៣០៧

ធម្មំ ធម្មក្កសុត្តិ

សឡាយតនវគ្គស្ស ធម្មក្កសុត្ត ឆ វិញ្ញាណកាយា . . . ៣១៣

ឆ វេទនាកាយា ៣១៥

អនត្តតា ៣១៧

សកាយសមុទយគាមិនី . . ៣២៣

សកាយនិរោធគាមិនី . . ៣២៥

អដ្ឋានភារោ ៣២៧

ហានភារោ ៣២៧

ភាសិតានិទ្ទន្តំ ៣៣៣

សត្តមំ សឡាយតនវគ្គស្ស

សឡាយតនវគ្គស្ស សឡាយតនវគ្គសុត្ត តណ្ហាបវឌ្ឍនំ . . ៣៣៥

តណ្ហាបហានំ ៣៣៧

ការវេទនាប្បិ ៣៤១

បរិវាសនាទិ ៣៤៣

សន្និក្ខត្រាប័រមាតិកា

៣៧៥

មាតិកា

ទំព័រ

សឡាយតនវគ្គ ចូឡវហុលោវស្សត្រ សេចក្តីនឿយណាយក្នុង
អាយតនៈជាដើម ៣០៧

ឆត្រសូត្រ ទី ៦

សឡាយតនវគ្គ ឆត្រសូត្រ វិញ្ញាណកាយប្រាំមួយ . . . ៣១៣
វេទនាកាយប្រាំមួយ . . . ៣១៥
ភាពនៃអនត្តា ៣១៧
ដំណើរកើតឡើងនៃសក្កាយ . ៣២៣
ដំណើរលត់ទៅនៃសក្កាយ . ៣២៥
ភាពនៃពាក្យមិនសមហេតុ . ៣២៧
ភាពនៃពាក្យសមហេតុ . . . ៣២៧
សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត . ៣៣៣

សឡាយតនវគ្គសន្និក្ខត្រ ទី ៧

សឡាយតនវគ្គ សឡាយតនវគ្គសន្និក្ខត្រ ការចម្រើនឡើងនៃតណ្ហា ៣៣៥
ការលះបង់នូវតណ្ហា . . . ៣៣៧
ការពេញបរិបូណ៌ដោយការវិនា ៣៤១
ការកំណត់ដឹងនូវធម៌ជាដើម . ៣៤៣

មាតិកា

អង្កេ

អដ្ឋមិ នគរវិទ្ធិយ្យសុត្តិ

សឡាយតនវគ្គស្ស នគរវិទ្ធិយ្យសុត្តិ អសក្កាតព្វការោ . . . ៣៤៧

សក្កាតព្វការោ . . . ៣៤១

អាការន្ទយប្បញ្ញា . . . ៣៥៣

សវណគមនំ . . . ៣៥៤

នវមិ បិណ្ណាចារិយសុត្តិសុត្តិ

សឡាយតនវគ្គស្ស បិណ្ណាចារិយសុត្តិសុត្តិ សុពាគារិហារោ . . . ៣៥៧

នីវរណប្បញ្ញា . . . ៣៦១

ឥន្ទ្រិយប្បញ្ញា . . . ៣៦៣

ពោជ្ឈង្គប្បញ្ញា . . . ៣៦៥

វិជ្ជាវិមុត្តិប្បញ្ញា . . . ៣៦៧

ទសមិ ឥន្ទ្រិយការវនាសុត្តិ

សឡាយតនវគ្គស្ស ឥន្ទ្រិយការវនាសុត្តិ អានន្ទស្ស និមន្តនំ . . . ៣៧១

ឥន្ទ្រិយការវនា . . . ៣៧៣

សេក្ខបាដិបទោ . . . ៣៨១

ទុតានំ . . . ៣៨៥

នគរវិន្ទេយ្យសូត្រ ទី ៨

សឡាយតនវគ្គ នគរវិន្ទេយ្យសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលដែលគេមិនគប្បី

ធ្វើសការៈ ៣៤៩

សឡាយតនវគ្គ នគរវិន្ទេយ្យសូត្រ ភាពនៃបុគ្គលគួរធ្វើសការៈ ៣៥១

ការស្អប់រកហេតុយោបល់ . . ៣៥៣

ការដល់នូវសរណៈ . . . ៣៥៥

បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសូត្រ ទី ៩

សឡាយតនវគ្គ បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសូត្រ សុពាការិហារសមាបត្តិ ៣៥៧

នីវរណប្បញ្ញា ៣៦១

ឥន្ទ្រិយប្បញ្ញា ៣៦៣

ពោជ្ឈង្គប្បញ្ញា ៣៦៥

វិជារិមត្តិប្បញ្ញា ៣៦៧

ឥន្ទ្រិយការិណសូត្រ ទី ១០

សឡាយតនវគ្គ ឥន្ទ្រិយការិណសូត្រ ការនិមន្តរបស់ព្រះអានន្ទ . ៣៧១

ការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយ . . . ៣៧៣

សេក្ខប្បដិបតា ៣៨១

ទុទាន ៣៨៥

វិវត្តនាវិវត្តបត្តិ

វិវត្តនាវេ	អវិវត្តនាវេ	អង្គ	រដ្ឋលេខាយ
ការលាយ	ការលាយ	៧៧	១០
ទិដ្ឋិ	ទិដ្ឋិ	៨៧	១១
អកត្តំ អកត្តកាសំ	អកត្តំ កត្តកាសំ	៧៦	៥
អស្ស ទេម្មា	អស្សទេម្មា	១១៤	១៥
កង្កិវគ្គស្ស	វិកង្កិវគ្គស្ស	១២៥	១
ឧបេក្ខានុសារិ ^(១)	ឧបេក្ខានុសារិ	១៣១	១០
”	”	១៣៣	៧
អនត្តសញ្ញិតំ	អត្តសញ្ញិតំ	១៥៧	៨
វិនេយ្យ-	វិនេយ្យ	២១២	៤
វិនេយ្យលោកេ	វិនេយ្យ លោកេ	”	៨
ស ច បន	សច បន	២៦៧	២
កវិសតិ	កវិស្សតិ	”	១២
មគ្គាលេសិ	មគ្គាលេសិ	២៧៣	៣
ឧបរ	ឧបរិ	២៧៦	១
១៧៧	២៧៧	លេខទំព័រ	
អថ ខោ	អថខោ	៣០០	១៧
បញ្ចាយតិ	បញ្ចាយតិ ។	៣១៧	៣
គន្ធនិ	គបនិ	៣៤០	១៣
កសចិ	កស្សចិ	៣៧៣	៤

សន្លឹកប្រៀបពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
មាលភិក្ខុ ទើប	មាលភិក្ខុ	៥២	១៦
កាយបាចិត្ត	កាយវាចាចិត្ត	៧៦	១៤
”	”	៧៧	២
កងលោកនេះ ៗ	កងលោកនេះ	៨៦	១៦
បគលកាលបាន	បគល	១០១	១០
គីតណាភី	គីតណា ថាជាការបានភី	”	១២
បគលកាលបាន	បគល	១០២	២
លោកាមិសៈភី	លោកាមិសៈ ថាជា		
	ការបានភី	”	៧
បគលកាលមិនបាន	បគល	១០៣	១២
លោកាមិសៈភី	លោកាមិសៈ ថាជា		
	ការមិនបានភី	”	១៤
បគលកាលមិនបាន	បគល	១០៤	២
លោកាមិសៈភី	លោកាមិសៈ ថាជា		
	ការមិនបានភី	”	៨
កាន់ទិស	កាន់ទិសតែមួយៗគឺទិស ១១៤		១៤
ខាងត្បូងភី តែម្តងបាន	ខាងត្បូងភី	”	១៥
កាន់ទិស	កាន់ទិសតែមួយៗគឺទិស ១១៥ -		២

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
តែម្តងបាន ៗ	ៗ	១១៥	៣
កាន់ទិស	កាន់ទិសតែមួយៗគឺទិស	”	៤
តែម្តងបាន	ៗ	”	៥
តែមិនប្រកប	ហើយប្រកប	១៥៧	១១
សោហ្មង	សៅហ្មង	១៥៨	២
អប្បធាតុ	អារប្បធាតុ	១៧៧	”
ព្រះអាទិ	ព្រះអាទន្ទ	២៤៤	៦
លុះមានព្រះភាគ	លុះព្រះមានព្រះភាគ	២៤៧	៨
ឆន្ទៈ	ឆន្ទៈ	២៥០	៥
ធួរថយ	ការធួរថយ	២៥១	៧
អត់ធាតុ	អត់អន់	២៥៣	”
លុណាសហ្ម	លុណាសហ្ម	២៦៤	១៥
អាយតៈ	អាយតនៈ	២៧៨	១០
(១៦៧)	(២៦៧)	២៧៧	២
និកាយស្ស	និកាយ	៣២៨	១
បណ្ណាសក	បណ្ណាសក	”	”
សូម្បី	សូម្បី	៣៥០	១៤
ឡបរ	ឡបរិ	៣៥៤	១
បុគ្គលណា	បុគ្គលណា	៣៦៨	៥

